PRAELECTIONES THEOLOGICAE

DE

PECCATIS

A

GRATIA.

P. THOMAE MLODZIANOWSKI

POLONI SOCIETATIS IESV.

Accedit

TRACTATVS

De Ente [illegible]

[illegible]

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ

DE

PECCATIS,

ET

GRATIA,

P. THOMÆ MLODZIANOWSKI
POLONI SOCIETATIS IESV.

ACCESSIT

TRACTATVS

De Ente Supernaturali, Theologicis Materijs perutilis.

CRACOVIÆ,
Apud Hæred: CHRISTOPHORI SCHEDEL S.R.M. Typogr.
A. D. M.DC.LXXI.

APPROBATIO ORDINARII.

CVm hæ PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ de Peccatis & Gratia ab Admodum Reuerendo Patre THOMA MLODZIANOWSKI Societatis IESV Theologo, eiusdem Facultatis in Collegio Posnaniensi Professore, elaboratæ, contineant Doctrinam Catholicam, & Difficultates Scholasticas, solidè, clareque definiant, permitto, vt bono publico edantur in lucem. Cracouiæ, die 6. Nouembris, Anno 1669.

HYACINTHUS LIBERIUS, I. V. D. *Præpositus Canonic. Regul: Eccl. SS. Corporis Christi Censor Librorum.*

FACVLTAS.

R. P. Præpositi Prouincialis Societatis IESU, *per Poloniam.*

MARTINVS HINCZA,
Præpositus Prouincialis Societatis IESV,
in Regno Poloniæ.

CVm TRACTATVS *R. P. Thomæ Mlodzianowski de Peccatis, Gratia, & Ente supernaturali, quatuor Nostræ Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognouerint, & in lucem edi posse statuerint: potestate mihi ab A. R. P. Nostro Præposito Generali Joanne Paulo Oliua factâ, facultatem concedimus, vt typis mandentur, si ita illis ad quos spectat videbitur. Jn quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, ac Sigillo officii Nostri munitas, dedimus. Posnaniæ 2. Februarii, 1668.*

MARTINUS HINCZA, Præpositus Prouincialis Societatis IESu per Poloniam.

ABSOLVTIONI PECCATORVM,

S. Anselmus Alloq. Cœl: 24

DE

PECCATIS:

PLENÆ GRATIA,

DE

GRATIA:

MATRI SVPRA NATVRAM,

DE

ENTE SVPERNATVRALI,

PRÆLECTIONES THEOLOGICAS

Inscribebat

Mancipium suum

T. M. S. I.

TRACTATVS I.

DE VITIIS ET PECCATIS.

1. PRÆMITTO I. *Quod, scholasticè loquendo, non pro eodem sumantur Vitium & peccatum.* Vitiũ enim solet accipi, pro solo habitu malo, peccatum autem pro malo actu. Istius acceptionis est hoc inter alia fundamentum; quia etiam in alijs materijs vitium supponit pro habitu: & ita dicitur vitium equi, si frequenter cespitet, si autem hoc illi semel nonnisi acciderit, non dicitur quòd habeat tale vitium. Eadem acceptio habet in Aristotele fundamentum, qui lib: 7. Eth. cap: 8. distinguit inter prauum & vitiosum, & inter incontinentem.

2. *Prauitas* inquit, *ex morbis, aquæ intercuti, & tabi; incontinentia comitialibus perquam similis est: illa enim continua, hæc non continua improbitas est, atq; omninò diuersum est incontinentiæ, & vitij genus.* Vbi Arist. arreptitio comitiali morbo, comparat incontinentem, prauum autem comparat hydropisi & tabi constanter manenti. Vnde inferius dicit: *Incontinentia non est vitium*; adducitq; dictum Demodoci de Milesijs, qui dicebat, Milesij sanè, non sunt quidem imprudentes, sed ea tamen agunt, quæ imprudentes solent. *Sic incontinentes*, inquit Aristotel. *licet iniusti non sunt* (supple habitu) *iniuste tamen agunt.*

3. Pergit in suo discursu Arist: qui sic proponi potest. Sicut in alijs, ita & in actionibus datur suum principium, quod principium non aliud est, nisi intentio finis, seu id cuius causâ res est. Hoc principium *corrumpit prauitas*, inquit ille, *conseruat virtus.* Hoc autem ipsum corruptum principium dupliciter accipi potest. Inprimis enim aliqui ita malè operantur, vt tamẽ saluum sit illis principium operandi, ne scilicet errent in ipsis dictaminibus honesti, sed superentur non nisi affectu, vt committant praua, saluo & integro rectæ rationis dictamine, & quasi nondum mota mente.

4. Alij autem ita malè operantur, vt ipsum in illis principium recti dictaminis corrumpatur, qui scilicet voluptates esse sibi effuse

fusè sectandas persuasum habent. ex his, priores illi appellantur ab Aristotele *incontinentes*, hoc est peccantes actu: posteriores appellantur *intemperantes,& absolutè praui.* vbi absolutè prauum cum vitioso confundit, definitque illud per hoc, quòd *effusè h. e. perpetuò, & vt plurimnm sectetur malum. Est quidam,* inquit Aristot: 5. *qui ex affectu è recta ratione exturbatur, quem sanè superat affectus, vt ex recta ratione minimè agat, non tamen ita superat, vt talis euadat.*

Vbi vt vides Aistoteles vitiosum seu prauum accipit pro constanter malo, incontinentem autem & peccantē, pro eo qui hic & nunc deficit.

PRÆMITTO 2. *Vitium & peccatum habet insuper* (missis alijs minutioribus) *hanc significationem*, quòd vitium supponat pro Culpa philosophica, peccatū autem pro culpa Theologica. Hæc explicatio inualuit apud Recentior: vt apud Lugo, Hurt: Ouie & alios. Culpa philosophica, vel vt vocant pecca- 6. tum philosophicum, supponit pro præcisa dissonantia actionis ad naturam intellectualē quà talem. Culpa autem Theologica seu culpa sine addito, supponit pro oppositione etiam ad Deum. Et iām in hoc sensu vitiū philosophicū accipitur pro actu: quia habitus non dicuntur vitiū morale. Vnde etiam in primò cōuersis, stant ordinariè habitus praui, quos tamen pro illo statu nemo dicet vitiosos moraliter. Sed habitus sunt non nisi vitium causaliter· quia causant actus vitiosos.

7. HÆC distinctio Culpæ Philosophicæ & Theologicæ habet fundamentum in discursu S. Th. hîc q. 71. ar. 6. in Corpore. *Peccatum nihil aliud est, quàm actus humanus malus, quod autem aliquis actus sit humanus, habet ex hoc quòd sit voluntarius, vt autem actus humanus sit malus habet ex eo, quòd careat debita commensuratione: omnis autem commensuratio vniuscuiusq; rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam; à qua si diuertat, incommēsurata erit. Regula autem voluntatis humanæ est duplex: vna propinqua & homogenea, scilicet, ipsa humana ratio; Alia verò est prima regula, scilicet lex æterna quæ est quasi ratio Dei.* 8. Hinc peccatum per S. Thom. quòd stat præcisè in discommēsuratione ad regulam homogeneam, est peccatū philosophicum: quod non commensuratur primæ regulæ est peccatum Theologicum. Quia autem in Theologia primarium locum obtinet peccatum Theologicum, hinc.

PRÆMITTO 3 *Varias descriptiones peccati Theologici*, quarum plures collegit Ouie: hîc. Cont; 2. n. 2. Talis est illa Aug. lib: 22. contra Faustum: *Dictum, factum, vel concupitum contra legem æternam.* Hæc definitio non 9. est in rigore dialectico: quia procedit per disiunctionem, est tamen

apta ad aliquam notificationem. Sed nomine concupiti non veniet obiectum, sed ipse actus concupiscentiæ. Sub particula autem ly *Contra legem*, significatur quod debeat esse actio libera. Qui admitteret omissionem liberam, cum illa, neque sit dictum, neque factum, neque concupitum, diceret non conuenire descriptionem dictā omni peccato; sed non nisi cōmissionis peccatis.

ALIA definitio est tradita ab eodem Aug: lib: 2. de Consen: 10. Euang: cap. 4. *Peccatum est Legis transgressio*, & Lib. de duab. Anim contra Max: c. 11. *Peccatū*, inquit, *est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, vnde liberum est abstinere.* Vbi etiam nomine Iustitiæ legem intelligit. Hæc etiam definitio non est exacta: supponit enim aliquid controuersum: quia independenter ab omni lege non potest esse peccatum. Deinde nec ostendit vltimam rationem peccati, quia quærere restat cur transgredi legem est malum. Rursum idem August: lib. 1. ad Simplic: q. 2. Peccatum sic definit, *Peccatum est inordinatio, atq; peruersitas, hoc est, à præstan-* 11. *tiore Conditore auersio, ad condita inferiora conuersio.* quod iteratò docet Aug. Lib. de Libero Arbit. c. 16. Vnde facta vulgaris illa definitio peccati, quod sit *voluntaria auersio à Creatore, & conuersio ad creaturam.* Hæc etiam descriptio non satisfacit: quia non conuenit omni peccato: Certè enim etiam Veniale est suo modo peccatum, & non est auersio à Deo. Commodiùs itaque peccatum secundum vltimam suam moralitatem obiectiuam definietur per hoc, quod sit dissonantia moralis ad naturam intellectualem. quæ definitio, & in materia de Pœnitentiæ 12. obiecto, & in Materia de Moralitate obiectiua actuum humanorum est defensa. Sed restat discurrere quid sit peccatum secundùm formalitatem suam proximam, & immediatā, quod vt fiat. sit.

DISPVTATIO I.

De Vitio & Peccato vt sic.

TRes Rationes Vniuersalissimas peccati concipere possumus. I. Rationem peccati vt sic cōmunem ad peccatum Theologicum & Philosophicum. II. Rationem vniuersalem peccati Theologici. III. Rationem vniuersalem peccati philosophici, quæ licet amplior sit

præ peccato Theologico, priorem tamen locum dabit Theologico, vt potè magis proprio huic loco.

QVÆSTIO I.

Quomodo sit explicandum Peccatum vt sic?

EXPLICAT I. Antonius Perez in suis M. S cap. 1. 1. Quod peccatũ actuale sit actus liber malus. Quod de ratione peccati sit libertas, rationem dat, quia actus peccati imputatur peccanti, tanquam actu hic & nunc debenti non peccare, dum suadet illi ratio recta oppositum, tanquam meliùs & debitum fieri; non est autem recta ratio quę dissuadet id, quòd nullo modo vitare possumus: & sic recta ratio, inquit ille, vetulæ non suadet iuuentutem. Ex quo colligit Aug. Lib: de Gratia, & lib. Arbitr. dari in nobis liberum arbitrium: quia pecca- 2. tum nobis dissuadet & prohibet Scriptura. Quod autem de ratione peccati sit esse actum, siue sit possibilis pura omissio, siue non, inde probat, quia actus defectiuus & perfectiuus, conueniunt in genere actus, non quidem propter entitatiuam vnitatem vtriusq; actus, sed propter vnitatem eiusdem subiecti, & principij liberi: hæc enim vnitas sufficit, vt possint confundi in eadem cognitione, & constituere genus, non quidem vniuocum sed analogum, Analogia habitudinis ad vnũ. Quod 3. autem de ratione peccati sit, vt sit malum, rationem dat quia nomine mali venit formalitas odio digna, & potens adferre dolorem, iam autem omne peccatum, est obiectum pœnitendi. Hæc explicatio.

NON SATISFACIT 1. In quãtũ dicit, etiam posito quod possibilis sit pura omissio libera, peccatum vt sic, posse definiri quod sit actûs malus. Ratio quia de quo verificatur negatio actus de illo non potest verificari esse actus: esse enim & non esse contradictoria sunt: de omissione autem verificatur negatio actus; hoc enim definitiuè est omissio. Concedo qui- 4. dem actũ defectiuum qualis est peccaminosæ omissionis, & actũ virtutis perfectiuum conuenire in eodem genere actus. Sed nego quod omissio sit actus defectiuus: est enim simpliciter non actus. Quod autem dicitur habere omissionem vnitatẽ subiecti & principij cum actu, id benè concedimus; consequenter dicimus, quod subiectum & principium possit descriptionẽ communem commissioni & omissioni intrare: Sed nego, quod cum communis non sit vtrique ratio actûs, possit nihilominùs intrare definitionem communem vtrique. Sic v. g. in 5. definitione tenebrarum & lucis, potest intrare tanquam subiectum

ctum, àér; vel tanquam principium, sol; cum istis tamen omnibus tenebræ & lux, non possunt conuenire in ratione qualitatis, ita & in præsenti Commissio & omissio, non conuenient in ratione actus.

Quod si dicas posse actum latiùs sumi, vt sit quid commune etiam non entibus sicut sumitur & ipsum Ens. Contra erit, quia non retinebis iam Responsionẽ, quæ recurrit ad vnitatem subiecti. Deinde? quia in definitionibus ponendum est genus proximum si fieri possit, & non 6. ita latum.

NON SATISFACIT 2. Quia immeritò explicat malum, tanquam per primum conceptum, quod sit dignum odio, cùm detur prior formalitas, quærereq; restet, quare hoc sit dignum odio?

NON SATISFACIT 3. Quia potest aliquis actus esse liber & malus, & non esse peccatũ conscientiosum, de quo hîc, & ita fidicen non aptatis chordis si consultò ludat, facit actum malum liberè, non tamen peccat conscientiosè,

EXPLICATVR 2. COMMVNITER. Quod vitium morale cosistat proximè in hoc, quod 7. sit Commissio aut omissio libera creaturæ rationalis disconueniens conscientiæ rectæ practicè operanti. Hæc etiam Explicatio.

NON SATISFACIT TVM QVIA. Quantum fieri potest conceptus non sunt tradẽdi per diuisionem, & sic malè quis definiret Animal quod sit id quod est brutum vel homo: quamuis, enim in re non reperiatur ratio animalis in aliquo alio præter hominem & brutum; quia tamẽ hîc non quæritur de speciebus huius generis, sed de definitione, non rectè illam tradet dicta numeratio, Tum quia. Aliud 8. est per omnes definire, aliud diuidere, quæ duo confundit prædicta explicatio. Nam definitionem ponit per diuisionẽ. Tum quia Si quis agat cum conscientia erronea non deposita, non aget cum conscientia recta & tamẽ peccabit. Ergo peccare non rectè definitur per agere contra conscientiam rectam. Neq; valet si dicas per accidens id euenire: Nam hoc quidem per accidens euenit, vt Conscientia erronea dictet; non enim ad illam spectat dictare, sed supposito quod dictet, & non obediatur illi, committetur non per accidens, sed per se, peccatum; 9. ad eum modum quo per accidens est, quod peccatum Veniale transeat in mortale; Nihilominus: Si id accidat, non per accidens habetur peccatum mortale; definitioque mortalis etiã ad talia peccata se extẽdere debet. Ergò & definitio peccati vt sic debet per se extendi etiam ad peccata, quæ sunt ex erronea Conscientia non deposita, cum tamen erronea Conscientia, non sit conscientia recta, & si recurras-

ras ad explicandum Ly rectum, iam tuam debebis corrigere definitionem.

EXPLICATVR 3, Quod peccatum vt sic sit. *Defectus ratione dissonantiæ ad conscientiæ practicum Dictamen.* Ponitur Ly *defectus* loco generis: qui tam ad actum Commissionis, quam omissionis puræ peccaminosæ extendi potest. Ponitur potiùs ly *dissonus*, quam ly, Commissus, ne omissio pura si sit possibilis, etiam vi vocis extrudatur à definitione peccati. Debet autem esse defectus contra *Conscientiæ dictamen*, quia hîc quærimus de malitiæ proxima ratione, quæ non habetur aliunde nisi ab oppositione contra Conscientiam. Debet autem hoc dictamen esse *practicum*: Nam licet nomen ipsum Conscientiæ prout condistinguitur synderesi, practicum quid notet, quia tamen non pauci sentiunt, speculationem & praxim non semper concordare, & aliqua speculatiuè esse bona, mala practicè; ideò additum est, quod peccatum debeat esse contra Conscientiæ practicum dictamen.

10.

11.

PROBATVR. Bonitas Explicationis. Quia conuenit omni, soli, & semper, peccato, proceditque per prima in hoc genere. Sed hæc omnia est necesse aliquo discursu illustrare. quod vt fiat.

PRÆMITTO 1. *Inter methodos res explicandi est tradere illorũ notitiã per prætactam oppositi declarationem*; & ita tenebras per lucem, morbum per sanitatem explicamus. Cuius etiam Ratio est, quia Contrariorum, vt inquiunt, eadem est ratio. Et quia explicatio non tantũm omnit quid sit res, sed & quid non sit, hinc si à contrario incipiat rei explicatio, innotescet iam quid non sit, posteaq; procedetur ad id quod est. Porrò oppositum peccato virtus est, quæ ipsa virtus tria habet per S. Thomam hîc qu. 71. art. 1. in Corpore. Primum quod importet dispositionem quãdam alicuius conuenienter se habentis secundum modum suæ naturæ, & ita equos virtuosos appellamus, quibus nihil deest vt obeant officium suæ naturæ ad vsus humanos ordinatum. E contra vitiosas appellamus arbores, cariosas, non dispositas ad fructũ ferendum, vel ferendum conuenientem. Hoc verò ipsum quod est conuenienter aliquid se habere secundum modum suæ naturæ, dupliciter adhuc accipi potest; vel enim nomine naturæ venit, ipsamet illa virtus, quæ etiam habet suam naturam; & secundum hoc deposcit coniunctionem prædicatorum conformiter ad obiecti exigentiam inter se connexorũ; & ita si ponatur actus & differẽtia illius propẽsio & obiectũ bonũ, erit actus virtuosus: quia conuenienter se habens secundùm modum naturæ amoris qui debetur non nisi bono. Rursus nomine naturæ venire potest non ipsamet illa virtus, sed subiectum, cuius illa est virtus, & ita fæcunditas in arbore est virtus, quæ conuenit naturæ arboris, & ita etiam illa operatio vel habitus, erit virtus, quæ conuenit naturæ rationali, ponens in illa dispositionem, per quam conuenienter se habeat natura intellectualis secundùm modum suæ naturæ.

12.

13.

14.

2do. In omni virtute reperitur ratio boni, quæ formalitas posterior est. Nam ex conuenientia habendi se secundùm modum suæ naturæ, resultat formalitas bonitatis, sicut ex ente pullulat attributum bonitatis.

15

3tio. Formalitas in Virtute pro habitu accepta, est, quod sit principium actus ordinati & debiti, quæ formaliter posterior adhuc est bonitate, eò quòd bonitas videatur esse prædicatum absolutum: ratio principij, relatiua; relatiua autem posteriora sunt absolutis. Virtus autem pro actu sumpta, nõ est iam principium actus ordinati, sed ipsemet actus ordinatus.

16. Hæc omnia ad præsens sic applicantur. Primæ formalitati virtutis quę est habere se conuenienter, opponit vitium defectum habendi se conuenienter; vnde etiam docet Aug: lib: 3. de Lib: Arbit. c. 14. *Quod perfectioni, inquit, naturæ deesse perspexeris, voca vitium.* Vbi vitium definit per deesse, vel per defectum perfectionis. Secundæ formalitati Virtutis hoc est bonitati opponit vitium malitiã. Tertiæ autem opponit quod sit principium actus inordinati, vel quòd sit actus inordinatus.

PRÆMITTO 2. *Quid sit vitium habere defectum* seu non esse dispositum, secundùm quod cõuenit naturæ. Sicut primò essentialis conceptus per nos vt dictum est in 1. P. de primò essentiali conceptu Dei non stat in sola differentia complete, ita per omnes Philosophos neque natura rei stat in sola forma, licet forma habeat rationem potissimi. Vnde etiam appellatur antonomasticè, quidditas rei: Cuius rationem assignat S. Thom. hîc a. 2. in corpore, *quia forma est secundùm quam res speciem sortitur: Homo autem* (pergit S. Th.) *in specie constituitur per animam rationalem, & ideò id quod est cõtra ordinem rationis propriè, est contra naturam hominis in quantum homo est: vnde virtus humana* (concludit idem) *quæ hominem facit bonum, & opus ipsius bonum reddit, in tantum est secundùm naturam hominis, in quantum conuenit rationi: vitium autem in tantum est contra naturam hominis, in quantum est contra ordinem rationis.*

17.

18.

PRÆMITTO 3. *Quis sit iste Ordo rationis?* Ordo rationis duplex cogitari potest. Primus Ordo obiectiuus & vltimus, stãs in consonantia, vel dissonantia ad naturam intellectualem. Alius Ordo est actualis, stans in inti-

19.

timatione consonantiæ vel dissonantiæ: & sic omne peccatũ est contra ordinationem actualem ipsiusmet rationis, quæ ipsa intimatio est formalissimè Conscientia, quam Orig. apud S.Th. vocat *Spiritum correctorem Pædagogum animæ sociatum &c.* his præmissis.

FORMATVR *iam Discursus, explicando. Quod scilicet peccatum sit defectus importans dissonãtiam ad Conscientiæ practicum dictamen.* Peccatum seu Vitium pro actu acceptum dicit oppositionem ad virtutẽ, & quidem ad primam formalitatem illius, quæ est, quòd sit dispositio alicuius conuenienter se habentis secundùm modum naturæ rationalis, vt dictum est præmisso. 1. in hocq; stabit illius defectibilitas. Porro natura rationalis, stat primo formalitate rationalis, hinc agere contra naturam rationalem, erit deficere ab ordine eiusdem vt dictũ est Præmiss. 2. Quia verò hic ordo potest esse & obiectiuus, vltimus, & proximus, qui fit per Conscientiam dictantem, peccatum & vitium vtrumque hoc habebit, consequenter erit contra Conscientiam. *Hoc ipsum aliter proponitur.*

20.

Contrariorum eadem est ratio, & quia virtus & vitium contraria sunt, eodem modo se habebunt. Iam autem virtus habet & formalitatẽ conuenienter se habentis secundùm modum suæ naturæ, habet formalitatem bonæ, habèt formalitatẽ principij ordinati ad actus bonos. Sic & vitium habebit formalitatem actuum malorum seu inordinatorum, vel formaliter erit actus inordinatus vt dixi Præmis. 1. Tunc autem aliquid habet rationem disconuenienter se habendi, quando est contra naturã, quæ est in homine rationalis vt dictũ Præm: 2. quia verò ipse ordo naturæ rationalis sumi potest, & pro ipsa natura, & pro dictamine illius vt dictum Præm: 3. peccatum erit defectus, & contra naturam rationalem, de quo alibi dictum, & contra dictamen illius practicum; de quo hic & nunc agitur.

21. 22.

DICES 1. Non poni in definitione peccati vt sic, quod sit liberum, & tamen requiritur hoc ad peccatum; si autem & liberum poneretur in definitione, & quamuis poneretur, non posset saluari, quomodo peccatum originale sit vèrè peccatũ, cum non sit nobis liberum. Respondet Liberum implicitè poni & reuocabile in prædicta definitione non enim esset defectus contra dictamen &c. Si non esset liber, reuocatur ergò libertas ad defectus contra dictamẽ, sicut risibile reuocatur ad rationale. Originale autem est quidem nobis sed non in nobis, sed in capite liberum. De quo alias.

23.

DICES 2. Peccatum omne debet esse malum, quando autem

tem est malum, si sint multa quæ voluptatẽ adferunt, immò peccato potest cõiungi infusio gratiæ sanctificantis, vt si minister illicitè validè tamen conferat Sacramentum. Deinde (vt etiam imaginatur Perez) accidere posse videtur, vt sicuti Deus instituit Sacramentum collatiuũ gratiæ, ita institueret collatiuum vnionis hypostaticæ, quo casu plus lucri foret in administratione talis Sacramẽti illicita, quam damni in administratione peccaminosa; alioqui merita Christi & dignitas non præponderarent peccato: quî ergo tunc peccatum esset malũ.

24.

Resp: Nullam voluptatem hic & nunc consonam naturæ intellectuali reperiri in actione peccaminosa, quæ sufficienter fundat malitiã peccati. Deinde aliud est quærere an ex suppositione peccati, possit procedere bonum superans excessu malitiã peccati præsuppositi, & aliud est quærere an peccatum in se sit malum & damnificatiuum. Prima propositio est vera, posterior autem falsa. Falsum enim est, peccatum in se spectatum non esse damnificatiuum.

25.

DICES 3. Datur cõscientia errãs, quæ potest ex obiecto bonũ repræsentare in malum, eritque tunc actio peccaminosa. Ergo peccatum non est malum, nisi ex operatione. Resp: Veram esse hanc propositionem, peccatũ non esse malũ, nisi prout repræsentatur sub ratione mali. Ratio quia cum peccatum sit actus voluntatis, taliter fertur in obiectũ, qualiter illi repræsentatur. Hinc si repræsentatur bonum cæteroqui sub ratione mali, in malum feretur: inde tamen non sequitur non esse peccatum nisi ex operatione malum: nam quod non sit licitum velle bonũ, si repræsentetur sub ratione mali, non est operatio sed veritas. Talis enim conuincitur esse affectus malo, adeoq; peccans: immò ex hoc deducitur, quòd peccatum sit contra conscientiam, quia trahitur ad rationem mali actus versans circa bonũ, si dictamen oppositum intimet.

26.

QVÆSTIO II.

De peccato Theologico vt sic.

DEfinitiuè peccatum Theologicum est defectus ratione disconuenientiæ ad cõscientiæ practicum dictamen DEUM respiciens. Sub hoc titulo de peccato Theologico, maximè attẽdetur ad speciem eius præcipuam, nempè mortalẽ, de quo ipso in præsenti disputabimus, an sit infinitum simpliciter in ratione offensæ, præsensq; tractatio erit, minor argumenti in materia de Incarnatione tractabilis, nempè huius: Pro offensa infinita non potest satisfacere satisfaciẽs finitus. Et hæc maior spectat & ad Ethicam, & ad Materiã de Incarnatione. Sed peccatum mortale est infinita offensa,

27.

fenſa; hæc minor ſpectat ad præſentem annum. Quod etiam nobiſcum facit Ouiedo tract: 4 de bonitate & malitia actuum contra 4. pun: 28. fateturq; Ariaga ſpectare id ad materiam de peccatis. Vide eundem diſputat. 3. de Incarnat: in Prologo. ſit.

DIFFICVLTAS I.

An peccatum Theologicum in ratione offenſæ ſit infinitum ſimpliciter?

PEccatum in ratione offenſæ ſimpliciter infinitum tenet, Hurt: diſp: 10. parag: 35. Konin. de Sacramentis diſp: 7. num: 21. & diſp. 10. dub: 2. Leſsius de perfectionibus Diuinis lib: 19. cap. 26. & 27. Rozmer pag: 622. fauent & alij. Eſſe autem non niſi ſecundùm quid infinitum docet Suarez. Lugo diſp 5. de Incar. 29. Aſſert; 3. Amicus Contro 3. diſp. 23. ſect. 4. Et de Incarnat: diſp. 5. ſec: 1. Aldrete de Incarn. diſp. 4. ſec: 2, Ouied. cit: Ariaga diſp. 3. de Incarn. Martinus Perez de Incarnatione diſput. 5. ſec. 3.

DICENDVM EST 1. *Si nomine infiniti ſimpliciter accipias id, quod quoad omnia quæ in ſuo conceptu includit eſt infinitum, in iſto ſenſu peccatũ mortale in ratione offenſæ non eſt infinitum ſimpliciter.*

PROBATUR I. Quia peccatum importat etiam entitatem actus ſaltem in cõmiſsione, hæc ipſa entitas non eſt infinita ſimpliciter. Ergo peccatum non ſecun- 30. dùm omnia quæ dicit in ſuo conceptu eſt infinitum ſimpliciter. Minor probatur. A potẽtia finita non poteſt produci effectus, in entitate infinitus, & ſi entitas actus boni eſt finita, non apparet quomodo entitas actus mali debeat infinitari.

PROBATUR 2. Quia peccatum ſecundùm omnia quæ dicit, importat etiam aduertentiam & voluntarium, ſed hæc omnia ſunt finita; quod probatur. quia experimur excellentiæ Diuinæ nos habere valde limitatam cognitionem: eandem excellentiã magis apprehẽdunt docti quàm rudes, & inter doctos vnus magis præ alio. Deinde illa ad- 31. uertentia, & eſſet infinita, vt ſupponitur, & non eſſet, quia poſſet in illa magis, & magis procedi. Quod ipſum probatur. quotieſcunque intelligibilitas obiecti ſuperat intellectiuitatem potentiæ cuiuſlibet creatæ. toties in intelligibilitate illius obiecti, poteſt magis & magis procedi à potentia creata, nondum enim terminos intelligibilitatis attingit: ſed intelligibilitas excellentiæ Diuinæ ſuperat intellectiuitatem potẽtiæ creatæ, eſſe enim intelligibile, ſequitur ipſum modum eſſendi, ſicut & verum obiectiuũ. Cum ergo modus Diuinus eſſendi ſuperet modum eſſendi creatum, etiam 32. intelligibilitas Diuina ſuperabit modum intellectiuitatis creatæ, adeoque nunquam intellectiuitas creata ponet actum infinitum, ſeu æqualem intelligibilitati Diuinæ, niſi fortè ſit vel cõprehenſiua, quæ creaturæ implicat, vel æqualis illi quam haberet creatura. Sic omnia poſsibilia Diuinitus attingeret, ſed cum tali notitia non poſſet peccare, ſicut nec cum notitia, quæ eſt Viſio Beata, non enim minùs perfectum, & amabilem præſentat Viſio DEUM, quam præſentaret infinita illius notitia. Si ergo Viſio non poteſt eſſe antecedẽs peccatum, nec cum illa peccari poteſt, nec etiam peccari poſſet cum aduertentia infinita.

33 PROBATVR 3. Auctoritate S. Thomæ, qui 3. Parte. Q. 1. a. 2. ad 2. dicit: *Peccatum contra Deum commiſſum quandam infinitatem habere, ex infinitate Diuinæ Maieſtatis.* Vbi ly *quandam* explicari non poteſt, niſi dicatur non ſecundùm omnia, quæ dicit peccatum, eſſe illud infinitum.

DICENDVM 2. *Si per infinitum ſimpliciter, intelligatur infinitum ſecundùm, rationem ſuam primariã formalẽ & diſtinctiuam ſui, in iſto sẽſu peccatũ mortale in ratione offenſæ eſſe infinitũ ſimpliciter.*

PROBAT: 1. Offenſa creſcit ſecundùm dignitatem perſonæ. Sed non creſcit ſecundùm pro- 34. portionem geometricam: Ergo ſecundùm proportionem arithmeticam: Ergo ſi offenſus ſit infinitus ſimpliciter, etiam offenſa erit infinita ſimpliciter: hoc ipſo enim non eſſet offenſa creſcens arithmeticè, nec ſecũdùm proportionẽ vnius ad vnũ, neceſſet ſecũdũ æqualitatẽ, omnẽ inæqualitatem excludentem.

MAIOR Prob. Tum quia. Eſt principiũ in moralibus, adeoq; moraliter per ſe notum; hinc non indiget niſi ſola apprehenſione terminorũ, & inductione, quæ ſtat pro Maiori: grauior enim eſt offenſa impingere colaphum Regi, quàm plebeio. Tum quia. Quod ſemel eſt fundatiuũ maioritatis offenſæ. ſemper illã 35. fundat; quia neceſſaria cauſa alicuius effectus ſemper illum cauſat, & forma ſemper, eſt forma formati. Sed excellentia aliquando fundat maioritatem offenſæ, vt vulgò ſcitur: Ergo fundabit ſemper. Et ſicut cauſa hæc formalis, quæ eſt albedo ſemper cauſat album; ita & excellentia ſemper ſuo modo cauſabit, hoc eſt attollet grauitatẽ offenſæ. Tum quia. Ea quæ habẽt incrementum debent incrementi ſui habere cauſam & medium: ſed offenſæ habent incrementum; cuius incrementi non poteſt oſtẽdi alia legitima radix niſi perſona offenſa. Tum quia. omnis defectus menſuratur per 36. exceſsũ: non enim per defectũ: defectus enim oſtendit exceſsũ: non etiam defectus menſuratur per æquale: æquale enim non oſtendit dẽfectum, ſed æqualitatem. Ergo defectum ſolus exceſſus menſurat. Et cum omnis offenſa ſit defectus contra excellentiã perſonæ, hunc certè defectum debet menſurare excellẽtia perſonæ. Tum qu. Formalia S. Th. ſunt loco citato. *Tãto*, inquit enim, *offenſa eſt grauior*, *quanto*

quanto maior est ille in quem delinquitur. & Arist. 5. Eth. c. 5. docet, medium iustitiæ non esse semper repassionem: *Nam si* inquit, *qui Magistratum gerit alium percutit, non est repercutiẽdus; at si quis Magistratum percusserit, non solùm repercutiendus est, verùm etiam supplicio afficiendus.*

37.

Minor principalis Argumẽti Probatur. Nempè quòd offensa non crescat secundùm propor. tionẽ geometricã. Tum quia nõ est ratio cur non magis & magis crescat offensa. ita vt tantitas grauitatis commensuretur tantitati personæ: si enim non habet sui determinatiuum, & procedet vlterius & non procedet, non procedet vt supponitur: procedet autem; quia non habet vnde determinetur: hinc & est infinitus Deus in sua perfectione; quia non habet determinatiuũ sui in perfectione. Tum qu. Si esset aliquod determinatiuũ, ne excrescat Arithmeticè offensa esset aduertentia, & voluntarium finitũ. Sed hoc non est determinatiuũ. Quòd ipsum probatur Positã in Humanitate Christi aduertẽtiã, & voluntario finito, non determinatur per hoc actio Christi ne excrescat ad infinitatem simpliciter in ratione dignæ, adeoque ne excrescat arithmeticè in dignitate ad dignitatem suppositi operantis. Ergo neque finita aduertentia & voluntarium determinabit offensam ne excrescat arithmeticè ad dignitatem personæ offensæ.

38.

Concedo personam dignificare intrinsecè actiones, cùm offensæ, non nisi extrinsecè aggrauẽtur: sed quærere restat cur vt habeatur intrinseca dignitas in actionibus Christi Theandricis desumaturque ab infinita dignitate Personæ operantis, cur inquam non officiat aduertentia & voluntarium finitum, officiat autem quominus in peccatum deriuetur grauitas extrinsecè infinitans offensam. Præcipuè cùm plura deberent requiri ad infinitatem intrinsecã, quàm extrinsecã. Tum qu. Quæcũq; ratio ostendi potest quod se aliquid habeat non nisi per modũ applicantis, & prærequisiti, idẽ probabit etiam cognitionem in præsenti habere se non nisi per modum prærequisiti, adeoque non formãtis tantitatẽ offensæ. Tum quia. Si cognitio habet se per modum formantis offensã, vbicunque esset æqualis aduertãtia, esset æqualis offensa quod falsum est? Quod si dicas, & ex cognitione & ex persona coalescere dictam mensuram, restat explicandum cur in illo coalito non sufficiat aduertentiam habere se per modum conditionis. Tum quia. Nunquam pro taxa tãtitatis offensæ datur cognitio. Tum qu. Visio ipsa Beata non est beatitudo nostra obiectiua, sed summum bonum, Visioq; se habet non nisi per modum applicantis bonum increatum, quod solum beat: Ergo & in præsenti cognitio habebit se non nisi per modum applicantis; taxa autem grauitatis erit ipsemet offensus infinitè dignus. Et certè crescere maioritatẽ offensæ secundùm excellentiam offensi nihil aliud est quàm poni offensam & simul esse personam, sic vel ita excellentem. Cum ergo hic ponatur persona infinitè excellens, & ipsa offensa erit infinita simpliciter.

39. 40. 41.

PROBATVR 2. Peccatum per Oppositos est infinitum secundùm quid: Ergo etiã est infinitum simpliciter. Tum quia. Infinitas secũdùm quid cõueniens peccato, est talis, qualis non cõpetit visioni videnti Deum infinitum, amori amanti Deum infinitum neq; enim hæc dicuntur infinita secundùm quid in se, sed non nisi obiectum quod attingũt infinitum: iam autem quamcũque peccato specialẽ infinitatẽ assignaueris, hoc ipso erit infinita simpliciter; & si illam non assignaueris non erit infinitum secũdùm quid, quod est contra tua principia. Tum qu. ad hoc vt dicatur aliquid infinitum, etiam secundùm quid, non sufficit superare infinita inferiora, sed simul importare prædicatũ, quòd quà tale ratione imperfectionis vel perfectionis dicat infinitatem; adeò vt si per impossibile non essent inferiora, quæ superare deberet, adhuc esset infinitum. Et ita esset Deus infinitus simpliciter, quantumuis non essent creaturæ quæ superari deberent. Homo verò non est infinitus in essentia secundùm quid, licet infinitas imperfectiores species superet. Ergo etiã ad hoc vt dicatur mortale esse infinitum secundum quid, non sufficiet vt superet quascunque infinitas creaturarũ offensas; sed debet habere aliquid in sua entitate quod fundet istam infinitatẽ; hoc ipsum autem arguet infinitatẽ simpliciter. Tũ quia. Veniale superat infinitas offensas creaturarum, actus supernaturalis omnes naturales, homo infinitas creaturas se viliores, & tamen ista ex eo præcisè non dicũtur infinita secũdũ quid. Ergo nec mortale ex eo erit infinitũ secũdùm quid; quia superat omnes veniales offẽsas. Quodcũq; autẽ dederis aliud fundamentũ infinitatis secundùm quid illud adstruet infinitatẽ simpliciter.

42. 43. 44.

Neque ex eo arguetur infinitudo secundùm quid in mortali, quia superat non solùm offensas creaturarum, sed etiam offensas veniales omnes Tum quia. Cur in genere venialis non fundatur infinitudo secundùm quid quamuis superet creaturarum offensas, fundabitur autẽ infinitudo secundùm quid in mortali, quia superat venialia. Et sicut veniale ex eo non potest dici infinitum secundùm quid, quia superat omnes offensas creaturarum, ita neq; potest dici mortale secundùm quid infinitum, quia superat omnes offensas veniales. Ergo aliud infinitatis secundùm quid, debes assignare fun-

45.

fundamentum: hoc autem ad-
ſtruet infinitatem ſimpliciter.

Neq; ex eo ſaluabitur in mor-
tali infinitudo ſecundùm quid,
quia entitate finita continet
46. grauitatem aliarum offēſarum.
Ratio quia neque homo dicitur
infinitus ſecundûm quid, quam-
uis finita entitate æquiualeat in-
infinitis ſubſtantijs imperfectio-
ribus. Neque ex eo poteſt di-
ci peccatum ſecundùm quid in-
finitum: quia non continet vnū
grauitatem offēſarum aliarum:
Si enim per impoſsibile daretur
linea infinita, non obeſſet eius
infinitudini præcisè, quod non
contineret infinitam dimenſio-
nem in latum, nec infinito ho-
minum tricubitalium officeret
carentia hominum decēcubita-
lium: Ergo nec ex eo dicetur
præcisè peccatū eſſe infinitū ſe-
cundùm quid, quia non conti-
47. net in ſe reliquas offenſas. An
autē mortale vnū ex eo, non de-
beat dici cōtinere grauitatem
offenſarum aliarum Diuinarum
quia vnum in ratione offenſæ eſt
æquali pluribus, de hoc infrâ.

PROBATVR 3. Per princi-
pia Negatiua. Quia ſi nihil ob-
eſt dicta PP. vt ſonant accipi de-
bent, ſæpè autem PP appellant
peccatum infinitum ſine addito.
Vt Anſelm. L. 4. Cur Deus ho-
mo, cap: 21. Bonau: in 3. diſt. 20.
q. 3. in 2. ratione. Richar: de S.
Vict. L. de Incar: Verbi cap: 8.
& S.Th: qui licet in ſenſu Primæ
Concluſionis tribuat peccato
48. non niſi infinitatem ſecundùm
quid, tamen hic I. 2. q. 87. ar: 4.
in corpore ſine diminuente par-
ticula ſic habet. *Peccatū in quan-
tum eſt auerſio ab incommutabili
bono infinito, eſt infinitum.* Simi-
lia habet in 4. d. 15. q. 1. artic. 2.
Immeritoque S. Th. requiſijſſet
ſatisfacientem infinitum ſimpli-
citer, ſi ipſum peccatum non eſ-
ſet infinitum ſimpliciter. Rur-
ſus ſi ponatur peccatum infini-
tum ſimpliciter in ratione offē-
ſæ attolletur dignitas Dei; quia
attolletur ius ad non offendi,
quod eſt bonum & perfectio na-
turæ rationalis; adeoq; tribuen-
dum Deo ſi apertè non implicet

49. Quòd autem ad denomina-
tionem infiniti ſimpliciter ſuffi-
ciat habere infinitudinem in ra-
tione formali primaria. Ratio
eſt: quia à principaliori fit de-
nominatio, & opera Chriſti di-
cuntur eſſe ſimpliciter infinita:
quia in ratione ſua principali &
ſpecificatiua ſunt infinita; ho-
moque dicitur rationalis, quam-
uîs Corpus eius nō ſit rationale.

DIFFICVLTAS II.

Solutio Obiectionum.

Plures reperiuntur Obiectio-
nes, reuocabimus eas, quæ dif-
ficiliores ſunt ad certas claſſes.

Punctum Difficulta-tis I.

50. *Argumentum petitum ex ſatisfactione Chriſti.*

OBIICIT I. Lugo. Pec-
cata non ſolum ſunt inæ-
qualia

qualia in malitia morali, ſed e-
tiam in ratione offenſæ. Quòd
ſint inæqualia in ratione deme-
riti, & offenſæ probat: quia ſi
haberent peccata vim demeren
di ſimpliciter infinitam, non eſ-
ſet vis maîor in operibus Chri-
51. ſti ad merendum, quam in pec-
catis ad demerendum. Non e-
tiam habent æqualitatem in ra-
tione offenſæ: quia plus Deus
offenditur odio ſui, quam furto:
& in morali æſtimatione, plus æ-
ſtimatur vna offenſa præ alia.
Hic idem medius terminus ſic
aliter proponitur. Si peccatum
mortale in ratione offenſæ eſſet
infinitum ſimpliciter, tunc pec-
catum eſſet æquale meritis &
ſatisfactioni Chriſti, quod eſſet
contra PP. & Scripturam quæ
appellat Redemptionem noſtrā
copioſam. Sequela Probatur.
Vnum infinitum non eſt maius
altero, ſed peccatum eſt infini-
tum ſimpliciter, & ſatisfactio
eſt etiam infinita ſimpliciter:
52. Ergo vtrumque erit æquale.

RESPONDETVR Merè ad
medium terminum de ſatisfacti-
one Chriſti. Nam de non inclu-
ſione in vno mortali aliarum of-
fenſarum infra agetur. Retor-
quetur itaque inprimis Argu-
mentum, quòd multum probat.
quia probat actiones Chriſti nō
eſſe infinitas ſimpliciter, quia
non ſunt æquales actionibus im
manentibus Diuinis. Et certè in-
finitis ſimpliciter actionibus nō
poteſt dari maius: de fide autem
eſt actiones Theandricas Chri-
ſti non eſſe Deum, & de fide eſt a-
53. ctiones immanētes Dei eſſe Deū;
& tamē id quod non eſt Deus, &
id quod eſt Deus, non poteſt eſſe
æquale. Deinde retorquetur Ar-
gumentum quod probat contra
principia arguentis, peccatum
non eſſe infinitum etiam ſecun-
dum quid: quia infinitum ſim-
pliciter infinito ſecundum quid
non eſt maius in ratione infiniti,
ſed tota differentia eſt in ratio-
ne actualis vel non actualis. Di-
rectè autem ad Argumētum di-
ci poteſt eſſe peccatum æquale
meritis Chriſti, hoc ſenſu quod
non maior ſit dignitas in perſo-
na terminante, quàm in perſo-
54. na aggrauante peccatum; ſed
non eſſe æquale quoad modum
participandi infinitatem. Vn-
de vnum infinitum erit maius al
tero, non in forma infinitante,
nec in ratione infiniti, ſed in
modo participādi eam infinitatē

EXPLICATVR. DISTINCTIO. V-
na eademque infinitudo ſi vtro-
bique reperiatur non poteſt red-
dere magis vnum infinitum, &
aliud minùs infinitum ſecūdùm
formam infinitandi; & eſſet e-
nim eadem Forma infinitandi,
vt ſupponitur & non eſſet, quia
non æqualem infinitudinem ad-
ferret. Ceterum in modo
participandi eandem infinitudi-
55. nem poteſt eſſe diuerſitas. Et
ita. quia actiones Diuinæ imma-
nentes participant infinitudinē
per identitatem, qui perfectior
modus eſt: cum tamen actio-
nes Theandricæ participent in-
fini-

finitudinem, non nisi per vnionem intrinsecam, fit vt ratione modi possit esse diuersitas. Porrò peccatum & satisfactio Christi, cùm ab eodem principio dignitate nempè diuina infinitentur, in ratione principij illius æqualitatem habent, sed quia satisfactio Christi participat infinitatem perfectiori modo, nempe per vnionem intrinsecam substantialem, annectentem substantialiter ipsummet Deum vsque ad communicationem idiomatum. Iam autem persona infinita nectitur cum peccato mortali non nisi per modum extrinseci, & per modum mensuræ ad mensurabile, qui modus imperfectior est: fit, vt quamuis satisfactio Christi & peccatum dicant æqualitatem in ratione principij infinitantis, dicant nihilominùs inæqualitatē ratione modi participandi infinitudinem. Sed quid affert diuersitas illa modi participandi eandem infinitatem? Adfert ex dictis incōmensurabilitatem vnde etiam actiones Christi Theandricæ, non commensurantur actionibus quæ Deus sunt immanentibus, idque ob diuersitatē modi participandi eandem infinitatem. Albedo item comparata ad parietem v. g. album, quia alio modo participat disgregatiuum visus nempè per identitatem, cum paries eam participet non nisi per inhærentiā, ideo sunt incommensurabilia. Quorum omnium vlterior ratio est, quia cum omnia ista desumantur per ordinem ad formam, & vnionem ad illam. Si modi ipsi participandi formam incommensurabiles sunt, adferent etiam incommensurabilitatem illis, quorum modi sunt. Cum ergo diuerso modo participet Verbum eandē infinitudinē, & diuerso modo peccatum, adhuc in cōmensurabilitatē habebunt, eò quod in cōmensurabilis sit modus participandi per vnionē substantialē à malo participādi non nisi per extrinsecū.

56. 57. 58.

Quodsi quæras quare vnum infinitum non possit esse maiùs altero infinito, possit tamen esse inæqualitas in modo participandi eandem infinitudinem. Ad id reuocari poterit. Inprimis quia axioma nihil dicit de æqualitate de modo participandi infinitudinem. Rursus quia hoc ipso vt dictum supra non esset eadem infinitudo. Denique cum modus participandi non sit vnus idq; eiusdem infinitatis, cumque modus participādi hic possit esse finitus, poterit admittere maiùs & minùs.

59.

INSTAT I. Lugo. Ex hoc ipso inferri peccatum non habere infinitatem, alioqui sicut opera Christi, quia habent infinitū valorem possunt condignè mereri quodlibet præmium excogitabile, adeoque etiam remissionem offensæ infinitæ. Ita & peccatum deberet mereri quamlibet pœnam etiam infinitam, adeoque & hanc, vt nulla pro illa satisfactio acceptetur ne quidem ipsius Christi.

RESPONDETVR. An peccatum sit infinitum in ratione demeriti pœnæ, de hoc aliàs: Offensa enim per se non tam pœnam, quàm compensabilitatem vel incompensibilitatem trahit; pœna autem malitiæ debetur. Vt autem non excludatur satisfactio Christi, sufficit dicere quòd infinitudo peccati, excludat quamcunque satisfactionem, quam possibile est vt excludat; quæ scilicet sit inferior; non potest tamen excludere satisfactionem, quam impossibile est vt excludat, nempè altiorem, qualis est satisfactio Christi, quia hoc ipso ponderosior esset culpa se ipsā; siquidem infinitudo culpæ præponderaret infinitati satisfactionis; & tamen vtriusque eadem infinitudo. quia autem impossibile est, vt ipsa culpa sit ponderosior se ipsā, ita impossibile erit vt excludat satisfactionem Christi.

60. 61.

INSTAT 2. Idem. Offensa infinita in ratione offensæ, debet habere vim conseruandi indignationem, positā qualibet satisfactione, quod non habet mortale, non etiam potest conseruari indignatio Dei positā satisfactione Christi.

RESP. Offensam infinitam habere vim conseruandi indignationē quācunq; satisfactione inæquali positā. Secùs si ponatur satisfactio altioris Ordinis. sic v. g. Si aliquis debeat alicui infinitū imperialiū, posito infinito asśiū, nō satisfaciet; secùs posito infinito vngaricorū, quod altioris infinitudinis est in æstimatione morali. Sic quāuis infinitudo peccati subneruet infinitudinē satisfactionum ponēdarum, E. G. à creaturā finitā, excedetur nihilominus à satisfactione altiori, quæ est ipsiusmet Dei.

62.

INSTAT 3. *Quidam.* Hæc Responsio supponit falsum. Offensa siquidem & infinitudo eius, non tam desumitur ab ipso Deo offenso, quàm à persona offendente infinitè vili, comparata cū ipso Deo offenso. Quod ipsum probatur. Si per impossibile esset alter Deus, & offenderet sibi similem & æqualem Deum, illa offensa in ratione offensæ non esset infinita. Vlteriusque vrget. Non magis intrinsecè Persona infinitè vilis concurrit ad infinitandam Dei infinitè digni offensam, quàm persona infinitè digna in Christo ad infinitandam satisfactionem. Ergo non magis erit offensa in ratione offensæ infinita; quam satisfactio Christi pro offensa.

63.

RESPONDETVR Pluribus vijs. Si quis vellet docere vt docet arguens, quòd persona humana comparata ad Deum non sit infinitè vilis, dicet peccatum non esse æquè adhuc infinitum ac actiones Christi; quia non proficiscitur à persona infinitè vili, cùm actiones Christi proficiscantur à personā infinitè dignā: cum hoc tamen stat, quòd

64.

quòd ſit peccatum infinitũ ſimpliciter in ratione offenſæ, quia ſicut non officit actionibus Theandricis Chriſti, quòd proficiſcantur à natura humana Chriſti finitâ, eò quòd ratio principalis dignificatiua, quæ eſt Perſona Verbi ſit infinita: ita quãuis offenſa non proficiſcatur à perſona infinitè vili, ſufficit quòd in ratione principali offẽſæ, quæ deſumitur ab offenſo infinito, dicat infinitudinem. 65. Deinde etiam poſito quòd perſona ſit infinitè vilis, necdum ſequitur excludendã ſatisfactionẽ Chriſti: quia infinita illa vilitas erit adhuc inferioris ordinis præ infinitate diuina: ſicut infinitudo gratiæ ſi daretur, quia eſt infinitudo creata, non eſt infinitudo æquanda infinitudini ſatisfactionis Chriſti. Denique, Nego offenſam potiùs deſumi, idque vt ſuppono, vltimatè à perſona vili, ſed deſumitur vltimatè à perſona offenſa.

Ratio. Quod eſt menſura in aliquo genere, id non debet menſurari in eodem genere, & ſic vlna obiectiua non menſuratur vlnâ. Hinc ſi perſona 66. vilis in genere offenſæ eſt menſura offenſæ, non debet in hoc genere menſurari, defacto autem menſuratur: quia ſumitur non aliter niſi per Comparationem ad perſonam reſpectu cuius eſt vilis. Et certè ratio vilis eſt ratio reſpectiua, nemo enim reſpectu ſui, vilis eſt, ſicut & nemo ſui Pater; in rationibus autem reſpectiuis formalitas & principale penes terminum ſpectantur. Denique ad id præcipuè attenditur in offenſa, quod eſt vltimum reſolutorium taxãdi offenſam; hoc autem eſt perſona offenſa. ſi autem quæram, 67. quanta eſt hæc offenſa? Reſpõdebis pro hac parte, quàm vilis perſona offẽdẽs: reſtat quærere, quàm vilis perſona offendẽs? & hîc reſpondere debebis, per dignitatẽ offenſi; Certè enim nemo vilitate offendẽtis mẽſurat dignitatem offenſi, quaſi à priori. Deinde ſignum eſt aliquid habere rationem prioris, ſi ſe habeat per modum cauſæ, vt inductio oſtẽdit: vilitas autem non poteſt cauſare dignitatem, ſed potiùs dignitas vilitatem, vel ex illo principio, quia cauſa ſi non ſit nobilior ſaltem debet eſſe æqualis cum effectu.

68. Quod adfertur de altero Deo, vel Rege, alterum Deum, vel Regem offendente, non conuincit. Quia cum Vnus Deus reſpectu aliûs Dei, non ſe habeat vt Deus, neq; Dei datur Deus, & cùm nomine Dei veniat Ens abſolutum non ſubiectum, ſubijciens ſibi reliqua; cùm ſibi non ſubijciat illum alterum Deum, nec reſpectu illiûs erit Deus; conſequenter non aggrauabit illam offenſam perſona Deitatis, aggrauatura cæteroqui, ſi comparatione ad illum Deum eſſet illi Deus: hinc reſpectu illius non habet rationem excellentioris: iam autem taxa tunc

ponitur in perſona, quando re- 69. ſpectu illius habet ſe per modum excellentioris.

Vnde in peccato diſtinguenda eſt formalitas actionis, & hæc deſumitur à ſuppoſito: Actiones enim ſunt ſuppoſitorũ. hinc dari poteſt peccatum illud in ratione actionis non eſſe infinitum ſimpliciter. Et alia eſt formalitas offenſæ; quæ creſcit ex excellentia offenſi. Concedo quidem etiam à perſona offendẽte deſumi illam magnitudinem, ſed non vltimò reſolubiliterq; in dignitatem offenſi.

Sed eodemnè modo etiam Perſona creata ſemper aggrauat ſuas offenſas? Poſſet aliquis dicere, Eodem modo, mutatio- 70. ne poſitâ non niſi in ipſa malitia. Poſſet nihilominùs dici, non eodem modo aggrauari: Nam ex vna parte, cùm perſona creata ſit finita, poteſt admittere maius & minus. Ex altera parte, cùm dignitas illa ſit moralis ſtans in ipſa imputatione humana, poteſt eadem imputatio partiri gradus aggrauationis.

Restat Vltimò quærere. An perſona ſit infinitæ ſimpliciter vilitatis? Ratio dubitandi. Illud dicitur ſimpliciter tale, quod ſine addito abſolutè eſt tale, & non per reſpectum ad aliud: & ita Deus eſt infinitæ ſimpliciter dignitatis, etiamſi nulla creatu- 71. ra eſſet poſsibilis finitæ dignitatis, cum qua Deus cõpararetur. E contrà. Illud non eſt abſolutè & ſimpliciter tale, quod tãtùm per comparationem ad aliud, eſt tale. Adde, negationes perfectionis, dignitatis, intenſionis infinitæ &c. non denominant in eo genere ſubiectum infinitum abſolutè & ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, vt Petrus infinitâ carens gratiâ non debet dici infinitè non gratus, & linea carẽs longitudine infinitâ, non dicitur infinitæ breuitatis abſolutè & ſimpliciter; aliàs non poſſet dari illâ breuior. Sic & homo nõ eſt abſolutè & ſimpliciter infinitæ imperfectionis: quia aliàs nulla 72. creatura poſſet eſſe homine imperfectior Hinc non erit perſona peccatoris niſi infinitæ ſecundùm quid vilitatis, hoc eſt, quòd dignitas peccatoris infinities ſuperetur à dignitate Dei. Cæterum perfectio infinita facit abſolutè & ſimpliciter infinitum, perfectum; ſicut longitudo infinita poſitiua, faceret infinitum longum.

Circa hãc quæſtionem poteſt eſſe quæſtio de re, & quæſtio de voce. Attendẽdo ad quæſtionẽ de re. Dici poteſt. Quod creatura ſit infinitè vilis ſimpliciter.

Ratio. Tum quia. Quid eſt vilitas infinita? Eſt id quod ex- 73. ceditur infinities ab aliquo digno. neque enim reſpectiua illius vilitas aliter ſub imaginationem cadere poteſt. Indubiè autem infinities à Deo exceditur creatura. Tum quia. Vel excedit magis Deus hominem, quàm muſcam, vel nòn excedit magis? Si nõ excedit magis. Ergo

go musca & homo æquantur in perfectione: nam eadẽ mẽsurâ mensuratur perfectio vtriusq; : si autem magis excedit, quæro, an vtrumque Deus excedat infinities simpliciter, vel non? Si non excedit vtrumque infinitè simpliciter, Ergo comparatiuè ad aliquid creatum nõ est Deus infinitè dignus simpliciter: si autem vtrumque excedit infinitè simpliciter: Ergo & vnaquæque creatura poterit esse infinitè vilis, quamuis vna sit vilior, alterâ, si inter se comparentur. Tum quia esse infinitũ in perfectione est carere terminis perfectionis. Ergo infinitè esse vile, est non dicere illam carentiam terminorum perfectionis: Contrariorum enim est eadem ratio: indubiè autem creatura non dicit carentiam terminorum perfectionis. Addo, si ex consensu arguentis, creatura est infinitè vilior Deo: Ergo etiam benè dici potest, quòd sit infinitè vilis respectu Dei: Nam omne comparatiuum præsupponit positiuum, nec potest dici calidior fornax, quàm manus, si non est calida, præ manu.

74.

75.

Rationes in oppositum non conuincunt. Nam inprimis. Nego quòd absolutè & sine addito non possit dici tale, quod non nisi per respectum est tale. Nam semiulna est sine addito, & absolutè, hoc est sine diminuente termino semiulna, quamuis non nisi comparatiuè ad vlnam, sit semi-ulna: absolutè aliquis dicitur filius, licet sit filius non nisi respectiuè ad Patrem. Nego etiã quòd non possit dari infinitudo respectiua. Quod attinet ad illud, Deum nempè fore infinitè dignum, quamuis nulla foret creatura, id verùm est; quia ly dignum non est ita prædicatum respectiuum, sed non foret infinitè excedẽs, quia non haberet quid excederet: ly autem excedens est prædicatum sicut & ly vile, respectiuum. Deinde sine vlla etiam comparatione esset creatura infinitè vilis negatiuè. Denique quia non ideò aliquid est excellens, quia illud est vile; sed ideò est aliquid vile, quia illud excellẽs, fit vt possit adhuc tota dignitas saluari sine respectu ad creaturas; cùm tamen vilitas non nisi per comparationẽ habeatur. Quod attinet ad illam propositionem de homine carente infinitâ gratiâ; an debeat dici infinitè non gratus? dico illam dupliciter formari posse Inprimis in sensu positiuo, & sic falsa est, quòd deberet homo continere omnes gradus ingrati: si enim vel vno careret, non posset de illo positiuè affirmari: Nam affirmatio est bonum quoddã, quod debet esse ex integra causa: si autem sumatur negatiuè, vera est propositio; quia importat negationẽ infinitudinis gratiæ, quæ negatio verificatur, etiamsi aliquem gradum gratiæ habeat. Vnde & linea cubitalis non est infinitè breuis positiuè, sed infinitè breuis negatiuè, hoc est dicens negationem infinitudinis lineæ. Et cum ista infinitudo sit negatiua, non debet esse per continentiam alicuius, sed nonnisi per negationem alicuius. Reflectendoque ad Materiam de Connotatis, non est infinitè vilis creatura secũdùm id quod dicit in recto, vilior enim est musca; sed est infinitè vilis, secundùm id, quod dicit pro formali, & in obliquo; quia dicit carentiæ terminorum infinitudinis negationem, vel breuiter, negationem infinitudinis. Deinde cùm in ratione gratiæ, vel lineæ possit dari adhuc minoritas maior, non debet dici linea infinitè breuis, vel homo infinitè non gratus: Iam autẽ in ratione carentiæ infinitudinis diuinæ non potest vlteriùs procedi; ideò poterit adhuc dici creatura infinitè vilis. Addo ly creatura infinitè vilis dictum de homine, vel potest comparari ad Deum, vel potest comparari ad muscam? Si cõparetur ad Deũ, est infinitè vilis; si comparetur ad muscam, non est infinitè vilis. Quòd ipsum in hoc fundatur; quia esse vilem est prædicatum respectiuũ, & ad aliud, & ratione ad aliud desumibile; & sicut linea excessiua est prædicatum ad aliud, potestque respectu vnius esse respectiua non respectu alius; ita idem dicendum de infinitate vilitatis.

76.

77.

78.

79.

80.

Quod attinet ad vocẽ. Vsus obtinuit dicere, hominẽm esse infinitæ vilitatis: licet ratio pro dubitatione adlata, deposcat, orta non nisi hac quæstione hic & nunc explicationem vocis.

Punctum Difficultatis II.

Proponuntur alia Fundamenta Oppositorum.

OBIICIT 2. De Lugo. Malum simpliciter malum in ratione mali est istud, quo non potest excogitari aliud maius malum: continet enim in se omnem malitiã excogitabilem. Sicut bonum simpliciter infinitũ in ratione boni, est, quod cõtinet in se omnem perfectionẽ excogitabilem. Quod multis illustrat. Sed peccatum non est tale malum: nullum enim est peccatum, quod in se contineat malitiam, & grauitatem omniũ peccatorum, & quo non possit aliud maius malum & grauius excogitari Ergo nullum, habet malitiam simpliciter infinitam.

81.

RESPONDETVR. Nullum esse peccatũ quo in ratione malitiæ, quã malitia est, non possit dari aliud maius & grauius; nullũ tamẽ potest dari maius, in ratione offensæ: quasi scilicet infinita dignitas magis aggrauet vnum peccatum, quàm aliud, vel plura. Et sicut plura merita Christi sunt nõ nisi extẽsiuè maiora præ vno; ita idẽ in præsenti dicẽdũ.

82.

EXPLICATUR *Distinctio.* Fieri potest, vt aliqua in vna formalitate sint æqualia: in alia formalitate

litate ſimpliciter inæqualia. Illuſtratur hoc Inſtantijs ex Prima Parte: quia Creatio muſcæ & creatio Angeli, ſi ſpectentur in omnipotentia, æqualitatem habent, ſi ſpectentur in terminis, dicunt eorum inæqualitatem. Ex Prima Secundæ. Si quis dederit ex intenſione Charitatis vt 7. ſcyphum aquæ, alius vitam, in ratione meriti & digni, quoad 83. libertatem primitiuam, æqualitatem habebunt; & tamen obiecta illorum actuum erunt inæqualia. Ex Tertia parte. Actiones Chriſti in ratione dignificatarum à Perſona Verbi æqualitatẽ habẽt, & tamen in rationibus materialibus ſummã inæqualitatem. Hinc etiã actiones materiales Chriſti æqualem habẽt dignitatem cum ſupernaturalibus; & tamen habent inæqualitatem ratione Ordinis. Quod ſi poſſunt eſſe aliqua inæqualia in vna formalitate, æqualia in alia, poterit etiam mortale vnum eſſe æquale alteri in ratione offenſæ, & non in ratione malitiæ.

84. Porrò nomine malitiæ venit oppoſitio ad bonum, quod eſt gratia, maior diſſonantia ad naturam intellectualem, & legem grauiorem pœnam interminantem: in quibus formalitatibus, quia peccatum finitũ eſt, poteſt eſſe vnũ maius altero, quia verò in ratione offenſæ infinitũ eſt, vt alibi probatũ, fit vt vnum infinitum non poſsit eſſe maius altero in ratione infiniti, vt etiam illæ offenſæ in ratione offenſæ ſunt infinitæ.

INSTABIS. Hanc ſententiam eſſe Stoicorum, qui omnia pec- 85. cata dicebant eſſe æqualia.

RESPONDETUR. Stoicos nunquam curaſſe formalitatem offenſæ Diuinæ. Vnde nec de illa diſcurrebant, ſed ſolum attendebant ad malitiam peccati, & ad diſſonantiam ad naturam intellectualem, & in hoc ponebãt æqualitatem. Patetq́; ex Argumento quo id probabant. Quia dicebãt, Omnes actus æque ſunt veri, & omnes actus æq́; ſunt falſi, cum veritas ſit attingẽtia obiecti, & falſitas non attingẽtia; in vtroq́; autẽ non datur minùs & maiùs. ſic inquiebant vitium non admittit maius & minus, 86. quia conſiſtit in non attingentia obiecti ſecundùm rationem.

ADDO. Si per oppoſitos æquè vnum peccatum atque plura tollit gratiam, cur non offenſa in ratione offenſæ æquè ſe habebit vna ac plures? Conſtans enim menſura offenſæ eſt, eadem dignitas Diuina Attendendo ad has duas formalitates in peccato malitiæ & offenſæ, dico. Si per impoſsibile Deus offenderet creaturam peccato mortali, peccatum illius in ratione malitiæ eſſet maius, magis enim diſſonat deficere naturam Diuinã quàm creatam; eſſet tamen mi- 87. nus in ratione offenſæ: quia perſonam minus dignam offenderet. quia autem eadem Perſona Diuina ſingula peccata in ratione offenſæ aggrauat, hinc ſingula in ratione offenſæ ſunt æqualia.

OBI-

OBIICITVR 3. Actus Amoris terminatus ad obiectum infinitum quod eſt Deus, non eſt infinitus ſimpliciter: ergo neq́; offenſa terminata ad Perſonam infinitam erit infinita.

RESPONDETUR. Inprimis Retorquendo Argumentum; cur per oppoſitos non creſcat ille amor ad aliquam infinitudinem, cùm tamen creſcat offenſa, ſal- 88. tem ad infinitudinem ſecũdùm quid: & quam illi rationẽ pro ſe attulerint eãdem nos dabimus. Rurſus nullum eſt Axioma quod dicat ſecundùm dignitatem obiecti eſſe dignitatem actûs: eſt autem Axioma quòd ſecundùm dignitatem Perſonæ creſcat grauitas offenſæ. Diſparitatem ergo facit Axioma pro conſequẽti ſeruiens. Denique quia eſt manifeſtum abſurdum, ſi ex dignitate obiecti taxetur dignitas actûs: quia aliàs error de Deo vel opinio, quam haberet Angelus eſſet dignior, præ demonſtratione, quam haberet homo de quadratura circuli: hoc ta- 89. men conſtat, quòd quò obiectũ eſt dignius, eò etiam potentia verſans per actum circa obiectũ debeat eſſe perfectior; actus autem ipſe inſuper perfectionem ex modo verſandi habet.

INSTABIS. Si peccatum eſſet infinitum in ratione offenſæ, ſequeretur non poſſe eſſe perfectam contritionem ex motiuo charitatis. quia ſi fiat deteſtatio peccati ex alio motiuo, vt quia peccatum eſt offenſa Dei infinitè digni, hæc deteſtatio eſſet maior, quia deteſtari peccatum appretiatiuè infinitè ita vt ampliùs non ſit deteſtabile, eſt perfectiùs illud deteſtari, quàm appretiatiuè finitè. Quod ipſum 90. probatur, quia actus qui deteſtatur peccatum, ſecundùm rationem formalem motiuam deteſtabilitatis infinitæ in obiecto reperibilis, deteſtatur appretiatiuè infinitè. Sed actus deteſtationis quo deteſtor peccatum, ſecundùm rationem offenſæ, cõtra dignitatem Dei infinitam, ſecundum nos attingit rationem formalem motiuam deteſtabilitatis infinitæ in peccato reperibilis, actus verò quo deteſtor peccatum ſecundùm quod eſt malum, ſeu Diuinæ Bonitati repugnans, ſeu ſecundùm rationẽ malitiæ, attingit rationem for- 91. malem deteſtabilitatis finitæ in peccato reperibilis.

RESPONDETUR. Tãta eſt infinitas Bonitatis Diuinæ, quanta infinitas dignitatis Diuinæ: quòd ſi vtrobique ſit æqualis infinitas, ſiue actus attendat huic formalitati, ſiue illi, procedit ex motiuo infinitudinem inuoluente. Deinde non eſt menſura dignitatis actûs, obiectum, vnde quãuis menſuretur dignitate offenſi offenſa, nihil ſimile dicitur de dignitate actûs deſumibili ex obiecto: Supponitur etiam aliquid ſoluendum ipſi objicienti; nam & ipſe non deſumit infinitatem ſecundùm quid peccati ab op- 92. poſitione bonitati, ſed à vilitate pecca-

peccatoris. Ergo vt aliquis perfectiùs doleat, deberet assumere non motiuum, quod est Bonitatis Diuinæ, sed quia ille vilis est, qui offendit. Supponit item aliquid, quod nos non dicimus, non dicimus enim malitiã peccati desumi ab oppositione, ad summum bonum, sed à sua maiori vel minori dissonãtiã à præcepto, grauiori vel leuiori, obligatione &c. Quodsi quæras, quare tamen non dolemus ob dignitatẽ offensæ: sed propter 93. Bonitatem Diuinam; quia scilicet illa ipsa offensa est facta auersio à summo bono, hinc ad tollendam offensam, maximè congruit hoc, quod opponit se illi auersioni. Rursus si homo non potest satisfacere, saltẽ faciat quantum potest, non faceret autẽ quantũ potest, si non amaret saltem virtualiter, quia solus amor est maximè coniunctiuus

Discurri insuper ex hac occasione posset. An quia offenditur summum bonum, hoc ipso reddatur infinitum per nos peccatũ. Et affirmatiuè dicẽdum. Quia infinita Dei dignitas, non ex alio est, nisi ex infinitudine 94. Bonitatis, & perfectionis nec sine his titulis habetur illa dignitas, esset enim merè titularis.

OBIICITVR 4. Peccatum Veniale non est infinitum simpliciter: Ergo neque mortale.

RESPOND: Quamcunque rationem attuleris, quòd veniale non sit infinitum secũdùm quid, eandem nos adferemus quòd non sit infinitum simpliciter. Rursus Patres Spirituales & cũ eis Lancicius tomo 2. Opusc: de Fuga Venial. cap: 3. totum concedit. S. Thomas negat peccato veniali rationem offensæ, & rationem peccati simpliciter, vide eundem 1. 2. qu. 74. a. 9. in Corpore. Et certè hoc est offensa quod aufert gratiam, si 95. veniale non aufert gratiam, nõ erit offensa. Denique Disparitas est, quia in moralibus offensæ leues non mensurantur dignitate personæ, secus graues; pro quibus militat Axioma: quia autem veniale est offensa leuis, mortale grauis, pro mortali militabit axioma. Et certè esset absurdũ, si offensæ leues mẽsurarẽtur dignitate personæ. & essent enim leues, vt supponitur, & non essẽt, quia multũ aggrauarẽtur: nullũ autẽ est absurdũ si mortale multũ aggrauetur, adeoq; vt crescat in grauitate ad dignitatem offensi, quodq; ita crescere debeat probant argumẽta adlata. 96.

OBIICITVR 5. *Ex Ouiedo.* Grauitas offensæ nõ solùm crescit ex perfectione obiecti, sed etiam ex perfectione cognitionis: quia persona offensa tãtùm media cognitione influit in actũ voluntatis. Ergo cum cognitio personæ offensæ non sit infinita, non refundet infinitatem in offensam.

RESPONDETUR. Influit quidem mediã cognitione persona infinita in offensam. Sed non tanquam ratione taxãte offensam, con-

sed tanquam conditione applicante. 97. Iam autem potest esse conditio applicans inferioris ordinis præ eo, quod applicatur, & ita applicatio est accidens, mediã tamen applicatione potest esse substãtialis influxus. Vnio Hypostatica est quid creatũ, & tamen applicat terminum increatũ. Cognitio proponẽs obiectum voluntati Christi, erat finita, & tamẽ infinitè dignificata.

INSTABIS 1. Potest esse actio aliqua ita leuis, idque beneficio aduertentiæ dictantis hoc esse leue, vt non excrescat ad rationem offensæ grauis. Ergo poterit etiã esse actio aliqua grauis 98. quidem, non tamen crescens ad æqualitatẽ offensæ, aliâ actione graui, idq; beneficio aduertẽtiæ dictantis hoc non esse graue.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia in casu Antecedentis actio illa poterit esse leuis, quia dictatur leuis; in casu autem consequentis non poterit actio esse grauis, quia nõ dictatur grauis, & si dictatur grauis, tum primùm non est in potestate aduertẽtis sistere terminum ne vlteriùs & vlteriùs aggrauet Persona offensam; sed hoc totum spectabit ad ipsam personam offensam, quæ pro sua parte non 99. magis aggrauat vnam quàm aliam offensam. Vt probatum. Supponit autem Respõsio quòd proximum inductiuum, quare hoc, sit leuis offensa; habeatur à dictamine; hinc si sit dictamen de leui offensa, erit non nisi leuis offensa; consequenter si non sit dictamen de graui offensa, non erit grauis offensa, ex contrauentione enim dictamini, proximè incurritur culpa.

INSTABIS 2. Ex istis quæ opposuit sibi Lugo cit: n. 37. & Arriaga citat: n. 47. Si Deus reipsâ nõ esset infinitus, homo ta- 100. men peccans putaret inuincibiliter illum infinitum, æquè tunc peccaret, atq; nunc: Ergo apparet quòd grauitas peccati non mensuretur dignitate offensi, sed cognitione dignitatis. Antecedens probatur. Si quis inuincibiliter putaret, esse diem ieiunij, etiamsi non esset, comederetque tunc carnes; æquè peccaret, atque si esset dies ieiunij reuerâ: ergo & qui putaret Deũ esse infinitum, etiamsi non sit, æque offenderet.

RESPOND. Casu quo committeretur peccatum, & Deus reipsâ non esset infinitus, puta- 101. retur tamen infinitus, peccatũ illud in ratione malitiæ posset esse æquale præsentibus peccatis, quæ dum cõmittũtur, scitur Deũ esse infinitè dignum; non tamen esset in ratione offensæ æquale, quia ratio offensæ veræ requirit taxatiuũ verum; tantam vel tãtam dignitatem Personæ. Paritati allatæ negatur consequentia. Quia in casu Antecedentis saluatur vtraque formalitas peccati; saluatur etiam malitia ratione volũtariæ transgresionis Legis repræsentatæ, saluatur etiam ratio offensæ, quia reuera taxa-

taxatiuum illius idem est, nempè dignitas offensi. 102. In casu autem consequētis, manet quidem eadem malitia desumibilis à voluntario ex præcognitione, non tamen manet eadem offensa, desinēte scilicet aggrauatiuo offensæ, nempè Personâ. Illustrat hoc Lugo. Si Petrus volens vulnerare Regem, vulneraret Seruum Regis, non posset rationabiliter hic seruus æquè indignari, sicut potuisset indignari Rex ipse si fuisset percussus. Ergo idem in præsenti dicendum: titulus enim rationabilis ad offensam videtur esse personalis; datusque personæ ad retundendam insolentiam Aduersariorum. 103. Sed contra.

INSTAT 3. *Arriaga.* Insolentia Aduersariorum nec in minimo minuitur ex eo, quòd Rex ipse locò suî alium posuerit, qui sit percussus: non enim in hoc casu imminuitur occisionis insolentia, quàm si re ipsâ non fuisset facta illa mutatio. Ergo fundamentum odij & auersionis formalissimè est in vno, ac altero casu est idem.

RESPONDETUR. Esse quidem in Rege idem fundamentum auersionis: quia siue aliquis velit occidere Regem, casu occidendo alium, siue occidat Regem, manet eadem personæ dignitas; 104. sed non est idem fundamentum auersionis in seruo percusso, cum de facto non habeat Regalitatem. Hic autem discursus procedit de persona, vel Deo, non habēte tantam dignitatem. sicut nec seruus habet Regalitatem. Vnde auersio illa ratione dignitatis offensæ fundatur in malitia actionis, tāquam in præsupposito, sed non tanquam in ratione formali taxandæ grauitatis sub formalitate offensæ. Hinc peccatum non dicimus esse offensam, quomodocunq; spectatum, sed prout dicit aggrauationem suî à persona.

INSTAT 4. *Idem.* 105. Si quis iudicans se occidere filium Veri Regis, occidat alium casu ibi constitutum, censetur eâdem pœnâ dignus, & eandem Regi iniuriam intulisse. Ergo idem faceret Deus, qui non euentus physicos, sed animum operantis respicit.

RESPONDETUR. Rex quidem poterit percussorem æque punire, atq; si reuerâ filium suum occidisset: quia reuera habet in se regalitatem taxatiuam illius actionis; sed seruus occisus non habet fundamentum tam magnæ auersiouis atque Rex; defacto enim regalitatem non habet: 106. quia ergò in casu proposito non haberet aggrauatiuum offensæ infinitum, nec reddetur illa offensa infinita. Quod dicitur de Actionibus internis carentibus executione externa, locum etiam non habet: quia non positâ actione externâ habetur adhuc aggrauatiuum infinitum actionis internæ. Vnde & repetitò dictum, ratio offensæ debet esse volūtaria, hoc est, ex præsuppositione volūtatis; nō voluntaria, quasi voluntario ipsā magnitudinem offensæ taxante.

INSTAT 5. *Idem.* Quod non offendatur tunc famulus lo- 107. cò Regis occisus, id inde est, quia occisor non offendit tunc famulum; quia illum ignorabat esse, sufficitque quòd sit meritus æqualem pœnam occisionis Regis apud Iudicem; ita licet apud illum minorem Deum non mereretur aliquis tantum odiū, atq; si reuerâ esset infinitus quatenus tamen ille tūc esset caput Reipubl. posset tāto odio illud habere, quanto me posset prosequi alter Deus altior, quem volui re ipsâ offendere.

RESPONDETUR. Quamuis non sciat occisor, occisum esse famulum, scit tamen esse hominem; neque tamen ille homo 108. habet fundamentum ita irascēdi sicut Rex caput Reipub. possetque illum punire Rex, atque si reuerâ Regem occidisset, quia vt dictum, manet adhuc taxatiuum illius occisionis, vera dignitas Regia: non esset autem iam taxatiuum vllum infinitæ offensæ. Et sicut si illic vbi est Respublica sine vllo Rege, si inquam illic, aliquis haberet voluntatem occidendi Regem occideretq; aliquem; non ideò magis puniretur, quia defacto nullus est Rex inibi; ita & in præsēti. Vnde concedimus Martino Perez vrgenti, quòd tendētia creaturæ in Deum secūdùm rationē malitiæ sit finita; sed nego sub ratione offensæ esse tendētiam 109. finitam. Concedo minorem esse offensam, quò minor est in offendente cognitio offensi, si scilicet plena aduertētia non accedat, secùs si accedat, vt dictum suprà. Sed insuper.

INSTAT 6. *Martinus Perez.* Ipsa iniuria & offensa est peccati malitia prout Deum extrinsecè denominat offensum: Nam ex eo solùm quod cōcipiatur Deus præcisè vt subiectum & peccatum vt forma extrinseca, dicitur Deus subiectiuè pati in honorē. Ergo talis offensa non est simpliciter infinita. Probatur Consequentia. Quia talis offensa 110. nequit esse infinita ratione formæ seu malitiæ; hæc enim sicut & ipsa entitas finita est: neque ratione subiecti quod denominat, quod ipsum probatur. Tum quia. Actus bonus quo Deus dicitur honorari subiectiuè tamet si habeat subiectum infinitum, non est tamen simpliciter infinitus. Tum quia. nō aliter denominare potest Deum, nisi prout illa actio elicita est ab homine, & illi imputatur ad culpam; hoc autem pacto non est infinita simpliciter; cùm sit entitas peccati finito modo ab homine elicit. 111. Tum quia. Non assignatur ratio, cur quod attingit physicè obiectum infinitum, non sit infinitum, & quòd attingit extrinsecè sit infinitum.

RESPONDETUR. *Negando Consequ.* Honor enim non est in honorato

norato, sed in honorante; neq; taxa honoris, quâ magnus sit, est dignitas honorati, sed ipsa conditio actus, vnde etiam honor potest superare honoratum. Iam autem taxa offensæ est persona offensi, nec vsquam offensa superat dignitatem offensi. Denominat autem offensa Deũ, prout est elicita ab homine, non quomodocunque, sed prout taxata dignitate Diuinâ: sic autem nego, quod non habeat infinitatem. Denique cùm mensura dignitatis actus non sit obiectum, vt supra dictum, non est mirũ quòd actus non crescat ad dignitatem obiecti; taxa autem offensæ, est dignitas offensi. Non placet etiam imaginatio quòd peccatum sit tanquam forma, & Deus tanquam subiectum: quomodo enim peccatum subiectatur à Deo? Sed potiùs debet poni tanquam mensurabile & taxabile; dignitas autem Dei erit tanquam taxa.

112.

INSTAT 7. *Idem*. Offensa non inuoluit intrinsecè Deum, ergo nequit esse infinita simpliciter.

113.

RESPONDETUR. Non eo sensu dicitur peccatum infinitum simpliciter, quasi intra suam entitatem imbibat aliquam infinitatem: sed eo sensu, quia in entitate finita, taxam in ratione offensæ habet infinitam.

Punctum Difficultatis III.

Soluuntur Instantiæ Recentiores,

OBIICITUR I. *quidam*. Vt aliquid sit simpliciter infinitum, necesse est vt includat intrinsecè saltē partialiter aliquid infinitum simpliciter. Si enim omnia constitutiua intrinseca alicuius totiûs, erũt simpliciter infinita, quomodo totũ ipsũ erit simpliciter infinitũ, cum finitũ additum finito, non faciat infinitum. Atqui offensa Dei in ratione offensæ Personalis ne quidem partialiter includit intrinsecè aliquid infiniti simpliciter. Ergo non est simpliciter infinita. *Probatur Minor*. Quia istud infinitum simpliciter inclusum intrinsecè in offensa Dei Personali, non esset aliud, nisi Deus offensus. At Deus offensus ad communicandam grauitatem offensæ, non concurrit formaliter & immediatè ac ratione sûi, (sicut concurrit omne intrinsecum cunstitutiuum totiûs) sed concurrit tantum mediante cognitione sûi: concurrit enim vt obiectum offensæ, de ratione autem est obiecti voluntatis, vt concurrat per cognitionem sûi. Concurrit ergo Deus ad offensam, nonnisi extrinsecè, ac proinde omnia cõstitutiua intrinseca offensæ Personalis Diuinæ, quâ talis sunt simpliciter finita.

113. 114.

RESPONDETUR I. huic argumēto quòd videatur procedere ex particularibus arguentis Principijs, quod sic probatur. Offensa est aliquid relatiuum, nemo enim seipsum offendit, si est relatiuum, est vel secundùm esse, vel secundum dici, & quia ista offensa est realis, non potest esse nisi Relatiua secundùm esse. Si autem offensa est Relatiua secundùm esse, est Relatiua vel relatione transcendentali vel prædicamentali. Si est offensa relatiua relatione Transcendentali ad offensum, cùm nulla relatio Transcendentalis componatur suo Termino, tanquam parte, hinc tale consurget argumētum. Potest saluari ratio Relationis ad offensam sine hoc, quod componatur illa offensa, offenso tanquam parte, Ergo & poterit saluari ratio offensæ infinitæ, quæ etiam est relatiua, sine hoc quod componatur Personâ offensâ infinitâ tanquam parte: sicut enim prædicatũ hoc offēsæ relatiuæ desumitur ab offenso, quem tamē non est necesse esse partē offensæ, ita cùm infinitudo desumatur ab ipsa persona offensa infinita, non erit necesse esse Personam infinitam partē offensæ infinitæ. Sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita tale ad tale. Si autem offensa refertur ad offensũ relatione prædicamētali manebit in nostris Principijs, non probatum oppositum, quia si Relationem Prædicamentalem, vt sit relatio Prædicamentalis non est necesse componi termino tãquam parte, etiam offensam infinitã non erit necesse cõponi Personâ infinitâ tanquam parte.

115. 116. 117. 118.

INSTAT idem. Euidens est, Relationem creaturæ ad Deum non esse infinitam, quia non componitur tãquam parte Deo, idem dic de Amore. Consequēter cum non componatur offensa infinita, Deo tanquam parte, non erit offensa illa infinita.

RESPONDETUR. Concedo quod Relatio creaturæ ad Deũ, non componatur tanquam parte, Deo, nec item Amor eiusdē aut Visio: sed non ex eo illa relatio creaturæ non est infinita, quia non componitur Deo tanquam parte, sed quia non eò Relatio est maior, quò Terminus ipsius est maior, nec principium attollendi Relationēm est dignitas Termini. Hinc dicit error de Deo Relationem Transcendētalem ad Deum, & Demõstratio de exiſtētia Angeli, dicit pro Termino Angelũ, qui est quid ignobilius; & tamen, non est dignior Error de Deo præ demonstratione, quæ habetur de exiſtētia Angeli. Quia autem offensæ attolluntur dignitate Personæ; Hinc quantũuis illa persona non sit pars offensæ, cùm ipsa & attollat offensam, & sit simpliciter infinita, poterit eandem reddere simpliciter infinitam, quãtumuis eam non compònendo. Breuiter ergo disparitas est quia non est principium quod dicat relationes attolli dignitate Termini præ-

119. 120.

præcisâ, eſt autem principium quod dicit aggrauari offenſas dignitate offenſi, & cur non erit hæc aggrauatio, vſq; ad infinitudinẽ, quantũuis offenſa non cõponatur tãquã parte, offenſo.

Respondetur 2 Examinando Maiorẽ. Quæ eſt talis. Quod eſt infinitum ſimpliciter, debet habere ſaltem aliquam ſui partem cõſtitutiuã infinitam. (121.) Quæ Maior videtur habere, pro ſe inductionem, nam niſi ſint numeri infiniti, non erit infinitũ multitudinis; ſi non erit infinitũ in extenſione, non erit infinitum magnitudinis. Sed in oppoſitũ etiam eſt inductio. En Vnio Hypoſtatica per omnem Theologiam eſt infinitæ dignitatis, neq; tamen componitur Perſonâ Diuinâ tanquam parte. Non dico meritum, ne controuerſia materia cum arguente attingatur, ſed actiones Christi Theandricæ ſecundùm rationem Theandricarũ ſpectatæ ſunt infinitæ dignitatis, & tamẽ nõ cõponũtur Perſonâ Diuinâ tanquã parte: (122.) nullꝰ enim effectus, ſiue vt Quò, ſiue vt Quod, componitur ſuo principio tanquã parte. Ex lucta ergo harum Inductionum contradictoriarum, danda eſt Maior, nempè infinitum ſi ſit infinitum infinitudine abſolutâ, exigere aliquam ſaltem partem ſûi conſtitutiuam infinitam. Si autem ſit infinitum infinitudine Relatiuâ, non erit neceſſe componi illam infinitudinem Relatiuam ſaltem aliquâ parte infinitâ. Et quia offenſa, eſt infinita infinitudine Relatiuâ, non erit neceſſe, illam offenſam componi aliquo infinito, tanquam parte. (123.)

Instat. Etiam Vnio Hypoſtatica, non eſt infinita ſimpliciter.

Respondetur. Si per Infinitum ſimpliciter intelligatur Infinitum in ratione Entis, indubiè ſic ſumpta Vnio Hypoſtatica, non eſt infinita ſimpliciter. Sed ſi ſumatur in ratione dignæ, appretiabilîs, æſtimãdę, per omnes dicitur eſſe infinitæ dignitatis. Proportionatèque loquendo, offenſa in ratione Entis non eſt infinita ſimpliciter, eſt tamen ſub ratione aggrauatæ dignitate infinitâ læſâ.

(124.) Respondetur 3. Examinando Minorem allati Argumenti. Concedo, impoſsibili reddito Deo, poſſe eſſe cognitionem offenſi Dei, Concedo poſſe eſſe & volitionem offendendi. Nego, fore offenſam, quia deſideratur tertium. nempè dignitas infinita offendenda. Et ſicut Impoſsibilis eſt etiam per ſuppoſitionem non tollẽtem ſeipsã occiſio Petri ſi non ſit Petrus, ita impoſsibili offenſo Deo, impoſsibile eſt etiam ſupponere, niſi ſuppoſitione tollente ſeipsã, offendi Deũ, ſeu eſſe offenſam Dei, & eſſe impoſsibilem Deum qui offendatur. Et ſicut, ſi non eſſet ly Aliud, impoſsibile eſſet, etiam concipere ſine ſuppoſitione tollente ſeipſam dari, aliquid ad aliud; (125.) ita impoſsibile erit ſupponere

nere eſſe offenſam Dei, ſi ſupponatur impoſsibilis Deus. Quæ omnia in hoc Principium reſoluũtur. æquè ipſiûs ad Aliud definitionem ingreditur ipſum ad Aliud, quàm pars totum, licet vtrumque non eodem modo ingrediatur. Ergo ſicut impoſsibile eſt concipere totum ſine parte, niſi per ſuppoſitionẽ impoſsibilem tollentem ſeipſam, ita erit impoſsibile concipere offenſam Dei impoſsibili manẽte Deo, niſi per ſuppoſitionem impoſsibilem tollẽtem ſeipſam, (125.) cùm definitionem offenſæ Dei ingrediatur Deus, & vniuerſaliter offenſus, definitionem offenſæ. Et ſi dicis. Impoſsibili manẽte Deo, ſi maneret volitio offendendi Dei, manſuram adhuc offenſam Dei, dicam etiam. ſi impoſsibilis foret Filius, poſſe adhuc per impoſsibile vel poſsibile manere Paternitatem.

Addo. Videtur eneruari neceſsitas Incarnationis ad ſatiſfaciendum pro offenſa mortali, ſi illa offenſa non plus habet grauitatis, quàm haberet, quãtumuis Deus eſſet impoſsibilis, nec illo peccato offenderetur actu. (126.) Quod autem recurritur ad cognitionem finitam, & voluntarium finitum, id apud nos non tenet. quia ſi eſſet ſimpliciter & in ratione Entis peccatum infinitum, tum primùm requireretur cognitio & voluntarium, infinita.

Instat. Sicut ſi impoſsibilis eſſet Deus, non eſſet poſsibile corpus & anima rationalis, creata, hoc tamen non eſſet niſi arguitiuè.

Respondetur. Trãſeat, quòd id eſſet niſi arguitiuè, quòd impoſsibili Deo non poſſet eſſe homo: ſed cur idem non dicis, quod impoſsibili Deo, ſit etiam impoſsibilis arguitiuè offenſa. (127.)

Obiicit 2. Conſtat Inductione, nullam eſſe in moralí æſtimatione offenſam Perſonalẽ, ſi perſona offenſa, non concurrat ad offenſam per cognitionẽ ſûi. Conſtat item, creſcẽte tali cognitione, vel decreſcente, creſcere vel decreſcere moraliter offenſam in ratione offenſæ Perſonalis, Ergo etiam exiſtente limitatâ cognitione Dei, qui offenditur, neceſſe eſt limitari offenſam Dei, in ratione offenſæ Perſonalis. Ergo cum nulla creatura ſit capax illimitatæ cognitionis de Deo, neceſſe eſt omnem Dei offenſam eſſe limitatam in ratione offenſæ Perſonalis. (128.)

Respondetur. Conſtat quidem Inductione, non dari offenſam Perſonalem, ſi non concurrat cognitio Offendẽdi: ſed nego quòd illa cognitio concurrat tãquam taxatiuum offenſæ, hoc enim taxare, ſpectat ad ipsãmet Perſonam, quæ cum in præſenti ſit Diuina, eaq; infinita, cumque ſe totâ taxet, reddet illam offenſam infinitam ſimpliciter. Nego item conſtare, quòd creſcente cognitione creſcat moraliter offenſa, in ratione offenſæ per-

ſæ per-

129\. ſæ perſonalis. Nam vt dictum ſuprà, omnia peccata mortalîa in ratione offenſæ perſonalîs ſunt æqualia; neque enim vnum infinitum eſt maius altero; licet contingat offenſam in ratione malitiæ creſcere, creſcente aduertentiâ & voluntario· conſequenter nego, exiſtente limitatâ cognitione limitari offenſam, in ratione offenſæ, licèt limitetur in ratione malitiæ, in ratione Entis &c.

OBIICIT 3. Ad producendam creaturam quamuis concurrat Creator infinitus, tamen creatura, non eſt ſimpliciter infinita, quia ad eam Creator cō-

130\. currit mediāte creatione finitâ, & nonniſi extrinſecè. Ergo idem dicendum de offenſa Dei Perſonali, ad quam Deus offenſus cōcurrit per cognitionem ſûi limitatam.

RATIO à priori eſt. Quia illa ſola ſunt conſtitutiua intrinſeca alicuius totiûs, quibus ſolis poſitis, præciſè, neceſſe eſt poni totum, quamuis cætera omnia, quæ non ſunt cōſtitutiua intrinſeca per poſsibile vel impoſsibile, deficiant: nec enim aliter poni poteſt totum, niſi poſitis omnibus ſuis intrinſecis, à quibus ſimul ſumptis non diſtinguitur. At poſito actu libero creaturæ

131\. contra legem Dei, & poſitâ cognitione talis legis, eo ipſo neceſſe eſt poni offensā Dei Perſonalem, etiamſi deſit talis Lex Dei, imò etiamſi per impoſsibile deficiat Deus (ſicut poſitâ re creatâ, & creatione, neceſſe eſt poni creaturam, etiamſi per impoſsibile deſit Deus) quādoquidem eo ipſo ponetur formaliter contemptus Diuinæ voluntatis. *Ergo* nonniſi Actus liber malus, & cognitio Dei, conſtituunt intrinſecè Dei offenſam perſonalem, Deus autem concurrit extrinſecè.

RESPONDETUR. Negando paritatem. Diſparitas eſt, quia cùm

132\. non ſit Axioma, quòd quò efficiens eſt dignius, eò productum illiûs non vniuocū eſſe dignius: hinc fit, vt quamuis creator ſit infinitus, non ſit neceſſe productum illius non vniuocum, quod eſt creatura, eſſe infinitè dignū. eſt autem axioma, eò maior eſt offenſa, quò dignior offenſus.

Rurſus argumentum multùm probat, nempè peccato ne quidem infinitudinem ſecundùm quid conuenire, quia creatura ex eo quòd producatur à Creatore infinito non dicitur infinita etiam ſecundùm quid. Nego etiam legitimam eſſe hanc cau-

133\. ſalem. Ideo creatura non eſt infinita ſimpliciter, quia ad eam Creator concurrit mediante creatione finitâ. Pone enim per poſsibile, vel impoſsibile, poni infinitum actione finitâ entitatiuè, terminatiuè infinitâ, verè erit adhuc illud infinitum ſimpliciter. Illa definitio quæ adfertur partis, examinata eſt alibi. Sed illâ etiā ſuppoſitâ, Nego ex adlatis ad argumentū primū, ſi per impoſsibile deficeret Deus, ponendum adhuc formalē contemptum Diuinæ voluntatis, &

134\. ſicut nemo Polonorum contemnit legē Chinarum Imperatoris, latam Polonis, de abroganda libera electione, quia ille non eſt legiſlator, ita nec contemnitur voluntas Dei, ſi ſit impoſsibilis Deus.

INSTAT. Conſtitutiuum intrinſecum hoc differt à connotato extrinſeco, quòd illud concurrat, ad ſuum effectum ſeipſo, exhibendo ſuam Entitatem & dando in partem effectui, Connotatum verò extrinſecum non ſic concurrat, ſed mediante vel ſuo effectu, vel actione, vel paſſione &c- Cum ergo Deus mediante cognitione ſûi concurrat

135\. ad offenſam Dei Perſonalem, non autem ſeipſo immediatè; ſequitur, quòd ſit tantùm connotatum extrinſecum offenſæ, aliunde autem conſtat à connotato extrinſeco non deſumi infinitatem. aliàs, omnes creaturæ eſſent infinitæ, quia connotant creatorem infinitum.

RESPONDETUR. Nego per hoc differre conſtitutiuū intrinſecū à Connotato extrinſeco, quòd illud concurrat ad ſuum effectū ſeipſo, non autē concurrat cōnotatū extrinſecum. Certè enim Vnionis Hypoſtaticæ & cuiuſcunq; aliûs vnionis, non eſt conſtitutiuum intrinſecum Perſona vel natura, & tamen ſeipſo, &

136\. ſuâ Entate, terminat illam vnionem; ſeipſo item obiectum terminat cognitionem &c. & tamen eſt connotatū extrinſecum cognitionis, licet certū ſit, quòd conſtitutiuum intrinſecū det ſe in partem, non autem connotatum extrinſecum. Nego itē, quòd Deus ſeipſo immediatè nō concurrat in genere taxatiui ad offenſam Perſonalem, ſed mediat cognitio tanquam applicatiuum taxatiui. Concedo quòd non ab omni connotato extrinſeco deſumatur infinitas, ſed nego, à nullo connotato extrinſeco deſumi. Inſtantia de creaturis, probat vniuerſalem hanc eſ-

137\. ſe falſam: Ab omni connotato extrinſeco infinito deſumi poteſt infinitas; ſed non probat deſumi non poſse ab aliquo. *Eadem* Inſtantia, vt dixi, multùm probat, quia probat offenſam perſonalem Diuinam, ne quidē eſse infinitam ſecundùm Quid cùm nec creatura ſit infinita ſimpliciter, ex eo, quia connotat Creatorem infinitum, sed ſolùm Terminus illius eſt infinitus. Vide inſuper immediatè antè adlatam diſparitatem.

QVÆSTIO III.

De Peccato Philoſophico vt ſic. 138.

TRactatur in Tertia Parte hoc Argumentum, Peccatum, quod non habet rationem offenſæ infinitæ, poteſt compenſari per creaturam eleuatam; ſed peccatum factum, ſine aduertentia ad Deum, non habet rationem offenſæ. Ergo pro illo ſatisfieri poterit à crea-

à creatura eleuata. *Maior spectat ad tertiam partem.* *Minor hic discutietur. quod vt fiat.*

PRÆMITTO I. *Quid sit peccatum Philosophicum?* Peccatum Philosophicum circumscribendo conformiter ad dicta suprà; erit *defectus ratione dissonantiæ ad practicum Conscientiæ dictamen, respicientis præcisè ordinem Naturæ* Non vtor hoc termino, quòd peccatũ Philosophicũ respiciat aliquid *Non creatũ*. Quia si quis peccaret aduertens se amissurũ gratiam Dei, haberet pro non peccando motiuum creatum, peccaretq; contra illud, & tamẽ peccaret peccato Theologico. Non vsurpo terminũ quod peccatum Philosophicum respiciat *motiuum naturale*: quia si quis peccaret habendo demonstrationem naturalem de bonitate Diuina, peccaret contra motiuũ naturale, & nihilominùs cõmitteret peccatum Theologicum non philosophicum. Commodiùs ergo ponetur terminus quòd respiciat ordinem Naturæ, prout illa condistinguitur Deo.

139.

140.

PRÆMITTO 2. *In qua suppositione possit committi peccatum Philosophicum?* Ima est, quando aliquis putaret inuincibiliter, hîc & nunc non esse Deum. 2da. Quando noscens esse Deum, putaret illum hîc & nunc non offendi.

PRÆMITTO 3. *In duplici sensu maximè agitari præsentem Quæstionem.* Inprimis: *An possit committi peccatum sine vlla aduertentia ad Deum?* Secundò: *Posito quòd fiat tale peccatum, eritnè adhuc illud offensa Diuina?* vt hoc decidatur. sit.

141.

DIFFICVLTAS I.

Potestnè committi aliqua Actio grauiter mala, sine vlla Dei memoria?

DICENDVM *Posse*: Est conclusio contra Antonium Perez.

PROBATVR I. Quia id non implicat Contradictionem.

PROBATVR 2. Possibile est dari verum Atheum: quæ enim in hoc implicãtia? cùm defacto illiûs meminerit Scriptura: *Dixit impius in corde suo non est Deus?* Et certè potest ita esse aliquis dispositus, vt nunquam se subdat instinctui ad inquirendum, an sit Deus? eueniréque casus potest, vt differat ipse Deus ex altis consilijs suis in aliud tempus, immissionem cogitationis de se. Quo posito, sic arguitur. Atheus manens Atheus, vel potest committere aliquam rem grauiter dissonam naturæ intellectuali, vel non potest? Si non potest; cur non? præcipuè cùm Atheus supponatur esse liber, supponatur magìs tentatus, supponatur minùs habens de auxilijs efficacibus. si autem potest committere aliquam rem grauiter dissonam naturæ intellectuali: vel relucebit illi tunc Deus, vel non relucebit? Si relucebit, ergo non supponitur esse Atheus contra quàm supponatur. Si non relucebit, ergo committet malitiam grauem sine aduertentia ad Deum. Et sicut quando nos Christiani, cùm confusa ad Deum aduertentia peccamus, non dicimur per hoc peccare tanquam Athei; ita, etsi haberet ille Atheus saltem confusam aduertentiam ad offensam Dei, verè non esset Atheus.

142.

143.

144.

RESPONDET *Perez.* Quod Atheistæ negent Deum, quatenus hoc nomen significat expressè Gubernatorem mundi; sed non negare Deum in ratione finîs.

CONTRA. Quia non repugnat etiam sub hac formalitate negari Deum. valebitque argumentum in tali suppositione; imò fortassis talis non esset iam Atheus, sed errans circa Deitatem: Atheus enim debet definitiuè negare Deitatem, seu esse Dei; quod iam in suppositione Perez non fieret.

PROBATVR 3. Tum quia potest benè intelligi dissonantia ad naturam intellectualem non cointelligendo Deitatem: ea enim sola postulant cointelligi & cõmemorari, quæ se habent relatiuè; sed grauis dissonantia ad naturam intellectualem non est relatiua ad Deum; ergo potest intelligi sine aduertentia ad Deum. Hoc probatur Inductione. Potest enim intelligi vnum, quin intelligãtur duo; & tamen non potest intelligi par, quin intelligantur duo: par enim omne, est relatiuè ad aliud. Potest intelligi Petrus quin intelligatur Paulus, & tamen non potest intelligi Petrus Pater, sine filio Paulo v. g. quia hæc sunt relatiua. Quod ipsum in hoc fundatur: quia petens simul cointelligi; & esset absolutum, vt supponitur; & non esset, quia notitia illius germana accommodansq; se conditioni obiecti, non staret in se, sed ad aliud se haberet: ergo & ipsum obiectum esset tale; vt pote cui se accommodat notitia.

145.

146.

MINOR principalis probatur. Quia non potest ostendi in quo sit ista relatio, si præcisè sumatur dissonãtia ad naturam intellectualem: & quæcunque ratio ostendet, quòd notitia hominis sit notitia absoluti; eadem ostendet notitiam naturæ intellectualîs, esse absolutam. Et certè non est maior connexio animalis cum rationali, & tamen potest attendi ad animalitatem, ne confusè quidem attendendo ad rationalitatem. Ergo idem in præsenti dicendum.

147.

Tum quia. Si non posset cõmitti aliqua actio grauiter mala sine vlla Dei memoria, vel adhuc daretur ratio cõmunis naturæ Intellectualîs, quæ sit genus ad naturam intellectualem creatam, & ad Diuinã, vel non daretur? si non daretur, non posset dici de Deo & creatura; quia vel supponeret pro sola creatura, & sic non posset dici de Deo; vel sup-

148.

vel supponeretur pro solo Deo, & sic non posset dici de creatura. Si autem datur ratio naturæ intellectualis cōmunis Deo & creaturæ; quæro, vel habet bona communia vtrique illa natura, vel non habet? Si non habet, quomodo est Ens, cùm omne ens deposcat sibi bonitatem. Quodsi illa natura determinat sibi bona. quæro, illis bonis opponi & priuari, vel est bonum, vel malum? Si bonum,

149. verificabuntur duo Contradictoria. Est bonum, esse bonum, non est bonum, esse bonum: siquidem etiam priuatio illiûs boni, bonitatem habet. Si autem opponi illis bonis est malum; quæro an illis bonis opponendo se, eo ipso se quis opponit bono Dei, quà tali, vel non opponit? si non opponit, Ergo potest facere malum sine oppositione ad Deum. Si opponit se bono Dei, quà tali. Ergo bonum naturæ intellectualis vt sic, est bonum Dei, quà tale: Ergo non conueniens creaturæ sicut Aseitas: quia est bonum Dei quà tale, non conuenit creaturis.

150. Tum quia. Si non potest cōmitti peccatum ratione dissonantiæ ad naturam intellectualem, nisi cum confusa memoria Dei, vel illa confusa memoria est talis, qualis est notitia hodie in Mexico fortè nati infantis, cùm formo conceptum nati hominis. vel ita confusa est, quo modo cōfusa est notitia, dū à longè non discerno, Petrusnè eat, an Paulus. Non priori modo; quia sequeretur sine vlla Dei memoria fieri peccatum: nihil enim tunc reluceret de Deo, confusioque æquiualeret incognitioni: quia re verâ tunc nullam sui speciem expressā haberet Deus. Quodsi est confusa memoria Dei secū-

151. do modo. contra erit, quia experimur noscendo naturam intellectualem, nullo modo nos repræsentare ipsummet Deum.

Tum quia. Possumus moueri ad amorem bonitatis infinitæ, nullo modo nos tunc mouendo amore creaturæ. Ergo poterimus etiā nobis proponere motiuum aliquod creatum nihil cogitando de Deo.

OBIICIT I. Perez & supponit duo principia. Primum. Malū dupliciter accipi. Imo. Tāquam disconueniens subiecto, vt cæcitas oculis. 2do. Tanquam subiectum disconuenienter se habens, vt oculus cæcus: Neutrum autem malum conci-

152. pi à nobis nisi relatiuè ad subiecti finem. Sic nomine oculi mali intelligimus oculum ineptum ad visionem, qui est oculi finis. Secundum Principium. Per hoc differre malitiam moralem, à reliquis malitijs, quod malitia moralis reddat hominem malū, vel certè minùs bonum, quàm debeat esse: cetera autem mala non reddunt hominem, malum hominem, sed malum secūdùm quid, v.g. malum musicum. His positis, format Argumentū. Qui peccat, præuidet iam antequam peccet peccatū habere malitiā moralem, per quam reddatur ineptus, vel minùs aptus ad finē

153. hominis: Ergo antequam peccet homo præcognoscit hunc finem, at solus Deus est hic finis: Ergo.

RESPONDETUR. Negando quòd in omni peccato præuideatur in malitia ineptitudo ad finem Theologicum hominis; sed potest præuideri ineptitudo ad finem philosophicum hominis: qui est consonas naturæ intellectuali facere operationes.

Deinde, ex obiecto & pro statu reali finis noster est Deus, sed nego ratione repræsentationis non posse esse alium finem, vt de Epicureis multi senserunt;

154. quòd pro fine posuerint delectationes sensuales.

INSTAT *idem*. Qui peccat, cognoscit peccatum esse dissonum fini maximo, & præferendo ceteris: at hic finis est Deus.

RESPONSUM. Qui peccat cognoscit peccatum esse dissonum vel fini maximo philosophico vel Theologico, non tamen semper Theologico.

Deinde qui peccat, cognoscit peccatum esse dissonum fini maximo quem cognoscit, sed non fini maximo quem non cognoscit; supponitur autem non cognoscere Deum.

155. OBIICIT 2. Omne peccatum est offensa Dei, *odio enim est Deo impius, & impietas eius.*

RESPONDETUR. Verum id esse de peccato Thelogico, sufficitque vt omne peccatum sit offensa Dei, vel materialiter, vel formaliter, non est autem necesse vt sit semper formaliter offensa.

INSTAT. I. Maxima peccati malitia est ea, quæ est culpabilis, & voluntaria. sed præcipua malitia consistit in offensa Dei: Ergo illa voluntaria est, ac proinde cognita, vt offensa Dei

156. RESPONDETUR. Præcipuam malitiam peccati Theologici stare in offensa Dei, sed non peccati philosophici: Vnde negatur in omni peccato reperiri maximam malitiam: quia non reperitur in omni, ratio offensæ.

INSTAT 2. Sicut ad bonam gubernationē spectat posse Deū immittere dolorem pro offensa; ita spectat præmonere posse & incutere timorem, at non posset, si actu non immitteret timorem illum, ante quamlibet offensam.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Quia procedit ad negationem potentiæ à negatione actûs, Concedimus autē, posse Deum immittere ante quodli-

157. bet peccatū cognitionem de offensa, sed negamus immittere.

INSTAT 3. Quilibet perfectus amor Dei impedit quodlibet peccatum actuale; quia est Dei offensiuum; quod non fieret, si quando peccamus non aduerteremus, peccatum esse Dei offensam.

RESPONDETUR. Perfectum Dei a-

Dei amorem, si detur, impedire peccatum actuale; sed Nego in Atheo quà tali, dari amorē Dei. Vel certè perfectus amor Dei impedit peccatum Theologicū, sed non philosophicum.

158. OBIICIT 3. & supponit. Duplicem esse cognoscendi modum. Alterum, cum actuali saltem confusa cognitione ad omnia entia & nō entia rationesque sempiternas. Alter est sine tali cognitione. Primo modo cognoscimus, quando percipimus formaliter distinctionem vnius rei ab alia, v. g. distinctionē Petri à Paulo, seu non Petro: & quia quidlibet est vel Petrus vel non Petrus, ergo percipit omnia saltem confusè. Vnde bruta non percipiunt distinctiones; quia non possunt percipere omnia.

159. Quod ipsum pluribus exemplificat, dicitque non posse intellectum nostrum comparare bona opposita, nisi attingantur cōfusè reliqua, adeoq; & ipse Deus. Item quando concipimus effectus accipientes esse à suis causis, necessariò concipitur Deus: quia tunc necessariò concipitur causa adæquata; & tamen causa adæquata effectus saltem in confuso, inuoluit Deum. Idem etiam dicendum est, de modo concipiēdi propositiones æternæ veritatis: nam qui format has propositiones, necessariò concipit aliquid esse verificatiuum propositionis æternum, quod solus Deus est.

160. Quo posito. Sic arguit. Peccator cognoscit bonum esse amandum, & malum fugiendum: Ergo cognoscit dissonantiā mali à bono: Ergo cognoscit inter omnia bona etiā Deum. Ergo vlterius cum dictæ propositiones sint æternæ veritatis, agnoscit verificatiuum illarum æternum, hoc est, Deum.

RESPONDETUR. Quod peccator cognoscat distinctionē mali ab omni bono, formando conceptum communem boni, in quo tamen nullo modo resplendeant bona particularia singula, sed habent se reliqua planè ac incognita, habetq; illa interdum noscens pro talibus, quæ potest hic & nunc negare esse bona; sed non format conceptum communem boni, ita vt singula bona habeantur pro cognitis: hinc potest apprehendi peccatum esse malum bono naturæ intellectualis, quam participet Petrus, Paulus &c. nihil cogitando de Deo, imò cum expedito animo negādi, quòd hoc opponatur Deo; idque quòd vel implicet Deus; vel quia putatur hâc actione non offendi.

161. Verificatiuum propositionum æternæ veritatis, est Deus: hoc sensu, quia ipse solus suo modo format ab æterno suas propositiones, sed verificatiuum obiectum est ipsa connexio terminorum, ad quam solam attendendo potest aliquis velle malum sub ratione boni.

162. ADDO. Posset hìc cogitari duplex notitia confusa. *Prima*, Vi cuius attingatur obiectum in se ipso

se ipso particulariter, licet non clarè, ita vt non sic expeditus animus ad negandum obiectum vi præhabitæ notitiæ, si de illo obiecto interrogetur: talemq; notitiam confusam Dei nego in

163. omni peccato reperiri; cum Atheus vi notitiæ, quam format de natura intellectuali sit expeditus ad negandum adhuc Deū. *Secundò*. Cogitari potest notitia confusa, quæ repræsentat rationem communem, quæ in re quidem est aliquid particulare, sed nullo modo repræsentatum; & sic in re est Deus natura intellectualis, sed Atheo nullo modo repræsentatus. Hæc talis notitia confusa reperitur in omni peccato, sed non potest tribuere rationem offensæ volūtariæ, cùm talis confusio stet cum ipso Non nóscere.

164. Idem medius terminus sic proponitur. Quando ego concipio effectum aliquem indiuiduum concipio illum vt emanantem à sua causa, at hæc causa solus est Deus.

RESPONDETUR. Quando concipio effectum non semper concipio vt emanantem à sua causa vera & reali, qualis est Deus, sed interdum concipio vt emanantem à causa repræsentata, potest autē non præsentari Deus.

INSTAT idem I. Pollens libertate comparat opposita bona vt opposita, deuenitq; ad aliqua præeminentia bona: hoc autem bonum est Deus.

165. RESPONDETUR. Fieri interdū comparationem non bonorum, quæ in re sunt, sed bonorum repræsentatorum, potest autem non repræsentari Deus.

INSTAT 2. Electio est formalissimè prælatio, prælatio pluris facit bonum prælatum præ repudiato: Ergo quod eligitur semper est maximum eligenti; fieri autem non potest vt aliquis eligat sibi maximum nisi ratio præmoneat, bonum ita eligendum, debere esse maximū: cùm autem certissimum sit displicentiam, aut complacentiā Diuinam comitari vnum oppositorum eligendorum; vtrumq;

166. enim Deo placere non potest; non poterit in illo iudicio præmonente, bonum maximum esse eligendum, non fieri mentio Diuinæ complacentiæ.

RESPONDETUR. Ex obiecto realiter loquendo verissimum est, quòd displicentia vel complacentia Diuina comitetur vnū oppositorum eligendorum; potest tamen in obiecto prout repræsentato & ratione subiecti non relucere complacentia vel displicentia Diuina: Casu enim quo putetur impossibilis Deus, cogitatur impossibilis etiam eius complacentia vel displicentia, aut nihil de illa cogitatur.

167. INSTAT 3. Eligere, est voluntariè sumere vnam partem vt oppositam, & essentialiter incompossibilem cum altera, ac proinde vt nullâ potentiâ coniungibilem, at qui dicit nullâ potentiâ coniungibilem, dicit neq;

neq; à potentia Diuina coniungibilem, adeoque tunc relucet Deus.

RESPONSUM. Tunc inuolui in obiecto Deum realiter spectato, sed non inuolui Deum in obiecto prout repræsentato.

OBIICIT 4. idem. Omni peccanti est per se notum, malitiam peccati esse simpliciter malam, id est, ab omni natura rationali odibilem,& à nulla na-168. tura rationali amabilem, nisi fortè per ignorantiam, aut impudentiam. At sub omni & nulla natura rationali Deus includitur aut excluditur. Ergo.

RESPONDETUR. Deum sub omni & nulla natura rationali includi, vel excludi, realiter loquendo; sed non in ratione obiecti prout repræsentati. Deinde notum est peccanti, peccatū ab omni natura rationali possibili, esse odibile; sed non à natura ceteroqui impossibili. Potest autem Atheus impossibilē iudicare Deum. Et notum est peccanti malitiam ab omni na-169. tura rationali licet sibi incognita odibilem, sed non ab omni tanquam sibi cognitā & relucēte: si autem sibi non relucet vllo modo, non dicetur aliquid volitum contra illam naturam, quantumuis non relucentem.

OBIICITUR 5. Ex vi conclusionis sequi, infidelitatis peccatū esse minimum, siquidem non habebit rationem offensæ.

RESPONDETUR. Quando Atheus monetur à Conscientia, vt disquirat, An sit Deus, negligitque id facere, tunc committit offensam Diuinam, & peccatum Theologicum ob illam relucescentiā Dei. Ceterum 170. non habitā tali præmonitione, committeret nonnisi peccatum philosophicum.

DIFFICULTAS II.

An peccatum factum sine aduertentia ad offensam Dei, sit offensa Dei.

Negat Lugo, Tannerus & alij. Affirmat post Salaz & alios Ouiedo Contr. 2. a. n. 112. Ne longior sit Tractatio, diuidenda difficultas erit. Sit.

Punctum Difficultatis I. 171.

Quid tenendum?

DICENDUM. *Talem actionem non fore formaliter offensam Dei.*

DIXI *formaliter* Nam *materialiter* indubiè erit offensa Dei, cum offensa vt dictum suprà pro materiali importet malitiā actionis, aduertentiam ad malū, dissonantiam ad naturam intellectualem, quæ omnia supponuntur in tali actione.

PROBATUR I. Quia Actio illa & esset formaliter offensa Dei, vt supponitur; & non esset; quia si esset formaliter offensa 172. Dei, falsificaretur hæc vniuersalis, quæ falsificari non potest, scilicet *nihil*, vel *nullum est volitum, nisi cognitum*, quod ipsum probatur. quia si illa actio esset formaliter offensa Dei verificaretur illiûs contradictoria particularis, aliquid est volitum non cognitum; non esset enim cognita offensa Dei, quomodo enim cognosceretur offensa Dei sine Deo, qui supponitur incognitus; & tamen esset volita offensa Dei, quia illa actio esset formaliter offensa Dei, quæ non 173. potest esse sine volitione.

PROBATUR 2. Pone per impossibile, nullum esse Deum, actiones malæ non essent offensæ illius; quomodo enim esset offensa Dei si non esset Deus: sicut non est occisio Petri quando non est Petrus. Ergo etiam in casu, quo non repræsentatur Deus, nulla erit formalis offensa Dei; sicut enim suppositio illa aufert Deum, facitque ne illa actio re ipsâ sit offensa Dei; ita & defectus notitiæ Dei, faciet, ne illa actio sit formaliter offensa Dei: quia in ordine ad agendum moraliter ita se habet defectus ortus ex notitia, quasi in obiecto esset defectus; vnde æquale est nescire hâc esse alie-174. nam in ordine ad committendum formale adulterium, atque si reuera, non esset aliena.

PROBATUR 3. Restaurādo rationes quas sibi opposuit ex Lugone Ouiedo, illasque soluere conatus est.

I. RATIO. Peccatum letale tunc datur, quando creatura amatur supra Deum; ad hoc autem non sufficit; quòd homo amet aliquid quod de facto Deo displiceat, sed requiritur quòd sciat obiectum amatum Deo displicere: non enim subditus plùs amat eum carnium, quàm Ecclesiam; quando ignarus præcepti Ecclesiæ, comedit.

RESPONDET Ouiedo. Per pec-175. cātum letale postponi Deum creaturæ non expresè; quia hanc cōparationem non facit, sed virtualiter, quia in actu exercito amat id, quod Deo displicet, & quo à Deo auertitur; & quia contemnit legem æternam Dei contentam in rationis dictamine: ignarus autem præcepti humani, non violat illud in alio contentum.

CONTRA est. Quia hæc ratio & Responsio non plùs probat, quàm quòd illa actio sit materialiter offensa Dei. Tum quia etiam virtualiter est impossibile præferre Deum creaturæ; si nulla sit notitia Dei: ad eum pla-176. nè modum, quo non dicitur virtualiter facere adulterium, virtuositate sufficiēte ad malitiam adulterij, si nullo modo nouit alienam, non facturus fortè si nosset; sicut Atheus non peccaret fortè si nosset nnoDeum. Tū quia. Nego illā actione creaturam à Deo auerti: Nam hic recessus deberet esse per voluntatem, & tamen ei non prælucet notitia de Deo: Concedimus autem legem Dei æternam materiali-

terialiter contineri in rationis dictamine; sed negamus illam cōtineri formaliter,præcisâ notitiâ de Deo.

177. II. RATIO. Si peccatum non dicit cognitionem offensæ Dei, & tamen inuoluit offensam, sequitur posse hominem simul diligere Deum super omnia, & letaliter peccare: ille enim qui cognoscit dissonantiam homicidij ad naturā intellectualem, & ex alio capite non cognosceret hoc Deo displicere, posset homicidium cōmittere, in quo letaliter peccaret,& Deum diligeret super omnia, quamuis eo amore non retraheretur ab homicidio, vt pote quod Deo displicere ignoraret.

RESPONDET Ouiedo. Qui diligit Deum super omnia cognoscit esse aliqua Deo opposita, quæ Deo displicent, supra quæ Deum diligit. Ergo cognoscit ea, quæ naturæ rationali opponitur, opponi Deo.

178. CONTRA est. Tum quia. Solemus nos amare amicum præ reliquis nostris familiaribus,nec tamen scimus quid illi displiceat, cur idem in præsenti non poterit dici, ex persuasione v.g. quòd hoc malum quidem sit,sed non displiceat Deo, vt si putet aliquis nihil displicere Deo, nisi personam eius concernat. Tum quia. Quamuis amor Dei radicaliter porrigat se ad intimandam notitiam de oppositis Deo;

179. non tamen hoc formaliter facit: Cur ergò antequam intimetur notitia de oppositis Deo, non poterit contingere; vt fiat actio ceteroqui dissona naturæ intellectuali. Tum quia. In nostris notitijs de Deo pedetentim procedimus: cur ergo non poterit nosci excellentia Diuina in creādo manifestata, non attingendo sanctitatem illius detestatiuam peccati.

III. RATIO. Quæ sic proponi potest. Peccatum vel constituitur formaliter formalitate offensæ Diuinæ, vel non constituitur. Si primum, Contra eruht adlata de moralitate obiectiua, in quibus consentit ipse Ouiedo. Si autem non constituitur; ergo poterit esse peccatum sine formalitate offensę Diuinæ, quia omne ens potest esse, quoties habet sua constitutiua. Rursus quæuis notitia quòd peccatū sit dissonum naturæ intellectuali & quòd sit offensa Dei sint notitiæ interdum identificatæ realiter, nihilominùs sunt etiam separabiles: ad eum modū, quo in definitione hominis vtpote simplici qualitate identificatur notitia animalis & rationalis; separantur tamen, si animal in Maiori ponatur, & rationale in Minori. Ergo & appetentiæ illas notitias sequentes erunt separabiles, adeoque poterit esse peccatum dissonum & non appetitum cum formalitate offensæ Diuinæ.

180.

181. RESPONDET Ouiedo. Malitiā formalem constitui per oppositionem ad naturam rationalē, postquam verò iam est constitutum id,cum quo immediatè opponitur, est Actus Diuinæ displicentiæ; in quo, quasi actiua consistit offensio.

CONTRA est. Tum quia. Licet ordinariè adueniat ratio offensæ Dei, non est tamen ratio cur aduenire semper debeat: Tum

182. quia. Si aduenit formalitas offensæ, ergo totum constitutiuū peccati ante aduentum offensæ haberi poterit, & si pro statu intētionali secundùm notitiam illa duo separari possint, separari etiam poterunt pro statu intentionali secundùm appetentiam. Tum quia potest esse displicentia fundata in dissonantia obiecti, & non fundata in taxatione per Dignitatem Diuinā offensam. Addo, posse tunc haberi actum displicentiæ Diuinæ in malitia actûs præcisè, sed quæritur quo iure detestabitur illud Deus tanquam oppositum suæ dignitati, si tunc non puta-

183. tur offendi illius dignitas.

OBIICITVR I. ex hac sentētia sequitur, plurima homicidia, & alia mortalia esse venialia, quia fiunt cum ignorantia, aut saltem inaduertentia actuali ad Deum, & eius legem: Sequitur item, quod ratio offensæ formalis & inobedientiæ Diuinæ, non sint circūstātiæ transcendētales in omni peccato mortali; cùm in multis non reperirētur. Item debere explicari in Confessione, & debere interrogari pœnitentem: an aduerterit ad offensam Diuinam, quod est contra omnium fidelium praxim.

184. RESPONDETUR. Peccatum illud non fore veniale philosophicum, si fiat cum aduertentia, quòd grauiter dissonet naturæ intellectuali, eritque mortale philosophicum, hoc est graue, sed non mortale Theologicum; hoc est, auferens vitam gratiæ. Neq; imaginandum est frequētem esse casum, vt aliquis Christianus aduertat ad malitiam peccati; & simul non aduertat ad offensam Dei: quia talis est natura specierum, vt vna excitet aliam coniunctam sibi, vt fit in somnis, cogitationum fluxu, in quibus omnibus experientiâ docemur coniunctas species ordinariè mouere se simul. Ce-

185. terum in casu rarissimo si repræsentaretur malitia peccati, & non repræsentaretur aduertētiâ ad actum humanum sufficienti, offensa Dei, non contraheretur formalitas malitiæ Theologicæ propter vniuersale principium, quia defectus aduertentiæ destruit mortalitatem peccati. ergo & destruet mortalitatē Theologicam. Vnde vlterius ratio offensæ & ratio inobedientiæ, sunt rationes transcendentales, non quod est peccatum vt sic, sed peccati theologici. Neq; erit necesse vel interrogare, vel confiteri formalitatem offensæ;

186. quia propter connexionem specierum illa semper relucet: & quamuis interdum actum reflexionis fundare non possit, tamē ex alio

ex alio principio, nempè ex cõ-
nexione specierum: censeri de-
beat adfuisse.

OBIICITVR 2. Deus po-
test rationem petere de malis
nostris operibus, & de obiectis
quæ illi displicẽt; quia hæc ipse
prohibuit, estque noster Domi-
nus, cuius est rationem petere
à seruo, præcipuè, cum Deus san-
ctas cogitationes frequentissi-
mè immitat.

RESPONDETUR. Cõcedo quòd
Deus possit rationem petere e-
tiam de talibus peccatis: sed tã-
187. quã de Philosophicis, non The-
ologicis, & quamuis illa prohi-
buerit ex obiecto, quo ad rem; si
tamen peccans non habeat sibi
obiectum illud repræsentatum,
respondere poterit euacuatiuũ
illud iustæ offensæ, Nescio quòd
prohibueris. Et licet frequenter
immittat sanctas cogitationes,
Conclusio procedit ex supposi-
tione negatæ huius cogitatio-
nis; quòd hoc dissonum naturę
intellectuali sit offensa Dei.

Sed dicendusne erit talis a-
mittere gratiam Dei? Cùm a-
mittere gratiã Dei, sit nonnisi ex
offensa Dei, sub hac formalita-
te non amitteret gratiam Dei,
188. sicut nec amittitur per peccatũ
ex obiecto mortale, ex subiecto
veniale. Censeriq; potest natu-
ram præsentis gratiæ, secundùm
quòd nobis ex Doctrina Patrum
innotescit, compati secum mor-
tale philosophicum.

Non videtur tamen implica-
re gratia eius conditionis & na-
turæ, quæ etiam peccatis phi-
losophicis expellatur, non qui-
dem sub formalitate gratiæ;
quia hæc non amittitur, nisi a-
pud offensum, supponitur autẽ
peccatum philosophicum non
esse offensa. Sed amitteretur
sub formalitate pulchritudinis
& ornamenti, quòd secum tur-
pitudinẽ grauẽ non posset pati.

189. INSTABIS. Cùm Deus sit Au-
ctor naturæ, adhuc in illo casu es-
set vindex culparum illarum, te-
nereturq; homo pro illis satisfa-
cere: vbi autem est satisfaciẽdi
obligatio; est persona offensa.

RESPONDETUR. Esset tunc De-
us vindex illarum culparum, sed
nonnisi tanquam dissonantium
naturæ intellectuali, sed non tã-
quam suarum formalium offen-
sarum. Satisfactio autem illic
debita cum non foret satisfactio
ratione honoris læsi, sed sub for-
malitat ealia, hoc est, actionis dis-
sonæ, fit vt non sit supponenda
persona offensa. In humanis e-
tiam Iudices vindicant scelera,
neq; tamen omnia scelera sunt. 190.

Punctum Difficul-tatis II.

Soluuntur reliquæ Obie-ctiones.

OBIICIVNTVR 3. *Pa-
ritates aliquæ.*

I. PARITAS est. Si quis commi-
sceretur alienæ non putans a-
lienam, formaliter illi posset di-
ci offensus maritus. Ergo & in
præsenti idem dicendum.

RESPONDETUR. Cùm non pro-
portionentur offensæ creatæ di-
ctaminibus conscientialibus po-
test aliquis alteri offendi ratio-
ne soliùs materialìs delicti. Diui-
næ autem offensæ proportionã-
tur nonnisi dictaminibus cõsciẽ-
191. tialibus rigoroseq; deberet dici
ille maritus inuicus, & displicẽs
sibi in illa actione, non autẽ for-
maliter offensus; quia iste dici-
tur formaliter offendi, contra
quem non datur iusta exceptio,
quæ est, Nesciui.

II. PARITAS. Vt actus bo-
nus sit meritorius de condigno
vitæ æternæ, non requiritur ex-
pressa relatio in Deum, sed suf-
ficit virtualis, inclusa in tenden-
tia ad obiectum honestum: Er-
go vt actus malus sit offensiuus
non requiretur expressa notitia
Dei v. g. offensi.

RESPONDETUR. Negando
Cõsequentiam. Quia nullum est
prædicatum meriti formaliter
192. quod exigat relationẽ ad Deum;
meritum enim formaliter est a-
ctio supernaturalis Deo placẽs,
habens, vt alij volunt, pactum
præmij. nullum autem horum
prædicatorum exigit relationẽ
ad Deum. Offensa autem for-
maliter habet prædicatum exi-
gens oppositionem ad dignita-
tem Dei, cum non formalise-
tur peccatum solâ malitiâ actio-
nis: hanc enim habet etiam pec-
catum philosophicum. Sed re-
quirit vt sit actio iustè aggraua-
ta à dignitate Diuina læsa; non
potest autem iustè aggrauari, si
adferri possit euacuatiuum of-
fensæ, Nesciui.

III. PARITAS est. Non po-
test existere animal sine rationa- 193.
li sibi identificato realiter. Ergo
nec malitia grauis sine offensa
Dei, quia etiam hæc sibi identi-
ficantur realiter.

RESPONDETUR. Animal po-
test existere simile rationali, li-
cet non hoc ipsum. Ita simi-
lis actio mala, potest existere si-
ne offensa Dei, licet non hæc
ipsa, quæ est offensa Dei.

IV. PARITAS. Non potest
à parte rei existere animal so-
lum sine differentia rationalìs,
vel irrationalìs; Ergo neque
potest existere malitia grauis si-
ne offensa Dei.

RESPONDETUR. Cur non de-
beret addi quòd non posset exi- 194.
stere sine formalitate vel pec-
cati philosophici vel Theologi-
ci, sicut animalis est duplex dif-
ferentia rationale & irrationale.
Directè ad Argumentum dici-
tur, quod existentia physica at-
tendat ad identitatem realem;
hinc quia animal est idem reali-
ter, vel cum rationali, vel cum
irrationali, non potest existere
physicè sine vtroque. Quia au-
tem status intentionalis, qui diui-
ditur in intentionalẽ per ratio-
nem, & in intentionalem per vo-
litionẽ, non attẽdit ad identitatẽ
realem, benè poterit haberi exi-
stentia intentionalis per intelle-
ctionem. intelligendo scilicet 195.
esse hoc dissonum naturæ intel-
lectuali, & non intelligendo esse
hoc

hoc contra dignitatē Dei, fit vt haberi posſit etiam ſequens exiſtentia intentionalis per voluntatem, quæ ſcilicet velit aliquid diſſonum naturæ intellectuali, non volendo derogare dignitati Diuinæ.

V. Paritas. Vt quis incurrat pœnam inferni; non eſt neceſſe aduertere, quòd ſit offenſa Dei.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ad meritum pœnæ non eſt neceſſe, pœnā eſſe quid volitum; iam autem offenſa debet eſſe, ſi ſit formalis, quid vo- 196. litum.

Obiicitvr 4. Homo quia rationalis eſt, debet non operari contra dictamen rationis; Ergo eo ipſo quod operetur contra illud, peccat.

Respondetur. Peccare philoſophicè, ſed non Theologicè, adeoque ſine offensa Dei. Vnde etiam conſequenter dicitur, etiam veniale venialitate Theologicā debet eſſe per reſpectum ad Deum.

Obiicitvr 5. Ex vi harum reſponſionum, ſequitur, iniuſtitiam, & alia vitia ex ſuo proprio obiecto non eſſe letalia, ſed tantùm ratione circumſtantiæ adiunctæ, videlicet quia Deo diſpli- 197. cent; diſplicentia autem Dei, non pertinet ad iniuſtitiam factam, v. g homini.

Respondetur. Dari peccata ex obiecto letalia, letalitate grauis diſſonantiæ hic ad naturam intellectualē, licet non letalitate Theologicā; quæ ipſa letalitas Theologica non ſolā addit imputabilitatem in ordine ad punitionem à Deo infligendam, ſed addit taxabilitatem per honorem Diuinum ex præcognitione læſum.

Instabis I. Adulterium v. g. antecedenter ad prohibitionem Diuinam iam eſt malū; ideò enim prohibetur; quia eſt malum. Ergo ante prohibitio- 198. nem diſplicet Deo: Ergo illud committens diſplicet Deo.

Respondetur. Cōmittens tale adulterium ſine aduertentia ad offenſam Dei diſplicet Deo diſplicentiā taxabili turpitudine obiecti, quamuis non diſplicentiā taxabili dignitate offenſi. Quæ duo ſunt diſtincta; Nam ſeruo diſplicet facies Heri maculata, diſplicebitq; multò magis, ſi ſeruo præmonente nolit illam lauare; neque tamen per hoc offenditur ſeruus; offendetur autem Rex, ſi Regem præmonentem, vt faciem lauet aulicus, nollet audire.

Instabis 2. Ergo ſi aliquis committat mendacium io- 199. coſum, aduertens illud prohibitum à Deo, magis peccaret, quàm committens homicidium ſine aduertentia ad offenſā Dei.

Responderi ſolet I. Concedendo Totum. Hæc Reſponſio.

Non ſatisfacit. Quia ex vna parte illud veniale in ratione malitiæ, minus eſt præ homicidio: importat enim minorem diſſonantiam; ex alterā parte non habet rationem offenſæ veræ & propriæ, conſequēter non habet quo ſuperet malitiam homicidij. Quod autem ſit offenſa impropriè, id quidem fundat 200. ſuperioritatem aliquam in ratione ordinis, importat enim oppoſitionem ad Diuina, quam oppoſitionem, & ordinem, non dicit homicidium prædictum; tamē hic ordo præciſe non fundat abſolutā & ſimpliciter maioritatem; quia veniale ex obiecto, nunquam eſt aptum, vt ſit offenſa grauis, quam aptitudinem dicit homicidium. Hinc taxando grauitatem ex linea & prædicamento offenſæ, ipſa aptitudo homicidij, vt ſit offenſa Dei, attollit grauitatē eiuſdem. Et ſicut *abſolute* ſubſtantia eſt dignior accidente, quamuis accidens ſupernaturale ſuperet ratione ordinis ſubſtantiam; ita & 201. in præſenti idem proportionatè dicendum. hinc

Respondetur 2. Eſſe illā culpā maiorem quoad aliquid, ſed non maiorē ſimpliciter. maiorem quidem quia non cōmittitur ſine reſpectu ad Deum, Minorem autem, quia turpitudinem & malitiam tantam in ſe non habet, minor enim eſt malitia ob iocum, difformiter meriti loqui, quàm ex malitia eripere vitam.

Obiicit Aldrete 6. Ponamus in aliquo conditionatam volitionem grauiter malam, licet elicitam ſine aduertentia ad offen- 202. ſam Dei, hanc v. g. Vellem annihilare Angelum, illud peccatum eſſet offenſa Dei & diſſolutiuum amicitiæ Diuinæ. Quod ipſum probatur. quia illud peccatum mereretur annihilationem; ſi enim homicidium meretur pœnam mortis, etiam voluntas annihilādi merebitur annihilationem, ſi merebitur annihilationem meretur diſſolutionē amicitiæ Diuinæ: ſi enim mortale non merens annihilationē, eſt diſſolutiuum amicitiæ Diuinæ, multò magis peccatum meritiuum annihilationis erit diſſolutiuum iſtiûs amicitiæ.

Respondetur I. Etiam mor- 203. tale mereri annihilationem, aliàs ſi Angelus offerret ſe ad annihilationem pro abolendo originali vnius infantis, annihilareturq;, poſset pro illo abundè ſatisfacere; ſiquidem illa annihilatio eſt maior præ originali. hæc Reſponſio.

Non ſatisfacit. Quia quidquid ſit de hoc; an mortale annihilationem mereatur, de quo innuetur, vbi de pœna peccati. Ratio tamen adlata non cōuincit, Nam æqualitas ſatisfactionis non eſt penſanda ex hoc, an poſsit aliquis pœnam pro offenſa debitam diluere, ſed an poſſit offenſam diluere; honorem 204. ablatum offenſo reſtituendo, commenſurandoq; dignitatem perſonæ influentis in opera ablata dignitati offenſi; quæ duo ſunt diſtincta, appellariq; hoc ſecundum ſolet, compenſabilitas offenſæ.

RE-

Respondetur 2. Imaginabilem esse casum, quo volũtas annihilationis Angeli non esset digna annihilatione, casu scilicet quo esset ita præstans volens annihilare, vt respectu illius annihilationis Angelus haberet se, atque formica v. g. respectu nostri; videtur autem, quòd si aliquis ex odio formicæ, sine aduertẽtia ad offensam Dei vellet illam annihilare, videtur inquam, quòd non esset dignus annihilatione; maius enim esset damnum & maior pœna, annihilatio excellentioris. Casu tamen quo daretur volũtas annihilationis paris vel maioris creaturæ præ ea quæ vellet annihilare, & quidem sine aduertentia ad offensam; illa volitio non esset dissolutiua amicitiæ Diuinæ, licet concedatur quòd mereretur annihilationem. Paritas allata, quidquid sit de Antecedente, non tenet: quia pœna annihilationis sequi potest dissonantiam ad naturam intellectualem: Iam autem dissolutio amicitiæ sequitur rationem offensæ, quæ non potest esse nisi volita, adeoque cum præcognitione.

205.

206.

Addo. Si comparentur inter se annihilatio & gratiæ abolitio, prior illa minor erit pœna, quia minoris boni ex ordine suo priuatiua: Vnde rationabiliter dicimus, vellem potiùs annihilari, quàm perdere gratiam Diuinam, quod rationabiliter dicere non possemus, si annihilatio esset maius malum præ amissione gratiæ. Vnde amissio gratiæ fieret tunc ex accidenti, scilicet quia deesset subiectũ illius, vtpotè annihilatum, qualis ablatio gratiæ sequeretur etiamsi Deus in recognitionem sui dominij aliquẽ annihilaret. Quando verò obijcitur scriptura, quòd non meminerit hujus aduertentiæ, dici potest, quòd meminerit implicitè; sicut & aduertentiæ dissonãtiam ad naturam intellectualẽ implicitè meminit.

207.

Difficultas III.

An sit Possibilis suppositio, in quâ absq; aduertentiâ ad Dei offensam commissum peccatum, sit mortale?

208.

Affirmant aliqui Recentiores. Procedit autem Difficultas, De mortalitate Theologica dissolutiua amicitiæ Diuinæ. Formatur sic Casus. Supponamus quòd aliquis sit persuasus peccatum homicidij esse prohibitum à Deo, & non adulterij, sed quòd hoc secundum, neque placeat, neque displiceat Deo, licet sit contra rectam ratione: sit idem persuasus, quòd sit æqualis malitiæ, peccare contra prohibitionem Dei, & peccare contra rectã ratioñe, cõmittatq; adulterium: in tali casu erit adulterium sine aduertentia ad offensam Diuinam commissum, & tamen erit mortale.

209.

Dicendum est. *In tali casu peccatum illud non fore mortale mortalitate Theologicâ.*

Dixi. mortalitate Theologicâ, quia haberet mortalitatẽ philosophicã, stantẽ in grauitate dissonãtiæ ad naturã intellectualem, & stant ẽin sufficientiã ad expellẽdã gratiæ qualitatẽ, si quæ ordinis naturalis daretur.

Probatur I. Conclusio. Suppono q; etiam per oppositos, rationem malitiæ & rationem offensæ esse formalitates condistinctas; Nam & conceptibus distinguuntur, & non rarò re. Hoc posito; sic Arguitur. Ita constitutus, vel putat illud adulterium in ratione malitiæ nonnisi esse æquale illi malitiæ inclusæ in rationæ offensæ, vel etiam esse æquale in ratione offensæ. Non primum, quia præcisã malitiã peccati, non est sufficiens ad rationem mortalis, aliàs vbicunq; reperiretur, illic iam esset mortale. Non etiam potest dici secundum; quia & fieret illud peccatum sine aduertentia ad offensam Dei, vt supponitur, & non fieret sine aduertẽtia; quia velle hoc facere quòd est æquale & commensuratum offensæ Diuinæ, est velle facere cum aduertẽtia ad offensam Diuinam: quomodo enim peccans ad illã non aduertit, si comparationem ad illam facit suæ actionis, & quomodo illam non vult saltem interpretatiuè, & indirectè, si positã aduertentiã ad æqualitatem illius malitiæ cum offensa, adhuc illam malitiam vult.

210.

211.

Probatur 2. Tum quia. Nullus est posibilis casus secundùm communia principia, in quo sit voluntarium sine aduertentia: sed si daretur casus prædictus, esset voluntariũ sine aduertẽtia: quod ipsum probatur; esset ratio mortalis seu offensæ sinè aduertẽtia ad offensam, vt conceditur. Tum quia. peccatũ illud sinè aduertentia prædicta factũ, vel erit mortale hoc sensu nonnisi, quia auferet gratiam, vel hoc sensu, quia erit adhuc offensa Dei, aùt aliquo alio sensu. Non primo sensu; quia in pœnã non potest auferri gratia, nisi propter offensam; supponitur autẽ illud peccatũ non fore offensa: non etiam secundo sensu; quia si illud peccatum esset sine aduertẽtia ad offensã Dei, & tamen esset offensa, esset sine aduertẽtia ad seipsũ. Tum quia. Ex communi Doctrina, ad mortale sufficit virtuale, & indirectũ volũtariũ: ex quo sic arguitur, Cõmittens tale mortale, & illud faceret sine aduertẽtia ad offensã Diuinam, vt supponitur, & non faceret, quia qui accedit ad alienam quamuis non sub formalitate alienæ, committit adulterium, modò nouerit illam esse alienam, sufficitque ad hoc indirectum, & interpretatiuum voluntarium, quod quia in præsenti reperitur verè adhuc erit aduertẽtia ad offensam. Et sic ille, qui peccatum veniale cõmittit putans illud esse æquale morta-

212.

213.

li, committit mortale, idq; cum ſufficienti aduertentiâ; ita putãs hoc philoſophicum peccatũ æquale offenſæ Diuinæ, committet illud cum ſufficienti aduertentia ad offenſam Diuinam.

PROBATUR 3. Qui non diſcernit, an hoc ſit mortale, an veniale; habet tamen voluntatem faciendi, quamuis eſſet mortale, committit mortale cum ſufficienti aduertentiâ ad mortalitatem. Ergo & qui non diſcernit, quod peccatum philoſophicũ ſit offenſa Dei, aduertit tamen eſſe æquale offenſæ Diuinæ, habet ſufficientem aduertentiam ad offenſam Diuinam. 214.

OBIICITVR I. Peccatũ commiſſum æquale peccato alicui mortali, non poteſt eſſe niſi mortale, vt etiam nos aſſumpſimus, ſed adulterium in dicto caſu eſſet æquale peccato homicidij; Ergo eſſet mortale.

RESPONDETUR ex dictis interceſſurum illic indirectum & interpretatiuum voluntarium offenſæ Diuinæ, adeoq; fore cum prælucentia aduertentiæ, quod tamen negat arguens; probant autem argumenta noſtra. Rurſus quia argumentum ſupponit poſsibilem caſum prædictum, antequam ipſum argumentum formetur, neganda eſt poſsibilitas Caſûs prædicti propter implicantias allatas. 215.

OBIICITVR 2. Non implicat eſſe volitionem ſine cognitione: Ergo & mortale illud poterit eſſe ſine aduertentia.

RESPONDETUR. Saltem implicat vt ſit quid volitũ peccaminosâ volitione, & tamen non præcognitum: Deus enim ſupplens defectum neceſſariæ cognitionis ad peccatum, hoc ipſo eſſet cauſa ſpecialis ad peccãdũ. Addo, quando dicitur quod poſſit eſſe volitio ſine cognitione, hoc ita defenditur; quia ſcilicet determinat Deus, ad actum volitionis ponendum, non eſt autem imaginabile, quòd Deus determinet ad habendum actum adulterij æquiualentem in ratione offenſæ peccato Theologico. vel ſi ſe creatura determinet ad actum adulterij, vt determinet Deus ad æquiualendum offenſæ, cum ille non aduertat ad offenſam. 216. 217.

OBIICITVR 3. Qui vult ſummam argenti æqviualẽtem auro, non hoc ipſo vult aurum; Ergo & qui vult actum æquiualentem offenſæ, non hoc ipſo vult offenſam.

RESPONDETUR. In auro duo reperiri. Inprimis valorem, & ita qui vult ſummam argenti æquiualentẽ valori auri, hoc ipſo vult valorem auri: Deinde in auro reperitur talis cõditio metalli, & tunc qui vult valorem nonniſi auri, non hoc ipſo vult tale metallum: non enim illiûs intentio vltimò terminatur ad rationem metalli. Iam autem malitia illius peccati indifferẽs, vt putetur, vel non putetur eſſe æqualîs offenſæ Diuinæ, vltimò terminat intentionem, ſaltem per interpretatiuum voluntarium, terminat inquam, intentionem ad offenſam Diuinam, cui vult ponere æquale peccatũ, ſi terminat intentionẽ ad offenſam Diuinã, quomodo non habet aduertentiã ad offensã Dei. 218.

QVÆSTIO IV.

De Peccato vt ſic in quantũ eſt contra Legem. 219.

SVpponimus omnes, quòd aliqua indepẽdẽter ab eo, quòd prohibeãtur ſint mala, prohibẽtur tamẽ, quale eſt homicidiũ; & alia ſunt quæ de ſe non ſunt mala, prohibẽtur tamen, & euadunt mala. *In præſenti hæc tantùm difficultas examinabitur, An Lex ſeu prohibitio faciat, vt ſi contraueniatur ipſi, peccetur contra virtutem, quam intendit Lex, vel imperans.* v. g. prohibet Lex comedere carnes Feriâ quartâ: idque intentione pietatis in patriã bellis afflictã, eritnè violatio illiûs Legis peccatũ cõtra pietatẽ. Affirmat id, vel potiùs ſupponit cõmunior ſentẽtia, Negat Arriaga d. 41. n. 35. Expẽdenda ſunt Argumẽta vtriuſq; partis. 220.

Argumenta negatiua.

I. ARGUMENTUM Arriaga eſt. Malitia quæ reperitur in hauſtu vini ebrietatem cauſantis non reperitur in hauſtu temperato: neque enim ille vt ebrietas priuat vſu rationis. Hinc qui contra mandatum ſuperioris temperatè biberet non committeret ebrietatem; Ergo non eſt eadem malitia in vtroq; caſu.

RESPONDETUR. Virtutem abſtinentiæ continere in ſe plures actus; continet ſimplicem non uſum v. g. vini, moderatum &c. Indubiè enim virtus vnaquæque poteſt ſpecie etiam diſtinctos actus elicere. Caſu ergo quo lex imperet, ne ſit vſus etiam tẽperatus vini, non ideò prohibet quaſi in vſu temperato eluceat malitia ebrietatis, ſed quia poteſt diſponere ad ebrietatem, vel quia abſtinere ab omni vino, dicit honeſtatem referibilem ad eandem temperãtiam, aſſequiturque tunc lex intentionem de proſequenda honeſtate, quæ eſt incluſa in eo, quod eſt fugere diſpoſitiones etiam ad ebrietatem, habetque tunc lex ſuum intentum. 221.

II. ARGUMENTUM eiuſdẽ. Ex oppoſita ſentẽtia ſequi, quòd comedere carnes die veneris, non ſit Actus intemperãtiæ ſed irreligionis: quia intentio Eccleſiæ fuit, colere hoc ieiunio paſsionem Chriſti. 222.

RESPONDETUR. Actum illum comeſtionis eſſe actum intemperantiæ; habuit autem Eccleſia pro motiuo colere paſsionẽ Chriſti, non vtcunque ſed per cultum, qui fit etiam per abſtinentiam; hinc peccabitur tunc contra abſtinentiam.

INSTAT I. Communis Doctrina non attendit ad hæc motiua ſed ad actum.

RESPONDETUR. Immediatè quidem non attẽdere, vltimatò tamẽ reſolutoriè attẽdit, cõſideran- 223.

derando, cuiuſnam virtutis actu coli velit v. g. Paſsionẽ Chriſti.

INSTAT 2. Pone prohibere Eccleſiã potum vini, ne quis ſe inebriet, ſi quis ſe inebriaret, ſine vlla prohibitione longè aliter peccaret, quàm qui cum ea prohibitione faceret hauſtũ calicis ſalubrem: Ergo lex etiam ſi attẽdat ad honeſtatem virtutis, non tamen conſtituit rem præceptam in ea virtute.

RESPONDETUR. Cõcedo quòd ſi quis ſe inebriaret, ſine vlla 224. prohibitione Eccleſiæ, minùs peccaret quam ſe inebriãs poſt prohibitionem Eccleſiæ, quia ipſa prohibitio Eccleſiæ adfert titulum obligatiuum, ne inebrieris. Concedo quòd minùs peccaret, qui contra prohibitionẽ faceret hauſtum ſalubrem, quia ex intentione Legis minùs probetur hauſtus ſalubris, quàm ebrietas, tamen etiam ita bibens ſecundùm dicta, peccaret contra ſobrietatem. Nego itaque Conſequentiam.

INSTAT 3. idem. Si Lex aliqua prohiberet ſub mortali in religioſa domo, aſpectũ per feneſtras ex motiuo caſtitatis, &c. 225. proſpiciat aliquis, ſciens ſe neminem viſurum per feneſtram, Nũquidnẽ peccabit contra virtutem Caſtitatis?

RESPONDETUR. Directũ præceptum ſuperioris de non aſpiciendo per feneſtrã, attendit ad Circumſtantiam periculi oriundi ex aſpectu variorum, non autem ad prohibitionem ſimpliciter aſpectûs ex feneſtra etiam, iuſtificabilem aliquâ rationabili cauſâ. Hinc iam aſpiciens in circumſtantia, in qua nouit certò v. g. per reuelationem, non eſſe illic quenquam, non facit contra illud præceptum, adeoque non peccat contra caſti- 226. tatem: non enim præceptum ad eam ſeruandam voluit prohibere etiam ſecurum aſpectum. Si autem ſupponatur eſſe prohibitus aſpectus ex quacunque etiam rationabili cauſa, tunc præceptum illud vel non tenebit, vt potè irrationabiliter datum; vel certè cum non intẽdat honeſtatem caſtitatis, ſed quamcunq; honeſtatem, aſpicere non erit contra caſtitatem, ſed contra virtutem mortificationis. Qui tamen vellet tueri quòd etiam tunc peccaretur cõtra Caſtitatem, poſſet hanc inire 227. viam, quòd virtus caſtitatis perfecta intendat recedere quàm ſecuriſsimè à periculo aſpectûs, quod periculum incurritur ex habitu aſpiciendi.

INSTAT 4. Si Pontifex poſſet mihi imperare actus internos, & ex motiuo honeſtatis, quæ reperitur in actu fidei, mãdaret mihi, vt hîc & nunc exerceam actum fidei ſupernaturalis; omittam illum, quia volo dormire, non eſſem tamẽ continuò Hæreticus: Ergo Lex habẽs pro motiuo honeſtatem reperibilem in aliquâ virtute, dum prçcipit aliquam materiam nouã, non ponit eam in ea virtute. 228.

RE-

RESPONDETUR. Duplices eſſe actus fidei, quoſdam poſitiuos, vt ita dicam, hoc eſt, credendi, alios negatiuos, hoc eſt, non diſcernendi: ſi ijs negatiuis cõtraueniatur, amittetur fides, ſed non ijs prioribus. Porrò intentum Legiſlatoris eſt frequentatio actuum non qualiſcunque, ſed quando nulla rationabilis cauſa ſubeſt quin ponantur: & quia ſubeſt tunc rationabilis cauſa, nullo modo tunc frangetur præceptum.

III. ARGUMENTUM eſt. In- 229. honeſtas quę reperitur ex naturâ rei in actibus vitioſis, nullo modo reperitur in actionibus, quæ liberè prohibentur ab hominibus: extrinſeca enim prohibitio non poteſt dare contrarietatẽ cum quacunque virtute.

RESPONDETUR. Verum eſſe id de materijs nullo modo reuocabilibus.

Accedamus ad Argumenta Partis oppoſitæ.

RATIO I. in oppoſitum eſt. Omnis Lex ſeu præceptum poſitiuum idem facit in ſua materia, quod facit prçceptum naturale, ſed naturale ponit materiam in eâ virtute, quam intendit: Ergo 230. etiam illam ponet, præceptum poſitiuum.

RESPONDETUR. Etiam præceptũ naturale, non ponit illã materiam in eâ virtute quam intendit ſed ſupponit, quæ ſuppoſitio non habetur, ſi quis de nouo velit actum extrahere ad aliquam ſpeciem virtutis. Deinde quia non ideò eſt talis ſpeciei obiectum, quia prohibetur, ſed ideò in tali ſpecie prohibetur, quia eſt in tali ſpecie; hinc fit vt concordent inter ſe ſemper quoad ſpeciem virtutis, imperium & materia præcepta. Iam autem cùm nõ ſit huius rationis præceptum de quo hîc, poterit benè diſcor- 231. dare, quoad ſpeciem virtutis tale præceptum & materia.

II. RATIO eſt. Peccata debẽt eſſe in ſpecie aliqua infima, quæ contra tale præceptum cõmittuntur: ſed non erunt inobedientia ſpecialis: quia hæc ratio eſt communis omnibus peccatis. Ergo erunt contra virtutem aliquam aliam, non poterit autem eſſe alia, quàm intenta à Legiſlatore.

RESPONDETUR. Quod tale peccatum ſit in ſpecie inobedientiæ, depẽdẽter tamẽ ab obiectis materialibus conferentibus ad diuerſitatem: ad eum modũ quo ſub genere Luxuriæ, forni- 232. catio, ſodomia &c. habent diuerſitatem, & tamen non licet inferre, ea peccata non eſſe intra ſpecialem luxuriam. Conſequenter, non ſufficeret dicere in Confeſsione, fui inobediens, ſed etiam eſſet neceſſe dicere in quâ materiâ; ſicut non ſufficit dicere, fui luxurioſus, ſed eſt neceſſe addere in quâ materiâ.

III. RATIO. Si non extrahitur Lege quæpiam materia ad eam virtutem, quam intendit Legiſlator, ſed habebit ſolùm ſpecifica-

catio-

cationem petibilem ab inobedientia. Ergo quodlibet peccatum contra Legem naturæ, duplicem habebit malitiam, & inobedientiæ, & propriam. 233.

RESPONDETUR. Si Legislator habeat intentionem magis obligandi, duplex erit malitia, sed si solùm habeat intentionē declarādæ obligationis naturalis; qualiter censendus est Deus se habuisse circa Decalogū, non erit tunc duplex peccatum. His pro vtraque parte pensatis.

Adferuntur Aßerenda.

ASSERO I. *Quotiescunq; Lex rationabiliter actum certum intēdit ponere in aliquā specie virtutis, toties illum ponit in illa specie,* adeoq; mandat illum fieri, tanquam pertinentem suo modo ad illam speciem. 234.

Assertum supponit aliquas esse actiones necessariò annexas obiecto virtutis; ita vt si non ponantur, sed oppositæ illis ponātur, hoc ipso violetur illa virtus independenter ab aliqua Lege. Et ita acceptio alieni notabilis, independenter à lege est contra iustitiam; & aliæ actiones spectant quidem per reuocationē ad illam virtutem, possunt tamen aliàs exerceri sine violatione virtutis: & sic minimi cuiuspiam acceptio est ponibilis sine violatione iustitiæ, est tamē reuocabilis ad eandē: quia parua accipiens, & nullo modo considerabilia, quoquo modo se disponit ad accipiēdum etiam notabile. 235. Denique aliquæ sunt actiones, quæ nullo modo reuocari possunt, vt scalpere caput, non pertinet ad Iustitiam, nec præceptum de scalpendo capite ad Iustitiam reuocari potest. Vt ergo lex sit rationabilis, debet mandare non nisi duas illas priores actiones. hoc supposito.

RATIO I. Assertieft. Quia si lex rationabiliter intendens in aliquo actu certam speciem virtutis, non poneret illum in eādē specie, vel potiùs non mandaret illum fieri tanquam pertinētem suo modo ad illam speciem; 236. tunc & intēderet rationabiliter illam speciem vt supponitur, & non intenderet: quia in illo actu nullo modo continetur species illiûs virtutis.

RATIO 2. à Pari. Si quis rationabiliter, & ex obiecti exigētia dicat hoc esse aurum, erit intentio auri: ergo etiam si Lex rationabiliter intendat in suo actu hanc speciem virtutis, verè actus habebit illam speciem: hoc ipso enim non esset rationabilis illa intentio.

RATIO 3. est. Intentio rationabilis illius speciei virtutis est actus illius speciei virtutis: sicut enim circa bona vt sic dātur varij actus, inter quos primarius 237. est intentio, quæ specificatur à bono; ita & intentio huius virtutis erit actus huius virtutis, ab illaque specificabitur, sicut specificantur & alij actus. Ergo etiam & executio illiûs intentionis facta ex Lege, erit actus eiusdem virtutis: ab eadem enim bonitate intentio & executio specificari debent.

ASSERO 2. *Si Lex irrationabiliter intendat in aliquo actu certam speciem virtutis, non ponet illum in eadem specie.*

RATIO. Quia hoc ipso irrationabiliter hoc non faceret: potentiaque ponendi in illa specie 238. actum ostenderet rationabiliter intentum fuisse.

ASSERO 3. *Non tantùm maior superior rationabiliter intendens ponere actum in aliqua specie, ponit eundem; sed etiam minor.*

RATIO. Quia non est maior ratio de vno, quàm de altero Superiore. Neque valet si dicas. Quod altior Superior virtutes omnes habeat sub sua potestate. Non inquā valet: quia altior habet omnes in sua potestate, quia omnes potest imperare; ergo & inferior habet illas in potestate, quas potest imperare. Et sicut Legem non tantùm Supremus Legislator format, qui est Deus, sed formant 239. Leges etiam homines, cur ergo præter Supremum Superiorem non erit potestas statuendi legem? Vel si præceptum à lege condistinguis, cur etiam præcepum rationabiliter positum non ponet actum in ea specie, quàm rationabiliter intēdit: & si vis obligandi cū iurisdictione Legislatiuā ponit actū in specie intentā, cur id non habebit vis minoris superioris præceptiua; imò & vis voti; modò votum sit rationabiliter procedēs, vt dixi.

QVÆSTIO V. 240

De Malitiis in Peccato inclusis.

QVæritur in præsenti, quænam malitiæ in peccato includantur. Non procedit autem titulus, An in omni peccato malitia inobediētiæ committatur, non faciendo secundùm Legem, quæ vnumquodq; peccatum prohibet; indubiè enim continetur hæc malitia: continetur item malitia ingratitudinis, cùm sit malum extrinsecum Dei benefactoris: cōtinetur violatio amicitiæ; Deus enim est noster amicus; 241. continetur irreligio; quia sicut colitur DEVS bono opere, sic, vt ita dicam, discolitur peccato. Continetur malitia superbiæ; magna enim est præsumptio adoriri offensâ talem Maiestatem, suntque hæ circumstāntiæ imbibitæ, tanquam circumstantiæ transcendentales, vt videre est apud Suarez. *Difficultas tātum in hoc est, Cur non contrahantur speciales malitiæ prædictæ in quocunq; peccato.* Communis Ratio hæc solet dari; hisq; terminis concipi. Ideo non contrahūtur prædictæ speciales malitiæ in omni peccato: 242. quia virtutes, quibus hæc vitia opponuntur interiùs cōsummātur. Laborant Auctores in explicando robore huius rationis.

EXPLICAT I. Vasquez I. 2dæ. Disp: 102. num: 17. Dicitq; quòd sicut

ſicut in aliquibus virtutibus necesſaria eſt voluntas expresſa circa materiam apprehenſam ſub tali modo, ita & in virtute v. g. obedientiæ, neceſſe eſt non tantùm velle facere quod præcipitur propter honeſtatem, quæ eſt in obiecto præcepto; ſed etiam velle facere obiectum, quia præcipitur: ita etiam in Vitio huic virtuti oppoſito, aliiſque ſimilibus non ſo-[243.]lùm neceſſe eſt velle obiectum ſecundùm ſe; ſed velle obiectũ ſic modificatum; ita vt ad inobedientiam non ſolùm requiratur velle omittere obiectũ præceptum, ſed velle omittere quia præceptum eſt. *Hæc explicatio.*

NON ſatisfacit. Quia non dicit quidquàm ad intentum. Trãſeat quòd ad rationem formalẽ honeſtatis requiratur intendere illam ſub expreſſa illius ratione formali: Tranſeat eſſe neceſſarium in aliquibus virtutibus voluntarium expreſſum ad talem etiam modum: quid ex iſtis omnibus ſequitur ad decidendũ [244] quòd ſint virtutes, quæ interiùs conſummantur? quid itẽ hoc interiùs conſummari? Cur aliquæ virtutes quæ non attendunt niſi præcisè ad obiectum, non dicẽtur interiùs conſummari?

EXPLICAT 2. Suarez Tomo 4. in 3. Partem. Diſp. 15. n. 16. Vbi docet ex Caietano aliqua eſſe peccata quę cõsũmantur in corde, vt Hæreſes, & aliquas virtutes, quæ etiã conſummantur in corde, vt charitas, alias item virtutes, quæ per ſe ordinantur ad actum externũ, vt Iuſtitia, requiruntque medium in actionibus. Illæ autem, quæ non per ſe [245.] primò ordinãtur ad actiones externas, tale medium non requirunt. Quapropter, etiamſi hoc medium non ſeruetur, non ex eo præcisè fit peccatum contra tales actiones, ſed quando datur expreſſum voluntarium, & tales ſunt obedientia, gratitudo, miſericordia, humilitas, &c. *Hæc explicatio.*

NON ſatisfacit I. Concedo aliquas eſſe virtutes, adeoque vitia oppoſita quæ per ſe primò ſunt ad aliquid externum, ſed inde quomodo ſequitur, quòd malitia talium contrahatur etiamſi indirectè tantùm ſit volũtaria.

NON ſatisfacit 2. Quia non aſſignat ſignum vniuerſale, vnde-[246.]nam dignoſci debeat, quòd aliqua virtus interiùs cõſummetur aliqua non? præcipuè cùm omnes actus virtutis ſint actiones morales, liberæ, adeoque interiores, ſi primitiuam habeant honeſtatem.

NON ſatisfacit 3. Quia vt vrget Ouiedo. Cur obedientia dicitur interiùs cõſummari? Nam ſi imperat actus externos, exteriùs conſummantur, ſi imperat internos, adhuc illi reſpectu imperantium ſunt externi; & quocunque modo obedientiam explices, videbis quòd illa imperet actus aliarum virtutũ. Cur ergo dicetur interiùs conſũmari? ſed [247.] pone etiam illam interiùs con-

ſum-

ſummari, cur non contra illam per voluntarium indirectũ peccari poterit: quia etiam contra fidem, quæ conſummatur interiùs poteſt peccari indirecto voluntario. v. g. omittendo profeſsionem externam.

EXPLICAT 3 Ouiedo. Non omnia peccata habent rationem malitiæ v. g. inobedientiæ, quia materiæ præceptorum iniũctæ, non ſunt iniunctæ intuitu obedientiæ, nec omnia habent ſpecialem malitiam ingratitudinis: [248] quia gratitudo obligat ſub præcepto ad non habendam vilem æſtimationem beneficiorum, & gratam illorum acceptionẽ; quod præceptum non violatur quocunque peccato, poteſtque peccator magni habere beneficia Dei, & tamen peccare: non omne etiam peccatum eſt contra amicitiam Dei; quia præceptum amicitiæ eſt de non odiendo Deo, non omni autem peccato odimus ſpecialiter Deum: nec omne peccatum eſt ſuperbia, quia ſuperbia eſt appetitus inordinatus propriæ excellentiæ, non omne autem pecca-[249.]tum hoc habet. Subditq; ex his rectè explicari, quo modo obedientia, gratitudo, charitas erga Deum interiùs conſummentur, quod intelligendum eſt quoad obligationem: quia obligatio quæ ex illis per ſe naſcitur, tantùm eſt ad actus internos. *Hæc explicatio*

NON ſatisfacit. Tum quia. Quamuis oſtendat cur non contrahatur à quocunque peccato malitia ſpecialis dictorum peccatorum niſi intercedat directũ voluntarium; non explicat tamen, cur nihilominùs in alijs materijs indirectum etiam voluntarium conſtituat peccatum in [250.] illa ſpecie, & ita adulter eſt, qui nouit eſſe alienam, & vtitur illâ, nolens illam eſſe alienam. Tum quia. quærere adhuc reſtat cur contra virtutes, quæ quoad actus principales interiùs cõſummantur, peccari non poſsit. niſi violentur intuitu præcepti, quo imponuntur, violari autem poſſunt aliæ, quæ interiùs conſummantur? Tum quia. non tradit regulam vniuerſalem quæ taxet quandonam ad contrahendam ſpecialem malitiam ſufficiat etiam indirectum voluntarium, & quando non ſufficiat, in quo tamen verſatur cardo difficultatis. *Vt hoc explicetur*

[251.] PRÆMITTO I. *Eſſe aliquas malitias, quæ etiam indirecto voluntario poſito quoad ſuas ſpeciales malitias contrahuntur*, & ita ſiue intuitu iniuriandi quà tali, ſiue non, accipias alienum, verè furtum committis. Si autem violes præceptum intuitu delectabilîs, & non quà præceptum, indirectum illud voluntarium circa præcepti violationẽ, non faciet malitiam ſpecialem inobedientiæ.

PRÆMITTO 2. *Tam in peccatis quorum malitia ſpecialis contrahitur voluntario directo, quàm illorum quorum malitia ſpecialis*

contra-

contrahitur etiam voluntario in-
252 *directo, necessariò supponunt præcognitionem.* Et ita si non noscis esse alienum, non committis peccatum furti, & si nescias prohibitum aliquid, non peccabis inobedientiâ. Firmantur hæc in illo principio. *Nihil volitum nisi cognitum.*

PRÆMITTO 3. *Duplicia esse vitia*, consequenter & duplices virtutes, quædam quidem vitia talia, quæ siue sub formali, siue sub materiali, vt ita dicam, ratione, & attingentiâ ponantur, idem sequetur, quod primariò intendit vetare lex. Et alia sunt
253. vitia, quæ nisi sub formali ratione hâc fiant, non ponetur hoc, quod primariò intendit vetare lex, & ita v. g. siue intendas ex ratione formali, quia est alienũ, siue non intẽdas ex formali hac ratione, sed illam nonnisi materialiter attingas, alliciarisque rei pulchritudine, vel delectabilitate, si modò noscas illam rem alienam esse, sequitur idem malum. nempe diminutio bonorum proximi irrationabilis, aut vsus bonorum alterius inuito alio, vel saltem inuitâ communitate vel naturâ. E contra autem si aduertas esse præceptũ vt ieiunes, tu autem non ex præcisâ formali ratione; quia præ-
25[4]. ceptum est, violes ieiunium, non sequetur id malum, quod vetat lex: nempè contemptus potestatis & Iurisdictionis, quod malum sequeretur, si violaretur præceptum ex præcisâ formali ratione non subdendi sese potestati altiori; nec hoc malum sequitur inobedientiæ ex indirecto voluntario.

PRÆMITTO 4. *Etiam in istis peccatis quorum malitia completa habetur si indirecto voluntario illa operetur quispiam, adhuc verum est dicere, quod si eadem ex directo voluntario fiant, habebitur magis expressa ratio, & magis formalisata, vt ita dicam, illius malitiæ.* Nam indubiè, si quis acciperet 255. alienum ex eo præcisè, quia alienum est, haberet expressiorẽ & formaliorem rationem iniuriandi, quamuis ad hoc non attendatur in præsenti, sed attenditur ad malũ, quod lex vetare vult in illa actione prohibita, nempe malum minorationis in bonis aliûs, idq; malitiosè, quod malum sequitur vt dixi, siue id facias ex directo, siue indirecto voluntario, modo tamen voluntariè.

PRÆMITTO 5. *Quod virtutes illæ quæ opponuntur vitiis in quibus malum idem sequitur, si ex indirecto voluntario fiant planè, atq; si fierent ex directo voluntario,* 256. *debeant dici interiùs consummari*, hoc est, ratione præcisè intentionis, quâ talis, seu tendentiæ interioris in obiectum, quâ tale; intentio enim, & tendentia interna vnicè requisita potest appellari interiùs consummatio; Aliæ autem virtutes non interiùs consummãtur, non eo sensu, quod interiùs non eliciantur, sed quia ad rationem illarum

formalem habẽdam, non est necesse obiectum formale illarum virtutum quâ nonnisi tale, præ oculis internis, menteq; haberi. His præmissis.

257. RATIO est Cur illorum vitiorum speciales malitię non cõtrahantur in omni peccato: quia illæ non repræsentatur. Nullam autem formalitatem potest appetere vel fugere voluntas, nisi ab intellectu propositam, vt dixi Præmisso 2. Quando autẽ illæ malitiæ repræsentantur, eorum tunc peccatorum malitia voluntario etiam indirecto contrahitur, quando malum quod intendit vetare lex idem consequitur siue præcedat directum siue indirectum voluntarium, vt dictum Præmisso 3. Et quia non idem malum v. g. sequitur, quãdo contemnitur potestas quâ talis, vt fit in formali inobedien-
258. tia, ac quando facio contra prohibitionem, attendens præcisè v. g. ad delectabile, fit vt in omni peccato, non sit necesse cõtrahi malitiam v. g. inobedientiæ, quantumuis in modo tendendi directè vel indirectè, consequenteq; illâ voluntario, sit aliqua diuersitas, vt dixi Præm: 4. Vocantur tamen hæ transcendentales malitiæ, eò quòd materialiter loquendo semper in omni peccato reperiantur: quod enim peccatum est quod non sit cõtra Diuinam prohibitionem? Hisq; talibus vitijs quorum malitia non contrahitur nisi ex formali tendentia opponuntur virtutes, quæ interiùs consumman- 259. tur ratione scilicet interioris intentionis specialiter requisitæ; vt dixi Præmis. 5. Quæ autem dicta sunt de Inobedientia, applica aliis malitijs transcendentalibus suprà enumeratis.

INFERES inde. In omni peccato contrahi malitiam contra virtutem tuendi & augendi bona spiritualia, siue illa virtus sit Amor sûi, siue alia. Quia quamuis non ponas actum intẽtionis, quo velis ex hac intentione, quæ est diminuere se in bonis spiritualibus, illam actionem, sequitur tamen malũ diminutionis. Deinde si est cõtra suî charitatẽ, vel- 260 le auferre sibi vitã, cur non erit malum auferre sibi vitã gratiæ? Quod enim dicit Vasq. in homine reperiri dominiũ bonorũ spiritualiũ, & non vitæ, etiamsi verum esset, non haberet intentũ Vasquez; quia habetur in homine, dominiũ v. g. pecuniæ, & tamẽ illam prodigere est peccatũ.

INFERES etiam. Sufficere ad scandalũ indirectũ voluntarium, quia siue directè, siue indirectè id velis, sequitur malũ, quod maximè vetatur, ruinæ alterius, & hanc illationẽ tenet Suar: Valẽt. Lugo & alij, contra Vasq. Sanch. Becanum.

DICES I. Ex hac Doctrina se- 261. quitur quòd qui consulit homicidiũ peccet grauiùs, quàm qui occidit: Nã qui cõsulit, & peccat malitiâ speciali scandali, & malitiâ iniustitiæ, cum occidens nonnisi priori malitiâ peccet.

RESPONDET Ouiedo. Concedẽdo sequelam. Sed dici posset. quod malitia consulentis extẽsiuè sit maior propter plures speciales malitias in suo peccato reperibiles, sed non intensiuè maior. Nam vt plurimùm externa occisio maiorem malitiã occidentis, quàm consulentis indicat; potest enim audere cõsulere, & non audere occidere ex ipso horrore facti. Ceterum & ipsa externa occisio ex titulo, deriuatæ in se malitiæ ab interno actu, exaggerat peccatum, quâ malitiâ proximè caret consulens.

262.

INSTABIS. Qui exemplo suo mouet alium ad opus virtutis, non exercet actum correctionis fraternæ. ergo & qui mouet ad peccatum exemplo, non peccat peccato scandali.

RESPONDETUR. Negari posse Antecedens. casu quo solum exemplum sit sufficiens, Disparitas' etiam est, quia potest actio bona poni sine correctione, vt si ponatur ante meliorem ipso agente; non ergo erit ipsum opus virtutis correctio fraterna; non potest autem poni, culpabilis ansa ruinæ alteriùs sine scandalo actiuo. hinc mouens ad peccatum exemplo, peccabit peccato scandali.

263.

TRACTATVS II.

De Diuisionibus Peccati.

PLures Diuisiones sunt Peccati tam Philosophici, quàm Theologici, quas perlongum eßet recensere. sub Theologicam Consideratione cadit diuisio in Actuale & Habituale. De hac Actum est in materia de Pœnitentia. Rursus in peccatum Commißionis, & Omißionis. Item in peccatum Mortale, & Veniale. Denique in Proprium & Originale.

DISPVTATIO II.

De Diuisione in Peccatum Commißionis & Omißionis.

Nomine peccati Commissionis venit peccatum Cõmissum contra Legem prohibentem ne fiat. Omissionis autem peccatum fit, contra Legem mandantem vt fiat. Vtrumq; hoc membrum Diuisionis patitur suas difficultates.

QVÆSTIO I.

De Peccato Commißionis.

1.

QVod attinet ad Peccatum Commissionis, de hoc celebris est Quæstio, An Malitia illius stet in aliquo positiuo, an in aliquo non positiuo, siue illud sit priuatio, siue negatio. Diuisi sunt Auctores. Aliqui affirmant peccatum stare in aliquo positiuo. ita Caiet: Medina, Zumel. Vasq. Less: Tann: Rayn: Arr: d. 214. Ouiedo Tr. 4. Contr: 5. & cum eis Rosmer. pag. 311. Quòd autem malitia peccati Commissionis stet in aliquo non positiuo docuit Suar. hîc dis. 7 sect: 3. Sal. Molina, Bellarm: Valent: Baldel: & Esparza De actibus Hum: qu. 29. post S. Thom: 1. p. q. 48. ar. 1. in corpore & ad 1. Item hîc q. 72. art. 9. ad 1. & qu. 18. art. 1. in Corpore, & qu. 2 de Malo, a. 2. & 9. & 3. contra Gentes. cap. 7. Docuit idem Scotus in 2. d. 37. q. 1: n. 6. Vbi sic ait. *Concedo igitur iuxta solutionem quæstionis præmißæ, quod peccatum est corruptio rectitudinis in actu secundo.* & infra, *intelligo corruptionẽ formaliter, sicut priuatio dicitur formaliter corruptio sui habitus.* Ceterum vterque hic Doctor etiam pro opposita sententia citatur.

2.

DIFFICVLTAS I.

An in Positiuo, an in Negatiuo Malitia Commißionis stet?

3.

Inter duas Oppositas Sententias mediâ viâ procedendũ erit, quod vt fiat sit

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur tenendæ Conclusiones.

DICENDVM I. *Peccatum Commißionis importare aliquid positiuum.*

PROBATUR I. Tum quia. Peccatum Cõmissionis vel importat actum, vel non importat? Si non importat; ergo est mera pura Omissio; ergo est, quod non est: Peccatum enim Commissionis non est omissio, & tamen esset omissio, si non esset actus: sicut non est actus pura omissio, si importat actum: ergo importat aliquid positiuum; hæc enim verbis differunt pro præsenti: quia hoc ipso, si cùm sit actus non importaret aliquid positiuum, importaret non positum, seu non positiuum, adeoque negationẽ actûs. Tum quia id quod ponitur à volũtate peccaminosâ Commissionis, debet esse quid positiuũ: Si enim non esset

4.

5. esset quid positiuum ille actus, non esset actus; quia non positiuum dicit negationem cadentem in actum. si autem cadit in actum, negatio; facit non actum. Et certè si id quod ponitur à voluntate peccaminosâ Commissionis est actus, & tamen non est quid positiuũ; ergo & ponit aliquid voluntas, vt supponitur, & non ponit, quia impossibile est ponere aliquid, & positum non esse positiuum. Quod ipsũ positiuum subordinatur in deriuatione posito, imò secũdùm rigorem grāmaticum potiùs deberet dici positum. Coincidit

6. vtraq; hæc ratio in eundem medium terminũ. Tum quia. Peccatum Cõmissionis existit, ergo est quid positiuum: Nam nonnisi positiuorum & entim, est existentia. Tum quia. Si peccatũ Commissionis ponitur à voluntate, datur in illud influxus positiuus causarum physicarum: & si non esset influxus positiuus in illud causarum physicarum, nõ pòsset dici quod agatur physicè sed potiùs quòd non agatur: & sicut non influxus positiuus causarũ physicarum, non potēst dici quòd agat; ita per influxum positiuum causarum physicarũ

7. non potest dici, quod non agatur, & quòd passiuè illi non respondeat actum. Si autem est influxus positiuus in Commissionem, hoc ipso inferetur, Commissionem esse quid positiuum. Tum quia. Saltem non implicat positiuus actus, opponens sese præcepto, Ne feceris: quodsi ille actus erit positiuus ob paritatem rationis, quicunque alius simili præcepto se opponens, erit actus positiuus.

Probatur 2. Peccatum Cõmissionis si non importaret aliquid positiuum saltem in recto, id ideò esset, quia esset quid negatiuum: sed hoc probat illud esse positiuum in recto: quia nulla est negatio dabilis; quæ non

8. fundetur in positiuo. Vnde illud principium est, *Non datur negatio negationis*, quod non tantùm isto sensu verum est, quòd negatio positiuum aliquid negare debeat, non negatiuũ; sed etiā hoc sensu, quòd negatio non sit negationis tanquam subiecti, sed sit negatio debita positiuo. Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur. Vel peccatum Cõmissionis aliter se habet in ratione positi extra causas, quādo est positum extra causas, quàm se habuerit, antequam positum fuisset extra causas, vel se non habet aliter. Si se non habet aliter, ergo sicut ante peccatum Commissionis, non erat pecca-

9. tum Commissionis, ita dùm est peccatum Cõmissionis non est peccatum Commissionis: dicis enim illud ita se habere, ac se habuit, quando non erat. Et tamē quando non erat, verè non erat. Si autem se habet aliter, quando est positum extra causas, quàm se habuerit quando non erat positũ extra causas, ergo debet aliquid importare positiuum: quia extra-

ctio ex nihilo, & ex illa antecedenti sûi negatione, non potest aliter perfici, quàm per aliquid positiuũ: Nihil enim ex negatione extrahitur negatione præcisè. Quodsi illa extractio

10. perficitur per aliquid positiuum, etiam extractio peccati Commissionis ex sûi negatione importabit aliquid positiuum.

Fundatur hæc vtraque Ratio in hoc principio, quòd *non detur negatio negationis*. Quod ipsum, præter dicta in materia de Vbi, sic suadetur. Tum quia. Negatio est malignantis naturæ adeoque destruit id, supra quod cadit, negatque id cui coniungitur. ergo si neget positiuum, erit negatiuũ, & si neget aliquid negatiuũ, non erit negatio. cõsequenter non erit negatio negationis. Tum quia. Duæ negationes faciunt vnam affirmatiuam. Vnde creuit ille terminus inter Recentiores ad significandum ipsum rei esse, quod scilicet

11. sit ipsum rei *NonNon*. Tum quia. Hoc ipsum ostēdit inductio. Nā v. g. tenebræ non sunt negatio negationis, sed fundantur in aliquo positiuo, suntque in re aër negans lucem. Ratio termini fundatur in aliquo positiuo, nēpè in quanto, negatque vlteriorem extensionem: & sic de reliquis.

Confirmatur Cõclusio. Quia si peccatum Commissionis non esset quid positiuum, sequeretur peccatum Commissionis, non esse peccatum: quia illud cuius esse est non esse, dũ dicitur esse; non est: ergo si peccati Commissionis esse est non esse, dum est, non est; quod repugnat.

12. Probatur 3 Communiter. Actus odij Dei secundùm suum esse spectatus, habet suum integrum perfectũq; esse: nihil enim illi deest, quod ad esse actûs odij Dei requiritur: ergo in illo genere habet bonitatem transcendentalem: hæc enim bonitas, est dicta perfectio: ergo & positiuitatem, quæ hîc sequitur conditionem Entis, quod ipsum fundat bonitatem; quam quia fundat etiam peccatum Commissionis, & Ens & positiuum quid erit.

13. Dicendum est 2. *Quod peccatum Commißionis, pro vltimo completiuo, rationeq; formali dicat aliquid negatiuum*. Explicanda est Conclusio: quod vt fiat

Præmitto I. *Quod nullum sit tale Ens positiuum, quod non dicat suas negationes*. Ratio. Tum quia. id ostendit Inductio: & ita Deus dicit negationem Creaturarum, Creaturæ dicunt negationem Dei. Tum quia. Si aliquod Ens non diceret negationes reliquorum, hoc ipso esset chymera; quia iam v. g. homo non negaret Leonem; si non negaret Leonem, diceret Leonem: inter dicere enim, & non dicere obiectiuum, sicut inter esse &

14. non esse, non datur medium: si autem homo diceret Leonem, esset q; Leo, hoc ipso esset chymera. Tum quia. Si Petrus non diceret

diceret negationē aliorum, non negaret identitatē aliorū, hæc enim verbis differūt: si non negaret identitatem aliorum, esset alia, essetq; hoc quod nō est; quia esset alia, nō negando identitatem cum ipsis; & non esset alia, quia hoc ipso quod alia sint, illud aliud non est illa. Vnde

15. INFERES quod vnaquæq; res plures dicat negationes, quā affirmationes de se, quia affirmationes de illa sunt nōnisi fundatæ in prædicatis, quæ continet; negationes autem fundantur in reliquis omnibus possibilibus, quæ omnia, vtpote distincta à se, negat res.

INFERES item, plures esse in vniuerso Negationes, quàm affirmationes; quia affirmationes sunt nonisi vniter, vt ita dicam, fundatæ in vniter habitis vniuscuiusque rei prædicatis positiuis. Negationes autem repetitò habentur: quia Petrus v. g. dicit omnes alias negationes, quas dicit Andreas exceptâ Petreitate, cuius negationem dicit Andreas, non dicit Petrus. Andreas item repetit easdem negationes, quas Petrus, sed non

16. negat Andream, quem negabat Petrus, negat autem Petrum, quem non negat Petrus.

PRÆMITTO 2. *Quamuis omne Ens dicat negationes; inde tamen non sequitur, quòd omne esse vltimò compleatur per aliquid negatiuum*: Et sic vltimò in ratione Hominis non cōstituitur Petrus per aliquid negatiuum, quale est v. g. non esse Leonis; sed constituitur vltimò per aliquid positiuum, nempe per ipsam rationalitatem: Et si omnia vltimò cōstituerentur negationibus, nullum daretur Ens positiuum. Ceterum sunt alia entia, quæ vltimò complentur per aliquid negatiuum, Et ita v. g. terminus

17. in quantitate est ipsa quantitas, quæ est quid positiuum; sed vltimò completur per negationē, nempe negationem vlterioris extensionis. Item in sententia Scotistarum, subsistentia, est ipsa natura, vltimò tamen completur duplici negatione. Et hic iam videndum est, An peccatū vltimò compleatur per aliquas negationes. hinc

PRÆMITTO 3. *Ad inuestigandum An aliquid vltimò compleatur negationibus, hæc inter alia conferunt. Inprimis*, Auctoritas, si res sit de obiectis quorū natura altiori Testimonio expli-

18. catur. *Deinde* conditio naturæ entis. *Deniq;* obseruatio illius principij, ne multiplicentur entia, seu positiuæ rationes, sine necessitate. Omnia hæc tria conuincunt, negatiuo compleri rationem formalem peccati: Euincit Auctoritas de qua infra; euincit quòd nulla sit necessitas; deniquè conditio entis, de quā hic

Formari potest Discursus. Non datur summum malū quod possit existere, quantumuis detur summum bonum. Ratio. quia sicut summum bonum præter

19. ter perfectionem omnem possibilem, quam includit, exclusiuū est omnis mali; ita & summum malum præter inclusionē propriarum imperfectionū, esset exclusiuum omnis boni; si esset exclusiuū omnis boni, esset exclusiuū omnis entis: bonū enim & ens illigant se sibi: si autē esset exclusiuū omnis entis, esset etiā exclusiuum existentiæ, quæ est quid entis, imò ipsum ens in actū deductum. Nihilominùs quāuis non detur, nec dari possit, summū malū existens; datur tamen aliqua summa in suo genere, quę potest esse, oppositio ad summū bonū: Cur non enim? quæ quia

20. nō potest simpliciter in negatione esse, debet fundari in aliquo positivo, sed vltimò complebili per aliquā negationem, hoc ipso enim summè, vt potest, non opponeretur, si negatione non cōpleretur. Hoc autē non aliud est, quàm offensa Dei & peccatum. Porrò si est maxima oppositio ad summū bonum in offensâ Dei & peccato, illa non erit stans in positiuo. Quod ipsū inde colligitur, Quia magis opponitur Deo negatio quàm Ens: omne enim ens est participatio Diuinitatis, hæc autē non potest esse ita opposita Deo, atque non participatio Diuinitatis, quā non participationē dicit negatio, consequēter cùm

21. peccatum opponatur Deo in ea ratione, in qua maximè opponitur, debet esse non positiuum, aliàs non summè opponeretur, & cùm potest opponi in non positiuo, non opponatur in non positiuo. His præmissis.

Explicatur Peccatum Commissionis.

EXPLICATUR I. Complementum illud peccati in negatiuo consistens. Nullū est ens quod non dicat negationes. Vt dixi Præm. I. Non omne tamen negationibus constituitur vltimò. vt Præmisso 2. dixi. id tamen cōstituitur negationibus, cuius natura, & conditio entis id videtur deposcere. Porrò conditio

22. entis, quod est peccatum est in ratione actionis summè opponi Deo, quæ summa oppositio non esset, si negatiuis prædicatis nō cōpleretur, vt dixi in Discursu.

EXPLICATUR 2. Duplices possumus exigentias & merita in obiecto quod est bonum, adeoque etiam in Deo summo bono cogitare. Quasdē exigentias positiuas, & quasdam negatiuas. Positiua exigētia boni est, vt ametur; Negatiua, nè odio habeatur. Positiua exigentia est, vt iuribus boni illi⁹ satis fiat: negatiua, vt illis non contraueniatur. Positiuæ hæ exigentiæ priores sunt nega-

23. tiuis: Nam positiua sunt, vt dictum, fundamenta negationum. Vnde etiā pri⁹ est in bono exigentia vt ametur, quàm ne odio habeatur. & in aqua, prior est exigentia vt habeat frigus, quàm ne sit calida. Quodsi prior est exigentia positiua prior etiam erit exigentia cōmensurandæ operationis ad regulam rectè agendi, præ exi-

præ exigentia negatiua, ne scilicet illi discõmensuratæ ponantur actiones. Quodsi prior est exigentia vt cõmensuratæ ponãtur actiones, oppositio ad hoc primũ erit principalis, & prima ratio in peccato. Quia sicut cõtraria sunt quæ sibi contrariantur; ita sunt primò cõtraria, quæ in cõtrarietate primis prædicatis adinuicẽ opponuntur. Quia

24. verò illis primis non aliter fit oppositio quàm per prædicata negatiua, in actione peccaminosa Cõmissionis peccati inclusa, sit vt illa prædicata negatiua, quale est, quòd peccatũ non sit secundũ debitum iuri Diuino respondens, quòd non sit cõmensurata actio regulæ honestè agẽdi, &c. similia, sit inquã, vt hæc prædicata sint prima in peccato adeóque completiua malitiæ illius, vt ita commensurentur inter se oppositiones, primóque per id opponatur peccatum, quod primò deposcit ius Diuinũ aut quæcunque exigentia boni: Quia verò dantur exigẽtiæ negatiuæ, seu secundariæ, vt est exigentia in bono, ne fiat quidquam con-

25. tra regulam actionum humanarum, huic opponit se prædicatum positiuum, fieri contra regulam, sed hæc formalitas est secundaria. Quæ ipsa prædicata negatiua vt vides non explicantur à nobis per negationem v. g. amoris propter rationes infra adferendas, sed per prædicata negatiua opposita prædicatis positiuis in iure Diuino, & in regula agendi contentis, quibus nonnisi negationes opponũtur. Vnde exigentia illa vt ametur, non suppono hîc præcisè pro exigentia actus amoris, sed pro ipsa amabilitate, iureque & possessione amabilitatis.

26. Explicat 3. Quidam ex 5to. Metaph: t. 21. & secundùm S. Thomã hîc qu. 18. ar. 1. Bonum transcendentale nihil aliud est, quàm integritas, seu complementum alicuius rei: & ita etiã materia est quid bonum, quia quamuis materiæ ad hoc vt sit ens completum desit aliquid; ad hoc tamẽ vt sit materia, nihil illi deest, sed in entitate integra est & completa, ac per consequens bonum. Et hâc ratione S Th. 4. Ench. lect. 23. exponit illud Aristotelis ex 4. Eth. c. 5. quod nõ possit alicui cõuenire omnis defectus boni: quia tale malum conuincereтur omninò se ipsum destruere, & fieret simpliciter

27. intolerabile, destruendo etiam subiectum suæ malitiæ. S. etiam Aug: Ench: c. 3. ostẽdit mala non esse sine bonis, subditq; cap. 26. quòd quamuis bona possint esse sine malis, mala tamen sine bonis, nec nisi in bonis esse possunt: Nam licet homo vel Angel⁹ possit non esse iust⁹, iniustus tamẽ non potest esse nisi vel homo, vel Angel⁹; & cum sit bonũ, quod sit homo, & quod sit Angelus; malũ tamen est in vtroque, quòd sit iniust⁹. Vnde cõstat posse aliquid esse bonũ & tamen simul esse malũ, quaten⁹ deficit in aliquo, vel aliquid illi deest. Et ita materia dicitur bona materia, & tamen est ens imperfectũ: quia non habet perfectionem, & actualitatem formæ substantialis. Ex quo vlterius patet. Bonitatem transcendentalem, esse aliquid positiuũ; est enim habere, quidquid requiritur ad tale esse, quamuis aliquando explicetur per negationẽ, quatenus dicitur nihil illi deesse. At verò malũ si formaliter & in actu secũdo spectetur dicitur compleri per aliquid negatiuum: malũ enim est cui deest aliquid ad tale esse in esse perfecto. Et ita malus est equus, cui deest aliquid quod reperitur in equis perfectis. Iam verò malitia mo-

29. ralis hoc addit, quod sit carentia perfectionis debitæ, hoc est, quam ex debito morali, tenebatur operãs procurare. quod debitum explicans S. Th. qu. 1. de Malo. ar. 1. ad 1. & ad 7. ait. Illud consistere in modo, ordine, & apta compositione partiũ adinuicem. hoc autem in peccato non reperitur. Hæc explicatio

Non satisfacit. Tum quia: Potest esse defectus etiam ex aliqua entitate, & ita est defectus habere magnum nasum, & tamen explicatio assumit malum in actu secundo compleri per aliquid negatiuum, deberet ergo hoc vlterius explicari. Tum quia. non videtur ideò materia imperfecta: quia deest illi per-

30. fectio formæ: quomodo enim ex illius carentia aliquid est imperfectum, quod si haberet chymera foret, vt foret materia chymæra si haberet perfectionem formæ. Tum quia ægerrimè explicatur, quòd peccatum sit carẽtia rectitudinis debitæ, certè enim odio Dei nõ debetur vt sit actus bonus, quomodo ergo odiũ Dei caret rectitudine debitã.

Dicendvm est 3. *Rationem illam positiuam importari in recto, pro connotato autem importari negationem.*

Probatur I. Quia pro genere in definitione Commissionis ponitur actus, adeóque quid po-

31. sitiuum. Iam autem ea, quæ ponuntur præcipuè pro genere in definitione alicuius semper importantur in recto, ea autẽ, quæ ponuntur pro differentia, si sint definitiua entium Connotatiuorum, non ponuntur nisi in obliquo. Et ita tenebræ definiuntur quod sint aër sine luce: est autẽ peccatum connotatiuum Ens.

Probatur 2. Quia ratio non positiui reperibilis in peccato habet se sicut formalitas quædam ex modo nostro concipiẽdi adueniens; talia autem semper vnum dicunt in recto, hoc est subiectum, formalitas autem ipsa in

32. obliquo importatur. Et ita v. g. terminus in quantitate, est ipsa quantitas prout dicit negationẽ vlterioris extensionis.

Probatur 3. Importata in obliquo significãt formalitatem vltimò complentem, importata in recto nondũ cõpletũ quid significãt. Et ita quãtitas importata in recto à termino, non trahit secum cõpletã rationem termini,

mini, ſed illam adfert importata in obliquo negatio vlterioris extenſionis. Sed etiam ratio actûs in peccato, non importat completam rationem peccati, quam importat non commenſuratio rationis ad ius diuinum, 33. aut ad regulam actionum humanarum rectam. Ergo actus in recto ponetur, in obliquo autem illud non poſitiuum dicetur.

COLLIGES. Peccatum Commiſsionis eſſe ipſum actum prout non commenſuratum debito Iuris Diuini, vel Regulæ honeſtarum actionum.

Punctum Difficultatis II.

Examinantur Rationes pro ſecunda Concluſione.

Explic ıimus ſuprà Concluſionem ſecundam Innuimuſque 34 probationes potiùs, quàm attulimus, quas, quo robore in hac materia adferant Auctores expendemus.

I. RATIO eſt. Sub qua ratione aliquid eſt formaliter bonum, ſub ea ratione implicat illud eſſe formaliter malum: implicat enim bonum eſſe malum. ſed quidquid eſt poſitiuum ſub ea ratione, ſub qua eſt poſitiuũ eſt formaliter bonũ. Quod ipſũ probatur. ſub quâ ratione eſt aliquid formaliter ens, ſub ea ratione eſt bonũ formaliter: hæc enim ſe tranſcendũt adinuicem. Sed quidquid eſt poſitiuum ſub qua ratione eſt poſitiuũ eſt ens: quia Ens prædicatur formaliter 35. de omni eo quod non eſt purum nihil, quale debet eſſe omne id, quod poſitiuum eſt. Ergo quidquid eſt formaliter poſitiuũ ſub ea ratione, ſub qua eſt formaliter poſitiuum, eſt formaliter bonum.

RESPONDETUR. Retorquẽdo Argumẽtum, in quantum eo vtentes radicalem malitiam peccati in poſitiuo ſtatuunt; & tamẽ ſub qua ratione aliquid eſt formaliter bonum, ſub illa ratione ex vi rationis adlatæ, nõ poſſet eſſe malum radicaliter: quia ſub illa ratione, non poteſt eſſe 36. actu radix nihili. Quæ retorſio multis infra ponendis applicari poteſt. Directè argumento ſic ſatisfit: ſub qua ratione eſt aliquid bonum bonitate tranſcendentali, ſub illa ratione non poteſt eſſe malum malitiâ itidem proportionatâ, hoc eſt, tranſcendentali, poteſt tamen eſſe malum malitiâ aliûs generis, hoc eſt malitiâ morali.

Idem medius terminus ſic aliter proponitur. Sicut res habet à propria ſua entitate formaliter vt in ſe ſit; ita & habet vt in ſe bene ſit. Sicut autem implicat vt à propria perfectione ſit formaliter imperfecta, alioqui ipſa ſuâ perfectione foret imperfe- 37. cta; ita implicat, vt eadem ſit in ſe formaliter mala: ſicut enim ratio boni eſt eadem cum ratione perfecti iuxta Ariſt. 5. Metap. t. 21. ita & ratio mali, in ſe formaliter cõſiſtit in hòc, quòd res priuetur particulari aliquo bono, quod eſt perfectioni illius debitum. Reſpicit vlterius hæc Ratio illud principium. quod ſicut bonum dicitur cui ad integritatem nihil deeſt, ita & malum eſt formaliter, quod in aliquo ex illis quæ illi debentur, deficit, conſequenter commiſsio moralis, quæ eſt mala formaliter, debet eſſe mala formaliter ex eo quòd deficiens ſit, quod careat aliquo ſibi debito, deficientia autem & carentia ſunt negationes.

38. RESPONDETUR. Quod res à propria ſua entitate habeat vt ipſa ſit bona tranſcendentaliter, conſequenter, nec in illa ratione poteſt eſſe mala tranſcendẽtaliter benè tamen poteſt eſſe mala moraliter. dicique poteſt vlteriùs bonitatem phyſicam conſiſtere in integritate omniũ, quæ illi enti debentur, ſed bonitas moralis vniuerſaliter non conſiſtit in integritate omniũm, quæ illi debentur. Nam in malitia morali ipſa integritas omnium quæ illi enti defectiuo debẽtur malitiam totam fundat. Cur enim odium Dei eſt malum quia habita eſt aduertentiæ & voluntarij integritas ad illud odium requiſita, & ſi non fuiſſet integritas requiſita dictorum, non 39. fuiſſet peccatum mortale. Vnde vlteriùs bonum phyſicum eſt ex integra cauſa, ſed vniuerſaliter bonum morale non in eo ſtat, quia eſt ex integra cauſa. Quare autem bonitas phyſica poſsit ſtare in integritate, non autem vniuerſaliter loquendo bonitas moralis: quia integritas phyſica, non poteſt eſſe niſi ex entibus, quæ quia adferunt etiam bonitatẽ phyſicam, hoc ipſo adferunt perfectionem phyſicam. Iam autem integritas moralis, non ſemper adfert bonitatẽ moralẽ: adfert enim plenum etiam voluntarium, ſeu integrum ad- 40. hæreſcens malo. Hinc integritas moralis non ſemper eſt bonum, conſequenter nec ſemper eſt perfectum.

II. RATIO eſt. Quâ etiam vtitur Perez. Si peccatum eſſet quid poſitiuum eſſet eius cauſa, & Auctor Deus: quia omnis entitatis poſitiuæ cauſa actiua, & Auctor eſt Deus, ſed Deus nõ poteſt eſſe cauſa actiua & auctor peccati; quia cuius eſt Auctor Deus, illius eſt & amator, vt docet Aug. init: Lib: 83. quæſt. & fundatur in ſcriptura quæ dicit, diligis enim omnia quæ ſunt, & nihil odiſti quæ feciſti; nec enim odiens aliquid cõſtituiſti aut fe- 41. ciſti. Sap: 11. ℣. 25.

RESPONDETUR communiter. Deum ad entitatem poſitiuam peccati, non concurrere tanquã cauſam propriam & per ſe, concurrit enim, non tãquam agens & volens, ſed quaſi coactus, & contra ſuam inclinationem: Deus enim ſuam Omnipotentiã quaſi tradit libero arbitrio, vt poſsit illâ creatura vti, ad bonũ vel malum, prohibendo tamen

abusum, eâ ratione quâ Martyr suum corpus tradit Tyranno, inquit Perez, vt possit illud cruciare, aut seruare; quin tamen cruciatus & dolores possint tribui illi tanquam Auctori, sed solùm tanquam permittenti. In hac materia addi hoc potest. Distinguēdas esse has duas propositiones. *Deus concurrit ad peccatum*, &c, *Deus est causa peccati & Auctor.* Prius illud verum est. Secundum falsum. Ratio: quia licet is qui concurrit hoc ipso etiam causet suo modo: quia tamen concurrere, de se non notat causam propriam, formalitatemque Auctoris, quæ stat in hoc, quod est ex inclinatione & affectu ad opus operari. Omne autem liberum agens, quod est causa alicuius, & Auctor, dici debet operans, ex inclinatione ad opus eiusque amore, quem amorem, quia Deus non habet ad peccatum, non est eius causa propria, & Auctor. Aduertit etiam Arriaga. Quod priuatio inclusa in peccato, etiam posito quod illa vltimò compleat malitiam peccati, non aliter ab homine fiat, quàm producēdo entitatem physicam, ad quam illa priuatio consequitur, non enim ad priuationē datur per se actio. Cum ergò Deus eâdem actione cum creatura producat illud positiuum, non aliter quàm homo, dicendus esset Deus causa peccati. Quodsi recurras in eo esse diuersitatem, quòd Deus concurrat cum displicentia, dicent oppositi, quod etiam ad illud formale concurrat cum displicentia.

42. 43.

INSTAT I. Perez Argumēto ab Auctore D. Aug. c. 18. de vera Rel. Formatque inter alia, argumētum. Omnis entitas positiua fit Deo Auctore. Sed quod fit Deo Auctore, fit Deo volente. Ergo omnis entitas positiua, quatenus entitas positiua est, non solum fit Deo permittēte ipsam, sed Deo etiam volente.

44.

RESPONSUM iam est. Deum esse Auctorem omnium bonorum quæ sunt sine restrictione bona, non tamē esse causam bonorum, quæ sunt transcendentaliter bona, mala moraliter. Consequenter non est Auctor Deus vt homo deterior fiat. Nam nomine Auctoris venit operans cū inclinatione, non est autem Deus inclinatus ad malum.

45.

INSTAT 2. Perez. Omne quod existit quatenus existit à Deo est: Omnia enim per ipsum facta sunt. Quod etiam asserit Dyon: de Diu: Nom: c. 5. Omne autem Ens sæculi, vel temporis, & omnis quocūq; modo existentis Præexistens est Principium & Causa. hoc est, Deus. Sed eo ipso quod concedamus aliquid existere positiuè, debemus fateri illud fieri à Deo, tanquam à dirigente, & non tanquam odiente, vt dicit scriptura. Nec possumus ita abuti omnipotentiâ Diuinâ, vt faciat aliquid Deus tanquam odiens, hoc enim scriptura expressis verbis negat.

46.

RESPONSUM iam est. Omne quod existit secundùm quod existit quoad esse physicum à Deo est, secus secundùm quod existit, quoad esse morale.

ADDENDUM hic aliquid de inclinatione Diuina in concurrendo. Vidit Deus creaturas sine suo concursu operari non posse. Vidit postea pro innata libertate, dato sibi concursu posse abuti eodē, modò illis indemnis seruetur libertas, decreuit illam indemnem seruare, & nemo illum ad hoc cōegit, sed ex sua inclinatione seruandæ indemnis libertatis creatæ, adstrinxit ad talem concursum suam libertatem, & hoc sensu inclinatio in Deo ad illam seruationem indemnis libertatis creatæ saluari potest. Rursus potest poni inclinatio ad ipsummet opus malum, hanc Deo aufert scriptura, & demonstratio Metaphysica de eiusdem sanctitate.

47.

INSTAT 3 Perez. Vniuersales locutiones Scripturæ & PP. de Deo tanquā causa rerū non patiuntur tales explicationes.

RESPONDETUR. Quando scriptura ipsa alijs in locis innuit Patresq;, quòd Deus non æqualiter ad peccata, & actiones alias concurrat, sufficiēs habetur fundamentū talis explicationis, & aliunde non euincitur peccatū formaliter in positiuo non stare.

48.

INSTAT 4. idem. In diuisione Entis in Creatorē & Creaturam, nullus vnquam agnouit impropriam significationē, sed omnē creaturā proprijssimè à Deo fieri, & à Deo amari, cùm sit de fide, creaturam omnem Dei esse valde bonam.

RESPONDETUR Creatura fit proprijssimè à Deo in quantum dicit aliquid ordinis physici, non autem in quantum illud ipsum positiuum dicit aliquid ordinis moralis. Et quamuis idem sint realiter positiuum illud physicum, & positiuū morale, sufficit, quod à Deo noscēte singula distinguantur æquiualentiâ præcisionis.

49.

INSTAT 5. idem Non potest excipi à concursu Dei physico vlla entitas creata propter locutiones generales scripturæ dicentis, Deum nihil odisse eorū, quæ fecit. Ergo etiam si Deus peccatum fecit, debet illud amare, ad quod alludit ille etiam locus, quòd Deus omnia operatus sit, propter semetipsum, adeoque propter se tanquam finem; facere autem aliquid propter finem, est facere illud amādo ipsum.

50.

RESPONDETUR Sunt quidem locutiones vniuersales, quę nihil eximūt à concursu Dei, sed non sunt locutiones æqualiter Deum omnia causare. Vnde scriptura dicit, seruire me fecisti in peccatis tuis. & Trident Sess. 6. de Iustific. Can. 6. Anathematizat docentes quod Deus æquè sit causa boni, atque mali. Vnde in præsenti & ad hanc & ad priorem Instantiā, tenendum hoc erit, peccatum stans in positiuo esse

esse, fieri proprijssimè à Deo, non
51. tanquam, à causa secundùm in-
clinationem operante, sed tan-
quam à causa, contra inclinatio-
nem operante & seruiēte, adeo-
que ad destructionem illius ter-
mini, qui est, Deū esse proprijs-
simè causam peccati, cùm ratio
proprijssimæ causæ deposcat in-
clinationem.

III. Ratio eiusdem. Si entitas
peccati, non est amabilis à Deo,
sed solùm odibilis. Ergo nullo
modo est bona, Ergo non est en-
titas positiua: quia omnis entitas
positiua est bona. quodlibet e-
nim Ens est vnū, verum, bonū.

Respondetur. Entitatem po-
sitiuam peccati esse bonā physi-
52. cè & transcendentaliter, malam
autem moraliter.

Punctum Difficultatis III.

Probatur Intentum.

PRobatur I. Conclusio. Au-
ctoritatibus PP. qui sentiūt pec-
catū in non positiuo consistere.

I. Auctoritas sit Dyon: c. 4.
de Diu: Nom: præsertim § 4. *Cir-
cumfusum nobis aërem offundi te-
nebris dicimus defectu, atq; absentia
lucis.* Itemq; *neq; in dæmonibus,
neq; in nobis est malum, quasi exi-
stens, sed vt defectus, & desertio
propriorum bonorum.* & ibidem
53. § 23 explicans, quare dæmones
sint mali, *mali sunt,* inquit, *defectu
Angelicorum bonorum.* & infra.
*Deprauatio igitur eis malum est
rerumq; illis conuenientium deser-
tio, bonorum ipsis congruentium
priuatione, declinatione atq; prola-
psione mali nominantur.*

II. Auctoritas est Damasc: L.
4. Ortho: Fid. c. 21. *At inquies, si
res ita se habet, quænam mali origo
est: nec enim fieri potest, vt malum
à bono ortum traxerit. Responde-
mus. Malum nihil aliud esse, quàm
priuationem boni.*

III. Auctoritas est Aug: qui 54.
c. 24. Ench. Loquens de pecca-
to dicit: *Quod est primum malum
Creaturæ Rationalis, id est, prima
priuatio boni.*

His adde S. Thomā L. 3. con-
tra Genes. c. 7. 8. 9. Totâ item q.
de malo & hîc q. 71 a. 1. in Corp:
explicans quid sit formalitas vi-
tij. *Vitium vniuscuiusq; rei esse
videtur, quod non sit dispositum
secundùm quod conuenit suæ natu-
ræ*, citatque August. L. 3. de Lib.
arbitr. c. 14. *quod perfectioni de-
esse perspexeris; id voca vitium.*
Imâ itidē P qu. 48. ar. 1. in Corp.
dicit, *Ipsa boni absentia malum est.*
Quod ibidem repetit, ad 1. ad 2.
ad 4. Vbi etiam agnoscit in pec-
cato, & positiuum & negatiuū. 55.
Ibidem a. 2. inquit, *Necesse est in
rebus inueniri malum, sicut defe-
ctus & corruptio boni, non quidem
positiuè sed formaliter remotiuè.* a.
3. in Corp. inquit, *Cùm malum sit
priuatio boni, & in eodē subiecto
sint, malum in bono non negatiuè,
sed priuatiuè est vt in subiecto.*

Respondetur I. PP. SS. loqui
in sensu despectiuo.

Contra est. Si nihil obsit

cur non poterunt accipi, tan-
quam loquētes in sensu formali.

Respondetur 2. Agere PP.
contra Manichæos, qui dicebāt
esse aliquas naturas malas, & à
56. Deo malo creatas, nec erāt val-
de soliciti per Arriaga, vt quæ-
stionem hanc Metaphysicam
de formali Commissionis decla-
rarent. præcipuè cùm non raro
etiam entia positiua, per nega-
tiones explicentur.

Contra est. Tum quia. Quā-
uis aliqua Loca August. ita ex-
plicari possint, vt pote agentis
contra Manichæos, non tamen
reliquorum Doctorum, sub quo-
rum tempora non floruit Mani-
chæismus. Tum quia. Quam-
uis non fuerint soliciti PP. de
Metaphysica hac formalitate,
constitutiuâ peccati Commissi-
onis, nihilominùs etiam non de-
57. bebant assumere propositiones
falsas, qualis est apud oppositos
hæc, Malum dicit priuationem
boni, quæ propositio in materia
necessaria cum sit indefinita,
vniuersalis est, & per nos simpli-
citer vera. Tum quia Distin-
guenda est hæc formalitas, pri-
mò positiuum explicatur per ne-
gatiuum, secundò prædicatur
de positiuo, quod sit nihil, quod
sit negatio &c. illud prius etiam
entibus positiuis conuenire po-
test, hoc posterius non potest;
imò est nota infallibilis, non es-
se positiui, si de illo dicatur in
recto est nihil, est priuatio.

58. Respondetur 3. SS. PP. etiam
oppositum innuere, vt August.
de Genesi c. 1. Sed illo loco di-
cit quidem peccatum esse volū-
tatis assensum, sed non definit,
in quonam formaliter stet, &
quamuis dixerit peccatum esse
factū, dictum, concupitum con-
tra legem æternā, cum non ex-
presserit, an istud Contra in po-
sitiuo, an in negatiuo stet? dat
nobis libertatem explicādi hoc
per loca à nobis citata Quando
autem Hyeron: Lib: 1. in Amos
Proph. *Nequius est*, inquit, *odisse
iustitiam, quàm non fecisse.* aucto-
ritati huic assentimur, hoc enim
vult. Deterius est elicere actū
odij ipsius iustitiæ, quàm non fa- 59.
cere actum Iustitiæ, nam non fe-
cisse actum Iustitiæ, cōtingit ex
subreptione, odisse autem Iusti-
tiam, ostēdit penitissimam à Iu-
stitia auersionem. Vnde Con-
cesso hoc loco, non colligitur o-
dium in ratione peccati, positi-
uo constitui, neque enim de hoc
egit Hyeron: inibi. Quando au-
tem in oppositum citatur S. Th.
ad has Auctoritates tenendum
erit, quòd tantùm voluerit signi-
ficare etiam positiuitatē reperi-
ri in peccato Commissionis, &
hoc volunt illa verba 1 2dæ qu.
82. a. 1. ad 1. *Peccatum non est pu-
ra priuatio sed factum debito ordi-
ne priuatum.* Citari solet ab op- 60.
positis etiam Auctoritas Aristot.
qui in Prædic: cap: de Oppositis.
Bonum & Malum morale, dicit
opponi contrariè. Iam autem
supponitur cōtrariè opposita po
sitiua esse. Sed etiam ad hoc Re-
sponderi posset: Quod Rationa-

le & irrationale sint contrariè opposita, & tamen irrationale non est quid positiuum, Explicarique potest Aristoteles quòd malo morali positiuitatem tribuerit in quantum in recto importat actum.

Probatur 2. Non sunt multiplicãda entia sine necessitate. 61. Ergo nec positiuæ rationes differentiales sunt multiplicandæ sine necessitate. nulla autem est necessitas formale peccati statuendi in aliquo positiuo.

Probatur 3. Tum quia. Possibilis est in suo genere summa oppositio in linea moris. Dixi in suo genere. quia summitas in specie & indiuiduo nulla agnoscitur. Probatur hoc ipsum: quia in tali oppositione nulla datur implicantia, & si datur summum genus accessus ad Deum, stans in gradu substantiæ spiritualis, Cur etiam in genere oppositionis moralis idẽ dari non poterit. Hæc autem oppositio non est alia nisi peccatum graue. Quod 62. ipsum probatur. Quod fundat maximam fugam boni summi, cui opponitur aliquid, illud debet esse summè oppositum: oppositio enim fugam sibi determinat. Sed Deus maximè fugit peccatum. Neq; enim reperibile est aliud quod detestetur prę ter peccatum: aggrauatq; illud suæ excellentiæ infinitate &c. Subsumitur. Sed secundùm dicta in explicatione prima, debet illa oppositio formalisari negatione: quia vt probatum inibi, & esset summa, & non esset summa. Tum quia. In illo differentialiter stat peccatum quod vltimò complet malitiam peccati, sed negationes vltimò com- 63. plent malitiam peccati: quia illæ sunt vltimò adferibiles, pro Responsione: Cur aliquid peccatum sit malum. Quod ipsum probatur. Quia si quæram, odiũ Dei estné malum? respondebitur, sic. Si quæram quare est malum: quia est contra præceptũ negatiuum quod est non odiendi Dei. Si quæram quare hoc præceptum negatiuum prohibet odium tãquam malum, tandem quibuscunque alijs Respõsionibus & phrasibus positis, deuenietur ad hoc, ideò odium esse malum: quia proximè non commensuratur regulæ rectè agendi proponenti, si feceris, dis- 64. sonabis naturæ intellectuali, iuriq; Diuino. Tum quia. Pone per impossibile, quòd odiũ Dei habeat omnia prædicata positiua & non dicat negationem rectitudinis debitæ, nõ habebitur adhuc completa ratio malitiæ. & si diceret positionem rectitudinis debitæ, adhuc esset bonum. pone è conuerso Amorem cum omnibus prędicatis positiuis, dicat tamen negationem rectitudinis debitæ, vt si eliciatur contra prohibitionem, iam ille Amor deberet supponi peccaminosus. Ergo apparet rationem peccati, negatione rectitudinis proximè formalisari, siquidem 65. eius abscessus destruit peccatũ, & eiusdem negationis accessus ponit peccatum. Et sicut formalisat disgregatiuum visûs albedo, quia eius accessus, vel recessus, ponit, vel non ponit illud disgregatiuum; Sic negatio rectitudinis formalisabit peccatũ: quia eius negationis accessus, vel recessus, ponit, vel non ponit peccatum.

In his Argumentis, inferiusq; adferendis semper supponitur, quòd peccatũ dicat negationẽ debitæ rectitudinis; in qua negatione explicãda occupãtur Auctores, ostẽdẽdo quæ sit ista v.g. odio Dei debita rectitudo. Ratio dubitandi: quia sicut Leoni 66. non est debitum esse hominem; ita & odio Dei; non est debitum esse Amoris, aut cuiuscunq; rectitudinis; nihilque est debitum cuiquam, quod destruit essentiam illius, destrueret autem essentiam odij Dei, rectitudo, quã rationem dubitandi ponderosè opponit Vasq. & tamen hæc rectitudo debita debet esse: quia aliàs peccatum, non esset defectus, si illi rectitudo debita non fuisset. Sicut non est defectus in Leone, quòd non sit homo: quia est indebitum Leoni, vt sit homo; imò debitum ne sit. Hoc vt explicetur. sit.

67. ## Difficultas II.

Quid importet negatio rectitudinis debitæ in esse peccato?

Plures vias inierunt, quâ Recẽtiores quâ Antiquiores, id explicandi; quæ occurrunt magis insignia hîc proponẽtur: Nam singulas explicationes, persequi longum.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur Recentiorum Explicationes.

Explicat I. Perez. quòd 68. malitia formalis peccati Cõmissionis negatioq; rectitudinis debitæ in esse stet in quadã priuatione essentialiter libera, quæ præcedat ipsum actum, ita vt actus sequatur priuationem sine noua libertate. Ponitq; in ipso actu libero determinationem liberi arbitrij ad ipsum actum liberum; & hanc determinationem dicit esse modum quendã positiuum in actibus bonis perfectiuum subiecti, in actibus verò malis, non esse positiuum & perfectiuum, sed corruptiuum, & priuatiuũ perfectionis actûs boni. Quod autem sine noua libertate illam priuationem con- 69. sequi debeat actus positiuus rationem dat: quia aliàs accidere posset, vt posito liberè actu prohibito postea quis euitet malũ, quod est absurdum. Hoc autem ipsum, quid sit illud quo priuat illa priuatio ita explicat. Omnis determinatio formaliter libera ad actum positiuum quem volumus eligere, est omissio quædã omnium impedimentorum potentium hîc & nunc impedire existentiam actûs. Sit v.g. homo li-

mo liber ad amorẽ Dei, & odiũ eo ipso nõ solùm, potest amare liberè, sed potest liberè non amare, & impedire existentiam amoris, vel per ipsum odiũ, vel nolitionem efficacẽ amoris &c.

70\. Iamque necessitatem patitur, vt necesse sit illum hominem, vel liberè amare Deum, vel impedire liberè amorem &c. idem dicendum proportionaliter de odio, ad quod libertas determinatur, per omissionem indiuisibilem omnium impedimentorũ potentium hîc & nunc impedire ipsum odium, & hâc omissione positâ, sine noua libertate, atque necessario sequitur odium Dei. Sed est notanda, inquit, insignis differentia inter determinationem ad amorem Dei, & determinationem ad odium Dei, quod licet vtrumq; vocetur pura omissio, sicut etiam tenebræ, 71. vocantur negatio lucis, & lux negatio tenebrarum, propriè tamen loquendo, ipsa omissio determinãs ad odium Dei, est propriè omissio & priuatio, altera autem potius est actio positiua. sicut lux est entitas positiua. Ratio discriminis: quia omissio determinans ad odium, est per se ipsam mala, & nullam habet bonitatem, neque est à Deo; determinatio autem libera ad actum amoris Dei per se ipsam est bona & laudabilis, pro qua sententia adfert plures Auctoritates. Sed vt verum fatear, illæ explicari possunt secundùm no- 72. stram sententiam, quòd formale peccati stet in non positiuo.

Absolutè autem hæc Explicatio

NON satisfacit I. Tum quia Actus ipse odij Dei condistinctus ab illa ipsa nõ positione impedimentorum, secundùm hæc principia, & esset malus formaliter, & non esset; non esset quidem: quia non esset liber, sed necessariò sequeretur. Omne autẽ formaliter malum est formaliter liberum. Rursus quia illud quod iam sequitur positiuũ est secundùm Perez. Si positiuũ est Auctorẽ habet Deum? Vt in simili arguebat ipse. Quod autẽ Deum Authorem habet bonum 73. est, vt docet fides. Ergo & illud odium iam esset bonum. Esset autem secundùm Perez adhuc malum odium Dei: quia cõmunis est Fidelium apprehensio odium Dei, quod experitur in se peccator, producendo illud, malum esse Et si non ponere impedimenta odij Dei est malũ, quomodo ipsum odium Dei non erit malum. propter quod enim vnumquodque tale &c. Et certè illa impedimenta sunt impedimenta non posita mali. Ergo sequens actus debet esse malus. Tum quia. Falsum est illud odium non esse liberum: Nam illa determinatio, quæ supponitur præcedere, vel est determina- 74. tio antecedens re. & sic ipsa determinatio erit mala. Sed quia potest adhuc retractari, manebit indifferentia ad odium, consequenter liberè producetur illud odium. Cõsulantur dicta in Animasticis de Libertate actûs imperati. Quodsi illa determinatio est nonnisi antecedens ratione: tunc sicut in re, illa determinatio est libera; ita & odium in re erit liberum, cum eundem realiter actum peccaminosum constituant. Tum quia. Nullũ est fundamentum, quod liberè non sequetur adhuc odium, quia quamuis ponatur liberè sequi o- 75. dium, non sequetur quod non sit facta transgressio Legis: quia Lex prohibet nè quis subtrahat positionem impedimentorũ ad odiũ sed quod vnusquisq; teneatur illud impedire; ita vt negatio ponendorum impedimentorum odij sit radicaliter, & virtualiter odiũ quæ virtualitas facit, vt posito liberè actu prohibito, nunquam possit euitari malum.

NON satisfacit 2. Tum quia. Illa ipsa non positio impedimẽtorũ odij, est mala. Rogo in quo stet malitia illius. Si in positiuo. Ergo & aliæ peccati malitiæ stabunt in positiuo. Si in negatiuo. 76. quid negat illa non positio impedimentorum. quæ sit talis ne ex ea sequatur ex eo solum odiũ Dei esse malum, quia non est amor Dei. quod non debere dici infra ostẽdetur. Tum quia. Non indiget ad sui malitiam non positio impedimentorum vllâ antecedenti determinatione. Ergo nec ipsum odium indigebit vlla determinatione ad sũi malitiam habendã. Tum quia. Ponamus solam illam proruptionẽ in actum odij Dei, eamq; voluntariam. Vel erit adhuc odium illud malum independenter à negatione impedimentorum, vel non erit: si non erit. Ergo pote- 77. rit aliquis aduertenter & liberè odisse Deum sine peccato. Si erit malum. Ergo erit malum independenter ab illa præuia negatione impedimentorum.

NON satisfacit 3. Determinatio ad amorem est entitas positiua, & non est propriè omissio, quamuis etiam illa sit omnium impedimentorum ad amorem exclusio. Ergo idem dicendum de determinatione ad odiũ Dei: Quod enim dicit Perez augendam per hoc perfectionem odij. si illa determinatio sit positiua, videtur petere principium, di- 78. centq; oppositi peccatum positiuè in se non habere per hoc augmentum perfectionis: ita nec habiturã dictam positiuam non positionem impedimentorum.

EXPLICAT 2. Esparza De Actibus Humanis q. 29. Supponitq;, quòd impossibile sit, vt is cui adest omne bonum sibi debitũ, patiatur aliquod malum, & hoc probat Inductio. Vnde non est possibile vt aliquis patiatur aliquid malum paupertatis cui adsunt omnes diuitiæ. Supponit rursus quòd bonum sit prædicatum conuertibile cum ente, superaddens non nisi vim inductiuam appetitûs & amoris. Ex 79. quo infertur omne malum tam physicum, quàm morale, consistere formaliter in priuatione boni

boni vnicuique debiti, omnemque talis boni priuationem, esse malum quoddã. Porrò hæc ipsa cuiusuis boni priuatio est indistincta ab aliquo alio bono: quia vnumquodq; intendens ad bonum operatur. Hinc si aliquod malum esset realiter expers omnis entitatis & boni, nullum posset pertrahere principium ad positionem sûi. Positâ autẽ hac

80. indistinctione mali ab aliquo alio bono. illa entitas alicuius in se bonitatis est nihilominùs mala; quatenus est impeditiua, & exclusiua boni debiti respectu alicuius subiecti; & habet eatenus rationem priuationis eiusdem boni: Omne enim malum excludit præponderans sibi bonum. & cum virtus & actus bonus maximè omnium sint bonũ; quia vitia & actus vitiosi hoc bonũ excludũt, maximè omniũ dicuntur priuationes. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit. Tum quia. Concederent oppositi: Omne

81. id quod habet omne bonum sibi debitum non posse habere malè. Concedent rationem boni esse entitatem positiuam; sed istis omnibus concessis, negabũt oppositum malum iam hoc ipso esse negationem, quærent enim quare bonum & malum morale non possent se habere sicut oppositio frigoris & caloris ab vtraque parte positiua. Concedent item oppositi. Quòd illa priuatio sit innexa alicui enti. Concedent, supposito quòd detur illa priuatio, esse illam malã. Sed restabit semper quærere, in quo stet illa non positiuitas, in quo stet illa priuatio, & qui-

82. dem debita. Tum quia. Odium Dei non tantum est malum: quia priuat amore Dei. sed etiam in se est malum, quæ malitia, quã rogo dicit priuationem? quod item bonum est debitum odio Dei, quo caret illud odium.

Punctum Difficultatis II.

Adferuntur reliquæ Explicationes.

EXPLICANT 3. Alij hanc nõ positiuitatem stare in hoc quòd ille actus sit liber, & tamen di-

83. cat negationem bonitatis & rectitudinis, quam voluntas potest, & debet habere. Idem fermè vult Gabriel & Almainus. Ex eo peccatum esse malum: quia inducit priuationem actus boni in voluntatem. *Hæc Explicatio.*

NON satisfacit I. Quæro enim: ille ipse actus in se spectatus, & non spectatâ ipsâ voluntate, vel est in se malus, vel non est malus in se. Si est in se malus, est malus malitiâ stante in non positiuo. Quæro quodnam sit illud? nec recurras ad potentiã: quia suppositio argumẽti recursum præcludit.

84. Si autem ille actus in se spectatus non est malus. Ergo odiũ Dei non est malum. Ergo non explicas malitiam peccati in se, de qua quæritur. Ergo vlterius accessus illius actûs ad potentiã, non potest reddere malè se habentem potentiam, quia cùm illum actum liberè ponat potentia, ipseq; actus non sit in se malus, quî reddet potentiam illo actu male se habentem? Et sicut quia aqua emanat ex se frigus, cùm frigus non sit in se malum, non reddit emanatiuum sûi malum, ita quia voluntas principiat odium Dei, si ipsum odiũ Dei

85. non est in se malum, hoc est, carens perfectione debita, quomodo reddet potẽtiam malam. Si autem dicas odium Dei carere perfectione debitâ, explica hoc ipsum, & non per hoc, quia reddit potentiam malam.

NON satisfacit 2. Ex jis quæ in simili ponit Vasq. Hæc rectitudo quam potuit, & debuit habere voluntas, vel debuit esse ratione actus oppositi, qui tum poni debuit; vel debuit esse in ipso actu odij. Si primum. Ergo si per possibile vel impossibile simul starent secum Amor & Odium Dei, odium Dei non esset malum: quia non priuaret opposito actu bono. non secundũ:

86. quia nec potentia potest habere exigentiam vt actus odij Dei sit bonus: haberet enim exigentiam ad impossibile. Neque ipse actus, vt dictum, exigit vt sit bonus: neque enim potest exigere vt implicet. Implicat autem, vt actus odij sit bonus. *Neq; valet si dicas:* Ipsam voluntatem debuisse habere in se rectitudinẽ. Tum quia. non infertur inde malitia negatiua in ipso peccato. Tũ quia. indepẽdenter ab actu, nulla est rectitudo, vel irrectitudo voluntatis, quæ sit moralis. non ergo ex potentia in actu, sed ex actu in potentiam debet deriuari proxima malitia, quod

87. quî fiat nonostendis. Tum quia. Rediret Argumẽtum, An debuerit habere rectitudinem tunc cùm supponitur habere odium. vel independenter ab illa suppositione? Non primum: quia hoc saltem viribus naturæ est impossibile; vt scilicet in suppositione odij habeatur Amor. Nõ secundũ. quia vt dictum est non ostenditur ipsius odij malitia.

Neq; valet si dicas cum Suarez. Debere rectitudinem inesse actui ex suppositione; ex suppositione enim, quod debuerit operari voluntas tenebatur bene operari. Sicut casu, quo quis vult

88. orare, tenetur bene orare. Non inquam valet. Tum quia. vt vrget Arriaga. Hæc conditionalis arguit priuationem in potentia potiùs, quàm in actu: quia ponit obligationẽ habendi alium actum locò illius. Tum quia. Illud casu quo velit operari si significat, casu quo velit operari per hunc actum odij, tenetur ad benè operandum, & tunc falsus redderetur sẽsus, deberet enim teneri ad impossibile: implicat enim vt actus odij Dei sit bona operatio. Si verò significatur casu quo velit operari benè per alium actum, tenebitur ad benè ope-

operandum. id verum quidem
89. est. Sed sequitur absurdum: scilicet hoc actu odij Dei non peccare peccatorem. Ratio quia non ponitur conditio quæ obligabat ad non peccãdum. Nempe casu quo velit alio actu operari, illo autem casu non vult voluntas alio actu operari: quia vult nonnisi actum odij. Tum quia, illud quod adfertur de oratione, disparitatem habet: Nã Actus orãdi potest benè vel malè fieri; Actus autem odij nonnisi malè fit. Hinc potest aliquis teneri vt benè oret, nemo tenetur vt possit bono odio odisse Deum. Si non tenetur ad bonũ
90. odium, quomodo illi odio est debita rectitudo.

Explicat 4. *Granado.* Quam explicationem multo apparatu proponebat meus in Theologia Magist. Succus in hoc est. Quia Actus odij Dei ex ratione sua generica est actus voluntatis circa bonum Dei, hæc ratio generica quantum est ex se solùm postulat aptè coniungi, cum differentia prosecutionis, non postulat autem coniungi cum differentia fugæ. Quia verò certam partium compositionem consequitur forma & species; ideò quia caret rectâ compositione partiũ
91. odium Dei; ideò caret rectitudine speciei, caret honestate debitâ, & quia speciem consequitur debitus ordo, ideò carens actus odij rectitudine speciei, caret etiam ordine debito. Vltimatò in hoc resoluitur Explicatio. Quia scilicet Actus odij Dei secundùm rationem suam genericam habet capacitatem & debitum rectitudinis; nec se habet actus ille humanus; ita ad rationem rectitudinis sicut Animal ad hinnibile vel rationale: quia Animal dicit solã non repugnãtiam, vel aptitudinem Logicam ad differentiam. Iam autem actus humanus ad rationem boni habet rationem positiuam &
92. exigentiã. Secundùm hæc principia vlterius Actus malus est primariò in ratione sua generica malus. Secundariò in specifica: quia nonnisi etiam secundùm rationem genericam est illi debita rectitudo. Et licet rationi genericæ contractæ, quà contractæ, & in sensu composito, non sit debita rectitudo. v.g. in actu odij, sufficit quod sit debita secundùm se & in sensu diuiso. *Hæc Explicatio.*

Non satisfacit 1. Quia posito peccato, malitia illius non pendet iam à nostris intentionibus, sed debet esse nemine cogitante. Ergo & id quod saluat
93. priuationem in qua stat formaliter peccatum debet esse nemine cogitante. Ergo & debitum rectitudinis statuens formalitatem peccati debet esse nemine cogitante. Subsumo. Sed debitum rectitudinis in peccato non est nemine cogitante: quia ipsa actio generica vt sic, actus humani, non datur nemine cogitante. imò etiam posito quòd dentur rationes genericæ quoad esse

94. ad esse suum actuale, necdum sequetur esse actum humanum capacem in actu odij Dei rectitudinis: quia si non est capax illius rectitudinis ipsum odium Dei, nec erit capax ipse actus humanus identificatus realiter: Neq; enim datur distinctio virtualis in creatis in ordine ad prędicata primo Intẽtionalia. Hinc Scotistæ quod concedunt conuenire vni formalitati in sensu formali, non concedunt conuenire alteri formalitati in sensu formali, cõcedũt tamen cõuenire in sensu reali. Hinc si in sensu reali & nemine cogitãte, non cõuenit odio Dei habere rectitudinẽ, nec cõueniet Actui humano, nemine cogitante, deberet autẽ
95. cõuenire nemine cogitãte, quia peccato quod ponitur, conuenit esse peccatũ nemine cogitante, adeoque conuenit carere rectitudine debitâ nemine cogitãte.

Non satisfacit 2. Ipsum odiũ Dei prout condistinguitur actui humano vt sic, & prout determinatur ad esse malum, est aliquid in se malum. Ergo in se debet habere debitum rectitudinis. Ergo cum in se prout condistinguitur ab actu humano generice sumpto, non habeat debitum rectitudinis, in se non deberet esse malum.

Non satisfacit 3. Quia contra ea quæ ponit in propositione huius Explicationis multa opponi possunt. Inprimis vel odium Dei in ratione odij habet debitam sibi partium compositionem. vel non habet. Si habet,
96. ergo est bonũ. Si non habet, ergo nõ est odiũ Dei. Quia est impossibile poni odium Dei quod est totum, & non habere partes sibi debitas componentes. *Neque valet si dicas:* Odium Dei esse materialiter & subiectiuè capax rectitudinis: nam essentialiter irrectum quomodo subiectiuè est capax rectitudinis. Tũ quia, falsum est quod actui humano vt sic sit debita rectitudo: Nam dicam esse debitam hoc sensu: quia operatio bona est principalis & nobilissima species actus humani, sed non est debita hoc sensu, quasi determinatè postulet nonnisi differentiam
97. boni. Sed se habet sicut Animal, cuius nobilissima species homo, & tamen animal non postulat vt sit nonnisi homo. Quod autẽ ratio generica actus humani nõ determinet sibi hãc nonnisi speciem, hoc colligitur & exinde: quia genus plures deposcit species, & quia aliàs nũquam posset coniungi cum differentia mali: Nam quod debitũ est, dicitq; determinationem, non posset iam pati mutationem, nec ei contingit oppositum. Tum quia, rationi genericæ, & conueniret principaliter ratio mali, vt pote, quæ est capax rectitudinis, & non cõueniret principaliter, quia illud
98. principaliter & per se est malũ, propter quod & aliud est malũ, non autem odium Dei propter formalitatem actus humani, sed actus humanus propter formalitatem

tatem odij Dei malus est. præcipuè cum per oppositos, actus humanus inclinet ad bonitatē. Vnde pati debet violentiam, cumq; non sit in potestate actus humani restituere se, vel impedire ne sit, hoc ipso non debet illi tribui ratio principalis in malitia. Tum quia. Si nōnisi in sensu diuiso actui generico est debita rectitudo, in sensu composito non erit malus, quia in sensu cōposito, nō habet debitā rectitudinē: sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter; ita tale ad tale. Sed si non esset absolutè debitū rectitudinis in actu nō esset malitia in actu. Ergo etiam: quia non est in sensu cōposito debitū rectitudinis, non erit etiam in sensu composito malitia.

99.

Punctum Difficultatis III.

Concluditur Intentum.

EXPLICATUR I. Quomodo actui peccaminoso sit debita rectitudo. vel quod idem est, quomodo ille sit contra debitum.

Debitum & Ius sunt correlatiua: Impossibile enim est habere aliquem ius, & tamen nullum respondere debitum, & è conuerso. Ius autem ipsum, & debitum adhuc est quantū ad præsens duplex. nempe Iustitiale. Cuius non impletio, vt loquuntur multi, importat iniustitiam. & aliud est Ius quod est formalitas exigentis & debitum, quod est obligatio, respondendi per actionem illi exigentiæ. ita vt si non sit satisfactio per actionē, hoc ipso dicatur non satisfecisse debito. Porrò habetur in bono Ius, vt nonnisi ametur, consequenter in summo Bono vt summè & cum prælatione ad reliqua bona ametur. Quodsi in bono habetur ius vt ametur. sequitur obligatio in voluntate vt nōnisi amet v. g. Deum Et quia obligatâ radice, obligantur fructus, & adstrictâ vite ad pensionem adstringuntur vuæ & botri, imò cum adstrictio hæc voluntatis non sit mortuo modo, sed vitaliter quodam modo, hoc est, per ordinem ad actus, fit vt illa obligatio sit in voluntate primò ne scilicet oderit bonum, & ex consequenti in actibus ipsis, vt nulli sint actus qui v. g. sint odiū boni. Et sicut v.g. habet Petrus ius ne illi quisquam furetur consequenter ne furetur etiam Paulus, vnde etiam in Paulo est debitum non furandi; furtum verò ab illo factum licèt sit tale vt de furto falsum sit dicere, quòd debeat non furari: quia tamen illud furtum est formalis contrauentio iuri; ideò furtum dicitur esse contra debitum. Ita in præsenti est in Deo ius, vt cum sit summè Bonus, cum prælatione ametur, cui iuri obligata manet voluntas; & si ponat odium boni, odio quidem non debetur vt sit amor: quia tamen ipsum odium est formalis illa contrauētio debito, dicitque negationem satisfactionis debito, & est hoc ipsum vt quo, quo voluntas violat illud ius, & non facit satis debito; fit vt ille actus dicatur esse contra debitum, vt dicatur esse non satisfactio vt quo, & formaliter, debito suo & iuri Diuino. Quodsi est contra debitum vt quo, & formaliter, hoc ipso dicit non satisfactionem debito, adeoq; carētiam rectitudinis debitæ: hæc enim in præsenti pro eodem sumuntur. Est ergo peccatum contra debitum, quia est formalis oppositio Iuri Diuino, quod habet ne odio habeatur.

100. 101. 102. 103.

EXPLICATUR 2. De essentia obiecti Attributionis est, vt formalitatē quâ stat in omni eo, quod ad illud obiectum spectat, suo modo reperiat, hocque ipso non esset illud obiectum Attributionis, si in aliquo sibi debitam formalitatem non reperiret. Vnde & error ipse spectat ad obiectū Attributionis, tanquam dicens negationē eius formalitatis quâ obiectum eius stat. in quo errore ponuntur quidem aliqua positiua, tamen formale illius stat nonnisi in carentia formalitatis, quæ obiectum illius formalisat. Hinc & Metaphysica considerat quidem Ens quà Ens, sed considerat etiam non Ens, in quantum dicit negationem eius entitatis, quæ formalisant suum attributionis obiectum. Porro in Regula proxima humanarum actionum obiectum attributionis est rectitudo inducibilis, vel rectificabilitas operationum, secundùm dictamen conscientiæ. Hanc rectitudinem semper illa vult, & si detur error, vt ita dicam, voluntatis, qui est peccatum, quamuis illud importet aliquid positiuū; nihilominùs carētiâ rectitudinis vltimò formalisabitur: quia contraria alicuius habitus sunt carentiæ formalitatis quâ stat attributio.

104. 105.

Vnde concipiendo dictamina illius habitus rectificatiui; ita vt attendatur semper ad obiectum attributionis, talia poni debent. Inprimis, per ordinem ad actus bonos v. g. ad amorē Dei, ponitur hoc dictamen, est rectū ponere amorem Dei, per ordinē autem ad oppositum illi odium Dei, dicit, est rectum non ponere odium Dei. Hinc casu quo ponatur Amor, erit positiua rectitudo. Si autem ponatur odium, erit negatio rectitudinis: tenebit enim hæc conuersa, est rectum non ponere odium Dei. Ergo ponere odium Dei erit non rectum, ad eum planè modum, quo tenet hæc illatio ex conuersione est iustum non accipere alienum. Ergo accipere alienum, non est iustum: Vniuersaliter enim in omni conuersione, negatio si cadat in subiectum ex primaria intentione debet postea applicari prædicato, & si cadat in prædicatum, debet cadere in subiectum, supple, in hoc scilicet, quod antè fuit subiectum.

106. 107.

Sed insuper proponendū venit, quomodo illa rectitudo dictata à regula humanarum actionum sit debita etiam actui.

DEVS essentialiter habet potestatem Iurisdictionis in creaturas rationales, adeoque Legislatiuam: Nam in irrationalia habet potestatem proprietatis non Legislatiuam. quas enim Deus propriè loquendo irrationalibus Leges statuere potest? sed illarum lex est eorundem natura, vel necessitas. & quia hæc 108. Iurisdictio in Deo, non debebat esse otiosa, poni debuit vsus eiusdem. Vsum huius potestatis Iurisdictionis non conueniebat à solo Deo per merè internum actum ipsius Dei fieri, aliàs non posset esse creatura vlla rationalis, subdens se illi vsui, nisi videns Deũ: iam enim vsus ille potestatis quẽ seipso Deus poneret, esset actus Dei liber, quẽ in illomet ipso non potest peruidere creatura, quin videat Deũ, vt potè identificãtem sibi suos actus.

Rursus non expediebat. vt vsum potestatis Iurisdictionis committeret nonnisi aliquibus creaturis: quia si illis hoc esset essentiale, vt illis adnexus sit vsus 109. illius potestatis Diuinæ, illæ vel implicarent: quia deberetur illis aliquid quod est supra vires naturæ: nempe prædictus, vt ita dicam, Vicariatus Dei. vel si essent possibiles, esset occasio multarum tricarum in Republ. rationali ob tantam eminentiam, cui insuper annexa esset vicaria illa potestas regendi, & dominãdi. quod præcauẽs Deus etiam Angelos superiores nõ constituit dominos inferiorum, & in officio illuminandi competit illis habere rationem magisterij, non dominij, euenirentq; casus, in quibus non possent cõsuli, casu quo vel abessent, vel casu quo dubitaretur, an non sit 110. aliquid moliendum contra tales creaturas, idque rationabiliter. Hinc cõueniebat officium istud intimandæ Legis committi vnicuiq; secũdùm quod habet vim directiui, noscitiui &c. & hoc noscitiuum est conscientia præmonitiua de agendo. Et quia Creatura rationalis est essentialiter serua, subditaque dominio Iurisdictionis Diuinæ; ideo Conscientia est excepta, vt non possit impediri ne dictet: quia hoc nomine, vt ita dicam, non proprio, sed ex cõmissione Diuina facit; licet postea, postquam satisfecit officio suo conscientia, liberum 111. sit hoc, vel illud facere. Et hoc est quod respexit August. dum ait, vt aliquid alicui veniat in mentẽ non est in nostra potestate, consentire autem aut dissentiri propriæ est voluntatis. Posito ergo quòd Regula illa humanarum actionum, hoc est, cõscientia habeat se per modum Vicarij Dei, in quo Deus fundat vsum suæ Iurisdictionis, & potestatis Legislatiuæ; est obligatio, non tantum in potentia, seu voluntate, sed etiam in actu, ne vllus sit contrarius huic potestati. Et quia omne odium v g. Dei est non subditio formalis legi latæ, per Vicarium Dei, sit vt illud odium, sit contra debitum, quòd 112. erat

erat subdendi sese legi, & est formalis non subditio legi.

Breuiter hoc totum compingitur. *Peccatum caret debitã rectitudine, quia est formalis non subditio ad Regulam rationis agenda præmonstrantem; idq; nomine Dei, tanquam Domini Iurisdictionis, & Legislatiui.* Hæc Explicatio attendit ad causam finalẽ, cur Deus voluerit nos habere Conscientiam.

EXPLICATUR 3. sic. Ponunt Theologi in Deo essentialem veridicitatem, eamq; (quidquid 113. sit de sententia) dicunt esse sufficiens resolutiuum obiectum fidei: siue enim aliquis cognoscat certò, inquiunt, siue non noscat, credere illi debeo, si essentiale illi est, nonnisi verum loqui. Hoc posito. Imaginemur dari aliquam Creaturam essentialiter veridictiuam. Certò, obortã controuersiã. verumnè sit an falsum; stari deberet in iudicio illius veridictiui: sicut enim appetimus noscere verum; ita & debemus noscere si possimus, vt fiat satis ordini naturæ veri notitias per se appeteti; & inde erat appetitus oraculum Delphicorũ inter Ethnicos. Prophetiæ inter fideles, & in Ecclesia 114. veridictiuum articulorum fidei est Papa &c. Quod est veridictiuum in Intellectualibus, hoc in ordine ad actus voluntatis, est boni & rectidictiuum. Et sicut datur obligatio in intellectu, vt primò per se quærat verum. sic & in voluntate datur obligatio vt nonnisi primò per se bona velit. Sicut enim intellectus ordinatur ad possessionem veri per se, ita & voluntas ad bonum. Sicut ergo error caret rectitudine debitã: quia actus intellectũs circa cognoscibile non debet esse error: ita & actus peccaminosus caret rectitudine debitã; quia actus voluntatis circa bonum non debet esse auersio. 115.

Breuiter hoc totum colligitur: Caret rectitudine debitã actus voluntatis peccaminosus v. g. odij Dei: quia debitum erat accommodare sese dictanti regulæ benè agendi, cui formalis non accõmodatio, est ipsum odium, dicitque odium peccaminosum, & quæcunq; alia peccata negationem accommodationis ad regulam.

Explicatis his non esse importatis à peccato, est quæstio de voce an Illud non esse, & illud non positiuum debeat appellari negatio, an priuatio? Sed potius appellari debet priuatio: quia priuationes appellantur illæ carentiæ, quæ fiunt contra debitum, peccatũ autem, vt dixi, fit contra debi- 116. tum. Exhactenus dictis, *Colliges.* nos non ostendere quòd ipsi actui peccaminoso sit debita inesse rectitudo aliqua, hoc enim implicat, sed quomodo odium v. g. Dei, imò omnis actio peccaminosa sit contra debitum operandi modum.

DIFFICULTAS III.

Soluuntur Obiectiones.

OBICIVNT I. Vasq. Arriaga. Ouiedo. Non potest explicari in quonam cõsistat hæc non positiuitas peccati. Ergo peccatum debet esse quid positiuum, vt illi alterutrum contradictoriorum conueniat. 117

RESPONDETVR. Cõpetere peccato negationẽ satisfactionis ad ius Diuinum, cuius debitum erat, vt dixi Explic. primâ. Competit negatio subditionis ad Legisdictiuũ nomine Dei intimans, cui subdi erat debitum. vt dixi Explic: 2dâ. dicitq; denique negationem accommodationis ad bonidictiuum, quæ accommodatio erat debita, vt dixi Explicatione 3tiâ.

118 INSTAT ex Vasq. Ouiedo. Actus v. g. odij Dei incapax est rectitudinis. Ergo carentia rectitudinis respectu illius non est priuatio rectitudinis debitæ, sed negatio rectitudinis cuius est incapax.

RESPONDETVR. Distinguendo Cons. Ergo carentia rectitudinis respectu illius actus, non est priuatio rectitudinis debitæ, quasi componibilis cum odio Conc. Cons. non est priuatio rectitudinis debitæ, hoc est, non est formalis non satisfactio iuri Diuino cui erat debitum satisfacere, non est formalis non subditio ad Legisdictiuum nomine Dei, cui erat debitum subdi, non est formalis negatio accommodationis ad bonidictiuum (quæ accommodatio erat debita) N. Cons. Vnde illud debitum rectitudinis in peccato est debitũ, non per coniunctionem rectitudinis cum peccato; sed per hoc, quia peccatum est formalis contrauentio debito. Neque verò malitiam suam sumet v. g. odium Dei, in illa non satisfactione iuri Diuino, per solam negationem amoris, quam importat, sed etiam per sua prædicata positiua, quæ importat, & per negationem scilicet non satisfactionis, condistinctam ab ipsa negatione amoris; ad eum modum, quo mala retentio alieni, non tantũ formaliter est mala per hoc, quia caret honestate restitutionis, sed etiam; quia est formalis non datio alieni. Et sicut in principijs oppositorum, positiuum peccatũ odij, non tantũ est malum, in quãtum illud esse est negatio amoris Dei, sed & ipsa positiuitas odij est mala; ita in nostris principijs, non sola negatio amoris inclusa in Dei odio est mala, sed & ipsa non satisfactio, negatioque accõmodationis ad Ius Diuinum. 119 120 121

OBIICIT 2 Vasq. Necessariũ est, eidem virtuti varia peccata opponi; si autem tota ratio formalis peccati est priuatio, actus verò positiuus, est materiale, & subiectum illius, sicut paries est subiectũ albedinis, tunc non darentur variæ species peccatorũ: quia illæ non ex materiali, sed ex formali desumi debent, ex parte autem priuationis formalisantis peccatum, non possunt species variæ reperiri; semper enim respondebit pro formali non satisfactio iuri Diuino. multisque hoc vrget Vasq.

RESPONDETVR. Immeritò assumere Vasq. quòd ita malitia habeat se ad actum positiuũ peccati per nos, sicut albedo ad parietem. Nam inprimis, albedo distinguitur realiter, tanquam forma superaddita, non superadditur autem realiter malitia positiuo peccati. Rursus ipsum subiectum non est radicaliter album, nec ad illud determinatè sequitur albedo, cum possit sequi nigredo. Per nos autem positiuum & materiale peccati est malum radicaliter: quia ad illud determinatè sequitur malitia prædicatorum positiuorum odij, dicit etiam dissonantiam, licet non vltimò completam. Directè autem negatur sequela, dabiturque diuersitas specifica priuationum desumibilis, à diuersa honestate quâ priuatã diuersis regulis quibus se opponunt, licet postea, omnes hæ priuationes conueniant in ratione generica priuationis rectitudinis, oppositionis, inhonestatis, &c. Et ita v. g. Auaritia & prodigalitas sunt species oppositæ eidem virtuti liberalitatis. Vnde auaritia dicit turpitudinem per defectum commensurationis ad donationem ingenuã rationabilem. Iam autem prodigalitas dicit aliã inhonestatem oriundam ex excessu irrationabilis largitionis. 122 123

124 Quod autem dicit Vasq. Si Cõmissio stet formaliter in negatiuo, tunc posito, quòd hoc præceptum negatiuum ponatur, non furaberis, hoc ipso erit negatio negationis, id non conuincit, propter dicenda ad obiectionem Arriaga.

INSTAT I. Vasq. Eidem Iustitiæ opponitur furtum, homicidium, adulterium, in quibus est malitia diuersa, secundùm speciem quæ non potest saluari in negatiuo, quod multis vrget.

125 RESPONDETVR. Hæc omnia esse contra Iustitiam habentque diuersitatem specificam, malitiæ quidem radicalis ab ipso positiuo actûs, rationem autem completam malitiæ habet non ex præcisâ priuatione iustitiæ, sed ex priuatione, alia & alia specie, quamuis hæ omnes reuocentur ad Iustitiam tanquam genus. Et ita furtum priuat rectitudine debitâ non accipiendi de bonis Fortunæ alienis. homicidium priuat rectitudine de non auferenda vita supra quam ius non habetur. Adulterium priuat rectitudine debitâ de non noscenda aliena.

126 INSTAT 2. Essentiæ rerum adeoque & virtutum consistunt in indiuisibili consequenter non erit adhuc vnde diuersam speciem & oppositionem ad virtutem desumant peccata.

RESPONDETVR. Quamuis essẽtia

tia virtutis consistat in indiuisibili, modus tamen opponendi sese eidem indiuisibili potest esse specie distinctus, ad eum modum quo operatio recta Logica stat in indiuisibili: quia tamen modus considerandæ huius rectitudinis non est idem specie: Nā alio modo physica, alio metaphysica illas considerat. fit vt possit specie distinctos act⁹ terminare. Rursus diuersitatē specificam peccatū non desumit ab 127. oppositione virtuti, sed per carētias huius vel illius honestatis quæ honestates inter se possunt distingui specie. Deniq; aduertit Ouiedo, quod virtus licet consistat in indiuisibili, non est tamē indiuisibilis. Sic essētia hominis nō est indiuisibilis: inuoluit enim & partes metaphysicas & partes physicas; cōsistit tamē in indiuisibili. quia ita dicit vtramq; partem vt quamcunque demas, penitus corruat totum. Eâdem etiam ratione possunt dari distinctæ priuationes eiusdem virtutis v. g. liberalitatis, quāuis in indiuisibili cōsistat: in indiuisibili enim cōsistēs liberalitas dicit 128. duas partes, quandā sitam in largitione bonorum vsq; ad certam mensuram, & huic opponitur auaritia. Secunda in rationabili retentione bonorum quæ supersunt supra illam mensuram, & huic opponitur prodigalitas. Illustrari hoc totum potest Instantiā ductā in Mathematicis. Cētrum Circuli imaginariè punctum est, & tamen hoc non obstante, recessus ab illo indiuisibili, potest esse ad aliam & aliam partem circuli; ita vt verum sit dicere, recessus hic, non est recessus ille, distinguunturq; inter se recessus illi, secundùm distinctionem ipsorūmet terminorū. Cur ergo etiam quāuis in indiuisibili consistat virtus, recessus 129. ab illa per peccatum non poterunt esse distincti specie.

INSTAT 3. idē. Quòd liberalitas non habeat duplicē bonitatē, sed vnam tantùm: Videtur enim quòd datio pecuniæ sola sit liberalitas, retentio enim pecuniæ, neminem liberalem facit.

RESPONDETUR. Sicut habetur vna essentia hominis, & tamen homo est compositus ex duplici parte, ita etiam liberalitas, vnam habet bonitatem, sed ex duplici formalitate compositam. Nego etiam dationem pecuniæ secundùm se spectatam esse liberalitatem: quia præcisa datio pecuniæ, etiam prodi- 130. gali conuenit qui non est liberalis. sed datio ordinata; retentio etiam pecuniæ secūdùm se spectata, neminem liberalem facit: quia est communis auaritiæ & parcitatis.

Porrò datio moderata dicit etiam retentionem, & retentio moderata hoc ipso, quia moderata est, dicit etiam expensam eiusdem secundùm circumstantias. Si enim non diceret etiam expensam significatam implicitè illo termino moderata, hoc ipso nonnisi retētio esset; & non esset

131. esset moderata retentio; ita etiā datio hoc ipso, quia moderata est, dicit etiam retentionem, & si diceret nonnisi dationem, non esset virtus: quia datio conuenit etiam prodigalitati. Cæterùm comparando has duas formalitates, dationem moderatā & retentionem moderatā, principalior formalitas est liberalitatis, datio moderata, idque ex eo, quia in definitione largitionis maximè attenditur ad dationem. Expressit hoc Aristoteles 5. Ethic. 1. Liberalis &c. in datione acceptioneque pecuniarum, ac magis in datione lau- 132. dem meretur. Accedens autem ad explicanda vitia opposita liberalitati dicit, prodigalitas, autem & illiberalitas, excessus & defectus circa pecunias sunt. Vbi, vt vides, prodigalitatem specificat per excessū, & illiberalitatē seu auaritiā per defectum.

OBIICIT 3 Arriaga. Lex prohibens furtum vel odium Dei non exigit à me aliquid aliud, quàm carentiam odij & furti. Ergo non aliter violo hanc legē, quàm habēdo ipsū odiū vel furādi animum Ergo transgressio huius legis formalissimè cōsistit in productione odij vetiti.

RESPONDETUR Inprimis. Quòd 133. non aliter violetur hæc lex secundùm radicale esse malitiæ, quàm per aliquid positiuum, licet secundùm rationem vltimò completiuam malitiæ, adeoque formalē violetur per aliquid negatiuum. Rursus Lex prohibēs odium Dei non exigit à me aliquid aliud, quàm carentiam odij, sed non vtcunque, verùm carentiam odij, cuius carentia est quid rectum, debitum &c. Duplex ergo potest exigi carentia odij seu non odisse Deū: inprimis sine vlla vlteriori restrictione etiam implicitè importata. 2dò. Cum restrictione quòd illa carentia sit bona & debita, licèt illa bonitas implicitè ponatur & potiùs præsupponatur. ex priori illo non sequetur peccatum 134. stare in aliquo priuatiuo formaliter, sed in solo positiuo, auferente illam carentiam. 2do autem modo sumptā carentiā stabit peccatum in negatiuo: quia sicut carentia odij, quod est negatio, tollitur positiuo; ita esse bonum additum illi carentiæ, quod esse bonum est quid positiuum, tolli debet negatiuo: nam negationes positiuis, positiua negationibus tolluntur. *Vt hoc totum explanetur.*

SVPPONO ex dictis. Omne quod habet rationem obiecti attributionis reperiri debere in omnibus quæ sunt illius habitus suo modo, rectitudo est obie- 135. ctum attributionis regulæ humanorum actuum, hinc illa rectitudinē & bonitatē suo modo respicere in omnibus debet adeoq; etiā in præceptis negatiuis. Si autem illam respicit in præceptis negatiuis sequetur malitiā commissionis vltimò compleri per aliquid negatiuum. Quod inde colligitur. Tripliciter potest

test formari præceptum de non odiendo Deo. Primò. Non odisse Deum est bonum, sequeturq; odium Dei formalisari negatione: quia sicut non odisse quod est negatiuũ: debet tolli per odisse quod est positiuũ; ita & bonum debet tolli per aliquid negatiuum: quia positiua negationibus tolluntur. 136.

Rursus formari sic potest, nõ est bonum odisse Deum. Vbi ipsi odisse annectitur negatio bonitatis. & quia ipse actus odij est odisse, fit vt ipse actus odij non sit bon⁹, in qua vt vides formatione cõplebitur per negationẽ odium, hoc est, per non esse bonum. Tertiò. Formari potest illud præceptũ. Odisse Deũ est malum. formato sic isto præcepto, adhuc odiũ Dei stabit in aliquo negatiuo. Ratio: quia istud Ly malum, debet omninò adhuc resolui in aliquam formalitatem negatiuam, quærere enim restabit, quare odiũ Dei sit malum, & quali malitiã, tandẽque ad hoc redeũdum erit, quia non satisfacit iuri Diuino, non subdit se legi, non accõmodat se rectidictiuo, quodque ad hoc redeundum sit, probant & Auctoritates & rationes pro Conclusione datæ. quodsi redibitur ad hoc, ideo odiũ Dei esse malũ, quia non se accõmodat v.g rectidictiuo & conscientiæ dictanti, ex eo sequetur, odium Dei in ratione peccaminosi vltimò cõpleri aliquo negatiuo. 137.

INSTAT I. Arriaga. Si esset aliqua lex mãdans tenebras, formalissimè illi opponeretur quis producendo lucem, quã formalissimè illæ expelluntur. Ergo cùm carentia odij, quæ est imperata formalissimè tollatur per positiuam entitatem odij Dei, necesse est, vt in hac formalissimè cõsistat cõtrarietas cũ lege.

138. RESPONDETUR. Disparitatẽ inprimis esse: quia cùm lux sit bonũ, potest illius oppositio ad tenebras stare in aliquo positiuo, in quo cõpletè & vltimatò sistat, præcipuè cùm experientia, quæ supra rationes æstimari debet in cõtra opponibiles, stet pro eiusdem positiuitate. Sed cùm peccatum sit malum & oppositum summè Deo ex suo genere, debet vltimò negatione formalisari, propter dicta in explicationibus suprà. 139. Deinde dici potest scilicet carentiam odij formalissimè tolli per positiuam entitatẽ odij: tanquam per malum radicaliter, sed non tanquam per cõtinentem vltimam & completã rationem malitiæ. Vel certè carentia odij vtcunq; accepta tollitur positione odij & positiuis prædicatis, sed non carẽtia odij cum addito, seu carentia odij quæ est bona.

INSTAT 2. idem. Peccatũ cõsistit in priuatione rectitudinis debita: hæc rectitudo debita, est priuatiua: priuatio autem priuationis est aliquid positiuum. 140.

RESPONDETUR. Negãdo quod rectitudo debita sit quid priuatiuum, stat enim in positione operationis secundùm merita obiecti, quod non est quid negatiuum. aliàs v. g. Amoris Diuini bonitas quà talis infelicior esset odio Dei: quia bonitas illius & rectitudo nõ formalisaretur positiuo, & ente, secùs odium. Si autem rectitudo debita non est quid priuatiuum, priuatio huius rectitudinis, non erit priuatio priuationis.

INSTAT 3. Mala respectiuè seu mala alteri sæpè consistunt formaliter in positiuo. Ergo & moralia poterunt etiam in positiuo consistere. error enim v. g. est malus intellectui non solùm quia priuat scientiã, sed per suãmet entitatem positiuam. 141.

RESPONDETUR. Malum physicum formaliter consistere in positiuo, tanquam in formali radice mali, sed non stare in positiuo tanquam in ratione vltimò formaliter complente. Idemq; dicendum de errore, qui ratione sui positiui est radicaliter malus, sed vltimò completur, non quidem per negationem scientiæ, sed per negationem conformitatis ad obiectum, nasus etiam magnus, est malus faciei radicaliter, 142. formaliter autem per negationem proportionis ad corpus. Disparitas etiam dari potest, quia cùm malum physicum non debeat dicere summam in suo genere oppositionẽ ad Ens, non indiget constitui aliquo negatiuo; malum autem morale, vel ex hoc ipso; quia dicit summam oppositionem ex suo genere ad Deum, debet constitui formaliter aliquo non esse.

Quid de Reliquis Obiectionibus?

OBIICIT 4. Ouiedo. Conformatio cum præcepto negatiuo non furandi est pura negatio; ex eo enim præcisè, quòd nihil agam contra præceptum negatiuum, sum illi conformis, neq; aliam conformitatem destruendam inuenit actus furandi: neque enim præsupponitur actus positiuus, quo quis dicat, volo non furari, seu nolo furari, sed negatio tollitur per formam positiuam. Ergo conformitas illa tollitur, seu habet pro sua negatione actum positiuum: negationis enim non datur negatio. 143.

RESPONDETUR. Conformatio cum præcepto non furandi est pura negatio, si spectetur penes præceptum præcisè sumptum, non furaberis. 144. Cæterùm si spectetur secundùm quod præceptum non furaberis præsupponit bonitatem, etiam conformatio, cum illo per aliquid negatiuum erit bona: hinc eius negatione per aliquid positiuũ sublatã, præsupposita illa ratio boni debet tolli per aliquod negatiuũ, vt repetitò est dictum. Rursus, Negatio illa tollitur per formam positiuam secundùm quod dicit illa forma radicalẽ suam malitiam, sed non per formã positiuã, quasi excludentẽ vlteriores negationes: nullum enim positiuum, vt suprà dictũ, illas excludit. Imò

aliquod pro vltimò completiuo [145.] debet illas dicere, dicitq; peccatum negationes pro vltimò cõplemento, vt probatum suprà.

INSTAT I. Ouiedo. Malitia furti consistit in priuatione quadam quam secum adfert actus furandi, quæ priuat alia carentia; in qua consistebat rectitudo volũtatis quæ erat in conformitate ad legem. vel ergo carentia illa erat idẽtificata, cum actu positiuo. vel non erat: si erat idẽtificata, in re non erat carentia, sed tantummodo in modo significandi: quia realis carentia, non identificatur cum positiuo. Si non erat identificata Ergo actus [146.] furandi per se sumptus etiam cũ libertate elicitus, malus non est, quod est absurdum.

RESPONDETUR ex dictis. Quòd actus furandi priuet aliâ carentiâ, non vtcunque, sed vt carentia hæc est bona: hinc non erit iam negatio negationis, sed negatio bonitatis, quę erat in carẽtia. Carentia autem illa si erat libera erat identificata cum actu positiuo: Neque enim datur omissio pura libera: Si autẽ non fuit libera; erat quidem non idẽtificata cum actu positiuo; supponebat tamẽ bonitatem: Nam carentia illa est bona, cuius bo- [147.] nitatis negationem dicet actus furandi.

INSTAT 2. idem. Hæ negationes debent sequi actum furãdi, si sumatur actus positiuus cõsiderando illum cum illa negatione, quam secum adfert, eo ipso quòd sic sumatur actus, voluntas non erit conformis præcepto non furandi, sed potiùs disconformis. Ergo non erit necessaria illa subsequens negatio.

RESPONSUM. quòd independẽter ab illa negatione sit illud ipsum positiuum malum radicaliter, & ad hanc malitiam habẽdam non est necessarium complemẽtum per alias negationes, licèt ad vltimam & completam rationem malitiæ sit necessaria. [148.]

INSTANT 3. aliqui apud eundẽ. Secundùm hæc principia sequi, quòd maior sit malitia peccati omissionis, quo omittitur amor Dei præceptus, quàm peccatum Commissionis odij: quia illud maiori rectitudine priuaret cũ priuet rectitudine supernaturalis amoris Dei, istud autẽ priuet rectitudine quâdã in negatione posita, & quæ sine vllo merito, & sine vlla libertate plerumque reperitur.

RESPONDET Ouiedo pro nobis. Propositionem hanc, Maior est malitia quæ maiori priuat rectitudine esse veram cæteris paribus: quia licet maior sit recti- [149.] tudo in amore Dei, quàm in negatione odij, magis tamen debita est rectitudo negationis odij, quàm rectitudo amoris: Nam non odisse obligat semper & pro semper, secùs illud. Quod autem additur, illam negationem reperiri plerumque sine vlla libertate, id non conuincit: quia cui liberum est positiuum peccati, liberè sunt negationes innexæ.

OBII-

OBIICITUR 5. Opponi dictamini, & disconformari cum illo, est facere oppositũ illi quòd di- [150.] ctamen præscribit: quæ enim oppositio potest esse actûs & obiecti respectu dictaminis, præter disconformitatem cum ipso. sed oppositum illi, quod dictamen præscribit est actus. Quod ipsum probatur. Dictamen præscribit furandum non esse, seu negationem actûs furandi &c.

RESPONSUM iam est. Quòd scilicet disconformari illi dictamini secundùm radicalem malitiæ rationem sit quid positiuũ, non autem secũdùm formalem rationem vltimò completam; præcipiturque negatio actûs furandi, non vtcunque, sed vt bona. Hinc ablatâ per aliquid positiuum negatione furandi, ratio [151.] boni per aliquid negatiuum vltimò tolletur.

INSTABIS. Secũdùm hæc principia sequi, quòd Deus furtum prohibens, nihil prohibeat, quòd puniens pro peccatis pro nihilo puniat.

RESPONDETUR. Ista, si vt sonant accipiantur absurda sunt. Si autẽ accipiãtur in sensu qualem ponit hæc sententia, legitima sunt. Nam reddetur hic sensus, quòd Deus prohibeat actum positiuum qui in ratione malitiæ vltimò completur per aliquid negatiuum; punitque pro actu positiuo, qui vltimò completur per negationes.

[152.] OBIICITUR 6. In illo stat malitia formalis, quod est proximè & immediatè liberũ, sed priuatio, non est proximè & immediatè in se libera sed solùm in actu positiuo, ex quo consequitur. Ergo &c.

RESPONDETUR. Sufficit vt priuatio secundùm id quod dicit in recto sit libera. dicit autem in recto actum positiuum, quem vel oppositi dicũt esse liberum. Ex alio etiam principio huic difficultati satisfieri potest. Ratio liberi potest spectari & in causis & in effectibus. Causa illa libera est, quę positis omnib⁹ prerequisitis ptest agere & non agere. Li- [153.] bertas in causa. cõpetit illis priuationib⁹ quæ formalisãt peccatũ: quia positis omnibus prærequisitis ad agẽdũ causæ illius priuationis non necessitantur ad agendum. Sicut nec est necessitatio ad ipsum positiuum. Alia est Libertas in effectibus quæ stat in hoc: Quòd positis omnib⁹ requisitis ad agendum, ipse effectus potuerit sequi & non sequi, & hoc cõuenit etiã illis priuationibus. *Neq; dicas*. Posito illo actu positiuo non posse non sequi priuationem rectitudinis: Nam non poest non sequi priuatio ex suppositione nonnisi consequẽ- [154.] ti: Cùm enim illa priuatio sit innexa ipsi positioni actus positiui. Sicut ex suppositione actus positiui, non potest non sequi actus positiuus: ita non possunt non sequi innexæ illi positiuo negationes, consequenter illa necessitas, vt sequantur priuationes, non est necessitas antecedẽs.

dens. Si autem nonnisi ex suppositione consequenti non potest non sequi illa priuatio; hoc ipso liberè sequetur. Nam ipsum exercitium libertatis est maximè liberum; & tamen supposito quòd sit exercitium libertatis, non potest non esse exercitium libertatis. 155 In hoc tamen sensu verùm est, quòd negationes illæ non sint liberæ volũtati, quia illas solas liberè ponere, nec illa, nec vlla potentia potest; nec eæ impedibiles sũt ex suppositione producti actus, cùm innectãtur ipsimet actui. Sed hoc totum infert nonnisi suppositionem consequentem, quæ nunquam est destructiua, libertatis.

OBIICITVR 7. In his principijs non erit ostẽdere, quomodo distinguantur inter se præcepta negatiua à præceptis positiuis. v. g. præceptum non odiendi Deum, à præcepto Ama Deum.

156. RESPONDETVR. Cõuenire hoc præceptum in hoc, quòd vtrumque in actu exigat positiuitatem, differunt tamen in hoc: inprimis in cõditione actus quem respiciunt: quia præceptum affirmatiuum deposcit actũ vltimò formalisatum per aliquid positiuũ, præceptum autem negatiuum liberè implendum requirit actũ positiuum, licet vltimò complebilem per negationes. Differũt item vi obligandi: quia præceptum negatiuum semper & pro semper obligat, præceptum autem positiuum, non pro semper obligat. Ex quo vlterius Colligitur. 157. Differre illa quoad modũ satisfaciendi; seu quâ ratione illis satisfieri possit. Et ita præcepto negatiuo satisfit ipsâ negatione actus oppositi, etiam non libera; & ita satisfit pręcepto non odiendi Deum, solâ negatione odij, quamuis non ponatur directè hic act⁹, Nolo odisse. Præcepto autem affirmatiuo, non satisfit solâ negatione, sed est necesse habere actum Amo.

Solutum est suprà Argumentum, quòd quãuis actus humanus diuidatur in bonum & malũ non sequatur actũ malũ quoad formalitatem suam vltimò cõpletiuam esse formalisandam 158. aliquo positiuo: sufficiet enim quòd actus malus, secundùm radicalem malitiam sit quid positiuum: sicut quando animal diuiditur in rationale & irrationale; irrationale negationem importat licet in aliquo positiuo, hoc est, differẽtiã bruti fundatã. Imò & Ens latissimè diuiditur in Ens & non Ens, adeoq; in mẽbrũ negatiuũ. Dein dupliciter fit diuisio alicuius generis. Inprimis: in mẽbra æque primò diuidẽtia. sic v. g. Color diuiditur in albũ & nigrũ. Membra autem æquè primò diuidentia illa sunt quorũ vtrumque dicit æquè perfectionem. 159. & alia mẽbra sunt non æquè primò diuidẽtia, & hæc sunt in quibus aliud diuisionis membrum, defectum importat. sic v g. æquè quidem primò diuiditur notitia in speculatiuã & practicam, sed non æquè primò diuiditur notitia in scientificam & erroneam, error enim est defectus. hæc autem mẽbra quæ non æquè diuidunt aliquod genus nõ est necesse vt quoad vtrumque membrum compleantur prædicatis positiuis, consequenter & actus bonus & malus moraliter licet sint membra diuidentia 160. actum humanum, poterit actus mal⁹ formalisari negatiuo, quòd autẽ non æquè primò actus humanus diuidatur in actum bonũ & malum, hoc inde est: quia actus debet se accommodare potentiæ, & cùm potentia à rectissimo artificè ordinetur ad prosequendum bonum, & non ad prosequendum malum, fit vt actus sequens potentiam primò exigat esse bonus, licet, vt dixi suprà, non determinet sibi vnicè bonum.

QVÆSTIO II.

De Peccato Omissionis.

COmmissionis peccato tanquam membro diuidenti, pec- 161. catum Vt sic opponitur Omissio. de qua hîc tractandũ. Nomine autem omissionis peccati venit transgressio legis positiuè imperantis aliquid v. g. audi sacrum, da eleemosynam &c. Vt autem ipsum difficultatis punctum commodiùs attingatur, penetreturq; natura huius peccati, formari solet hæc quæstio, an sit possibilis pura omissio libera peccaminosa. Quod ipsum vt intelligatur.

PRÆMITTO I. *In quo non sit status Quæstionis de Omissione pura Libera.* Inprimis: Non est de hoc quæstio, An sine vllo actu directo siue interno, siue exter- 162. no possit peccari peccato omissionis. Ratio communis est. quia aliquis potest omittere audire Sacrum præceptum, non dicendo directè; nolo audire sacrum, vel assumo hanc occupationem ex directa intentione ne audiam sacrum. Vnde sufficiet accipere actionem incompossibilem ex qua præuidetur secuturus effectus quem fortassis vellet non sequi. Non est itẽ de hoc quæstio, An possit dari omissio externa sine vllo actu externo. Ratio. quia non est imaginabile omittere aliquid actu externo v.g. omittere auditionem externã sa- 163. cri, & non ponere v. g. remãsionem domi, foris. Non est item de hoc quæstio. an omissio libebera possit esse sine omni actu intellectûs. Ratio. quia & esset illa omissio libera. vt supponitur: & non esset: quia non esset voluntaria: nihil enim volitum nisi præcognitum. tu autem etiam actum intellectûs non ponis antecedenter ad purã omissionem, qui sit ad illam requisitus, & quem illa inuoluat. Nec item de hoc quęstio An ordinariè & moraliter loquendo omissio peccaminosa contingat cum actu voluntatis saltem indirecto, & qui sit occasio omissio- 164. nis. Ratio. quia experimur frãgi præceptum positiuum auditionis

tionis sacri ob volita impedimẽta impletionis præcepti affirmatiui.

PRÆMITTO 2. *In quonã sit status Quæstionis.* Nempe, An posit dari omisio hoc sensu pura, hoc est, non inuoluens vllum actum directum, vel indirectum, quæ tamen omisio sit libera, adeoq; peccaminosa.

PRÆMITTO 3. *Quæ sit hac in parte mens Auctorum.* aliqui af-165. firmant possibilem esse puram omissionem liberam talis est ex nostris Suar. Valent. Azor. Arriaga & Ouiedo. Cõtr: 10. Anim. & Perez c 6. Negatiuam putatur tueri Vasq. sed non ita clarè. Nam quamuis doceat. nunquam de facto contingere peccatum sine actu positiuo; admittit tamen posse voluntatem suspendere omnem omnino actũ circa obiectũ propositum, quod fauet puræ omissioni. Absolutè tamen negatiuam tuentur Thomistæ. Baldel. Lugo, & post illos Espar. de Act. Hum. q 15. Alij autem secuti Caiet. docent. Omissionẽ, si detur, non fore pec-166. caminosam, quod etiam tuetur Hurtado de Incarnatione. cit. apud Ouiedo de Actibus Hum: Contr. 6 n. 13. Contra quam restrictionem agit Ouiedo in Animasticis. Consulatur. His præmissis

DIFFICVLTAS I.

Proponuntur quædam huc concernentia.

CArdinalis Pallauicinus in 1. 2dæ. D. 3. q. 2. a. 2 & sequentibus ponit hanc Conditionalem. Si non detur pura Omisio libera respectu Dei, vel creaturæ, nullæ dabuntur negationes, aut priuationes puræ. In qua Hypothesi dicit se conuenire cum Perez, licet iste ponat possibilitatem omissionis puræ liberæ in Creaturis & Deo. Neget Sfortia. Qui circa hoc punctum.

DOCET I. *In quonam consistat formalitas conceptus positiui, & conceptus negatiui*, & inprimis. 167. Formalitas Conceptus positiui, non potest esse idem nominaliter, ac conceptus obiecti realis & non ficti: alioquin nulla esset quæstio, An daretur obiectum aliquod reale prꝫter omne positiuum. Neq; conceptus entis positiui idem est ac cõceptus boni, & prudenter amabilis Ratio. quia Conceptus boni, est aliquid consequens ad conceptũ entis, imò neq; hi cõceptus sunt cõuertibiles, vt docebat Perez; quia bonum seu ens prebsè acceptum, vel est substantia, vel est 168. perficiens substãtiam adeoque vel est bonum Cui, vel est bonũ Quod, sed potest dari aliquis cõceptus realis positiuus, qui neq; sit substantia, nec perficiens substantiam: Nam actus Dei liberi secundùm illud æternum reale esse quodcunque illud sit quod dicunt supra essentiam Dei necessariam, neq; sunt substantia, neque substantiam perficiunt: Deus enim est æquè perfectus sine illis, alioqui illi act⁹ non essẽt Deo

169. liberi, sed necessarij, & tamen non dicũtur esse aliquid negatiuum sed positiuum. Igitur Conceptus obiectiuus Negatiui prout condistinguitur à positiuo consistet in hoc, quòd positiuũ ex prima ratione non ducat in cognitionem sui oppositi, tanquam fundamẽti suæ cognoscibilitatis, secùs verò negatiuũ. e. g. Dum concipio lucem, necesse non est vt mutuer conceptum lucis ab eius opposito, hoc est, tenebris. at quãdo concipio tenebras, nihil possum intelligere nisi per conceptum lucis tanquam per fundamentum co-170. gnoscibilitatis quæ est in tenebris. quod vlte ius sic illustrat. Proprium est vnicuique relationi, quòd non posit concipi, quin concipiatur aliquis terminus absolutus tanquam fundamentum cognoscibilitatis, Sed negatio extensiuè etiam ad priuationes accepta, habet hoc peculiare inter alios conceptus relatiuos, vt eius teminus, debeat quidem simul cum ipsa agnita cognosci, sed non posit cum ipsa formata affirmari; imò cum ipsa formata necessariò negatur: non possũ enim affirmare tenebras, quin negem lucem, ex alia parte possum affirmare lucem, quin ali-171. quid cogitem de tenebris. Fundat hanc explicationem terminorum etiam in Aristotele. quia per Aristotelem ponere est idẽ ac concedere & affirmare: negare verò est idem, atque exercere iudicium negatiuum. *Hæc Doctrina.*

NON satisfacit. Tum quia. Non probat vniuersaliter, quare non idem sit positiuum & reale. Quod ipsum ostenditur. quia probat quidem reale sumptum pro non ficto nõ idem esse quid positiuum, defacto enim negationes verè non sunt quid fictũ, & tamen non sunt quid positiuum. Sed non ostendit si accipiatur reale pro explicabili per 172. formam abstractam, quæ est ratitudo, & quæ fundat ipsum non esse ficti in ente, quod nõ est negatio; quare, inquam, non sit idem cum ente positiuo. Vnde sic sumẽdo reale non potest quæri, An detur aliquod obiectum reale, quod non sit positiuum: Nullum enim tale datur. Tum quia. Ratio illa quã probat quòd positiuum non sit conuertibile cum bono, & prudenter amabili, non conuincit: Nam quod dicit: Actus Dei liberos, non esse quid negatiuum, sed positiuũ, & tamen non perficere Deum. ad hoc responderi potest. quòd actus liberi non perficiãt Deum 173. re ipsa, sicut nec actus necessarij, quasi sint re ipsã distincta perfectio. nec perficiunt Deum etiam ex modo nostro concipiendi perfectione tali, quæ sit omninò requisita ad esse perfectũ Dei determinatè & necessariò; quasi scilicet hos nonnisi determinatè actus liberos poscat Deus. perficiunt tamen perfectione, quæ est requisita ad esse Dei indeterminatè, hoc est, debet perfici non quidem hoc determina-

minatè quia poteſt perfici alio
oppoſito determinatè, ita tamẽ
vt ſit neceſſe aliquo eorundem
perfici. Quod autem perficere
competat ſuo modo, etiam Acti-
174. bus liberis, probatur à pari: quia
etiam actus creati liberi ſuo mo-
do perficiunt naturam rationa-
lem. Deinde quid deeſt actui li-
bero ne ſit perfectior, quamuis
non ſit perfectio ſimpliciter ſim-
plex. Deniq; eo ipſo: quia Deus
non liberè ſed neceſſariò liber
eſt, & quidem liber in actu ſecũ-
do, quamuis non determinet
hunc vel illum actum, tamẽ de-
poſcit actum ſecundum: impoſ-
ſibile enim eſt eſſe ens liberum
in actu ſecundo, & non velle ali-
quid liberè, ea autem, quæ ſaltẽ
vagè neceſſariò petuntur à Deo,
tanquam aliquid illi immanens,
cur non perficiẽt Deum. Tum
175. quia. quod adfert per hoc diſtin-
gui poſitiuum à negatiuo: quia
ſcilicet poſitiuum non ducit in
cognitionem ſui oppoſiti v. g.
lux in cognitionẽ tenebrarum;
negatiuum autem ducit ad co-
gnitionẽ poſitiui, id non cõuin-
cit: Concedi enim poteſt quòd
hoc prædicatum conueniat en-
ti poſitiuo, ſed negatur quod cõ-
ueniat tanquam primò definiti-
uum: quia ſicut eſſe priùs eſt,
quàm cognoſci; ita & eſſe poſi-
tiuum priùs erit quàm cognoſci
ſeu affirmari, & licet apud Ari-
ſtotelem ponere ſupponit in or-
dine Logico pro affirmare, Ne-
go tamen, quòd ponere in ordi-
ne Metaphyſico ſupponat pro
affirmare. Et ſicut poſitio phy- 176.
ſica quæ eſt collocatio & ſitua-
tio non eſt idem quod affimatio;
ita nec poſitio Metaphyſica erit
affirmatio. quærere ergo reſta-
bit, quid ſit illud poſitiuum ad
quod ſequitur affirmare. Imme-
ritò etiam cenſet, quod poſiti-
uum non ducat in cognitionem
negatiui ſibi oppoſiti, ſi noſca-
tur adæquatè illud poſitiuum,
omne enim poſitiuum in con-
ceptu ſuo adæquato, dicit nega-
tionem negationis ſûi. Vide di-
cta ſuprà, vbi aſſumpſimus in o-
mni poſitiuo fundari negatio-
nes eorum, quod non eſt ipſum
illud poſitiuũ, conſequenter du- 177.
cet in negationis cognitionem.

Quid autem in Noſtris prin-
cipijs ſit poſitiuum eſſe, dictum
ſub initium Metaphyſicæ: Quòd
ſit eſſe ipſius eſſe. Quod ipſum
ſic breuiter præter inibi dicta
declarari poteſt. à ſignificatio-
ne magis vulgari ſemper deſu-
menda eſt proportio ad ſignifi-
cationẽ magis difficilium: quia
ſicut argumentatio debet eſſe à
notioribus ad ignotiora; ita &
explicatio; & quia hi ipſi qui im-
poſuerunt nomina, transfere-
bant ipſa ad ſcientias, transfe-
rebant illa quantum proportio
patiebatur. Hinc illorum inſiſtẽ-
do veſtigijs in explicanda obie- 178.
ctiua ſignificata ratione iſtorũ
nominum, attendendum eſt ad
proportionẽ ſignificati manife-
ſti. Porrò nomine poſitionis vul-
gariter venit adlatio, colloca-
tio, apoſitio alicuius entis, & e-
ius

ius quod eſſe habet; hinc etiam
poſitiuitas in ente erit vt ita di-
cam collatio, & adlatio eſſe:
Quia verò ipſum ens eſt etiam
eſſe, hinc illa formalitas, quæ
ex modo noſtro concipiẽdi ad-
fert, & apponit eſſe, ipſi eſſe, di-
cetur poſitiuitas entis. Et hic eſt
ſenſus illius definitionis Entis
poſitiui, quòd ſit Eſſe ipſius eſſe,
adeoque appoſitio eſſe ad eſſe.
Accipitur autem hîc eſſe non
179 pro eſſentia, nec pro exiſtentia,
ſed pro formalitate, quæ ſit v-
trique communis.

Docet 2. *Aliud eſt quærere. An
detur aliqua veritas diſtincta ab
omni ente exiſtente? & aliud eſt
quærere. An detur aliqua veritas
negatiua diſtincta ab omni veri-
tate poſitiua* Primum affirman-
dum eſt: quia dantur aliquæ ve-
ritates ab æterno non identifi-
catæ cum Deo veluti comple-
menta Diuinæ ſcientiæ, & voli-
tionis liberæ, de ſecunda autem
ſic diſcurrit. Debet dari aliquid
quod ſecũdùm vltimam ſûi dif-
ferentiam ſit merè negatiuum:
180. Rationem dat. Nam creatura
non poteſt differre à Deo per a-
liquod prædicatum quod ſecũ-
dum ſuum verum & proprium
conceptum ſit directè affirma-
bile. quod ipſum probatur. quia
tale prædicatũ, vel eſt participa-
tio Diuinæ perfectionis, vel non.
Si primum Ergo non poteſt eſſe
diſtinctiuum creaturæ à Deo: o-
mnis enim participatio alicuius
eſt fundamentum ſimilitudinis,
& conuenientiæ, non autem pu-
ræ diſſimilitudinis & differẽtiæ.
Si ſecundum. Ergo creatura ha-
bebit hoc prædicatum à ſe. ac
proinde erit aliquid poſitiuũ, &
directè affirmabile à creatura
quod non ſit à Deo, neq; per Dei 181.
participationem. *Hæc doctrina.*

Non ſatisfacit I. quia atten-
dendo ad hanc quæſtionem. An
detur aliqua veritas negatiua di-
ſtincta ab omni veritate poſiti-
ua in hoc ſenſu, an ſcilicet poſsit
eſſe negatio non importans vllo
modo vllum eſſe, ſic propoſita
quæſtio. nullam habet difficul-
tatem: quia negatio eſt negatio
eſſe. Sicut ergo negatio non
poteſt eſſe, ſine ſe; ita nec po-
teſt eſſe, quin importet aliquo-
modo eſſe illud ſcilicet quod ne-
gat. Sed ſi ponatur quæſtio hoc
ſenſu: An ſcilicet ſit aliqua ve-
ritas negatiua, quâ poſitâ, non ſit 182.
neceſſe formare veritatem poſi-
tiuam. in hoc ſenſu affirmandũ
eſt poſſe talem veritatem repe-
riri. Ratio: quia de facto quan-
do dico, Nihil eſt non ens, non af-
firmo vllam poſitiuam veritatẽ:
quia affirmo non ens, quod non
eſt poſitiuum. Et ſicut quan-
do dico, eſt negatio caloris, non
affirmo poſitiuè frigus, ſed ne-
go aliquid poſitiuum; ita & in
præſenti: arctareq; potentiam
intellectiuam, vt non *Ens* aliter
noſcere non poſsit, niſi in poſiti-
uo, eſt arbitrarium, repugnan-
tiaque in hoc nulla oſtendi po-
teſt. Si autem dictæ propoſitio- 183.
nis ſit iſte ſenſus. An negatio-
nes quæ actu ſunt nemine cogi-
tate

tãte in exiſtẽtes ſubiecto omnes fundentur in aliquo poſitiuo, in iſto ſenſu eſt vera propoſitio: quia v. g. negatio brutalitatis, quæ eſt in Petro, fundatur in eſſe Petri, & vnumquodque ens, negans negationem ſûi, facit hoc ratione alicuius poſitiui; cum hoc tamen ſtat, vt dentur aliquæ negationes veræ non fundatæ in vllo ente poſitiuo, quales ſunt negationes aliorum poſsibiliũ entium ſpectatæ in ſe, & vt ſunt obiectum Dei neceſſariò illa nolentis: Nam ſpectatæ in Petro v. g exiſtente, fundantur in aliquo poſitiuo.

184\. NON ſatisfacit 2. Inquantum dicit, quòd detur aliquid, quòd ſecundùm vltimam ſuam differentiam eſt quid negatiuũ merè: Nam vel procedit Quæſtio de ente poſitiuo. Et ſic falsũ eſt Ens poſitiuum vltimò compleri negatione: hoc ipſo enim non eſſet poſitiuum. Si autem ſit res de ente negatiuo, de hoc, non poteſt eſſe dubium: hoc ipſo enim non eſſet ens negatiuum, ſi compleretur poſitiuitate. Sed hæc doctrina non prẹſterneret viam ad docẽdũ, quòd creatura à Deo differat per aliquid negatiuum.

185\. NON ſatisfacit 3. Quia quamuis participatio vniuoca poſſet fortè dici quòd non ſit ratio differendi, non tamen participatio Analoga, quæ hoc ipſo, quia Analoga eſt, importat definitiuè etiam differentiam. Quodſi illa participatio eſt Analoga, cur cẽſeatur illa participatio eſſe quid poſitiuũ, adhuc creatura à Deo differet per aliquid poſitiuum. Quanquam etiam participatio vniuoca poſſet defendi, quòd ſit ratio differendi: hoc ipſo enim quia participatio eſt & non idẽtitas, poteſt eſſe ratio differendi. & ex hoc ipſo quòd dicat ſimilitudinem, importat differẽtiam: quia importat eſſe ad aliud, licet cum aliqua conuenientia & reuocatione ad idem. Addo, fore tunc vniuocationem quoad prẹdicata non autem in formalitate Participantis & participati.

186\. Confir. Probando quòd creatura non differat vltimò à Deo per aliquid negatiuũ. Tum quia. Ens à ſe vel eſt aliquid poſitiuũ, vel aliquid negatiuũ; ſi poſitiuũ inferã ex puritate rationis. Si Ens à ſe, ſecũdũ vltimã ſuam rationẽ, quâ in genere Entis à ſe differt à creatura, eſt ratio poſitiua. Ergo & Ens ab alio ſecundùm vltimam ſuam rationem, quâ differt à Deo erit *Ens* poſitiuum. Si autem *Ens* à ſe eſt ratio negatiua, *Ergo* creatura, ſeu Ens ab alio erit ratio poſitiua, quia hæc duo ſunt contradictoria conſequenter.

187\. Tum quia. creatura ſecundùm vltimam ſuam differentiam, eſt quid productum; nam ſi productum non eſt, creatura non eſt ſi eſt quid productum, *Ergo* poſitiuũ. Tum quia. Potentia creatiua ſecundùm vltimam ſuam rationem eſt quid poſitiuum, vnde etiam omnipotentia Dei refertur inter perfectiones Dei poſitiuas, inferrque vim influẽdi eſſe in quodcũq; aliud à ſe eſſe diſtinctũ, vis autẽ illa influendi eſt quid poſitiuũ.

188\. Ergo & eſſe creatũ ſecũdùm vltimam ſuam rationẽ erit aliquid poſitiuum, ſicut enim non eſſet in Petro vis generandi vniuocũ, ſi filius non eſſet ſecundùm vltimam ſuam rationem ſimilis in ſubſtantia, ita nec eſſet vis influendi eſſe, ſi illud in quod influitur, non eſſet ſecundùm vltimã ſuam rationem Eſſe, adeoque aliquid poſitiuum. Quæ omnia in hoc fundantur, quòd Potentiæ ſpecificẽtur à ſuis Terminis.

Continuatur Intentum.

RESTITUẼDA hîc ſunt inprimis Argumenta, quæ ſibi oppoſuit Pallauicinus probantia Creaturam non per aliquid negatiuum à Deo differre.

189\. I. ARGUMENTUM eſt. Creatura vt Creatura eſt, differt à Deo, ſed creatura vt creatura eſt, eſt participatio Dei. Ergo quatenus eſt participatio Dei, differt à Deo.

RESPONDET Pallauicin⁹. Quòd Creatura vt Creatura eſt, nõ ſecũdùm omnes gradus differat à Deo, ſed ſecũdùm vltimũ gradũ, & hic non eſt participatio Dei. Dicitq; participationẽ importare duo. Primũ habere aliquid alterius. Secũdũ, non habere totũ illius. Primum eſt prædicatum commune creaturæ & Deo, & eſt poſitiuum. Secundũ eſt proprium Creaturæ, & eſt negatiuum, vtpote, quòd verificaretur de ipſa creatura etiamſi nihil eſſet.

190\. CONTRA eſt. Tum quia. Nego hoc ipſum quod Creatura ſecundùm vltimã rationem non ſit participatio Dei, cùm hæc participatio ſit in duobus ſita, in communicatione perfectionis, quæ eminenter ſecluſâ imperfectione eſt in Deo, & inſuper ſita eſt in eo, quòd illa ipſa perfectio in genere cauſæ efficientis pendeat à Deo. quod conuenit Creaturæ, etiam ſecundùm vltimã differẽtiam. & cùm creatura vt creatura eſt, ſecũdùm vltimam differentiam, debeat dicere rationem creaturæ; hoc ipſo debet dicere rationem entis ab alio, ens autem ab alio non eſt negatio.

191\. Tum quia. Hoc quod eſt non habere totum Dei Concedo quòd ſit negatiuum. Sed Nego in hoc ſtare vltimam differentiam Creaturæ à Deo. Tum quia. Quod adfert hoc prædicatum, quod eſt non habere totum id quod habet Deus, non apparet quî magis conuenire poſsit creaturæ, etiamſi nihil ſit quàm alia prædicata etiã poſitiua, modo illa ſint æternæ veritatis: Nã etiam Petro non exiſtẽte, verùm eſt dicere illum eſſe animal rationale.

192\. hoc enim depoſcit natura propoſitionum æternæ veritatis, quanquam creatura vt Creatura eſt, etiam ſecũdùm vltimam differẽtiam ſpectata, non eſt nihil, hoc ipſo enim non eſſet creatura, ſed nihil. Ergo ei ſecũdùm vltimam differentiam ſpectatæ, non debent conuenire prædicata conuenientia nihi-

lo; præcipuè cùm conditio rei ſecundùm vltima prædicata attendatur.

II. Argumentum. De ratione effectûs eſt vt diſtinguatur à cauſa, ſed eſſe effectum eſt aliquid poſitiuum Ergo Creatura quatenus diſtinguitur à Deo, dicit aliquid poſitiuum.

Respondet idem. Quòd eſſe
193. effectum non ſit aliquid poſitiuum ſupra ea prædicata quę cōmunia non effectui.

Contra. *Tum quia*. Si eſſe effectum non eſt aliquid poſitiuum ſupra prædicata quæ ſunt communia non effectui. Ergo effectus in eo in quo efficitur, & in quo formaliſsimè eſt ratio effectûs, erit aliquid negatiuum. negationesq́ue erunt quæ efficiuntur; illæque primo terminabunt actiones effectiuas. Tum quia in Diuinis ratio productionis Filij non ſtat in negatione. Ergo multò magis productiones creatæ, quæ ipſas etiam eſſentias attingunt. Tū quia. Cùm ſecūdùm rationes vltimas con-
194. ditio rei ſpectetur effectus erit non effectus: vterq; enim negationibus ſtabit quoad vltimum complementum.

III. Argumentum. Id quod ego experior in rebus creatis eſt diſsimile Deo, ſed id quod ego experior eſt prædicatum poſitiuum. Ergo

Respondet idem Quod experior per experientiam poſitiuam non eſt diſsimile Deo licet id ſit diſsimile, quod experior per experientiam negatiuam. Experior enim perfectiones poſitiuè, in quibus creatura eſt ſimilis Deo, experior tamen me non inuenire multas alias, & in hoc eſt diſsimilis.

195. Contra eſt Tum quia Cōcedo quòd in Creatura dentur negationes perfectionis. Sed nego, quod illæ ſolæ vltimò faciãt differre. Cum hoc ipſo. quia homo coloratus eſt, differat etiam à Deo. Tum quia. Si nomine vltimæ differētiæ intelligatur differentiarum cumulus vltra quas non datur alius. ſic indubiè differentia vltima ſtat in negationibus quæ fundãtur in poſitiuo, & ipſæ nihil aliud fundant. Sed hoc non conuincit intentum. Nam vltimò à nobis etiam Deus differt aliquo negatiuo: Nam etiam in Deo negationes fundan-
196. tur in poſitiuo, & ipſæ nihil aliud fundant. Si autem nomine vltimæ differentiæ veniat prædicatum in ordine ad diſtingui primò intentum. ſic eſt aliquid poſitiuum. Neque enim natura intendit vt Petrus non ſit v.g. Deus; ſed intēdit Petreitatem quæ eſt quid poſitiuum, ad quod ſequitur non eſſe Dei Tum quia. Cur id quod experior vt ille dicit experientia poſitiua non poterit ex dictis ſufficienter diſtinguere Creaturam à Deo.

Docet 3. *In Creatura multum includi de nihilo indiſtincto ab entitate illius reali*; Deus tamen dicitur Auctor noſtræ entitatis, & non noſtri nihili: quia licet Deus non

197. us non creaſſet nos adhuc haberemus de nihilo, quantum habemus in præſentia; licet non identificatum vt nunc noſtræ exiſtētiæ. Vnde noſtrum nihil licèt phyſicè & materialiter à Deo, non eſt metaphyſicè & formaliter. *Hæc Doctrina.*

Non ſatisfacit Tum quia. De facto habetur phyſicum noſtrū nihil. de hoc ipſo quæro. An ſit à Deo. An Deus illius cauſa &c. Tum quia Metaphyſicum noſtrum nihil vel conuenit nobis independenter à noſtris conceptibus, vel dependenter. Si dependenter. Ergo per noſtros conceptus ſolùm excuſabitur
198. Deus ne ſit cauſa peccati: ſi independenter. Ergo dabitur etiam Metaphyſicum Vniuerſale, acceptio Animalis vt ſic, & tamen nemine cogitante. Tum quia. Sicut ante exiſtentiã non debent nobis cōuenire alia prædicata poſitiua etiam ſub conditione à prædicatis quæ conueniunt in ſtatu exiſtentiæ, ſic nec conuenire nobis aliud nihil.

Docet 4. Poſſe aliquid conſtitui in vltima ſua differentia per priuationem tali pacto, vt nihil habeat entitatis & perfectionis, quod non ſit in ſuo poſitiuo, ſed ſolùm diſtinguatur ab eo per defectum & hoc eſt proprium mali ſimpliciter, ita vt il-
199. lud malum non habeat propriè Auctorem, ita vt nec creaturæ imputentur, tanquam cauſæ efficienti, ſed tanquam deficienti: ex noſtra enim tantum imperfectione prouenit, vt concurſus Dei qui eſſet aptus & paratus ad ſpeciem bonã determinetur ad aliam ſpeciē, quæ ſecūdùm vltimã differētiã eſt merè defectuoſa & mala. Inferiùſq; vlterius addit. quòd peccatum ſecundùm ſuam vltimam differentiam nihil addat perfectionis ſuper prædicatum genericū, aliàs ita Deus eſſet eius cauſa, vt claudicationis & actionum monſtroſarum.
Hæc Doctrina. 200

Non ſatisfacit. Tum quia Videtur impoſsibile vt aliquid non habeat plus entitatis, quàm ſuū oppoſitū, & tamen diſtinguatur ab eo per aliquid negatiuum: Nam illud negatiuum neceſſariò debet præſupponere aliquid poſitiuum in quo fundetur, & quidem proportionatū fundandæ illi negationi. Nam v.g. poſitiuum Leonis eſt proportionatū ad fundandam negationem rationalis, cùm tamen poſitiuū Petri non ſit proportionatum ad hãc negationem. Tum quia. Videtur ſentire, quòd cum eodem auxilio poſsim amare, & odiſſe Deum, cuius oppoſitio alibi o- 201 ſtenditur. Tum quia. Quamuis peccatum eſſet quid poſitiuum non æquè Deus ad illud concurreret, atque ad claudicationem, quia concurreret ad peccatum cum diſplicentia.

Docet 5. Quod nil ſit prædicati poſitiui in peccato ſecundùm vltimam differentiã: quia conſiſtit in hoc, quòd non magis ametur Deus, quàm bonitas creata. *Hæc Doctrina.* Non

Non satisfacit. Tũ quia. non est ratio quòd malitia sistat in illo negatiuo. quod non magis ametur &c. & nõ in positiuo odio illius boni. Tum quia. Conc: nos 202. habere vires vt amem⁹ Deũ plus quàm illi contraria. Sed quæro cur peccatum odij non stet in positiua auersione ab illo bono, sed in negatione. Tum quia. Conc: quòd prima regula exigat præferri omnibus, sed etiam exigit non postponi: cur ergo in positiuo illo postponi non stabit ratio peccati? *Plura de Negationibus in Metaphysica.*

Difficultas II.

An sit poßibilis pura Omißio Libera?

Dicendum est. *Non eße poßibilem puram Omißionem liberam.* 203.

Probatur I. Impossibile est transire à Contradictorio ad Cõtradictorium sine sufficiẽti mutatione. quod principium in Tr. de Distinctionibus stabiliuimus. Ergo etiam impossibile est trãsire à non esse puræ Omissionis liberæ ad esse puræ Omissionis liberæ sine sufficienti mutatione. Sed hæc nulla ostendi potest. nisi ponatur actus positiuus directè vel indirectè volens omissionem. Ergo nec potest dari pura omissio libera. & sicut si non posset ostendi per quid trãseatur à non esse vniti ad esse vniti; impossibilis esset vnio: ita 204. si non est per quid transeatur à non esse puræ omissionis liberæ ad esse puræ omissionis liberæ, erit impossibilis pura omissio libera: semper enim manebit in ipso puræ omissionis liberæ, cũ non habeatur per quid ab illo non esse exire possit: Idem enim manẽs idem semper facit idem. Subsumpti Ant: Probatur. quia potest pręcessisse pręceptum affirmatiuum, vel hîc & nunc poni; potest item esse aduertentia ad obligationem &c. sim. neq; 205. tamen adhuc tunc poni pura omissio, nec quidquã subsequens potest ostendi quod sit sufficiẽs mutatio. Ergo.

Respondet I. Arriaga d. 8. Anim. n. 120. & Ouiedo Cont: 10. Anim: Libertatem in actu primo, adeoque pro illo signo antecedenti non dicere actum, nec dicere negationem actûs: quia pro illo signo ex hoc ipso: quia est libertas faciendi vel non faciẽdi est indifferẽtia vt coniũgatur cũ actu, & negatione actûs. iam autem in sequenti signo dicitur iam negatio actûs.

Contra est. Impossibile est 206. trãsire à Contradictorio ad Cõtradictorium sine sufficienti mutatione. Ergo neque ab esse negationis puræ omissionis liberæ ad esse puræ omissionis liberæ. per quid ergo transitur ad illam puram omissionem liberã? quid enim habetur in illo subsequenti constitutiuum puræ omissionis liberæ? quod non habebatur quãdo peragebatur deliberatio. Et certè quando à non esse actûs transitur ad esse actûs, 207. video benè mutationem quę est nouitas ipsius entitatis in actu positæ. sed quid illic est, quando ponitur, vt tu dicis, pura omissio libera, vel negatio actûs, aut id quod non erat in illo genere antequam esset illa negatio actûs, eratq; iam v.g. aduertentia obligatioque agendi.

Respondebis 2. cum Arriaga. Pro priori naturæ antequam se Deus determinet ad producendum, vel non producendum, datur præcisio ab existentia Petri, & tamẽ non datur carẽtia, aliàs non posset in eo instanti Petrus existere; pro posteriori verò, 208. quando Deus se determinat non producere Petrum, datur iam verè & realiter carentia illius; ita & in præsenti.

Contra. Quia inprimis non rarò in similibus monet Arriaga non esse necesse in formãdis Instantijs recurrere ad actus Dei liberos, creaturæ inexplicabiles; in Communibus autem principijs in hoc trãsitu erit mutatio ratione diuersorum cõnotatorum: nam in signo indifferentiæ est connotatum ipsa creaturæ existentia, quæ potest esse & non esse. in secundo autem est creaturæ non existẽtia deter- 209. minata, vt scilicet non sit. Posset etiam recurri ad æquiualentiam in Actibus liberis Dei à nobis admissam; ita vt in posteriori, & pro posteriori signo detur æquiualẽtia ad hunc actum, Nolo creare, in priori autem signo erat æquiualentia ad hunc actum Nondum me determino. Deniq; hoc quod est in aliquo signo rationis Deum considerare, vt indifferentẽ ad producendũ vel non producendũ, & eum determinari, pẽdet nõnisi à nostris cõceptibus & signis. Vnde etiã sufficit ostẽdere mutationes, nõnisi ratione variarum conceptibilitatum petibiles, quod autem transeatur à non esse omissionis 210. puræ, ad esse omissionis puræ, non debet esse aliquid pendens à nostris conceptibus, trãsactioque antecedentis deliberationis est quidem sufficiens ad formalitatem subsequentis. sed quomodo est sufficiens ad ipsam negationem actûs, & esse puræ omissionis liberæ? cùm nihil sit, in illo subsequenti, quod non fuerit in pręcedenti, & tamen in præcedenti nondum erat pura omissio libera.

Respondetur 3. Quòd illa Omissio pura libera à non esse puræ omissionis liberæ ad esse puræ omissionis liberæ, transeat seipsâ, licèt istud transire sit abu- 211. siuum: negationes enim non dicuntur propriè transire ad esse, sed simpliciter non esse.

Contra est. Tum quia. In principijs Modalium non potest legitimè responderi quòd materia & forma transeant à non esse vniti ad esse vniti seipsis. Ergo etiam in præsenti non poterunt ijdem modales Responsionem hanc adhibere. Tum quia. Impossibile est à non esse seipso transeuntis, ad esse seipso transeun-

eũtis trãsire sine sufficiẽti mutatione: & sicut à non esse relati in ratione similis, ad esse relati in ratione similis, non transitur se ipso, sed illius transitus assignanda mutatio: ita & in præsenti. Tum quia. Discurrendo de formalitatibus positiuis quando intelliguntur pullulare ostenditur mutatio ratione termini, rationis fundãdi in relatione &c & illud quod pullulat, ex modo nostro cõcipiẽdi est aliqua formalitas positiua, hoc est, ipsamet relatio. hîc autẽ nec ipsa pura omissio est aliqua formalitas positiua, nec ostenditur vlla mutatio, vt intelligatur illa pullulare. Si autem agatur de formalitatibus negatiuis, qualis est formalitas tenebræ, & ad hanc datur mutatio indispẽsabiliter illius illatiua, hoc est, abscessus lucis. quid autẽ in præsenti simile ostenditur?

212.

213.

PROBATVR 2. Quia illa pura omissio libera & esset pura omissio libera, vt supponitur, & non esset, vt probatur: quia quãdo erat sola consultatio de ponenda, vel non ponenda omissione, erat tũc negatio actûs, neque tamen illa negatio erat pura omissio libera. Ergo neq; etiam postea est pura omissio libera: quia pro illo posteriori in ratione omissionis seu carentiæ actûs non plus habet, quàm habuerit pro illo priori, sed pro illo priori non erat pura omissio libera, Ergo neque pro hoc posteriori: idem enim manens idem est idẽ, & facit semper idem. Quod autem quando erat cõsultatio nõdum fuerit pura omissio libera, probatur. quia de quo deliberatur nondum est; consultatio enim sequentium est, & deliberatio ita se habet sicut præmissæ in syllogismo, sed quãdo sunt præmissæ nondum est Conclusio. Ergo & in præsenti.

214.

RESPONDEBIS 1. Pro priori illo, erat sola indifferentia ad esse & non esse omissionis liberæ, pro posteriori autem est determinatio ad esse omissionis liberæ.

215.

CONTRA est præter dicta. Pro illo priori pro quo erat indifferẽtia, erat verè tunc carentia, seu negatio actûs, & tamen illa carẽtia non erat omissio pura libera. Ergo nec postea est: quia vt repetitò dictum, nihil plus tunc ostenditur, quàm id quod fuit dum erat indifferentia. Tum quia. & esset tunc determinatio ad esse omissionis liberæ vt supponitur, & non esset: quia nihil plus tunc habetur quàm habebatur, quando erat indifferentia. Tum quia. de hoc ipso quæritur, quid sit illa determinatio.

216.

RESPONDEBIS 2. Sufficere quòd puram omissionem liberam præcedat consultatio & deliberatio.

CONTRA. Tum quia. prius probandum esset haberi tunc omissionem liberã non supponi: quomodo enim præcessit deliberatio omissioem liberam, si illa non datur. Tum quia. Cõexistentia carentiæ actûs cum illa deliberatione non reddit illã carentiam puram omissionem. Ergo neque antecedentia reddet illam carẽtiam puram omissionem liberam. Tum quia. Posset esse illa antecedentia, & nondum esse omissio, sed sequi positio actûs. Ergo illa antecedẽtia præcisè non est sufficiens mutatio.

217.

RESPONDEBIS 3. Hanc ipsam carẽtiam eandem numero reddi pro posteriori signo liberam.

CONTRA. Tum quia. multi ex oppositis censent, quòd necessarium non possit transferri in liberum. Tum quia. illa carentia actûs, quæ cõexistit deliberationi, non erat à voluntate orta; habetq; se, sicut & aliæ carentiæ entium. quomodo ergo transit nunc, vt dicatur à voluntate orta. si autem non est à voluntate orta, quomodo est libera. Tum quia. De hoc ipso quæritur, per quid illa negatio transeat ad rationem liberæ, si coexistendo illi consultationi, non erat libera.

218.

PROBATVR 3. Ratione S. Th. hîc q. 71. ar. 5. in Corp. quã etiã vtuntur alij. Verba S. Thomæ sunt. *Si in peccato Omißionis intelligantur etiam causæ, vel occasiones omittendi: sic necesse est in peccato Omißionis aliquem actum esse.* Vnde sic arguitur. quia & esset omissio pura libera vt supponitur, & non esset omissio pura libera: Si enim esset, vel fieret ex aliquo motiuo, vel ex nullo.

219.

Si ex nullo. Ergo non esset volũtaria adeoque neq; libera: quia liberum supponit voluntarium. quod autem non esset voluntaria, inde probatur: quia si ex nullo esset motiuo, non esset etiã ex motiuo amoris boni tãquã finis, & tamẽ nullus est actus voluntatis, qui suo modo respiciat bonũ. Si autem illa pura omissio est ex aliquo motiuo. Ergo non est pura omissio libera: quia hoc quod est in peccato omissionis etiam causa omissionis, vt ait S. Thom. importat actum, qui etiam addit, oportet quòd ista causa, in quantum est voluntaria, habeat aliquem actum ad minus interiorem voluntatis. Deinde, quia vt vrgebat Lugo, carentia & omissio actûs, est de se indifferẽs, vt sit propter hoc vel illud motiuum. Ergo quòd sit propter hoc potius, includit aliquid positiuum, & aliquid in actu secundo, quod non erat dum erat in actu primo, vt ex hoc vel illo motiuo fieret. Deinde quòd moueri aliquo motiuo importet aliquem actum positiuũ, sic probari potest. Moueri voluntatem aliquo motiuo, non est illi proponi motiuũ: quia proponi spectat ad intellectum, moueri autem ad voluntatem. Tunc vlterius quæro. Moueri hoc voluntatis in pura omissione per hoc motiuum, vel est distinctum ab eo, quod est non moueri, vel indistinctum. Si indistinctum. Ergo quod mouet, non mouet: moueri enim & non moueri non distinguis.

220.

221.

ſtinguis. ſi autem moueri illud eſt quid diſtinctum. Ergo eſt aliquid poſitiuũ. quod ipſum pro- 222. batur. Hoc moueri eſt condiſtinctum ab ipſo non moueri. Ergo ſi non moueri formaliter in volũtate eſt, quid negatiuum moueri formaliter, quod illi opponitur, erit poſitiuũ quid: negatio enim non alio tollitur niſi poſitiuo.

Hic ipſe medius terminus ſic aliter proponitur. Ponamus voluntatem eſſe potẽtiam diſtinctam realiter ab intellectu. ponamus illum cõexiſtere, cùm eſt aduertentia ad præceptum poſitiuum, eſtque mera carentia actûs. Ponamus rurſus immediatè pòſt annihilari volũtatẽ. quæro, vel 223 erit tunc omiſsio pura libera pro illo conſequenti, vel non erit: ſi erit. Ergo erit voluntariũ liberum ſine voluntate. ſi non erit: Ergo nec in ſuppoſitione in qua diſcurrimus erit omiſsio pura libera: quia tam ſe voluntas non mouet ad illam omiſsionẽ, mortuoque modo ſe habet, ac ſi non eſſet in rerum natura. Ergo ſicut ſi non eſſet in rerum natura volũtas non eſſet omiſsio pura libera; ita nec erit in præſenti caſu.

Reſoluuntur hæc omnia in hunc medium terminum. ſi hoc quod eſt moueri volũtatem hoc motiuo ad puram omiſsionem non ſit aliquid poſitiuum, inexplicabile erit, quid ſit illam mo- 224. ueri hoc motiuo.

RESPONDET I Aliqui. Illud moueri non eſſe quid poſitiuum, eſſe tamen aliquid priuatiuum.

CONTRA. De hoc ipſo quæritur, quid ſit voluntatem moueri illo motiuo priuatiuè; ita tamen vt illud moueri ſit condiſtinctum ab ipſo non moueri, & quidem non ratione propoſitionis obiecti, ſed ratione ipſius voluntatis.

RESPONDET 2. Arriaga cit. 225. Motiuum aliquod voluntatem mouere, ſiue directè ſiue indirectè, etiamſi illud motiuum nullo modo tangatur actu aliquo volũtatis, modò præciſè illa omiſsio ſit dependenter à cognitione de illo motiuo. Quod ipſum illuſtrat Inſtantijs.

CONTRA eſt. Tum quia. de hîc ipſo quæritur. ſi non oſtendatur aliquid poſitiuum, quomodo pura illa omiſsio dici poterit fieri dependenter à cognitione de illo motiuo? Tum quia. poteſt eſſe propoſitũ illud motiuũ, & non fieri illa pura omiſsio depẽdenter ab illo motiuo. Er- 226. go hoc eſt aliquid aliud, quàm mera omiſsio. quid autem illud? & ſicut quando ad actum Commiſsionis proponitur motiuum, moueri illo voluntatem fieriq; dependenter actum ab illo motiuo, non eſt ſimpliciter proponi motiuum ab intellectu. Ergo & in omiſsione idem fiet. Tum quia. Inſtãtiæ, quas congerit Arriaga omnes concedi poſſunt: Nam non declarant quomodo voluntas tunc dicatur moueri illis motiuis in pura omiſsione, tali modo, qui diſtinguatur à non moueri illis motiuis.

Di-

227 Dicit Ouiedo. Omiſsionẽ habere motiuum extrinſecum immediatum & quaſi interpretatiuum & virtuale, ex eo præciſè, quòd depẽdeat à cognitione illud proponente; eò quòd cognitio alliciat ad omiſsionem proponendo obiectum & influendo in voluntatem, quaſi per applicationem motiui, & ſi motiuum non conduceret, non eſſet applicandum, ſuperfluaque eſſet illa cognitio. Dicit item. illud motiuum, eſſe immediatũ quia motiuũ nullo modo influit in omiſsionem, ſed per ſuammet entitatem mediã cognitione applicatam. poteritque per Ouiedo illud motiuum appella- 228. ri interpretatiuum: quia non eſt intrinſecum omiſsioni, ſed interpretamur quaſi eſſet intrinſecũ, eò quòd ab illo motiuo procedat. Poteſt inſuper per eundem hoc motiuum appellari virtuale: quia omiſsio, quæ formaliter intrinſecum motiuum non habet, quaſi virtute, & æquiualenter illud intrinſecum continet, ex eo quòd ab illo procedat.

CONTRA hæc omnia dicta. Reſtituuntur Interrogationes. Quomodo omiſsio pura, habeat hoc, quòd depẽdenter fiat à cognitione? quid ſit illam procedere ex hoc motiuo? diciq; poteſt, & non eſſe, vt ſupponitur, 229. otioſam illam applicationem, & eſſe otioſam: quia non apparet quid moueat, & quid plùs habeatur, dum vnum motiuum habet, quod non habetur, dum non mouet aliud. Concedi poteſt. quod ſi eſſet illlud motiuum omiſsionis puræ, eſſet immediatum. Sed reſtat quærere. quomodo reſpectu omiſsionis, habeat rationem motiui? reſtabitque quærere. vnde interpretari poſsimus, quòd ab illo motiuo procedat omiſsio? & non procedat ab alio; idemque quęrere reſtat, de illo motiuo virtuali.

RESPONDET 3. Perez. Duplex 230. eſt finis & motiuum. alter eſt poſſeſſus iam, veluti DEUS poſsidet ſuam Diuinitatem, & nos gaudium de noſtra exiſtẽtia ante omne exercitiũ libertatis. Alter eſt finis nondũ poſſeſſus, ſed poſsibilis poſsideri. Fines iam poſſeſsi nunquam ſunt contrarij; non enim ſimul exiſterent, neque poſsiderentur ſi contrarij eſſent. inter fines autem poſsibiles poſsideri, multi poſſunt eſſe inter ſe contrarij. Ex quo vlterius ſic arguit. Omittens non neceſſariò habet pro motiuo actu mouente & attrahente finem poſsibilem poſsideri; ſed habet 231. pro motiuo amato, finem iam poſſeſſum, ante exercitium libertatis, & finis iam poſſeſſus, functuſque iam munere alliciẽtis, non mouet nec allicit de nouo, ſed mouit, & facit potiùs quieſcere. Fines autem poſsibiles contrarij poſſunt quidem mouere ad ſui procurationem; ita tamen vt ſimul non moueãt. Si autem ſimul aliquid in voluntate poſsũt facere, ſolùm eſt poſſe facere quieſcere ipſam: nam impe-

impediẽdo se faciunt, vt nonnisi quiescat voluntas.

232. Vnde iam per ipsum negari debet Argumento quòd pura omissio quærat finem, & dicendũ puram omissionem non habere motiuum mouens ad se tanquam finem nondum possessũ, sed habere motiuum iam possessum, & acquisitum: pura enim omissio est dispositio quædam animi nihil vltra volentis, sed quiescẽtis in bonis possessis.

CONTRA est. Tum quia. Ex vi adlatorum, & erit illa omissio pura libera, & non erit pura libera; erit vt supponitur, non erit autem vt probatur. quia dum debebat poni omissio, nondum ponebantur motiua; supponun-

233. tur enim poni, nonnisi, post possessam omissionem. Ergo in illo priori non erat libera: procedebat enim sine motiuis voluntatis non etiam est libera, quãdo iam facta est: quia indifferentia accedẽs post rem, non facit rem liberam. Tum quia quãuis hic discursus ostendat ex motiuis contrarijs non posse sequi purã omissionem, sed non ostendit, quomodo si vnum sit, vel si sint plura motiua cõpossibilia, quomodo inquam, sequatur ex illis pura omissio? in quo tamen est difficultas. Tum quia. vel possum ponere nouam omissionem liberam quæ antea non fuit, a-

234. deoque ad illam habere motiuũ vnum, vel plura compossibilia; vel non possum ponere nouam. Si non possum ponere nouam omissionem liberã. Ergo omnes sunt præhabitæ, habentq; se ita, sicut se habet in infantibus omissio amoris Dei, quæ non est certè omissio pura libera, sed necessaria. Si autem possum habere puram omissionem nouam liberam, quomodo ex principijs Perez omissio pura libera est finis possessus?

235.

DIFFICVLTAS III.

Soluuntur Obiectiones.

OBIICITVR I. Ratio petita ex varia habitudine Dei ad Omissionem. Potest Deus ponere præceptum de suspensione omnis actûs: quæ enim in hoc implicatia? Ergo dabitur pura omissio libera.

RESPONDETVR. Esse impossibile tale præceptum, quod velit impleri rem impossibilem: impossibilis autem est pura omissio libera. ad eum modum, quo im-

236. possibile est præceptum, vt homo vestiat se hirco-ceruo.

INSTABIS I. Ponatur voluntas indifferẽs ad auditionẽ & nõ auditionem sacri, suspẽdat Deus suũ cõcursum: illo casu voluntas est indifferens ad vtrũq;. ergo libera. & tamen vtraque illa volitio, est sine omni actu: Supponimus enim Deum, ad nullum actum velle concurrere.

RESPONDETVR. Non esse illic indifferẽtiam, quæ saluet libertatem: saluãs enim libertatem, debet esse cum posse agere, & non agere; non potest autẽ supponi ipsum posse agere, si non ha-

237. beatur præparatus cõcursus Diuinus exhibendus. consequenter erit tunc omissio pura, sed non libera: quia non habet posse agere & non agere. Quod posse innectit sibi exhibitionem concursus Diuini. eritque illic indifferentia propositionis obiecti, non indifferentia voluntatis.

INTABIS 2. Amet homo Deum liberè, eò quòd habeat paratum etiam concursum ad actum oppositũ. Demus vlteriùs Deum negare concursum ad omnem alium actum, tunc ille amor Dei manebit liber. Ergo quia tunc potuit purè omittere liberè: supponitur enim negari concursus ad aliquem positiuum actum.

238. Ergo vlterius possibilis erit pura omissio libera.

RESPONDETUR. Amor ille erit liber. siquidem supponitur ad omnem quidem alium actum negari concursum Diuinum, sed non negari cõcursum ad actum oppositum amori; actus autem oppositus amori est odisse, vel dicere, Nolo amorem, vel omitto amorem, consequenter non erit ille amor liber titulo alicuius puræ omissionis liberæ tunc ponendæ.

INSTABIS 3. Ponatur actus liber amoris, conseruet illum Deus, & dum cõseruat, faciat Deus decretũ de non dando concur-

239. su ad oppositum amori; ille amor erit liber, adeoque libera illius omissio, & tamen illa omissio erit pura: quia supponitur Deum ad nullum alium actum velle concurrere.

RESPONDETVR. In nostris principijs de libertate illum actũ fore nõnisi ampliatiuè liberum, ratione elicitionis in differentia in qua nondum erat decretum de non concurrendo ad actum oppositum amori. v.g. ad actum

240. omissionis; sed non erit formaliter & proximè liber, dum iam cõseruatur: quia supponitur negari concursus ad oppositum, v. g. ad omissionem, quæ tamen ex dictis, non potest perfici, nisi per actum.

OBIICITVR 2. Ex conditione Libertatis Voluntatis. De ratione Libertatis est posse amare & non amare, odisse & non odisse, & pro Axiomate habetur, quãdo situm est in potestate agere, situm est etiam non agere, sed hoc, quod est non amare, non odisse, non requirit actum positiuum. Ergo potest dari omissio pura libera.

241. RESPONDETUR. Non amare & non odisse, si negatiuè, vt debet, accipiantur, esse quidem in potestate libertatis creatæ, sed ex adiuncto: quia scilicet potest dicere voluntas: Volo non habere amorẽ, sed non æquè primò ac per se, sicut per se potest poni Amor vel odium. Sicut & materia non æquè primò respicit priuationẽ ac formam. Deinde dici potest, quòd hoc quod est non amare, sit pura negatio, si sit non amare non liberum, secùs

242. cùs si sit non amare liberũ, propter dicta.

INSTABIS I. Si non detur pura omissio libera, confundetur libertas Contrarietatis, & Cõtradictionis: Nam etiam non esse amoris erit quid positiuum.

RESPONDETVR. Non confundetur Libertas Contradictionis & Contrarietatis, Nam libertas contrarietatis erit ad amorem &odium; libertas autem contradictionis, erit ad amorem, & non amorem. qui non amor erit quidem ex modo significandi quid negatiuum, inferetq; negationem amoris non inferendo odium, quod infert aliquid positiuum, non faciet tamen id sine 243. vllo actu. Atque ita odium inferet positiuè aliquid positiuum, saluabitque libertatem contrarietatis. Non amor autem inferet positiuè aliquã negationem ratione cuius illatæ saluabitur libertas contradictionis. Infer. Amorem &Odium contrariè sibi opponi, suntq; extrema saluãtia libertatem cõtrarietatis. Amor autem & non amor cõtradictoriè sibi opponũtur, non quidem si spectetur Ly Non amor penes actum, nam actus amandi & actus non amandi non opponuntur contradictoriè, sed in quantum actus ipse importat ipsum non amare, quod non a-244. mare contradictoriè opponitur ipsi amare.

INSTABIS 2. Quãdo aliquis amat vt 4. quod non amet vt 5. est illi liberum: nam ille 5. gradus est composibilis cum illis 4. nõ dicit enim positiuè, Nolo 5. gradum. Ergo tunc illum omittit liberè, & per puram omissionem.

RESPONDETVR. Si non habeatur talis propositio obiecti quæ impetret ponendum esse maiorem amorem, v.g. amorem vt 5. 245. necessariò habetur amor nonnisi vt 4. intẽsus, omissioq; 5ti gradus erit quidem pura sed non libera ob defectum comprincipij requisiti. hoc est, requisitæ propositionis obiecti. si autem habeatur talis propositio obiecti, quæ possit impetrare amorem, vt 5. omissio quidem illius erit libera, sed nego quod pura, propter dicta.

INSTABIS 3. Tam actus quã negatio actûs, est sub dominio voluntatis, & actus non pendet à voluntate mediante alio actu. Ergo nec omissio pendebit mediante aliquo actu voluntatis; imò sicut ad committendum 246. sufficit cognoscere obiectum habere potestatem non agendi, & ponere cõmissionem, ita ad omittendum liberè sufficit præcognoscere obiectum liberè, habere potestatem non agendi & ponere omissionem.

RESPONDETVR. Esse quidem sub dominio voluntatis, etiam negationem actûs, sed modo debito negationi, hoc est, per aliquid positiuum negationem inferens; estque hoc, vt dictum suprà, non æquè primo per se situ in potestate voluntatis. Cùmq; possit

247. possit sufficiens mutatio esse à non esse actûs ad esse actûs ipsa positiua Commissionis entitas, non fiet Commissio mediante alio actu, secùs omissio. in qua vt transeat ad esse omissionis haberi non potest sufficiens mutatio sine vllo actu; sufficitq; cum reliquis prerequisitis habere potestatem omittẽdi, sed nego dari, potestatem omittendi purè. Concedimus item voluntatem esse agens per electionẽ, & quòd possit consultatio de electione omissionis præcedere. Sed nego posse præcedere consultationem de omissione pura libera: 248. impossibiliũ enim non est præconsultatio. Conceditur vlterius quòd me non ambulare nihil aliud sit, nisi quòd cum habeã potestatem ponendi actum ambulationis, cognoscamque me illam habere, nihilominùs non ambulem, eritque tunc omissio pura deambulationis, sed nego quòd erit omissio pura libera, & tamen sine omni actu, idque reflectendo ad dicta suprà.

OBIICITVR 3. Si non esset omissio pura possibilis, sequeretur debere in intellectu præcedere infinitas deliberationes: si enim intellectus ad hoc, vt constituat voluntatem proximè ad 249. duas partes Contradictionis, v.g. ad audiendũ sacrũ, & non audiendũ, debet illam constituere expeditam ad aliquid tertiũ, v.g. ad volendum ludere. quia cùm respectu illiꝰ lusus est volũtas libera debet adhuc constitui libera ad negationẽ seu omissionẽ lusûs, indigebit propositionẽ alicuiꝰ tertij, & sic in infinitũ.

RESPONDETVR. Negando quod vniuersaliter, qui deliberat de positione amoris & omissione, debeat deliberare de aliquo disparato tertio. sed sufficit dicere positiuè, Volo omittere amorem, iamque non dabitur processus in infinitum: 250. quia nec processus ad tertium. fietque tunc per directam omissionem amoris. Si autem velit indirectè omittere amorem, ratione scilicet aliûs actûs, sicut non necessitatur ad illum actũ, ita nec necessitabitur ad processum in infinitum.

Continuatur Solutio.

OBIICIT 4. Arriaga & Ouiedo, ex Hurtado, supponitque, vt homo amet aliquod obiectum propositum, liberè, nõ est necesse vt habeat cognitionem reflexam, de ipso amore, sed solùm de bonitate & malitia obiecti. Quo supposito. sic 251. Argumentatur. Iste potest tunc liberè cessare ab amore & odio obiecti; quia nec bonitas obiecti ad amorem, nec malitia ad odium necessitat, sed potest vtrumque omittere, non autem per actum reflexũ quo velit non amare, aut odio habere: quia secundùm suppositum, non cognoscit amorẽ, neq; odium. Ergo potest purè omittere liberè.

RESPONDETVR. Negando vltimam Cõsequentiã. Cõcedo ergo, vt homo amet aliquod obie-

ctum propositum liberè, non est necesse vt habeat cognitionem reflexam de ipso amore. Con- 252. cedo quòd tunc homo posit liberè cessare ab amore vel odio obiecti, idque sine reflexione ad amorem vel odium. Sed nego quòd posit cessare purâ omissione & tamē liberâ, nec hoc probatur, vnde & nego posse illum liberè cessare ab amore vel odio obiecti, & tamen sine omni actu, nec hoc addit Arriaga, ante cōsequentiam quam formauit.

Sed quæres, cùm homo non habeat cognitionem reflexam de ipso amore vel odio, quomodo liberè per nos cessare poterit ab amore vel odio obiecti. Ad hoc dici potest, liberè ita cessabit, Quia dicet voluntas, Nolo circa hoc obiectum versari: non 253. dicet Nolo amare, quia non præcesit reflexio de Amore, nec dicet Volo odisse, quia non præcessit cognitio reflexa de odio, poterit autē elici actus, Nolo circa hoc obiectū versari, quia ipsa indifferens propositio obiecti sufficienter illi prælucet, proportionaturque propositio obiecti indifferentis tenens se à parte intellectûs, cum actu à parte voluntatis procedente, Nolo circa hoc obiectum versari. Quanquā dici etiam posset, quòd quāuis vt homo liberè amet, non sit necesse eum habere cognitionē reflexam de amore; est tamen necesse eum habere cognitionē directam de amore seu appetibilitate obiecti, quomodo enim amabit, non prælucente cognitione de amore, consequenter si velit omittere amorem, poterit omittere per Actum positiuum, Nolo amare, de quo actu præcessit, non quidem reflexa, directa tamen cognitio.

INSTAT idem. Quando homo vult aliquid impossibile cū amore Dei, non est necesse habere actū Nolo amare, sed sufficit voluntas virtualis non amandi. Ergo in eo casu datur omissio pura illius reflexæ voluntatis de non amando Deo.

RESPONSUM iam est. illius vo- 254. luntatis reflexæ de non amando Deo, esse omissionem purā, sed non liberam: quia supponitur non præcessisse vlla præcognitio honestatis reperibilis in ipsomet imperio. Cur autem sufficiat voluntas virtualis non amandi; & pura negatio, quæ tamen sit libera, non sufficiat, peti debet ex dictis suprà & ex rationibus pro Conclusione.

OBIICIT 5. Perez. Voluntati liberæ non solùm est possibilis actus & determinatio libera, perficiens potentiam, & promouens bonum, adferensque augmentum, sed est etiam possibilis actus, & determinatio libera 255. non promotiua boni, nec faciēs illius augmētum. sed talis determinatio in nobis pura omissio est, suspēdēs omnem actū. Ergo datur pura omissio libera. Minor probatur. quia si talis determinatio esset actus positiu⁹, iam ille actus nos perficeret, & augeret bonum.

bonum. Maior probatur. Tum quia. Potuit DEUS nihil creare contentus solâ possessione suorum bonorum, quo euentu, determinatio illa libera, ad nihil creandum nullum fecisset augmentum, bonorum, neque intra se, neque extra se: Voluntas enim creandi licet non sit perfectiua Dei, est tamen perfectiua creaturarum. At verò si nihil 256. creasset illa volitio, ne quidem creaturas perficeret. vt est manifestum. Tum quia. Voluntas libera non potest pati necessitatem producendi aliquod bonū, nisi illud bonum sit necessarium ad possessionem finis efficaciter intenti, quæ sola intentio necessitat ad media. ob quam rationem intellectus noster nulli veritati, contingenti, quam non videt existentem, assensum necessarium præbet. Sicut enim finis habet se ad voluntatem; ita prima principia per se nota & visa se habent ad intellectum, necessitatemq; voluntati ad media finis efficaciter intentus, & 257. intellectui veritas visa adfert. Quo posito sic vlteri⁹ subsumit. Potest accidere, vt mihi persuadeam, aut saltem imaginer me iam consecutum esse finem propositum, & me non indigere iam vlteriori bono, vt sim beatus, sed tunc potero liberè nullum quærere bonū, sed sistere in meipso. Sicut Deus potuit in se sistere, bonum nullum distinctum à se producendo. consequenter per puram omissionem liberam non ponere actum: quia qui liberè eligit aliquem actum positiuum, v.g. amorem perfectiuū, iam quærit vlteriùs bonum.

RESPONDETUR I. Neg. Maj. Prima illius Probatio non conuincit: quia quamuis illa determi- 258. natio Dei libera nullum fecisset reale physicum augmentum in Deo, obstante formalitate actus puri, fecisset tamen augmētum ex modo nostro cōcipiēdi, quale augmentum facit etiam volitio creādi mundi, vnde non haberet tunc Deus Omisionem liberam, sed eliceret actum æquiualentem, huic nostro, Nolo quidquam creare.

Secunda probatio non conuincit: quia quamuis voluntas libera non patiatur necessitatē producēdi aliquod bonū non necessariū; tamē nō excludirur hic modus ipse nolendi, qui propter 259. rationes adlatas etiā in omissione libera requirit actum. vnde non est quidem necessitas nolēdi obiecti, est tamen necessitas modi nolendi eius, quo nonnisi potest nolle volūtas hic autē est si nolle sit liberū, actus positiuus.

RESPONDETUR 2. Nego. Min. Probatio eius distingui potest. Actus ille augeret bonū augmēto sibi extrinseco, & transitiuè, Nego. augeret augmento in transitiuè, & quod augmentum est ipsemet ille actus Conc: propositionem. Illustratur. Potest voluntas imperare hunc actum eliciendum positiuum, Nolo hunc actum elicere, cur non e-

260 onim? Et si potest ab intellectu proponi: cur non & attingi ab appetitu rationali? Cuius actus erit iste sensus, Nolo vllum actũ præter hunc quo dico nihil me voliturum in posterum. ita & in præsenti idem cõtingeret. Quare autem non posfit voluntas nolle liberè habere augmentum bonorũ sine omni actu, id colligitur ex probationibus adlatis.

Ea quæ attinet ad Auctoritates S. Thomæ vel S. Scripturæ, explicari possunt. quòd loquantur de Omissione, sed non omissione pura libera. S. autẽ Thomas, quãdo interdum dicit posse esse peccatum omissionis sine 261. omni actu, loquitur de actu qui per se & directè velit illã omissionem, cùm sufficiat indirectè & in alio illam velle.

QVAESTIO III.

Positâ Possibilitate puræ Omissionis liberæ, dandané illa DEO?

AD Cõplementũ & Quæstionis & solutionis Argumenti immediatè propositi ex Perez, discutienda est hæc Hypothetica. Si possibilis esset in Creatis pura omissio libera, possetné illa poni etiam in Deo? Quam Quęstionem mouit Quiros in 1. p. d. 262. 67. negatque Deo omissionem liberã, citans pro hac sententia, Suar. Fons. Sal. Ruiz, Salmanticenses.

DICENDVM est. *Si esset possibilis pura omissio libera, illa etiam in Deo reperiretur.*

PROBATVR 1. Quia quæcunq; implicantia ostẽdetur, quòd repugnet Deo pura omissio libera, illa militabit, quòd non detur in creatis. Ergo si in creatis illa implicantia, vt supponitur, non conuinceret, nec conuinceret in Deo. Quod ipsum vlteriùs in hoc fundatur. Ideò potest creatura omittere: quia positâ obiecti propositione, suf- 263. ficit non mouere se voluntatem: quia voluntas est potentia libera, nec est bonum necessarium de cuius omissione deliberatur, &c. &c. reassumunturque Rationes pro hac omissione in creatis. sed potest esse propositio obiecti, Deo, sufficitque si voluntas Diuina se non moueat. quod si potest facere creata voluntas, Cur non poterit Increata, estq; libera voluntas Diuina, & non necessitata &c. &c. Ergo si potest omittere purè liberè voluntas creata, poterit & Increata.

PROBATVR 2. Si positâ possibilitate omissionis puræ liberæ, in Creatura, non esset illa possibi- 264 lis in in Deo, esset impossibilis vel ex prædicato libertatis. & hoc non: quia & ratio, & fides ponit in Deo libertatem. vel repugnabit ex prædicato puræ omissionis, idq; ex eo: quia quod in Deo est, Deus est, adeoque & pura omissio Deus erit; Deus autem non est purum non esse, seu omissio. Sed hæc ratio non cõuincit: quia quamuis in Deo actus liber sit idem in re quod necessarius, nihilominus datur in Deo actus liber. Ergo etiam dari poterit & actus puræ omissio- 265. nis, quamuis ille in re & in recto sit quid positiuum.

Probatur Paritas. Ideo verum est Antecedẽs: quia positâ paritate in recto, & quo ad entitatem &c. inter actum necessarium & liberum, saluatur formalitas liberi, ratione æquiualentię per nos, ratione connotatorum etiam per alios multos, ratione diminutæ existentiæ per Perez, quæ deficit, vel aduenit Deo. Ergo etiam positâ paritate inter actum positiuũ, & inter puram omissionẽ quoad rectũ & entitatẽ, poterit etiam assignari disparitas ratione æquiualẽtiæ ad creatã omissionẽ, ratione obliqui & cõnotati, ratione diminutæ seu interpretatiuæ existẽtiæ.

266. PROBATVR 3. Quòd seclusis imperfectionibus dicit propriũ suum conceptũ, illud omne Deo tribui debet: Nam Deus est essentialis exigentia omnis perfectionis. Sed omissio pura libera, seclusis imperfectionibus dicit adhuc suum proprium cõceptum, nempè obiecto non merente determinatè volitionem, nec determinatè nolitionem, non ponere vtrumque, quod verè erit omissio pura libera. Et certè dicere actu positiuo: Non volo bonum, & nolo hoc bonum (casu quod sit finitum, & non necessitans) est perfectio. Ergo etiam erit perfe- 267. ctio, dicere vno actu positiuo, nec volo, nec nolo. Si enim separatim illi actus non dicunt imperfectionem. Cur dicent coniunctim in vno actu positæ illæ tendentiæ voluntatis? Ergo etiam vlteriùs nec erit imperfectio purâ omissione liberâ idem facere, quod facit ille actus positiuus, nec volo nec nolo. Denique nullus ille actus qui competit alicui principio, ceteroqui etiam reperibili in Deo est imperfectus, modò ad illum actum ipsum illud principium per se ordinetur: hoc ipso enim non posset competere Deo si diceret ordinẽ, suppono transcẽdentalem, 268. ad aliqud imperfectũ; redderetur enim ratione illius ordinis essentialiter imperfectum, atq; adeo inconueniens Deo. Sed suppositâ possibilitate omissionis puræ liberæ, Omissio pura libera competit voluntati liberæ, ordinaturque ad hunc actũ volũtas, & quidem per se. Ergo.

Minor Probatur. quoad primam partem. quia omissio libera habet pro principio voluntatem. Ergo illi competit. Quoad secundam Partem. Nempè quòd ordinetur voluntas ad omissionem purã liberam. Quia hic ordo in re nihil aliud est nisi ipsamet voluntas libera potens 269. omittere, & omissio quæ supponitur possibilis, ordinabiturque voluntas ad illã per se. quia ad hoc solum non ordinatur per se voluntas, quod est malum, & de se peccaminosum. hoc autẽ non competit vt sic omissioni puræ liberæ.

 OBII-

OBIICIT I. Quiros. Nullum
prædicatũ Diuinum poteſt non
amari à Deo, vtique amore effi-
caci, vi cuius,quantum eſt ex ſe,
voluntas Diuina daret exiſten-
tiam, ſi poſset, tali prædicato.
Ergo nequit voluntasDiuina pu-
rè omittere. Cõſeq. patet. Nam
vt purè omittat, debet negare
exiſtẽtiam alicui prædicato Di-
uino; nempè volitioni, quam
270. poteſt habere. Antecedẽs pro-
batur. Nam omne prædicatum
Diuinum eſt bonum infinitum;
hoc autẽ dum videtur clarè, ne-
ceſsitat ad amorem efficacem
ſûi (inefficax enim,debetur bo-
nitati finitæ) Quod ipſum ex eo
Confirmat. Quia Beatus ne-
ceſſariò amat omne prædicatũ
Diuinum, vt æquè à quolibet
rapiatur. vti æquè ex clara in-
tuitione cuiuslibet actûs, quan-
tumuis liberi bearetur, Ergo ſi-
militer dicendum de Deo, qui
ad ſe amandum ex ſumma per-
fectione neceſsitatur.

RESPONDETUR. Inprimis Ar-
gumentum multum probare.

271. Retorquetur enim ſic. Nul-
lum prædicatum Diuinum po-
teſt non amari à Deo, vtiq; amo-
re efficaci, vi cuius daret illi
exiſtentiam quantum eſt ex ſe
volũtas Diuina. Sed nolitio præ-
entis mundi eſt tale prædicatũ.
Ergo illi dat exiſtentiam volun-
tas Diuina Ergo nunc eſt nolitio
efficax præſentis mundi, & ta-
men ſupponitur de facto exiſte-
re mundus. Deinde dici poteſt,
nullũ prædicatũ Diuinũ ſecun-
dùm id quod dicit in recto, po-
teſt nõ amari à Deo, poteſt tamẽ
non amari à Deo, ſecundùm id
quod dicit in obliquo,dabitq; il-
li DEus exiſtentiam ſecũdùm id
quod dicit in recto, non verò ſe- 272.
cũdùm id quod dicit in obliquo,
nolitioniq; poſitiuæ dabit DEUS
exiſtentiam ſecundùm id quod
dicit in recto, ſicut & ipſimet o-
miſsioni puræ liberæ.

Rurſus. Vnicuique efficaci-
ter amato prædicato, dat exi-
ſtentiam DEus, ſi illius ſit capax;
& quia omiſsio exiſtentiæ non
eſt capax niſi intrepretatiuè, &
virtualis cuiuſdam, & quidem
ad Dei arbitrium, ideò illã Deus
non dat ſemper; & ſi dat, inter-
pretatiuam dat, & ſicut Beatus
rapitur actu Dei libero non-
niſi ſecundùm id quod dicit in
recto, ita & Deus rapitur ad po-
ſitiuam nolitionem, vel ad purã
omiſsionem, non verò ſecũdùm 273.
quod dicunt aliquid in obliquo.
obliquum autem iſtud omiſsio-
nis, eſt obiectum, nec determi-
natè volitum, nec determinatè
poſitiuo actu nolibile.

OBIICIT 2. Idem. Vt Deus pu-
re omittat volitionem, neceſſa-
rium eſt vt in illa inueniat ali-
quid malum. conceſſo autem,
quòd nolitio mundi non imbi-
bat imperfectionem, dici non
poteſt, quòd ſit mala. Sequ: pro-
batur. Qui purè omittit amare
interpretatiuè habet nolitionem
amandi. Ergo licet non in obie-
cto, at in exercitio ipſo nolendi
inuenit aliquid mali. Quod ipsũ
vlte-

274. vlteriùs in hoc fundatur. quia
volitio Diuina nec eſt mala in ſe,
vti volitio creata quæ imperfe-
cta eſt, neque quâ impedit ali-
quid boni, niſi quatenus eſt im-
peditiua alicuius actus Diuini:
pura enim carentia ſûi bona eſſe
nequit ſi ipſa volitio in ſe mala
non eſt.

RESPONDETUR. Vt DEus o-
mittat pure volitionem mundi,
non eſt neceſſe vt in volitione,
vel illius exercitio inueniat ali-
quid mali; ſed ſufficit vt aduer-
tat non eſſe in illo infinitam rati-
onem boni: quia ſi Deus velit
actu poſitiuo omittere volitio-
nem mundi non eſt neceſſe, vt
275 in ipſa volitione aduertat ali-
quid mali: ita quando purè o-
mittit non eſt neceſſe vt in voli-
tione aduertat aliquid mali.

Neque valet ſi dicas cum
Quiros. hoc tantum verum eſſe,
quando quis non cognoſcit re-
flexè ipſum exercitium, quod
Deus noſcit. non inquam valet.
Quia ſaltem aliquando poteſt
creatura reflexè noſcere hoc e-
xercitium, & tamen illud omit-
tere purè non ex eo, quòd illud
exercitium malum ſit, ſed quia
liberum ſibi eſt. Deinde, quia
licet ad hoc vt oderimus aliquid
eſt neceſſe obiectum proponi
276. ſub ratione mali; nihilominùs,
vt abſtineamus ab actu non eſt
neceſſe, vel odiſſe actum, vel o-
diſſe obiectum. Sed formaliſsi-
mè id ſufficiet: quia non appa-
ret & obiectum & exercitium a-
ctûs, per modum boni infiniti,
& neceſsitantis. Suppoſitâque
poſsibilitate omiſsionis puræ li-
beræ ponendo eam volũtas non
extraheretur extra ſpeciem mo-
di ſui agendi, extraheretur au-
tem ſi odiſſet aliquid non pro-
poſitum ſibi tanquam malum.
Quod autem dicit Quiros.quã-
do Deus omittit poſitiuè voliti-
onẽ mundi, inuenit rationẽ ma-
li reſpectiuè: quia inuenit im-
peditiuum bonitatis inuentæ in 277.
tali nolitione. Idem ad præſens
applicari poſſet. quod ſcilicet
illa volitio ſit reſpectiuè mala:
quia ſcilicet impedit bonum o-
miſsionis; non quidem phyſicũ.
ſiquidem eſt pura carentia, ſed
bonum conuenientiæ ad maio-
rem & extenſiorem vſum liber-
tatis progredientem vſq; ad pu-
ras omiſsiones. probandumq;
illi reſtaret, quòd nullius boni-
tatis etiam interpretatiuæ & vir-
tualîs exiſtentia, ſit in illa omiſ-
ſione, cum puræ omiſsioni libe-
ræ concedatur interpretatiua,
& virtualis exiſtentia. Quamuis
autem nihil ſit mali in volitione
oppoſita, non probatur, quare 278.
non ſit boni quidquã in hac ex-
tenſione libertatis quæ ſit per o-
miſsionẽ puram. Ad eum mo-
dũ quo poteſt nihil mali aduer-
tere in aliqua volitione creata
voluntas, & tamen ex ſola liber-
tate eundem purè omittere, po-
ſito quòd pura creata omiſsio
non implicet.

OBIICIT 3. Idem. Aſſumitq;
principium. Quòd ſcilicet pura
omiſsio libera importet imper-
fecti-

fectionem. & quidem imperfectio est quòd positio puræ omissionis liberę, careat vero gaudio & felicitate: hæc enim non est in omisione sed in pręsentia boni.

RESPONDETVR. Verùm quidē gaudium non fit omissione gaudij. Sed nego, quòd verum gaudium non possit esse circa omis- 279. sionē tāquam circa obiectū. negandūq; restat. quòd positā possibilitate puræ omisionis liberæ, non possit stare gaudium in ipsa illa interpretatiua existētia omissionis, & in vsu illo extēsiuo libertatis vsq; ad puras omissiones, quæ de se non sunt malæ.

INSTAT I. Minùs haberet illa omissio in sua entitate & perfectione, siquidē prædicatū positiuū positiuæ volitionis per nullū aliud compensat pura omisio.

RESPONDETUR. Quòd omissio pura secundùm id quod dicit in recto non minùs habeat præ volitione; licet habeat in obliquo minùs. Nam volitioni mundi o- 280. bliquum respondens est mundus; omissioni autem, nec existentia, nec non existentia mundi, sed imparitas ista in obliquis actuum Dei admitti debet: quia etiam positiuæ nolitioni mundi respondet negatio mundi, quæ non est par existentiæ mundi.

INSTAT 2. Si posset dari omisio pura libera, posset etiam Deus velle per volitionem realiter distinctam.

RESPONDETUR. Negando seq. Quia positā omissione purā in recto tamen importante ipsam Deitatem, non destruitur simplicitas Dei ratioque actus puri, quod vtrumq; destrueretur, si Deus vellet per volitionē realiter distinctam,

INSTAT 3. Si daretur omis- 281. sio pura libera Spiritus S. non procederet ex omni exercitio libero. siquidem ex carentia procedere nequit. Vnde non ita adæquaret voluntatem; sicut VERBUM intellectum.

RESPONDETUR, Posse procedere Spiritum S. ex omissionibus etiā liberis: & licet non possit procedere ex carentijs puris, potest tamen procedere ex carentijs puris liberis: in hocque disparitas erit: quia priores sunt merum nihil, secùs posteriores: priores negāt omne esse, posteriores, non negant interpretatiuum esse, nec negant quietem possessionis, quam negat merum nihil. 282.

OBIICIT 4. Idem. Quando Deus amans creationem mundi omittit imperium talis amoris, deberet per aliam omissionem omittere illud imperium, & hoc per aliam, quod est concedere processum in infinitum. Assump: Probat. Nam Deus per nullum exercitium simplex omittendi ponit impedimentum imperio reflexo de tali exercitio: stat enim benè quòd Deus omittat imperium circa amorē, & nihilominus imperet reflexè talem omissionem.

RESPONDETUR I. In Deo posse admitti. Sicut infinitum co-

283. gitationum, de omnibus possibilibus; ita & infinitum imperiorum de omnibus suis volitionibus, nolitionibus, omissionibus, quæ omnia imperia erunt syncategorematicè infinita, sicut & notitia omnium possibilium: quia verò non est illic vlla realis multiplicitas omissionum, vel imperiorū, sed ipsamet essentia Diuina vna æquiualēs omnibus illis, iam deuitabitur infinitudo, qualis in scholis impugnatur. De quo ipso imperio sic discurritur. Quando Deus amat & intelligitur omittere imperium amoris, vel procedit Argumen- 284. tum de imperio innexo ipsi amori, & hoc nunquam omittitur: nam ipse amor qui est volitio, formalissimè includit volo amare. quod ipsum est imperiū innexum Si autem sit res de imperio reflexo, tale imperium concedi potest Deo: quia nobis ex eo non conceditur, eo quòd nobis non repræsētetur semper honestas illius imperij. Vnde non habemus semper pręrequisitum ad formandum illud imperium. Deo autem omnes hæ honestates semper sunt præsentes, adeoque est expeditus ad illa formanda. imò formabit illa, 285. vt pleniùs saluetur quomodo sit Deus infinitum volitiuum, non tantum in ratione entis, sed & in ratione volendi. vtq; saluetur immutabilitas volendi in quacunq; suppositione possibili, debet habere omnem possibilem volitionem. de quo in I. parte.

Neq; valet si dicas. Admitti à nobis processum in infinitum in principijs, quòd horret schola. eo quòd concesso hoc processu, sequatur nihil vnquam posse produci. Non inquam valet quia omissio ipsa, aut imperium Omissionis, non est per se principium productiuum. hinc non sequetur posito hoc processum impediri productionē effectuū. Deinde. Nō debet admit- 286. ti processus in infinitū in Causis, si illæ distinctæ sint, & si infinitudo illa processuum non innectitur ipsi conditioni vnius imperij. iam autem infinitudo omissionum, & imperiorum imperantium omissiones innectitur vni principio, quod est infinitū volitiuum in quo pluralitas actionum vnitas est.

Quod si dicas illud imperiū secundum fore otiosum; negabitur hoc: non est enim infinito volitiuo indebitum.

RESPONDETUR. Negādo quòd DEus imperium amoris omittēs debeat ex vi rationis adlatæ per aliam omissionem omittere. Quamuis enim simplex e- 287. xercitium omittendi non impediat imperium reflexum, si simplex exercitium omittendi non circumstantionetur formalitate quietis in bono illo possesso, vt loquitur Perez, bonum est. secùs si circumstātionetur formalitate huius quietis, vel alia phrasi. simplex exercitium omittendi non impedit reflexum imperium de illa omissione, si voluntas se

tas se ulteriùs exercere velit liberè. Secùs si nolit, nolle illud exercendo purâ omissione, licet non liberâ.

OBIICIT 5. Si daretur in Deo omissio pura libera, daretur in Deo potentia realis. vt viuat per 288. aliquid aliud realiter distinctum & ad suscipiendam denominationem ab aliquo imperfecto, qualis est carentia.

RESPONDETUR. Negãdo quòd 290 pura omissio secundùm id quod dicit in recto & secundùm quod est vita interpretatiuè sit aliquid realiter distinctum à Deo, licet ratione connotati sit aliquid realiter distinctum. quod etiã euenit in alijs actibus liberis ex communiori sententia.

DISPVTATIO III.

De alijs Diuisionibus Peccati.

Breuiùs illæ expedientur. Nam quæ hic adferri possent, vel alibi Tractata sunt. vel spectant ad materiam Controuersam.

QVÆSTIO I.

De Diuisione in Mortale & Veniale.

289. PRÆMITTO I. *Tam de Mortali, quàm veniali prædicatur hoc Genus, Peccatum.* An autem sit prædicatio vniuoca, an Analoga. inquirere solẽt Auctores. Et certè quod vtriusque possit haberi cõceptus perfectè vnus, decidi debet conformiter ad ista quæ dicta de cõceptu Entis. Addit Suar dis. 2. hîc. Sect. 5. Quòd secundùm Metaphysicam considerationem, vniuocè conueniant; non tamen secundùm considerationem Theologicam, & secundùm nocumenta quæ adferunt Animæ.

291. PRÆMITTO 2. *Dari peccata tam venialia, quàm mortalia.* Ratio. Tum quia. ita docet Scriptura. Ipse enim Christus comparat quædam peccata festucæ, quædam trabi. S. etiam Ioan. ep. 1. cap. 1. ℣. 8. dicit ex vna parte. Si dixerimus, inquit, quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus. Vnde agnoscit dari in nobis peccata sine quibus nõ sumus in hac vita, & tamen dicit idem Ioan. c. 3. ℣. 6. Omnis qui in eo manet non peccat. & infra v. 9. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit. Vnde iam agnoscit esse quædã peccata, quæ de istis qui manent in 292. Deo non possunt affirmari, nec de istis qui dicũt de se ℣. 18. quia trãslati sunt de morte ad vitam. quæ

quæ duo loca concordari non possunt, nisi ponatur diuersitas peccatorum stantium cum charitate, & expellentium charitatem. Tum quia Ita definiuit Trid sess. 8. c. 11. & 12. & Can. 23 & 25. & Sess. 14. c. 5. Can: 7. Tum quia. In moralibus etiam dantur offensæ lues & graues. Cur in præsenti non dabuntur.

PRÆMITTO 3 Præter dicta alibi de mortali & veniali *quærendum restat quid sit constitutiuũ vtriusq; in ratione grauis seu mortalis, & in ratione leuis seu venialis.*

293. EXPLICANT I. *Aliqui.* Veniale constitui in ratione venialis per imputationem Diuinam: quia scilicet DEVS non imputat aliqua pro graui offensa, & alia imputat.

NON satisfac. Huius imputationis vel habetur fundamentum, vel non habetur. Si non habetur. Ergo posset Deus sua non imputatione facere vt Christicidiũ sit æquiualens verbo otioso. & si in humanis obiectiua grauitas non desumitur ex imputatiõne, nec in præsenti desumetur. Si autem habetur fundamentũ illius imputationis, illud potiùs erit quæsitum constitutiuum.

294. Tum quia Dantur aliqua peccata quæ ideò sunt mala, quia Prohibentur. Ergo antecedenter ad imputationem debent habere iam malitiam. Tum quia. Sequeretur ex dicta sentẽtia vltimum resolutorium Cur DEVS offendatur, esse ipsam illius imputationem: si enim vlteriùs resolueretur, illud potiùs constitueret peccatum: non potest autem dici, quòd Cur Deus offendatur? resolubile sit in ipsam illius imputationem: quia posset creatura respondere Deo, offenderis quia vis: quia libet, non quia ius habeo: pendet enim tota ratio malitiæ ex tua imputatione. Imò posset dicere Creatura. Cum possis facere ne sit 295. offensa, tuã imputationẽ subtrahendo; cùm illam non subtrahas arbitrariè, tibi imputa, quòd offendaris. essetque Deus Auctor & Causa peccati: quia esset Causa & Auctor constitutiui peccati; nẽpè ipsius imputationis exhibitæ à se cum inclinatione. quæ imputatio est per te cõstitutiua peccati.

RESPONDEBIS I. Quando Deus aliquid imputat quod ante prohibitionem non erat malũ; non potest Creatura Deo dicere: offenderis quia vis. Consequenter nec in præsenti poterit dicere.

CONTRA. quia posset Deus 296. vltimò replicare. Ego quidem hanc materiam extraxi ad materiam offensæ, sed quòd mihi extrahenti tu debeas parere, & nisi pareas quod pecces, id non ex mea imputatione & voluntate est. hocque ipsum est vltimũ cur tu pecces. In præsenti autẽ non nisi (per te) liberam suam imputationem posset Deus obtrudere.

RESPONDEBIS 2. Liberè Deus dat

dat gratiã conuersionis, liberè
præbet concursum ad peccãdũ.
neque tamen per hoc dici debet
offendi: quia vult. Ergo etiam
in præsenti idem dici non pote-
rit.

297. CONTRA. Quia quod Deus
præbeat concursum, id facit ad
saluandam libertatem, quæ sal-
uari potest, licet imputatione
non constituatur peccatum.
Quando item non dat gratiam
efficacem, id non quidem in ra-
tione selectionis gratiæ: hæc e-
nim pendet à Deo: sed in ratione
non factæ conuersionis, vltimò
reijci debet in creaturam. si au-
tem vltima ratio constitutiua
venialis, vel mortalis est impu-
tatio Diuina, vltimò etiam re-
sponderetur, Cur Deus offenda-
tur: quia Deus vult. sequeretur-
que absurdum, quod non sequi-
tur ex antecedenti. Ea quæ in
298. Contra assumuntur, vel sunt
communia cum Hæreticis, pon-
dus non habent. Vnde Ly Bea-
tus cui non imputauit Deus pec-
catum. hoc sensu accipi debet.
Beatus cui data gratia Iustifica-
tionis, quâ positâ delentur pec-
cata. Quando autem alij ex eo
vrgent imputatione constitui
peccata: quia Deus potuisset
etiam veniali pœnam æternam
præstituere. hoc etiam conces-
so, nõdnm sequetur imputatio-
ne stare veniale. quia ratio me-
ritiui pœnæ non est formalitas
prima in constitutione actionis
malæ.

DICES. Furtum floreni v. g.
non differt specie à furto floreni 299.
sine tribus grosis, & hoc ipsum
non differt specie à furto sine
sex grosis. Ergo apparet furtũ
istud solâ imputatione stare. Nã
furtũ v. g. vnius floreni est mor-
tale. furtum autem 20 grossorũ,
non est mortale.

RESPONDETUR. Si comparẽ-
tur illa furta inter se, secundùm
immediatũ & nõ notabilẽ exces-
sum inter se, non distinguentur
specie: non enim notabiliter
differunt; distinguẽtur tamen si
tota collectio sumatur, taxetur-
que grauitate reperibili in hac
acceptione alieni damnifica,
quæ acceptio damnifica com-
pletur moraliter hac summa in
circumstantijs talis indigentiæ 300
subiecti damnificati: non ergo
ex imputatione erit furtum flo-
reni peccatum mortale, sed ex
ipsa conditione obiecti, quo ra-
tione damni in his circumstan-
tijs notabiliter differt furtũ gra-
uiùs à furto leuiori. Illustrat hoc
Tann. Ponãtur dispositiones vt
8. caloris. inducetur forma ignis.
& tamen hæ non sunt distinctæ
specie & notabiliter à dispositi-
onibus vt 7. neque dispositiones
vt 7. à dispositionibus vt 6. ita &
in præsenti tota collectio simul
sumpta aliam taxam, & valorem
meretur, non ex imputatione
simpliciter, sed ex dissonantia re- 301.
peribili in damno notabili, quod
damnum notabile ex circumstã-
tijs est florenus v. g. quod tamẽ
non est ita accipiendum, quasi
si vel vnum solidum non subtra-
has, iam non sis cõmissurus furtũ
graue: cum etiam sine illo so-
lido sit damnificatio grauis. sed
circiter furtũ floreni hoc est da-
mnũ moraliter tale, quale mora-
liter infertur acceptione floreni.

EXPLICANT 2 *Alij cum Caiet.* Dif-
ferentiam inter veniale & mor-
tale. quia veniale est circa me-
dia, mortale circa finem. Tan-
nerus docet, mortali tolli coniũ-
ctionem & ordinem ad vltimum
finem; quem non tollit veniale.
302. Accedit & Explicatio Durandi.
Mortale eo constitui, quia aufert
charitatem, veniale nonnisi fer-
uorem illius. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit Tum quia;
Vel agitur hîc de obiectiua ma-
litia & per se, vel de alia & ex ac-
cidenti. Si de alia, etiam venia-
le ex accidenti potest esse circa
finem, hoc est, contra ordinem
ad finem, cõtra charitatem &c.
casu quo putetur esse mortale.
Et è conuerso. Mortale potest
esse nonnisi circa media, & con-
tra feruorẽ charitatis, si appre-
hẽdatur vt veniale. Quodsi hîc
agitur de obiectiua malitia, quę-
rendum restat. Vnde de hoc,
303. quod mortale debeat esse con-
tra finem, Veniale contra me-
dia, semper inquirendo de obie-
ctiua & vltima formalitate. Tũ
quia. Ordo iste ad finem, vel ad
media, cum sit quid respectiuũ,
debet aliquod absolutum præ-
dicatum præsupponere in pec-
catis, & hoc potius erit consti-
tutiuum eorundem. Tum quia.
Non satis explicatum est quid
sit peccatum esse cõtra finem, &
quid contra media. Si enim no-
mine finis intelligatur Deus, &
nomine mediorũ creaturæ. iam
v. g. homicidium non erit mor-
tale: est enim occisio creaturæ.
Si autem nomine mediorom in-
telligatur id quod vsurpari po- 304.
test, vt aliquis saluetur, nonné
potest esse mortale contra talia
media, scilicet non adhibẽdo il-
la. Nec plus valet illa explica-
tio, quod mortale sit contra Le-
gẽ, veniale pręter legẽ: defacto
enim Lex Diuina etiam venialia
prohibet. Addit Vasq. Quod qui
præter legem operatur, potiùs
videatur ponere opus indiffe-
rens, quàm veniale.

EXPLICAT 3 Suar: cit. sect. 4. n.
10. Quod scilicet veniale pręter
moralem malitiam, quam ex
obiecto & proprijs circumstan-
tijs habet, non habet illam pro-
priam deformitatem mortalis:
quæ in auersione à vero vltimò 305.
fine, & in conuersione Virtuali
ad Creaturam, vt ad vltimum
finem, posita est. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit. Tum quia.
Mortale non stat in hoc quod est
præter malitiam moralem non
habere, propriam deformita-
tem nonnisi venialis. Ergo nec
è conuerso, Veniale stabit in il-
la carentia deformitatis inclusæ
in mortali. Tum quia. De hoc
ipso quærere restat, quæ sit ista
turpitudo propria mortalis: id
enim quod adfert de auersione
& conuersione, locum vniuersa-
liter non habet. Sæpè enim pec-
cat

cat aliquis mortaliter, poteftq. perfiftere in actuali apprehenfione demonftratiua quod Creatura non poſsit eſſe finis vltimꝰ, experieturque peccator ſe tunc non ſtatuere in peccato mortali pro vltimo fine creaturam. Neque tunc dicetur virtualiter id facere. cùm oppoſitum actu apprehendat; poteſtq; aliquis deſerere medium neceſſarium ad conſecutionē vltimi finis, qui eſt Deus, neq; tamen per hoc creaturam ſtatuere ſibi pro fine. Tū quia, Vt vrget Arriaga. d. 48. n. 16. Pone aliquem homicidam cum perfecta cognitione occidere, & cùm aduertentia quòd illud homicidium ſit contra Legem, quòd tollat gratiam Dei &c. ſimilia, facere tamen non liberè, talis non peccabit mortaliter, & tamen non minùs diſerit Deum virtualiter tanquam vltimum finem. Ergo apparet tali formalitate non conſtitui mortale. Denique quærere reſtabit. Cur non poſsit eſſe ab vltimo fine auerſio venialis; ſicut datur leuis offenſa. in omni etiam plenè deliberato veniali reperitur contemptus, licet leuis, adhæſioque leuis creaturæ, cum deuiatione leui à Deo. Vnde inſuper explicandum venit. quæ auerſio, quis contemptus, quæ conuerſio ad Creaturam ſit grauis.

306. 307.

Noto ad ſoluendas obiectiones. Explicari interdum peccatum per hoc quod quis præferat hic & nunc vſum creaturæ Legi Diuinæ. Sed inde non ſequitur quòd hoc ſit primò eſſentialis conceptus mortalis. coniungitur quidem peccato quod propter amorem temporalium deſeratur Deus: ſed inde non ſequitur, quòd peccator in omni peccato mortali conſtituat ſibi creaturam tanquam vltimum finem. Quando autem Auguſt. lib: 3. de Lib. Arbit: c. 24. dicit peccatorem velle eſſe ſibi Deū, innititur verbis illis: Eritis ſicut Dij. quæ verba, non ita apprehendit Adam, quaſi ex Creatura euaſurus eſſet Deus, ſuiq; vltimus finis: ſed quòd eſſet acquiſiturus inſignem participationem deitatis in genere ſciendi.

308.

Rurſus. Aliud eſt, quid interpretatiuè faciat peccator, & aliud id, cui adiunguntur hæ interpretationes, quod ipſum etiam debet habere formale, & directum conſtitutiuum, quod pro reſolutorio adferri poſsit, quare has interpretationes patiatur mortale, & non patiatur veniale; illaq; potius ratio erit conſtitutiua vel mortalis, vel venialis. Et licet peccator peccando non tendat in Deūm tanquam vltimum finem, non deijcit tamen Deum opinione ſuâ à ratione finis vltimi. ſicut aliud eſt aliqua tenſione arcûs non tangere metam, & aliud, aliam ſibi metam conſtituere. Denique irreparabilitas, & incompenſabilitas peccati mortalis, non reducetur in hoc, quod finem vniuerſalem auferat, ſed quia illa offenſa habet ſuam infinitatem, vel ſimpliciter, vel ſecundùm quid. interpretatiueque aufert vltimū finem. ſed non ſequitur quòd debeat primò illâ formalitate interpretatiuâ conſtitui.

309. 310.

Explicat 4 Arriaga. Quòd peccatum mortale conſtituatur formalitate grauis, & veniale leuis offenſæ. grauis autem offenſa eſt, quæ fundat odium inimicitiæ in Deo, veniale autem, nonniſi diſplicentiam levem. Quod ipſum inde eſt: quia mortale eſt tranſgreſsio omninò libera præcepti Diuini grauiter obligantis. veniale verò, eſt tranſgreſsio præcepti leuis, vel certè non perfectè libera. illud autem præceptum graue erit, quod prohibet rem, quæ notabile damnum adfert, vel mandat rem in ſe alicuius conſiderationis, & ad illam obligat, quantum poteſt. *Hæc explicatio.*

311.

Non ſatisfacit. Tum quia. Tādē vltimo explicat peccatū per effectum: quia explicat per id, quod ſit adlatiuū magni damni. Tū quia. Reſtat de hoc ipſo quærere quo titulo mortale ſit magni damni illatiuum, quid item ſit rem præcipi magnæ conſiderationis? Tum quia. non poteſt eſſe vltima ratio malitię obiectiuæ, quia aliquid eſt prohibitum à Deo. Ergo & in explicatione mortalis ſecundùm obiectiuam moralitatem non erit etiam ad hoc recurrendum.

312.

Explicatur Conſtitutiuū vtriuſq.

Explicatur tandem Conformiter ad dicta de moralitate obiectiua. Quòd ſcilicet, Cùm peccatum vt ſic ſit diſsonantia ad naturam intellectualem; ita mortale erit, quod importabit grauem diſſonantiam ad naturam intellectualem. Cùm veniale importet diſſonantiam nonniſi leuem. Modus autem penſandi taxam grauitatis, debet deſumi ex hac triplici regula. vel ratione obiectiuæ maioris diſſonantiæ; & ſic magis eſt diſſonum naturæ intellectuali, accipere alicui vitam, quàm mentiri iocosè; vel ratione materiæ, & ſic quãuis ponatur quòd furtum ex genere ſuo ſit mortale, furtum tamen vnius ſolidi non erit mortale. taxari denique debet ſecundùm modum aduertentiæ, & voluntarij: nam non eſt grauiter diſſonum hîc & nūc naturæ intellectuali, ſi operetur ſine aduertentia & libertate.

313.

Defenſio huius Explicationis petatur ex materia de Moralitate obiectiua, & in materia de Pœnitentia circa obiectū formale.

314.

Ratio explicationis inſinuatur. Peccatū mortale ſupra rationem peccati non addit aliud niſi grauitatem. Ergo & grauitas mortalis, non addit aliud ſupra diſſonantiam in peccato incluſā, niſi v. g. diſſonātiā grauē, vel leuē. Vniuerſaliterq; rationes ſpecificæ non adferunt niſi talitatē illius generis; & ita colori vt ſic, additur talitas coloris, quæ eſt albedo. Cùm ergo malitia obiectiua vt ſic peccati ſit diſſo-

dissonantia, mortale addet & veniale, talitatem nonnisi dissonantiæ, quæ talitas stabit nonnisi in grauitate & leuitate.

315. Iuuat hîc eruditionis causâ describere discursum S. Thomæ explicantis peccatum per rationem quidem à posteriori, tamen benè notificantem. per rationem inquam à posteriori: quia etiam S. Thom: vsurpat in hac explicatione terminos methaphoricos, qui non sunt constitutiui rerum. Sic ergò discurrit hîc quæst. 57. art. 5. &c. *Differētia peccati venialis & mortalis consequitur diuersitatem inordinationis, quæ complet rationem peccati: duplex enim est inordinatio. Vna per subtractionem principij ordinis, alia quâ etiam saluato principio ordinis fit inordinatio circa ea quæ sunt post principium.* 316. *Sicut in Corpore Animalis quandoq; quidem inordinatio complexionis procedit vsq; ad destructionem principij vitalis, & hæc est mors, quandoq; verò saluo principio vitæ fit deordinatio quædam in humoribus, & tunc est ægritudo. Principium autem actus totius ordinis in moralibus est finis vltimus, qui ita se habet in operatiuis, sicut principium indemonstrabile in speculatiuis. vt dicitur in 7. Ethicorum. Vnde quando anima deordinatur per peccatum vsque ad auersionem ab vltimo fine scilicet Deo, cui vnimur per charitatem, tunc est peccatum mortale; quando verò fit deordinatio citra auersionem à Deo, tunc est peccatum veniale.* 317. *Sicut enim in corporibus deordinatio mortis, quæ est per remotionem principij vitæ, est irreperabilis secundum naturam, inordinatio autē ægritudinis reparari potest, propter id quod saluatur principium vitæ. Similiter est in his quæ pertinent ad animam. Nam in speculatiuis qui errat circa principia, impersuasibilis est; qui autem errat saluis principijs, per ipsa principia reuocari potest. Et similiter in operatiuis, qui peccando auertitur ab vltimo fine, quantum est ex natura peccati, habet lapsum irreparabilem, & ideo dicitur peccare mortaliter, æternaliter puniendus.* 318. *qui verò peccat citra auersionem à Deo, ex ipsa ratione peccati reparabiliter deordinatur, quia saluatur principium.*

Consimilis est & alius Discursus eiusdē hîc q. 88. a1. in Corp. Peccatum est quædam infirmitas animæ sub quo inferiùs positum mortale tanquam species sub genere, illud esse dicitur, quod est ad similitudinem morbi qui dicitur mortalis: eò quòd inducat defectum irreparabilē, per destructionem alicuius principij. 319.

Porrò hoc ipsum principium quod destruit mortale, est ordo ad vltimū finem; positâ autē destructione illius ordinis, iam non potest fieri, restitutio in pristinū statum per aliquod principium interius. cuius ratio est: quia inordinationes eorum quæ sunt ad finem, reparantur ex fine. Sicut error circa Conclusiones reparatur per principium veritatum. 320. Erit ergo illud mortale, quòd erit irreparabile ab intrinseco, & destructiuum principij viuendi; illud autem erit veniale quod habet inordinationem circa ea quæ sunt ad finem, cōseruato ordine ad vltimum finem, & hæc reparabilia sunt, & dicuntur venialia.

Colliges hinc. Peccatum in ratione peccati constitui dictā dissonantiâ, in ratione autem offensæ reperibilis in ipsomet peccato, constituitur taxabilitate à dignitate Diuina. Possunt & alia cōstitutiua assignari peccati, sed sub diuersis eiusdem denominationibus.

321. ## QVÆSTIO II.

De Diuisione in Proprium, & Originale.

NOmine peccati Proprij venit peccatū voluntate propriâ se ad illud mouēte positū; peccatū autem Originale est peccatum commissum in origine seu capite. De proprio peccato nihil disputandum hîc specialiter venit, quod aliàs non sit explicatum. De posteriori Colligo inprimis ea, quæ fusiùs ab alijs enarrantur.

PRÆMITTO I. *Dari peccatū Originale.* Ratio. Tum quia. ita 322. post alia Concil. docuit Triden. Sess. 5. de Peccato Originali. Tū quia. Id docet Scriptura. Dauid Ps. 50. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum &c. & Paulus ad Rom: 5. Per vnum hominem peccatum in hunc mundū intrauit, & per peccatum mors, & ita omnes homines mors pertransijt in quo omnes peccauerūt &c. Tum quia. Non est credibile quòd Deus in suis operibus perfectus artifex & operans secundùm modum conformem vniuscuiusque naturæ, produxisset hominē cum rebellione partis sensualis, quam congruit esse nonnisi subditam. Ergo inductio huius rebellionis debuit ex 323. aliquo vitio oriri; & hoc est peccatum originale.

PRÆMITTO 2. *Notabiliores errores circa Originale. Primus* Pelagianorum illud negantium, contra quos multis August. Nec Chrysost. docuit oppositum, sed tantùm proposuit difficultatem Doctrīnæ Catholicæ in hoc peccato. *Secundus error.* quòd Originale non aliud sit nisi concupiscentia carnis. Contra hunc errorem est Triden: sess. 5. Can: 5. docens baptismo tolli omne id, quod verè peccati rationem habet, & tamen non tollitur concupiscentia. Fundatur Tridenr. in Scriptura. inter alia vbi dici- 324. tur, Nihil damnationis esse his, qui sunt in Christo IESV; & tamen etiam Paulus habuit stimulum carnis, & si intelligatur habuisse nonnisi scrupulos, est alius locus, qui nonnisi de concupiscentia procedit. Meliùs est nubere &c. & tamen hoc scripsit Christianis Paulus. Qui quando concupiscentiam vocat peccatum,

tum, loquitur figuratè, hoc est. esse pœnam peccati, causam, & quia si illi cõsentiatur, erit peccatum. Quamuis autem dantur peccata tecta, id non cõuincit dari in renatis originale: nã peccata, ante Deum tecta hoc ipso nulla sunt; quia omnia sunt aperta oculis eius. Alios errores non moror. qualis est ille Matthiæ Flacci Illirici docentis. quod originale sit forma substãtialis, quæ Adamo post peccatũ arte diaboli data fuit. De quo errore Arriaga. d. 50. n. 4. & Ouiedo cont. 9. n. 10 Et certè hęc forma substantialis originalis peccati, est vel distincta ab anima rationali. vel indistincta. si distincta. *Ergo* duæ formæ substantiales informant eandem materiam, quod est cõtra bonã Philosophiam. Si indistincta. Ergo cùm ante originale, non fuerit originale, ante originale non erat illa forma substantialis, adeoque nec anima rationalis, consequenter Adam peccans non erat homo.

325.

326.

PRÆMITTO 3. *An originale sit verè peccatum?* Esse verè peccatum supponit Trid. sess. 5. Can. 5. Vniuocè an Analogicè conueniens cum alijs, est quæstio decidenda ex principijs vniuscuiusque Philosophicis.

PRÆMITTO 4 *Vnde & quando originale inceperit?* Inprimis non incepit ex peccato Euæ, sed Adami: quia Paulus vni tribuit Homini, quòd per illum intrauerit mors, in quo omnes peccauerũt. cõsequẽter etiam si Eua non peccasset, originale fuisset peccãte solo Adamo, qui sol⁹ habuit vim nocẽdi de facto: quia sol⁹ ex Testimonio Pauli nocuit.

327.

Inquirit Arriaga hîc d. 50. Si habuisset voluntatem comedẽdi pomum Adam, & actu non comedisset, fuissetné originale? Negat futurum idem: quia verba scripturæ, non dicunt, In quacũq; die volueris comedere, sed in quacunq; die comederis. & quãuis externus præ interno nullam addat speciale malitiã, potuit tamen Deus pro conditione essentialiter requisita apponere concessionem externam.

Procedendo vlteriùs in hoc, vnde, & quomodo originale inceperit? Dici potest Quod si alij præter Adamum peccassent, filij ex ipsis nasciturí non habuissent originale: quia non cõstat de pacto cum illis facto. Casu autem quo ponatur peccasse Adam nonnisi post habitos filios, illi essentné cõtracturi originale? de hoc non constat, probabiliusq; est non contracturos: quia propagatione ex vitiato capite cõtrahitur originale: non supponitur autem ante illorũ generationẽ vitiatus Adam. Sed vitiarenturné saltem nepotes? Affirmat Tann. vitiandos. Ratio quia essent concepti ex Adamo iam vitiato. Negat Arriaga quia essent concepti ex Adamo iusto. illeenim esset causa nepotum propagationis, in quantum esset causa immediata suorum filiorum immediatorum, Adamus autem quando genuit causam immediatam, erat sanctus. Sed quomodo in nos deriuatur originale? Deriuatur generatione: nisi enim ponatur generatio non erit originale; homoq; qui hodie produceretur vt Adã non haberet originale; neq; tamen est necesse in illo concubitu sentiri libidinem, quia illa ad hoc per accidens se omninò habet. contrahitur autem ratione seminis masculi. vt docet post alios citatus Arriaga. n. 18. quia cùm solo Adamo Deus fecerat pactum. hinc & infectio filij, Adamo immediatiùs tribui debet. Ex hac autem occasione attingendum venit. quomodo actus coniugalis sit honestus, qui est causa positionis originalis in prole. Ad quod ordinariè Respondetur. Cum illa actio habeat primarium suum finem, nẽpè physicam generationem, quę per se non est connexa cum originali, honestari poterit.

328.

329.

330.

Inquiri etiam solet. *Quodnam fuerit maius peccatum, Adamine, an Euæ?* Si quis tueretur sententiam Cyrilli L. 3. in Iulian. Chrys. Homil. 16. in Genesim Aug. L. 2. de Genesi contra Manich: c. 15. Ruperti. Rabani. &c. quòd mulier videns se non mori, crediderit Deum mentitum fuisse, & ex inuidia prohibuisse esum, grauius illa peccauit præ Adamo. De quo licet quidem enunciet Tertull. L. aduers. Marcion. c. 2. *Quis dubitabit, inquit, ipsum illud Adæ delictũ Hæresim pronuntiare, quod per electionẽ suæ potiùs, quàm Diuinæ sententiæ admisit*: quia tamen per August. obiectum erroris fuit, existimare veniale fore, si contra præceptum Dei de fructu illo comederet, ne sociam contristaret; sic indubiè minùs fuit peccatum Adami. de qua materia vide Bellar. L. 3. de pec. orig. c. 5. Cæterùm ratione damni quod incurrẽdum erat peccato ab illo commisso, cuius damni interminatio spectabat nõnisi ad pactum cum Adamo. hoc sensu grauior eiusdẽ culpa fuit.

331.

332.

PRÆMITTO 5. *Quid sentiendum de his qui præter Beatissimam tribuunt alijs, quòd sint sine peccato originali concepti?* De his discurrit sic Ouiedo. Contr: 1. n. 1. Aliquem excipere sine fundamento à propositione virtuali reuelata, non solùm est temerarium & erroneũ, sed manifestè hæreticũ est enim negare immediatè in seipso reuelatũ. Sed reuelatũ est, omnes posteros Adami exceptã Beatissimã in Adã mortuos. Ergo Neq; audiendæ sunt reuelationes: sunt enim corruptæ & fictitiæ. Hęc ille. *His præmissis sit.*

333.

DIFFICVLTAS I.

Quid per Alios contineri voluntates posterorum in voluntate Adami?

Essẽtia peccati originalis nequit benè explicari nisi præcognoscatur quid sit volũtates postero-

ſtrorum fuiſſe alligatas, vel cõtentas in voluntate Adami. *Eſt autem in duobus difficultas. Inprimis.* Quia Trid. ſeſſ. 5. can: 3. docet. Peccatum originale ineſſe vnicuique proprium. & Seſſ. 6. c. 3. propagatos ex Adamo propriam iniuſtitiam contrahere. Iam autem videtur, ſi proprium peccatum eſt, originis non eſt. ſi originis eſt, quomodo iam proprium vnicuique eſt. *Secunda eſt difficultas.* Omne peccatum eſt voluntarium. Ergo & aliquod peccatum eſt voluntarium. Ergo & originale erit voluntarium. originale autem non apparet quî ſit voluntarium. non enim eſt voluntarium phyſicè: quid enim mihi non exiſtẽti eſt volũtarium phyſicè? non etiam voluntarium moraliter: quia ſi non pręſupponatur aliquis actus in ante phyſicus, quomodo illud ſpectabit ad me moraliter in ratione voluntarij?

334.

335.

Explicat I. Hanc Difficultatem Ouiedo Contr: 9. n. 14. Ponitque duplex in præſenti; cogitari poſſe volũtarium. Primum. Si illud peccatum nec phyſicè nec moraliter in ſe, dicatur ipſis eſſe volũtariũ, ſed tãtùm in capite. ſcilicet primò parente, qui non ſolùm fuit caput phyſicum in ordine ad propagationem, ſed & morale ex pacto, vel ex decreto, de danda vel neganda gratia dependẽter à libertate Adami obſeruantis, vel tranſgredientis præceptum. Secundus eſt modus. Si quod Adamus voluit phyſicè, paruuli dicãtur voluiſſe moraliter, dicitque eſſe difficultatem in hoc ſecundo modo. Adiungit poſtea quòd plurium voluntates poſſint moraliter vnius volũtati alligari; ita vt quidquid ille cui alligatæ ſunt aliorũ volũtates fecerit, reliqui ratum habeant, acſi ipſi feciſſent. Ita, fit cùm plures eiuſdem voluntati ſe committunt. cùm celebratur matrimonium per Procuratorem. imò id fieri poteſt etiam ſi quis liberâ voluntate ſuam voluntatem alteri non commiſerit, idque poſſunt præſtare ſuperiores reſpectu ſubditorum, in illis actibus, in quibus inferiores illis ſubduntur: ita à publicis poteſtatibus ſolent alligari minorennium volũtates voluntatibus tutorũ. Cùm ergò Deus ſit omniũ ſuprem⁹ Dominus poteſt in ordine ad quęcunq; effectũ cuiuſuis volũtatem alligare voluntati aliûs. *Hæc explicatio*

336.

337.

Non ſatisfacit. Tum quia. Primarium punctum huius difficultatis non enodat, quid ſit illa transfuſio? quid ponat tunc illud dominium ſupremum Dei transfundens voluntates? Tum quia. Inſtãtiæ quas adducit, non conuincunt: Nam quando plures ſe vnius voluntati committunt. vel cùm per Procuratorem contrahitur matrimonium, ſemper intercedit act⁹ proprius, qui continet approbationem phyſicam actus phyſici alieni; interuenit enim hic aut ſimilis actus. volo hæc, quę tu volueris, quæ volitio, eſt etiã volitio eius quod ille alius voliturus eſt. Quod attinet ad volũtatem ſuperiorum, id etiam non conuincit: quia id vel intelligitur de ſubditis adultis, vel inadultis. ſi de adultis, intercedet etiam tunc actus prorius vniuerſalis volendi id omne, adeoq; & aliquid quòd ſuperior rationabiliter voluerit; daturq; ſufficiẽs, vel ex hoc ipſo fundamentum, vt præſuppoſito illo actu phyſico, moraliter dicatur voluiſſe id, quòd vult ſuperior: quia volitio vniuerſalis, eſt volitio particularium, licet confuſa. Si autem ſit res de ſubditis non adultis, alligatio illa voluntatum tota referri debet in Ius altum Reipub. diſponentis de bonis ſubditorum etiam illis inuitis, modo id ſit neceſſarium ad gubernationem politicam: ſi enim tale Ius non exiſteret, multa ſequerentur incõmoda in Republica rationali. Cæterùm in hac occurrentia factum quod ponitur, non dicitur eſſe factum proprium minorennis, ſed dicitur factum ex diſpoſitione iuris; & tamen originale dicitur eſſe proprium vnicuiq; peccatum. Iure autẽ alto Deus non vtitur inuitis ſuis ſubditis, & cum tota illa moralitas agẽdi reijciatur in ius altum, ex altera parte tota ratio originalis, non debet reijci in dominium Dei; hinc quamuis cenſeatur aliquid eſſe voluntarium ſubditis ratione alligationis voluntatum eorum qui ſubditi, ad voluntatẽ ſuperiorum, alligatione facta à iure alto, cù m hoc iure alto non vtatur Deus, in actionibus conſcientialibus, ideò hæc alligatio voluntatis poſterorum Adami, in Adamo non poteſt ſaluari per alligationem voluntatis ſubditorum, in ſuperioris voluntate. Tum quia. Ratio gratię efficacis vel peccati, non rectè reijcitur in dominiũ Dei. Ergo nec ratio originalis reijci debet in dominium alligãtis volũtates: præciſaq; ratio dominij habet quidẽ poteſtatẽ diſponendi vt voluerit, ſi patiatur res dominatũ, ſed quomodo in ordine ad hoc patitur dominatum voluntas poſterorum, quæ nullo modo eſt; ita vt non illi dominationi tribuatur culpa, ſed ipſiſmet poſteris.

338.

339.

340.

341.

Explicat 2. Arriaga. d. 51 n. 24. Quia ſcilicet, Deus transfundit voluntates omnium poſterorum moraliter in voluntatem Adami: quod & ipſum præter adlatas ab Ouiedo Inſtantias, ita explicat. Quia etiam talis tranſfuſio fit in materijs ſupernaturalibus: quia etiam Chriſtus Dominus ſuam voluntatem tranſtulit in Miniſtros Sacramenti, ideò moraliter cenſetur velle Chriſtus quod Miniſtri volunt. Vnde per Auguſt: Tr. 5. in Ioan: dicitur Dominus ipſe baptiſans; moraliter etiam dicit Chriſtus illa verba, Hoc eſt Corpus meũ &c. recurritque ſub finem ad dominium Dei. *Hæc explicatio.*

342.

Noo ſatisfacit. Tum quia Pũctum principale in quo eſt difficul-

343. ficultas non attingit, de hoc enim ipso quæritur, quid sit transfundi voluntates posterorum in voluntatem Adami? Tum quia Instantia adlata de Christo non conuincit: facilè enim capimus illam alligationem volũtatis Christi: quia scilicet habuit Christus hunc actum. Volo vt omnes qui baptisati fuerint, sint iustificati: & volo quoties prolata fuerint verba Consecrationis, confici Corpus meũ. quæ actu physico posito, eoque vniuersali, omnes baptisationes, & Consecrationes attingente, fit vt moraliter perseuerans ille actus fundet denominationem 344. hanc moraliter agentis Christi. Simile autem quid in præsenti ostendi non potest. Tum quia. Loquendo de istis, quæ sunt lineæ & ordinis, qui est voluntarium, tunc tantùm recurritur ad supremum dominium Dei, quando agitur vel de cogitationibus, quæ appellantur ab Aristotele Bonæ fortunæ, vel cùm agitur de selectione huius potiùs quàm illius comprincipij offerendi voluntati, aut indiuidui huius potiùs quàm illius determinatione, quæ omnia saluâ libertate perficiuntur à dominio Dei: quia autem nihil prædictorum importat transfusio voluntatum, fit vt hæc trãsfusio saluâ 345. libertate, in dominiũ Dei referri non possit. Deinde augetur per hoc difficultas: quia vidit Deus tales multos qui primùm ad vsum rationis veniẽtes, & interrogati, vellentne disobedire circa esum pomi, responderent: non, quomodo talibus voluntarium est pecatum, & non accidit inuitis?

EXPLICARI potest 3. ex istis quæ idem Auctor adfert. Discurrens de constitutiuo originalis n. 17. Supponit tanquam principium euidẽs in genere moris, quòd multa quæ physicè extrinseca sunt, aut iam præterierint, reputari tamen possint vt quid 346. intrinsecum, & actu præsens, absolutèque dici proprium. sic quando verbis cõtumeliosis afficitur quis, etiãsi illa nihil physicum transfuderint in contumeliatum, dicitur contraxisse infamiam, etiam pro sequenti tempore. quid enim cõmuniùs quam honorem tãquam aliquid intrinsecũ & propriũ sibi reputare? Quòd vlteriùs in hoc fundatur: quia aliquando res extrinseca physicè eodem modo operatur, acsi esset physicè intrinseca, consequenter eò ipso, quòd voluntates nostræ fuerint transfusæ in volũtatem Adami, reputatur moraliter voluntas 347. Adami, ac si nostra. Quando autem Triden. ait Originale esse vnicuique proprium noluit illud esse magis proprium, quàm Veniale habitualiter permanẽs, quod non priuat gratiâ, sed tantùm infert, quòd sit commissum, & moraliter duret. Vnde iam pro explicanda proprietate originalis, non erit necesse recurrere ad priuationes intrinsecas, sed

sed per moralem inhæsionem rei intrinsecę meliùs id explicatur. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit. Quia rationem illam proprij & rationem sequentis moralis inhæsionis in-348. fundat huic principio, quod est nostras voluntates esse moraliter transfusas in Adamum, de quo ipso quæritur quid est moraliter transfundi. Tum quia. Aliud est quærere An actio mihi extrinseca, & peccatum alienũ possit eundem effectum præstare, quem præstat mea actio, de hoc enim non est difficultas: Cur enim non potuisset Deus dicere: si peccaueris, & à te & à posteris facies auferri gratiam. Sed hoc non explicatur quomodo aliena actio, in ordine ad merendum vel demerendum possit esse mea vt dicatur mihi pro-349. pria. Tum quia. Concedo verba contumeliosa auferre honorem, qui est extrinsecus, & tamen se habet quasi qualitas moralis intrinseca. Sed si ego non mandaui, non consului, non extiti, quando alius dishonorabatur, quomodo illius dishonorationis sum causa, estq; mihi propria illa dishonoratio? quod itẽ veniale imputetur mihi, facilè cõcipitur: quia pręcessit physicè quid autẽ meũ physicè pręcessit dum committebatur originale?

EXPLICANT 4 alij apud eundẽ Arriaga. Quòd Deus voluerit dare Adamo gratiam per modum proprietatis naturæ sine vllo pacto de trãsfusione eiusdem in posteros, quæ proprietas est 350. amissa in Adamo sicut nobilitatem Parentis amittunt filij Patre infamiam contrahente. Addunt ratione cõtinentiæ physicæ posterorum in Adamo illos peccasse in ipso, inferuntque vlteriùs nullum de potẽtia absoluta posse contineri in alio ad peccandum, nisi sit ab illo nasciturus. inferuntq; ratione continentiæ physicæ, quẽlibet parẽtem esse caput posterorum, consequẽter peccatũ parẽtis sufficere vt possit imputari filijs. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit I. Tum quia quod dicitur dandam fuisse illis gratiam per modum proprietatis naturalis, vel isto sensu dici-351. tur, quòd iam illis esset debita tanquam proprietas naturalis. & hoc non: quia hoc ipso non esset Gratia illa supernaturalis, vt pote debita: vniuersaliter enim assumitur cum Aug. Gratia nõ esset, si debita esset. Si autẽ hoc sensu dicatur futura fuisse gratia proprietas naturalis: quia vnusquisq; esset nasciturus cum gratia; propositio est vera sed nõ explicatur intẽtum. quomodo scilicet originale sit vnicuique proprium. quid sit voluntates nostras transfundi? &c. aliud enim est dicere quòd gratia fuisset propagationi illi adiuncta, & 352. aliud quomodo amissio illius gratiæ sit voluntaria, & propriũ peccatum vniuscuiusque ex posteris. Tum quia. Potuisset Adã esse caput physicum, & non esse caput morale, nec fundare hoc, vt in-

vt in posterum detur gratia per modum naturæ, quæ enim in hoc implicantia? Ergo in aliud principium referri debet quòd sit caput morale. & non in hoc quòd fuerit caput nostrum physicè. Supponuntque ordinariè Theologi si alio peccato peccasset Adam, non fuisset secuturum originale. Ergo supponunt solam continentiam physicam

353. non saluare originale. Tum quia nascimur ex parentibus in quibus continebamur physicè, & tamen non maculamur peccatis eorundem: neq; enim filius portat iniquitatem Patris. Ergo apparet solam continentiam physicam non fundare originale. & si connaturale est, vt inficiamur peccatis parentũ, facit Deus contra naturam peccatorum, quòd peccata Parentum non inficiant posteros, quod durum videtur.

Non satisfacit 2 ex Arr. quia hoc quod est dari gratiam per modum, proprietatis naturæ debet prouenire à singulari Dei volitione: Nam gratia semel da-

354. ta, non apparet quî in alium trãsire possit: neq; enim transit à subiecto in subiectum, neque per semen est sui diffusiua physicè. Ergo debet intercedere pactum saltē implicit, quod negabatur.

Non satisfacit 3. Quia continentia physica est ad hoc impertinens, tam enim Setus continet physicè Adamum, vt pote qui illũ generare potuisset; quàm Setum Adamus. quòd autem id de facto non fuerit factum, non immutat veram continentiam physicam.

Explicat 5. Vasq. d. 133. c. 2. Eo ipso quòd Deus fecerit Decretum de dãda gratia Adamo, si non peccaret, eiusque posteris, sine vllo maiori pacto contrahi-

355. mus originale. *Hæc explicatio.*

Non satisfacit. Quia non saluat verba Trident. Ostendit enim quomodo caremus gratiã, sed non ostendit quomodo hoc peccatum sit proprium posterorum: poterat enim peccatum Adami esse cõditio sine qua non ablationis gratiæ, quin intercederet tunc peccatum proprium posterorum in capite; ad eum modum quo filij parentis infamis in pœnam parentis priuantur nobilitate; neque tamen dicuntur hinc propriè filij in parente peccare, quod pluribus vrget Arriaga.

356. Attigit hanc difficultatem S. Thomas hic. q. 81. a. 1. dicitque quod motus membrorum propriè & verè reputantur peccatum, quando imperantur à capite, ita moraliter peccatum Adami est propriè nostrum, eo quòd Adam fuerit caput nostrum. *Hæc explicatio vt sonat accepta*

Non satisfacit. Quia inchoat nonnisi explicationē. quòd scilicet Adamus est caput nostrum morale. restat autem quærere. quid sit istud caput morale. nec de hoc voluit discurrere S. Th. Tum quia. Duplex potest series actionum hîc cogitari inprimis cõpa-

357. comparando motus membrorum ad caput. secundò, motus capitis ad membra. circa primum, motus membrorum imputantur capiti tanquam directiuo, & imperanti, & hoc in præsēti non est difficultas: cùm actiones nostræ nòn imputentur Adamo. quod attinet ad secundam comparationem, nunquam motus capitis membris imputantur si illa se non moueant. Vnde restabit explicandũ, quomodo hic motus capitis imputetur mēbris. Tum quia. non apparet vis huius rationis. Motus membrorum imperãtur capiti. Ergo & motus Adami tan-

358. quam capitis est motus propriᵒ membrorum. erit ergo penitius inuestiganda mens S. Thomæ.

DIFFICVLTAS II.
Explicatur ista continentia voluntatum.

PRÆMITTO I. *Peccatum Originale non posse esse peccatum proprium posterorum physicè.*

Ratio. Cùm enim non exstiterint posteri physicè; quomodo peccarũt physicè? debet ergo esse propriũ moraliter: quia non est iam alius proprietatis modᵒ. Quæ ipsa proprietas moralis quomodo explicari debet.

359. Præmitto 2. *Quòd non debeat explicari recurrendo ad scientiam conditionatam.* quòd Deus præuiderit v. g. posteros etiam comesturos fuisse vetitum fructum: Nam non esset ratio, Cur deberent dici ita peccasse, quin etiam deberent dici non peccasse in alia & alia circumstantia. Rursus. Cùm non sit impleta conditio comestionis, quomodo conditionata præuisio potest facere illud peccatum esse proprium paruulorum. Et sicut non datur impœnitētia finalis S. Petri, quamuis illa etiam in alia circumstantia fuerit præuisa; sic nec deberet dari peccatũ pro-

360. prium posterorum: quia conditio comestionis non est in illis impleta, quam conditionem requirit Deus in illis verbis, quãcunque die comederis. Deniq; ex conditionata præuisione non potest sequi absolutum meritũ, vel demeritũ, nisi quis Semi-pelagianisare velit; est autem absolutè, in nobis peccatum originale.

Præmitto 3. *Vt aliquid sit alicui proprium moraliter in ordine ad aliquid agendum. debet esse alicui proprium physicè, per deriuationem autem moralem alteri competere*, id probat Inductio & ita

361. si quis mandet occisionem Pauli faciendam à famulo, physicè occisio dependet à famulo, per deriuationem moralem pendet à Domino. Cuius vlterior Ratio est. quia omnes moralitates (tales de quibus hîc) cùm non sint meræ fictiones, debent fundari supra aliquid reale, & physicũ.

Porrò quando aliquid est vni proprium physicè per deriuationem autem moralem alteri competens, tripliciter id potest

teſt fieri. *Inprimis:* ex poſitione alicuius phyſici, quod non cauſat quidem immediatè phyſicè, & in ſe, cauſat tamen effe- 362. ctum mediate moraliter, & in alio. & ita moraliter abſens venator muſcipulâ capit auem, fitq́ue tunc deriuatio capturæ in ipſummet venatorem. Eius rationis deriuatio non poterat reperiri in originali: neq́ue enim poſteri poſuerunt quidquam in quo mediatè agerent. *Secundò:* quod eſt alicui proprium phyſicè poteſt eſſe alteri proprium per deriuationem moralem ratione diſpoſitionis legis, habentis ius altum ad decernendum etiam inuito ſubdito; talis deriuatio in præsēti non datur: quia Deus nemini inuito & reluctanti poteſt facere propriū aliquod 363. peccatū. *Tertiò.* Quod eſt alicui proprium phyſicè poteſt eſſe alteri proprium per deriuationē moralem ratione pacti. Exempla huius adferenda ſunt. Paciſcor tecum, vt ſi volueris glebā colere meam, fructibuſq́ue eius gaudere, etiam tui filij ius habebunt terræ, & participabunt trāslationem dominij à me facti in illa bona: quodſi tu nolueris, nec illi participabunt. En volitio terræ colendæ eſt propria phyſicè & moraliter Patri, moraliter autē deriuatur & fit propria etiam filiorum, idemq́ue dicendum de ipſamet terra. Item, 364. paciſcitur Reſpublica cum perſona certa, ſi tu acceperis noſtrum imperium gubernādum, filij tui tibi ſuccedent, acceptatio eſt propria phyſicè primi Regis, per moralem autem deriuationem fit proprium Regnū etiam filiorum; ita vt non tantum primus ſit Rex per proprietatem, ſed etiam vnuſquiſq́ue filius eſt Rex per proprietatem. & ſicut eſt quidem in poteſtate filij exuere ſe proprietate ratione pacti ſe concernente, diceréque, Ego ſum inuitus: non tamen eſt in poteſtate, quòd non fuerit vnquam illi proprium illud bonum. Ita & in poteſtate poſterorum v. g. Adæ ad vſum ra- 365. tionis veniētiū vel per ſe vel per alios (vt contingit in baptiſmo infantum) auferre illud originale, non tamen facere ne fuerit vnquam illis proprium, & ſic de alijs ſimilibus Inſtantijs. Vnde ſi talis moralitas facit alteri aliquid proprium moraliter, faciet & peccatum proprium moraliter, cur enim requireret maiorem proprietatis moralitatē? Eſt autem ipſum pactum à Dominio diſtinctum: quia dominiū dicit *fac, impero facias*, grauatq́; alium, non verò ſe. Iam autem pactū dicit *faciam ſi, volo ſi.* grauatq́; etiam ipſum paciſcentem. *His præmiſsis.*

366. EXPLICATVR. *Quomodo ſit peccatum originale nobis proprium?* Peccatum originale non poteſt nobis eſſe proprium phyſicè, vt dictum Præmiſ. 1. nec proprium ratione prçcogniti alicuius conſenſus noſtri conditionati de comedendo cum Adamo. vel cōſentiēdo illi vt dictū Præm. 2. Sed eſt proprium moraliter, ita vt ſit proprium phyſicè & moraliter Adamo, nobis autem nonniſi ratione pacti facti cum Adamo, vt ſi ille non peccaret, non cenſeremur nos peccaſſe, adeoq́; nec amiſiſſem⁹ origina- 367. lē iuſtitiā, vt dictum Præmiſ. 3.

IN IDEM RECIDET. Propriū de ratione ſua generica dicit poſſeſsionem alicuius & attinentiā ad hunc vel illum, & ita ſi ſit attinentia prædicati, quà prædicatum eſt, erit proprium Logicè; ſi ſit attinentia perfectionis quà talis, erit proprium vel phyſicè vel metaphyſicè. ſi ſit attinentia moralis, erit propriū moraliter. Et quia originale peccatum dicit attinentiam phyſicam ad Adamum, tanquam actio illius phyſica, dicit tamen etiam attinentiam moralem (in Adam enim omnes peccauim⁹) ad poſteros illius, fit, vt peccatū 368. Adami ſit proprium peccatum poſterorū proprietate deſumibili ex vi, vt dixi, pacti.

Reſtat explicandum quid ſit noſtras voluntates fuiſſe trāsfuſas in voluntatem Adami, ei alligatas, contentaſq́ue in capite? quod vt explicetur.

PRÆMITTO I. *Perſona cum qua ſit pactum in illo ordine eſt caput.* & ita Caput ſeruilitatis eſt primus ſe ſubdens. Caput regalitatis primus aſſumptus in Regem. Vnde cùm etiam Adam ſit primus cum quo eſt factū pactū, dicetur Caput. Quod ipſum vt explicetur.

PRÆMITTO 2. *Adamum eſſe Caput noſtrum morale*, & in Adamo eſſe noſtras trāsfuſas voluntates. Si ſpectetur ſecūdùm 369. obiecta, quæ in re importantur, in idem recidit: Nam ratio capitis importat Adamum & poſterorum voluntates moraliter acceptas, transfuſio etiam importat eaſdem voluntates & Adamum, vtrobiq́; cum interuentione pacti, à parte Dei; ad eum modum quo Paternitas & Filiatio in re eadem obiecta importat; nempè entitatem filij & Patris, vtrobique interueniente ratione fundandi, hoc eſt, generatione. Vniuerſaliterq́ue quorum vnum dicitur in recto, & aliud in obliquo, poſſunt habere commutationem importationis 370. idem ſemper importando in re, licet aliûs & aliûs denominationem formaliter inferendo. idq́; ex eo, quia in re illud rectum & illud obliquum, ſunt in re obiecta eadem importata, adeoq́ue ſemper eadem.

PRÆMITTO 3. *Eſſe caput, & eſſe transfuſas voluntates moraliter differunt formalitatibus:* quia alia eſt formalitas continentis, & alia contenti: Caput autem eſt per modum continentis, Voluntates autem ſunt per modum contenti.

PRÆMITTO 4. *Quod ratio capitis, ſeu continentis noſtras voluntates in ordine ad merendum* 371. *vel demerendum, non poſsit eſſe phyſica*; quia voluntates noſtræ non exſtiterunt phyſicè peccante A-

damo, superest ergò continentia, transfusio, alligatioque moralis.

PRÆMITTO 5. *Ipsam transfusionem posse concipi proportionatè ad alias transfusiones morales.* vt cùm v. g. trãsfunditur ius in Petrum bonorum, quibus gauisuri etiam successores. quæ transfusio in re nihil importat, nisi pactum vnius ab vna parte de iure ad aliquid dando; ita vt in paciscente consurgat debitum satisfaciendi, casu quo impleatur conditio in pacto posita, & in eo

372. cum quo fit pactum, consurgit ius ad bonum promissum, sed cum debito satisfaciendi illi cõditioni in pacto positæ; ita vt si satisfaciat, sit grauaturus paciscentem ad ponendum bonum pacto promissum, & si non impleat conditionem, grauabitur ille cum quo fit pactum, simulque posteri, carentiâ boni pacto adpromissi.

PRÆMITTO 6 *Ipsum pactum duplici ratione fieri potest.* Inprimis: Vt pactum per se & directè cadat nonnisi in vnum, promissioque illi nonnisi alliget paciscentem, licet conditionem e-

373 iusdem sint secuturi etiam posteri. Secundo modo potest fieri pactum, vt pactum fiat cum vno tanquam habente quẽdam excellentiæ modum, sed etiam faciendo pactum directè & per se etiam cum alijs v. g. posteris. Si priori modo fiat pactum, posteri habebunt se nonnisi per modum sequelæ, appendicis, & annexi; si autem fiat posteriori modo, licet cum excellentia respectu vnius, vtrique conueniet ius, vterque censebitur aliquid velle, vel nolle moraliter.

PRÆMITTO 7. *Hos prædictos modos paciscendi esse longè distinctos.* ostendit hoc inductio: quia in moralibus, aliud est præstare

374. Iuramentum Regi in gratiam Regni, & aliud præstare Iuramentum Regi & Regno. Vnde in Regnis electiuis iuramentum præstatur & Regi & Regno: Nam hoc posterius iuramẽtum inducit specialem obligationẽ Regi ac Regno, in priori autem iuramẽto non inducitur specialis obligatio per se respectu Regni. Aliud etiam est, promittere aliquid Duci exercituum in gratiam militum, & aliud promittere Duci, & militibus. Diuersitas huius modi paciscendi vel ex inde etiam colligi potest: quia si pactum cadat nonnisi in vnum, cuius conditionem secu-

375. turi posteri; si dicant posteri, promisisti hoc nobis, replicare posset promittens: Stare quidẽ debeo promisso, sed non vobis hoc promisi, sed illi quem proximè cõcernebat meum pactum. Denique cum formalitas per se, & formalitas sequentis, sint formalitates distinctæ, etiam pactũ cum vtroq; per se factum, & pactum cum vno per se & aliis ratione sequelæ factum, distinctũ erit. Quo autem modo fiat pactũ, priorinè, an posteriori modo, colligi debet ex rotula pacti, vel

vel ex alijs, de quibus certò cõstat, cõcernẽtibus illud pactũ, ta-

376 liq; pacto posito si posteris negetur promissum, dicere possũt iniuriamur. si autem non facerent satis pacto in Capite per se inclusi, dicere posset paciscens, non fecistis in Capite.

Vnde iam ADDO. Si fiat pactum hoc modo vt cadat & in caput & in posteros per se, licet cum gradu excellentiæ respectu vnius, tunc non solùm caput censebitur facere, sed & mẽbra. Ratio. Tum quia. Promissum paciscentis cadit per se & in caput & in posteros. Ergo etiã si non impleatur conditio pacto apposita cẽsebitur illam non impleſſe non solùm caput, sed &

377. posteri in capite; in capite, inquã, quia necdum existũt. Prob. Cõseq. Non enim debet esse deterior conditio paciscentis, quàm eorum cum quibus fit pactum. Ergo si paciscens se obligat capiti, & in capite posteris, & caput, & posteri in capite dicentur non seruare pactum. Tum quia. Si paciscens non stet promisso dicere posset posteri, promisisti hoc nostro capiti & nobis in capite. Ergo etiam & paciscens dicere poterit, si non impleatur conditio pacti, non fecistis hoc in capite. Tum quia. Illi censebuntur facere, vel non facere, cum quibus fit pactum:

378. solùm enim facere vel non facere in ordine ad præstitutam rem per pactum, ad eos spectat, ad quos spectat pactum. Ergo cum per per se sit factum etiam cum posteris, etiam illi censebuntur non fecisse in capite. *His præmissis*

EXPLICATUR Modus. *Quid sit nostras voluntates transfusas fuisse?* Adam erat cum quo fiebat pactum de danda vel neganda Iustitia originali, idq; cum gradu excellentiæ, eò quòd existeret tanquam primus ex quo reliqui propagandi fuerunt. Hinc ille fuit Caput in hoc ordine secundùm dicta Præm: I. Esse autem Adamum caput, & esse volun-

379. tates nostras in illo contentas, in re eadem obiecta importat, vt dictum Præm: 2. differũt tamen hæc formaliter, vt dictũ Præm: 3. & quia hæc transfusio non poterat esse physica. vt dictum Præmis: 4. debuit esse moralis, stans in hoc: quia Deus pact⁹ est pro sua parte de Iustitia originali danda vel neganda, casu quo non peccaretur, vel peccaretur. vt dictum Præm: 5. faciendo pactum cadens non tantum in Adamũ per se, sed & in posteros, vt dictum Præm: 6. Ratione cuius pacti per se in vtrumque cadentis, ita est non posita conditio pacti, vt non tãtum dici possit Adam non fecisse, sed & nos

380. in Adamo. vt dictum Præm: 7. & in Addito.

PROBATVR Bonitas Explicationis. Quia quæ explicatio ostẽdit quid sit transfusio volũtatũ nostrarum. quid sit non solùm peccasse Adamum, sed & nos in Adamo. & quomodo originale

ſit nobis proprium. illa explica-
tio eſt legitima; hæc enim non-
niſi in præſenti penſanda. Sed
prædicta Explicatio totum hoc
habet. Ergo. Deinde eadem
explicatio fundatur in Sacra ſcri-
ptura. Oſeæ 6. ℣. 7. Ipſi autem
ſicut Adam tranſgreſsi ſunt pa-
ctum meum. Geneſ. 17. ℣. 14.
dicitur: Maſculus incircumciſus
delendus de populo: quia pa-
381. ctum Dei irritum fecit. Quæ li-
cet aliqui Doctores interpreten-
tur, de non ſeruata Lege Moſai-
ca; bene tamen etiam de pacto,
de quo hîc, intelligi poſſunt. Se-
cũdùm Hieronymum, in dictum
Locum.

Soluuntur Obiectiones.

Dices I. Tota hæc explicatio
fundatur in hoc, quòd Deus fe-
cerit pactum cum Adamo, & in
illo cum poſteris. Sed hoc pa-
ctum non datur. vel ſi datur. e-
rat tantum de ipſo Adamo.

Respondetur. Quòd detur
hoc pactum. Admittunt, inquit
Ouiedo, omnes ferè Doctores,
etſi Vaſq. nonnihil dubitet d. 133.
382. c. 1. n. 3. videturque hoc exige-
re ſuauis gubernatio Diuina,
ſupponuntque PP. grauitatem
peccati ipſius Adami ex nocu-
mento peccati, quæ aggrauatio
nulla eſſet ſimpliciter, ſi non no-
uiſſet Adam⁹ de hoc pacto. Ver-
baque ipſius ſcripturæ indicant
hoc, omnes in Adam peccauerũt,
quæ verba non poſſunt rigoro-
ſè accipi ad oſtendendũ, quòd
non ſolùm caput, ſed & nos in
capite peccauerimus, niſi pona-
tur pactum. vt colligitur ex di-
ctis ſuprà. Sed fuitne neceſſari⁹
indiſpenſabiliter cõſenſus Ada-
mi, vt conſentiret eſſe caput?
Quòd non fuerit neceſſarius cõ-
ſenſus, dat rationẽ Ouiedo: quia 383.
ſcilicet ſicut indepẽdenter à po-
ſterorum voluntatibus facta eſt
illa transfuſio voluntatum; ita
fieri potuit independenter à cõ-
ſenſu ipſius Adami. Sed Diſpari-
tas eſt: quia non gaudebãt tunc
libertate poſteri, gaudebat A-
dam⁹. Quòd autem adducit, Po-
teſtates publicas etiam inuitis
dicere leges. vt ſunt v. g. Tuto-
res. id in præſenti non conuin-
cit: quia leges non attendunt
ad ſaluandam libertatem ſubdi-
torũ, attendit Deus. Meliùs er-
go potiùs hoc inde probaretur:
quia nulla neceſsitas huius con-
ſenſûs. poſſet enim paciſcens di-
cere, denegabo Patri & filijs Gu- 384.
bernaturam, vel dabo, ſi hoc vel
illud fecerint vel non fecerint.
& ſicut ad rationem incurrendę
pœnæ non eſt neceſſe grauita-
ti illius pœnæ conſentire: ita
nec pacto.

Dices 2. In oppoſitum eſſe
aliquas Paritates.

Prima Paritas eſt. Non poteſt
adultus peccare in alio tanquã
in capite. Ergo nec potuerunt
poſteri peccare in Adamo.

Respondetur. Circa Antece-
dens diuiſos eſſe Auctores. Nam
videtur illud ſupponere Suar.
Vaſ. Sal. Cathar. apud Ouied ci-
tat. n. 18. Negãt illud Gran. Zu-
mel.

mel. Azor. Curiel. probabiliùſ-
385. que putat Ouiedo ex mente Au-
guſt. in Pſ. 84. Ea peccata Parẽ-
tum, inquit, non pertinẽt ad fili-
os, quæ faciunt parentes natis
filijs. Circa hanc difficultatem,
ita diſcurrere poſſemus. Quòd
in ordine ad amiſsionem gratiæ,
abſolutè loquendo, etiam adul-
tus contineri poſsit in alio tan-
quam in capite: non enim impli-
cat tale decretum. ſi iſte pecca-
uerit, omnibus hominibus aufe-
ram qualitatem gratiæ ſaltem
ſub formalitate inſignîs huius
qualitatis. Quod autẽ ad hoc at-
tinet, an ſcilicet adultus in ordi-
ne ad peccãdum poſsit conſtitui
386. in alio tãquam in capite. de hoc
ſic dici poteſt. quòd ſi intelliga-
tur aliquis actu, vel habitu con-
uerſus ad Deum, non poſset di-
ci in voluntate aliena auerſus e-
âdem proprietate & paritate,
quâ infantes. Ratio. Quia nul-
lum ſupponitur eſſe principium
intrinſecum. è contra conuer-
tens actu vel habitu infantes.
ſupponitur autem tale principiũ
in adultis, vi cuius non æquali-
ter ſe habent, adultus & paruuli.
Cæterùm quia per nos non ap-
paret clara implicantia, quare
non poſsint ſecum ſtare pecca-
tum & Gratia, ſecundùm dicta
in Pœnitentia. Item quare ſecũ
ſtare non poſsint actus auerſio-
387. nis à Deo, cum actu conuerſio-
nis. ſecundùm dicta inibi, & in
Animaſticis. fit vt etiam ſtare ſe-
cum poſsint auerſio in capite, &
conuerſio in ſe, ſecũdùm diuer-
ſos reſpectus. Quòd ſi non ſup-
ponatur adultus actu vel habitu
conuerſus ad Deum, æqualiter
ſe habebũt paruulus & adultus:
quia neuter habebit principium
proprium intrinſecum opponi-
bile auerſioni à Deo. ſed erit diſ-
paritas, nonniſi in potentia pro-
xima & expedita adulti gratiâ
Dei adiuti ad habitionem illius
principij, quam potentiam pro-
ximam non habet infans. Sed
hæc ratio non apparet, quomo-
do impediat, ne adultus cõſtitua- 388.
tur in alio tanquam in Capite.

Secunda Paritas eſt. Per nos
in materia de Pœnitentia. non
poteſt quiſquam iuſtificari iuſti-
ficatione, quâ dicatur conuerſus
ad Deum, ſine proprio actu. Er-
go nec poteſt deiuſtificari deiu-
ſtificatione, quâ dicatur auerſus
à Deo, ſine proprio actu.

Respondetur. Antecedens
procedere de Iuſtificatione phy-
ſicè accepta: & Conſequentia
procedit de Iuſtificatione mo-
raliter accepta, non negauimus
autem poſſe aliquem iuſtificari
moraliter ſine proprio actu, li-
cet non poſsit iuſtificari phyſi- 389.
cè, idque ex titulo denominati-
onis à vitalitate oriundæ.

Tertia Paritas eſt. Non poteſt
quiſquam reddi Sanctus ſancti-
tate alienâ. Ergo neque reddi
peccator per alterius actum.

Respondetur. Per noſtrum
moraliter actum in Capite red-
dimur peccatores, & non tantũ
per alterius. Arriaga etiam ex
mente Vaſq. d. 51. n. 31. Negat
Ante-

Antecedens, de factoque etiam natura humana redditur sancta sanctitate verbi Increatâ.

Quarta Paritas. Non potest reddi aliquis moraliter albus physicâ aliûs albedine. Ergo nec poterit reddi peccator alieno physico peccato.

390. RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia Albedo præcisè spectata non est de linea moris, quomodo ergo moraliter dealbabit. nec est fundamẽtum, ratione cuius possit quis dici moraliter albus. Iam autem peccatum est de genere moris, & aliundè constat, actionem aliûs physicè posse esse aliûs moraliter propriam.

Quinta Paritas. Non potest voluntas bruti constitui in homine tanquam in Capite. Ergo nec voluntates posterorum.

RESPONDETUR. Disparitatẽ esse. quia tota ratio constitutionis in capite vltimò refertur in pactũ, quod est pactũ de linea moris, 391. ipsiq; posteri, ex titulo intellectualis sunt capaces moralitatis, brutum autẽ nõ est capax pacti: pactum enim est inter entia intellectualia nec capax est imputationis moralis. abusiuè tamen possunt constitui in capite in ordine ad aliquid, v.g. si non peccauerit Adã obedient illi bestiæ.

DICES 3. In oppositum esse Auctoritatem S. Pauli ad Rom. 5. ℣. 19. Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per vnius obedientiam iusti multi constituentur. Sed obedientiâ physicâ Christi non eramus moraliter obedientes. Ergo nec moraliter peccantes in Adamo.

392. RESPONDERI posset. Negando Minorem, modò non sit aliunde impedimẽtum peccati mortalis, illa obedientia in Christo posset dici quòd nobis cõueniat. Deinde hoc solùm voluit Apost. quòd ita Christus est caput influens iustitiã, sicut etiam rationẽ capitis habet Adamus in ordine ad deiustificationem.

COLLIGITUR inde, quòd peccatum originale sit peccatum ab Adamo physicè & moraliter, à nobis in illo moraliter cõmissum. Quòd ipsum vt distinctiùs explicetur, sit,

DIFFICVLTAS III.

Explicatur Essentia Originalis.

393. EXPLICAT I. Catharinus Pigius. Quòd originale nihil aliud sit, quàm peccatum primi Parẽtis, quòd imputatione, & per extrinsecam denominationem posteris imputatur. Hæc explicatio, si vt sonat accipiatur, opponit se Trident. Quod expressè docet sess. 5. can. 3. citato, peccatum originale inesse vnicuiq; propriũ, & sess. 6. cap. 3. Propagatos ex Adamo propriam iniustitiam contrahere. non ergo contrahimus illam per denominationem extrinsecam.

EXPLICANT 2. non pauci cum Durando. Quod originale pro mate-

394. materiali dicat ipsam concupiscentiã carnis, pro formali, modum quendam qui est reatus, & obligatio ad pœnam, putatque Vasq. & Bellarmin. quod in hac sententia fuerit S. August. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit. Tum quia. Nõ est conformis Trid quod significat originale sine vllo addito auferri baptismo, & tamen non aufertur concupiscẽtia. auferetur que nonnisi cum addito originale, hoc est, ratione sui formalis. Tum quia Materiale originalis quoad substantiam non debuisset esse originale. sed hoc materiale fuit ante ipsum originale; 395. quia nihil aliud est quàm vis inclinatiua ad delectabile. Tum quia. essentiæ rerum non rectè explicantur suis effectibus Iam autẽ reatus est effectus, & quid consequens originale, sicut & concupiscentia. Aug: nihil plùs vult, quàm quòd originale stet in reatu, non quomodocunq; sed reatu culpæ.

EXPLICANT 3. alij. Quod originale sit carentia Iustitiæ originalis, nomine illius intelligẽdo qualitatẽ quãdam impeditiuam sensualis potẽtiæ, vt docuit Scot. Cord. Maj. Gabr. quos vide apud Vasq. d. 132. c 7. licet aliqui hanc iustitiam sumãt pro 396. gratia sanctificante. *Hæc explicatio.*

NON satisfacit. Quia immeritò sic explicata Iustitia originalis ponitur esse qualitas, multiplicanturque entia sine necessitate & Auctoritate sacra nam impeditio illa potest benè referri in externam Dei protectionẽ, in negationem cõcursûs ad sensuales motus independenter ab imperio voluntatis.

EXPLICANT 4. alij. Quòd originale sit ipsa carentia gratiæ sanctificantis. Cõtra hanc sentẽtiã sunt argumẽta, quibus in materia de Pœnitentia probatum, habituale peccatũ non stare in priuatione gratiæ. sed insuper.

397. NON satisfacit. Tum quia. In illo stat peccatum propriè, quod pro vltima ratione adferri potest, quare aliquis sit peccator: formales enim rationes in aliquo genere sũt rationes vltimæ. sed amissio gratiæ non potest reddi pro vltima ratione, quare aliquis sit peccator originaliter. Si enim quæratur, estné hic infans non baptisatus peccator. respondebitur Affirmatiuè. si quæratur, quare est peccator, respondebitur, quia non est in gratia originali. restat quærere, quare non sit in gratia originali à parte sua? & hoc quod adferetur pro ratione, si sit legitimum, erit quæsitum formale originalis. 398. Tum quia. Omne peccatum ex genere suo dicit motum animi vel in se vel in alio, & tamẽ præcisa gratiæ sublatio, hoc non dicit. Tum quia. Originale peccatum, cum proprio actuali, cõueniunt in ratione carentiæ gratiæ, & non conueniunt in ratione talis peccati. Ergo originale solâ priuatione gratiæ stare non potest,

potest formalitasq; legitima di-
stinctiua originalis à proprio,
potiùs formalisabit Originale.
Tũ quia, Vt vrget Ouiedo, Pri-
uatio gratiæ vel est peccatum,
quatenus Deus debebat eã pue-
ris conferre: & hoc non. quia
Deus debuit eam conferre, casu
quo Adamus non peccaret. Er-
399. go destructâ illâ conditione,
iam non manet debitum. Ergo
nec originale. siquidem illud
stat in hoc debito; & cùm hoc
debitũ sit in Deo, peccatũ autẽ
non sit in Deo, peccatum non
erit illud debitum. Vel priuatio
gratię est peccatum inquantum
ipsi posteri debebãt illã transla-
latam habere ab Adamo. & hoc
non. quia nemo dicitur peccare
propter trãsgressionem obliga-
tionis alienæ, quam implere ipsi
non incumbit. Non etiam pri-
uatio gratiæ est peccatum, in-
quantum ipsi posteri debebant
eam habere: quia debuerunt
ponere causam ne haberent gra-
400 tiã. & hęc potiùs causa erit quę-
situm originalis constitutiuum,
ad quam tanquam effectus con-
sequatur priuatio gratiæ.

Quamuis autem peccatum
realiter loquendo sit mors ani-
mæ, stans in expulsione vitæ quæ
est gratia, negatur tamen primò
cõstitui formalitate mortis. Vn-
de etiam per baptismum aufer-
tur quidem negatio gratiæ, pri-
mò tamen per se non tollitur
negatio gratiæ, sed auersio fa-
cta à Deo in capite. Concedi-
mus quidem quòd sicut peccatũ
actuale stat in priuatione recti-
tudinis actualis debitæ, ita &
habituale in priuatione habitûs
debiti, sed nomine eius non in- 401.
telligitur primò per se gratia,
sed intelligitur perseuerãtia mo-
ralis in actu debito inesse, quæ
perseuerãtia pertinet ad habitũ.

Ad explicandam Essentiam Peccati Originalis.

PRÆMITTO I. *Distinctas has
esse propositiones, Peccauit Adam,
qui fuit Caput nostrum, &, Pecca-
uimus in Adamo tãquam in Capite.*
ad eum modum quo distinctæ
sunt hæ propositiones, Fecit hoc
Paulus qui est Tutor Andreæ, &
Fecit hoc Andreas in suo Tuto-
re. Et certè prior propositio non
infert ullam veram actionẽ po-
sterorum, infert secunda. pote- 402
ratque ratio capitis materialiter
se habere. Vnde potuisset pec-
care Adamus alio peccato, quo
nos non peccâssemus, & tamen
vera fuisset propositio, quòd
peccauerit Adam qui est Caput
nostrum.

PRÆMITTO 2. *Quòd origi-
nale debeat concipi hoc posteriori
modo.*

RATIO. Tum quia. Trident.
appellat hoc peccatum vnicui-
que proprium, quæ proprietas
magis elucet, si dicamur hoc se-
cundo modo peccare. Cùm ra-
tio capitis ex vi terminorum
non excludat, quominùs mate-
rialiter capi possit. Tum quia. 403.
Sacra scriptura hâc potiùs phra-
si vtitur. In vno, inquit, omnes
peccauerũt. Cõsonat huic phra-
si Aug. lib. 3. de Peccatorũ me-
ritis cap: 7. nec sic dicitur esse
aliena peccata, tanquam ad par-
uulos non pertineant, siquidem
in Adam omnes tunc peccaue-
runt. & Epist. 23 ad Bonifacium.
Traxit ergo reatum: quia vnus
erat cum illo & in illo à quo tra-
xit, quod quando traxit admis-
sum est. Tum quia. Peccatum
ab eo causatur qui peccat. Cum
404 ergò & nos peccauerimus origi-
naliter, & nos illud causauimus:
matrimoniumq; non dicitur Le-
gatus contrahere rigorosè, sed
is cuius est Legatus.

PRÆMITTO 3. *Quid sit istud
peccatum quod nos commisimus in
Capite physicè, & quid moraliter?*
Physicè est peccatum Adami,
tanquam capitis, circumstantio-
natum secuturâ infectione po-
sterorum, casu quo poneretur
peccatum. Moraliter autẽ istud
peccatum est, inquantum ratio-
ne continentiæ moralis in Ada-
mo posita est à nobis moraliter
transgressio Legis, quæ conti-
nentia, iam est suprà explicata.
Ex quibus præmissis.

405. EXPLICATVR Essentia ori-
ginalis. Quòd scilicet non tan-
tum stet in hoc quòd peccaue-
rit Adam, qui fuit caput nostrũ.
vt dixi Præm. 1. sed etiã pecca-
uimus, nos vt dixi pręmisso 2. ita
tamen, vt peccatũ illud physicè
stet in actu solo physico Adami
circũstantionato secuturâ infe-
ctione posterorũ, vt dixi Præm. 3.
quod tamen moraliter sit no-
strum titulo continentiæ in ca-
pite. de qua suprà.

Sub finem addenda sunt ver-
ba Arriaga. Quidquid huic De-
clarationi deest, suppleri debet
à Fide, facilèq; euaderet aliquis
dicendo, quòd illud peccatum 406
sit proprium paruulorum, licet
non sciamus modũ, quo sit pro-
prium, quia illum nec reuela-
tio, nec Auctoritas PP. descri-
bit. Imò Bellar. Lib. 5. de Amiss.
Grat. cap. 10. censet in infantib⁹
non reperiri peccatũ, inquantũ
illud dicit actionẽ, sed inquantũ
dicit reatum & maculam. quæ
sunt effectus potiùs peccati, trãs-
eunte peccato, manentes.

De Pœnis Originalis, consule
Arriaga d. 52 Ouiedo Contr: 9.
p. 12. fusiùs Salaz. tr. 13. d. 11. s. 6.
An infantes non baptisati sint
pœnâ sensûs puniendi, dictum
alibi. probabileq; hoc putat 407
Driedo. Albert. Hubertinus &
Gregor. defendit, licet non re-
soluat. Qui illis negant pœnam
sensûs, docent illos tristitiâ leui
afficiendos, ex carentia visionis.
talis est Bellarm. Valent. Palat.
Tann. nullâ afficiendos docet
Vasq. Azor, & ante illos Niss. &
S. Th. Alij tribuunt illis natura-
lem Beatitudinem post hanc vi-
tam, alij negãt, propter Aucto-
ritatem Conc. Africani cap. 72.
vt habetur Tomo 1. Cõcil. Stan-
te tamen hâc Auctoritate, Suar.
& Ouiedo tribuunt illis notitiã
naturalem de Deo, & eius amo-
rem naturalem. Salmeron do- 408.
cet, hãc terrã habitaturos, quod
etiam

etiam docuit Cathar. vocatque hanc ſententiam piam & probabilem Suar. ſed improbabilem illam appellat Pineda. locum autem tenebroſum prope infernũ, tribuit illis Abulenſis, & Sotus, locum ſubterraneum cum luce, Arriaga citatus.

Colliges. Peccatum Originale ſpectari poſſe phyſicè & moraliter. Phyſicè dicit Actum peccaminoſum Adami circumſtantionatum infectione poſterorum. moraliter autem, dicit 409. actionem peccaminoſam, moraliter commiſsam à nobis, tanquam contentis in Capite.

QVÆSTIO III.

De aliis Diuiſionibus Peccati.

PErſtringo hîc diuiſionẽ peccatorum, inquãtum illa ſumunt ſpeciẽ ex obiectis & virtutibus quibus opponuntur: indubiè enim ipſa obiecta, virtutes & habent ſuas diuiſiones. Circa diſtinctionem ex obiectis.

Assero I *Ab obiectis ſeu bonis quibus opponũtur peccata ſumi diuerſitatem ſpecificam.*

Ratio. Quia omne peccatum eſt voluntarium omne au- 410. tem voluntarium ſpecificatur ab obiecto, vt Inductio oſtendit, docetq; S. Th. hîc q. 52 a. 1.

Assero 2. *Peccatum illud eſt grauius, quod priuat meliori bono, ſeu obiecto.*

Ratio. Tum quia. Peccatũ eſt defectus ſeu carentia boni. Ergo maius eſt, quò bonum eſt maius quo priuat: ſicut enim ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita maius ad maius. Tum quia. Vnum peccatum eſt maius altero formaliter. vt fides & ratio docent: neque enim æquè malum eſt mentiri ad oſtentationẽ ingenij, atque odiſſe Deum. Sed 411. ſi peccatũ non eſſet maius formaliter, quod priuat meliori bono, vnum non eſſet maius altero formaliter. quod ipsũ probatur. quia maioritas peccati non poteſt deſumi ex ipſa entitate peccati, cùm nec ratio formalis peccati deſumatur ab ipſa entitate peccati. non etiã deſumeretur maioritas ex ipſa formali carentia boni ſeu perfectionis, cùm non eſſe non appareat, quî ſit maius vel minus, cùm ſtet omni excluſione eſſe; in ly autem omni, non datur maius & minus. Ergo ſicut & ipſæ carentię in alijs materijs maioritatem ſumunt ex termino quo priuant, etiam peccatum ſumet malitiã 412. formalem ex bono quo priuat. Tum quia. Quò maius eſt in aliquo ius, eò maius eſt & debitũ illi reſpondẽs. Ergo cum in meliori bono, maius ſit ius ad amari, maior etiam erit obligatio ad amare in creatura rationali. Ergo ſi ponatur non Amor melioris boni, ponetur contra debitũ maius. Ergo & erit maius peccatũ, cùm nomine maioris peccati veniat factum contra maius debitum. hoc autẽ maius debitum, verſatur circa maius bonũ.

Assero 3. *Diuerſitatem hanc non eſſe ſumendam ſecundùm conditionem ſpecificam obiecti, ſed ſecundùm moralẽ.* Hinc æquale eſt 413. furari rem talero conſtantem, atque talerum; niſi fortè phyſica diſtinctio diuerſam moralitatem fundet. & ita maius eſt v. g. furari militi pugnaturo equũ bonum, quàm æquiualentem equo pecuniam

Circa diſtinctionẽ ex virtutibus quibus opponũtur peccata.

Assero I. *Peccata eſſe ſpecie diſtincta quæ opponuntur diuerſis virtutibus.*

Ratio. Tum quia. aliud per omnes eſt peccatum contra fidem, & aliud peccatum contra temperantiam. Tum quia. Oppoſitio ad bonum diuerſum ſpecie morali, adfert diſtinctionem ſpecificam. Ergo & oppoſitio 414. ad diuerſam actionẽ. Tum quia. Contrariorum eadem eſt ratio. Ergo ſi hæc virtus diſtinguitur ſpecie ab hac virtute, etiã peccatum contra hanc virtutem erit diſtinctum à peccato contra aliam virtutem, eò quòd hæc diuerſitas ſit adlatura notabilem alietatem.

Assero 2. *Peccata quæ opponuntur eidem virtuti, non hoc ipſo ſunt eiuſdem ſpeciei.*

Ratio. Quia illa conditio virtutis poteſt ſub ſe habere, alias ſpecie diſtinctas honeſtates, vt etiam ſupra de liberalitate dictum Ergo oppoſitio ad has honeſtates ſub eadem virtute poterit eſſe ſpecifica.

Dices I. Prohibeat Deus hũc actum nolo me opponere vlli 415. virtuti, ſi fiat hic actus, erit peccaminoſus, vtpote contra prohibitionem; & tamen nulli virtuti ſe opponet, cùm importet non oppoſitionem virtuti.

Respondetur. Deũ non poſſe prohibere prædictum actum, quia id ſolùm poteſt prohibere, quod ſi fiat, malum erit. ſi autem act⁹ ille fiat, malus non erit. quia ex eo ipſo quod importat, non vult ſe opponere virtuti ſubdendi ſe prohibitioni, & tamen non ſubderet ſe prohibitioni. Ergo impoſsibile eſt illum prohiberi. Videantur in ſimili dicta de Actibus humanis.

416. Dices 2. Poteſt aliquis dicere, volo me opponere omni virtuti, & tamen hic actus non habebit malitiam v. g. homicidij.

Respondetur. Illo actu, illas malitias contrahendas, quæ erunt præcognitæ; poteſt autem non repræſentari homicidium, haberetq; ille actus plures ſpecies materialiter, ſed non plures diuerſas ſpeciales, niſi fortè illæ ſint præcognitæ & volitæ, modo qui eſt requiſitus.

Dices 3. Etiamſi nulla eſſet virtus, adhuc eſſent peccata. Ergo illa non deſumunt ſpeciem à virtutibus.

417. Respondetur. Saltem ex ſuppoſitione deſument ſpecificationem ab oppoſitione virtutibus. Sicut ex ſuppoſitione auri, datur ſpecificatio phyſica actionis ablatiuæ auri.

TRACTATVS III.

De reliquis Materiam de Pecca-tis concernentibus.

PAuca supersunt, quæ alibi tractata non sint.

DISPVTATIO IV.

De Causis, subiecto, & Pœnis Peccati.

INcipiemus à causis, de quibus secundùm methodum Aristotelis, debuissemus etiam tractare priùs, quàm de effectu, hoc est, de ipso peccato; cùm tamen de ipso peccato sit præmissa tractatio. sed non recedendum fuit à methodo communi, vel ob hoc ipsum, quia de Causis peccati, v. g. præcognitione, libertate, &c. iam alibi dictum.

QVÆSTIO I.

De Causis Peccati.

1. NOn hîc agetur de Causis peccati tenentibus se ex parte ipsiusmet creaturæ Rationalis, qualis est in homine rebellio passionum, libertas, habitus mali &c. Nam de his quæ in hac materia disputabilia sunt, alibi agitur. nec agetur de causis peccati, tenentibus se à parte ipsius Dæmonis. hæ autem primâ diuisione, duplices possunt esse. Primò extraneæ omninò vt cùm extrinsecum aliquod obiectum industriâ illius præsentatur. quod est moraliter occasio mali. Secundò intraneæ. quod ipsum dupliciter facit, suggestione & cōmotione appetitûs. Suggestionis nomine, duo venire possunt. Inprimis, iniectio cogitationis, qualem Aristoteles putauit proficisci à bona vel mala fortuna, 2. Theologiq; illas appellāt, quòd sint in nobis sine nobis. Sed est difficultas, An iniectio cogitationis eiusmodi sit intra Sphœram agendi Angelos concernentem. Si spectetur Auctoritas Patrum, & multæ illorum phrases, quibus dicunt, Angelos bonos nos dirigere, monere, consulere, &c. facilè dari potest vis etiam dæmoni consultiua mali, adeoque vis suggerendi. Thomistas malè habet hic mod⁹ explicādi suggestionem: quia dicunt: Solius

Dei

Dei esse in animam nostram il- 3. labi. citantque pro hoc S. Thomam. Sed nomine illapsûs benè venire potest iniectio cogitationis cum præuisione infallibili, & intentione infrustrabili, actu secuturi effectûs, dirigendo scilicet infallibiliter. & hoc nulli competit, nisi soli Deo. Quāuis autem hæc ratio Thomistarum non euincat. habet hoc difficultatem. quòd non appareat, quomodo vel cöéfficiat, vel determinare possit nos dæmon ad ponēdam hîc & nunc, hanc vel aliam cogitationē? cùm etiam Angeli illuminantes alios non comproducant illuminatorum 4. notitias, nisi præsentando obiectum: nobis autem vnitis corpori talis præsentatio obiecti fieri non potest, nisi dependenter à sensibus. hanc autem suggestionem, vellent aliqui omninò intraneam ponere. Vnde iam recurrunt alij ad excitationem specierum. sed & de hac excitatione est difficultas, nisi fiat per propositionem extraneam obiecti. Nam si, ex probabili sententia, non habet Angelus vim noscendi species alienas, præcipuè actuum liberorum, quî habebit vim excitandi easdem. Hinc restat modus vt recurratur ad cōmotionem humorum, iisq; commotis ad commotionem phan- 5. tasiæ & appetitûs sensitiui, eoque mediante suggerit intellectui, & appetitui rationali malum dæmon.

Quòd tamen non solus dæmon sit causa peccati, Ipsa scriptura ostendit, quæ docet, vnūquemque tentari à sua concupiscentia abstractū & illectum. & fundatur hoc vlteri⁹ in hoc principio: quia obiectum delectabile, potest aliunde præsentari, quàm à directione dæmonis, cui pro sua libertate potest voluntas peccaminosa consentire. non ergo hoc debet reijci semper in dæmonem. Ordinariè tamen & ipse in hoc adlaborat, ex appetitu ad perdendū nos. Dif- 6. ficiliùs tamen ad peccata vt vocant merè spiritualia: quia non est in eius potestate, expeditè nosse inclinationes ad hoc, hîc & nunc obiectum. Nec agetur de Causis peccati, tenentibus se ex parte aliorum hominū, qui possint esse causa per modū occasionis: hæc enim sunt considerationis Theologiæ moralis. Nec agetur hîc de causis peccati, inquantum vnum causat aliud imperando demeritoriè dispositiuè, suppeditando materiam, finalisando, vt cùm quis ad soluēdum homicidæ furatur, vel radicando peccata, quæ radicatiua vocantur capitalia.

7. Hinc tractabimus nonnisi, quare, cùm voluntas creata sit causa peccati. Deus tamen non sit causa, cùm & possit impedire si velit, & non impediat; imò concurrat ad vnumquemque actum. supponit autem Tractatio quòd Deus non sit causa peccati: nam id & fides statuit, & ratio probat, petita ex infinita

illius

illius ſanctitate, & quâ maior dari non poteſt. maior autem eſſet illa quæ non eſſet cauſa peccati. Et inde creuit illud Axioma: Deũ permittere nõniſi peccata. quod expreſsit Aug. tr. 53. in Ioan. Fecerunt Iudæi peccatum. quod eos non cõpulit facere cui peccatum non placet, ſed facturos eſſe præuidit, quem nihil latet.

DICES ex Ouiedo. Quamuis 8. Deus ſit Cauſa boni operis & meriti. non dicitur mereri. Ergo etiam quãuis eſſet cauſa peccati, non diceretur peccare.

RESPONDETUR. Sicut hoc, quod eſt Deum eſſe cauſam boni operis, quamuis non denominet Deum merentem; ita ſi eſſet cauſa peccati, quamuis non denominaretur peccãs, adhuc hoc eſſet vituperabile & oppoſitum eius ſanctitati. Diſpar. eſt ex Ouiedo. Ad benè operãdum non ſufficit effectum eſſe bonum, ſed debet ex bono illo fine intendi. ad peccandum autem non requiritur malus finis, imò etiamſi ex bono fine fiat, voluntas exercendi contrahit malitiam peccati.

9. DIFFICVLTAS I.

Quare per Alios Deus non ſit Cauſa Peccati?

RESPONDENT Aliqui I. Ideò Deum non eſſe cauſam peccati: quia illius ſanctitas non eſt capax peccati.

CONTRA. Tum quia. Etiam ſanctitate Dei poſitâ, ſunt aliqua quæ ſi Deus per impoſsibile faceret, per impoſsibile peccaret. Ergo cum defacto concurrat ad peccandum, non ex eo non peccat, quia illius ſanctitas non eſt capax peccati: ſi ipſe concurſus ad peccatum ſit peccaminoſus. ſi autem ille concurſus non ſit peccaminoſus, da huius rationem. Tum quia. Si DEVS 10. mentiretur, hoc ipſo ſanctitas illius eſſet capax peccati. Ergo etſi concurrit ad peccatum, hoc ipſo ſanctitas illiꝰ erit capax peccati; & quæcunque diſparitatis ratio adlata fuerit, ea potiùs oſtẽdet (ſi ſit legitima) cur Deus non ſit cauſa peccati. Tum quia. Si de aliquo dicatur verè, concurrit ad peccatum non poteſt de illo reuelari, quòd ſit incapax peccati. cùm cõcurrere ad peccatum ſit peccare: eſt enim hoc còéfficere defectuoſum. Ergo etiã ſi dicatur de Deo verè quòd concurrat ad peccatum, non poteſt de illo reuelari, quòd ſit in- 11. capax peccati. Ergo cũ reuelatũ ſit Deum eſſe incapacem peccati, ne fiat contradictorijs aſſenſus, dici debebit illum non concurrere immediatè ad peccatũ. quod tamen dici non poteſt: ex eo enim quia cauſa prima eſt, debet concurrere ad omnes Actiones creaturarum.

RESPONDENT 2. Alij cũ Valq. Deum non eſſe cauſam peccati: quia ſolùm concurrit ad illud vt cauſa naturalis, non verò vt cauſa moralis; concurrit quidem vt cauſa

12. cauſa naturalis: quia ſolũ cõcurrit offerendo concurſum indifferentem ad vtrumlibet determinabilẽ; non concurrit autem vt cauſa moralis, quia Deus ad peccatum non vtitur ſuâ libertate, ſine libertate autem cauſa moralis non ſtat, ſed concurrit vt cauſa naturalis ex ſuppoſitione Decreti prioris, quo decreuit cõcurrere ad vtrãlibet partem.

CONTRA eſt. Tum quia. Ideò non concurrit Deus ad peccatum vt cauſa moralis: quia non vtitur circa peccatum ſuâ libertate, ſed totam determinationem remittit ad libertatem arbitrij. Sed hoc Deum non e- 13. ximit à ratione cauſæ moralis: quia ſaltem eadẽ difficultas manet, quomodo Deꝰ ſine peccato determinauit ſe etiã ad actiones peccaminoſas concurrere. Cũque præuideat cum illo auxilio indifferenti ſecuturam actionẽ peccaminoſam, ſitque in expedito aliud auxiliũ offerre. quomodo non offerẽs aliud, & cum hoc concurrens ad peccatum, non eſt cauſa peccati? Tum quia. Etiamſi aliquis immediatè non vtatur ſuâ libertate, alliget tamen ſuam voluntatem, ad malè agentis voluntatem, volẽs còágere quod ille egerit, verè peccaret. Ergo per hoc præcisè, 14. quod Deus immediatè non vtatur ſuâ libertate, ſaluari non poterit, quominùs peccet. Tum quia. Vſus libertatis Diuinæ circa ipſum peccatum immediatus argueret in Deo peccatũ. Ergo & vſus libertatis Diuinæ circa ipſũ cõcurſum: liberè enim concurrit, arguet in Deo peccatum.

RESPONDENT 3. alij cum Suar. Deum non eſſe cauſam peccati: quia formalis eius malitia non eſt quid poſitiuum, ſed priuatio debitæ rectitudinis. ſi ergo priuatio eſt, nihil eſt. ſi nihil eſt, à Deo cauſari non poteſt.

CONTRA eſt. Tum quia. Si ex eo Deus non eſt cauſa peccati: quia non eſt cauſa conſequẽ- 15. tis priuationis, nec creatura erit cauſa peccati. quod probatur. Æquè quod eſt nihil à Creatura cauſari non poteſt, ac à Deo. nihil enim cauſare, eſt non cauſare. Tum quia. Quando duo ita ſe habent, vt quod producit vnus, producat & alius, tunc ſi vnus eſt cauſa illius, & alter eſt cauſa illius. ſed quidquid eſt in peccato quod producit Creatura, producit & Deus. Ergo ſi Creatura cauſat peccatum, cauſabit & Deus. Tum quia. Cauſari aliter priuatio non poteſt etiam ab homine, quàm ponendo illud materiale, & poſitiuum, quo poſito conſequitur il- 16. la priuatio. tũc quæro: vel cauſat Deus illud poſitiuum, quo producto conſequitur peccatũ, vel non cauſat. ſi cauſat. Ergo eſt cauſa peccati: quia eſt cauſa illius poſitiui, quo producto cõſequitur formale peccati. ſi non cauſat. Ergo ad actiones Creaturarum immediatè non cõcurrit. Tum quia. Ponere cauſalitatem peccati, & cauſare peccatum

tum, siue illud sit quid positiuum, siue priuatiuum, est idem. Deus ponit causalitatem peccati: quia eadem est actio agentis secundi, & Agẽtis primi. sed ponitur causalitas peccati agentis secundi. Ergo & ponitur causalitas Agentis primi. Tum quia. Hoc

17. quod dicitur, nempe priuationẽ illam consequi operationem positiuam, non vt est opus Dei, sed vt opus est creaturæ; hoc inquã, quod dicitur, nõ cõuincit. Quia istud prout opus creaturæ, & istud prout opus Dei, non sunt quid distinctum physicè & realiter: quomodo ergò, si idem sunt nemine cogitãte, hoc quod conuenit vni nemine cogitante, non cõuenit alteri. Deinde hoc opus prout Creaturæ, est adhuc opus Dei, ita vt in illud immediatè influat, & causet illud Deus. si illud opus, prout creaturæ, est adhuc opus Dei. Ergo adhuc Deus erit causa peccati: ideò e-

18. nim Creatura est causa peccati: quia illud opus prout suum causat. sed etiam Deus opus illud prout Creaturæ adhuc causat. Ergo adhuc Deus erit causa peccati, & quidquid sit de abstractionibus, sufficit ad absurdum, quod in re causet Deus peccatũ.

RESPONDENT 4. Alij cum Arriaga. Deum non esse causam peccati: quia concurrit concursu indifferenti ad bonum vel ad malum cum animo quòd vellet illud non fieri, ab eoque deterret, & reducit. Porro ea causa, quæ ad aliquid est indifferens, si concurrat determinata ab alia causa, non dicitur causa operis. & sic v. g. qui dat ensem alicui, eo animo vt occidat, est causa illius occisionis: qui autem præ-

19. cisè dat eo animo vt se defendat, etiamsi postea occidat aliquem eo gladio, non est causa illius occisionis. Rursus: quia Deus, quantum est de se, non est inclinatus ad peccatum, sed ab illo reducit, deterret &c. hinc fit, vt etiam determinatus ille concursus, qui erat indifferens ad bonũ & malum, non sit causa operis illius mali. E contra habitus indifferẽs ad agendum cùm determinatur à potentia: quia facit hoc ex inclinatione, & facilitando vt fiat; item intellectus determinatus à specie impressa, quia est principium

20. intellectionis inclinando ad illã, idq; ex generali ratione potẽtiæ, quæ inclinat ad actꝰ; hinc quàmuis indifferẽtia habitûs & intellectûs determinatur ab alio, nõ saluatur, quominùs habitus & intellectꝰ, sint vera causa suorũ effectuũ: quia verò Deus determinatus ad cõcurrendũ, cõcurrit non cum inclinatione, sed cum detestatione actûs, hinc fit vt adhuc Deus non sit causa peccati.

CONTRA. Tum quia. Immeritò assumit Arriaga donari à Deo indifferentem concursum ad bonũ vel malum: licet enim verum sit in sentẽtia Societ. dari concursum indifferentem, ad agendũ vel non agendũ, falsum

21. tamẽ est dari cõcursũ indifferẽtẽ, quo vel bonũ, vel malũ agere pos-

re posśimus. Nam ille concursus bonus oblatus ad benè agendum, est v. g. supernaturalis, & eleuatiuus, qui certè ad peccatum non eleuat, nec potest illud principiare, concursus autem oblatus indifferẽs ad malum, est concursus naturalis, nec eleuatiuus. Quî ergo concurrere poterit ad actum bonum, vt supponitur, supernaturalẽ. Tum quia. Ista indifferentia concursûs, vel spectatur in actu primo, vel spectatur in actu secundo. Si spectatur in actu secundo, concursus

22. ille, non est indifferens ad bonũ & malũ: quia est ipsamet actio, quæ vnum agit, nec indifferens est ad agendum aliud. Si autem spectetur in actu primo, hoc est, prout est virtus productiua ipsius actionis, & est voluntas applicans ad operandum, intantùm præcisè spectata, nihil confert ad saluandum, quòd Deus non sit Causa peccati: quia etiam cõcursus creaturæ in actu primo spectatus, prout est virtus productiua actionis peccaminosæ est actus indifferens ad ponendum, vel non ponendum peccatum; & tamen hæc indifferẽtia præcisè sumpta non eximit

23. creaturam, quòd sit verè causa peccati. Tota ergo ratio, Cur Deꝰ non sit causa peccati, in hoc tantùm stabit, quòd determinetur, & non determinet ad peccatum. Sed neq; hoc saluat, quòd Deus non sit causa peccati. Tum quia. ponamus quòd causa secunda aliam causam secundam potens sit determinare ad actũ malum, tunc illa causa determinata censebitur adhuc esse causa peccati, si voluntariè acceptet illam determinationem, nec se illâ exuat cùm possit. sed Deus volũtariè determinatur à causa secũda: posset enim si vellet nõ determinari, & potuisset, si vellet, non fecisse decretũ cõ-

24. currendi etiam ad malum. Ergo adhuc erit causa peccati Deus. Tum quia. Inefficax displicentia si sit coniuncta cum potestate absoluta ne ponatur res displicẽs, non excusat, quominùs aliquis sit verè causa peccati, vt in multis materijs videre est. sed in Deo est inefficax displicentia, & est cõiũcta cũ potestate absoluta, ne ponatur res displicẽs. Ergo. Min. Prob. Quia illa est inefficax displicẽtia quę ad agẽdũ non mouet, cùm mouere possit. Tũ quia. ex cõmuniori sentẽtia, determinat se creatura ad speciem actûs peccaminosi, Deus autem determinat ad indiuiduationem

25. actûs, sine qua determinatione ad indiuiduationem non poneretur species illa actus peccaminosi. Cur ergò illa determinatio inducit peccatum in creaturam, non inducit in Deum?

Proponuntur aliæ Rationes.

RESPONDET 5. Quidam. Deum concurrentem concursu indifferenti, vt fiat vel non fiat peccatum, non esse Causam peccati: quia non facit contra debitum, puta, non facit, quod debet non facere, sed facit quod debet,

bet, & tenetur facere. & cùm ratio peccati consistat in priuatione rectitudinis debitæ actui peccaminoso inesse, si Deus non facit contra debitum concurrēdo ad actum peccaminosum, non erit causa peccati. Porrò concurrendo ad actum peccaminosum ex Decreto ad vtrumlibet indifferenti, quòd non faciat cōtra debitum, hoc inde est, quia concurrit vt Agens primū & vniuersale, adeoq; magis secundùm debitum sibi operandi modum, quàm contra ipsum: quia debitus Agēti vniuersali operādi modus est, cōcurrere iuxta exigentiam causarum secundarum, adeoq; concurrere iuxta determinationem earundem causarum secundarum. Declarabat hoc vlterius. Omne operans per voluntatem debitum habet agendi nonnisi secundum prælucentem rationem, teneturque hæc dictamina sequi, Vt ordo debitus seruetur, & vt directiuum dominetur dirigibili: & quoniam creatura operando actionem peccaminosam agit contra dictamina prælucentia; ideoque est causa peccati: Quia verò Deus, operando vt Causa vniuersalis ex decreto indifferēti actiones peccaminosas, sequitur dictamina recta rationis propria, apertum est, quòd non operetur contra debitum sibi operandi modum. Hæc verò dictamina sunt: Licet principio vniuersali concurrere ad vtrumlibet cum voluntate creata. Causæ primæ licet agere iuxta exigentiam agentium secundorū.

26. 27. 28.

CONTRA est. Tum quia. Vi huius explicationis posset excusari, quòd Deus æquè ad peccatum inducat, atq; ad bonum, eò quòd æquè vtrumq; spectet ad causam primā, nec id agat contra debitum suum operādi modum: & sicut tu dicis, licet principio vniuersali concurrere ad vtrumlibet cum voluntate creata, ita ego dicam, licet principio vniuersali ad vtrumlibet inducere voluntatem creatam; vel si hoc non licet, nec illud licebit. Tum quia. Agendo Deus secundùm illum debitum sibi operandi modum, vel causat peccatū, vel non causat. si nō causat: Ergo non causat omnes actiones creatas, nec ad illas concurrit. si causat: Ergo peccati causa est: quia nihil potest esse causa peccati sine peccato. Tū quia. Negabit Durādus habere Deum dictamen, vt ad vtrumlibet immediatè concurrat. Tum quia. Priùs inquiri debet, An aliquid sit in se bonum. secundò inferri debet. illud Deum operando non facere contra debitum operandi: dicam enim Deum mentiri, sed non peccare: quia non facit contra debitum operandi modum. Cùm autem causare peccatum non sit bonum, si illud Deus causat (vt causat, si ad illud immediatè concurrit) hoc ipso faciet contra debitum operandi modum. Tum quia. Causando peccatum, & non faceret contra debitum operandi modum, vt supponitur, & faceret contra debitum operandi modum: quia causare peccatum summa sanctitas non potest. Tū quia. ex hac Doctrina sequitur Deum facere peccatum. Quod ipsum probatur. Illud quod facit Deus non contra debitum, illud facit & causat, vt assumit respondēs sed peccatū est illud quod facit Deus non contra debitum. Ergo peccatum est illud quod facit, & causat. Minor probatur. Illud quod facit Deus nō contra debitum, est illud quòd faciendo & causando creatura facit contra debitum. sed illud quod facit Creatura contra debitum est peccatum. Ergo illud quòd facit Deus non contra debitum est peccatum. Tum quia. Vel habet Deus hoc dictamen, licitum est Causæ primæ tanquā causæ vniuersali esse causā peccati; vel non habet hoc dictamen. si habet hoc dictamen. Ergo est causa peccati: intētio autem respondentis erat ostendere, Deum non esse causam peccati. Si autem Deus non habet hoc dictamen. Ergo est aliqua actio, à parte rei, quam Deus non causat: nempe peccaminosa actio. quomodo autem illam non causat, si ad illam concurit.

29. 30.

31. 32.

RESPONDENT 6. Alij. Ideo Deū non esse causā peccati: quia non concurrit ad formalitatem peccati quà talis, licet concurrat ad alias formalitates. Nec longè abest Explicatio Thomistarum dicentium. Ideò Deum non esse causam peccati, quia Deus est causa entis quà ens est, & non est causa talis entis.

CONTRA est. Tum quia. Hæ formalitates ad quas non concurrit Deus, vel sunt negatiuæ. & sic secūdùm dicta suprà, æquè creatura non erit causa peccati ac Deus. si positiuæ. Ergo ad illas concurrit Deus, adeoq; eas causat qnia nihil est productū, quod nō sit ab illo. Tum quia. Hæ formalitates vel sunt idem realiter inter se, & sic totum à Deo producitur. vel non idem realiter, & hoc erit fictitiū. Tum quia. Ratio talis entis ab ipso ente non distinguitur realiter. Ergo vtraque producetur. Quādo autem S. Thomas dicit: Diuinam productionē terminari ad ens, non ad tale ens, hoc solùm significat quòd Deus omnia entia producat, non autem nonnisi quędam. Vnde etiam infertur intellectū eleuatū non tantùm ad vitalitatem, sed & ad supernaturalitatē concurrere, licet id non faciat nisi quà eleuatus.

33. 43.

RESPONDET 7. Ouiedo multis præmissis. Respectu actus peccaminosi inprimis potest cōsiderari Diuina Omnipotētia per modum principij physici influentis in materialem actionem peccaminosam. ad quam non se habet vt purè non impediēs, sed in eam influit; non est tamen causa peccati: quia non concurrit per modum principij immediatè liberi: Omnipotētia enim non

non eſt principium formaliter
liberum. Deinde reſpectu e-
35. iuſdẽ actus peccaminoſi poteſt
etiam conſiderari voluntas Di-
uina expediens ſuam omnipo-
tentiam, eamque ſubijciens vo-
luntati creaturæ. Sic ſumpta vo-
luntas nullum actum habet re-
ſpectu actionis peccaminoſæ, e-
tiam materialiter ſumptæ: quia
omnis actus voluntatis Diuinæ,
qui per modum principij proxi-
mi & remoti ſupponitur ad actũ
liberum voluntatis, poteſt con-
iungi cũ illo, & cum negatione
illius. Decretũ etiam concurrẽ-
di, non eſt niſi cõcurrẽdi depen-
denter à voluntate creata. quo
poſito decreto Deus iam nõ ma-
net formaliter liber ad cocurrẽ-
dum, vel non concurrẽdum. Ex
36. quibus conficitur, quòd nec O-
mnipotentia. nec voluntas Diui-
na ſit cauſa peccati.

CONTRA eſt. Tum quia. Si
ex eo Deus concurrens ad pec-
catum non peccat, quia Omni-
potentia Diuina non eſt Princi-
pium formaliter liberum, dicam
etiam homicidam non pecca-
re, quia Potentia occiſiua non
eſt formaliter libera. ſi autem di-
cas, illam potentiam à voluntate
libera applicari, inferam. Ergo
cùm Omnipotentia à voluntate
Diuina libera applicetur, pecca-
bit Deus concurrẽdo ad pecca-
tum. Tum quia. Benè poteſt cõ-
cedi Deum liberè concurrere
37. ad actionem peccaminoſam: à
quo enim cogitur vel neceſsita-
tur? & tamen certum eſt Deum
non eſſe cauſam peccati. Ergo
hoc aliunde debet ſaluari, & non
ex eo, quòd cõcurrat per omni-
potentiã, quæ non eſt formaliter
libera. Tum quia. Suppoſitâ
prædeſtinatione, liberè nos ad-
huc Deus ſaluat. Ergo & ſuppo-
ſito illo decreto. liberè concur-
rit. Quod in hoc fundatur: quia
ſcilicet neceſsitas ex ſuppoſitio-
ne vſus libertatis, quæ poteſt au-
ferri, non deſtruit libertatem. Et
ſi poſitâ voluntate iniuſtitiæ ipſa
actualis factio iniuſtitiæ eſt mihi
adhuc libera. Ergo & in præſen-
ti de Deo idem dicendum. 38.

DIFFICVLTAS II.

Quare Deus non eſt Cauſa Peccati?

PRÆMITTO I. *Decretum Tri-
dent. Seſſ. 6. Can. 6. Si quis dixerit
mala opera, ita vt bona, Deum ope-
rari, non permiſsiuè ſolùm, ſed etiã
propriè & per ſe, adeò vt ſit pro-
prium opus eius, non minùs perdi-
tio Iudæ quàm vocatio Pauli, Ana-
thema ſit.*

PRÆMITTO 2. Hos tres ter-
minos. Auctor, Cauſa, Concur-
rens, diſtinctos eſſe. & quidem
quod *Auctor & Cauſa* diſtinguã-
tur, in rigore loquendo, probat 39.
vel exinde Ouiedo. Quia opera-
rij adhibiti ad ſtructuram ſunt
cauſa ædificij, non tamen Aucto-
res. ſed ſolus architectus eſt Au-
ctor. vniuerſaliterq; Auctor de-
finitur quod ſit principium alia
comprincipia dirigens. *Nomi-
ne autem Cauſæ quid veniat*, peta-
tur ex phyſicis. Vbi dictũ, Cau-
ſam eſſe principium determi-
nans vi ſuâ ad exiſtentiam, con-
ſequenter iam cauſa per ſe erit
id quod determinat ad exiſten-
tiam, vi ſuâ, quà tale. *Cauſa autẽ*
per accidens eſt, quæ concurrit
per cõiũctionem cum alio prin-
cipio, determinante vi ſuâ exi-
40. ſtentiam effectûs. Nomine au-
tem concurrentis venit non a-
liud, quàm quòd àctio ſit depẽ-
dẽs ab aliquo, qui dicitur cõcur-
rere. In præſenti, Quare Deus
non ſit Auctor peccati, remitti-
tur ad Cõtrouerſam. quare non
ſit cauſa peccati, hîc diſcutietur.
Diſtinctè autem conceditur, De-
um concurrere ad peccata. quia
actio peccaminoſa, ex eo ipſo,
quia non eſt quid increatum,
eſt dependens à Deo.

PRÆMITTO 3. *Peccatum for-
maliter & primitiuè ſtare in actio-
ne interna*, & ſi operetur aliquis
actionem externam quàm peſ-
ſimam, ſi operetur ſine vlla a-
41. ctione interna, imò cum elicita
adhuc deteſtatione, non cenſe-
bitur eſſe cauſa peccati, nec fa-
cere peccatum. Porrò cùm re-
ſpectu Dei actiones peccamino-
ſæ creaturarum habeant ſe per
modum actûs externi, ſi Deus
concurrat ad illas actiones ſine
vlla volitione interna peccati,
nõ cẽſebitur eſſe cauſa peccati.

PRÆMITTO 4. *Duplicem co-
gitari poſſe voluntatem Diuinam*,
ſeu Decretum voluntatis circa
actus liberos. Primũ, quod ap-
pellari poteſt vniuerſale. quo
Deus dicit, Volo ita attempera-
re meum concurſum, vt volun-
tas creaturæ rationalîs libera
maneat. In hoc decreto non eſt 42.
volitio peccati, ſed eſt volitio
tollendæ indifferẽtiæ, quam ha-
bebat Deus ad ſeruandam vel
non ſeruandam libertatem crea-
turarum, & eſt volitio liberta-
tis creatæ; & ſicut in illo decre-
to vniuerſali inefficaci, quo De-
us vult homines ſaluare, non diſ-
cernuntur qui ſunt morituri in
peccatis, qui non morituri, ſed
fertur intentio Dei, vt pro ſua
parte neminem velit damnatũ,
& ſuâ gratiâ deſtitutum. Item.
qui habet voluntatem venden-
di gladium volenti emere, non
hoc ipſo diſcernit empturos ad
ad defenſionẽ vitæ, vel emptu-
ros ad occidendum: quia pro 43.
illo ſigno vult ſolùm auferre ſu-
am indifferentiam ad venden-
dum, vel non vendendum; Ita
& in præſenti, pro hoc ſigno non
diſcernuntur peccaturi, ſi non
impediatur libertas. ſed atten-
dit ſolùm Deus pro illo ſigno ad
auferendam ſuam indifferen-
tiam de ſeruanda, vel non
ſeruanda indemni libertate
creata. licet in ſenſu reali, &
propter còéxiſtentiam aliorum
ſignorũ, omnia attingat notitiâ
Diuinâ. Secundum Decretum
eſt, quòd Deus de peccatis in
ſpeciali format. & hoc ita po-
teſt concipi: Volo quãtum eſt ex
44. me non fieri actus malos: quia
tamen volo ſaluare libertatem
creaturæ, nolo impedire, & ſub-
trahe-

trahere meum concursum. quo etiam in decreto non vult Deus peccatum. Illustratur hoc persistẽdo in prædicta Instãtia: Volens vẽdere empturo suum gladium, & in posteriori signo expressè eximens quòd nolit vendere propter occisionem iniustam, quantum est ex illo. hinc nec in priori nec in posteriori signo, quod est quasi explicatio prioris, vult occisionem iniustã. Sic etiam Deus nec in illo priori, nec in isto posteriori decreto, quod est quasi explicatio prioris, vult peccatum. Videtur

45\. hæc ratio desumi ex Anselmo. L. de Lib. Arbit. cap. 8. Ex quo infert Bellarm. Lib. 2. de Amiss. grat. Cap. 10 Quòd si Deus vellet hominem peccare, vellet id, quod non vellet, eum velle. Vbi agnoscit vterque non dari in Deo volitionem Peccati.

PRÆMITTO 5. *Quod cùm liberum Deo fuerit facere vel non facere Decretum vt liberè agerent Creaturæ, quo supposito Decreto possunt vti, vel abuti concursu Dei creaturæ pro suo arbitrio, fit, quòd si abutantur illo concursu Diuino, per accidens se Deus habebit ad peccatum.* & sicut cùm Musicus ædificat, coniungitur habi-

46\. tus Musici cum habitu ædificatoriæ, estque indifferens ad cõiungi, cum habitu ædificatoriæ; ideò musicus est causa per accidens ædificij: ita & Deus non est causa per se peccati. & sicut musicus non mediante ædificatore ædificat; aliàs ædificaret mediante seipso, nihil autem respectu sui ipsius per modum mediantis est. cum quo stat vt musicus per accidens ædificet. Sic & Deus potest immediatè concurrere ad peccatum, quamuis nullo modo sit per se causa peccati. quod ipsum in hoc resoluitur, quia concurrit nonnisi per cõiunctionem cum creatura determinante vi & voluntate suâ

47\. existentiam peccati. His præmissis.

Formatur Ratio, Cur Deus non sit Causa peccati. Deus concurrit etiam ad actiones peccaminosas: quia actio illa est dependẽs à Deo, vt dixi Præmis. 2. non est tamen ex Doctrina Trid. causa peccati: vt dixi Præm. 1. quia actio peccaminosa respectu Dei est actio externa, vt dixi Præmis. 3. ad quam per se nõ est illa ipsius volitio; imò quantum est ex illo, terminata est nolitio, vt dixi Præmis. 4. licet sit causa per accidens, hoc sensu: quia suo Decreto Omnipotentiam suam, &

48\. vim concurrẽdi coniungit cum creatura, quæ per se vult peccatum. Tota hæc ratio ad hoc tendit, quòd non possit ostendi volitio, quâ Deus velit peccatũ; sine autem volitione peccati, nõ potest committi peccatum.

Formatur deinde hæc secunda Ratio. Deus nec ex formalitate Causæ definitiua, nec ex formalitate Causæ intellectualis, potest argui, quod sit Causa peccati. Non ex formalitate distinctiua Causæ: quia hæc petit, vt aliquid

49\. quid vi suâ determinet ad existentiam effectûs. Cùm autem Deus non determinet ad existẽtiam peccati, fit vt non sit causa peccati, attendendo præcisè ad formalitatem definitiuam. Non etiam est causa secundùm quod est intellectualis: quia non potest ens intellectiuum peccare, nisi agat tanquam agens intellectuale: bruta enim non peccant. Si debet agere tanquam agens intellectuale, debet agere ex intẽtione finis quà talis: hoc enim propriũ intellectiuorũ est. Hinc & De⁹, vt peccet, debet agere secũdùm intẽtionẽ peccati,

50\. qui autẽ agit secũdum intẽtionẽ alicuius, agit ex amore & inclinatione: solus enim amor, & inclinatio ad finem, vrget operis executionem. Et quia Deus nũquam inclinato animo est ad peccatum, obstante illius infinitâ sanctitate, fit vt Deus nec peccet, nec sit causa peccati.

Formari posset tertia Ratio. Quòd Deus nec ad speciem, nec ad indiuiduationẽ actus peccaminosi determinet. Sed quia hęc ratio procedit ex principijs non ita certis circa indiuiduationem actus peccaminosi, licet illorum meminerit Arr. d. 10. Phys. sect. 2. n. 98. & Borul de scientia Media; ideò remitto ad ea quæ

51\. dicta sunt in materia de Prædeterminatione in simili.

Sed Dicendusne Deus Causa saltem eius quod pro Materiali & pro positiuo dicit peccatum?

RESPONDETUR, *Quod non.* Tũ quia. Non aliter est Causa peccati creatura nisi causando illud materiale. Ergo si cum hoc stat vt adhuc Creatura verè sit causa ipsius formalis, quod reperitur in actione peccaminosa, etiã Deus erit Causa ipsius formalis peccati. Tum quia. Tenet nostra illatio contra Thomistas, quòd si Deus prædeterminaret ad materiale peccati, hoc ipso prædeterminaret ad formale.

52\. Ergo etiam bene arguitur, quòd si esset Deus causa eius, quod pro materiali dicit peccatũ, hoc ipso esset Causa etiam eius, quod pro formali dicit peccatum. Tum quia. In præsenti ad duo attendendum, Vt saluetur sanctitas Dei, & vt saluetur ratio Causæ primæ, vtrumq; autem hoc saluabitur si non dicatur Deus esse causa illius materialis: quia saluabitur eius sanctitas longè melius, dicendo Deum, ne quidem illius materialis esse causam; saluabitur ratio Causæ primæ: quia tribuetur Deo concursus ad illud materiale. Tum quia. etiã ad illud materiale non est Deus inclinato animo, nec illud vult appe-

53\. titiuè. Ergo non est causa illius, vt dictum suprà. Quamuis autem illa entitas sit bona physicè nec sit obiectum appetentiæ Diuinæ, obstabit illius malitia moralis. Tum quia. Quando Caluinus, Voluit Deum esse Causam peccati, voluit illum esse causã homicidij, furti. &c. & non erat solicitus de negationibus sequẽtibus, quas pro formali, probabi-

babilis nonnisi Theologia adstruit, hinc dicere Deũ. esse causam materialiter sumpti homicidij, furti, &c. est dare hoc quod voluit Caluinus.

DIFFICVLTAS III.

Obiectiones in Oppositum.

54. OBIICITVR I Auctoritas Scripturæ. *Ad eam explicandam.*

NOTO. Quòd Deus licet actiones malas, iniuriatiuas aliorum nolit, ex suppositione tamẽ illarum, potest velle patientiam sanctorum. ita explicatur locus Gen: 45. & cap. 50. Actorum 2. & 4. Deinde creat Deus impios ampliatiuè, hoc est, futuros impios; sed non creat, hoc est, non causat per se illorum impietatẽ. Imò neminem reprobat reprobatione positiuâ, nisi post præuisa absolutè demerita, & in hac vita, neminem indurat positiuè, sed nonnisi negatiuè. Quando autem Deus significatur quasi impellens & mouens ad malũ, id hoc solo sensu verum est: quia vtitur Deus malis, tanquam instrumentis, permittitq́; eos malè agere.

55. ADDIT Bellar. cit cap. 13. Deus non solum permittit impios agere mala &c. sed etiam præsidet voluntatibus malis, easque flectit, in eis inuisibiliter operando; vt licet vitio suo malæ sint, tamen à Diuina prouidentia ad vnum potiùs malum, quàm ad aliud, non positiuè sed permissiuè ordinantur.

OBIICIVNTVR 2. Auctoritates præcipuè S. Aug. quarũ meminit cit. Bellar. c. 16. In auctoritate, quæ habetur Lib 9. Conf. cap. 8. non plùs vult Aug. quàm Deum, ex suppositione vitij aliùs, ordinare suâ prouidentiâ correctionem alterius, vel loquitur de sola volitione, quæ est permisiua peccati. vt Ench: 100. c. Cap. autem 101. loquitur Aug. de actionibus cæteroqui indifferentibus, quas Deus bonâ voluntate potest velle, licet illas velit mala volũtate homo. quãdo autem Aug. Lib. 6. de Gen. ad Litt. cap. 15. dicit, voluntatẽ Dei esse rerum necessitatem, loquitur de exclusione fati, & quòd Deo aliquid efficaciter volente, semper res fiat. sed negamus Deum efficaciter velle peccata. Lib. autem 5. contra Iulianum cap: 13. non reprehendit eum in hoc, quòd Deus deserendo, seu permittendo, tradat passioni ignominiæ, sed in hoc eum reprehendit: quia negabat vnum peccatum puniri altero. Eodem autem capite, quando dicuntur peccatores per potentiam in peccatum compulsi, non hoc significatur, quòd positiuè ad peccata impellat; sed quòd admirabili potentiâ, ita regat impiorum corda, ne aliud perficiant, vt vult Bellarm: nisi quod ipse permittit, non impediendo, vt ferantur in hoc potiùs. quo etiam modo explicari debet locus ex Lib. de Grat. & Lib. arb. cap: 20. & 21. Vnde etiam August.

56. 57. 58.

gust. interdum permissionis Decretum, vocat electionem, vt videre est Lib. de Correp & Gratia cap. 7. Et ibidem cap. 10. non plùs vult, quàm quòd etiam mala Deus sinat, vt ex illis bonum eliciat, præscitque illa, licet ad præsciendum non præcedat decretum vt fiat peccatum, vt videre est apud eundem, Libr. de Prædest. Sanct. cap. 10.

OBIICITVR 3. Quod est causa causæ est causa causati. Deus autem est causa actionis, vnde resultat deformitas.

59. RESPONDETVR. Negando Min. Concurrit enim Deus ad illam actionem, sed non est causa illius.

INSTATVR I. Cõcurrit Deus ad actionem peccaminosam. Ergo est causa illius.

RESPONDETVR. Negando Cõs. quia ad hoc vt dicatur Deus cõcurrere, sufficit vt actio illa sit dependens à Deo, adeoque non à se, vt ita maneat proximè & immediatè in ordine impedibilis à Deo, hocque requirit formalitas causæ primæ, ad esse autem causæ, requiritur determinare ad existentiam, operari ad existentiam peccati, quod Deus non facit.

60. INSTATVR 2. Deus determinauit se vt cõcurrat ad actiones nostras peccaminosas. Ergo saltem illa determinatio erit peccaminosa. Et certè, ponatur Creatura locô Dei cum alijs ad agẽdum concurrens, ponatur eadẽ determinare se ad concurrendũ ad peccatum, cum posset non determinare, peccaret illa creatura. Ergo idem de Deo dicendum.

61. RESPONDETVR. Determinauit quidem se Deus ad concurrendum, sed sine vlla volitione peccati. Creatura etiam illa si determinaret se ad concurrendum ad peccandum, teneretur q́; ad conseruandam libertatem, eo etiam casu non peccaret. Vnde etiam alligatio voluntatis ad concurrendum, si nec directè, nec indirectè causaret peccatũ, sed solùm satisfactiua esset obligationi, ne lædatur libertas; illa alligatio, nõ esset peccaminosa.

INSTATVR 3. Si creatura ab alia determinaretur ad actum peccaminosum, acceptaret nihilominùs voluntariè determinationem, peccaret. Ergo etiam Deus quamuis cõcurrat ad peccatum nonnisi determinatus à Creatura, peccabit.

62. RESPONDETVR. Determinationem illam acceptans Creatura, si directè, vel indirectè vellet illud malum, & si non haberet obligationem non impediendæ libertatis alienæ, peccaret acceptando determinationem: vtrũque autem oppositum conuenit Deo, non vult enim etiam indirectè peccatum Deus: quia non vult vnquam indirectè actionẽ malam cui annectitur peccatũ, & habet obligationem non impediendæ libertatis creatæ.

OBIICITVR 4. Inefficax displicentia, si sit cõiuncta cum potesta-

testate absoluta, ne ponatur res displicens, non excusat, quominùs sit causa rei displicentis, a-

63. deoque & peccati. Deus autem nonnisi inefficacem displicentiā habet peccati, cùm habeat potestatem absolutam illud impediendi.

RESPONDETUR. In Deo esse peccati displicētiam efficacem, quantum est ex parte Dei, hinc deterret, præbet auxilia &c. licet non sit efficax absolutè: hoc ipso enim non posset vnquam poni peccatum.

Has & similes obiectiones, ordinariè solent Auctores ex eo soluere, quòd Deus sit Causa vniuersalis, adeoque non habens obligationes causarum particularium. Sed hâc methodo non

64. vtimur, quia obnoxia est multis illationibus: dicam enim, Deum posse mentiri: quia ille est causa vniuersalis, & non habet obligationes causarum particulariū.

OBIICITVR 5. Necdum ex adlatis satisfieri intentioni Trid. Sess. 6. de Iustif. quia non ostēditur differentia in concursu ad bona opera & ad mala: quam tamen differētiam requirit Tridentinum inibi.

RESPONDETUR. Non fuisse mētem Trident. quòd in concurrendo ad peccatum & bonum opus, non detur ratio aliqua communis; aliàs alterutrum deberet sine concursu Dei fieri. est ergò in hoc conueniētia, quia ad

65. vtrumque Omnipotentia concurrit, sed est differentia in modo concurrendi: quia ad bonū opus concurrit Deus ex intentione efficaci, etiam quantum ex illo, vt sit, prædefinitque istam actionem, vt dictū in prima parte. Ad actionem autem peccaminosam, non concurrit cum amore, & inclinatione, velletque potiùs illam, quantum est ex illo, non fieri. Est & alia differentia in modo concurrendi: quia concursus qui offertur ad malū opus, est in ordine naturali; concursus autem ad actiones excedētes, qualis est v.g vocatio Pauli, habet sibi oblatum cōcursum

66. supernaturalem. Denique ad bona opera præcedit adhortatio, dehortatio ad mala &c. quæ omnia ostendunt diuerso modo Deum concurrere ad bona, diuerso ad mala opera.

OBIICITVR 6. Vel Deus habet auxilia efficacia impediendi omnia & singula peccata, vel nō habet. si non habet. Ergo Deo efficaciter saluare volenti, aliquod humanum resistit arbitriū. quod est contra August. Si habet. Ergo quòd non impediat, est causa illius. Nam non impediens censetur esse causa moralis.

67. RESPONDETVR. Deum habere in manu sua auxilia efficacia, illa tamen non offerendo, non est causa peccati: quia Causa nō impediens tunc est causa moralis, quando illud non impedire fundatur in directo, vel indirecto appetitu, intentioneq; mali, & quando, vt non ponatur impedi-

pedimentum aliunde non est obligatio. est autem in Deo obligatio tuendæ nostræ libertatis.

OBIICITVR 7. Reperitur aliquid in peccato, quod ita depēdet à Deo, vt non dependeat à creatura: nempe ipsa indiuiduatio actûs: determinat enim

68. Deus ad hanc indiuiduam actionem peccaminosam. Ergo saltē respectu illius Deus erit causa.

RESPONDET Ouiedo. Deum non determinare existentiam absolutam alicuius indiuidui peccati, per voluntatem intentiuam huius indiuiduationis præ alia; sed tantùm negat principia indifferentia ad omnia alia indiuidua, & ad hoc indiuiduum concedere, illudque permittere. *Hæc Responsio.*

NON SATISFACIT. Quia videtur supponere, quòd determinatio ad indiuiduationem actûs, dici possit permissio; hoc autem non potest cōcedi. Tum

69. quia. non dicitur causare Omnipotentia permissiuè: quo modo autem etiam erit determinatio indiuiduationis permissiua. Tū quia. Si nomine permissionis intelligatur quòd nōnisi ex suppositione, quia creatura vellet se determinare ad speciem actûs, Deus autē determinat ad indiuiduationem: hoc quidem verum est, sed non saluat permissionem in esse permissionis. Ratio. quia etiam efficax auxilium, prædefinitio appetitûs pœnitētiæ, procedunt in Deo, ex suppositione, nec tamen hæc dicuntur permissio. Tum quia. Determinatio ad vnum non apparet quî sit permissio agendi; &

70. ita, qui determinat Paulum, vt nonnisi militet, non dicitur Paulo permittere militiam.

RESPONDETUR 2 Quòd Deus determinet ad indiuiduationē, non quomodocunque, sed cum actu displicentiæ, & ex suppositione, non tantùm determinationis ad speciem actûs, sed & vagè ad quemcunque tandem actū indiuiduum peccati, quamuis Deus offerat hunc potiùs quàm illum positiuum suum concursum. ex eo autem non sequitur Deum esse causam peccati: quia quantum est ex illo, & speciem, & indiuiduationem actûs nollet:

71. & sicut si Petrus habeat duos gladios, ad quorum alterutrum habeat ius Paulus, si determinatus sit idem Paulus quocunq; ex illis occidere Andream, non est Petrus causa occisionis si impediat, ne hoc gladio occidat sed hoc potiùs; ita & in præsenti. Vnde hæc determinatio est impropria, hoc est importat exhibitionē huius potiùs, quàm illius indiuidui concursus, idq; adhuc cum displicentia, sed non est determinatio propria & rigorosa, quæ est initium motûs cum inclinatione, & ad determinationem, & ad id, ad quod est determinatio.

72. RESPONDETUR 3. Ad dicta de Prædeterminatione conformiter. Creaturā se determinare etiam ad indiuiduationem actûs, licet

licet ad hanc ipſam concurrat etiam Deus. Ex his autem, quæ hactenus in ſolutione obiectionum allata, reſponderi poteſt ad eas rationes, quibꝰ impetitæ ſunt receptæ aliorum rationes, probantes Deum non eſſe cauſam peccati. Imò vt & illis ſuum robur maneat.

QVÆSTIO II.

De Subiecto Peccati.

73. NON quæremus hîc de ſubiecto Peccati, hoc ſenſu. An ſcilicet poſsit peccare aliquod Ens, quod tamen non ſit creatura rationalis: Supponunt enim omnes, quòd quorum non eſt actiones morales producere, eorundem etiam non ſit peccare. Nec quæritur, de hoc, An peccatum ſit ſolius voluntatis tanquam ſubiecti? An etiam ipſius intellectûs? Nam ſupponitur non eſſe peccatum vbi non eſt libertas; actus autem intellectꝰ, non ſunt actus potentiæ liberæ. ſed potius quæretur. An poſsit eſſe aliquod ſubiectum capax venialis, & non mortalis, & è conuerſo &c. &c.

74. Circa quod indubitatum eſt, vt poſsit aliquid reddi capax extrinſeci venialis, & non mortalis: ſiue id fiat non liberè, ratione ſcilicet appoſitæ Prædeterminationis, ſimilis ei, quam ponunt Thomiſtæ, nos impugnamus. vel ratione ſelecti auxilij facientis nũquam peccare mortaliter, & ex ſuppoſitione reddẽtis incapax ſubiectũ ad peccandum mortaliter. Sed quæretur. An hoc poſsit oriri aliunde? ſit.

DIFFICVLTAS I.

An ſit poſsibilis Creatura, potens peccare venialiter & non mortaliter, & è conuerſo?

75. DICENDVM eſt I. *Non poſſe oſtendi Implicantiam per locum poſitiuum Creaturæ, quæ poſsit peccare venialiter & non mortaliter.* eſt Cõcluſio, quam in ſubſtantia docet Arriaga d. 48. hîc n. 26.

PROBATVR. Quia nulla poteſt talis implicantia per locum poſitiuum adferri.

CONFIRMATVR Inſtantijs, quæ rem quidem ſuadent, ſed non demonſtrant poſitiuè; ſoluique poſſent conformiter ad hæc, quæ adlata ſunt in Animaſtica, Vbi actũ. An ſit poſsibilis intellectus determinatus nonniſi ad quædam cognoſcenda. Tũ quia. Poteſt Creatura peccare venialiter actu, & non peccare mortaliter actu. Ergo poterit habere & potentiam peccandi venialiter, quin habeat potentiam peccandi mortaliter. Neq; valet, ſi retorqueas Argumentum, quod probet de facto talem in nobis potentiam haberi: quia cùm & fide, & experientiâ doceamur de exiſtentia mortalis, & venialis, non poſſumus in nobis ponere talem potentiam.

76. Tum quia. Sicut in ſenſibus datur determinatio v. g. in oculo ad colorẽ non ad odorem, cùm tamen id coniungatur in ſenſu Communi: Cur etiam non poterit dari indifferentia & poteſtas ad committendum veniale, ſine indifferentia ad committẽdum mortale, licet vtrumq; hoc cõiungatur in nobis.

77. Tum quia. In educatis honeſtè datur impotẽtia quædam politica ad exercẽdas aliquas actiones inhoneſtas, quæ paſsim à plebeijs honeſtè non educatis exercentur. cur non poterit dari ſimilis impotẽtia phyſica ad exercendas grauiter inhoneſtas actiones morales. Tum quia. vt vrget Arriaga. Non implicat contradictionem potentia libera, quæ poſsit honeſta, vel indifferentia amare, non tamen inhoneſta; & talis

78. eſt potentia in Deo, & in Beatis. Cur ergò non erit poſsibilis determinata ad non ſequẽdũ turpe. Et ſicut dantur bruta nullo modo habẽtia cognitionẽ ſufficiẽtẽ ad vllũ peccatũ; & è cõtra, dantur homines, habẽtes & cognitionem, & libertatem ad id ſufficientem. Ergo etiam poterit eſſe aliqua ſubſtantia Diuinitus, quæ naturâ ſuâ poſsit habere cognitionem mediam, talem ſcilicet, qualis eſt in ſemiebrijs vel ſemidormientibus, illa autẽ ſubſtãtia indubiè non eſt capax plùs, quàm venialis.

79. OBIICITVR I. Et eſſet illa creatura non peccatiua mortaliter, vt ſupponitur, & non eſſet: quia non datur Creatura ſeipſâ ſancta; talis autẽ creatura eſſet, ſeipſâ ſancta.

RESPONDETVR. Negando fore talem creaturam ſeipſâ ſanctã: carẽtia enim mera peccati mortalis non eſt gratia, nec ſanctitas, de qua hîc, quæ ſit ſcilicet ſpecialis participatio naturæ Diuinæ. & ſicut implicat creatura quæ ſit ſubſtantia ſupernaturalis; ita implicabit creatura, quæ ſit ſeipſâ ſancta, hoc eſt, ſubſtantialiter ſibi identificans gratiam.

80. Quia tamen in Materia de Pœnitẽtia dicebamus, quòd actus amoris ſit ſuo modo ſanctificatiuꝰ; & quia fieri poſſet, vt illa creatura nollet velle peccare mortaliter ex amore Dei; nõdum tamen illa foret ſeipſâ ſancta: quia ſeipſo ſanctum, intelligitur ſubſtantialiter ſanctum; illa autem creatura prædictum actum non identificaret ſibi. Sed ad defendendam poſsibilitatem talis creaturæ & ad defendendum, quod nulli creaturæ debitus ſit actus ſupernaturalis, Tenẽdum erit, illam creaturam ex imbecillitate ſua non eſſe peccaturã mortaliter: quia ſcilicet non poteſt progredi ad

81. perfectionẽ deliberationis, quâ perfectionẽ illi denegatâ, ſequitur quòd nõ poſsit peccare mortaliter. Sed inde non ſequitur fore illam ſeipſâ ſanctam.

OBIICITVR 2. Illa Creatura non peccatiua mortaliter, etiã poſitâ occaſione, deberet id nolle propter actum elicitum; qui ipſe vel eſſet naturalis, vel non eſſet naturalis. ſi non eſſet naturalis, hoc ipſo tribueremus vim non

non peccãdi mortaliter viribus
naturæ, quod eſt contra Conci-
lia. Si autem habeatur vi actûs
ſupernaturalis. Ergo deberet
dari creatura habens exigentiã
naturalem ad gratiam, ex cuius
82. adiutorio deberet non peccare
mortaliter; impoſsibilis autem
iudicatur creatura dicens con-
nexionem naturalem cum gra-
tia ſupernaturali.

RESPONDETUR. Negando ſe-
quelam. poſſet enim illa creatu-
ra poni impeccabilis mortaliter,
non beneficio actus eliciti, nolẽ-
di peccare mortaliter; ſed ratio-
ne ſuæ naturalis determinatio-
nis non potentis habere ſuffici-
entem aduertẽtiam ad mortale.
Ad eum modum, quo ſine vllo
actu elicito ſenſus cõmunis non
apprehendit ſpiritualia, & potẽ-
tia viſiua ſonum; imò propoſi-
to ſibi obiecto, Viſné peccare
83. mortaliter, poſſet illa creatura
habere actum elicitũ, volo pec-
care: neque tamen per hoc pec-
caret mortaliter: quia hoc ipsũ
voluntarium haberet cum tali
infirmitate, qualis præfundatur
in imperfecta aduertentia, con-
ſimiliq; ei, quam haberet ſemi-
ſopitus, vel medio-veſanus, di-
cens, volo peccare mortaliter.
Deinde Patres qui non tribuunt
vim non peccandi viribus natu-
ræ, loquuntur de præſenti ſta-
tu, qui eſt ſecundùm ſuppoſi-
tionem fomitis corruptæ natu-
ræ, totque tentationum infeſtã-
tium nos, cæteroqui potentes
habere aduertentiam plenam,
& voluntarium plenum. non lo-
quuntur autem de creaturis im-
potentibus habere plenam ad-
uertentiam. Denique, etiã na-
turalis voluntas non peccandi
mortaliter, non poteſt ſtare cũ
voluntate peccandi, ob oppoſi-
tionem prædicatorum; quam e-
tiam naturalem nolitionẽ pec-
candi, ſi in nobis non deijcerent 84.
tot tentationes, non peccarem⁹.
ſed quia eam deijciunt, longè
faciliùs adhuc, quàm deijciant
ſimilem voluntatem ſupernatu-
ralem; ideò indigemus nos gra-
tiâ ſupernaturali.

OBIICITVR 3. Illa Creatura
deberet eſſe ſubſtantia ſuperna-
turalis. quia deberet eſſe ina-
miſsiua gratiæ.

RESPONDETUR. Negãdo quòd
definitiuè ſubſtantia ſupernatu-
ralis ſit ſubſtãtia inamiſsiua gra-
tiæ. Deinde poſſet poni illa ſub-
ſtantia ſine vlla gratia Diuina,
quæ videtur congruere nonniſi 85.
naturis intellectualibus, poten-
tibus plenè æſtimare gratiam a-
mantis Dei. Deinde, fortè poſſet
poni qualitas conſimilis gratiæ;
ita, vt dicam, delicata, quæ ne-
quidẽ cum veniali ſtare poſsit,
& tamen animæ decoratiua, e-
iuſque gratificatiua.

DICENDVM eſt 2. *Poßibilem
eße creaturam, quæ poßit mortali-
ter peccare, & nunquam venialiter,
ortâ venialitate, ex defectu plenæ
aduertentiæ.* Eſt Conc. contra Ar-
riaga, eam tamen tenet Ouiedo,
citatus n. 164.

PROBATVR I. Quia id
non

non implicat contradictionem.

86. PROBATVR 2. Poſsibilis eſt,
per Arriaga, ſubſtantia indiffe-
rens nonniſi ad honeſta vel in-
differentia. Ergo poſsibilis erit
determinata nonniſi ad aman-
dum omni actu Deum: vel ad
odiendum. ad eum modum, quo
Beati ſunt determinati nonniſi
ad amandum Deum, & quod in
illis facit lumen gloriæ, Cur in
Creatura non poſsit facere ſpe-
cies aliqua cõnaturalis impreſſa
altior circa Deum; ita tamen vt
poſsit etiam, ſi velit, odiſſe Deũ,
quod non permittit Viſio. Subſu-
mo. talẽ Creaturã implicat pec-
care venialiter: quia vel pecca-
87. ret odiẽdo Deũ, & hoc non: quia
nullũ odiũ Dei eſt veniale vel pec
caret amando, & hoc non: quia
null⁹ amor Dei quà talis, eſt pec-
catum veniale. Vel certè, pona-
mus Creaturam, quæ ſit indiffe-
rens ad amandum Deum, amore
etiam venialiũ ſublatiuo, vel ad
odiendum; talis creatura non
poſset venialiter peccare amo-
re ſublatiuo venialium; id enim
in terminis repugnat; quomo-
do enim eſſet venialiũ ſublati-
uus, ſi ipſe eſſet venialis. Et ſicut
inimaginabilis eſt calor omniũ
tepiditatum ſublatiuus, qui ali-
cuius tepiditatis non eſt ſublati-
uus; ita inimaginabilis eſt amor
88. venialis, venialium ſublatiuus.

Neq; dicas, Odium Dei poſſe eſ-
ſe veniale: non inquam dicas:
quia ſuppoſitâ aduertentiâ ple-
nâ, qualis hîc ſupponitur, ſicut
non poteſt eſſe, vt peccatũ mor-
tale quà tale, ſit veniale; ita nec
actus odij Dei poteſt eſſe venia-
lis. Si ſuperiores ſuppoſitiones
non placeãt ad defendendũ poſ-
ſibilem eſſe creaturã, quæ poſsit
peccare mortaliter, & non veni-
aliter, pone ergo hãc ſuppoſitio-
nẽ. Non videtur repugnare cre-
atura ita perfecta intra gradũ in-
tellectualîs, vt nunquam poſsit e-
xercere imperfectas aduertenti- 89.
as, & imperfectum volũtarium.
certè talis creatura non poſset
peccare, venialitate ortâ ex de-
fectu plenæ aduertẽtiæ: nam &
peccaret ex defectu plenæ ad-
uertentiæ, vt ſupponitur, & non
peccaret ex defectu plenæ ad-
uertentiæ: quia ex dignitate ſuæ
ſpeciei intellectualîs non poſſet
vnquam habere imperfectas ad-
uertentias: eſset quidem in hac
Creatura locus cogitationibus
bonæ fortunæ, ſed ſuppoſitis il-
lis cogitationibus, iam non eſset
in illa locus imperfectæ aduer-
tentiæ: quid enim implicãtiæ in
tam perfecta creatura? 90.

PROBAT 3. Ouiedo. Datur in
Deo ita perfectę cogitationes, ad
quarũ perfectionem non attingit
Angelus, & ita perfectæ in Ange-
lo, vt ad earum perfectionẽ non
poſsit eniti homo, & inter homi-
nes Doctos, ita perfectæ appre-
henſiones, quarum rudes non
ſint capaces. Ergo etiam inter
ipſas Creaturas, poteſt dari ita
perfecta, vt nõniſi plenè aduer-
tat, quod aliæ creaturæ non ha-
bent; hæc autem, quî peccabit
venialitate ortâ ex defectu ad-
Y uerten-

uertentiæ? Quamuis autem qui potest maius, potest & minus; id tamen hoc nõnisi sensu verũ est, 91. quando illud minus est eiusdem generis cum maiori, vel quãdo maius necessariò continere debet minus, hocq; Inductio ostendit. Iam autem non est necesse, vt perfecta deliberatio contineat imperfectam.

OBIICIT I. Arriaga. Vt illa Creatura censeatur posse odio habere Deum, debet posse aliud bonum amare, cui Deum quodammodo contrarium apprehendat. Iam autem in amore illiꝰ boni posset peccare mortaliter vel venialiter: nam immediatè ad odium Dei, qui est summum ac infinitum bonum, non posset determinari.

92. RESPONDETUR. Non implicare, vt immediatè prosiliatur ad odium Dei sub aliqua ratione mali repræsentati, quantumuis non cogitetur tunc de amore alius boni formali & directo, præcipuè cum Deus, quãuis sit summum & infinitũ bonũ, non semper tamen vt tale, repræsentatur. Deinde Argumentum hoc, non vrget intentum: quia quamuis possit illi creaturæ repræsentari aliquod bonum retrahens ab amore Dei, & ad se alliciens; sed nego implicare Creaturam, quæ si allicienda sit, non possit allici, nisi cum plena aduertẽtia adeoq; 93. sit allicienda nõnisi cũ aduertẽtia inducente peccatũ mortale.

OBIICIT 2. idem. Videtur ex terminis notum, quòd qui potest peccare mortaliter, possit & venialiter: nam ea natura quæ non terretur graui malitiâ, quominùs amplectatur obiectũ, multò minùs terrebitur minori.

RESPONDETUR Negando Assumptũ. Concedoq; quòd ea natura, quæ non deterretur culpâ graui, non sit deterrenda culpâ leui; si aliunde non sit impedita, ne committat culpam leuem: impeditur autem prædicta creatura à culpa leui, quia non potest aduertere aduertentiâ excusante à mortali, in qua suppositione loquimur. 94.

OBIICI potest 3. Si possibilis esset creatura impeccabilis venialiter, vel esset impeccabilis venialiter, nonnisi excludẽdo venialitatem ortam ex indeliberatione; vel esset impeccabilis venialitate etiam ex obiecto. v. g. quod non posset vnquam mentiri iocosè; vel impeccabilis venialiter ratione materiæ. neutrũ dici potest. Non primũ: quia non esset maior ratio, cur non possit peccare indeliberatè, & tamẽ possit mẽdacio iocoso peccare. Non etiam secũdum: quia videtur arbitraria possibilitas talis Creaturæ, quæ sit determinata vel non furari, vel furari 95. nonnisi magnum: præcipuè verò, quia furtum maius, est furtũ tot & tot minorum.

RESPONDETUR. Cõclusio procedit de sola venialitate ortâ ex indeliberatione. An autem possibilis sit creatura impeccabilis etiam alijs venialitatibus, de hoc non

non loquitur Conclusio, posset tamẽ admitti talis creaturæ possibilitas: nõ repugnat enim fortassis creatura, quæ indecens arbitretur furari parum, non verò furari multum. & quamuis illud multum non sit nisi paucorum obolorũ repetita repetitio, quia 96. tamẽ collectio illorum obolorũ habet formalitatẽ notabilis, posset fortassis esse determinata creatura nonnisi ad notabile. & licet furtum oboli, & determinatio ad illum furandum, non sit nisi venialis, cùm tamen determinatio ad furandum multum, non sit composita ex pluribus venialitatibus, posset esse mortalis illa determinatio, vtpote respiciens collectionem notabilem, adeoque habentem iam diuersam moralitatem; vnde illud furtũ magnum, physicè quidem esset collectio minutorum furtorum, sed moraliter esset nõnisi magnum furtum.

DIFFICVLTAS II.

97. *An sit aliquod subiectum cum Originali capax hic & nunc nonnisi venialis?*

S. Thomas hîc q. 99. a. 6. dicit impossibile, quòd peccatum veniale sit in aliquo cum originali peccato absq; mortali. Oppositum sentit Aluarez hîc disp. 191. qui saluâ pace & reuerentiâ debitâ tanto Doctori, oppositum probabile reputat, consentiente Bannez 2dâ 2dæ q. 10. a. 1. dub. 2. Idem docet, Canus & alij Thomistæ, qui dicunt hanc sententiã esse creditu difficilem, quibus accedunt, noster Suar: & Vasq.

DICENDVM est. *Subiectum* 98. *peccati venialis potest esse etiam is qui nonnisi originale habet.*

PROBARI solet I. Quia si non posset aliquis habens originale priùs committere veniale quàm mortale, id ex eo esset: quia, vt vrget S. Thomas, Homo, in primo instanti vsus rationis, est obligatus sub mortali conuertere se ad Deum, tanquam vltimũ finem, quæ conuersio si ponatur, auferet originale, si non ponatur, peccabitur mortaliter.

RESPONDERI potest, quòd id non probet intentum. Tũ quia. Non constat de hoc præcepto, & antequam de illo in schola discurratur, ordinariè ignoratur, 99. nec colligitur illius obligatio aut ex scriptura. ex qua enim? aut ex natura rei: quia sicut non ex natura rei habet hoc homo, vt habeat originale, ita nec ex natura rei ad illud auferendum obligabitur; imò nec obligatur ex suppositione originalis: quia cùm primum aduertit aliquis se habere mortale actuale, non tenetur de illo conteri; & tamen maior est obligatio ad dolendũ de actuali, quàm de originali: quia magis est voluntarium. estque hæc obligatio tunc nonnisi, quando instat necessitas iustificandi se, & aliud medium non superest ad Iustificationem ob- 100. tinendam, non vrget autem necessitas ad se iustificandum primo instanti; & exstat quidem

præceptum de dilectione Dei, sed de implenda illius obligatione in primo statim instanti non constat. Tum quia. Quis vnquam aduertit ad primum instās vsûs rationis. Vnde ad suauitatem Legis Diuinæ spectat non obligare tam arctè. Tum quia. non ita opposita sentētia est vera, quin etiā nostra sit probabilis. Ergo accōmodās se tali opinioni, non peccaret mortaliter.

PROBARI solet 2. Euersione aliûs fundamenti oppositæ sententiæ: quia si non posset cum originali primo coniungi veniale, id ex eo esset: quia si talis moreretur, neque iret ad infernum: nam ille debetur nonnisi actuali mortali; neque ad limbum: quia hic punit solū originale, & actualia merētur ignem, qui illic non est; non etiā iret ad purgatoriū: quia hoc iustificatis debetur.

101.

RESPONDERI potest, rationem non conuincere: quia diceret aliquis cum Suarez & Vasq. spectare ad Diuinam prouidentiam non permittere, vt aliquis in tali statu decedat. dicitque Sanch. noster, Deum præscium, nulli ita affecto decessuro non statuisse certum locum. Quod si quæras, quid foret, si decrederet? Hoc erit futurum conditionatum, & à nobis responderi non posset, nisi diuinando, cùm de hoc nihil tractet scriptura, nec Patres. Petauius diceret, puniendum igne, sicut tenet puniri & ipsos infantes decedentes sine baptismo.

102.

PROBATVR 3. Ante perfectum vsum rationis, vel datur imperfectus vsus rationis, vel non datur. si non datur. Contra erit: quia experimur in pueris quòd scilic: imperfectiùs, postea perfectiùs vtantur ratione. Deinde, quæ ratio physica suadet in infantibus non dari vsum rationis, reijciendo id, in materialiū dispositionum defectum, abundantiam humorum, & spirituū. Eadē ratio suadet prius esse imperfectum vsum: defectus enim illi & excessus admittunt successionem. Quod si detur vsus imperfectus rationis ante perfectū. Ergo poterit dari vs⁹ sufficiēs ad veniale. Ergo antequā veniatur ad illud instās perfecti vsûs rationis, poterit peccari venialiter.

103.

Neq; valet, si Dicas ex Vasq. Plus requiri ad discernendam malitiam venialis quàm mortalis. consequenter hominem, ante primum instans perfecti vsus rationis, non peccaturū venialiter; non inquam valet si id dicas. quia quamuis non sit peccaturus titulo perfectæ cognitionis habitæ de veniali, prout cōdistincto à mortali, Cur tamen non peccabit titulo imperfectæ ad malitiam aduertentiæ, & titulo imperfecti liberi, ad eum modū, quo semi-ebrij non perfectè discernunt malitias, peccare tamen possunt venialiter.

104.

Quæ in contra obijci possent, soluta manēt in refutatione fundamentorum oppositorū posita in probationibus Conclusionis.

DIF-

105.

DIFFICVLTAS III.

Possibilisnè Creatura Rationalis naturâ impeccabilis?

NEgant plurimi. Suar: Lib: 3. de Ang. cap: 7. & Lib: 7. cap: 3. Vasq. 1. p. d. 231. cap: 3. Molina Valent. Arubal. Salaz. Granado. Turrianus. Tann. Raynaudus. Albertin. Quiros dis. 20. n. 180. & alij apud Ripalda d. 23. n. 3. Affirmat Ripalda cit: n. 45. Arriaga 1. p. d. 5. n. 20. Becanus 1. p. cap. 9. de Visione. q. 5. n. 4. fauet Herize. & ex antiquis Occam. Gabriel. Major.

Expendendæ sunt implicantiæ.

106.

I. IMPLICANTIA est. ab Auctoritate Sacra, tribuente soli Deo immortalitatem, indefectibilitatem, & similia, quæ Patres accipiunt pro impeccabilitate & indefectibilitate etiam morali.

Ad has & alias Auctoritates explicandas hæc adhiberi possent. *Primò.* Agere S. scripturam de Creaturis, quæ de facto existunt, non de creaturis possibilibus. & sicut illi qui tenent, quòd possit creatura permanens creari ab æterno, licet ex existentia æterna filij Dei arguant Patres eius Diuinitatem, defendunt se per hoc, quòd egerint Patres de Creaturis quæ de facto existunt; ita & in præsenti.

107.

Secundò. Adhiberi hoc potest, quòd Patres & Scriptura agant, de immutabilitate à se, quæ soli Deo competit. innuit hoc Ambros. tomo 3. supra 1. ad Tim: 1. Quisquis immortalis est, nonā se hoc habet, sed à Deo. *Tertiò.* Adhiberi potest. agere Patres de mutabilitate, quæ sit, à non esse ad esse, quę certè omni Creaturæ cōuenit, verificaturq́; etiam de creatura impeccabili, quæ transit à non esse creatæ ad esse creatæ: & hoc innuit Fulgent: de fide cap: 3. ad Petrum. Tene, inquit, omnem naturam, quæ non est Trinitas Deus, ab ipsa Sancta Trinitate creatam ex nihilo. & aliàs, ideò quippe, inquit, naturæ à Deo factæ proficere possūt; quia esse cæperunt: ideò deficere; quia ex nihilo factæ sunt.

108.

Quartò. Adhiberi potest. agere scilicet Patres de impeccabilitate & immutabilitate creata, comparata ad Diuinam impeccabilitatem, quæ potiùs peccabilitas est. & hoc desumitur ex Damasc. Lib: 2. de Fide cap: 3. Omne Deo collatum, qui solus incorporalis est, crassum & materiale reperitur: sola enim verè immaterialis, & incorporea Diuinitas. Nihilominùs nemo dubitat nostras animas, & Angelos incorporeos esse. Ita non obest ponere creaturam impeccabilem intellectualem, quantumuis antonomasticè impeccabilitas Deo sit tribuenda.

109.

Quintò. Adhiberi potest. quòd agant Patres de præsentib⁹ Creaturis, quæ non possunt iam reddi naturâ suâ impeccabiles, quo etiā modo explicat Ripalda cit. n. 62. locum Anselmi.

II. IM-

II. IMPLICANTIA est ex Thomistis. Nulla creatura potest esse regula honestarum actionū, Creatura impeccabilis est regula honestarum actionum. Ergo creatura impeccabilis est nulla creatura. Iam autem vniuersaliter, quando de subiecto Cōclu- 110. sionis prædicatur negatio subiecti, toties res illa est impossibilis. Maior probatur. esse talem regulam soli voluntati Diuinæ cōpetit, quæ sola est immutabilis, & exemplar sanctitatis. Minor probatur. Ideò Deus est talis regula: quia est impeccabilis, regulaq; talis debet inuariabiliter prosequi bonū, actionesq; quæ cōformātur tali creaturæ, essent honestæ. Ergo illa esset regula.

RESPONDETUR. Nullā creaturam posse esse regulam à se: nec primā regulā, nec regulā omnis honestatis. Non potest esse regula à se: quia implicat vt esse ab 111. alio, sit esse à se. Non potest esse prima regula: quia prima regula est: quâ nō datur prior, prę regula autē creata, est prior increata. non potest esse etiam regula creata, regula omnis honestatis: quia non potest esse regula honestatis Diuinæ: non ideò enim diceretur Deus honestè agere: quia cōformaretur illi creaturæ, sed è conuerso. Ad eum modū, quo spiritualitatis norma, nō est Angelus Deo, sed Deus Angelo.

III. IMPLICANTIA ex Vasquez. Nulla est possibilis Creatura rationalis, quæ non possit apprehendere obiectum turpe, efficaciùs ac viuidiùs, quàm honestum. Voluntas autem impeccabilis ex se deberet apprehendere honestum viuaciùs, quàm turpè. 112.

RESPONDETUR. Falsam esse Maiorem, & sicut concretum ex Visione Dei & Creatura rationali, non apprehēdit viuaciùs malum, quàm bonum. Cur ergò saltem alio modo idem non competet alicui possibili substantiæ. Deinde, non Minor etiam, demōstratur posset enim viuaciùs apprehendere inhonestum, & tamen necdum illud sequi. quia voluntas potest eligere minùs contra quàm supponat Vasquez.

IV. IMPLICANTIA ex Suar. Impeccabilitas illa non posset oriri 113. ex Visione Beata debita illi creaturæ: quia hanc deberi implicat. Non ex dilectione Dei naturali, & tamen necessaria: quia seclusâ visione, nulla notitia necessitat ad amorem; non ex determinatione naturali sequendi nonnisi honestum, quia obiectū voluntatis extendit se etiam ad inhonestum sub formalitate delectabilîs. & si creatura hæc non datur, ergo nec est dabilis quia ex S. Thoma, posuit Deus omnes possibiles gradus entis.

RESPONDETUR. Non implicare Creaturam, quæ sit exigitiua perpetuò stare in dilectione Dei 114. ratione alicuius altioris speciei impressæ de Deo; ita fortis, vt sit nata auferre propositionem obiecti mali, fortèque esset talis (si foret possibilis) species quidditatiua

ditatiua Dei, licet non Intuitiua, de qua actū in Ethicis. Sed quia hæc species saltem Diuinitus auferri posset, & illâ ablatâ non daretur iam principium impeditiuum peccati, hinc commodiùs dicetur proficisci impeccabilitatem ex determinatione naturæ nonnisi ad honestum. Et licet voluntatis, quæ nunc datur, sit obiectum etiam inhonestum, sub formalitate etiam delecta- 115. bilîs, non tamen cuiuscunque possibilîs, vt videtur etiam exēplum huius in determinatione Diuinæ voluntatis. Sic noster intellectus assentitur falso sub formalitate veri, & tamen habitus fidei est talis, vt falso etiam sub formalitate veri non possit assētiri, vt multi docent, ex determinatione essentiali ad verū, quod sit tale ex obiecto; Ita similis determinatio ad honestum posset poni in illa Creatura. Gradus itē omnes entis posuit Deus genericos, non specificos; talis autem Creatura, cōtineretur sub gradu entis abstrahentis ab omni materia physica, non tamen meta- 116. physica. Hæc etiam ratio alibi repetitō soluta.

V. IMPLICANTIA ex Granado. Creatura subiacet mutationibus physicis, neq; enim alligatur ijsdem accidentibus. Ergo & subiacebit mutationi morali.

RESPONDETUR. Ad saluādam mutationē moralē, sufficere nūc amare magis, nunc amare min⁹, & nunc, secluso amore, nōnisi odisse malū. Deinde etiā Antec: dubium est quoad aliquid. fortè enim possibilis est creatura, quę certa exigat accidentia, & aliorum sit incapax, & illlis ablatis, ipsa etiam non possit existere, vt si sit illa creatura modus, neque tamē illa creatura erit actus 117. purus: quia habebit accidentia. Transito Antecedēti, Disparitas est. quia positâ veritate Antecedentis, nulla potest ostēdi suppositio, quæ statuat creaturam incapacem mutationum physicarum, vt non possit mutari ratione loci, temporis. Iam autem dantur suppositiones, in quibus potest non esse capax mutationis in malum, de quibus suppositionibus infrà. Deinde si Creatura non esset capax mutationis, perfectibilitatisq; physicæ, non esset dependens à Deo in suo perfici, quod absurdum non sequeretur positâ creaturæ impeccabilitate. hoc ipsum decla- 118. ratur. Creatum ex vi suæ subordinationis ad Deum in ordine ad perfici, debet esse dependens à Deo in ordine ad perfici: hoc ipso enim non esset Deus respectu illius perfectiu⁹, quod vel argueret in Deo imperfectionem, vel in entibus exhaustionem; si scilicet non reperiretur prædicatum illâ creaturâ dignū. Cumque Creatura sit depēdens à Deo in aliis prædicatis, cur non dependebit & in perfici. Cæterū hanc dependentiam ad perfici, quamuis non possit habere creatura, in ordine ad singula prædicata (vnde nihil potest perfici in or-

in ordine prædicatorum essentialium) ad saluãdam tamẽ perfectibilitatem, sufficit vt in alijs sit perfectibilis: semper enim Conclusio sequitur debiliorem partem, & ad inferendum, quod sit aliquid perfectibile, sufficit esse in aliquibus perfectibile. Si autem Creatura non esset capax perfectionis accidentalis, esset independens à Deo quoad perfici, non enim perfici posset quoad essentialia, vt aliunde noscitur, nec quoad accidentalia, vt supponit Antecedens. Quamuis autem creatura ponatur impeccabilis: quia tamen non ex eo esset adhuc independens à Deo quoad perfici, quoad alia, quãuis non quoad essentialem impeccabilitatem, fit, vt talis impeccabilitas non repugnet, repugnante cæteroqui Creaturã imperfectibili accidentaliter.

119.

120.

VI. Implicantia est Durandi. Cui possibilis est error & inaduertentia in intellectu, possibilis eidem est defectus voluntatis seu peccatum: quia tota radix defectuum voluntatis, est defectus intellectûs. At nulla est creatura cui non sit possibilis aliquis error. cùm nulla sit quæ omnia possibilia obiecta comprehendat. Ergo nulla est cui non possit contingere peccatum.

Respondetur. Negando Maj. quæ falsa est in Beatis, qui possunt in multis ad se non spectantibus errare, suspicari (licet id Deus ordinariè non permittat) & tamen non possunt peccare.

121.

Vera ergo est Maior. si aliunde non teneatur voluntas ne peccet. Minor etiam non demõstratur: quia quamuis non sit possibilis Creatura omnium cõprehensiua, possibilis est, quæ non formet iudicium nisi de ijs, quæ comprehendit.

VII. Implicantia est Scotistarum. Nulla Creatura potest seipsâ, aut alio bono creato satiari. Ergo est indifferens ad illud bonum deferendum etiam honestum, ac proinde ad peccandum.

122.

Respondetur. Desertio boni honesti creati non est peccatũ, si non sit conuersio ad bonum inhonestum. possibilis autem Creatura desertiua boni honesti creati, sine conuersione ad inhonestum, sed per prosecutionem alius boni honesti.

VIII. Implicantia. quam sibi opponit Ripalda n. 48. Nulla est voluntas rationalis, quam Deus non possit præuenire vocatione, cùm sufficienti, tum efficaci. at voluntas rationalis, cui ad actum præceptum præberi potest vocatio purè sufficiens, & potest peccare, & peccabit. Ergo. Maior Probatur: quia nulli est debita nonnisi gratia efficax, potestque præberi à Deo ita remissa cognitio honestatis, vt sequatur dissensus vocationi.

123.

Respondetur. Respectu illius creaturæ nulla erit vocatio quæ sit solùm sufficiens, habebitque se per modum efficacis ipsa determinatio naturæ. procedit

124. cedit autem resolutio. de consensu bono naturali. & licet nulla sit Creatura de facto, respectu cuius non dentur gratiæ aliquæ nonnisi sufficientes; possibilis tamen est aliqua, respectu cuius omnis vocatio sit efficax, infallibilitate oriundâ ex ipsamet determinatione naturæ inclinatæ nonnisi ad honestum. Casu autem, quo deberet illa creatura consentire supernaturaliter, darentur respectu illius tam gratiæ sufficientes, quàm efficaces: casu autem, quo daretur nonnisi sufficiens, tunc non daretur consensus honestus supernaturalis, daretur tamen naturalis, petitus ex ipsamet natura impeccabili.

125.

IX. Implicantia ex Paritatibus.

Prima. Repugnat substantia essentialiter peccabilis. Ergo & essentialiter impeccabilis.

Respondetur. Disparitatem esse. quia prioris substãtiæ productio deriuata in Deum tanquam in Auctorem, allineret illi imperfectionem, quòd producat aliquid substantialiter defectuosum in genere moris: creando autem creaturam impeccabilem, erit Auctor boni moralis.

Secunda Paritas. Repugnat substantia rationalis determinata ad amandum solum delectabile, & incapax moueri ab honesto. Ergo etiam repugnat substantia rationalis determinata ad amãdum solum honestum, incapaxq; moueri à delectabili.

126.

Respondetur. Si Antecedẽs procedat de delectabili non peccaminoso, negari potest. Si procedat de delectabili peccaminoso, Disparitas danda eadẽ, quæ ad primam paritatem.

Tertia Paritas. Repugnat substantia supernaturalis. Ergo & impeccabilis.

Respondetur. Si quis non neget Antecedens, Disparitatem dabit: quia est pro Antecedenti Implicãtia, de qua suo loco. nulla autem implicantia ostenditur pro consequenti. Hæc omnia aliter soluta, apud cit. Ripalda vide.

127.

Post prædictos, talem implicantiam format Quiros: Implicat substantia volitiua, quæ seipsam amare nequeat, iuxta illud; Amabile bonum vnicuiq; autem proprium. Sed solius est Dei proprium, quòd semper sit honestum, illi se amare, cùm solùm amor Diuinus, nullo titulo possit esse prohibitus.

Responderi potest. Quòd illa creatura essentialiter impeccabilis, sit se amatura ex inclinatione quam habet creatura ad seipsam: positâ tamen prohibitione, iam non poterit se amare ex accidenti illius prohibitionis, cùm aliàs cæteroqui sit essentialiter determinata, nihil inhonestum agere, adeoq; nec se poterit contra prohibitionem amare.

128.

Instat idem. Proprium est solius Dei, vt nihil possit esse illi bonum morale, quod non sit ipsi

ipsi Physicè bonum, & è contrà. Creaturæ autem plura sunt bona physicè, quæ possunt esse moraliter mala: cùm enim subiecta sit voluntati superioris Dei, potest illi prohibere suas Physicas perfectiones. Sed sola natura, cui bonum Physicum non potest esse moraliter malum, est determinata ad honestum, & impotens peccare.

129.

Respondetur. Sicut Deus non potest prohibere homini, identificatas illi perfectiones, ita nec illi creaturæ Physicam impeccabilitatem, aut perfectionem identificatam: casu autem quo non identificatam prohibeat perfectionem, hoc ipso, illa creatura non poterit illam perfectionem amare, vtpote essentialiter determinata ad bonum.

130. In forma autem, Nego, quòd sola natura, cui bonum Physicum non potest esse malum moraliter, sit determinata ad honestũ. Si enim non repugnat Natura impeccabilis (vt non repugnat) si ei prohibeatur bonũ eius Physicum, euadet iam illud bonum physicum, malum morale; adeoque inamabile à creatura essentialiter determinata ad bonum. His expensis.

Assero I. *Spectatâ mente Patrũ, probabilius esse, repugnare substantiam creatam impeccabilem.*

Ratio. Quia quamuis Auctoritates Patrum explicari possunt dictis suprà modis, simpliciùs illa accipiendo, videntur oppositum sentire. Quod ipsum inde colligitur. Tum quia. Omne id vitiari potest, quod non est summũ bonum. est Major Aug. L. de vera Relig cap. 9. Bona ergo sunt, inquit, quæ vitiantur, sed ideò vitiantur, quia non summa bona sunt. Nulla Creatura est summum bonum, vt docet Fides, & Metaphysica. Ergo nulla est Creatura quæ vitiari non possit. Tum quia. Omne quod deficit peccando, ideò deficit: quia ex nihilo conditum est. nulla creatura est, quæ ex nihilo cõdita non sit. Ergo nulla creatura est, quæ non deficiat peccando. Major est Fulgētij de Fide ad Petrum c. 3. Ideò creaturæ à Deo factæ deficere possunt peccando: quia ex nihilo conditæ sunt. Tum quia. Cuicunque Creaturæ rationali præstatur vt peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed gratiæ. verba sunt August Lib. 3. contra Maxim. c. 12. Ergo falsa contradictoria: quòd alicui naturæ præstetur, vt peccare non possit, est hoc naturæ propriæ non gratiæ. Ergo vlteriùs natura impeccabilis, est nulla natura. quod sic colligitur. Nulla natura est impeccabilis naturâ. quia, vt dicit August. Omnis est impeccabilis per gratiam. Creatura impeccabilis, est impeccabilis naturâ, vt assumũt oppositi: Ergo Creatura impeccabilis est nulla natura.

131. 132. 133.

Assero 2 *Dari suppositiones possibiles, in quibus ratione positiuâ non demonstratur impossibilitas Creaturæ impeccabilis. Prima Suppositio* est ex Arriaga. quia potest esse substantia intellectiua, & non volitiua. *Secunda Suppositio* ex Ripalda: quia scilicet in ordine intelligentium non repugnat potentia apprehensiua honesti, & turpis, eaque appetitiua, eaque determinata ad amandum honestum, & odio prosequendum turpe. additque hanc perfectionem posse componi cum finitudine, & dependentia à Deo. videturq; hanc perfectionem continere complexum ex voluntate rationali & habitibus infusis.

134.

Assero 3. *Possibiles esse Suppositiones, in quibus implicet Creatura impeccabilis essentialiter. Prima Suppositio* est, casu quo talis creatura ponatur ex natura sua nolle peccare, & tamen nolitione supernaturali: quia & esset illa supernaturalis nolitio, vt supponitur, & non esset: quia iam supponitur esse debita essẽtiæ illi impeccabili, cùm supponatur ex essentia sua, determinata ad nolitionem nonnisi supernaturalem. & licet quidem ex suppositione inuoluente ipsam supernaturalitatem, posset alicui deberi aliquid supernaturale, & ita intellectui instructo habitu supernaturali, casu quo concurrat habitus, debetur nonnisi supernaturalis actio. Sed si suppositio non inuoluat supernaturalitatem, vt non inuoluit natura impeccabilis si ponatur, illi actio debita supernaturalis, hoc ipso, non erit actio illa supernaturalis. *Secunda Suppositio.* Si ponatur illa creatura, respectu boni & mali habens non tantum libertatem contradictionis, sed & cõtrarietatis. Ratio: quia & esset impeccabilis vt supponitur, & non esset, posset enim palliatum malũ amare, quod est peccare. *Tertia Suppositio.* Si nonnisi ratione alicuius adiuncti sit impeccabilis. quia & esset naturâ impeccabilis vt supponitur, & non esset, casu quo illud adiunctũ ab ea separaretur, hocque contingeret, si ex adiuncto nonnisi superadditæ vocationis, redderetur impeccabilis.

135. 136.

Quæstio III.

De sequentibus Peccatum.

137.

Esset hîc agendum, de facilitate peccandi quæ contrahitur peccando, sed de hac vbi de habitibus. quæ propria huius loci & alibi non tractata hîc attingentur.

Difficultas I.

De Macula & Reatu sequentibus Peccatum.

Assero I. *Definitiuè Maculam esse deformitatem contractam ratione peccati. non addo,* habitualisné, an actualis: quia non est maior ratio, cur ex vno, & non altero contrahatur. si autẽ quæras, quid sit hæc ipsa deformitas? dici potest, illam in re esse ipsũmet peccatum, quod habet turpitudinem & deformitatem, cõmuni-

138.

municatque eam animæ, quando est in Anima. hoc ipsum.

EXPLICAT I. Bellarm: quid sit, Lib. 1. de Amiss. Grat. cap: 17 Supponitque cum communiori, maculam nihil aliud esse, quàm deformitatem, quam ponit peccatũ mortale ex amissione gratiæ. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia. non procedit per prima: quia quamuis Diuinitùs staret peccatũ cum gratia, adhuc peccatum adferret maculam: [139.] esset enim adhuc peccatum illud malum & turpe moraliter, & tamen non auferret gratiam. Ergo apparet turpitudinis huius dari priorem cõceptum. Tum quia. Consequitur nonnisi ad turpitudinem peccati ablatio gratiæ. Tum quia. etiam in humanis aliud est amisisse gratiam, & aliud, maculatum esse.

EXPLICAT 2. Arriaga hìc d. 53. n. 11. Quòd macula sit ipsum habituale mortale moraliter, seu habitualiter permanens. additq; quòd hæc macula non possit propriè dici relicta ex peccato actuali, aut effect⁹ illius: [140.] est enim ipsũ actuale moraliter permanens; nemo autem dicitur relinqui ex se, aut esse effectus sui.

NON SATISFACIT. Tum quia. Cui bono additur habituale habitualiter permanens: hoc ipso enim: quia habitualiter permanet, habituale est, & è conuerso. Tum quia. Hæc macula per Arr: non potest esse relicta ex peccato actuali; non etiã ex peccato habituali: quia cùm sit per ipsum macula ipsummet habituale, quomodo erit ex illo relicta, cùm nihil dicatur per eundem relinqui ex se, & tamen vel ipse S. Thomas hìc q. 86. a. 1. & q. 69. a. 1. supponit maculã cau- [141.] sari à peccato. Tum quia. Si potest rationalitas esse causa risibilitatis, quamuis idem sit realiter cum risibilitate; Cur & macula non dicetur propriè oriri ex actuali, quamuis sit idem cum illo: quia vna eademque res, ratione diuersarum formalitatum, potest habere formalitatem & causæ metaphysicæ & effectûs.

EXPLICATVR 3. ex mente S. Thom. cit. q. 86. conformiterque ad datam definitionem. Quamuis in ratione talis entis inter corporea & spiritualia nulla sit æqualitas, tamen est aliqua proportio & conuenientia fundata tam in hoc: quia participãt rationem communem entis, [142.] quàm in hoc, quia nos Spiritualia & abstracta à sensibus concipimus per modum materialium, vt ita modus cognoscendi, sequatur modum essendi; iamque spiritualia cum materialibus habebunt conuenientiam, quoad modum, quo cõcipiuntur; huncque modum concipiendi, sequitur cõueniẽtia, & idem denominationum Ita. Porro in Corporalibus, macula propriè dicitur, quando aliquod corpus nitidum perdit suum nitorem, inquit S. Thomas, quæ perditio non debet esse per ipsius corporis non existen- [143.] existentiam: nam non existentia non dicuntur iam maculata; sed debet esse perditio nitoris fundata in ipsomet existẽte corpore, quod fit ex contactu alterius corporis maculatiui. hinc etiam in spiritualibus ad similitudinem huius oportet maculam dici. & sicut in corporalibus nitor est multiplex; ita & nitor animæ. Possumus in primis concipere intrinsecum quendã nitorem, qui stat in refulgentia luminis naturæ rationalis per quam dirigitur in suis actibus, vt inquit S. Thomas; huic lumini opponit se dissonantia actionis [144.] ad naturam intellectualem. si se opponit huic nitori, debet esse macula animæ stans in deformitate ipsius dissonantiæ ad naturam intellectualem inclusæ in actu peccaminoso. Est alius nitor animæ, vt ita dicam, aduueniens, & hic est ex refulgentia Diuini luminis, inquit S. Thomas: scilicet sapientiæ & gratiæ; nitori sapientiæ supernaturalis, opponit se actio peccaminosa, quia non attendit ad eius dictamen, amplectiturque malum pro bono, redditque stultum: vt stultescit, qui lutum putat aurum. Verificaturq; illud scripturæ. *Nos insensati.* Nitori autem gratiæ [145.] opponit sese ipsum peccatũ natũ expellere gratiam. Sicut macula corporalis pulchritudinẽ corporis, ideoq; fit, vt peccatũ sit macula per ordinẽ ad naturã intellectualẽ, sapientiam, & gratiam.

ASSERO 2. *Dari maculam peccati.*

RATIO. quia macula nihil aliud est nisi peccatum inquantum habet rationem deformis & turpis, ex oppositione ad naturã intellectualẽ, Lumen à Deo datum, pulchritudinem gratiæ. Sed datur peccatum &c. Ergo.

ASSERO 3. *Duplicem esse maculam, mortalem & venialem.*

RATIO. Tum quia. S. Thomas hìc q. 89. a. 1. concedit etiã [146.] veniale secundùm quid maculare. Tum quia, etiã veniale habet suam dissonantiam, adeoque deformitatem. Tum quia. Etiam in corporalibus potest esse maculatio grauis, & leuis. Quæ in contra obijci possent, legantur apud S. Thomam.

Ad reatum quod attinet.

ASSERO I. Quòd reatus, nihil aliud sit quàm obligatio, seu debitum pœnæ, ratione peccati commissi.

RATIO explicationis. quia etiam in alijs materijs, vbi non interuenit mutuum, per ly *reus*, intelligitur debitum pœnæ. Ergo & in præsenti idem dicendũ. [147.] In re autem hæc obligatio est ipsamet actio peccaminosa prout subdita iuri Diuino, & potestati vindicatiuæ: quia si eo non circumstantionaretur non esset à quo proficisceretur illa pœna, consequenter nec esset debitum pœnæ. Nec inde sequetur, non posse remitti peccatum, quin remittatur reatus: quia potest remitti culpa inquantum est fundatiua iuris ad offendi, & non inquantum subiacet iuri vin-

vindicatiuo, vt etiam fit in humanis. Commodiùs autem explicatur reatus per dictam obligationem & debitum, quàm 148. per dignitatem ad pœnam: quia dignitas ad pœnam, est quasi quid actiuum illius reatûs, tenetque se potius à parte causæ. Vnde etiam rigorose loquẽdo, non potest Deus facere, vt peccator non sit dignus pœnâ: nam ipsa prædicata peccati, imbibunt in se illam dignitatem, & tamen potest facere suâ condonatione ne habeat reatum pœnæ.

ASSERO 2. *Dari reatum.* Tum quia. De facto puniuntur homines pro peccatis, sed non iniustè. Ergo cum debito & obligationæ pœnæ: hæc autem obligatio est reatus. Tum quia. In omni Republica, malis deben- 149. tur pœnæ. Tum quia. datur in Deo iustitia vindicatiua, aliàs non haberet omnem perfectionem possibilem Deus, nec posset esse caput Reipublicæ rationalis, si scilicet non posset nec deberet vindicare. Ergo datur in exorbitãtibus obligatio pœnæ, adeoque reatus.

Expressit hoc totum S. Thomas discursu hîc q. 87. a. 1. qui sic elucidatur. In rebus naturalibus id, quod consurgit in aliquid, ab eo detrimentum patitur, hocque experientia probat in caloris & frigoris pugna, hoc fundat reactionem & repassionem, semperque est penes id victoria, quod habet rationem 150. excedentis & dominatiui: hoc ipso enim quia vincit, non tantùm non deficit, sed habet rationem excedentis subiugantisque sibi aliquid. Et hæc est prima Classis pugnãtium. Secũda Classis pugnantium est inter homines, & ex naturali inclinatione inter homines fit, vt vnusquisq; deprimat illum, qui contra illum consurgit, quæ depressio est interdum moralis, malèloquendo, taxando &c. interdum physica. Vnde etiam in luctis, nemo contentatur, nisi deprimat antagonistam. Tertia Classis est consurgentium in genere moris, quę 151. consurrectio conuenit peccatis, respectu debiti ordinis cui opponitur peccatum. Vnde per naturalem inclinationẽm ille ordo, & princeps ordinis, vult deprimere peccatum; non enim est ratio, cur alia principia, si aliquid contra illa insurgat, deprimant rebelle, & non ordo, princepsq; ordinis, contra quem cõsurgit peccatum. Si autem deprimit peccatum ille ordo, hoc ipso illud punit, quæ quidem depressio, inquit S. Thomas, pœna est. Quod si considerentur ordines, contra quos consurgit peccatum. Primus est, ipsa ratio propria rectidictiua: hæc depri- 152. mit peccatum per conscientiæ remorsum. Secundus est, Leges humanæ, quibus attendẽtes gubernatores humani, puniũt peccatum. Tertius ordo est Legis Diuinæ, Deusq; se vindicat, deprimitque peccatorem. si deprimit, punit, si punit eum non iniu-

iniustè faciat, dabitur in peccatore obligatio pœnæ, adeoque reatus. hæc ex S. Thoma.

ASSERO 3. *Non esse æqualem reatum in omnibus peccatis.*

RATIO. Tum quia. Pœnæ non sunt æquales, quæ tamen attendunt ad reatûs qualitatem, quod vult script. Apoc 18. ℣ 15. 153. *Quantum glorificauit se & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum &c.* Tum quia. non omnia peccata sunt æqualia. Ergo nec pœnæ illis æquales, adeoq; nec æqualis illis reatus præsuppositus pœnis. Tum quia. ad hoc ordinantur à natura pœnæ, vt per repassionẽ pœnarum satisfiat æqualitati. Sed si esset in omnibus peccatis æqualis pœna & reatus, non fieret satis huic ordini: si enim per peccatum omne, non ponitur eadem æqualitas in culpa, & tamen pœnæ omnes vnicuiq; delicto infligerẽtur, hoc ipso per repassionem non fieret satisfactio ad æquali- 154. tatem, sed exsuperatiuæ essent pœnæ, quia si imparibus paria addantur, nascitur inæqualitas.

ASSERO 4. In omnibus damnatis esse æqualitatẽ pœnæ reatûsq;, stantẽ in carẽtia visionis.

RATIO. quia omnis damnatus dicit carentiam omnis Visionis Diuinæ, demeritumque.

ASSERO 5. Esse in damnatis inæqualitatem carentiæ visionis, si spectetur secundùm gradus, quibus priuantur damnati.

RATIO. quia poterat vnus habere ius ad centum gradus alter ad duos.

ASSERO 6. Inæqualitatẽ carentiæ visionis spectatam secundùm gradus, augere quidem pœ- 155. nam extensiuè, sed inde non debere taxari maioritatem pœnæ.

RATIO prioris. quia maior est extensiuè carentia, quæ pluribus gradibus priuat. Ratio posterioris est. quia aliàs magis puniretur, qui totâ vitâ sanctissimè vixit, commisitq; nonnisi vnum mortale, quàm is, qui totâ vitâ multiplicauit peccata.

ASSERO 7. *Grauitatem Pœnæ debere spectari penes maiorem intensioremq; dolorem, profectum ex æstimatione boni amissi.*

RATIO. Tum quia. Pœna non visi Dei, stat in dolore dę non viso Deo. Ergo & maior pœna in 156. maiori dolore. Tum quia. Positâ æqualitate in hoc, quod est videre Deum, inæqualitas in Beatitudine essentiali sumitur ex eo, quòd vnus plura videat in Deo, magisq; amet. Ergo & per proportionem idem dicendum de pœna damni. Tum quia. Si ponatur mera carentia Visionis sine æstimatione boni perditi, & dolore, nulla erit pœna quæ dolorem contribuat. Ergo maioritas doloris secũdùm præuiam apprehensionem, adferet maioritatem pœnæ.

DIFFICVLTAS II.

Pœna sequens mortale, potestne esse infinita? 157.

IDem titulus sic aliter proponitur. An mortale, in ratione deme-

meriti seu dignipœnâ, sit infinitum simpliciter.

DICENDVM I. *Non eße infinitum simpliciter, per se loquendo* ita Arriaga de Incarn. d. 3. n. 17. Contra Suar. 1. 2dæ d. 2. de Peccatis sect. 3. n. 11. Aldrete disp. 4. s. 3. de Incarnatione.

PROBATVR I. Quia vel accipitur hîc infinitudo peccati ita conueniens peccato, vt non pos-

158. sit conuenire meritis vitæ æternæ. vel non accipitur talis. Si accipitur talis, vt posit conuenire meritis vitæ æternæ. Ergo non est infinitum simpliciter, quia nemo dicit infinita esse simpliciter merita nostra. vel accipit infinitatem conuenientem nonnisi soli peccato. & hæc non potest ostendi vnde per se accipiatur; nec habet demeritum; sub ratione demeriti vllum principium, à quo per se infinitetur. Non enim à persona offensa: quia hæc quà talis nonnisi per se formalisat rationem offensæ, taxatque tantitatem compensationis, vt suppono ex notitia of-

159. fensæ. non etiam infinitatur ex eo, quia poterat Deus vt Iudex, prohibere lethale sub pœna longè acerbiori, quàm nunc eam patiantur damnati, & sic in infinitum: Nam hæc ratio non probat, quòd peccatum mereatur pœnam infinitam simpliciter, sed infinitam secundùm quid. Deinde negari posset, quòd acerbiores, & acerbiores posit Deus ex titulo Iudicis asignare poenas: obstat enim loc⁹ citatus Quantum se glorificauit, tantũ date illi tormẽtum. quiquid ergo supra adderetur, esset supra illud, quantum glorificauit &c. adeoque supra Iustitiam, præcipuè si esset notabiliter maius.

Hocque sentiunt Arriaga, Lugo, & Vega 5. de Iustif.

160. PROBATVR 2. Meritum in ratione meriti versari circa Deũ, non exinde iam habet titulum per se, ad infinitum præmium. Ergo nec demeritum per se dignum est pœnâ infinitâ.

PROBATVR 3. ex Principijs Aldr. Non est peccatum infinitũ in ratione offensæ. Ergo nec in ratione demeriti erit infinitum per se. Antecedens adlatũ tenet nonnisi ad hominem, quia in nostris principijs est falsum.

OBIICITVR I. cũ Aldr. Infinita dignitas personæ operãtis, ita communicat infinitum valorem operibus Christi, vt quilibet actus Christi mereatur de se infinitas vniones Hypostaticas.

161. Ergo etiam cùm peccatũ mortale mereatur omnem pœnam posibilem, erit infinitum in ratione demeriti.

RESPONDETUR. Negãdo quòd mortale mereatur omnem pœnam posibilem: neq; enim habet demeritum vnde per se infinitetur, actiones autem Christi habent principiũ infinitatiuum.

OBIICITVR 2 cũ eodẽ. Peccatum lethale, condignè meretur pœnam damni æternam, & aliunde infinitam, nempe carẽtiam visionis, & Hypostaticæ Vni-

162. Vnionis. Ergo meretur pœnam infinitam.

RESPONDETUR. Ad merendam pœnam æternam à parte post, sufficere demeritum finitum simpliciter, cùm etiam illa duratio semper sit finita. Carentia Visionis, & Vnionis Hypostaticæ, est terminatiuè infinita pœna; sed non est pœna infinita, quæ desumatur ex dolore infinito, ob amisionem tantorũ bonorum, de quo in præsenti quæritur.

OBIICITVR 3. cum eodem. Si mortale non mereretur pœnam infinitam, posset æqualis

163. pœna respõdere infinitis venialibus, ac vnico peccato mortali.

RESPONDETUR. Non esse posibilia infinita peccata venialia, & etiamsi essent posibilia, non mererentur pœnam damni, siq; essent meritiua illius, hoc ipso transirent in mortalia: nemo enim tam graue damnum sine graui malitia posset velle. Cæterum datis infinitis venialibus, si pro singulis, singulis momentis patiendum foret, mererentur pœnam sensûs infinitam duratione, adeoque æqualem durationi pœnæ pro mortali, cæterum pœnæ pro mortali, ratione intensionis, & adiunctæ pœnæ damni, grauiores essent.

164. OBIICIT 4. idem. Grauis offensa in Deum est eius naturæ, vt quæuis satisfactio puræ Creaturæ nũquam exæquet offensam. Ergo nec exæquabitur vllâ pœnâ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. quia taxa satisfactionis, mẽsuratur dignitate offendentis, cõparata ad offensum, qui supponitur esse infinitus. Iam autem quod taxat per se pœnam, est malitia demeriti, quæ non supponitur esse infinita.

165. INSTAT idem. Supernaturale meritum puri hominis condignè meretur æternam gloriam, consequenter infiniti actus supernaturales, merentur infinitè intensam gloriam. Ergo cùm peccatum mortale plùs contineat mali in æstimatione morali quàm quæ reperitur in infinitis meritis puri hominis, necesse est vt mereatur condignè pœnam infinitam.

RESPONDETVR. Mortale sub formalitate offensæ superare quodcunque meritum, cùm sit infinitum in ratione offensæ, merita autem finita. sed merita possunt superare demeritum in ratione præcisa & per se meriti, si cum maiori aduertentia, affectu, intensione &c. fiant.

166. OBIICITVR 5. Peccatum est infinitum in ratione offensæ per nos. Ergo & in ratione demeriti.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. quia habetur vnde infinitetur offẽsa, non autẽ habetur vnde per se infinitetur demeritũ.

DICENDVM est 2. *Ex adiuncto, nempe ratione formalitatis offensæ peccatum mereri infinitam pœnam duratione.*

PROBATVR I. Quia defacto dicit

dicit ſcriptura, quòd detur tan-
tum tormentorum, quantum ſe
aliquis glorificauit. Ergo cùm
defacto pœna ſit duratione infi-
nita, debebit dari reatus illius
167. ſeu pœna, ſaltem ex accidenti,
merens illam infinitatem.

PROBATVR 2. Quia in ſimi-
libus malitijs moralibus atten-
ditur, vt pœna ſit ſuo modo pro-
portionata offenſæ. Ergo cùm
nulla ſit proportio infinitæ of-
fenſæ ad pœnam etiam duratio-
ne finitã, debebit ſaltem mere-
ri pœnã ſaltẽ duratione infinitã.

PROBATVR 3. Quia niſi po-
natur, quòd ſaltem ex accidenti
mereatur mortale pœnam æ-
ternam duratione, non poterit
oſtendi ratio, cur Deus iuſtè pu-
niat reprobos æternis pœnis.

DICENDVM eſt 3. *Quòd
mortale non mereatur pœnam infi-
nitam quoad intenſionem, etiam ex
168. accidenti.*

PROBATVR I. Quia ſi mor-
tale mereretur pœnam infinitè
intenſam ſaltem ex accidenti,
tunc determinatio, quòd nonniſi
tanta ſit, eſſet ſpecialiſsimus fa-
uor Dei, & tamen oppoſitum
ſuadet ſcriptura; tantum date illi
tormentorum, quantum &c.

PROBATVR 2. Quia illud e-
tiam, quantum ex ſe non mere-
tur peccatum, quod eſt impoſsi-
bile; impoſsibilis autem eſt in-
tenſio infinita pœnarum.

PROBATVR 3. Quia in mor-
tali non tantùm eſt coniuncta
ratio offenſæ, ſed ſimul etiam re-
peritur ratio malitiæ. Cumque
offenſa per accidens taxet pœ- 169.
nam, per ſe autem eam taxat
malitia, vt vtraq; formalitas ſibi
proportionatè influat in pœnã,
malitia finita, finitam debuit ta-
xare pœnam quoad intenſionẽ,
infinita autem offenſa taxare
debuit infinitam durationem.
*Sed demus Hypotheſim, poſsibilem
eſſe pœnam infinitam in intenſione,
diceturné mortale illam mereri?*
Si eadem taxandi ratio ſeruetur,
non merebitur.

RATIO. quia adhuc illud
mortale in ratione malitiæ erit
finitum. Si autem ſupponatur,
Deus velle taxare intenſionem,
ex ratione offenſæ, iam debere- 170.
tur illi mortali pœna infinita in
intenſione: quia proportiona-
ri debet ſuo modo ad dignitatẽ
offenſi, infinito autem nihil pro-
portionatum niſi infinitum. ta-
xando autem durationem ex ra-
tione malitiæ, hæc duratio de-
beret eſſe finita: quia malitia
quæ taxat eam durationem eſ-
ſet finita. *Sed poſsetné Deus ta-
xare & durationem & intenſio-
nem, attendendo ad rationem ſolam
offenſæ?* quòd poſsit ſub forma-
litate Dominij, dictum in materia
de Pœnitentia. ſed ſub formali-
tate pœnæ, non poſſet.

RATIO. Quia cùm Deus non
per ſe taxet pœnam, ſed ex ac- 171.
cidenti, debet ſe accommodare
per ſe taxatiuo, nempe malitiæ,
quæ ſupponitur eſſe finita. De-
inde ſi daretur peccatum infini-
tum non ſolùm in ratione offen-
ſæ, ſed etiam in ratione malitiæ,
non

non poſſet aliter puniri, niſi pœ-
nâ infinitâ in intenſione & dura-
tione. Ergo cùm non ſit infinitũ
in ratione malitiæ, debet eſſe
diminutio: & ſicut non eſt libe-
rum dignitati Diuinæ, taxare ve-
nialitatem, ſtante venialitate æ-
què per ſuam dignitatẽ, ac mor-
tale; ita nec liberum, ſtante fini-
tudine malitiæ, taxare pœnam
omni parte infinitam: Quamuis
172. autem homo debeat ſe reſolue-
re ad patiendam pœnam infini-
tè intẽſam, potiùs quàm ad pec-
candum mortaliter, id non ex
eo eſt, quaſi mortale mereatur
pœnam infinitam, ſed quia in
hoc pati, nulla eſt inhoneſtas, eſt
autem in peccare.

OBIICITVR I. Peccator me-
retur annihilari. Ergo etiã me-
retur pœnam infinitè intenſam.

RESPONDET Arriaga, Inquirẽ-
do, an annihilatio ſit minor præ
illa intenſione infinita, vel ma-
ior, vel æqualis. Si minor, erit
argumẽtum à minori ad maius,
viâ affirmationis. Si maior vel
æqualis, negat Antecedẽs. Circa
173. autem obiectum propoſitionis,
an annihilatio ſit maior pœnâ
infinitè intẽſâ, ita diſcurrit, quòd
ſcilicet minor ſit pœna annihila-
tio: quia exiſtentia cum talibus
tormentis nihil boni adfert.
SED ALITER AD IDEM OBIECTUM
DICI POTEST. Quòd in ordine
phyſico, maius ſit malũ annihila-
tio: eſt enim negatio cuiuſcun-
que boni phyſici: ſed in ordi-
ne morali attendente ad dolo-
rem & pœnalitatem pœnæ infi-
nitè intenſæ, maius eſt malum
illa exiſtentia, cùm negatio exi-
ſtentiæ non poſsit adferre dolo-
rem. Paritas etiam negari po-
teſt: quia annihilatio eſt poſsi-
bilis, non eſt autẽ poſsibilis pœ-
na infinitè intenſa. 174.

OBIICITVR 2. Ius ad infinitã
Beatitudinẽ ſi quis haberet, to-
tũ illud amitteret per vnũ mor-
tale, ea autẽ pœna eſſet infinita.

RESPONSUM ſuprà. fore illam
pœnam infinitam terminatiuè,
non formaliter: quia dolor de il-
la amiſsione non eſſet infini-
tus. Deinde, ex ſuppoſitione im-
poſsibili, quæ ſupponit ius ad in-
finitam gratitudinem, ſequitur
aliud impoſsibile, quòd merea-
tur vnum mortale pœnam in-
finitam, quia meretur amiſsio-
nem illius iuris.

OBIICITVR 3. Si tota illa
pœna, quæ producitur totâ æ-
ternitate, infligenda eſſet v- 175.
nico inſtanti, eſſet infinitè inten-
ſa. Ergo peccatum meretur in-
finitam intenſionem.

RESPONDETUR. Hoc ipſo iam
non fore pœnam illam infini-
tam in duratione, à nobis autem
negatum meritum pœnœ infini-
tè intenſæ, ſi eſſet poſsibilis,
quæ ſimul ſecum traheret du-
rationem infinitam. Deinde,
medius etiam terminus non cõ-
uincit: non enim tenet ratio, vt
quod iuſtè fit ſucceſiuè, iuſtè fi-
at ſimul. Sicut nec tenet ex eo,
quòd in infinitum poſsit diuidi
quantitas, illã ſecũdùm cõmu-
nia principia poſſe diuidi actu.

QVÆRIT I. ex hac occasione 176. Arriaga. *An sit meliùs vnico instanti torqueri infinitâ pœnâ? an verò totâ æternitate torqueri vt centum.* Dicitq; melius esse torqueri vno instanti: quomodo enim id quod in ictu oculi transit, & non relinquit vestigium, sed quodammodo citiùs perit, quàm sentiri incipiat, comparari potest cum cruciatu æterno? Item, si quis vellet vnico instanti videre Deum visione infinitè intensâ, & postea illum non videre. Cum distinctione dici potest. Si comparentur inter se, sequens desitio pœnæ cum perpessione successiuæ pœnæ. melior est desitio pœnæ illius infinitæ. Sed si comparentur infi- 177. nitudo intensionis cum negatione infinitudinis, melior est negatio infinitudinis.

QVÆRIT 2. Idem cum Lugo, & alijs. *An pœna damni in ratione pœnæ sit maior præ pœna sensûs?* Affirmatque, pœnam damni esse minorem. Sed oppositum sentiendum.

RATIO. Quia ex cõmuni apprehẽsione fideliũ, pœna damni maior censetur esse, quàm sensûs. Vnde etiã illa vox inter viros spirituales inualuit. Quòd si Deus coniungeret visionem & amorem Beatum cum pœnis inferni, infernus euaderet cœlũ: & si cõiungeret pœnam damni 178. cum alijs cœlestibus delicijs cælum sine Deo redderetur infernus. quæ communes apprehẽsiones, non debent refelli nisi ratio vrgeat. Tum quia. Si componantur inter se perceptio doloris, qui est ex non viso Deo, & perceptio doloris ex pœna ignis, incomparabiliter est maior pœna damni, non solùm ratione boni amissi, sed etiam ratione conditionis doloris; dolores enim mentis incomparabiliter maiores sunt, doloribus sensûs. Cùm etiam ipse dolor sensûs proueniat ex eo, quia anima eundem dolorem causat &c. 179. Tum quia. Rationes in oppositum non conuincunt. quod enim dicitur, pœnam sensûs magis esse necessariam & debitam homini, quàm visionem Beatificam, hoc sensu verum est: quia scilicet visio est bonum excedens, & non bonum sensûs, ex suppositione tamen Diuinæ ordinationis, gratiarum collatarũ, finis creationis, magis est ad hęc necessaria & debita visio: quia est fundatiua maioris indigẽtiæ, expetibilitatis, &c. Quæ item ratio probat, quòd non fundet maiorem dolorẽ pœna damni. Denique fides docet, esse dolo- 180. rem de priuatione visionis, & tamen nemo dolet nisi de sibi debito, aliquo modo, & de eo quo indiget. si ergo agnoscant dolorẽ de priuatione visionis, agnoscere debent eam suo modo debitam, beneq; colligent, maiorẽ esse de illa perdita pœnam: quia ex eo solùm dicunt non esse maiorẽ, quia non est debita. Quod autem adfert Arriaga. maiorẽ esse pœnam, si in extrema necessitate auferatur alicui fragmentum panis, quàm si ablati fuissẽt antè centum imperiales. licet plus valeant centũ imperiales. id non conuincit. nam hîc & 181. nunc ille præferret panem, centum imperialibus, hîcq; & nunc habetur maior panis indigentia. Nego autem præferri posse carentiam pœnæ, sensûs, pœnæ, & quidem pœnali, visionis Beatificæ, Negoque haberi hîc & nunc maiorem appetibilitatem non dolendi pœnâ sensûs, quàm non dolendi pœnâ damni.

QVÆRITVR 3. *An peccator fiat indignus omni poßibili bono.* præcipuè autem, si vellet annihilare Deum. sed quia, vt dictum est, non est dignus omni possibili pœnâ, nec infinitâ in intensione, habetq; ius nè omni intensione pœnæ puniatur, hoc ipso, nõ redditur indignus omni pos- 182. sibili bono. Rursus, cùm hoc ipsum quod est velle annihilare Deum, sit factura creatura rationalis per actum in malitia finitum, necdum mereretur pœnã infinitam duratione & intensione: quæ enim maior posset illi assignari pœna, quàm si id vellet malitiâ simpliciter infinitâ.

DIFFICVLTAS III.

Iustène Deus punit pœnâ æternâ damnatos?

ARticulus Fidei est à Metaphysica demonstrabilis. quòd 183. Iustus sit Dominus, & rectum iudicium eius. Ad Theologũ spectat, reddere rationem Iustificãdæ pœnæ. Videtur esse commodissima id probandi ratio ea, quam proponit Arriaga, & Salianus, L. 2. de Tim: Dei, c. 10. recurrendo ad rationem offensæ grauis, cõtra personam infinitã.

Hæc ratio. Si vt sonat accipiatur, non conuincit in principijs Arriaga. quia ille non tenet peccatum esse infinitum in ratione offensæ, quomodo ergo debebitur illi infinita pœna iusta? Deinde, posset Deus remittere culpam, & adhuc iustè punire 184. pœnâ æternâ. quî ergo hoc iustè facit, si iustitia puniendi sit in sola culpa. Deinde, infinita persona offensa non ponit dignitatem ad pœnam infinitè intensam, per ipsum Arriaga. quo ergò titulo statuet dignitatem ad pœnam infinitam duratione. Insuper ratio præcisa offensæ non fundat pœnam per se, sed malitia actionis quà talis, offensaque fundat per se nonnisi obligationem satisfaciendi dignitati læsæ; hinc non ex eo impossibilitas satisfactionis pro mortali vrgetur, quia meretur pœnam infinitam duratione. Sed quia persona offensa est infinita, finitus 185. lædens & satisfaciens. Imò absolutè loquendo, præcisa ratio malitiæ potest esse minor in peccato, quàm bonitas in actu bono; consequenter, si sit malitiæ aliquid sublatiuum, erit etiam sublatiuum pœnæ: quia sola malitia fundat per se pœnam, indubiè autem potest fieri actus amo-

amoris, isque supernaturalis, ex maiori præcognitione, cum maiori affectu, quàm factum fuerit odium Dei. hinc ille amor esset sublatiuus, per suam bonitatem, malitiæ odij, consequenter & pœnæ præfundatæ in illa malitia. Denique, casu quo offendatur persona Regis, potest

186. deueniri ad tales pœnas, vt quãuis in Regno non sit maior dignitas regalitate, tamen ita augeatur pœna, vt transeat in crudelitatem. Cur ergo non transit in crudelitatē æternitas pœnæ? etiam saluo hoc quòd Deus offendatur.

Prædicta Ratio sic defenditur. Nunquam ponitur offensa iusta, quin ponatur malitia actionis, vt suppono ex Moralibus, & suprà dictis, præcisa tamen ratio offensæ inducit nonnisi obligationem satisfactionis per se, vt dictum suprà. Cæterum tamen ex accidenti fundat taxam pœnæ, offensa, quæ coniungitur

187. malitiæ, taxatque illam cum respectu, quâdamque proportione ad personam offensam. & quia hæc proportio dignitati infinitæ non potest esse nisi infinitudo pœnæ. quid enim infinito proportionatur nisi infinitum. hinc cùm non fundet offensa illa infinita adiuncta malitiæ graui, infinitudinem pœnalitatis in intēsione fundabit eam in duratione. Concedo, quòd quamuis sit maxima dignitas in Regno regalitatis, possit tamen pœna inflicta esse crudelitas, sed id est ex eo: quia illa dignitas est finita, adeoque superabilis ex iudicio prudentum; sed æternitas

188. pœnæ, non tantum non superabit, sed nec æquabit dignitatē infinitam, idque infinitudine actuali, cùm tamen duratio prædicta sit futura semper actu finita. Poterit autem Deus remittere ius ad offendi, & non omittere ius ad punire; quia hæc sunt duo diuersa iura, licet ab eadem malitia peccati, connotata. Si autem non remittat ius ad punire, potest pro taxatiuo pœnæ accipere ipsam offensam, quę quoad culpā est remissa, non remissa quoad ius puniendi, adeoq; quoad ius taxandi pœnam. Cæterum si Deus remitteret offensam non tantum quoad culpam

189. sed & quoad ius puniendi & taxandi pœnam, non haberet iam tunc titulum, pro mortali puniendi pœnâ æternâ.

1.

TRACTATVS IV. DE GRATIA.

3.

Quæ sit connexio huius Materiæ cum alijs, videatur in Analysi totius Theologiæ?

Quid vocis, & quid rei, & an detur Gratia.

PRÆMITTO J. *Quid veniat nomine Gratiæ?* Post Grammaticos explicat August: serm: 61. De verbis Domini cap. 1. *Ideo Gratia quia gratis datur.* Fundatur hæc acceptio in Aristotele 2. Rhet. c. 7. *Per quam*, inquit, *dicuntur rogati gratis aliquid facere.* hinc primitiuè nomine gratiæ venit donum gratis

2. collatum. S. Thomas q. 110. Art. 1. in 6. per membra partitur acceptionem huius vocis, Gratia, vno modo sumitur pro dilectione alicuius. sicut consueuimus dicere, iste habet miles gratiam Regis. Secundò sumitur pro aliquo dono gratis dato; & ita dicitur, hanc gratiam facio tibi. Tertiò sumitur pro recōpensatione beneficij gratis dati, secundùm quod dicimur agere gratias beneficiorū. Subdit S. Th. *Horum*, inquit, *trium, secundum dependet à primo, ex amore enim quo aliquis habet alium gratum, procedit, quòd aliquid ei gratis impendat, ex secundo autem procedit tertium.* Potest hoc totum, quod his vltimis verbis innuit S. Th. ita proponi. Quæ est proportio volitionis ad intellectionem, eadem est suo modo proportio donorum pendentium à volitione ad volitionem: sicut enim intellectio dirigit volitionem illiq; confert ad operationem, ne sit aliquid volitum & tamen incognitum, estq; intellectio id à quo primò incipit motus: ita donum dependet à volitione amatiua, taxat illa ipsummet donum, estq; vnde incipit quare detur donum. Sicut ergo ex vi dependentiæ & prioritatis, quam habet intellectio præ volitione sequitur vt intellectio prior sit volitione; ita sequetur vt dilectio & gratia interior, prior sit dilectio-

4. ne extrinseca, & gratia extrinsecè manifestatā. Et sicut non potest esse volitio nisi sit cognitio; ita non potest gratuita donatio, sine gratia in priori, animoq; affecto. Porrò intellectio & volitio ita coniugantur inter se, vt conspirent ad aliquos effectus, quales sunt artefacta, de quorum ratione est, manifestare, & opus intellectus fabricantis ideas, & opus voluntatis applicantis ad ideatum in executionem ponendum; ita etiam ex illa affecta voluntate, seu gratia interna, & ex gratia externa seu dono pullulat in recipiente donum, gratitudo, quæ manifestat & præcedentem gratiam internam, & simul donum exhibitum.

Potest etiam esse quædam acceptio vocis Gratiæ, pro obiecto merente ipsam gratiam internam, licet eam S. Th: ponat primam, quæ gratia antecedens illum amorem, potest appellari gratia obiectiua, siue illa sit ratione perfectionis corporalis,

5. poralis, siue ratione pulchritudinis,
perfectionisq́; moralis, videturq́;
innuere scriptura de hac gratia o-
biectiua, Prou: vltimo: *Fallax gra-
tia & vana est pulchritudo.* Item illo
Psalmi. *Diffusa est gratia in labijs tuis.*
Hanc acceptionem quartam gra-
tiæ non admittit S. Th: in præsenti
ad significandam gratiam Diuinã,
idq́; ex eo: quia hæc est differen-
tia inter amorem Diuinum & crea-
tum, quòd amor creatus supponat
bonitatem nõ conferat, consequen-
ter pulchritudo quæ in vna perso-
na supponitur, inquit Suar. vt alte-
rius amorem sibi conciliet, non po-
test dici propriè gratia respectu illi-
us: non enim est donum gratis ab
illo collatum; At verò Amor Diui-
nus non supponit obiectum bonum,
sed facit. Hæc Doctrina S. Thom.
est vera, comparata ad collatio-
nem gratiæ à Deo oblatæ quâ ta-
lem, absolutè enim etiam respectu
Dei datur gratia creata obiectiua:
Nam inprimis amat Deus possibi-
6. lia & quidem amore necessario, &
tamen sicut ipsa possibilia, quà talia,
in sua possibilitate radicali, ita nec
amabilitas pendebit à Deo, nec fit
à Deo illa amabilitas, sed supponi-
tur. Cur ergo amabilitas illa & bo-
nitas, adeoq́; & gratiositas (hæc
enim pro eodem sumuntur) non
poterit dici gratia obiectiua.

Rursus comparatè ad actum
hunc, quo intelligitur Deus confer-
re hanc gratiam, ille actus non sup-
ponit bonitatem, sed confert. Ni-
hilominùs cur non poterit in Deo
etiam intelligi actus complacentiæ
ex præsupposita collatione gratiæ,
qui actus supponat bonitatem, &
nullo modo conferat. Ergo illa bo-
nitas respectu illius actus non col-
latiui gratiæ, poterit dici gratia o-
biectiua. Et sicut, licèt sint aliqui
actus in creatis, qui ponunt bonita-
tem in creatis, & tamen non suppo-
nunt, nec tamen hoc obest, quomi-
nùs adhuc detur gratia obiectiua;
ita cùm etiam in Diuinis sint actus
aliqui voluntatis, conferentes boni- 7.
tatem, & alij supponentes bonita-
tem, cur etiam respectu Dei non
poterit dari gratia obiectiua.

PRÆMITTO II. *Quid quoad-
rem sit gratia.* Pressiùs de re quæ est
gratia discurrendo. Gratia vt sic,
est Donum ex amore collatum. v-
surpo potius hunc terminum ex
amore, quàm ly ex gratia, ne de hoc
ipso redeat quæstio, quid sit donum
ex gratia cõferri, & quia amor sine
addito accept⁹ supponit pro amore
amicitiæ, adeoq́; pro aliquo gratui-
to. quodsi sumatur gratia prout
est subiectum istius Tractatus, sumi-
tur quidem pro dono: quia etiam
ea, quæ sunt Ordinis excedentis, cõ-
ueniunt quoad prædicata generica
cum non excedentibus, vt tamen à
reliquis condistinguatur, v g. à do-
no perspicacis intellectûs, à dono
cantandi, quæ non sunt obiectum
huius Tractatus. Hinc nomine gra-
tiæ venit donum supernaturale li-
beraliter collatum. Addit Ripalda
d. 101. num. 5. quod ad salutem ani- 8.
mæ & beatitudinem referatur, in
quo addito conueniunt ordinariè
Auctores. & legitimum est, si
procedat de gratia prout illa est
defacto & prout est præcisè obie-
ctum Theologiæ præsentis; abso-
lutè tamen hoc additum non re-
quiritur: quia impossibili nostra
Beatitudine, nõ apparet per locum
intrinsecum impossibilitas gratiæ.
Item, si rigorosè loqui vellemus, nõ
esset necessarium hoc additum, li-
beraliter collatum: ex hoc ipso
enim, quod sit donum, debet esse
ex liberalitate collatum: neq́; enim
merces vocatur donum. Duo hîc
addi possunt. Inprimis quamuis
hæc dona sint ex meritis Christi, &
respectu Christi non sint gratiæ, sed
potiùs merces meritorum; possunt
tamen respectu nostri habere de-
nominationem gratiæ, ad eum mo-
dum, quo dum emitur annulus of-
ferendus, respectu emptoris com-
parati ad venditorem non est
gratia;

9. gratia; est tamen gratia comparatè
ad eum in cuius bonum emitur eiq́;
offertur. Rursus addi hoc potest,
quando positis nostris meritis au-
getur gratia, nondum desinit illud
augmentum esse gratia: ad eum
modum, quo non solùm prima
acceptio possessionis à Rege desti-
natæ est gratia, sed & continua-
tio perceptionis fructuum ex illis
bonis est gratia.

PRÆMITTO III. Dari de-
facto gratiã docet scriptura Act. 15.
*Per gratiam Domini nostri Iesu Christi
credimus nos saluari.* Docet hoc con-
stanter Aug: contra Pelagianos, &
est ratio Theologica. Finis noster
est Beatitudo nostra supernatu-
ralis; huic fini debent prouideri
proportionata media, hæc autem
debent esse gratia & ex gratia. Nã
vires naturæ, & actus eiusdem sunt
huic fini improportionata.

De Diuisionibus Gratiæ.

Sequor hac in parte methodum
10. Suar. hîc Proleg 3. cap. 3.

J. DIVISIO est *in Gratiam crean-
tem, & saluantem* Gratia creans est
donũ à Deo conferibile, secundùm
tamẽ exigentiã naturæ. sub hoc no-
mine veniunt bona naturalia, qua-
lem gratiam ipse etiam admitte-
bat Pelagius. Gratia autẽ saluans est
donum supernaturale ordinatum
ad salutem nostram. Ratio huius
diuisionis est etiam Auctoritas Au-
gust: Ep: 95. Vbi de Creationis Gra-
tia à Pelagio concessa loquens dicit.
*meritò & istam gratiam dici posse: quia
non præcedentium aliquorum meritis o-
perum, sed gratuitâ Dei bonitate dona-
tum est.* Addit. *est autem alia, quâ
prædestinati vocamur, iustificamur &c.*

II. DIVISIO est. *Jn gratiam su-
pernaturalem quoad entitatem, & gra-
tiam supernaturalem quoad modum*,
quæ diuisio fundatur in Doctrina
de Diuisione entis supernaturalis,
& respicit citatam à Suario Aucto-
ritatẽ Anselmi de Concordia par. 3.
*Quidquid contingit homini, quod adiu-
uat liberum arbitrium ad accipiendam, 11.
vel seruandam gratitudinem, suæ gra-
tiæ imputandum est.*

III. DIVISIO est. *In Gratiam
Creatam, & Increatam.* seu tempo-
raneam, & æternam. quâ Diuisione
vtitur Magister & S. Th. & cum ali-
js Bellar. L. 3. de Grat. cap. 2. No-
mine gratiæ Increatæ, venit amor
Dei internus quo nos dignatur, qui
amor est primum donum gratui-
tum. Nomine gratiæ Creatæ, veni-
unt dona alia liberè collata, & re-
strictiùs loquendo, supernaturalia.
Fundatur hæc Diuisio itidem in
Aug. de verbis Domini cap. 1. vbi
etiam Spiritum S. appellat gratiã.
Gratia quippè, inquit, *donum Dei est,
donum autem maximum ipse Spiritus S.
est.* & ideò gratia dicitur. ipsaquè
prædestinatio accepta pro actu vo-
luntatis Diuinæ rectè appellatur
gratia Increata, & æterna, quâ ra-
tione S. Thomas intelligit Augusti-
num 3. p. q. 7. a. 13. ad 1. Hoc ipsum
genus quod est gratia creata

IV. Diuisione diuiditur, *in Inter- 12.
nam & Externam,* quæ diuisio non
ita fit, quasi sit aliqua gratia, quæ
nullam perfectionem internam cõ-
ferat, sed quia non omnis gratia
conferibilis v. g. Petro afficit eun-
dem per receptionem eiusdem in-
ternam seu vnionem.

Nomine gratiæ externæ venire
potest per Suar. omne donum Dei
gratuitum conferens ad salutem,
quod ipsi homini non inhæret.
è contra gratia interna, est Do-
num DEI gratuitum homini in-
hærens. Alij nomine gratiæ exter-
næ intelligunt gratiam sensibilem,
quæ non est spiritualis, nec vni-
tur animæ; nomine autem gratiæ
internæ, gratias spirituales inter-
nas. Sub gratia interna venire pos-
sunt, tam gratiæ increatæ, quales
sunt iam explicatæ, & ipse SPIRI-
TVS S. qui non inhæret quidem ani-
mæ, sed in iustificatis spiritualiter
inhabitat. vnde dicitur 1. ad Cor. 3.
Spiritus Dei habitat in vobis Gra-
tia

13. tia autem iſta externa creata poteſt magis & minùs dici externa: nam immutationes, quæ fiunt in appetitu ſentiente, excitatio phantaſmatum, delectatio ſenſibilis in bono, accedunt ad gratiam internam: quia iuuant proximè ad actus mentis; magis tamen pertinent ad dona externa: quia non ſunt ſpirituales. Cæterùm. datur maior adhuc externitas gratiæ: nempe actus externorum ſenſuum, ſpecies deſeruientes ad actus mentis probos. magiſq́; adhuc ipſum obiectum ſenſuum. Deniq́; eò reuocantur alia, quæ Deus ex vniuerſali vel particulari prouidentia prouidit ad ſalutem. Ratio huius Diuiſionis eſt etiam Auctoritas Aug: qui ipſam prædicationẽ externã appellat gratiã Dei, licet nõ per excluſionem gratiæ internæ, ita loquitur de ſpiritu & litt. c. 38. Defectum occaſionum mali, gratiã apellat. Lib. 53. homiliarum hom. 23. *Regebam*, inquit, *te mihi, ſeruabam te mihi, vt adulterium com-* 14. *mitteres, Suaſor deſuit; vt Suaſor deeſſet, ego feci.* Concludenſq́; ait, *agnoſce ergo gratiam* Non abſimilis huic diuiſioni eſt illa. cuius etiam meminit Ouiedo hîc contr: 1. num. 12. Gratiæ ſcilicet externæ perfectionis, & internæ inſpirationis. Gratia externæ perfectionis dicitur, remotio extrinſeca impedimentorum ad benè operandum, & occaſionum ad peccatum. Gratia verò internæ inſpirationis ſunt auxilia, quibus homo internè præuenitur & adiuuatur. huius acceptionis Ratio eſt diſputatio Aug: cum Pelagio: Nam priorem & Pelagius & Auguſt. concedebat, hanc poſteriorem negabat Pelag. ponebat Aug: vt liquet ex dictis Primâ parte.

V. DIVISIO. eſt in *Gratiam gratis datam, & gratum facientem.* quæ diuiſio non oſtendit, quòd gratia gratum faciens, non ſit gratia gratis data. ſed nomen generis tribuitur ſpeciei imperfectiori. Nomine autem gratum facientis venit gratia, quæ ita gratis datur, vt creaturam rationalem Deo gratam 15. reddat. Quanquam & hoc ipſum quod eſt DEO gratum reddere, debet ſumi, quoad nobiliſſimam ſuî ſpeciem, hoc eſt, gratiam ſanctificantem, aut extendendo id, etiam ad id, quod nonniſi inchoatiuè ſanctum reddit: Nam etiam actuales gratiæ dantur peccatoribus reſpuentibus, qui tamen non ſunt grati, ſed inchoationem habent vt grati reddantur ſi conſentiant. Nomine autem gratiæ gratis datæ venit vt loquitur Rip: d. 101. num. 6. gratia, quæ ad aliorum præcipuè ſpiritualem vtilitatem confertur. Addit Ripalda, hanc diuiſionem eſſe adæquatam: quia ſub gratia gratum faciente, non ſolùm comprehenditur gratia habitualis ſanctificans, ſed quoduis aliud donum, quod aliquo modo propriæ ſanctitati annexum eſt, ſiue ſit antecedẽs ſiue cõſequẽs, ſiue actuale, ſiue habituale. Quæ quidem deſcriptio Ripalda legitima eſt pro præſenti ordine. Cur 16. enim nõ poſſent dari gratiæ gratis datæ, nõ ad ſpiritualem ſalutem datæ? cur item non poſſent dari gratiæ in proprium etiam bonum ordinatæ. Conueniunt etiam in hoc prædictæ gratiæ: quia ſunt ſuo modo ordinis ſupernaturalis, quia vtræq́; ſunt propter ſpiritualem vtilitatem per Chriſtum &c. licèt differant: quia gratia gratum faciẽs eſt longè altioris ordinis præ altera, vt innuit Aug. L. 83. quæſt. q. 79. & Ratio eſt, quia gratum faciens gratia, coniungit nos ſummo bono, quod non habet gratia gratis data. Gratia item gratis data, non ſingulis offertur: ſingulis, gratum faciens, quod docuit Aug. Lib. 50. homil. in 34. *Dedit cuidam mortuos ſuſcitare, alijs dedit diſputare, omnibus tamen quid dedit? diſcite à me quia mitis ſum &c.* Quod autem 1. ad Cor. 12. non ſint omnes ſpecies gratiarum gratis datarum enumeratæ, aduertit Rip. cit. num. 10. Poſ-

17. ſet enim dari gratia gratis data miniſtrandi Sacramenta. Gratia item regendi &c. ſimilia. Ratio huius Diuiſionis eſt Auctoritas ſcripturæ ad Rom: 12. *habentes donationes ſecundùm gratiam, quæ data eſt nobis, differentes, ſiue Prophetiam ſecundùm rationem fidei, ſiue miniſterium &c. &c.* & 1. ad Corinth: 12. *Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus.* ad Rom: 3. agitur de gratia gratum faciente. *iuſtificati gratis per gratiam ipſius.*

VI. DIVISIO Gratiæ gratum facientis: *In Habitualem, & Actualem.* Nomine habitualis venit gratia, quâ homo, vt, inquit Ouiedo hîc contr: 1. nu. 1. formaliter redditur ſanctus, qui terminus magis arridet, quàm hic alius, quòd ſit qualitas permanens iuſtificatiua hominis: quia eſt de fide dari gratiam habitualem, & aliqui cenſent, non eſſe de fide eſſe illam qualitatem permanentem. ſed tamen etiam in hoc eſt incommoda Ouiedi Deſcri- 18. ptio, quia reſtringit gratiam ad hominem, quaſi verò ea etiam Angelis non competat. Gratiam actualem non pauci explicant per hoc, quòd ſit gratia diſpoſitiua ad iuſtificationem. Sed nonne dantur gratiæ ſubſequentes etiam iuſtificationem, & tamen actuales. hinc commodiùs dicetur gratiam actualem eſſe auxilium Dei in exercitio ſalutiferi operis, vel proximè ad illud tranſeunter opitulatiuum. Gratia autem Habitualis eſt gratia iuſtificatiua permanens, ly autem permanens, ſupponit ſiue pro permanenti qualitate, ſiue pro permanenti moraliter. Ratio Diuiſionis inter alias, Auctoritas Auguſt: qui vt docet Suar. cit. cap. 6. a. n. 4. & Vaſquez 1. 2dæ. d. 185. num. 4. ſub nomine gratiæ peccatorum remiſſiuæ intellexit gratiam habitualem. locus eſt Lib. 1. Retract: cap. 24. & 25. & in inchoata expoſitione Epiſt· ad Rom: verba recitat Suar. citatus & & Ouiedo num. 17. quòd autem etiam gratias actuales admiſerit Au- 19. guſt: colligitur, inter alia ex Epiſt: 93. ad Innocentium.

VII. DIVIDITUR Gratia in *Gratiam gratum facientem huius vitæ & Patriæ.* Huius Fundamentum in ſcriptura, in qua gratia Dei appellatur vita æterna. Diuidunt aliqui gratiam habitualem in gratiam receptam in anima, & in gratiam, quæ eſt charitas, receptam in voluntate. Sed huius Diuiſionis nullum fundamentum.

VIII. DIVIDITUR Gratia Actualis, *in Gratiam Actuum ipſorum ſupernaturalium & ipſorum auxiliorũ.* ſupponit hæc diuiſio, quòd ipſæ actiones ſint gratiæ Dei, quod innuit Aug. Ench. 7. vbi dicitur Deus remunerare dona ſua, quæ phraſis ſupponit actus noſtros eſſe donum & gratiam Dei.

IX. DIVIDITUR Gratia *Actuum ipſorum ſupernaturalium* in Actum, qui ſunt perfectè liberi & in Actus neceſſarios: in Antecedentes habitualem iuſtitiam tempore aut 20. naturâ, & in ſubſequentes, qui ſunt fructus iuſtitiæ.

X. DIVIDITUR Gratia Actualis ſecundùm varias appellationes eiuſdem gratiæ. appellatur alia *præueniens* gratia: quia tempore vel naturâ præcedit vel meritum, vel actum, vel influxum liberi arbitrij, vocaturq́; alio nomine præmotio. Breuiùs vocatur Auxilium In, vel auxilium Ad, vtraq́; autem particula inuoluit præcedentiam. Alia gratia eſt *concomitans* vel comitans, quia ſimul cum libero arbitrio influit in actum. vocari etiã ſolet auxilium ſimultaneum vel auxilium Cùm. Alia gratia actualis eſt *ſubſequẽs*: quia vel ſupponit aliã gratiã, vel aliquem actum liberum ex gratia factum. alia *excitans*, quæ non attendentis mentem illuminat. alia *adiuuans*. quæ actu operantem iuuat, alia *operans*, quando ita Deus agit, vt ad illum actum liberè non concurrat creatura, licet eum eliciat. *Còòpe-*

rans

21. *rans* dicitur quando cum ipſo libero arbitrio cöoperatur. quibus adde *Gratiam ſufficientem*, quæ cùm poſſit operari & non operari, nõ eſt operatura. & *Efficacem*, quæ cùm poſſit operari & non operari, infallibiliter operabitur. Gratia autem præoperans, quam ponit Proſper, coincidit cum gratia præueniente.

23. Quòd in Definitione gratiæ præſentis debeat ſupponi illam eſſe per Chriſtum, certum eſt. quia omnes gratias nobis meritus eſt Saluator. ſed non prouenit id ex eſſentia gratiæ. Cùm eandem omnino numero, & ſpecie gratiam potuerit largiri ex mera liberalitate Deus.

DISPVTATIO V.

De Nobiliſsima ſpecie Gratiæ Actualis, quæ eſt GRATIA EFFICAX.

Hîc & nunc nihil diſputabimus de ipſa gratia efficaci, obtemperando decretis ſanctæ Sedis, ſed ſolùm præmittemus quædam huc concernentia. Ad imitationem Ripalda de Ente ſupern. D. 113.

QVÆSTIO I.

In quo conueniamus & in quo differimus in præſenti.

PRÆMITTO J. *In quo ſit difficultas, quam Theologi de efficacia gratiæ hâc tempeſtate enodare volunt.* in

22. hoc eſt, vt ponant auxilium quo poſito infallibiliter ſequatur effectus & tamẽ liberè, quæ propoſitio hanc habet difficultatem. quod infallibile eſt, non poteſt non eſſe: hoc enim ipſo ſi poteſt non eſſe, fallibile eſt, in eo vt ſit, ipſo poſſe non eſſe, trahente illud, quod infallibiliter dicitur eſſe, ad capacitatem nõ eſſe, adeoq; illud infallibile eſſe fallibiliſatur per poſſe non eſſe. Vniuerſaliter autem, quod infallibile eſt, ſupponitur nõ poſſe ſe aliter habere. Sicut non eſſet infallibilis hæc via perueniendi ad hunc terminum, ſi poſſit non perueniri ad illum terminum hâc viâ, ſed ad alium. Quodſi illud auxilium eſt tale, vt illo poſito infallibiliter ſequatur effectus, quomodo hoc fiet liberè. quia liberũ eſt, quod poteſt eſſe & nõ eſſe. & tamen hoc prædicatũ ſuo modo contradictoriè, opponitur ei quod poteſt non eſſe. Vbi vt vides, eſt lucta duorum prædicatorum contradictoriorum, quæ reperiuntur in gratia, & tamen omnino ſaluari debent. & ſicut difficilè eſt Myſterium Trinitatis, quia in illo ſaluari debet Communicari, & non communicari; difficilis eſt materia de actu Dei libero. quia in illa ſaluatur prædicatum: Non poteſt

24. non eſſe actus Diuinus liber: eſt enim Deus; poteſt non eſſe & eſſe actus Diuinus liber: eſt enim liber; Ita in præſenti difficultas ſaluandi, quomodo aliquid non poteſt non eſſe, quod vult infallibilitas gratiæ efficacis. & quomodo poteſt eſſe & non eſſe, quod vult libertas quam non lædit gratia efficax. huic difficultati ſuccubuerunt Pelagiani, & ne negarent libertatem, negarunt non tantùm infallibilitatẽ, ſed & neceſſitatem gratiæ. Succubuerunt Caluiniſtæ, adhæſeruntq; huic contradictorio, Infallibiltas negarunt autẽ aliud quaſi contradictorium, quod eſt libertas. Succubuerunt Ianſeniſtæ, & ne negarent infallibilitatem, reſtrinxerunt Libertatem, quòd ſufficiat libertas à còactione.

PRÆMITTO II. *Suppoſito in quo ſit difficultas præſentis materiæ inter nos & Thomiſtas. Oſtendendum eſt quis ſit quæſtionis ſtatus.*

In hac Materia conuenimus tanquam

25. quam in articulo fidei, quòd gratia efficax infallibiliter liberè tamen operetur, quâ ex poſitione nos cõtra Thomiſtas vrgemus, quòd poſitâ Prædeterminatione, non liberè operemur. Illi autem excipiunt cõtra nos, quòd infallibilitatem gratiæ non tribuamus. Conuenimus item tanquã in articulo fidei. quòd gratia interior eaq; ſupernaturalis ſit neceſſaria ad rectè operandum ſupernaturaliter, ex quo inferimus, hanc gratiam non eſſe prædeterminationem: quia hæc non habetur quando habetur ſola gratia ſufficiens, & tamen habetur tunc gratia ſupernaturalis, neceſſaria ad operandum ſupernaturaliter. illi autẽ inferunt contra nos, illam non debere eſſe dependentem à noſtro conſenſu, cùm prærequiratur ante noſtrum conſenſum. Admittit vtraq; pars ſcientiam conditionatorum liberorum, quamuis eam Antiquiores Thomiſtæ negarunt. ex quo inferimus, hâc ſcientiâ debere

26. Deum dirigi, vt ſaluâ libertate conferat præſcius auxilia efficacia. Inferunt Thomiſtæ, debere poni Decretum aliquod conditionatum ex parte obiecti, & abſolutum ex parte actûs, ne ita quidquam fiat etiam conditionatum, quod non dependeat à voluntate & Decreto Diuino. his præiactis.

STATVM Quæſtionis ſic conceperunt noſtri in Diſputationibus Romæ habitis. An ſcilicet efficacia auxilij conſiſtat in qualitate ſeu motione, quæ phyſicè prædeterminat hominis voluntatem, verbi g. ad conſenſum. aut quæ talîs ſit naturæ, vt cum eius entitate diſſenſus coniungi nõ poſſit. Negamus nos talem efficaciam, ponunt Thomiſtæ. Eundem ſtatum Quæſtionis complexus eſt Bellarm. proponens vtriq; parti ſoluendum, hoc eſt, tam Dominicanis, quàm Societatis Doctoribus. An gratia præueniens à ſufficienti diſtincta, à ſe ſola ſit efficax, eiuſq; ef-

27. ficacia, poſita ſit in phyſica voluntatis prædeterminatione, cui humana voluntas in ſenſu compoſito diſſentiri non poſſit. Ripalda, idem ſic cõcipit. An Auxilium efficax ita ſit intrinſecè efficax. vt ſola ſuâ entitate ſeorſim ab ipſo conſenſu voluntatis inferat effectum, impoſſibileq; ſit coniungi cum illo, voluntatis diſſenſum.

INFERES hinc. Non fuiſſe eundẽ ſtatum Quæſtionis inter Pelagianos & Auguſt: Docebant Manichæi, arbitrium liberum eſſe malum, quia peccat. oppoſuerunt ſe illis Pelagiani. arbitrium liberum eſt bonum, quia ſi velit, poteſt non peccare: tamen ad euitanda loca ſcripturæ, indicãtia neceſſitatẽ gratiæ, reſponderunt illi, eſſe neceſſariam gratiam creationis, & prædicationis externæ. Oppoſuit ſeſe Pelagianis Auguſt. dixitq; etiam gratiam interiorem eſſe neceſſariam. verba illius ſunt Epiſt: 95. *Illam confiteantur apertiſſimè gratiam, quam Doctrina Chriſtina demonſtrat & prædicat propriam eſſe Chriſtianorum, quæ*

28. *non eſt natura, ſed quâ ſaluatur natura.* & Lib. de gratia Chriſti cap. 13. Si *grátia Doctrinæ dicenda eſt, certè illa intelligatur, vt altiùs & inferiùs credatur, Spiritum S. illam infundere, non ſolùm per eos.* (en naturalem illuminationem) *qui plantant & rigant extrinſecùs; ſed etiam per ſeipſum, qui incrementum dat Deus.* Correxit ſe Pelagius, requiſiuitq; gratiam ad faciliùs poſſe, refutauit hoc Auguſt. lib. de Gratia Chriſti cap. 4. 28. 29. *tolle*, inquit, *faciliùs, & non ſolùm plenus, ſed etiam ſanus eſt ſenſus. ſi ita dicatur, vt quod per liberum homines facere iubentur arbitrium, poſſint implere per gratiam, cùm autem faciliùs additur, adimpletio boni operis etiam ſine Dei gratia poſſe fieri tacitâ ſignificatione ſupponitur.* Breuiter ergo diſputauit de exiſtentia & neceſſitate gratiæ cum Pelagianis Auguſt: Nos cum Thomiſtis de modo efficaciæ, diſputavitq; de gratia, quam habuit

Adamus

29. Adamus ſine Chriſto, hoc eſt de gratia creationis, an illa ſufficiat, prout volebant Pelagiani, ſed non de gratia ſufficienti, prout diſtincta ab efficaci modoq; illius infallibiliſandæ. Licèt permultas de hoc Doctrinas etiam ex occaſione inſperſerit.

INFERES. Eundem ſtatum Quæſtionis in præſenti Materia nõ rectè ab alijs formari, prout collegit Ripalda. Non rectè eum formauit Aluarez Lib. 4. Reſp. c. 7. n. 8. cui conſentit Zumel. An arbitrium ſeipſum determinet, Deo ad hoc non concurrente per ſuum auxilium efficienter, ſed ſolùm moraliter. dicimus enim concurrere efficienter, licèt nõ prædeterminatiuè.

Non rectè formauit Riſpolis q. 1. de Aux. Concl. 1. Quòd quæſtio de gratia intrinſecè efficaci, idem eſt cum Quæſtione de Prædefinitione efficaci Dei: Nam Suar. tenet Prædefinitiones, negat Prædeterminationem. Nec eſt de hoc Quæſtio, an

30. prius naturâ operetur arbitrium liberum, quàm gratia, negamus enim hanc prioritatem. Nec in hoc, an præter illuſtrationes & volitiones dicat aliquid diſtinctum, auxilium efficax. hoc enim aliqui noſtrûm ſentiunt.

PRÆMITTO III. *Ex principijs noſtris, quid nobis immeritò imponant Thomiſtæ?* Caput & fons primus, eſt hoc Principium. Ponimus nos conſenſum conditionatum etiam eſſe ſupernaturalem, & ortum ex gratia ſupernaturali conditionatè danda. qui tamen non ſit vllum meritum. Ad quod nolentes aduertere Thomiſtæ inferunt contra nos, quòd ſemi-Pelagianiſemus, cùm tamen conſenſum illum ex viribus naturæ poſuerint ſemi-Pelagiani, nos ex gratia, poſuerint meritoriũ, nos nõ. Inferunt rurſus, quòd in negotio ſalutis, gratia primatum non habeat, cùm non habeat primatum in efficacia, cùm tamen nos dicamus ipſum conſenſum à gratia eſſe. Inferunt item. quòd à parte noſtra,

31. ratione illius conſenſus conditionati, detur gratia prædeſtinationis, & tamen nos conditionatum illum conſenſum, non dicimus eſſe motiuum Prædeſtinationis, ſed nonniſi circumſtantiã, ad quam attẽdendo Deus, ſaluâ libertate nos prædeſtinare poteſt. Inferunt rursùs per nos poni gratiam pediſſequam cõſensûs, cùm tamen per nos præcedat gratia, etiam conſenſum conditionatum. Inferunt, eneruari gratiam per nos, & tamen nos, nec à conſenſu conditionato, nec ab abſoluto dicimus vires agendi ſumere gratiam: ſed illas præcedere tanquam ſuum effectum, pro ſtatu & conditionato, & abſoluto. Inferunt item. quòd per nos auxilium efficax non ſit cauſa efficiens, quòd ſe liberum arbitrium determinet, ſed nonniſi moralis; & tamen nos, in conſenſum tam abſolutum, quàm conditionatum, tribuimus influxũ phyſicum principio ſupernaturali.

32. hoc eſt, in conſenſum abſolutum, tribuimus influxum abſolutum; in conſenſum conditionatum, influxum conditionatum.

II. PRINCIPIUM Noſtrum eſt. *Dantur cogitatioues præuenientes gratiæ, quæ ſint in nobis ſine nobis, & quarum habendarum determinatio pendet à Deo.* & tamen Thomiſtæ, trahendo loca S. Auguſt: & S. Th: poſita de iſta determinatione ad ſuã prædeterminationẽ, inferunt cõtra nos, quòd deijciamus Deum à ratione cauſæ Primæ. Inferunt, quòd non detur per nos illa excitans gratia. Item quòd voluntas moueat ſe non mota, adeoq; ſit independens tanquam Deus. Inferunt etiam quòd non agnoſcamus auxilium gratiæ concomitantis. quam tamẽ cognoſcimus, & eius oblationem ad Deum ſolùm referimus. Intulit autem id contra nos. Zumel. lib. 1. d. 4. ſub init. Cabrora & Nauarette. contr. 21. paragr. 9. ait, noſtram eſſe poſitionem quòd liberum arbitri-

33. um prius naturâ, quàm gratia operetur, ponat conſenſum. Idem attribuit nobis Ledeſma apud Suar. Lib. 5. cap. 27. num. 5.

III. PRINCIPIUM eſt. *Non admittimus Decretum diuinum prædeterminans ad vnam partem, admittimus tamen decretum de concurſu indifferenti exhibendo, de ſeligendis auxilijs, ex quorum ſelectione ſtat noſtra ſalus actu ponenda, pendetq; hæc ſelectio merè à ſolo Deo, tanquam purus fauor eiuſdem.* Non attendunt ad hoc Thomiſtæ. ſed inferunt. quòd aliquid per nos ſine Dei voluntate fiat. Inferunt, quòd nos ipſos diſcernamus. Inferunt, quòd Deus bonorum noſtrorum operum nonniſi ſit ſpectator. Inferunt, quòd per nos ad plura ſe in Creatis extendat Dei ſcientia, quàm Dei voluntas. Reliqua, quæ non ſunt ita principalia, non moror.

IV. PRINCIPIUM eſt. Admittimus nõ pauci Prædefinitiones actuum noſtrorum bonorum, In-

34 ferunt Thomiſtæ, hoc ipſo nos tenere prædeterminationem Thomiſticam, eò quòd illa prædefinitio ſit ſuppoſitio antecedens, eâ poſitâ impoſſibile eſt non ſequi euentum, & tamen eam ponere vel non ponere, non eſt in noſtra poteſtate. Hinc totum hoc, quo impetimus prædeterminationẽ, impetit prædefinitiones. Conſequenter in re nihil eſt quod impetat prædeterminationem, ſi non impetit prædefinitiones, adeoq; in re tenere nos prædeterminationes. Hoc quidem iam eſt explicatum 1. par. diſp. 5. a. num. 405. Inſuper hîc ita particulatim proponitur.

CONVENIVNT in hoc Prædeterminatio & Prædefinitio, primò, quia vtraq; eſt ſuppoſitio antecedens conſenſum abſolutum.

CONVENIVNT II. in hoc, quia vtraq; non habet pro obiecto collationem ſolùm prærequiſitorum ad operandum, nam qui habet gratiam ſufficientem, habet prærequiſita ad operandum, & tamen

35. caret prædefinitione.

CONVENIVNT. III. in hoc, quia tam prædefinitio, quàm prædeterminatiuum Decretum tenet ſe à parte voluntatis Diuinæ, & impoſſibile eſt, ſicut poſitâ prædeteminatione, ita & poſitâ prædefinitione nõ ſequi euentũ gratioſum.

DIFFERUNT I. modo efficaciæ & infallibilitatis, quia infallibilitas prædefinitionis deſumitur ex ſuppoſitione cõſequenti, quia ex ſuppoſitione conſensûs conditionati; infallibilitas autem prædeterminationis, deſumitur ex ipſamet natura ipſius, adeoq; ex ſuppoſitione antecedenti. Rursùs Prædeterminatio ita eſt neceſſaria, vt ſine illa, non poſſit per Thomiſtas ſequi euẽtus gratioſus, per nos autẽ poteſt ſequi cõſenſus ſine prædefinitione. Itẽ. nonniſi in ſenſu diuiſo à prædeterminatione poteſt nõ ſequi euentus, in Principijs Thomiſtarum, per nos autem etiam in ſen-

36. ſu compoſito cum Prædefinitione poteſt non ſequi, licèt ſit infallibiliter ſecuturus.

DIFFERVNT II. ſerie, nam prædefinitio ſequitur poſt præuiſũ cõſensũ cõditionatũ, nataq; eſt nõniſi illum ſequi, iam autem prædeterminatio ſaltem conditionatè dãda, antecedit conſenſum etiam cõditionatum, nataq; eſt antecedere.

DIFFERUNT III. Motiuo & obiecto, nam Prædeterminatio vult vt velimus. Prædefinitio vult, quia voliturі ſumus ſi. Hinc prædefinitio in ſua energia, efficaciaq; innititur cenſenſui conditionato, non autem prædeterminatio. Vnde etiam Prædeterminatio ſic eſt exprimibilis, Volo vt velis; prædefinitio autem, eum habet ſenſum, Volo vt velis, quia præuideo te voliturum ſi.

Caſu autem, quo formaretur Prædeterminatio poſt præconſultam noſtram libertatem, necdum ſaluaretur libertas, ex eo, quia per acci-

37. accidens esset, quòd illa formaretur post consultam nostram libertatem, siquidem siue ante consultam libertatem, siue post, ponatur, æquè manet efficax, cùm in sua infallibitate non pendeat ab illo consensu, sed de se sit infallibilis, & sicut si daretur prædeterminatio coãctiua, non saluaret illa libertatem, quamuis poneretur post præconsultam nostram libertatem, ita nec saluabit prædeterminatio. Quodsi ponas prædeterminationẽ pendentem in sua efficacia à nostro consensu, reuera iam nostra teneretur sententia.

V. PRINCIPIVM. Frequenter nos in opere salutis, recurrimus ad consensum conditionatum præuisum, Inferunt Thomistæ, quòd nos ipsos discernamus. quòd initium salutis sit ex nobis. quòd ab alijs causis pendeat consensus conditionatus, ab alijs absolutus. Quæ omnia in nostris principijs locum non habent.

38. DISCRETIO enim quæ est in genere Causæ Efficientis, nõ tribuitur à nobis, nisi Deo, in cuius potestate est dare gratiam, licèt discretionem, quæ sit in genere Causæ Formalis, tribuamus etiam consensui gratioso absoluto, qui & ipse, est donum Dei, discernitq; nos formaliter, cùm in opere salutis, ex mente Tridentini, merè nos passiuè non habeamus. Et hoc videtur voluisse Augustinus. de Prædestinatione sanctorum c. 5. *Ipsa fides discernit ab infideli fidelem.*

INITIVM iustificationis non erit etiam ex nobis, per nostram doctrinam, quia initium est, quo non datur prius, hoc autem, quo in opere salutis non datur prius, non est consensus noster, siue absolutus, siue conditionatus. sed potius, ipsa gratia, ex qua ille consensus.

Quanquam condistingui potest initium iustificationis duplex, vnũ in genere Causæ efficientis, adeoq; autonomasticon, dictum, & hoc habetur à gratia, Et aliud initium iustificationis formale, & id habetur à consensu gratioso. Et hoc videtur voluisse Augustinus, libro de Ecclesiasticis dogmatibus. cap. 21. *Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus.* (En initium in genere Causæ Efficientis) *vt acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est,* (en formale initium.)

39. Deniq; per nos, non pendet consensus absolutus ab alijs Principijs, & ab alijs conditionatus, quia illud pendere, est pendere à viribus, causa, operatiuo, quod pendere vtrique consensui æqualiter conuenit, licèt vterq; consensus, non pendeat ab ijsdem Principijs, in ratione denominationum, oriundarum ex statu, præsuppositione, &c. Sicut enim status conditionatus, & absolutus sunt diuersi, ita suis Principijs, denominationes diuersas tribuere possunt. Hinc quantumuis consensus conditionatus & absolutus, pendeant ab ijsdem Principijs in ratione virium, possunt pendere à diuersis Principijs, inquantum illa Principia, habent alias diuersas denominationes, adeoq; ab alijs, non entitatiuè, sed denominatiuè. Consequenter per nos, cùm ratio efficacis, sit denominatio cadens supra Entitatem auxilij, inquantum illud habet rationem virium, causæ, operatiui, ideo poterit dari gratia efficax antecedenter ad consensum absolutum, non tamen antecedenter ad consensum conditionatum, eò quòd saluâ libertate possit habere gratia efficaciam antecedenter ad consensum absolutum, non tamen antecedenter ad consensum conditionatum, eò quòd antecedenter ad illum non habeatur, vnde desumatur illa infallibilitas. Vnde enim? cùm per nostros, nec detur, nec dari possit efficacia intrinseca.

40. QVÆRES? *à qualinam gratia proficiscatur consensus conditionatus.* Ratio dubitandi est. Quia si proficiscatur

49. damentum in Quæstione Facti pro nobis.

II. FVNDAMENTVM. Quia ponit illorum Relatio Censores 30. cùm nonnisi 14. fuerint. neq; valet si addas Cardin: quia hi 8. tantùm fuerunt, & nunquam Censuram ferebant.

III. FVNDAMENTVM. Relatio totius Historiæ, quam compendiosè desumo ex Ripalda, eò quòd non ita passim liber illius circumferatur. Huic autem Historiæ tribuo hoc robur, quod habet hâc tẽpestate. fungor itaq; hîc transcriptoris officio, immo & hæc tantùm transcribo, quæ Historiam concernunt, omissis alijs, quæ ex proprio sensu addit Ripalda.

Ortus totius Disputationis & Progressus.

CONstãter docebat societas, iam circa annum 1590. quòd Conditionata futura libera noscat Deus, 50. idq; independenter à Decreto aliquo efficaci. Ex nostris Philosophis, primus impressit hoc, Fonseca, ex Theologis Molina. Bannez ab alia parte Disputando & scribendo, notabat hanc sententiam Pelagianismi. Occasio censuræ fuit: Quia nostri exagitabant aliquas illius opiniones.

Primam, quòd gratia non augeatur, nisi per solos actus charitatis intensiores habitu.

Secundam. De existentia substãtiæ panis in Eucharistia. Tertiam de Physica Prædeterminatione. notabantq; hanc tertiã Caluinianismi, & tunc ex mandato Pontificis Anno 1594. vtriq; parti silentium imposuit Inquisitio. Postulauit vtraq; pars ius tractandi priuatim, annuit Pontifex; modò neutra pars censuraret aliam.

INTERIM Molina impressit Vlyssippone Lib. de Concordia gratiæ cum libr. arbitrio cum approbatione Inquisitionis & Theologi Dominicani, qui fuit Bartholomæus Fereira, nondum libro evulgato, Dominicani eiusdẽ libri plures propositiones detulerunt ad Inquisitionem, pronuntiatum tamen pro Molina. 51. Euulgatus liber cum peruenisset ex Lusitania in Hispaniam iteratò eiusdem libri, propositiones à Bannez delatæ ad inquisitionem Vallisoletanam, quæ pro Molina fuit. sed eadem retulit id ad supremam Inquisitionem, Vltimò, decernendum. tuebatur se Molina Apologeticis scriptis apud Iudices, vicissimq; de dictis suprà Propositionibus deferebat Magistrum Bannez. Inquisitio consuluit Academiam Complutensem & Siguntinam, annoq; integro habitâ deliberatione, pro Molina decreuit.

Bannez per suos iteratò Librum Molinæ detulit ad Inquisitionẽ Romam, & per suum quendam obtulit Cardin. Alexandrino scriptum cõtra Doctrinam Molinæ, non commemorando gesta in Hispania. 52. Cardinalis obtinuit apud Pontificem vt Congregatio 8. Theologorum examinaret opera Molina. in Primâ partem & lib. de Concord. & non elapso spatio trium mensium, quo vix potuissent legi illa scripta, illi Censores, sexaginta propositiones excerptas ex Libris Molinæ erroris & temeritatis damnarunt.

Hæc acta Romæ, quin nostris innotuerint. re ad Hispanos nostros delatâ, ex Prouincia Castellæ missus P. Chrystophorus de los Cobos, qui tulit etiam secum Apologiam Molina, quam olim in Hispania obtulerat, obtentumq; à Pontifice post 8. menses, à censura lata vt audiretur excusans se Molina, alijq; censores adhiberentur. annuit Põtifex. Prioribus Censoribus additi sunt alij duo, insuper Pontifex voluit vt Card. Asculi, & Bellarm. Generales vtriusq; Ordinis, duoq; ex singulis Ordinibus Theologi, visâ Molinæ censurâ statuerent, in quo vtraque pars consentiret cum alia

53. alia, & in quo ab alia dissentiret. Ex Dominicanis fuerunt Didacus Aluarez & Thomas de Lemos. ex nostris Valentia & De los Colos.

ILLI Censores, qui primùm damnarant Molinæ Propositiones, venerunt vt reuideretur eorum censura ab alijs, factumq́; vt ex sexaginta, 20. nonnisi censurarentur reuocato priori numero. Facto cōuentu à Pontifice præstituto, vicerunt Dominicani, sed immeritò: quia nostri dicebāt, damnatas Propositiones esse quidem impositas Molina, sed non esse illius. in quo autem vtraq́; pars conueniret, & in quo differret, quòd volebat Pontifex, non erat finitum.

FVNDAMENTVM censurandi Propositiones illas Molina, hoc erat. Admittebat Molina, opera bona moralia absq; auxilio gratiæ. cēsurata propositio: quia putabāt doceri à Molina, hæc merita esse sicut oportet, conducereq́; in vitam æternam, quod ille non docuit. 54. Admittebat Molina scientiam conditionatam absq́; præuisione absoluta meritorum. censurata hæc sententia: quia putabant docuisse Molinam, quòd illa scientia absq́; absoluta præuisione meritorū sufficeret ad decernendum præmium, quod nunquam docuit Molina.

ADMITTEBAT Molina efficaciam extrinsecam in gratia à consensu liberi arbitrij: damnarunt id censores, putantes quòd iste cōsensus præcederet gratiam, fieretq́; viribus naturæ. Quod autem Cēsores proripuerint se ad illam censuram ferendam, causa fuit. quia nimis fidebant delationi Bannez.

VT LIBERARETVR censurâ Molina, oblata sunt Papæ scripta ipsius Molinæ. Suarez. Vasquez. Valentia. quæ tria continebant. Primò, ostendebant viginti Propositiones damnatas, alienas fuisse à sensu & verbis Molinæ. Secundò, Propositiones prout erant assertæ à Molina frequētes esse apud Scholasticos etiam Thomistas. 55 Tertiò, quòd eæ propositiones, prout exstant in Molina, fuerint approbatæ à Censoribus Hispanis & Lusitanis. quibus id Inquisitio demandârat. adlata item testimonia Academiarum Salmanticensis, Complutensis, Parisiensis, Augustinianorū & Carmelitarum.

SCRIPTVM hoc à Nostris oblatum tradidit Pontifex dictæ illi Congregationi decem Theologorum. declararunt ex viginti censuratis, illas non damnandas, quæ ad potestatem arbitrij sine gratia agentis attinebant. quoad alias autem propositiones de præscientia conditionata, & efficacia extrinseca, &c. tres ex Theologis dicebant esse liberandas à Censura, hoc est. Generalis Carmelitanus. Procurator Generalis Augustin. & Regens Trans-pontinæ. Septem autem censebant non esse liberandas. hoc est. Episc: de Cariate, Episc: de Monte Peloso, Episc: de Nardo, Episc: de S. Agatha. Nunnez. Crei. Ruzu, Doctores. 56. Iteratò vrgent nostri Testimonijs pro scientia Media & efficacia Gratiæ petitis ex Hispania, Gallia, Germania, & nominatim Academiæ Complutensis, quæ respondit Doctrinam Molinæ, de efficacia gratiæ & Conditionatorū scientiâ, esse Catholicam, nec Augustinū physicæ Prædeterminationis meminisse. Petierunt nostri alios Iudices. quia illi priores turpe ducebant à semel lata censura abscedere. erantq́; nostris simpliciter infensi: quia erant à nobis in suspicionem vocati apud Sanctissimum.

REDEVNTE Pontifice Ferrarâ 1599. supplicat Orator Hispanus nomine sui Principis, vt res decernatur. His Papa auditis, videns etiam censores in dies Variare, diminuereq́; Censuras. Statuit Anno. 1602. vt res ante se disputaretur, adsciti etiā Cardinales, Burgesius, & Arigonius, & à Sexta disputatio-

41. ficiscatur, ab efficaci gratia, antecedenter, ruent multa nostra Principi.a si proficiscatur à gratia inefficaci. Ergo proficiscetur à gratia implicante, non erit enim efficax vt supponitur, & erit efficax, quia ponet effectum conditionatum, cum iure sibi innexo illum ponendi, Et si consensus conditionatus proficiscitur à gratia inefficaci, proficiscetur etiam absolutus, quod erit cōfundere definitiones gratiæ sufficientis & efficacis.

DICI nihilominùs potest. Consensum conditionatum non proficisci à gratia antecedenter infallibili, quia hæc infallibilitas non est vnde desumatur; nec procedit à gratia antecedenter fallibili, quia etiam non habetur vnde desumatur, hæc eius antecedēs fallibilitas, sed procedet à gratia, concomitanter infallibili, eò quòd tum primum intelligatur acquirere infallibitatem. vel si mauis dicere, dic consensum illum conditionatum, pro- 42. ficisci à gratia nō antecedenter infallibili, Ex ista autem non antecedenti infallibilitate, non licèt inferre antecedentem fallibilitatem, neque enim hæc duo membra sunt contradictoria.

PRÆMITTO IV. *In quonam differant inter se, & in quo conueniant Doctores nostri?* Thomistæ non conueniunt cum antiquis, quòd non detur scientia Conditionalium, de quo in Primâ parte. non conueniunt, An detur Prædeterminatio, de quo alibi. Non conueniunt, an detur etiam ad actus malos, de quo aliàs. non conueniunt, An illa prædeterminatio sit qualitas an decretum Dei, &c. quod est non conuenire in substantia Doctrinæ. Quod ad nos attinet. Conueniunt omnes in reijcienda prædeterminatione. Conueniunt omnes in admittenda scientia conditionalium indepenpente à Decreto etiam eo, quod dicitur absolutum ex parte actûs, cōditionatum ex parte obiecti. Sed differunt, inter quæ membra sit 43. media, & ad quòd membrum reuocanda. Differunt, an in Causis etiam possit nosci futurum conditionatum liberum, de quibus actum in Primâ parte. an in sola sua præsentialitate ad æternitatem. Conuenimus omnes, quòd efficacia gratiæ non possit desumi à principio, quod cùm ponere, vel non ponere non sit in nostra potestate, & tamen illo posito non possit non fieri consensus. Differimus in hoc; An efficacia gratiæ desumatur à scientia conditionata? an ab ipso effectu conditionato? Conuenimus in hoc, quòd efficax gratia sit talis, vt sine ea cum sola sufficienti possit sequi consensus gratiosus, & quòd sufficiens nō tantùm detur ad posse agere, sed & ad posse agere actu. Differimus in hoc, an illæ comparatæ inter se sint inæquales non tantùm in ratione doni: hanc enim inæqualitatem omnes admittunt. sed an inæquales in ratione auxilij. 44. Æqualitatem tuetur Suar. inæqualitatem Vasq. 1. p. d. 89. & alibi, Valentia hic d. 8. q. 3. p. 4. & in Polonia aliquot Professores. Conuenimus in hoc, quòd non sit necessarium vllum Decretum prædeterminatiuum; differimus, An sint admittendæ prædefinitiones actuum bonorum, quas negat Vasquez, ponit Suar. Conuenimus in hoc, dari inspirationes, illuminationes, affectiones supernaturales, spectantes ad præuenientem gratiam; differimus, an illæ physicè concurrant ad operationes salutares? vt voluit cum alijs Esparza. quod tamen cum alijs negat Suar. dantq́; alium concursum supernaturalem. vt videre est apud Suar. de auxilijs c. 2. & 3. Alij admittunt cum Sal. qualitatem quandam mortuam, alij negant. quæ omnes differentiæ non sunt in substantia, sed in adiunctis. Addo hic, quotiescunq́; nostri negant efficaciam intrinsecam, toties restringunt, vel subintelligunt efficatiam

45\. ficaciam, quam cùm ponere non sit in nostra potestate, illâ tamen positâ, non possit non sequi effectus. vt videre fuit in statu Quæstionis formato suprà, & videre est in Lessio & Fulgensi in sua Concord. d. 2. Sect. 1. & apud Suar. Proleg. 1. c. 6. num 10.

PRÆMITTO V. *Distinctionem variarum vocum*. Alia est gratia effectiua. alia efficiens. alia efficax. Effectiua est quæ habet vim ponendi actum. Efficiens quæ illum ponit. Efficax, quæ ponit etiam actum, sed cum titulo infallibiliter operaturæ. Sufficiens gratia, est per nos effectiua, sed non efficiens. Imò nulla datur efficiens, prout condistincta ab efficaci: quia nulla datur à Deo, quæ operatur quin præuideat Deus operaturã, illaq; sit operatura. Aliud est in gratia efficaci, Ratio virium & entis, & aliaud, Ratio doni. Ratio virium in gratia efficaci per multos æqualis est, ac in gratia sufficienti. & quamuis cõ-

46\. sentiens & non consentiens sint inæquales in actu 2do, non est necesse ponere in illis inæqualitatem etiam in actu primo. quia libertas cum jisdem viribus potest ponere consensum, vel non ponere. Ratio autem doni importat selectionem & oblationem auxilij connotantis operationem conditionatam. Distincti sunt item hi duo termini, operatiuitas & operaturitas. Operatiuitas dicit rationem virium, adiutorij, ipsiusque posse & potentiæ operandi. Operaturitas autem dicit etiam illas vires: quomodo enim est quid operaturum, si non habet vim operandi? Sed insuper dicit positionem actûs, & negationem non secuturitionis operationis illius, ad quam datur gratia operatura. Sit

QVÆSTIO II. FACTI.

An Sententia societatis sit damnata in Disputationibus Romanis.

47\. NOn esse damnatam ex tribus colligitur. Primùm. Quia ea notitia, quam habuerũt Salmãticenses. & ex illis Ioannes à S. Thoma de damnatione nostræ sententiæ, non potest iam pondus habere: innitebatur enim testimonio Francisci Pennæ, Rotæ Decani. Cuius testimonium esse apocryphum decreuit Innocentius in decreto facto in Congregatione Generalis Inquisitionis edito. 23. Apr. 1654. & 27. eiusdem Mensis publicato. Vbi prohibentur Libri in gratiam Iansenij scripti. Vltimus paragr. sic habet. Cæterùm cùm tam Romæ, quàm alibi circumferantur quædam asserta acta manu scripta & forsan typis excusa Congregationum habitarum coram felicis recordat. Clemente VIII. ac Paulo V. Super Quæst: de Auxilijs Diuinæ Gratiæ, tam sub nomine, Francisci Pennæ olim Rotæ Rom: Decani. quàm Fr. Tho-

48\. mæ de Lemos Ordinis Prædicatorũ, aliorumq; Ordinum & Theol. qui vt asseritur prædictis interfuerunt Congregationibus. nec non quoddam autographum, siue exemplar cuiusdam assertæ Constitutionis, eiusdem Pauli V. super Definitione prædictæ Quæstionis de Auxilijs, ac damnationis sententiæ, seu sententiarum Ludou: Molinæ Societatis IESV. eadem sanctitas sua præsenti hoc Decreto declarat, ac decernit prædictis assertis Actis, tã pro sentẽtia FF. Ordin: S. Dominici, quàm Ludou: Molinæ, aliorumq; Societatis Iesv Religiosorũ, & authographo, siue exẽplari prædictæ assertæ Cõstitutionis Pauli V. nullam omninò esse fidem adhibendam, neq; ab alterutra parte, seu à quocunq; allegari posse vel debere. sed super Quæstione prædicta obseruanda esse Decreta Pauli V. & Vrbani VIII. suorum Prædecessorum. Et hoc est Primùm Fundamen-

57\. putatione adlecti omnes Cardinales Inquisitionis præter Bellarm: qui post quintam disputationem missus ad suam Diœcesim gubernandam. adesse debebant Generales vtriusq; Ordinis, & Censoribus 10. additi de nouo 4. alij, Archiepisc: Armacanus, Hybernus Episc. Aquileiensis, Neapolitanus, Pater Neapoli, & Prior S. Pauli.

Disputationes inchoatæ earumq; materia.

PRimus Conuentus fuit 22. Februarij. Venit Generalis Dominicanus cum prædictis Theologis, & noster qui fuit Claudius Aquauiua cum Petro Arubal. Chrystoph. de los Colos, & Michael Vasquez, proposuit nomine Pontificis Madrucius Cardin: vt vtraque pars proponeret in quo conueniret, in quo dissentiret adinuicem. Dominicanus Generalis respondit se solùm velle, vt liber Molinæ exa-

58\. minaretur & contra illum obiecta. Respondit Aquauiua, generalem controuersiam de gratia efficaci componi debere, si possit. Addit, Librum Molina duplicem Doctrinam continere, quandam illi priuatim, propriam, vt quòd possit aliquis credere, pœnitere, sine gratia, quam ex nostris nõ omnes tuebantur. Alia autem docebantur ab illo vt communia Religioni. quòd scilicet auxilia gratiæ non sint physicè prædeterminantia, & quòd auxilia efficacia seorsim à decreto efficaci conferantur, & hanc se velle tueri nomine totius Religionis. priorem autem nonnisi in ordine ad hoc, quòd non mereatur censuram, ad eum modum, quo physicã Prædeterminationem Bannez nomine totius Religionis docebat, tanquam autem priuatus ponebat existentiam substantiæ panis in Eucharistia. Decreuit Madrucius pro nostris, & iniunctum, vt sequenti Conuentu tria proponerentur. Primò, quæ

59\. esset vniuscuiusq; partis in hac materia, sententia. Secundò, quid in contraria displiceret. Tertio, quæ essent præcipua momenta pro sententia.

SECUNDVS Conuentus fuit vltimâ Febr. Exposuit Madrucius, quòd de Decretis à se die 22. latis retulerit Pontifici, qui etiam rem probauit, iussitq; vt vlteriùs vtraq; pars progrederetur.

PROTESTATVS est Generalis Dominicanus se nihil habere contra societatem agendum, tantùm de Molina. protulitq; nonnisi vnum scriptum, quod aliquas propositiones Molinæ continebat, quas dicebat non probari à suis, addidit, neque, inquit, æquum est proferre nos nostram sententiam, hactenus enim Actores fuimus, rei esse nolumus.

RESPONDIT Aquauiua, Non hanc esse mentẽ Papæ, & correctis etiam Molinæ & Bannez Propositionibus, nullam futuram vtili-

60\. tatem, si principalis controuersia non decidatur. Attulerat noster tria illa scripta: sed non tradidit nisi vnũ in quo continebatur, quid displiceret in Doctrina Dominicanorum, non tradidit, inquam, quia videbat Generalem Dominicanorum non tradidisse reliqua; priuatim tamen illa obtulit Madrucio, vt eius voluntati satisfieret, petendo ne illa Dominicanis ostenderet quoad vsq; illi reliqua proferrent.

Generalis Dominicanus petijt à Cardinalibus Inquisitionis, vt prædicti Conuentus soluerentur, vel saltem nihil de illis nisi de Cõmentarijs Molina ageretur. Noster Generalis petijt vt cõtinuarentur. II. die Martij. retulit Madrutius quid vtraq; pars vellet. Pontifex pro nobis decreuit, vt de efficacitate gratiæ tractetur. Madrucioq; addidit Cardinalem Asculanum Dominicanum, & Bellarminum nostrũ, quem 3. Martij Cardinalem creauerat.

Die 28. Martij præsentibus tribus illis

61. illis Cardinalib⁹ vtraq; pars cõuenit, decretumq; de modo disputandi. vt scilicet proponerentur capita quibus vtraq; pars responderet. Hinc

TERTIVS Conuentus factus est 2. April. coram illis tribus Cardinalibus. proposuit Bellarminus vt vtraq; pars ad hæc capita respõderet. 1. An sit necessaria intrinseca Dei ac physica prædeterminatio, vt liberum hominis arbitrium operationem liberam, moraliter bonã eliciat? 2. An similiter cùm liberum hominis arbitrium actionem moraliter malam efficit, physicè prædeterminetur à Deo ad eius entitatem realem ac specificam. 3. An gratia præueniens à sufficienti distincta, à se sola sit efficax, eiusq; efficacia posita sit in physica voluntatis prædetermina-tione, cui humana voluntas in sensu composito dissentire non possit, an verò in interiori, & congrua Dei vocatione? Præsertim in sententia August. 4. An gratia suffici-

62. ens sit auxilium Dei extrinsecum. an potiùs homini intrinsecum, & completè sufficiens ex parte actus primi antecedentis sine alia physica prædeterminatione. 5. An Deus non solùm cognoscat infallibiliter omnia contingentia quæ futura sunt, sed etiam quæ futura essent. 6. An in potentia formaliter libera necessaria sit indifferentia, quæ positis omnibus prærequisitis ex parte principij antecedentis possit in sensu compositio non operari, aut aliter operari.

Dominicani nihil respondere voluerunt suspicantes à nobis confectas illas propositiones. vt eos nimium vrgeremus. Sed reposuit Bellarminus, ideò propositas, vt ad rem citiùs accederent, si tamen nõ probarent, proponerent ipsi alias; recepto tamẽ illo scripto, quæstionum solutus conuentus.

Quæstiones Propositæ ab vtraquè parte.

63. POst aliquot dies transmisit nostris Madrucius quæstiones nobis à Dominicanis propositas, optabant autem Dominicani vt primum illorum quæstionibus satisfaceremus, recipientes in se, quòd etiam essent satisfacturi nostris. Respondimus duo. primò, nos responsuros, vbi Dominicani respõderint. 2. Saltem vtraq; pars exponeret, quid de vtrisq; propositionibus sentirent.

15. Aprilis à Madrutio omnia relata Pontifici, qui decreuit, vt primò nos satisfaceremus quæsitis Dominicanorum: responsa facta & sequenti die tradita.

QVÆSTIONES *Dominicanorum & Responsa nostra hæc fuerunt.*

I. QVÆSTIO. Vtrum ante bonum vsum liberi arbitrij, quem ex innata libertate homo habiturus est, vt disponatur ad iustificationem, aut ad vitam æternam perueniat, ponenda sit in Deo prædestinatio & præscientia.

64. RESPONSVM. ponenda est in Deo præscientia & prædestinatio ante bonum vsum liberi arbitrij, quem etsi principaliter & potissimum ex gratia homo habiturus est, tamen etsi quo modo liberè cõcurrit (quod negari nõ potest) certum est minùs præcipuè ex innata libertate operari, vt disponatur ad iustificationem aut ad vitam æternam perueniat.

II. QVÆSTIO. An si ponatur talis prædestinatio & præscientia, nulla homini libertas arbitrij relinquatur in actionibus, quibus ad iustificationem disponitur, aut ad vitam æternam peruenit.

RESPONSVM si ponatur talis præscientia vel prædestinatio, homini libertas arbitrij ad prædictas actiones relinquitur, nec de hoc dubitari potest.

III. QVÆSTIO. Vtrũ Diuina Prædefinitio & prædestinatio sit causa efficiens, mediantibus Diuinæ gratiæ efficacibus auxilijs de se, & vt

65. & vt sunt à Deo, actuum humanorum, qui ad iustificationem sunt necessarij.

RESPONSVM. Diuina Prædestinatio est causa efficiens actuum humanorum, qui ad iustificationem sunt necessarij, mediantibus Diuinæ gratiæ auxilijs, efficacibus quidem vt sunt à Deo, atquè ita de se, vt non excludatur respectus ad liberum arbitrium.

IV. QVÆSTIO. Vtrum aliqua auxilia gratiæ sint de se efficacia ad efficiendum, quòd liberum arbitrium consentiat, an verò ab ipso arbitrio, pro sua sola & innata libertate, huiusmodi auxilia gratiæ efficacia, vel nõ efficacia reddãtur.

RESPONSVM. aliqua auxilia gratiæ sunt prædicto modo de se efficacia ad efficiendum, vt liberum arbitrium cõsentiat. & quamuis à libero arbitrio pro sua sola & innata libertate interdum inefficacia reddantur; tamen ex se solis, & sine aliquo respectu ad liberum ar-

66. bitrium efficacia non sunt, sed potissimum à Deo, & ex se, minùs verò præcipuè ex respectu ad liberum arbitrium, quem gratia, vt voluntati congrua comprehendit.

V. QVÆSTIO. Vtrum Diuina Prædestinatio sit diminuta in effectibus seu medijs necessarijs ad iustificationem & salutem. Responsum. non esse diminutam, sed perfectissimam.

VI. QVÆSTIO. Vtrum Prædestinatio se efficaciter extendat, tanquàm ad effectum, ad bonum illum vsum liberi arbitrij, quem homo prædestinatus habet, dum auxilijs præuenientis gratiæ se applicat liberè, illis benè vtendo. Responsum. sine dubio se extendit.

VII. An potiùs talis vsus sit duntaxat præscitus à Deo, non autem prædestinatus, avt prædefinitus?

RESPONSVM. Non modò est præscitus sed etiam prædestinatus.

VIII. VTRUM talis bonus vsus præscit⁹, sit ratio prædestinationis.

67. RESPONSVM. Talis vsus bonus præscitus non est ratio prædestinationis. Quæ omnes Quæstiones, inquit Ripalda, sunt peregrinæ à controuersia legitima.

OBTVLERUNT eidem Madrutio, Scriptum aliud, in quo quædam circa prædefinitionis nomen objiciebant, & nos obscuritatis insimulantes, explicationem illorum vrgebant. Rescripserunt nostri id quod dicendũ videbatur, differendo alia, quæ non satis manifesta in nostris responsionibus data rati sumus, quoadusq; mandata fuisset iteratò rescriptio. petijmusq; responsiones ad nostras quæstiones.

13. MAIJ. scripto significarunt Dominicani. se non responsuros, causantes: nostra quæsita (formalia illorum sunt) ea metaphysicalia, & à primæuæ controuersiæ statu aliena esse. Nihilominus legenti nostra quæsita liquet, nos voluisse disceptationem de essentialibus nostræ differentiæ Scholasticæ

68. punctis.

Cùm videremus ad punctum Difficultatis de efficacia Gratiæ non veniri, petijmus à Madrutio, vt alijs omissis ad hoc accederetur. injunxit Madrutius, vt hoc ipsum scripto peteremus, fecimus. 6. Maij re delatã ad Pontificem, Pontifex nobis annuit.

JNDICTA Disputatio in 16. Maij. in qua ex Mandato suprà facto, protulerunt Nostri 5. capita, in quibus non erat dissensio. I. Dari auxilium præuenientis gratiæ efficax, per quod Deus facit, vt homo piè operetur. II. Hoc donum esse peculiare Dei, distinctum à sufficienti. III. Esse intrinsecum intellectui & voluntati, consistens in vtriusq; excitatione, in illuminatione intellectûs, atq; motione voluntatis. IV. Esse supernaturale & immissum à Deo. V. Non solùm se tenere ex parte obiecti, sed etiam ex parte potentiæ, communi consensu

Dd

69. sensu addita sunt & alia tria. Esse motionem realem, & antecedentem applicationem voluntatis ad actum determinatum. VI. esse effectricē bonæ voluntatis, ac proinde ab eadem voluntate realiter distinctam. VII. Posito auxilio efficaci, hominem infallibiliter conuerti.

RESPONDERUNT Dominicani, sibi nihil iam nobiscum superesse Disputationis, & si hæc cōcessa fuissent ab Hispanis Nostris, & Molina, non fuisse mouendam vllam controuersiam.

Replicârunt Nostri. Multam superesse quæstionem. An scilicet, ea gratiæ efficacis attributa ei competāt ex vi & motione intrinseca physicè prædeterminante arbitrium, & ita, vt cum eius entitate coniungi non possit dissensus. Excitatus sermo de physica prædeterminatione, horæ aliquot elapsæ, nihil certi elici potuit, nisi quòd non conueniret inter ipsos de physica prædeterminatione, Iniunctum sub finem. 70. vt cùm appareret in quo conueniret vtraq; pars, scriberetur in quo disconueniret.

Die 20. Maij. Obtulerunt Nostri scriptum. quo declarabant in quo dissentirent à Dominicanis I. Efficaciam auxilij præuenientis consistere in qualitate seu in motione, quæ physicè prædeterminet voluntatem ad consensum. II. Hæc motio seu qualitas, talis est naturæ, vt cum eius entitate, liberæ voluntatis dissensus coniungi non possit. III. Præter vitales inspirationes, & excitationes, quibus Deus intellectum illuminat, ac voluntatem inclinando ac persuadendo mouet, quæ ad vocationem reuocantur; necessaria est alia motio physica & non vitalis, quæ à solo Deo sit, & distincta à gratia comitante, in qua posita per se est efficacia Diuini auxilij, non verò per se in vitalibus illis excitationibus, quæ ad vocationem reuocantur. IV. Hæc physica motio ac prædeterminatio ne- 71. cessaria est, tum propter indifferentiam liberi arbitrij creati, tum propter subordinationē causæ secundæ, quæ operari non potest, etiam actum peccati, nisi sit efficaciter à prima determinata. V. Eadem motio est vltimum, actus primi complementum ad vsum gratiæ sufficientis prorsus necessariū, quod tamen Deus ante omnem operum præuisionem omnibus illis voluit denegare, quibus illam re ipsa non confert.

23. MAIJ. Obtulerunt Dominicani Madrutio scriptum, nec continebat Asserta nostra, quæ ipsi non probarent, sed solùm sententiam de efficacia gratiæ; nullâ factâ mentione qualitatis physicæ prædeterminantis, sed solùm Decreti Dei, ante omnem voluntatis consensum.

CÆPERUNT postea Dominicani conqueri, quòd nos id vnum contenderemus, vt illorum Doctrina ad examen vocaretur, item quòd 72. clarè & distinctè dicere recusemus, quid sentiamus. Retulit id Nostris Madrutius, addiditque: Potuissem ego quidem prolatis scriptis, quæ à vobis accepi, clarissimè ostēdere, nullum esse querelis locum, sed nolui cum eis scripta communicare, quæ vt nemo præter me videret, optastis; cupere se tamen vt quàm explicatissimè nostra sentētia scriberetur. Respondimus nos facturos, modo enuntiarent Dominicani, an quinque illæ propositiones agnoscerentur ab illis vt suæ.

RESPONDIT Madrutius, nihil Dominicanos velle enuntiare, quippè qui non ea lege, vt dicebant, tenerentur, vt quidquid à Patribus sui ordinis in Hispania dictum, scriptumuè esset, ipsi tuerentur.

28. MAIJ. Tradidimus nostram sententiam his propositionibus. I. Ad pietatis opera, quibus homo ad iustificationem disponitur, necessarium est auxilium

73. præueniens gratiæ efficacis, per quod Deus facit, vt homo piè operetur. quod quidem auxilium est internum, supernaturale, intellectui & voluntati intrinsecum, & donum peculiare, distinctum ab auxilio sufficienti, nec se tenet solùm ex parte obiecti, sed etiam ex parte potentiæ. II. Efficacia huius auxilij non consistit in qualitate seu motione, quæ physicè prædeterminet hominis voluntatem ad consensum, aut quæ talis sit naturæ, vt cum eius entitate dissensus coniungi non possit. sed consistit supernaturalibus & congruis Dei motionibus, quæ ad vocationem solent reuocari, quibus Deus intellectum illuminat, & voluntatem inclinando & persuadendo mouet ea ratione, quâ videtur ei congruere, vt vocantem non respuat. III. Vnde hæc efficacia præter entitatem & vim supernaturalem, quam à Deo accepit, necessariò etiam requirit vt homini tribuatur in illis circum- 74. stantijs, in quibus prænouit Deus ita congruā voluntati, vt si per eam præmoueatur, sit infallibiliter præstitura consensum. IV. Præter hanc gratiam, quæ in præuijs vitalibus Dei motionibus consistit, nulla alia requiritur motio physica distincta à gratia comitante, quæ sit vltimum actus primi complementum, ad vsum gratiæ sufficientis necessarium; necessaria tamen est gratia comitans Dei adiuuantis, & coöperantis, quæ vnà cum libero arbitrio præuisam actionem eliciat, ac simul cum eo, vt causa tamen præcipua, eius determinationem efficiat. V. Procedit autem auxilium efficax ab æterno & absoluto Dei decreto, quo pios actus in particulari voluit ante præuisionem boni vsus liberi arbitrij absolutè futuri, non tamen ante præscientiam eiusdem boni vsus præcogniti futuri sub conditione talis gratiæ. Quod æternum Decretum Deus executioni mandat in tempore, nō quidem per aliquam motionem, 75. quâ physicè voluntatem prædeterminet, sed per vitales illas motiones voluntati congruas, & per gratiam comitantem; suprà explicatas.

Tradiderunt postea suum scriptum Dominicani, vbi tribus vicibus dixerunt, se vti Consultores ad hoc negotium vocatos, & quòd omnia Patres Nostri moliti sunt vnius Molinæ defendendi causâ. Conjeceruntq; in nos culpam, quod directè ad quæstiones noluerimus respondere. Sed oppositum, superiùs dicta conuincunt. Rescriptum etiam huic scripto ab vtraque parte paulò longiùs. legatur Ripalda. Nam prædicta videntur sufficere ad Scholasticam eruditionem.

Cùm isti Conuentus parum proficerent, dissoluti sunt Anno 1599. Examen Propositionum Molina, priuatæ Congregationi relictum. sed ordinauit Pontifex Anno 1602. vt vtraq; pars ante se disputaret.

Disputationes coram ipso Pontifice. 76.

PEtijmus vt Disputationes de scientia Conditionata & de Efficacia Gratiæ primùm fierent. Dominicani Asserta Molinæ examinari voluerunt, & sub finem de scientia Conditionata, & de Gratia disputari. Inceptum à Propositionibus Molina. de viribus liberi arbitrij sine gratia. & cum fuissent Disputationes omnes 47. impensæ illis Disputationes 33. Et ex spatio 5. ferè annorum, 4. anni illis Propositionibus Molinæ dati, præcipuæque quæstioni 14. nōnisi disputationes postremæ datæ. hoc est, Scientiæ Conditionatæ 5. & 9. efficaciæ gratiæ. Clemens VIII. qui omnes quæstiones disputandas proponebat, cùm ventum esset ad Quæstionem de efficacia, nihil proposuit de physica Prædeterminatione. Sed Paulus V. ad Disputationem 39. hanc proposuit primùm thesim.

77. An Deus suâ efficaci gratiâ moueat hominis voluntatem ad actus liberos bonos, non solùm interius suadendo, inuitando, excitando, aut aliter moraliter attrahendo, sed etiam verè, & actiuè propriè, saluâ tamen humana libertate, & an talis efficax gratia conuenienter ab aliquibus Scholasticis physicè prædeterminare dicatur. Nec plura proposita de hac principali controuersia.

ARTICULI dissertationum fuêre 8. ex quibus ad verbum traditis 7. à Clemente VIII. & vnus insuper à Paulo V. iam recitatus. I. articulus fuit continens 7. Propositiones de bonis operibus, quæ sine auxilio gratiæ cum solo concursu generali admittebat Molina possibilia arbitrio. II. Continens duas propositiones de Lege infallibili tribuendi gratiã facientibus quod in se est. III. De collatione Doctrinæ Molina cum Doctrina Cassiani quoad asserta 14. IV. Cum quinque quæstionibus de supernaturalitate, & conducentia in salutem, quam Molina adscribit bonis operibus. V. Cum 9. quæstionibus de concursu, quem confert arbitrium ad dispensationem gratiæ Diuinæ & consensum operum supernaturalium. VI. Cum 5. Quæstionibus de Præscientia Conditionata futurorum pendentiũ à libero arbitrio. VII. Cum 15. propositionibus de auxilio efficaci gratiæ iuxta Augustini Doctrinam. VIII. & postremus, cum vnica tantum quæstione de gratia physicè prædeterminante.

78. Ex 5. quæstionibus quas articulus 6. de Præscientia conditionata proponebat. I. fuit, An in Deo sit obiectorum conditionalium cognitio. II. An sit certa & infallibilis. III. An sit ante absolutum Decretum Dei. IV. An in præsenti disputatione statuendum sit vnicum esse Decretum Dei, in quo decernat velle saluare Petrum. an verò subijciendum sit aliud, in quo decernat conditionaliter velle saluare, ponendo illum in tali vel tali ordine rerum, dandoq; illi, talia & talia auxilia quibus si Petrus ex innata sua libertate consentiat, & prædictis auxilijs benè vtatur, saluabitur. V. An prædictus bonus vsus dictorum auxiliorum proueniat à sola innata libertate, an verò à gratia Dei, quæ faciat vt homo benè vtatur dictis auxilijs, & quæ ex istis sit sententia S. Augustini & Molinæ.

79. Quando ventum ad Disputationem de scientia Conditionatorum, Theologus Dominicanus nostro eam concessit, cùm tamen fuerit negata à Dominicanis Hispanis, & à primis scientiæ Mediæ Osoribus.

Quando ventum ad gratiam physicè prædeterminantem. Romani Dominicani adducti sunt vt illam tuerentur, tanquam sententiam totius ordinis. Voluerunt eam Quæstionem Dominicani vnâ disputatione absoluere, & vulgarunt illam à Paulo V. nonnisi vt appendicem adiectam. & quod iam res præiudicata fuerit à censoribus, & contra nostram sententiam pronuntiatum esse. Noster disputatione 39. petijt. vt concederentur Disputationes, quot essent necessariæ. quod cum peteret. duo inter alia notanda dixit. I. Non desunt inquit, multi, qui humano hæc tantum spectantes Consilio, apertè nobis denuntiant, frustra hos cætus fieri, frustra nos laborare, cùm apud eos dicamus, qui præiudicatâ re ad audiendum accedunt, suamq; sententiam multis iam antè annis semel, atque iterum pronuntiarunt, subscripserunt, iure iurando sanxerunt. II. Quis de Sanctitatis vestræ Iustitia, prudentia, & benignitate benè sentiens, timeat in tam graui fidei causa, Sanctitatem vestram Ordini Religiosorum de Sancta Ecclesia non malè merito, nec ad ei inseruiendum prorsus inutili,

80. 81. humiliter supplicanti negaturam; quod ne Hæretico quidem negaretur, si audiri, & cognosci causam suam vellet ab ijs, qui de illa nõ præiudicassent, nec sibi vllo alio nomine suspecti essent. Concessit Pontifex necessarios conuentus. Habitæ de hoc puncto disputationes 9. hoc ordine distributæ.

I De statu Controuersiæ vtriusq; partis. II. Impugnata Prædeterminatio physica ex S. Scriptura. III. Ex Cõcilijs præsertim Tridentino. Senonensi. IV. Ex Doctrina S. August. V. Ex testimonijs aliorum PP. VI. ex Consensione cum Doctrina Caluini & eius discipulorum. VII. ex absurdis, quòd tollat libertatem, & gratiam sufficientem, Deum Auctorem peccati constituat. VIII. Ex Doctrina & principijs S. Thomæ. IX. ex Authoritate Scholasticorum, præcipuè eorum, qui contra Hæreticos defenderunt Tridentinum.

82. Quibus habitis obtinuimus, inquit Ripalda, vt nouum de sententia Prædeterminantium, nouum & fauorabilius de nostra iudiciũ, Cardinalis & Censores significarent, aliterquè nos & causam nostram aspicerent.

INCEPIT Disputatio tota die 20. Martij 1602. vltima fuit 22. Februarij. 1606. coram Clemente VIII. fuerunt disputationes 37. inclusiuè ad scientiam conditionatam, & vltima ante illum fuit, secundâ Ianuarij 1605. Postea Clemens in morbum incidit & mortuus est, sub quo nihil fuit destinatum ad disputandum circa physicam prædeterminationem. aliæ 10. habitæ sunt ante Paulum V. à Mense Septemb. vsq; ad Februar. sequentis anni. Primas 9. disputationes ex Nostris habuit Valentia, cui post mortã successit Arrubal vsq; ad 19. incidit in morbum, successit illi De la Bastida vsque ad postremam. Ex Dominicanis disputauit Didacus Aluarez. Cui successit Thomas de lemos.

83. MODVS Disputationum hic erat. Vtriq; parti præfigebatur dies & quæstio. II. Censoribus præmittebantur in sequenti disputatione adferenda, qualia erant Testimonia Patrum, vt ita informati Cẽsores accederent. III. Duabus adminimum horis interdum 4. Noster defendebat, oppugnabat Dominicanus Molinam. IV. Post disputationem egrediebantur Generales, & Censores coram Papa & Cardinalibus ferebant iudicium. Scribebat Censuram Secretarius; præcipiebat autem Pontifex omnibus sub graui pœna secretum. Sed Ordo hic aliquantulum fuit immutatus post 7. disputationem vsq; ad vltimam, nec ferebatur Censura nisi postridie. V. Demum Papa cum solis Cardinalibus conueniens sententiam de re tota ferebat.

84. Finis disputationis fuis 28. Aug: 1606. die S. Augustini. Papa immunẽ à Censuris Doctrinam Molinæ, pronuntiauit. Vtriq; parti sua Doctrina permissa, donec aliud à S. Sede statueretur, modò neutra pars, aliam censuraret. Processusq; Vlteriores interdicti.

QVOD autem non sit quidquam datum in hac materia fauori, multa probant. Nam multa tunc sunt nobis denegata. inter quæ tria singularia. Petijmus alios Censores, denegati. Petijmus vt Doctrina Bannez quoad aliqua puncta examinaretur, denegatum. Petijmus ne remitteretur ad suam Diœcesim Bellarminus, remissus.

HANC Historiam accepit P. Ripalda ex ore ipsius De la Bastida cum iam esset extra Societatem. Ita habent præsentem Historiam Acta huius Causæ. quæ confecit Arrubal. & Salmanticam detulit reliquitq; mortuus. Consentiunt ea quæ reliquit P. Bartholomæus Perez Compluti. qui Assistens Hispaniarum sæpè pro Generali disputationibus adfuit. quod etiam significant

85. ficant Litteræ ad eundem Ripalda Româ miſſæ. multa etiam ex iſtis audiuimus ex ore piæ memoriæ. Patris Præmiſlai Rudnicki, qui tum temporis Romæ degebat, & fuit noſtræ poſtea Prouinciæ Præpoſitus, & Sereniſſimi Ioannis Caſimiri Regis Poloniæ, in literis inſtitutor, vir qualem ſecula ferunt.

QVÆSTIO III.

Quomodo ſe habeat Scientia Conditionata ad collationem auxilij efficacis.

Quæ aliàs in 1. parte tacta non ſunt, hîc à nobis dicentur, tanquam magis connexa cum præſenti materia.

DIFFICVLTAS I.

Quid Tenendum.

86. HAnc hîc quæſtionem examinabimus quam ponit Veckierus 1. p. d. 19. num. 24. ſub his terminis. quem vſum habeat Scientia conditionata. Arriaga. d. 21. de Prouidentia. ſic proponit titulum. An prouidentia Dei neceſſariò requirat ſcientiam mediam. & Borrull. d. 25. de directione & neceſſitate ſcientiæ mediæ.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam.

PRÆMITTO I. ***Duplicem à Noſtris poni ſcientiam conditionatam.*** quandam directam, & quandam reflexam. directa eſt, quæ reſpicit ſimpliciter futuritionem conditionatam à ſuis cauſis neceſſariò requiſitis conditionatè dandis. reflexa eſt, quæ reſpicit futuritionem conditionatam nō vtcunq; ſed prout pendentem ab aliquibus cauſis conditionatis, præſupponentibus ipſam futuritionem conditionatā. prioris exemplum eſt. Si tali vocatione vocaretur, conſentiret. ſecundæ exemplum eſt. Si præſuppoſito conſenſu prædefinirem illius conſenſum, non impediret voluntas, ne fieret prædefinitio, fieretq; conſenſus. Hæc Diuiſio etiam in principijs noſtris tenetur: quia etiam nos admittimus prædefinitiones actuum bonorum, adeoque obijci illas prædefinitiones cōditionatè poſitas, conditionatæ ſcientiæ.

87. PRÆMITTO II. ***Duplicem etiam quoſdam ponere infallibilitatem obiecti Scientiæ Conditionatæ.*** Quandam infallibilitatem ſimpliciter, & aliam infallibilitatem ex ſuppoſitione. infallibilitatem priorem præcedere ipſam ſcientiam conditionatam, poſteriorem ſubſequi nonniſi eandem. Prioris exemplū ponunt. Si vocaretur tali vocatione conſentiret. poſterioris exemplum. ex ſuppoſitione ſi vocaretur, conſentiret.

88. Huius infallibilitatis diſtinctionem innuit Faſſolus 1. parte q. 14. art. 13. num. 511. additq; infallibilitatem reflexā cadere non ſolùm ſupra effectum; ſed etiam ſupra voluntatem & conditionem: quia per illam non ſolùm habetur effectus determinatus futurus ſimpliciter ſub conditione à cauſa libera; ſed etiam futurus infallibiliter; ita vt cauſa non poſſit non eſſe, ſe liberè determinatura ad illum effectum, & conditio per ſuam præmotionem non poſſit non eſſe, habitura eundem effectum. Vt hæc diuiſio expendatur.

PRÆMITTO III. ***Futuritionem Conditionatam, & ſuppoſitionem futuritionis conditionatæ non eſſe idem formaliter.*** Ratio, quia directum & reflexum non ſunt idem formaliter. ſuppoſitio autem futuritionis, habet ſe per modum reflexi. Quæ ipſa futuritionis ſuppoſitio duplex adhuc poteſt cogitari. Inprimis ſup-

89. ſuppoſitio obiectiua, ſeu obiectum notitiæ & ſuppoſitio formalis ſeu relucentia in intellectu ſupponentis, v. g. Dei. Et hæc ſuppoſitio formalis eſt diſtincta à futuritione cōditionata: quia futuritio conditionata eſt quid creatum, relucentia, autem illius eſt quid increatum nempè actus Diuinæ mentis. Et de hac ſuppoſitione formali nihil eſt quod dicatur in præſenti.

PRÆMITTO IV. ***Futuritionem conditionatam & ſuppoſitionem futuritionis obiectiuam eſſe idem in re.*** Ratio. Tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nec apparet, quid reale ſuppoſitio illa addat. Tum quia intrinſeca determinatio ſuppoſitionis, eſt ipſa futuritio conditionata; hoc ipſo enim nō eſſet intrinſeca, ſed ab extrinſeco. ſed ſuppoſitio futuritionis realiter accepta eſt intrinſeca determinatio futuritionis, quid enim aliud? Ergo ſuppoſitio futuritionis realiter loquendo eſt ipſa futuritio conditionata.

90. Tum quia, ſepara à futuritione conditionata illam ſuppoſitionem futuritionis realiter ſuperadditam, vel eſt quod eſt, vel non eſt, quod eſt. Si non eſt quod eſt, Ergo non eſt futuritio conditionata. ſi eſt quod eſt. Ergo, eſt ſuppoſitio ſuî: quia ſuppoſitio ſuî ad ſe, eſt cum eſſe ſupponitur ſibi. ſi autem eſt quod eſt, hoc ipſo eſt ſupponitur ſibi. Quod ſi futuritio cōditionata & ſuppoſitio futuritionis ſunt idem in re. tunc à quo realiter loquendo habetur futuritio cōditionata, eaq; intrinſeca, ab eodem habetur ſuppoſitio futuritionis obiectiua realiter loquendo: hoc ipſo enim non eſſent idem realiter. Cumq; futuritio conditionata in re habeatur ſecundum eſſe intrinſecum ab ipſiſmet prædicatis ſuis, etiam ſuppoſitio illa in re habetur ab ijſdem prædicatis.

PRÆMITTO V ***Suppoſitionem futuritionis obiectiuam haberi formaliter ab ipſamet illa.*** Ratio. Tum quia eſſe hominem, habetur intrinſecè formaliter ab ipſomet eſſe hominis, vel animalis Rationalis. Ergo & ſuppoſitio futuritionis obiectiua, habetur formaliter ab ipſamet illa.

91. Tum quia ſuppoſitio obiectiua alicuius ad ſe, eſt eſſe quod eſt. vt immediatè antè dictum. Vnde ſi non eſſet hic terminus ſuppoſitio, & relinqueretur hic terminus eſſe quod eſt, æquè plenus haberetur conceptus ſuppoſitionis obiectiuæ alicuius ad ſe, quod nota eſt ſuppoſitionem obiectiuam ſui ad ſe, eſſe idem formaliſſimè cum eſſe quod eſt; ad eum modum, quo ſi æquè plenus haberetur conceptus obiectiuus de homine etiamſi non eſſet vllus terminus ly homo, & relinqueretur ſolum ly animal Rationale, ſignum eſt hæc duo formaliſſimè idem eſſe. Sed vnumquodq; quod eſt eſſe quod eſt, habet ab ipſomet ſuo eſſe, adeoque & futuritio conditionata ſuppoſitionem ſuî habebit ab ipſamet illa ſuppoſitione obiectiuè ſpectatâ.

92. Tum quia ſuppoſitio abſolutæ exiſtentiæ non habetur à ſcientia viſionis, nec ſuppoſitio poſſibilitatis, habetur à ſcientia ſimplicis intelligentiæ. Ergo neq; ſuppoſitio conditionata obiectiuè ſpectata habebitur à ſcientia conditionata.

Soluuntur obiectiones.

DICES I. Cum Faſſolo. Non ſunt formaliter idem intelligibile obiectum, cauſam liberam operari hoc ſimpliciter, & cauſam liberam operari hoc, ex ſuppoſitione quod operetur hoc, eſtq; hoc manifeſtū in terminis: quia primum eſt liberum, eſtq; proficiſcens à cauſa libera vt potente non operari hoc, ſecundum autem eſt neceſſarium proficiſcens à cauſa libera, vt non potente operari hoc. Ergo cùm futurum conditionatum ſine ſuppoſitione pendeat à potentia indeterminata ad vnum, futurum autem conditio-

conditionatũ ex ſuppoſitione pendeat à potentia determinata ad vnum, [93.] impoſſibile planè eſt, vt idem ſub eadem præcisè ratione formali ſub qua eſt futurum conditionatè, ſimpliciter ſit futurum ex ſuppoſitione.

RESPONDETUR Concedendo Totum. diciq; poteſt, quòd poſitio futuritionis conditionatæ habeatur cauſaliter & effectiuè, vt ita dicam ab ipſamet cauſa ex ſuppoſitione operatura. Sed Nego quòd ſuppoſitio futuritionis conditionatæ obiectiuè & conſtitutiuè habeatur ab illa cauſa, ſicut effectiuè vnaquæq; res habet eſſe ſuum à cauſa, obiectiuè autem à ſuis principijs intrinſecis. Concedo item ſimplicem futuritionem abſq; ſuppoſitione importare ipſum eſſe: ſuppoſitionem autem futuritionis importare eſſe & compoſitionem eſſe; quod indicat illud Axioma Omne quod eſt quando eſt neceſſe eſt eſſe. Sed inde nõ ſequitur, quòd Obiectiua ſuppoſitio futuritionis [94.] habeatur aliunde, quàm à ſeipſa. ſicut & ipſa illa compoſitio.

DICES II. Cum eodem. Eſſe, poteſt in ordine ad ſuam Cauſam conſiderari dupliciter. I. Vt formaliter pendens à cauſa. II. Vt ſimpliciter concomitans cauſam præſcindendo à prædicta dependentia. primo modo eſſe comparatur ad cauſam ſub potentia ad non eſſe, ſi cauſa illa eſt libera. II. modo eſſe non poteſt comparari ad cauſam ſub potentia ad non eſſe: quia compararetur ad contradictorium eius, quod cum ipſa eſt concomitanter. Futurum conditionatum ſimpliciter, reſpicit priorem illam cauſam, futurum autem conditionatum ex ſuppoſitione importat eſſe vt cõcomitans Cauſam. Hæc autem duo eſſe, non ſunt formaliter idem obiectiuum verum. quod etiam infra aliâ methodo vrget.

RESPONDETUR Concedẽdo Totum. Neq; enim in hoc eſt [95.] difficultas, an prædictæ duæ formalitates ſint diſtinctæ, ſed ſuppoſitâ illarum diſtinctione, an ab aliquo intrinſeco per prius haberi poſſint.

DICES III. Cum eodem. In effectu conditionato libero determinato, quamuis profecto à cauſa libera indeterminata duplex ſuppoſitio eſt diſtinguenda. Altera extrinſeca per ordinem ad ſuam cauſam: ſi enim ſupponitur futurus à ſua cauſa, non poteſt non eſſe ab illa futurus. & altera eſt intrinſeca per ordinem ad ſuum contradictorium, quæ ſuppoſitio eſt vniuerſaliſſima, & ideò conſiderari poteſt in ipſomet Deo, qui etiam ex eo quòd ſupponatur eſſe Deus, non poteſt eſſe ſimul Deus & non Deus. Hæc ipſa ſuppoſitio intrinſeca conſiderari poteſt. vel primò formaliter, concipiendo non ſolùm hoc ſed hoc non poſſe eſſe non hoc, ex eo, quòd ſupponatur eſſe hoc. II. Poteſt accipi fundamentaliter concipiendo ſcilicet nonniſi hoc. [96.] ex quo vlteriùs infert infallibilitatem ex parte ipſius effectus in ſe præcisè conſiderati, conuenire futuro ex ſuppoſitione intrinſeca nõ formali, ſed fundamentali; hæcq; ſola eſt obiectum præſuppoſitum ſcientiæ conditionatæ. Cuius Rationem dat. quia ad hoc vt intelligamus Diuinam præſcientiam de tali obiecto eſſe omninò infallibilem, non eſt omninò neceſſarium vt illius præſcientiæ præcedens obiectum ſit, non ſolùm hoc terminatum, ſed etiam non poſſe hoc determinatum eſſe non hoc; imò hæc incompoſſibilitas verè eſt quid poſteriùs & conſequens fundatum in hoc determinato, cum priùs in vnaquaque re ſit eſſe id quod eſt, quàm non eſſe aliud à ſe diſtinctũ, & ſibi oppoſitum.

RESPONDETUR. Concedo diſtinctionẽ duplicis ſuppoſitionis extrinſecæ & intrinſecæ. Concedo intrinſecam ſuppoſitionẽ poſſe eſſe

[97.] ſe eſſe aliam formalem, aliam fundamentalem. Concedo, ſolam fundamentalem ſuppoſitionem ſufficere ad hoc, vt ſcientia conditionata, ſuppono directa, ferri poſſit in illud obiectum conditionatum. Sed nego formalem illam intrinſecam ſuppoſitionem obiectiuè acceptam non poſſe haberi ab illamet ipſa. Concedo. illam ſuppoſitionem intrinſecam formalem eſſe poſteriorem ſuppoſitione fundamentali intrinſeca. Sed nego, eſſe poſteriorem ſcientiâ conditionatâ reflexâ, vt ita dicam, Vrgetque inter alia paritas. ſi futuritio conditionata fundamentalis præcedit notitiam conditionatam directam. Ergo & ſuppoſitio conditionatæ futuritionis præcedet ſcientiam conditionatam reflexam. Concedo quidem ſuppoſitionem eſſe ſuî ad ſe, inquantum infert formales reduplicationes, non eſſe nemine cogitante: hæ enim reduplicationes ſunt opus intellectûs. Sed nego obie[98.]ctum illarum non haberi nemine cogitante.

DICES IV.. Cum eodẽ. Scientia conditionata, non quidem vt Cauſa infallibillitatem intrinſecè cauſans, ſed per extrinſecam denominationem cauſat ſummam infallibilitatem in cauſa libera, ita vt effectus futurus infallibiliter à cauſa indeterminata, prout illa ſubeſt Scientiæ, intelligatur effectus vt infallibiliter futurus. quod ipſum probat Auctor: S. Th. 2. 2dæ. q. 1. art. 3. ad 2. & q. 6. de verit. ar. 5. & q. 14. a. 8. ad 13. & quotl. 12. q. 3. a. 3.

RESPONDETUR. Negando infallibilitatẽ illam ipſam quam appellat Faſſolus ſummam, primò accipi ab ipſamet ſcientia. Sed pullulat ex conditionata futuritione: nam ratione noſtra, priùs eſt ipſe effectus futurus conditionatè, item, ſuppoſitio etiam obiectiua futuritionis, ſecundùm iam dicta, præ ipſa ſcientia noſcente illam futuritionem. Rurſus ſi ſcientia conditionata non cauſat illam infallibilitatem intrinſecè, & ſi illam continet [99.] in ſe intrinſecè ipſa futuritio conditionata, hoc ipſo, illa infallibilitas per prius habetur ab ipſamet futuritione. Deniq; ſi concedat arguens infallibilitatem intrinſecam haberi ab ipſamet futuritione, ſi concedat infallibilitatem extrinſecam, quæ habetur à ſcientia conditionata Diuina, hoc ſenſu eſſe Summa, quia proueniens extrinſecè ab actu Diuino, de hoc non erit difficultas, nam dici poteſt, Petrum eſſe hominẽ idq; infallibiliter infallibilitate ſummâ, hoc eſt Diuinâ, haberi à ſcientia Dei noſcente Petrum, eſſe hominem. Auctoritates in oppoſitum non probant primam infallibilitatem futuritionis conditionatæ haberi à ſcientia Diuinâ.

INSTAT Idem. dicitq; ſe non negare quòd in effectu conditionatè futuro, habeatur etiam infallibilitas ex parte cauſæ, orta ex ſuppoſitione ipſiuſmet effectus futuri, nec dicit ſe contendere, quaſi infallibilitas orta ex ſuppoſitione effectus [100.] ſit minor infallibilitate orta ex præſuppoſitione ſcientiæ; vtriuſq; enim oppoſitum implicat contradictionem, nec contendit infallibilitatem ex ſuppoſitione ſcientiæ eſſe priorem infallibilitate ex ſuppoſitione effectûs: poteſt enim vtraq; poni in eodem ſigno; contendit tamen inter illas infallibilitates eſſe notabilem differentiam: quia infallibitas ex ſuppoſitione præſcientiæ oritur ex aliquo diſtincto à futuro conditionato ſimpliciter, & ideò purificatâ conditione tranſire poteſt in futurum abſolutum ſimpliciter. At verò infallibilitas ex ſuppoſitione ipſiuſmet futuri non oritur, niſi ex ipſomet futuro conditionato ſimpliciter, in quantum tale eſt formaliter, & recipitur in futuro conditionato vt formaliter inuoluente ſeipſum quatenus conditionatum; proinde purificatâ conditione non remanente futuro vt formaliter conditionato, ſed tranſeunte in abſolutum, non poteſt illa infallibi-

101. infallibilitas manere absoluta. Sed vt habeatur infallibilitas absoluta, debet intelligi alia suppositio ex futuro absoluto simpliciter.

RESPONDETUR. Concedo, esse differentiam notabilem inter infallibilitatem ortam ex suppositione præscientiæ, ab infallibilitate orta ex suppositione futuritionis: quia illa est posterior, hæc prior, quia illa habetur formaliter ab aliquo Diuino, hæc, vt supponitur, ab aliquo creato, loquimur enim de futuris conditionatis creatis: illa habetur ab eo quòd existat Physicè in mente Diuina, hæc habetur nonnisi obiectiuè. Concedo, quòd infallibilitas orta ex suppositione præscientiæ, oriatur ab aliquo distincto à futuro conditionato. Concedo, quòd purificatâ conditione transeat, vt ita dicam, scientia conditionata in absolutam. sed nego, purificata conditione, nō transire, vt ita dicam, effectum conditionatum in effectum absolutū. Concedo, quòd vt habeatur infallibilitas

102. absoluta, debeat intelligi alia suppositio ex futuro absoluto simpliciter, sed quærere restat cur hæc futuritio absoluta non poterit conuenire & haberi primo ab ipso futuro conditionatè, ob purificatam conditionem tran seunte in absolutum, præcipuè cùm assumamus non ideò aliquid futurum, quia noscitur futurum, sed ideò noscitur quia est futurum.

DICES V. Cum eodem. Futurum conditionatum non habet vnde possit desumere infallibilitatem, non ex causa: quia hæc indeterminata; non ex se ipso: quia hîc quæritur de infallibilitate effectûs per ordinem ad suam causam, non per ordinem ad suam intrinsecam entitatem. Non ex Decreto Prædeterminante. Ergo debet haberi ab ipsamet scientia.

RESPONDETUR. Quamuis hîc quæratur de infallibilitate effectûs per ordinem ad suam causam, sufficit illam deriuari titulo correlationis ex ipsamet suppositione effectûs: si enim effectus ex

103. suppositione est infallibiliter futurus, etiam causa ex suppositione est illum infallibiliter causatura, habebiturq; infallibilitas ex vi prædictæ correlationis, licet non habeatur per prius à scientia conditionata. Videantur dicta in prima parte, An scilicet effectus cōditionatus possit nosci, in causa prout operatura.

Punctum Difficultatis II.

Proponuntur Tenenda.

ASSERO I. *Non esse necessariam scientiam conditionatam ad collationem auxilij vt sic.*

RATIO. Tum quia antecedenter ad consensum conditionatum gratiosū, est necessaria collatio auxilij, & tamen tunc non datur antecedenter scientia conditionata: non enim antecedit suum obiectū. Ergo apparet non esse necessariam

104. ad collationem auxilij vt sic, Scientiam conditionatam. Tum quia scientia simplicis intelligentiæ est causa aliorum. Ergo est causa & fabricationis auxilij, quo posito, sic vrgetur. Sciētia quæ est causa fabricationis auxilij, est sufficiēs, vt præluceat voluntati cunferendi auxilij: non est enim maior ratio de vno, quàm de alio. præcipuè autē cùm hîc agatur de voluntate collatiua non efficacis auxilij quâ talis, nec sufficientis quâ talis, sed auxilij pro aliquo signo abstrahentis à ratione efficacis vel sufficientis. Tum quia Posito quòd præluceat collationi auxilij scientia simplicis intelligentiæ, non ferretur adhuc voluntas in incognitum; & si alijs euentis potest prælucere scientia simplicis intelligentiæ, non apparet, cur auxilium abstrahens à sufficienti & efficaci, debeat conferri, nonnisi ex prælucente scientia conditionata.

ASSERO II. *Non esse necessariam scientiam conditionatam felicis*

105. *euentus ad hoc, vt conferatur auxilium, proportionaliterq; ad collationem auxilij, non erit necessaria scientia conditionata infelicis euentus.*

RATIO. Tum quia. Non est necessaria gratia efficax ad consensum: quia aliàs, qui haberet solam sufficientem, careret aliquo necessario requisito ad consensum. Ergo neq; est necessaria ad collationem auxilij, scientia conditionata felicis euentus. Tum quia si ad collationem auxilij vt sic esset necessaria Scientia felicis euentus, non posset vnquam Deus largiri auxilium merè sufficiens: semper enim præuideretur secuturitio effectûs. quo modo ergo cum auxilio sufficienti fieret negatio secuturitionis effectûs? Tum quia si ad collationem auxilij esset necessaria scientia conditionata felicis euentus, & nosceret Deus in sufficienti auxilio felicem euentum, & non nosceret. nō nosceret quidem: quia hoc deposcit ipsum obiectum, & definitio

106. auxilij sufficientis: nosceret autem per te: quia in tuis principijs non potest conferre illud auxilium, nisi cum scientia felicis euentus. Qui ipse medius terminus sic aliter proponitur. si notitia felicis euentus esset necessaria ad collationem auxilij, esset necessaria vt posset dirigere ad collationem talis auxilij: ad quid enim aliud? Sed notitia felicis euentus non potest dirigere collationē auxilij sufficientis. quod ipsum probatur? quia si ad collationem auxilij sufficientis esset necessaria directio per notitiam felicis euentus, tunc notitia contradictorij, esset notitia dirigens positionem aliûs contradictorij: Nam ad positionem auxilij non habentis felicem euentum, requireretur notitia auxilij habentis felicem euentū. Sequela autem admitti non potest. quia ad fabricationem hominis nō requiritur formaliter, tanquam quid influens, notitia de non homine seu Leone: Pone enim per impossibile, nosci non hominem à Deo, & non nosci hominem, quia

107. notitia non hominis dirigeret productionem hominis? aliàs producendo hominem produceret non hominem: hoc enim produceret, cuiûs notitiâ dirigitur, in productione autem hominis per te dirigitur notitiâ non hominis.

ASSERO III. *Ad Collationem auxilij pro statu absoluto est necessaria antecedenter scientia conditionata secuturi euentus.* Dixi, ad collationem auxilij, non autem ad rationem auxilij: quia impossibili omni scientiâ conditionatâ, posset adhuc esse auxilium efficax, & præuisâ possibilitate secuturitionis effectus ex illo auxilio, posito quòd incideretur in auxilium, quod esset operaturum si daretur, esset illud auxilium efficiens & in se efficax, licet non daretur tanquam efficax, nec habens rationem doni ex parte cōferentis; quia collatum sine præuisa antecedenter secuturitione effectûs. Dixi item, esse necessariam notitiam secututi euentus, & non

108. consensus conditionati: quia tam negatio cōsensûs, quàm consensus, est euentus secuturus, estque quid commune vtriq;.

RATIO Asserti est. Tum quia si ad collationem auxilij pro statu absoluto non esset necessaria scientia conditionata secuturi euentus, non esset necessarium, Deum non operari cœco modo, est autem necessarium vniuersaliter, Deum non operari cœco modo, exigente id ratione ipsâ prouidentiæ. Sequela probatur. quia si pro statu absoluto conferret Deus auxilium sine scientia conditionati euentus, operaretur tanquam nescius, cùm tamen posset scire, teneturq; operari tanquam omniscius. Tum quia Maior est necessitas & obligatio in Deo vt prudenter agat, quàm in homine prudente, & tamen in illo est obligatio, vt dum non cogit necessitas se permittendi casui, operetur ex notitia quid futurum sit. Tum quia, Deo tribui debet omnis possi-

109. poſſibilis perfectio, eoq; ipſo quia poſſibilis eſt, iam Deo ineſt, poſſibilis autem eſt perfectio, quæ ſit notitia euentus conditionati ante collationem auxilij pro ſtatu abſoluto. & hæc fuit mens Aug: lib. 1. ad ſimplicianum quæſt: 2. *Cuius miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat.*

ASSERO IV. *In collatione auxilij efficacis pro ſtatu abſoluto mouetur Deus ipſa bonitate efficaciæ, ſecuturitioniſq; effectus.*

RATIO. Tum quia, vt alibi dictum, prædefinit Deus actiones bonas. ergo & poteſt moueri bonitate ſecuturitionis effectus ad ipſam collationem: ſi enim bonitas ſecuritionis effectus poteſt mouere ad ſuî prædefinitionem, cur non poterit mouere ad ſuî collationẽ. Tum quia tribuendus eſt Deo perfectiſſimus, & Sanctiſſimus modus agẽdi, ſi cætera ſint paria, perfectiùs autem & ſanctiùs Deus aget, ſi tribu-

110. at illa auxilia ex motiuo illorum efficaciæ, vt ita proportionentur inter ſe, ſi cætera ſint paria, Sanctitas & Omnipotentia. nimirum, vt ſicut concurrit omnipotentia ad omne producibile, ita inclinetur moueatq; ſe ſanctitas communicãs ſe ſuo modo Creaturæ ad quodcunque ſanctum, qualis eſt gratioſus euentus. Dixi *Cæteris paribus*. Quia poſſibile erat, Deum facere etiam ſaluâ libertate, vt nulla forent peccata in mundo, quod nõ fecit, quia voluit ex malis bona elicere potiùs, quàm nullum malum permittere. Tum quia Obiectum illud eſt hìc & nunc volibile. nullumq; eſt fundamentum, quòd ſua volitione verſante circa illum euentum gratioſum, nolit vti in auxilij collatione efficacis.

ASSERO V. *Deum in collatione auxilij ſufficientis pro ſtatu abſoluto non moueri eius inefficaciâ, quâ tali.*

RATIO. quia hoc dedecet ſanctitatem Diuinam, ideò dare auxilium: quia cum illo eſt aliquis peccaturus. Nec conuenit ſerio deſiderio conſequendæ etiam per auxilium ſufficiens operationis, quantum eſt à parte Dei.

111. DIVISI ſunt auctores circa hæc Aſſerta: quia quidam dicunt neceſſariam eſſe in Deo directionẽ ſcientiæ conditionatæ in collatione auxilij pro ſtatu abſoluto, titulo infinitæ ſcientiæ Diuinæ, & non titulo prouidentiæ. hanc ſententiam defendit Arriaga. d. 32. in 1. p. n: 43. Alij dicunt eam quidem eſſe Deo poſſibilem, defactoque Deum illâ vti, ſed non eſſe neceſſariam, ita docet Borrul. Priorem quidem partem a. num. 825. poſteriorem a: num. 876. licet tandem fateatur ſub disiunctione eſſe neceſſariam. Alij autem dicunt hanc directionem, non ſolùm eſſe poſſibilem, vſurparię; de facto, ſed etiam eſſe neceſſariam, ita poſt Suar. Vecken. de Deo d. 19. num. 24. ſoluendæ ſunt contrariorum Rationes.

Punctum Difficultatis III.

112.

Soluuntur Obiectiones.

Contra 3. Aſſertum.

DICES I. ex Arriaga. Omnes cauſæ, quibus operatio indiget, in ſtatu abſoluto, debent neceſſariò apprehendi, in ſtatu conditionato ſub conditione *Si*. Ergo ſi in ſtatu abſoluto requiritur aliqua cauſa, illa debet præuideri in conditionato. Atqui ea quæ deſumuntur ex ipſa futuritione conditionata, qualis eſt ſcientia media, & illa quæ eam ſupponunt, non poſſunt vllo modo apprehendi vt cauſa in ſtatu conditionato. Ergo.

RESPONDETUR. Omiſſis aliorum Reſponſionibus, dici poteſt, quòd omnes cauſæ, quibus operatio indiget tanquam habentibus vim virium, & productiui in ſtatu abſoluto, debeant neceſſariò apprehendi in ſtatu conditionato; non tamen omnes cauſæ, quibus opera-

113. tio indiget, tanquam applicantibus vim agendi in ſtatu abſoluto, debeant neceſſariò apprehendi in ſtatu conditionato. Reſpicit hæc reſponſio illud principium, quòd applicatiua nõ diuerſificent effectus: & ſic ſiue ignem applicet Deus ſiue homo, eadem erit entitatiuè ignitio. quia autem Scientia conditionata habet ſe nonniſi per modũ applicatiui auxilij, quod præuidetur v. g. efficax, ideò non erit neceſſe vt præcedat collationem conditionatam conditionati auxilij, licèt ſcientia cõditionata præcedat collationem abſolutam auxilij pro ſtatu abſoluto. Addi & hoc poteſt. Omnes cauſæ, à quibus effectus pẽdet pro ſtatu abſoluto ab ijſdem pendet pro ſtatu conditionato. ab ijſdem inquam, vel formaliter, vel in ordine ad intentum finem æquiualenter ſe habentibus, quæ hoc ipſo non eſſent æquiualenter ſe habentes, ſi idem præſtare non poſſent. Iam autem ſcientiæ condi-

114. tionatæ, quæ requiritur ad collationem auxilij, pro ſtatu abſoluto æquiualet in ordine ad dirigendũ ſcientia ſimplicis intelligentiæ: æquiualet inquam, quia neceſſitas ſcientiæ conditionatæ eſt, ne cæco modo agat Deus, ſed præuideat id quod præuideri poteſt in antè, quod quia antecedenter ad ſtatum conditionatum ſufficienter præſtat ſcientia ſimplicis intelligentiæ, fit vt æquiualeat ſcientia conditionata in ordine ad hunc actum. de quo in ſimili actum in 1. parte. Porrò iſta æquiualentia non vtcunq; eſt accipienda: nam pars materiæ B. & pars materiæ A. æquiualent ſibi, & tamen, eadem pars materiæ, pro ſtatu conditionato, & pro ſtatu abſoluto, debet conſtituere compoſitum: quia non æquiualent ſibi in ordine ad conſtituendum idem omnino indiuiduum. Iam autem in ordine ad directionem, æquiualebunt ſibi ſcientiæ: quia vtrumque faciet, vt hìc & nunc non dicatur Deus operari cæco modo, ſed mo-

115. do, qui hìc & nunc in illo operandi modo requiritur.

DICES II. Cum eodem. Si Deus ad dandum abſolutè auxilium neceſſariò requirit ſcientiam conditionatam. Ergo quando dicit. ſi dedero abſolutè auxilium, debet ibi intelligi hoc: ſi dedero cum ſcientia media auxiliũ, reſpondebit Petrus. hoc autem nõ poſſe per eam ſcientiam dici, etiam nos fatemur: eſſet enim idem ac dicere. ſi dedero ſciens futurum effectum, erit effectus; quod ad ſcientiam neceſſariam pertinet, & eſſet ridicula cognitio. Ergo cum Deus per eam ſcientiam, etiam cognoſcat prouidentiam ſuam perfectam, ideoque dicat. ſi cum mea infinita prouidentia voluero dare auxilium Petro, ille reſpondebit, in ea autem prouidentia non includetur ſcientia media. euidenter fit, eam non eſſe ſimpliciter neceſſariam etiam ex parte Dei, vt det auxilium & concurrat nobiſcum.

116. RESPONDETUR. Negando Collationẽ auxilij pro ſtatu abſoluto rectè explicari, ſi dedero auxilium pro ſtatu abſoluto ſciens futurum effectum, erit effectus. Ratio. quia ſtatus abſolutus, hoc ipſo quia abſolutus eſt non, inuoluit particulam *Si*. Rursùs ſtatus abſolutus, ita debet explicari, vt primò in eo ponantur, quæ primo præſupponuntur. Iam autem non ly *dedero* ſcientiæ, ſed ſcientia priùs præſupponitur datione. Deniq; debet exprimi nexus ſcientiæ non cum effectu, quòd ſit vi ſcientiæ futurus; ſed debet exprimi nexus cum datione, quæ datio fit ex præuiſione effectûs, requiriturq; ſcientia tanquam dationis directiua. Sic ergo potiùs formari debet propoſitio. Scio hoc auxilium habiturum effectum, do que illud, quia volo fieri effectum: taliter autem explicata illâ collatione auxilij, nõ ſequentur ea, quæ pro abſurdis infert Arriaga: non dicetur enim fore effectum: quia noſcitur fore effectus, ſed dicetur dari

117. dari auxilium habiturũ effectum: quia datur ex præuiſione futuri effectus. Deinde, Concedamus interim prædicto modo debere explicari collationem auxilii efficacis, licèt ratione nexus inter obiectum, & ſcientiam, pertineat illud obiectum ad ſcientiam neceſſariã, diuerſo tamen reſpectu pertinere poteſt ad ſcientiã conditionatam: quia reſpicit conditionatum effectum in ſe liberum, nullamq́; determinationem in cauſis habentem. Nec ſatis liquet, ſi pertineat illud obiectum ad ſcientiam neceſſariam, quomodo ſit illa ridicula cognitio, cùm etiam cognitiones idẽticas inuoluentes prædicatum aliquomodo diſtinctum à ſubiecto nõ appellemus ridiculas. Deniq; Negatur, infinitam prouidentiam, adeoque prudentem poſſe ſtare ſine ſcientia conditionata.

INSTAT Idem. Secundùm S. Th: in cauſa libera vt tali, ſecundùm ea, quæ ſe tenent ex parte

118. actus primi non poteſt cognoſci effectus infallibiliter futurus; ita etiam prouidentia Dei, quæ ſe tenet ex parte actus primi, non exigit certitudinem infallibilẽ de effectu liberè futuro, ſolùm ergo requirit vt cognoſcat quando dat auxilium, quid poſſit ex illo ſequi.

RESPONDETUR. Si in cauſis indeterminatè acceptis nõ cognoſcatur effectus infallibiliter futurus, nullum eſt abſurdum; eſt autem abſurdum. ſi prouidentia Dei, tenens ſe quidem ex parte actus primi, determinata tamen ad infallibiliter conſequendum effectum, non habeat certitudinem, cùm poſſit illam habere ſaluâ libertate, & debeat habere, ne dicatur Deus cæco modo operari. Quanquam dici poteſt, prouidentiam quidem eſſe neceſſariam in actu primo ad conſenſũ, ſed non prouidentiam ſpecialem, quæ iam innititur ſcientiæ conditionatæ.

DICES III. Cum Borrul. à num. 820. Si Scientia media conſenſûs eſſet neceſſaria ad decernendum auxilium reipſa efficax; eſſet

119. quoque neceſſaria ad exiſtentiam conſenſûs, ad exiſtentiam conſenſus neceſſaria non eſt. quod ipſum probatur ſi ſcientia media conſenſûs eſſet neceſſaria vt ego conſentirem in eo, qui diſſentit, non eſſet poteſtas proxima conſentiendi: cui enim deeſt requiſitum ſimpliciter ad conſentiendum, cuius acquiſitio non eſt in manu ipſius, deeſt quoq́; poteſtas proxima conſentiẽdi; diſſentienti autem deeſt requiſitum ſcientiæ conſenſûs. vt nemo dubitat, & hoc requiſitum acquirere non eſt in manu diſſentientis. Quod ipſum probatur. ſi enim hoc requiſitum ſcientiæ conſenſûs acquirere eſſet in manu diſſentientis, duplici id viâ contingere poſſet. vel diſſentiendo, & hoc non: quia ſcientia conſenſûs non acquiritur diſſenſu, ſed excluditur. vel conſentiendo, & ne ſic quidem poteſt acquiri: nam id, ad quod neceſſariò ſupponitur exiſtentia alterius, non

120. poteſt eſſe acquiſitio primariæ exiſtentiæ illius. ſic quia primum auxiliũ eſt ſimpliciter requiſitũ tam ad conſenſum, quàm ad diſſenſum, neq́; conſenſus neq́; diſſenſus, poſſunt eſſe acquiſitio primi auxilij: quia cognitio & voluntas ſunt requiſita ad amorem, amor non eſt acquiſitio cognitionis & voluntatis. Prædeterminatio item, quia eſt neceſſaria ad conſenſum, non acquiritur conſenſu, ſcientia autem media conſenſûs neceſſariò præſupponitur ad conſenſum.

RESPONDETUR. Jnprimis. Retorquendo Argumentum: cum enim arguens dicat requiri diſiunctiuè ſcientiam conditionatam, vel aſſenſûs vel diſſenſûs ſoluendũ etiã ei erit argumentum. Directè autẽ dici poteſt, quòd ſi ad cõſenſum requiſita eſſet ſcientia conſenſûs per modum cauſæ, virium, & principij operatiui, carens illâ careret neceſſario requiſito. ſed quia illa habet ſe nonniſi per modum applicantis, & quia

121. & quia ſcientiæ conditionatæ aſſenſûs æquiualet in ratione directiui, ſcientia conditionata diſſenſûs, fit vt adhuc diſſentiens non careat neceſſario prærequiſito. Addo, quòd ſcientia conditionata requiratur quidem antecedenter ad conſenſum abſolutum; ſed non antecedenter ad conſenſum conditionatum. & quia pro ſtatu abſoluto habetur poteſtas in diſſentiente, vt ponat conſenſum, fit vt in eius poteſtate ſit, vt præfuiſſet ſcientia conditionata aſſenſûs, de quo aliàs.

INSTAT Idem. Meus cõſenſus pendet eſſentialiter à voluntate Diuina, non ſolùm coöperante, ſed etiam auxilia præparante, pendet inſuper à voluntate non ſolùm vt voluntas eſt, ſed etiam vt Diuina eſt; voluntas autem Diuina quà talis, eſt perfectiſſimè operans. Ergo ſi directio ſcientiæ mediæ eſſet neceſſaria, ex parte perfectiſſimè operantis, eſſet quoq́; neceſſaria ex parte conſenſûs.

122. RESPONDETUR. Concedo, quòd meus conſenſus pendeat eſſentialiter à voluntate Diuina, etiam præparante auxilia, ſed nego quòd omnia, quæ requirũtur ad voluntatem præparantem, ad voluntatem perfectiſſimè operantem, habeant ſe per modum cauſæ ad effectum, ſed poſſunt ſe habere per modum applicatiuorum, poſſunt non requiri pro vno ſtatu, licèt requirantur pro alio, adeoque non requiri ex parte conſenſûs. Quia autem ſcientia conditionata habet ſe per modum applicantis, applicando ſcilicet voluntatem præparantem auxilia, ideò poteſt illa ſcientia non requiri ex parte conſenſûs, poteritq́; illa applicatio fieri ab alia ſcientia, quæ æquiualeat huic in ordine ad applicandum.

Continuatur Solutio.

DEcurro hîc argumenta, quæ ſibi oppoſuit Borrul. quòd non ſit poſſibilis directio ſcientiæ conditionatæ.

123. DICES I. Deus non poteſt dirigi in diſtributione auxiliorum à ſcientia media futuri diſſenſus. Ergo nequè à ſcientia media futuri conſenſus.

RESPONDETUR. verum eſſe Antecedens. ſi procedat ſimul de amore inefficaciæ, appetituque nè ſit conſenſus. falſum autem hoc ſenſu, quaſi conferat auxilium ſufficiens, neſcius pro illo ſigno, quòd non ſit habiturum effectum, dando tale auxilium in pœnam v. g. peccati; hoc eſt, videndo quòd non ſit effectum habiturum.

DICES II. Scientia conditionata non dirigit poſitionem auxilij pro ſtatu conditionato. Ergo nequè pro abſoluto.

RESPONDETVR. Diſparitatem eſſe quia nullam habet antecedentiam ſcientia conditionata ad ſtatum conditionatum; conſequenter, nec formalitatẽ dirigentis, habet autem hanc antecedentiam reſpectu ſtatus abſoluti, & ex altera parte requiritur, ne Deus

124. cæcè operetur.

DICES III. Si ſcientia media dirigeret voluntatem dandi auxilium, vt fiat conſenſus, eſſet principium conſenſus. id implicat, euerteret enim libertatem: quia ſcientia media eſſet principium connexum cum conſenſu, & inconiungibile cum diſſenſu, principium autem connexum cum conſenſu, & inconiungibile cum diſſenſu, deſtruit libertatem.

RESPONDETVR. Negando ſequelam. non enim eſſet principium, rigorosè loquendo, ſed applicatio principij. Dato etiam quòd eſſet principium, nihil ſequeretur abſurdi: quia ſcientia eſt principium connexum, cùm aſſenſu ex ſuppoſitione conſenſus, eſtque inconiungibile nonniſi ex dicta ſuppoſitione cum diſſenſu. infallibilitas autem ex ſuppoſitione vſus liberi arbitrij, non deſtruit libertatem.

DICES IV. Si Deus ex directione

125. ctione ſcientiæ conditionatæ daret mihi auxilium efficax, tunc cum eo auxilio non poſſem diſſentire: hoc ipſo enim illud auxilium eſſet & non eſſet efficax.

RESPONDETVR. Non poſſum ex ſuppoſitione Conſequenti diſſentire auxilio efficaci, ſed ſi ex ſuppoſitione conſequenti non poſſum illi auxilio efficaci diſſentire, fit hoc ſaluâ libertate, quia ſuppoſitio conſequens, & orta ex vſu libertatis, non aufert libertatem, implicatque ex ſuppoſitione, vt cum conſequenti illo auxilio diſſentiam, licèt non implicet ſecundùm ſuppoſitionem antecedentem.

INSTAT. Deficiente præſcientiâ futuri conſenſus ſub hoc auxilio, non eſſet hoc auxilium, me autem diſſentiente deficeret præſcientia futuri conſenſus ſub hoc auxilio. Ergo non eſſet hoc auxilium, aliunde autem eſſet: quia illi coniungerem diſſenſum. Ergo eſſet & non eſſet.

126. RESPONDETVR. Fore illud auxilium idem quoad entitatem, ſed non idem quoad ſua connotata, & formale.

DICES V. Ex noſtra ſententia ſequitur conſequens implicatorium ex veris præmiſſis, quod eſt abſurdum. Sequela probatur hoc ſyllogiſmo. Si Deus hoc auxilium præuideret inefficax ad cõſenſum, non exiſtetet hoc auxilium, ſed ſi hoc auxilium coexiſteret cum diſſenſu, Deus præuideret illud inefficax ad auxilium. Ergo ſi hoc auxilium coexiſteret cum diſſenſu, nõ exiſteret hoc auxilium.

RESPONDETVR. Maiorem eſſe veram, quòd ſcilicet hoc auxilium non eſſet idem quoad ſua connotata, eſſet tamen idem quoad ſuam entitatem, quo ſenſu etiam cõſequens verum eſt.

DICES VI. Si Deus donaret mihi hoc auxilium ex directione ſcientiæ mediæ, ſequeretur hoc auxilium, non præcedere meum conſenſum abſolutum, quod eſt abſurdum.

127. ſequela probatur. quia ſi ego non conſentiam, neq; exiſtet illud auxilium ex directione ſcientiæ mediæ, requiſitum autem ad exiſtentiam alicuius, ſupponere non poteſt exiſtentiam illius.

RESPONDET Borrul. Requiſita eſſe quædam per modum effectûs, & alia per modum principij vel concomitantis. requiſitum per modum effectus non debet habere rationẽ antecedentis, & quia ſcientia media requirit conſenſum abſolutum tanquàm effectum, fit vt illum non prærequirat ante ſe.

DICES VII. Admiſſâ directione ſcientiæ mediæ, præuiſis omnibus auxilijs inefficacibus, poteſt Deus habere hoc Decretum. Nolo exiſtere in Petro vllum auxilium inefficax, hoc poſito, Demus Deum donare Petro auxilium A. eo dato auxilio non poſſet Petrus diſſentire. Ergo nulla eſſet in illo libertas. Antecedens probatur. quia inprimis non poſſet diſſentire

128. coniungendo diſſènſum cum eo decreto, quia cum eo decreto inconiungibilis eſt; neq; poteſt diſſentire impediendo Decretum: quia tunc tantùm poteſt impedire Decretum de conſenſu, ſuo diſſenſu, quando decretum de aſſenſu eſt connexum cum conſenſu; illud autem decretum non eſt connexum cum aſſenſu: quia illud decretum exiſtere poteſt non ſolùm ſine conſenſu Petri, ſed etiam quin vllum auxilium conferatur Petro.

RESPONDETVR. Duplex decretũ cogitari poteſt, quo Deꝰ dicat. Nolo exiſtere in Petro vllũ auxiliũ inefficax. I. Non præconſultâ vllo modo libertate Petri, & ſic conceditur totum; nempè tale decretũ ſublaturum libertatem. Sed nego, tale Decretum formari ſecundùm directionem ſcientiæ conditionatæ: quia illa præconſulit de vſu cõditionato noſtræ libertatis; hìc autem ſupponitur nulla fieri præconſultatio. II. Decretum poteſt cogitari tale, quo Deus ex præconſul-

129. ta noſtra libertate formet tale decretum, dicatque, Nolo exiſtere in Petro vllum auxiliũ inefficax, cùm tali Decreto poſſet diſſentire, licèt nunquàm ſit diſſenſurus. Et ſi illud Decretum formatur præconſultâ noſtrâ libertate, diſſentiendo poſſet impediri, licet non ſit impediendum. poteſtq; illud Decretum exiſtere, ſine vllo conſenſu abſoluto, ſed non ſine vllo etiam conditionato, cùm ſupponatur in hoc Decreto ad ſaluandam libertatẽ cõſuli, quid eſſet homo acturus, *Si*. Quia autem illud Decretum poteſt eſſe ſine vllo conſenſu abſoluto, poterit etiam eſſe, quin vllum auxilium abſolutè conferatur, licèt conferatur conditionatè pro euentu conditionato.

Decurro item ea quæ opponi poſſent contra Aſſertum 4. & 5.

DICES I. Aſſumendo quòd Deus non attendat ad efficaciam in dandis auxilijs. Maior beneficentia fuit decretum vocandi Iudam ad

130. Apoſtolatum in quo damnatus eſt, quàm Decretum vocandi alterum ad ſtatum Matrimonij in quo ſaluatus eſt, & tamen Deus in vocatione Iudæ non attendit ad efficaciam vocationis. Ergo maior Dei beneficentia penſanda non eſt ex, vel in ordine, ad efficaciam vocationis.

RESPONDETVR. Maioritatem beneficentiæ finalem, maiorẽ eſſe in vocatione ad matrimonium, ſed inchoatiuè & obiectiuè maior eſt beneficentia in vocatione ad Apoſtolatum. attendit autem Deus vel maximè ad finalia.

INSTABIS. Beneficium æſtimandum non eſt ex euentu pendente à libertate recipientis. Ergo beneficium vocationis non creſcit ex bono vſu illius, adeoq; nec ex volitione boni vſus.

RESPONDETVR. Verùm eſſe Antecedens, ſi ad conferentem non ſpectat facere vt ponatur euentus, quantumuis pendens à libertate recipientis, ſecùs ſi pendeat à dante: Nam ſelectio

131. illa, quæ eſt penes ipſum conferentem, verè adhuc eſt beneficium.

DICES II. Eligere vnum auxilium inefficax inter infinita efficacia, quibus permixtum eſt, contingere moraliter non poteſt, niſi ex induſtria ſeligatur inefficax.

RESPONDETVR. ſi ly ex induſtria, ſignificat agere poſitâ præinformatione, quòd non ſit ſecuturus euentus, verum eſt Antecedens. ſi ly ex induſtria ſupponat pro inclinatione ad non ſeruandum v. g. præceptum, falſa eſt propoſitio, nec probatur.

DICES III. Si Deus conferret auxilia inefficacia, non motus illorum inefficaciâ, id ideò eſſet: quia haberet ſerium deſiderium ſaluandi omnes, non habet autem: quia qui euidentiſſimè ſcit medium futurum irritum, & nullatenùs perfectum ad finem, in eptè, & imprudenter eligeret illud ex ſerio deſiderio finis. Deus autem ſcit euidentiſſimè auxilium purè ſufficiens fore irritum.

132. RESPONDETVR. Deum non vtcunq; ſed quantùm ex illo habere deſiderium efficax ſaluandi homines. vnde etiam dat media. quæ non ſint quantum ex illo irrita, proportionando media fini, & intentioni. Cæterùm qui euidentiſſimè ſcit medium, quantùm ex conferente, fore omninò irritum. imprudenrer eligeret ex ſerio deſiderio finis.

DICES IV. Si Deus attenderet ad efficaciam, id ideò eſſet, vt ita ſaluetur in hac collatione ratio maior doni. ſed non ſaluabitur, quia in manu hominis eſſet illud beneficium: quia ipſa etiam ſcientiæ efficacia eſſet in manu hominis: nemini autem benè fit per hoc, quod habet in manu ſua.

RESPONDETVR. Quamuis ſit in manu hominis vt ſit illa ſcientia conditionata, exhibendo ſcilicet illi obiectum, ſine quo non poſſet eſſe; non eſt tamen in manu hominis ipſa collatio ſelectioque, ſed

133. tantùm obiectum collationis, collatione pendente à Deo, ad eum modum, quo, in manu eſt Præfecti Theſauri, obiectum collationis, collatio autem in manu Principis.

DICES V. In manu hominis eſt, quòd decretum collatiuum auxilij ſit, vel non ſit ſpecialis beneuolentia, conſequenter ipſe ſibi, & non illi Deus ſpecialiter benefaciet.

RESPONDETVR. In manu hominis eſt, quoad obiectum ſpecialis beneuolentiæ, ſed non eſt in manu eius, quoad rationem voluntatis ſeligentis obiectum; beneficium autem hoc, non debet ſpectari penes obiectum, quod eſt conſenſus conditionatus: quia in conſenſibus conditionatis, pares ſunt reprobi electis, ſed penes collationem gratiæ connotantis illum conſenſum, quæ collatio eſt penes ſolum Deum.

NOTO. Si comparentur, ſcientia conditionata, & voluntas conferendi auxilium efficax ad obie-

134. ctum, quod eſt conſenſus conditionatus, in hoc ſunt paria: quia ſicut ſcientia conditionata prærequirit obiectum ſcibile; ita & beneuolentia, obiectũ ſpecialis vtilitatis. Sed in hoc eſt diſparitas, quia Obiectum illud, ita determinat ſcientiam, vt non poſſit non eſſe; ratione cuius videtur eſſe magis in manu creaturæ, ſcientia. Iam autem poſito obiecto, non determinatur Deus, ad dandam gratiam, tale Obiectũ connotantem. hinc tota eius collatio erit benefica. Quod vlteriùs in hoc reſoluitur, quòd notitiæ ſint neceſſariæ, ſelectiones autem ſunt liberæ diſpoſitionis.

INSTABIS. Ex dictis ſequi, quòd creaturæ ſaltem erit & non Dei, quòd exiſtat ſpeciale beneficium: eſt enim creaturæ & non Dei, quòd ſit determinatio auxilij, & quidem indifferentis ad cõſenſum. Ergo ſicut Dei eſt, quòd exiſtat ſpecialis beneficentia, quia eius eſt determinatio ad illam, ita creaturæ erit, quòd exiſtat ſpeciale benefici-

135. um, quia eius eſt determinatio ad illud.

RESSPONDETUR. Creaturæ eſſe ſed Dei gratiâ adiutæ, vt exiſtat obiectum beneficij ſpecialis, ſed non eſt creaturæ, vt ponatur ipſa exhibitio & collatio illius boni. ſic v. g. laborat ſubditus, vt habeat Dominus copioſam ſementem, nec tamen ſibi ipſi benefacit, ſed benefacit ei Dominus, dando illam ſementem. Cuſoribus pecuniæ ſoluitur eâdem pecuniâ, quam procuderunt, neq; tamen cuſores ſibi benefaciunt, ſed Princeps; ita & in præſenti.

DIFFICVLTAS II.

Defenditur neceſſitas ſcientiæ conditionatæ.

GOnet Tom. 2. de ſcientia. Diſput: 5. art. 2. & ſequentibus Impugnat ſcientiam conditionatam ſub titulo ſcientiæ Mediæ, quæ argumenta eius hîc penſanda, &

136. vix quidem aliquid adferetur, quod non ſit à nobis prætactum, in 1. parte. illic tamen adlata, hîc etiam applicari debebunt. & ea applicare in præſenti præſtat. Sit

Punctum Difficultatis I.

Argumenta ab auctoritate Auguſtini.

OBIJCIT J. Gonet Diſp. 5. de ſcientia, a. 2. Scientia media fuit familiaris apud Semipelagianos, quam tamen dicunt noſtrates, à ſe eſſe inuentam: & quòd fuerit ſemipelagianis familiaris, probat hoc ex Fauſto, qui agnouit eam independentem à Decreto, quod etiam faciunt noſtri.

RESPONDETUR. Conſtare, quòd aliqui ex noſtris, putarint hanc eſſe ſententiam à ſe inuentam, ſed vbi? in Auguſtino, conſtat enim

137. enim, illâ vſum fuiſſe S. Auguſtinum, nec de hoc eſt controuerſia vlla inter nos, ſed conuenimus in hoc omnes, quòd ea ſcientia conditionata, qualem defendunt noſtri, non fuerit eadem cum ea, quâ vtebantur ſemipelagiani, de quo egi fusè 1. part. Diſp. 4 à num. 45. ad 78. Vnde quantum ad præſens, dicitur, quòd ſcientia conditionata, quâ vtebantur ſemipelagiani, habuerit pro obiecto conſenſum noſtrum conditionatum, ſed à viribus naturæ profectum, obiectum autẽ ſcientiæ conditionatæ, quâ nos vtimur, eſt conſenſus conditionatus, ſed ex gratia conditionatè danda præuiſus. Inde contra Fauſtum dicimus, quòd ex prædeſtinatione Dei, (nomen Prædeſtinationis latiùs accipiendo, nempè etiam pro præparatione conditionata auxiliorum conditionatè dandorum, quam acceptionem admittit Gonet loco cit: Ar. 2. §. 1. & colligitur ex Aug. loco quem cito 1. parte

138. D. 4. num. 85.) intelligi debeat humanorum actuum cauſa, & per nos enim, decernit aliquid prædeſtinatio auxilij, quamuis illud præſcientia non explorarit, quæ per Fauſtum, explorare debuit conſenſum naturalem, quam explorationem conſenſûs naturalis in opere ſalutis nos reijcimus. Sed iuuat iteratò repetere, per quid id, quod dictũ eſt Primâ parte Diſputatione 4. num. 37. per quidnam ſcilicet diſtinguatur ſententia noſtra, à ſententia Semipelagianorum.

Diſtinguitur imprimis, Obiecto. quia ſententia Conditionata, quâ ſocietas vtitur in explicandis difficultatibus in opere ſalutis, habet pro obiecto merita conditionata ſupernaturalia. ſententia autem ſemipelagianorum, vtebatur ſcientiâ conditionatâ, habente pro obiecto, merita naturalia. Expreſſit hoc Auguſtinus libro de Gratia & libero arbitrio Cap. 6. *Si merita noſtra ſic intelligerent, vt etiam ipſa dona Dei eſſe cognoſcerent, non eſſet reprobanda iſta ſententia. Quoniam verò me-*

139. *rita humana ſic prædicant, vt ex ſemetipſo habere hominem dicant, prorſus neceſſariò reſpondet Apoſtolus: Quis enim te diſcernit?*

Diſtinguitur Secundò, Vſu. Quia ſemipelagiani docebant pro meritis conditionatis aliquem præmiari, & pro demeritis conditionatis puniri, noſtrûm autem nemo dicit, quòd ob præuiſionem, conditionatam, ſequatur abſoluta collatio præmij vel pœnæ. Hanc mentem Auguſtinus ſemipelagianorũ expreſſit de prædeſtinatione Sanctorũ cap. 12 *Sed vnde hoc talibus viris in mentem venerit, neſcio! vt futura, quæ non ſunt futura, puniantur aut honorentur merita paruulorum.* Idem habet ibidem Cap. 14. *Si iudicarentur homines pro meritis ſuæ vitæ quæ non habuerunt, morte præuenti, ſed habituri eſſent, ſi viuerent, nihil prodeſſet ei qui raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius. nihil prodeſſet eis, qui lapſi moriuntur, ſi ante morerentur: quod nullus dicere Chriſtianus audebit.* Idem ha-

140. bet epiſtola 105. deſcribens ſemipelagianorum ſententiam. *Quem nequiter nouit fuiſſe victurum, ſine baptiſmo facit & mori, ſic in eo puniens opera mala, non quæ fecit, ſed quæ facturus fuit.* Eâdem ſcientiâ vtebantur ſemipelagiani, vt excluderent omne beneficium Prædeſtinationis, ſed ſufficere putabant vt ſaluetur quis, quòd præuideantur opera illius bona ex gratia facta; ante quæ bona opera, præceſſerit fides v. g. naturalis, vel alia opera bona naturalia. Et tamen nemo eſt ex noſtrs, qui præter præuiſionem bonorum ſupernaturalium nõ ponat decretum Dei Prædeſtinatiuum. Quod autem id ſenſerint ſemipelagiani, oſtendit id integerrimus liber Sancti Auguſtini, de Prædeſtinatione Sanctorum, & de bono Perſeuerantiæ. Colligitur verò ex Epiſtola Proſperi & Hilarij. Et hoc volunt illa verba Proſperi mox citanda: *Pœnè omniũ par inuenitur & vna ſententia, quâ propoſitum & Prædeſtinationem*

141. *tionem Dei, ſecundùm præſcientiam receperunt.* En recurſum ad præſcientiam, non recurrendo ad decretum ſpeciale Prædeſtinatiuum. *Vt ob hoc alios Deus vaſa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finē vniuſcuiuſq; prauiderit, & ſub ipſo gratiæ adiutorio, in qua futurus eſſet voluntate & actione præſcierit.* Penſa hîc conuictos ab Auguſtino ſemipelagianos, recurriſſe vlteriùs etiam ad præuiſionem bonorum ex gratia faciendorum, ſed tamen voluiſſe, (adhuc ſtando in illo ly *ſub ipſo Gratiæ adiutorio*) excludere beneficium ſpeciale Prædeſtinationis, quod tota ſocietas agnoſcit. Erat & in hoc abvſus ſcientiæ conditionatæ, quia pro ratione adferebant, quare hic potiùs vocetur quàm ille, quia præuidit illum Deus operaturum, quod tamen in ſemipelagianis, imò & in ſeipſo, correxit Auguſtinus de Bono Perſeuerantiæ Cap. 9. quem locum inferiùs expendemus obiectione quartâ, correxit inquam per

142. hoc, quia præuidit Deus Tyrios & Sidonios fuiſſe conuertendos, nec tamen ſunt conuerſi, conſequenter non eſt referendum in præuiſioné, quòd hic potius conuertatur, non ille. niſi velis, hoc vltimum punctum potiùs ſpectare ad differentiam tertiam. Etenim

Differt Tertiò, ſententia noſtra à ſententia ſemipelagianorum, ſcopo ſeu fine. Quia illi volunt oſtendere, cur huic potiùs gratia offeratur, quàm illi, cur, hic potius vocetur, quàm ille, referendo id in opera naturalia, poſita liberè; ſi placet, addé & opera ſupernaturalia. Nos autem non ad hoc vtimur hâc ſententiâ, vt oſtendamus cur hic potius vocetur quàm ille, hoc enim, non in ſcientiam illam referimus, ſed in voluntatem Dei ſelectiuam auxilij, vel non ſelectiuam, adeoque id referendo in judicia Dei. Vnde vtimur hâc ſententiâ ad hoc ſaluandum, non quare hic vocetur, ſed quare liberè vocetur, adeoque volumus ſaluare libertatem cum

143. vocatione, non autem reddere rationem cur vocetur. Idem in præſenti de Prædeſtinationis beneficio applica. Scopus ergo ſemipelagianorum fuit oſtendere cur hic potius vocetur, quàm ille; noſter autem ſcopus eſt oſtendere cur liberè vocetur.

INSTAT J. ex Auctoritate Proſperi, quæ habetur in epiſtola eiuſdem ad Auguſt: vbi exponens ſemipelagianorum ſententiam, dicit, quòd Deus alios vaſa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finé vniuſcuiuſq; præuidit, & quòd. *Sub ipſo gratiæ adiutorio, in qua futurus eſſet voluntate & actione præſcierit.* Sed hæc ſententia Proſperi quid velit, conſule differentiam ſecundam noſtræ ſententiæ à ſemipelagianiſmo. Inſuper

RESPONDETUR. Sicut varia fuit Hæreſis Pelagian: ita variabāt & ſemipelagiani, & nomē gratiæ aliter & aliter accipiebant. aut enim nomine gratiæ accipiebant gratiam creationis, & hoc fu-

144. it Hæreticum; aut accipiebant, gratiam prædicationis, non concedendo vlterius vllum influxum, & adiutorium Diuinum, requiſitum ad ipſammet operationem, & in hoc etiam errant Hæretici, de quo vide 1. par. D. 4. n. 46. 47. & infrà Qu. 4. D. 3. puncto vltimo. dicoq; quòd ſub ly gratiæ adiutorio, intellexerit Proſper ex mente illorum prædictas, aut ſimiles gratias, (ſi errarunt in hoc, quòd dixerunt, ſub gratiæ Dei adiutorio præſciri noſtras actiones) cùm tamen nos, requiramus auxilium ſupernaturale, & ſicut oportet, etiam ad conſenſum illum conditionatum: & hoc adiutorium ſi illi requiſijſſent, Hæretici non fuiſſent, & hoc deſumitur ex auctoritate Auguſtini. Prima Auctoritas eſt. lib. de Prædeſt: c. 9. vbi recolit, ſe contra Porphyrium docuiſſe, quòd VERBVM, tunc ſit incarnatum, quando ſciebat qui fuiſſent crediturі; docet item Aug. hanc ſententiam non debere repro-

145. bari, verba eiuſdem ſunt. *Quid enim eſt verius, quàm præſciſſe Chriſtum, qui & quando, & quibus locis in eum fuerant crediturі,* ſubditq; *Sed vtrum prædicato ſibi Chriſto, à ſeipſis habituri eſſet fidem, an Deo donante ſumpturi, id eſt, vtrum tantummodo eos præſcierit, an etiam prædeſtinauerit Deus credituros, quærere ac diſſerere tunc neceſſarium non putaui,* concluditque quòd illa fides tribui deberet Deo donanti, quæ eſt ipſiſſima noſtrorum doctrina, nam nos etiam conditionatam illam fidem tribuimus gratiæ conditionatè dandæ.

Secunda eiuſdem Auctoritas, quæ oſtendit hoc reprehendiſſe in præſenti Auguſtinum in ſemipelagianis, quòd non recurrerint ad gratiam. Verba Auguſtini ſunt. libro de gratia, & libero arbitrio capite 6. *Si merita noſtra ſic intelligerent, vt etiam ipſa dona Dei eſſe agnoſcerent, non eſſet reprobanda iſta ſententia*, & tamen noſtra reprobatur ab oppoſitis, quantumuis aſſe-

146. ramus, conſenſum etiam conditionatum eſſe donum Dei, eſſe ex gratia conditionatè danda, quod idem de conſenſu abſoluto paſſim fatemur. Hinc vt vides debuiſſe oſtendere obijcientem, quòd quantumuis ſemipelagiani agnouerint conſenſum noſtrum præuiſum eſſe ex gratia, tamen in hoc erraſſe, vide 1. par. loco cit: num. 73.

Et hoc etiam oſtendit error ipſe Pelagianorum, quos ſecuti ſunt ſemipelagiani, in hoc à Pelagianis differentes, quòd Pelagiani ne in ipſo quidem proceſſu ſalutis requiſierint vires gratiæ, quas requirebant ſemipelagiani, licèt obiectum Præſcientiæ antecedens proceſſum ſalutis, poſuerint independens à viribus gratiæ. Verba Auguſtini ſunt de Prædeſtinatione Sanctorum. cap. 18. *Præſciebat ergo, ait Pelagius, qui futuri eſſent Sancti & Immaculati, per liberum voluntatis arbitrium, & ideò ante mundi conſtitutionem, in ipſa ſua præſcientiâ, quâ tales futuros eſſe præſciuit, elegit.* Iam autem per nos,

147. præſciuit qui futuri eſſent Sancti, per gratiæ adiutorium.

Tertia Auctoritas eſt. lib. 1. de gratia Chriſti. cap. 47. *Si ergo conſenſerit nobis, non ſolam poſſibilitatem &c. ſed ipſam quoq; voluntatem & actionem Diuinitùs adiuuari, vt ſine illo adiutorio nihil boni velimus & agamus. nihil de adiutorio Gratiæ Dei, quantum arbitror, inter nos controuerſiæ relinquetur,* & tamen in noſtris Principijs ad verificandum, quòd ſine adiutorio Dei nihil boni velimus, etiam conſenſus conditionatus pendet à Gratia, itemq; abſolutus. hinc de adiutorio Gratiæ, nihil inter nos & Auguſtinnm controuerſiæ relinquitur. Similia habet alijs locis quæ vide 1. par. D. 4. num. 75. 79. & alibi.

Decurritur Epiſtola Proſperi.

DEcurro ex hac occaſione totam illam Epiſtolam Proſperi, continentem errores Semipelagianorum, & noſtræ ſententiæ ab ea di-

148. ſtinctionem oſtendo. Literâ E ſub initium dicit Proſper. *Qui autem crediturі ſunt, quiue in ea fide (quæ deinceps per Dei Gratiam ſit) iuuandi, manſuri ſunt, præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum.* Nos autem non deinceps, ſeu poſt inchoamenta, dicimus haberi fidem per gratiam, ſed ſtatim ad ipſam fidem, illam requirimus.

Ponit ibidem Proſper, *de apprehendenda vita æterna nemo deſperet, cùm voluntariæ deuotioni remuneratio ſit parata.* Vbi nomine voluntariæ deuotionis, intelligit viribus naturæ elicitam, & tamen nos tali deuotioni non tribuimus præmium æternum. Rurſùs ibidem. *eligendorum & reijciendorum dicitur facta diſcretio, vt ſecundùm quod placuit Creatori, alij vaſa honoris, alij vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis adferre.* Quia autem nos ponimus diſcretionem in ſelectiuo decreto, & prædeſtinatiuo, potuiſ-

ſent

149. ſent nobis idem obijcere ſemipelagiani, quòd lapſis curam reſurgendi adimamus. &c.

Deinde, vt habetur literâ G. ſub finem. Semipelagiani Propoſitum vocantis Gratiæ in hoc omnes definiunt. *quòd Deus conſtituerit nullum in regnum ſuum niſi per Sacramentum Regenerationis aſſumere, & ad hoc ſalutis donum omnes homines vniuerſaliter, ſiue per naturalem, ſiue per ſcriptam legem, ſiue per Euangelicam prædicationem vocari.* Per nos autem Propoſitum vocantis Gratiæ, ſtat in interiori auxilio, illuminatione, piâ affectione, licèt requirat legem & Sacramenta. Item literâ H. propoſitio ſemipelagianorum eſt, *quantum quiſq; ad malum, tantum habet facultatis ad bonum.* Per nos non item: quia ad bonum indigemus auxilio ſuperaddito. Literâ I. *Gratiam non præuiam humanorum volunt eſſe meritorum.* Nos præuiam etiam ad aſſenſum conditionatum. Vnde quod habetur Literâ L. quia profitemur

150. à Gratia omnia bona merita præueniri, neceſſitate concedimus, Deum ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ, omnia facere. Per nos item, non ideò vnuſquiſq; ad profectum debet vocari, *ſi ſe ſciat ſuâ diligentiâ bonum eſſe poſſe*, ſed ſi ſe ſciat, gratiâ Dei bonum eſſe poſſe, quam nemini negat.

Per Maſſilienſes literâ M. prior eſt obedientia quàm gratia. Per nos prior gratia quàm obedientia. Per Maſſilienſes *voluntas hominis, Diuinæ gratiæ ſibi parit opem, non gratia ſibi humanam ſubijcit voluntatem.* Per nos gratia non prædeterminatiuè quidem, ſed coëffectiuè, completiuè item ad operandum, etiam conditionatè, humanã ſibi ſubijcit voluntatem, ingenſq; ſubiectio eſt, ſine hac gratia non poſſe ad libitũ, ne quidem inchoare ſalutis opus.

INSTAT II. Idem. Etiam Semipelagiani vſi ſunt hâc ſcientiâ ad conciliandam libertatem arbitrij creati cum prædeſtinatione, & Decretis Diuinis, & tamen & nos

151. vtimur hâc ſcientiâ tanquam principio ad ſaluandam libertatem noſtram, cum prædeſtinatione.

RESPONDETUR. Non oſtendi vllam auctoritatem quòd ſemipelagiani, prædictâ ſcientiâ vſi fuerint, ad concilianda merita noſtra ſupernaturalia, cum decretis Dei, quando autem dicit Proſper, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat voluntates, quòd è ſenſu ſemipelagianorum prædeſtinationis nomine fatalis neceſſitas intelligatur, id etiam non conuincit, nam hoc ſolùm intendebant ſemipelagiani. Si conſenſus quicunque præueniri debet DEI adiutorio, vt volebat Auguſtinus, colligiq; poteſt ex immediatè citatis auctoritatibus, inducetur, inquiebãt illi fatalis neceſſitas. quia eſſet neceſſariũ illud adiutorium, & tamen habere illud non penderet à nobis, ſed à Deo poni debet liberè; & cùm poſitio illius, noſtro arbitrio non geratur, pendebit à Deo, quaſi à fato. ſed hanc obiectionem vide ſolutam etiam in 1. parte Diſp. 4. n. 59. Et

152. certè, poſuerunt ſemipelagiani Prædeſtinationem Dei, ſecundùm Præſcientiam meritorum naturalium, inductiuorum, vt Deus det auxilium gratiæ, conſequenter non fato, ſed liberâ electione nos ſaluandos, contra quos, Noſtrates ponunt prædeſtinationem ſecundùm præſcientiam ipſius adiutorij Diuini. Ad hanc Inſtantiam pleniùs ſoluendam.

NOTO I. Præter id quod dictum in prima parte, & repetendo immediatè adlata, dico, in duobus fuiſſe abuſos ſcientiâ conditionatâ ſemipelagianos. *Inprimis*, Quia præuiſa merita naturalia, eorumq; libertatem volebant cõciliare cum Prædeſtinatione, licèt eam noluerint eſſe beneficium ſpeciale, putantes Prædeſtinationem eſſe, *ſciri quòd aliquis benè operetur.* & quidem quod voluerint conciliare merita naturalia, eorumque libertatem, oſtẽdunt auctoritates citatæ ad Inſtantiam

153. ſtantiam 1. quòd autem voluerint conciliare cum Prædeſtinatione, oſtendunt illa verba Proſperi. *Par habetur & vna ſententia, quâ propoſitum & prædeſtinationem Dei, ſecundùm præſcientiam receperunt.* Et Fauſtus. lib. de Gratia, & humanæ mentis arbitrio ſæpè repetit, *quòd niſi Præſcientia explorauerit.* ſupple, vt probatum, meritorum naturalium, *prædeſtinatio nihil decernit.* hoc item complexus eſt Proſper. epiſtolâ. ad Auguſt: *Voluntatem noſtram*, inquit, *ad hanc gratiam, qua in Chriſto naſcimur peruenire, per naturalem facultatem, petendo, quærendo, pulſando, vt ideò incipiat, ideò inueniat, ideò introeat, quia bonô naturæ benè vſus eſt.* eò etiam ſeruit Propoſitio, quæ habetur in libro Petri Diaconi de Incarnatione, cap. 6. & apud Auguſt: lib. de Prædeſtinatione SS. in fine. *Initium fidei, quo in Chriſtum primitus credimus, ab homine ipſo eſſe, nec eſſe donum Dei.* ſimilia habẽtur epiſtolâ 107. ad Vitalem, & alijs locis.

154. Iam autem nos, non vtimur hâc ſcientiâ ad conciliandam meritorum naturalium libertatem cum prædeſtinatione, nec vllus noſtrûm pro ratione reddit, cur hic potius vocetur, quàm ille, quia bono naturæ, benè vſus eſt, adeoq; immeritò imponitur nobis eadem cum ſemipelagianis ſententia. *Secundus abuſus eſt*, quia pro ratione adferebant, cur hic ſaluetur, ille non, cur huic detur gratia efficax, illi non, quia præuidit Deus, quòd eſſet operaturus, quæ cauſalis per nos non tenet, de quo infrà. Cùm Deus etiam reſpectu Iudæ præuiderit gratias efficaces, & reſpectu S. Petri deefficaces, & tamen Iudas damnatus, ſaluatus Petrus. reijci ergo hoc debet in aliud, & non in præſcientiam illam: adeoque oſtendebant cur Deus ſaluâ libertate huic potius, & non alteri det gratiam, nos autem ſaluamus libertatem, per ordinem ad gratiæ efficaciam, ſcilicet, quomodo ſaluâ libertate, gratia à Deo danda ſit efficax. Quòd

155. autem ſemipelagiani, nõ tenuerint decretum aliquod prædeſtinatiuũ ad gloriam, quod & nos & Thomiſtæ admittimus, de hoc infrà, vbi de mente Hilarij.

NOTO II. Concedere nos, quòd obiecerint Auguſtino ſemipelagiani, illum aſſeruiſſe fatũ quoddam, ſed hoc duplici ſenſu ab illis fieri potuit. Primò, quod ad conſenſum gratioſum, requiſierit gratiam, quam tamen, ponere ſit in poteſtate Dei, & hoc ſenſu locutos fuiſſe ſemipelagianos, taleq; fatum admiſiſſe Auguſtinum conſtat ex pluribus locis, in particulari, ex illis verbis lib. 2. contra duas epiſtolas Pelagij cap. 5. *Si hoc nobis obijciendum putarunt, ſub nomine, inquiunt, gratiæ, ita fatum aſſerunt, vt dicant, quòd niſi Deus inuito & reluctanti homini, inſpirauerit boni, & ipſius perfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum poſſit arripere.* Recitat & alium Textum ſimilem Gonet, *nec ſub nomine*, inquit, *gratiæ, fatum aſſerimus, quia nullis hominum meritis, Dei*

156. *gratiam dicimus antecedi*, qui textus oſtendunt, ex eo obiectum fuiſſe Auguſtino quod fatum aſſeruerit, quia aſſeruit neceſſitatem gratiæ. Quam, quia omnes noſtri Doctores ad opera ſalutis neceſſariam putant, hinc vnà cum Auguſtino, à ſemipelagianis damnari deberent tanquam fati aſſertores, quî ergo, idem cum Semipelagianis tenemus. Secundo ſenſu, Potuiſſent obijcere ſemipelagiani Auguſtino quòd aſſeruerit fatum, ſi poſuiſſet neceſſitatem gratiæ, ad conſenſum gratioſum, ſed eius naturæ, vt cùm eam ponere non ſit humanæ poteſtatis, illâ tamen poſitâ, non poſſit homo v. g. diſſentire: vi illius gratiæ benè ſequeretur, tenuiſſe Auguſtinum gratiam illam fatalẽ prædeterminantem, ſed negatur, vllibi talem gratiam aſſeruiſſe Auguſtinum. & eo ſenſu fatalis gratia, reijcitur à Tridentino Seſſ: 6. de Iuſtificatione Can. 4. Talem gratiam admittunt oppoſiti. hinc obijcitur illis

157. illis meritò, gratiam ab illis assertam esse fatalem necessitatē, quam nullibi asseruit Augustinus. Unde inferius, quādo vsurpabimus hunc terminum, Gratia non determinat vt hoc nonnisi agat voluntas, vsurpabimus hoc sensu, quòd vi suâ non determinet, cui in sensu composito resisti non possit.

NOTO III. Per nos Diuinum Decretum, prævenire voluntates nostras etiam pro statu conditionato, sed hoc sensu, quia Deus decreuit indemnem seruare nostram libertatem, & quia decreuit, se daturum conditionatè illa auxilia ad consensum conditionatè futurum.

JNSTAT III. Expendendo præcipua Pelagianorū & Semi-Pelagianorum motiva, quibus movebantur ad negandum in Deo decretum de se efficax, & humanas præveniens voluntates.

PRIMUM est. Quia læderetur libertas, si Decretum Diuinum humanas præveniret volūtates. hanc 158. mentem Hæreticorū explicat August. Libr. de Grat. & Libero arbitrio. lib. 2. Retract: cap. 66. habetq; Prosper contra Collat. cap. 38. carmine item de Ingratis.

RESPONDETUR. Negando Quod Argumenta illorum Hæreticorum fuerint contra Decretum de se efficax, seu contra efficaciā Gratiæ, quâ positâ, ex vi gratiæ impossibile esset non seqvi eventum, seu contra gratiam prædeterminatiuā. Nec potest ostendi, quòd talē gratiā asserueritAugustinus, sed hoc ad asserebat. Negabant prædicti Hæretici necessarium esse Gratiæ adiutorium saltem ad prima initia salutis. Quia si requireretur & non sufficeret sibi ad initia saltem salutis, Liberum Arbitrium hoc ipso auferretur. Nam sine illa gratia per Augustinum operari non potest voluntas, & tamen ilam gratiam non esset in potestate hominis habere, nec posset præcisè ex viribus arbitrij homo illam mereri. Si enim illam mereri posset, esset adhuc in potestate hominis & libertate, illam 159. habere. Colligitur hæc doctrina ex ipsis verbis quæ recitat Gonet, in quibus nihil agitur etiam æquivaléter de Gratia, cui in sensu composito resisti nō possit. Verba Tex. ex Libr. de Gratia & Libero Arbitrio sunt. *Cum defenditur Dei Gratia, putant negari Liberum Arbitrium.* Vbi est mentio Gratiæ sed non illius Additi *De se efficacis*, aut, *Gratiæ quâ positâ impossibile sit ex vi illius non seqvi consensum.* Idem eruitur ex verbis Prosperi *Liberum Arbitrium causātur auferri, si & principia & profectus & perseuerantia in bonis vsq; ad finem, Dei dona esse dicantur.* Et quia nos & principia & profectū & perseuerantiam in bono docemus pendere ab auxilio supernaturali. Hinc querela contorta contra Augustinum, nos etiam petit, ostenditq; nostram sententiam esse sententiam Augustini: Possentq; contra nos repetere. Si Gratia est necessaria & illam habere non est in mea potestate, *Malu velle necesse est.* Nec po- 160. terunt illa bona opera per nos adscribi libero Arbitrio, sed Gratiæ occinentq; versiculum. *Vel nostra adscribi nequeunt benè gesta labori.*

Deinde vt aliquid concedatur obijcienti, distinguendæ sunt hæ duæ propositiones, Datur in Deo decretum de se efficax, (quicquid sit qualenam sit illud decretū ex parte Actûs, de quo aliàs) & datur in Deo decretum de Gratia de se efficaci, quâ positâ non possit non seqvi eventus. primam propositionem admisit Augustinus, admittimus & nos, importat enim voluntatem Dei de danda Gratia vt còòperetur Arbitrio etiam pro statu Conditionato, hocq; decretum petierunt Argumenta Pelagianorum. Secundam propositionē negamus nos, Nullibi asseruit Augustinus, negauit Tridentinum, Canone citato, admittunt autem oppositi.

II. ARGVMENTUM. Quia posito tali decreto auferebantur Diuina auxilia sufficientia, ac proinde

161. inde homines iniustè à Deo argui ac increpari, eò quòd v. g. non convertantur.

RESPONDETUR. Nullum textum citari, quòd obiecerint Semi-Pelagiani Augustino, illum admisisse Gratiam de se efficacem, sine quâ tamen gratia, impossibile sit operari. Si enim talem Gratiam admisisset, fuisset Gratia prædeterminativa, & sequeretur auferri omne auxilium sufficiens. Sed hoc docuit Augustinus, non sufficere Liberum Arbitrium sibi ad opera salutis, sed debere Gratiâ Dei præveniri & adjuvari, quæ ipsa gratia vt offeratur nobis, non cadit sub meritum naturale. Inferebant Semi-Pelagiani. Ergo Liberum Arbitrium sibi non sufficit. Ergo injustè peccatores à Deo punientur. Quia verò nos expresè docemus, Liberum Arbitrium non esse sufficiens sibi sine Gratia, ideò impeterent nos semipelagiani, tanquam discipulos S. Doctoris. Quod autem id 162. docuerint semipelagiani, colligitur ex ipsis verbis, quæ recitat idem Gonet, *Rectè corriperer, si eam* (scilicet Gratiam) *meâ culpâ nō haberem, hoc est, si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem. Vel si dante Deo accipere noluissem. Cùm ergo & ipsa voluntas præparetur à Deo, cur me corripis.* In quo textu, nullibi fit mētio Gratiæ, quâ positâ, Impossibile sit non sequi euentum, sed tantùm ostenditur necessitas Gratiæ, quæ per Augustinum & nos, est necessaria, ad opera salutis, & tamen sub meritum nostrum naturale & vires non cadit. Unde Semi-Pelagiani vt salvarent sufficientiam ad benè operandum, posuerunt quòd sit in potestate hominis habere Dei Gratiam, quia viribus naturæ, orando v. g. potest impetrari. Talem sufficientiam nos negamus, vtimurq; argumentis S. Augustini.

III. ARGVMENTUM est, quo ducebantur ad admittendam præscientiam futurorum à Decreto de se efficaci independentem: Quia ex tali decreto dicebant sequi, quòd 163. Deus esset author & causa peccati, vt habetur in Prospero ad Capit: Obiect: Textus Obiectionis quintæ, sic habet, *Quòd peccatorum nostrorum author sit Deus, eò quòd malam voluntatem faciat hominum.*

RESPONDETUR. Duplex sensus cogitari potest, quo semipelagiani adstruxerunt Deum esse auctorem peccati. J. Si Gratia est necessaria ad benè operandum, nec sufficit Liberum Arbitrium, & tamen eam Gratiam non sit in nostra potestate ponere, Ergo si peccemus, Deus erit causa & author illius peccati. Concedebat antecedens Augustinus, concedimus & nos. negabat Consequentiam, negamus & nos, eò quòd necessarium ad operandum auxilium nulli neget Deus. II. Sensus est, Deum esse auctorem pecccati, Quia facit vt hîc & nunc nonnisi peccemus, adeoq; quòd Deus prædeterminet ad peccatum, vel eius materiale, & hoc non docuit Augustinus, nec in 164. hoc sensu impugnarunt eum Semi-Pelagiani. Nec Textus vllus citatur, qui hoc sensu quæstionem fuisse agitatam ostendat. Immo in oppositum est auctoritas Augustini Libro de fide ad Petrum, Titulo margin: Angeli *Initium suæ damnationis in ipsa aversione voluntatis invenerunt.* Ergo ad malum non erat prædeterminatus. & Lib. 2. de Actis cum Felice cap. 4. *Habet quisq; in voluntate, aut eligere quæ bona sunt, & est arbor bona, aut eligere, quæ mala, & est arbor mala.* Non ergo est arbor mala ex prædeterminatione.

ADDO. etiam Pelagiani vrgebant, Deum fore auctorem peccati, Quia est auctor connubij & generationis hominum, vi cuius generationis transfunditur originale. Hinc vt ostenderent Pelagiani, Deum non esse auctorem peccati, negabant dari originale, sed in nostris principijs admittimus originale, & eo admisso salvamus non esse adhuc Deum auctorem illius peccati.

de quo

165. de quo vide tractatum de peccatis, vbi de peccato originali. Sensisse autem hoc Pelagianos, vide 1. parte Disp. 4, n. 64. Solutionem autem ejusdem argumenti. Vide Primâ parte Disp. 5. num. 466.

IV. ARGVMENTVM est. Quòd Semi-Pelagiani, etiam argumentis aliquorum Patrum Græcorum, probarint suam sententiam.

RESPONDETUR, Concedendo totum, eò quòd Quæstione nondum evolutâ, aliqui ex Græcis Patribus ad hanc partem inclinarint.

V. ARGVMENTVM. Quòd etiam vsi fuerint auctoritate ipsius Augustini, contra Augustinum.

RESPONDETUR. Concedendo vsos fuisse, sed longè dispar ratio est, cùm nos contra oppositos vtimur authoritate Augustini. nam non abutimur illis, sed vtimur, & ostendimus, non docuisse Augustinum, Decretum vllum prædeterminativum operationis liberæ, vti videre est Disp. 5. à Num. 428.

166.

Explicantur quædam loca in particulari.

OBJICIT II. Auctoritatem Augustini ex Cap, 10. Lib. de Prædestinatione Sanctorum: Prædestinatione quippè Deus ea præscivit, quæ fuerat ipse facturus. hinc arguit. Quæ Deus est facturus, ex suâ Prædestinatione prænoscit. at Deus omnes actiones nostras quantumcunq; liberas est facturus. Ergo ilias in suâ prædestinatione præcognoscit, id est in Decreto suo efficaci.

RESPONDETUR. Ex præiactis scitur, quòd apud Augustinum, nomine prædestinationis, venit ipsa etiam præparatio & oblatio auxilij ad Opus Salutis. Quando ergo Augustinus dicit prædestinatione præscire Deum, quæ erat ipse facturus, significat quòd consensus conditionatus salutaris, non præuideatur à Deo, independens à Gratia conditionatè danda, & ex vi hujus doctrinæ distingui potest Maior: Ex suâ prædestinatione prænoscit Deus, hoc est, non independenter à Gratia conditionatè danda. Concedo antecedens. in prædestinatione, quæ formetur independenter à præconsulta nostra Libertate. Nego. Deinde, dici potest. Nomine Prædestinationis intellexisse hîc August: Prædefinitiones Operum bonorum, aliàs à nobis prædefensas. 1. parte disp. 5. num. 405. Deniq; Concedo totum argumentum, sed nego illud additum, quòd scilicet Deum in Prædestinatione cognoscere, est cognoscere in Decreto suo efficaci, hoc est, formato independenter à præconsulta nostra libertate, quid esset cum Dei gratia actura. 167.

INSTAT. Quod Deus promittit, non de nostra est potestate, sed de sua Prædestinatione, inquit Augustinus ibidem. At Deus multoties promittit nostras actiones liberas, vt promisit Abrahæ, fidem gentium. Ergo illas de sua Prædestinatione promittit. 168.

RESPONDETUR. Quid venire possit hîc nomine Prædestinationis, dictum est immediatè. Rursùs. etiam per Proponentem modificāda est Maior, nam si nullo modo est in nostra potestate, gratiâ Dei, adjutâ, id quod Deus promittit, habebimus nos in opere salutis merè passivè, cui doctrinæ anathema dicit Trident. Sess: 6. de Iustif: Can: 4. Denique vtrique huic obiectioni fieri potest satis aliâ viâ, quam recole primâ parte Disp. 4. n. 79. circa medium.

OBJICIT III. idem, Auctoritatem ex cap. 9. ejusdem libri, vbi de se testatur Aug: quòd quando dixit tunc voluisse hominibus, apparere Christum, quando sciebat qui in eum fuerant credituri, intellexerit id, sine præjudicio latentis consilij Diuini.

RESPONDETUR. Nomine latentis consilij intelligi gratiam prædestinationis, intelligi Selectionem

169. nem auxiliorum potiùs efficacium præ deefficacibus, de quo vide prima parte disp: 4 num. 86.

JNSTAT. Per Aug: Deum præscisse fidem hominum idem est, ac homines illam habituros à se, & idem est: habere Deo donante fidem, ac Deum eorum fidem prædestinasse, vt verba illius textûs sonant. Sed homines nec in statu absoluto, nec in conditionato, fidem à se ipsis sunt habituri. Ergo in vtroq; statu non solùm præscitur, sed etiam prædestinatur hominum fides.

RESPONDETUR. Fidem prædestinatam apud August. intelligi fidem profectā ex gratia, vnde ly, *an Deo donante fidem sumpturi*, explicat inibi August. per ly, *an prædestinaverit Deus credituros*. Ex tali autem prædestinatione sequitur. non nosci fidem etiam pro statu conditionato independenter à gratia, sed non sequitur nosci illam in Decreto aliquo prædeterminativo

170. Thomistico.

Quando autem inferiùs vrget idem, quòd illic loquatur August. de futuro conditionato, eò quòd etiam Hilarius interrogaverit August: de futuro conditionato, id etiam non convincit, nam concedimus, etiam futurum illud prædefinitum & prædeterminatum fuisse, hoc est, processurum ab adjuturio conditionatè dando.

ADDO. Videri Aug: explicare processum, circa opus salutis, & prædocere societatē, quòd Deus prædefiniat, prædestinet, effectum conditionatum salutarem, nempè quòd decernat se daturum auxilium, Conditionatè operaturū, tum primùm resultat ipsum obiectum scientiæ conditionatæ v. g. Consensus salutaris, Per cuius obiecti notitiam præinformatus Deus, tum primùm format in sententia omnium nostrûm prædestinationem, sive prævisis antea meritis absolutis, sive non. pro varietate sententium, ita tamen, vt conveniamus omnes, non formari prædestinationem, independenter à præconsulta libertate nostra per scientiam mediam. In suarij autem & nostra sententia, post eandem præconsultam libertatem formatur prædefinitio bonorū operum, consequenter incepit primò doctrina Aug: à consensu conditionato, de quo quærebat Hilarius, sed desijt in prædestinatione vel Prædefinitione sequente directionem scientiæ conditionatæ. quam prædefinitionem vel prædestinationem, vel si etiam malis, selectionem auxiliorum potiùs efficacium, præ deefficacibus, appellat consilium latens. 171.

OBJICIT IV. Responderat Aug. ad Quæstiones Paganorum, quòd tunc voluit Christus apparere, quando sciebat, & vbi sciebat, qui erant in eum credituri, sed hanc doctrinam retractavit lib. de Bono Perseuerantiæ cap. 9. & docet illum retractasse S. Thom. 3. part. Quæstione 1. art. 5. ad secundum.

172. RESPONDETUR. Negando S. Augustinum vllibi docuisse quòd Deus non noscat hanc conditionatā: si apud hos homines prædicetur, credent. Verba S. August: sunt. ca. 9. de Prædestinatione sanctor. *Quid enim veriùs, quàm præscisse Christum Dominum, qui & quando & quibus in locis in eum fuerunt credituri*, quomodo ergo hanc doctrinam retractavit, de qua enuntiat, *Quid verius*. Quod autem dicit Gonet: retractasse hoc, in quantum docuit præscientiam illam independentē à Decreto, id non plus vult, quàm quod iam retractarat, aut potiùs explicuerat illo cap. 9. nempè quòd illa fides non fuisset futura ex viribus naturæ, sed ex Deo donante. Inde autem non sequitur, quòd retractarit Aug: & damnârit præscientiam futuri conditionati independenter à Decreto de se efficaci, nec id vlla verba Augustini ostendunt. Et certè non habetur vllum fundamentum, nec in libris retractationum continetur quidquam, quod

173. quod significet falsò dixisse Augustinũ ly. *Quid veriùs quem præscissè Christum Dominum, qui & quando & quibus in locis fuerint credituri*, repetitoq; circa eandem materiam errasse, quis dicat.

Rursùs expendamus ipsa verba S. August: quæ recitat hic author. explicabat S. August: lib. illo de Bono Perseuerantiæ cap. 9. verba illa. Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes, & sic formabat discursum. *Si quæratur à nobis, cur apud eos tanta miracula facta sint, qui ea non fuerant credituri, sed apud eos facta non sint, qui crederent si viderent, quid respondebimus? nunquid dicturi simus quod in lib. alio dixi. Vbi sex quibusdam quæstionibus Paganorum sine præjudicio tamen latentis consilij Dei, & aliarum causarum, quas prudentes possunt investigare, respondi.* Subditq; *Hoc certè de Tyro & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus ad eas causas prædestinationis hæc divina judicia pertinere, sine quarum causarum*

174. *latentium præiudio, tunc ista respondere me dixi.* Hucusq; verba S. Augustini, in quibus meminit quidem Augustinus latentis consilij, sed arbitraria explicatio est & aliunde non probata, quòd sub nomine consilij intellexerit decretum prædeterminativum. Rursùs non facit mentionem vel minimam, quòd nō præcognoverit Deus illam conditionatam. *Si Christus apud homines prædicet, credent.* Sed tantùm eius mentionẽ facit, quòd prædicta conditionata nō sit responsivum sufficiens, cur sint hi credituri, illi non credituri, siquidem credituri fuissent Tyrij, vt verba Christi ostendunt, si prædicatus illis fuisset Christus, & tamen illis non est prædicatus. Auctoritas S. Thomæ nullo, vel minimo verbo ostendit retractâsse S. Augustinum, quòd Deus præcognoscat illam conditionatam, si Christus apud homines prædicet, credent, nam ibidem ad secundum postquàm recitâsset verba ejusdem, quæ habentur in responsis ad quæstiones ethnicorum,

175. ponit postea præcitatum textum ex libro de bono perseuerantiæ, & cōcludit, *proinde vt ipse soluens* (supple Augustinus) *subdit, sicut Apostolus ait. Non est volentis, neq; currentis, sed miserentis Dei, qui his quos præuidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus voluit subvenit, alijs autem non subvenit, de quibus in sua prædestinatione, occultè quidem, sed aliud iudicauit.*

Adverte hîc inprimis S. Thomã, non meminisse, quòd S. Augustinus senserit non præcognitam fuisse à Christo hanc cōditionatam. si prædicetur, credent. Rursùs. Ipsemet S. Thomas, non refert sese ad libri de Prædestinatione caput 9. vbi sunt illa emphatica verba. *Quid veriùs quàm præscisse Christum Dominum, qui & quando, & quibus in locis, in eum fuerunt credituri.* Sed refert sese nonnisi ad Responsionẽ ad quæstiones paganorũ. quomodo ergo colligi potest ex verbis S. Thomæ,

176. retractasse S. Augustinũ, assertum illud de notitia futurorũ, approbatum in lib. de prædestinatione Sanctor. cap. 9.

Certè plura alia loca retractare debuisset, vt in expositione Psal. 85. Serm. item 7. de verbis Domini, & alia loca, quæ vide citata. 1. parte disp. 4. à n. 9. Notabile illud est, vbi de Correptione & gratia cap. 8. quærens, cur Deus eos, qui peccant non rapiat, subdit; *Vtrum hoc in potestate non habuit, aut eorum mala futura nesciuit, nempè nihil horum nisi perversissimè, atq; insanissimè dicitur.* En Augustinum decernentem insaniam esse, dicere non nosci à Deo hanc conditionatam: Peccaret si. Quæ item verba sunt S. Thomæ, quòd Prædestinatio, cuius citato loco meminit, sit Decretum ex se efficax & procedens quamuis non præconsultâ nostra libertate, quid esset ex prædestinatione, hoc est, ex viribus gratiæ actura.

Explicanda iam hic mens S. Augustini, & id ad quod attendit

S Tho-

177. S. Thomas. Posuerat S. Augustinus, noluisse apparere Christum antecedentibus ante Incarnationem temporibus, quia noluit apparere, nisi tũc, cùm sciebat, credituros homines sibi prædicãti. Et hæc est positio illius, ad quæstiones Paganorũ. Subintulerunt semipelagiani. Apparet ad initium salutis sufficere sibi liberum arbitrium, quia si ex viribus naturæ aliquis eliciat fidẽ, videbit hoc Deus, dabitq; salutem, quod ipsum (dicebant semipelagiani) videre, requisiuit Augustinus. Replicauit illis S. Augustinus lib. de Prædest: SS. cap. 9. affirmauitq; *Quid veriùs, quàm præscisse Christum, qui essent in eum credituri*, id tamen non debere fauere semipelagianis, quia quamuis non expresserit, subintellexit tamen fidem illam debere esse ex gratia. Iam postea incepit de Bono Perseuerantiæ discurrere Augustinus. An esset hæc vltima causalis. & responsivũ. Quare his quidem prædicetur fi-

178. des, qui sunt credituri, illis nō prædicetur, qui non sunt credituri, & hac sibi propositâ quæstione, non negat præsciuisse Christum, qui essẽt credituri, sed negat esse hoc sufficiens responsivum, quare his quidem prædicetur, illis non prædicetur, recurritq; & Augustinus, & S. Thom. ad prædestinationem occultam, & ad auctoritatem S. Pauli: neq; volentis, etiam ex gratia, neq; currentis, ex dono Dei, sed miserentis est Dei. Quod autem hæc fuerit mens Augustini, ostendunt adlata, & infrà verba eius adferentur.

Hæc doctrina Augustini est ipsissima doctrina nostrorum, admittimus enim præuidere Deum per scientiam conditionatam consensus conditionatos gratiosos, dissensus etiam conditionatos peccaminosos, & ex eo, non concludimus hos semper saluari, quorum præuisi cōsensus conditionati gratiosi, nec semper damnari eos, quorum præuisi dissensus peccaminosi. Sed adhuc vtramq; partẽ, manere sub latente consilio Diuino, seu sub bono

179. prædestinationis, aut sub flagello reprobationis, dicimusq; constanter, vt huic potiùs conferatur gratia efficax, illi autem non conferatur, pendere à selectione Diuina, prædestinationis beneficio, Deo miserante. Nec erit necesse recurrere ad aliàs impugnatum Decretum prædeterminativum, cuius nullo Termino æquivalenti, meminit inibi aut alibi Augustinus, aut S. Thomas.

Ex his categoricè Respondetur ad id quod adfert Gonet. quod S. Augustinus, non reprobarit doctrinam allatam. lib. ad quæstiones Paganorum, quoad punctum de notitia conditionatorum, tanquam doctrinam iteratò à se approbatam in lib. de Prædest: Sanct: sed reprobarit, aut potiùs clariùs explicauerit notitiam conditionatorum, non esse sufficiens responsivum, cur hic potiùs salvetur quàm ille, sed recurrendum esse ad prædestinatio-

180. nem, & ad selectionem auxiliorum potiùs efficacium, quorum selectio à mero miserante Deo pendet.

QVÆRES. *Vnde nobis constet de hâc mente Augustini.* Expressit hoc Augustinus lib. illo de Bono Perseuerantiæ cap. 9. sub finem, quòd scilicet non sit recurrendum ad scientiam conditionatam & ad facta conditionata præuisa. *Porrò si etiam secundùm facta, quæ facturi essent si viuerent, mortui iudicantur, profectò quia fideles futuri erant isti.* (supple Tyrij) *Si eis cum tantis miraculis, fuisset Euangelium prædicatum, non sunt vtiq; puniendi, punientur tamen.* Ubi vt vides, exprimit Augustinus, non debere dari pro ratione, cur hic saluetur, quia præuisa sunt eius opera conditionata bona, quòd ipsum, vt dixi, est constans nostrorum doctrina. Vides vlteriùs quæ fuerit mens illius. certè non negare scientiam conditionatam, de qua ne verbum quidem negandâ hîc facit, sed negat illam esse sufficiens responsiuum, cur his potiùs prædi-

cetur

181. cetur Euangelium, illis non, quo tamen reſponſiuo vſus fuit contra Paganos. Et hoc in Summa habetur expoſitum, prima parte Diſp. 4 à num. 87.

OBIJCIT V. Et eruit duas Regulas ex Auguſtino, libro de bono Perſeuerantiæ c. 18. ex quibus impugnatur ſcientia cōditionata, & ſic format argumentum. Quidquid Deus donat & cauſat, etiam prædefinit, ſed Deus donat & cauſat, liberum conſenſum. Ergo illum prædefinit & prædeſtinat, ac proinde non cognoſcit vt futurum per ſcientiam mediam, antecedenter ad ſuam prædefinitionem & Decretum. Minor eſt certa de fide. Maior autem eſt Auguſtini, loco citato, ait enim *an fortè nec ipſa dicuntur prædeſtinata. Ergo nec dantur à Deo*, ex quibus verbis eruitur hæc prima Regula: omnia quæ dantur à Deo, prædeſtinantur.

RESPONDETUR. Concedendo Totum, & negando illam ex-
182. plicationem concluſionis. Ac proinde non cognoſcitur vt futurum per ſcientiam mediam, antecedenter ad ſuam prædefinitionem & decretum. Rursùs. Non exprimit arguens, de qualinam futuro loquatur, nam ſi loquitur de futuro abſoluto, concedetur iteratò totum, ſed ex diuerſis Principijs, nam in ſententia noſtrorum tenentium prædefinitiones, non noſcitur liber conſenſùs abſolutus independenter à prædefinitione: in ſententia autem noſtrorum, qui negant prædefinitiones, adhuc cōcedi poterit totum argumentum, quia etiam illi, quamuis negent prædefinitiones, non negant Decretum Dei de implenda conditione, dandoq́; abſolutè auxilio, ſub quo præuidetur futurus conſenſus liber gratioſus, conſequenter nondum ille videbitur, independenter à prædefinitione, de quo etiam vide 1. parte Diſp. 5. num 247. & iam tunc conſenſus abſolutus, concedo, quòd nō noſcatur per ſcientiam conditionatam, ſed nego nō præinformatum

183. fuiſſe Deū per ſcienriā conditionatā, vt vel prædefiniret operationē, vel ſaltem prædefiniret impletionem conditionis, ſub quâ præuidebatur ſecuturus conſenſus liber. Deniq́ue nomine Prædeſtinationis venire hîc poteſt, vt ante prædixi, decretum de dando auxilio requiſito etiam ad initium ſalutis, & ad conſenſus conditionatos ſalutares. Quodſi id venit in præſenti, nomine Prædeſtinationis, immeritò recurretur ad Prædeterminationem Phyſicam.

COLLIGES vltetius, quid ſit Reſpondendum ad illud. Ea quæ dantur à Deo, & quæ ſe daturum eſſe præſciuit, profectò prædeſtinauit. Ergo nulla datur Præſcientia, ſaltem reſpectu eorum quæ fiunt, & donantur á Deo, quæ non ſit fundata in Decreto, & Prædefinitione voluntatis Diuinæ. Nam non eſſet bona hæc illatio Auguſtini, ſi bona opera dantur à Deo, ſunt præ-

184. deſtinata. Ex dictis enim colliges prædeſtinari conſensûs abſolutos duplici ſenſu in Principijs noſtris, prædeſtinari etiam & conſenſum conditionatum, hoc ſenſu, quia ante illum præuiſum præcedit Decretum conditionatum, de dando conditionatè auxilio. Quāquam quantùm ad hunc locum attinet videtur inibi loqui Auguſtinus, non de conſenſu conditionato, ſed de abſoluto, vide 1. parte Diſp. 4. n. 79.

ADDO Quid ſentiendum de principio illo Gonet, quod aſſumit, nempè admiſiſſe Semi-Pelagianos gratiam Dei adjuvantem ſeu còóperantem, non tamen præparantem aut præoperantem. nam ſi intelligat, quod Semi-Pelagiani initium ſalutis dixerint dependere ab actionibus & meritis naturalibus, concedo, quòd hoc ſenſu operantem, & præoperantem gratiam negârint. Item ſi nomine gratiæ adjuvantis intelligant, quòd in proceſſu ſalutis putârint nos indigere Dei adjutorio, hæc certè doctrina

ſana

185. ſana erit, ſed in alio ſenſu quem videtur intendere Gonet, vt ex hoc probet ſententiam noſtram fauere Semi-Pelagianis. Negamus, quòd tenuerint Semi-Pelagiani etiam ad initium ſalutis requiri gratiam ſupernaturalem adjuuantem, quam tamen nos requirimus, & ſi illam requiſijſſent, Negamus, quòd per hoc fuiſſent hæretici, vidimus enim ſuprà enuntiantem Auguſt: nihil inter ſe & illos fore diſputationis, ſi dicant ex gratia, merita noſtra omnia proficiſci. Deniq́; admittimus nos nō tantùm adiuuantē gratiam, ſed & operantē & præoperantem, non quidem Operatione, & præoperatione prædeterminativâ, ſed ratione illuminationum & inſpirationum Diuinarum, quæ ſunt in nobis ſine nobis.

JNSTAT Adferendo ſecundam regulam ex Auguſtino, ex qua ſequitur non dari ſcientiam conditionatam, quòd ſcilicet vbicunq́ue in ſcriptura vel Patribus inuenitur

186. nomen Præſcientiæ, debet intelligi Prædeſtinatio. Sic enim loquitur *Deū prædeſtinaſſe, eſt hoc præſciſſe, quòd erat ipſe facturus.* Si autem daretur in Deo, aliqua præſcientia bonorū operum independens à Decreto, falſa eſſet illa Regula Auguſtini. vnde etiam noſtri docent, multa eſſe à Deo præſcita, quæ non ſunt prædefinita.

RESPONDETUR. Quòd nomine Præſcientiæ intelligatur etiam per nos Prædeſtinatio, ſed in ſenſu latiori, nempè ſumpta pro cōditionato Decreto dandi auxilij requiſiti etiam ad conſenſum conditionatum ſalutarem. Rursùs ſi ſit res de conſenſu abſoluto, duplici adhuc ſenſu admittimus, Prædeſtinationem. Quod attinet ad noſtrorum Principia, qui dicunt multa eſſe à Deo præſcita, quæ non prædefiniantur, per eam doctrinam, hoc ſolùm intendimus, non prædefiniri mala opera, nec proficiſci ex auxilio gratiæ, ſed ob illud repudiatum, mala eſſe. Colliges fermè, omnes

187. difficultates ſolutas eſſe ex eoprincipio, quod poſui ad explicandas auctoritates Auguſtini, ſecundo loco, vt videre eſt 1. parte Diſp. 5. num 486.

Notantur quædam. Contra Reſponſiones ad argumenta Noſtrorum.

VT occurreret noſtrorū reſponſionibus Gonet attulit aliqua, citata diſp. 5. art. 2. parag. 2. quæ eſt neceſſe hic expendere. *Hinc*

NOTO J. Concedo quòd S. Auguſt. interrogatus fuerit à Proſpero & Hilario de notitiâ futurorum Conditionatorum, & quòd primis ſuis terminis docuerit notitiam conditionatorū debere poni in Deo, ſed quia etiam aliud abeo petebatur. an ille conſenſus futurus eſſet Deo dante, etiam hanc ſecundam quæſtionem decrevit. Ipſe poſtea magnus Magiſter obiecit ſibi, an ſufficiens eſſet reſponſivum. quare hic ſaluetur, ille non,

188. an inquam ſufficiens reſponſivum ſit, quia hic præuidetur conſenſurus, ille diſſenſurus. & de hoc puncto concluſit in lib. de Bono Perſeuerantiæ, quòd hæc non eſſet ſufficiens reſponſio, ſed recurrit ad prædeſtinationem, hoc eſt, Deum miſerantem, aut reprobationē, hoc eſt, iuſtum Deum iudicem, cùm tamen prædeſtinatio & reprobatio ſit iam pro ſtatu abſoluto. hinc mirùm non eſt, cùm non deſierit doctrina Auguſt. in his, quæ ſunt ſtatus abſoluti, nos etiam recurrere ad ſtatum abſolutum. Quanquam ſi nomine prædeſtinationis accipiatur, etiam decretum conditionatum de dandis cōditionatè auxilijs ad conſenſum conditionatum ſalutarem requiſitis, non erit neceſſe recurrere ad ſtatum abſolutum. quòd autem decretum hoc poſſit appellari prædeſtinatio, probatum eſt ſuprà, & conſentit Gonet.

Videtur etiam immeritò arguere Idem, illâ ſententiâ Auguſt. *De-*

us in

189. *us in sua prædestinatione cognovit quæ fuerat ipse facturus*, significari non statum absolutum, sed conditionatum, ex eo, quòd absolutè futura Deus facturus est, non verò facturus fuerat: certè enim ex vsu grammatico æquè possum benè dicere scivit quia futurum est, ac scivit quia futurum fuerat.

NOTO II. Assumit Gonet, quòd August. ad Præscientiam futurorum, non tantùm requisierit prædestinationem, seu Decretum, sed quòd etiam docuerit, in ipsa prædestinatione, nosci futura, vt loquitur cap. 10. de prædestinatione Sanctornm, & infert: quòd in Principijs nostris, etiam futura absulutè non possint videri à Deo in decreto prædestinativo. Sed id immeritò nobis imponit, quia nos ratione noscibilitatis variæ obiecti, tribuimus & noscivitatem Deo variam, vnde per nos, noscit Deus futura absoluta, in præsentialitate eorum ad æternitatem, sed noscit etiā

190. in suis decretis & prædestinatione: imò dicimus fundari notitiam absolutè futurorū in Decreto Dei, tanquàm præsupposito ante consensum absolutum, licèt illa prædestinatio per nos non formetur, nisi post præconsultum nostrum arbitrium per scientiam conditionatam attendentem ad hoc, *quid esset homo facturus si*. imò loquendo etiam de futuris conditionatis, illorum etiam notitia fundatur in prædestinatione, hoc est, decreto conditionato de danda conditionatè gratia, si illud futurum sit supernaturale. Et sicut per nos, possibilia possunt nosci in omnipotentia, omniuolibilitate, omniscientiaque Diuina, reflectente se ad seipsam, quantumvis possibilia nosci possint à Deo in ipsismet ipsis; ita & futura libera, possunt nosci in decreto post consultam nostram libertatem, quantumvis noscantur in se ipsis. sed de hoc vide 1. parte Disp. 3. num. 50. Sumendo tamen Prædestinationem, latiori modo, pro ipsa collatione auxilij, antece-

191. denter ad eventum conditionatum, nego quòd docuerit S. Augustinus, videri in illa, quoad hanc determinatè partem, eventum conditionatum.

NOTO III. Quid sit sentiendum de illa Propositione ejusdem. Si futura absoluta in decreto noscuntur à Deo, sequitur Decretum esse infallibiliter, & ab intrinseco, cum illis connexum. ac proinde de se efficax & causans determinationem voluntatis humanæ. Ad hanc propositionem ex immediatè antè posito notato satisfieri potest, & alibi satisfactum est. nempè Prædestinationem, prædefinitiones actuum nostrorum, & alia similia decreta, nō esse formata à Deo, nisi post præuisionem *consensus si*. Hinc nō habent de se efficaciā hoc sensu, quasi sint formata independenter à præcōsulta libertate, sed sunt efficacia de se, hoc sensu. Quia posito iam illo decreto, post præcōsultā libertatem, non erit necesse illud Decre-

192. tum per aliud infallibilisari, estque illud Decretum infallibiliter, & ab intrinseco, hoc est, non per aliquid superadditum connexum cum futuris, sed ex suppositione determinationis creatæ pro statu conditionato prævisæ.

NOTO IV. Assumit etiam Principiū tale, Gonet: si futura absoluta cognoscit Deus, in suā prædestinatione, est id propter dependentiam quam habent ab illa. sed ab ijsdem causis dependent in statu conditionato futura conditionata, à quibus dependent futura absoluta in statu absoluto, hinc etiam futura conditionata debebit Deus cognoscere, in suo decreto. Sed aliàs etiam dictum est, quòd effectus conditionatus cum effectu absoluto, ab ijsdem principijs pendeat, sed principijs per se & necessariò requisitis, nec supponentibus ipsum statum conditionatum; iam autem ad hoc, vt aliquis pro statu absoluto ponat actionem salutarem, non est princi-

192. principium necessariò requisitum ipsa prædestinatio, aliàs reprobi non possent vnquam elicere actum salutarem aut supernaturalem, quia carerent principio necessario ad operandum, scilicet prædestinatione. Hinc si hæc prædestinatio, non est principium necessariò requisitum ad consensum absolutum, poterit etiam præviderī cōsensus conditionatus salutaris sine prædestinatione conditionata, quæ ipsa cùm formetur ex ipsa suppositione status conditionati, non poterit præcedere ipsum statum conditionatum. vide 1. parte Disp. 5. à num. 504. ad 507. Cæterùm, si nomine prædestinationis veniat sola voluntas conferendi auxilij requisiti etiam ad operationem conditionatā supernaturalem, certè sine sic sumpta prædestinatione, nō poterit nosci consensus conditionatus. *Conceditur* etiam, quòd Deus salua libertate, possit promittere, infallibiliter eventum absolutum

193. secuturum, nam prænoscit, quid esset creatura factura *si*, postea facit decretū de euētu, factoq; Decreto, potest promittere eventū. sed antecedenter ante præuisū cōsensum *si*, nō potest Deus promittere consensum si, salua libertate, nam ante determinationem liberam pro statu conditionato præcedit nonnisi possibilitas, possibilitas autem neutrā partem determinatè repræsentat. Et Deus noscens per scientiam simplicis Intelligentiæ illam possibilitatē, vtramq; partem attingit. hinc antecedenter ad consensum conditionatum, non potest determinatè vnam partem promittere, saluā, vt dixi, libertate. Quæ hic breuiter exposita. lege fusiùs totā Disp. 5. in 1. parte.

NOTO V. Ex dictis ad objectionem quartam. Quòd etiam in libro de Bono Perseuerantiæ, non refutarit August. scientiam conditionatam independentem à Decreto de se efficaci. quale hic adstruit Gonet, sed tantùm dicit non esse responsivum sufficiens, cur his po-

194. tiùs prædicetur Euangelium, illis non. quia hi præuisi sunt consensuri *si*. Eademq; mens fuit & S. Thomæ. Cæterùm, si nomine Prædestinationis intelligat Gonet Decretū conditionatum de dandis auxilijs requisitis ad consensum conditionatum, tale Decretum admittimus, neq; enim consensum conditionatum salutarem, adstruimus nos, esse sine adjutorio supernaturali, quod ipsum adiutoriū habere non possumus, nisi Deo decernente, adeoq; volente illud dare *si*. Insistendo priori illi responsioni, concedimus correxisse Augustinum, id, quod docuerat ad quæstiones Paganorum, quia illic docuerat responderi posse, cur Christus nunc sit incarnatus, quia præuiderat credituros homines, si tunc incarnaretur, quam responsionem exemplo Tyriorum infirmat. Hoc totum colligi potest ex verbis dictis suprà. *Conceditur*, destructo obiecto, destrui scientiam, sed negamus, de-

195. struxisse Augustinum, obiectum scientiæ conditionatæ, de qua emphaticè exclamarat de Prædestin: Sanctor: c. 9. *Quid verius?* sed obiectum hoc destruebat, quòd consensus conditionatus salutaris esse independens à prædestinatione sūptā pro Decreto conditionato, de dandis auxilijs requisitis, quæ etiam nos cum Augustino requirimus. Ea autē quæ adfert ex Tract: 68. in Ioan. & ex libr. 26. contra Faustum, intelligenda sunt de scientia visionis, quæ supponit Decretum de implenda conditione, sub qua præuidebatur euentus *si*.

Ea quæ adfert ex epistola 105. item de Origine animæ cap. 12. verba item illa Prosperi, epistolā ad Augustinum, vbi de semipelagianis loquens ait, *Futura quæ non sunt futura, confingunt.* hunc legitimum sensum habent. Dicebant semipelagiani puniri paruulos vel præmiari propter demerita vel merita conditionata, habereque illa se planè

196. planè atq; ea, quæ ſunt futura, hoc eſt, abſolutè extitura, quam doctrinam eorum damnat Auguſtinus, damnamus & Nos. Hanc autem fuiſſe mentem Auguſtini oſtendunt illa verba de Prædeſtinatione Sanctorum cap. II. *Sed vnde hoc talibus viris in mentem venerit, neſcio, vt futura quæ non ſunt futura, puniantur, aut honorentur merita paruulorum.* Ubi in futuris conditionatis agnoſcit futuritionem, ſed non futurã, quòd important illa verba. Ut futura quæ non ſunt futura, puniantur. adeoq; agnoſcit futuritionem conditionatam, quæ ob defectum Decreti Diuini non eſt vnquam abſolutè extitura. Idem ſignificat Cap. 14. *Si iudicarentur homines pro meritis ſuæ vitæ, quæ non habuerunt morte præuenti, ſed habituri eſſent ſi viuerent, nihil prodeſſet ei qui raptus eſt; ne malitia mutaret intellectum eius, nihil prodeſſet eis qui lapſi moriuntur ſi ante morerentur, quod nullus dicere Chriſtianus audebit.* Vnde hæc pro-

197. poſitio Gonet, *ea quæ ſemipelagiani contendebant eſſe futura. D. Auguſtinus negabat eſſe futura.* ſic eſt modificanda: ea quæ ſemipelagiani contendebant eſſe futura, hoc eſt, inferentia rationem abſolutè dandi præmij vel pœnæ, cùm non habeant abſolutam & exercitam exiſtentiam, negat eſſe futura Auguſt. hoc eſt, inferentia rationem abſolutè dandj præmij & pœnæ. Quòd autem futuris conditionatis etiam veritatem conditionatam negarit Auguſtinus, id non probat Gonet, & pro ſe loquitur Lib. de Prædeſt: cap. 9. Auguſtinus, *Quid veriùs quàm præſciſſe Chriſtum Dominum, &c. qui in eum fuerunt credituri.*

Punctum Difficultatis II.

Argumenta ab auctoritate S. Thomæ.

OBIJCIT I. S. Thomæ Principijs non cohæret doctrina de ſcientia Conditionata. Nam inprimis

198. S. Thomas deſtruit eius Obiectum, quod eſt veritas obiectiva propoſitionum contradicentium de futuro contingenti, nam ſuper Capit. 8. Perihermenias lectione 13. docet propoſitionum contradictoriarum de futuro contingenti, neutram eſſe veram.

RESPONDETUR. S. Thomam, hoc ſolùm velle ſignificare. Futura contingentia libera, ſi ſpectentur in ſuis cauſis, non habent determinatam veritatem, quòd & nos concedimus, & hoc indicant illa verba, quæ adfert ex Primò ſent: Diſt: 38. quæſt: 1. a. 5. ad ſecundum. *Futurum contingens non eſt determinatè verum, antequam fiat*, ſed quo ſenſu? ſubdit ibidem S. Thomas, *quia non habet Cauſas determinatas* Inferes, ne quidem illa prædeterminari, prout ſubſunt illi ſtatui, quia hoc ipſo haberent cauſas determinatas. Sed non negat futuris conditionatis veritatem obiectiuam in illiſmet ipſis; verba

199. eiuſdem ſunt 2dâ 2dæ qu. 171. a. 6. ad ſecundum. *Quamuis Contingentia futura prout ſunt in ſeipſis, ſint determinata ad vnum, tamen prout ſunt in ſuis cauſis, non ſunt determinata, quin poſſint aliter euenire.*

Sed quid importat illa doctrina S. Thomæ, quæ ſic habet 1. parte quæſt: 16. a. 7. ad 3. *Illud quod nunc eſt, ex eo futurum fuit antequam eſſet, quia in cauſa ſua erat vt fieret, vnde ſublatâ cauſâ non eſſet futurum illud fieri: ſola autem prima cauſa eſt æterna, vnde ex hoc non ſequitur quod ea quæ ſunt, ſemper fuerit verum, eſſe ea futura, niſi quatenùs in cauſa ſempiterna fuit, vt eſſent futura, quæ quidem cauſa ſolus eſt Deus*

Hic locus, ſi mens S. Thomæ ſpectetur & difficultas, quam inibi pertractat, ſolùm loquitur de veritate formali, aſſerens, nullam eſſe veritatem creatam æternam, quod non poteſt intelligi de veritate obiectiua, aliàs nullæ darentur propoſitiones æternæ veritatis. Debet

201. ergo intelligi de veritate formali, non negamus autem veritatem formalem contingentium ab æterno, nonniſi à Deo pendere.

Quòd autem S. Thom. de veritate formali illic agat, oſtendunt verba eiuſdem ibidẽ, ad 4. *Quia Intellectus noſter non eſt æternus, nec veritas enunciabilium, quæ à nobis formãtur, eſt æterna, ſed quandoq; incepit & antequam huiuſmodi veritas eſſet, non erat verum dicere, veritatem talem eſſe, niſi ab Intellectu Diuino, in quo ſolùm eſt veritas æterna.* En S. Thomã loquentem de veritate enunciabilium ab intellectu noſtro, adeoque de veritate formali. Rursùs, inibi S. Thomas in Corpore, nihil agit de veritate contingentiũ, ſed vt ſic de veritate, vnde concluſionẽ, ita concipit. *Nulla creata veritas eſt æterna, ſed ſola veritas Diuini intellectus, qui ſolus eſt æternus, & à quo ipſo eius veritas eſt indiſtincta.* quid hic de veritate contingentium. Deniq; loquitur illic S. Thom. ad 3. potius de

201. futuris, abſolutis, & actu exercitis, quæ futuritionem independenter à cauſa, quæ eſt Deus, habere non poſſunt, quòd nos cõcedimus Thomiſtis, requirimuſq; Decretum Diuinum præuium ad futuritionem abſolutam liberorum, licèt illud nõ formetur independenter à præconſulta noſtra libertate, conſequenter illud, quod nunc eſt, v. g. Pœnitentia S. Petri, ex eo futura fuit antequam eſſet, quia in cauſa ſua erat vt fieret. Quæ cauſa eſt ipſe Deus, decernens exiſtentiam Petri, decernens & conditionem, ſub qua præuidebatur hæc pœnitentia implenda: & quia nulla fuit alia cauſa ab æterno niſi Deus, cùmq; independenter à Dei Decreto, nihil exiſtere poſſit, non ſunt illa futura, *niſi quatenùs in cauſa ſempiterna fuit, vt eſſent futura.*

OBIJCIT II. Idem. Quòd per S. Thomam, Deus non cognoſcat res immediatè in ſeipſis, ſed ſolùm in ſeipſo, & in ſua eſſentia tanquam in cauſa, & medio priùs cognito.

202. RESPONDETUR. Concedendo quòd Deus res cognoſcat, etiam in ſeipſo, ſed negando, quòd etiam non cognoſcat illas in ipſiſmet ipſis. Si enim non repugnat ea noſci in illiſmet ipſis, noſci debebunt ab omni noſcitiuo, quod eſt Deus. Sicubi S. Thom. oppoſitum videtur innuere, hoc ſolùm vult, quòd Deus non exſpectet exiſtentiam creaturarum abſolutam, adeoque nec exiſtentiam actuum liberorum abſolutam, cùm antecedenter omnia iſta noſcat. Concedo, quòd Deus alia à ſe videat ab æterno, non in ipſis actu exiſtentibus, cùm ab æterno non exiſtant, ſed in ſeipſo. Concedo, quòd Deus cognoſcendo ſe, qui eſt omnium cauſa, vt loquitur contra gentes S. Thom. cognoſcat alia, quaſi ſuos effectus, ſed nego, quòd etiam non cognoſcat in illiſmet ipſis: nam vnus modus noſcendi, non excludit alium modum noſcendi. Concedo, quòd Eſſentia Diuina, non ſit cauſa rerum adextra niſi vt habet adiun-

203. ctam voluntatem, quæ voluntas abſoluta præcedere debet, ſi ſit euentus abſolutus, præcedit etiam voluntas conditionata, conſenſum conditionatum, de ſeruanda libertate indemni, de dandis prærequiſitis &c. adeoq; nec illa noſcit independenter à Decreto, licèt noſcat independenter à decreto Thomiſtico prædeterminatiuo. Per quod Principium etiam ſolui debet id quod adfert Gonet, ex quæſt: 2. de veritate, ar. 12. in Corpore, & ad 7. & in 1. diſt: 28. q. 1. a. 5. ad 3.

Id quod adfert ex hac quæſtione 14. a. 8. ad 3. hoc ſolùm vult, quòd cùm notitiæ noſtræ dependeant à notitijs ſenſuum, cùmq; ſenſus non verſetur, niſi circa exiſtens, ideò fit, vt naturalia ſint priora ſcientiâ noſtrâ. Dei autem ſcientia non pendet ab exiſtentia rerum. hanc autem eſſe mentem S. Thom. oſtendunt verba eiuſdem ibid. vbi comparat ſcientiam noſtram, cum ſcientia circa domum, ſed illius, *qui*

204. *eius cognitionem*, inquit, S. Doctor. *ex ipſa iam facta capit.* Scientiam autem Dei comparat cum ſcientia Artificis, qui illã domum operatur.

1. 2dæ qu. 93. a. 1. ad 3. hoc ſolùm vult, quòd mala ſit, etiam à posteriori probatio, quòd res ita ſe habeat, quia Intellectus humanus ita illam noſcit, nec eſt in conceptu humano incluſa veritas, quam aliàs appellamus entitatiuam, ex eo, quia Intellectus creatus conceptum illum format, iam autem eſt probatio, rem ita ſe habere, eò quòd illam ita ſe habere, noſcat Deus. Hinc eſt argumentum. Etiam futurum conditionatum ita ſe habere, ſicut illud noſcit ſcientia conditionata, ſed inde nihil eſt, quod contra nos ſequatur.

Concedo item, quòd ſcire Dei, ſecundùm quòd docet S. Thom. in 1. diſt. 39. q. 1. ad 5. ſequatur voluntatem, eò quòd res abſolutè exiſtens, (de qua inibi ait) præſupponat Decretum de illa re, iam præexplicatum, & ſi contendas agi il-

205. lic, etiam de veritate conditionalium liberorum, quale Decretum illa ſupponant, aliquoties dictum. Quantumuis autem Præſcientia abſolutorũ, debeat eſſe fundata in Decreto, quod ſit infallibile, non probatur tamen ex S. Thoma illud ferri, ante præconſultam noſtram libertatem, quo autem ſenſu poſſit dici ab intrinſeco, & eſſe efficax, iam ſuprà relatum.

OBIJCIT III. Quotieſcunq; S. Thom. explicat concordiam noſtræ libertatis cum Diuinis Decretis, recurrit ad infinitam efficaciam Diuinæ voluntatis, attingentis non ſolùm ſubſtantiam, ſed etiam modum libertatis in noſtris operationibus, vt conſtat ex 1. parte qu. 19. art. 8. & Imo, contra gentes cap. 55.

RESSPONDETUR. Negando quòd in concordia noſtræ libertatis cum Diuinis decretis recurrat S. Thom. ad infinitam efficaciam Diuinæ voluntatis attingentis, etiam modum libertatis prædeterminatiuè, quod pluribus auctoritati-

206. bus probatum, vide 1. parte diſp. 5. num. 420. Sed recurrit S. Thom. ad infinitam efficaciam Diuinæ voluntatis attingentis, etiam modum noſtræ libertatis, quia ſcilicet Deus ſeligit liberè auxilia, cum quibus præuidit ſecuturum euentum ſi. Quod ipſum ex illo loco primæ partis colligitur. nam ibidem in Corpore dicit S. Thom. *Vult autem quædam Deus fieri neceſſariò, quædam contingenter*, & tamen poſitâ prædeterminatione nõ contingenter, ſed infallibiliter ſequitur euentus, ſubdit S. Thom. *quibuſdã aptauit cauſas contingentes defectibiles.* & tamen poſitâ prædeterminatione, impoſſibile eſt non ſequi euentum. Deniq; concludit, *non igitur propterea effectus voliti à Deo eueniunt contingenter, quia cauſæ proximæ ſunt contingentes, ſed propterea, quià Deus voluit eos contingenter euenire, contingentes cauſas ad eos præparauit*, en reijcit S. Thom. prædeterminationem,

207. quæ de ſe & ab intrinſeco eſt efficax, & reijcit hoc in cauſas contingẽtes præparatas, quod ipſum verbis differt, à cauſis liberis ſelectis. Nec debuit illic recurrere S. Thomas, ad ſcientiam mediã, tanquam exploratricem conſenſûs, quia ipſa ſcientia, vt iam in antè dictum, non eſt vltimum reſponſivum, cur hic potiùs conuertatur abſolutè, quàm ille, ſed ſelectio Diuina, licèt illa ipſa ſupponat ſcientiam conditionatam.

Concedimus vlteriùs, quòd licèt homo ſit Dominus ſuorum actuum propter deliberationẽ, tamen quod deliberet vel non deliberet, hoc primum debet reduci in primum deliberans, hoc eſt, Deum, ſed ratione motuum primò primorum & gratiarum, quæ ſunt in nobis, ſinè nobis, de quo vide 1. parte, diſp. 5. n. 488. ratione item decreti, quod fecit de ſaluanda indemni libertate, de dandis contemperatis libertati auxilijs &c. &c. Vnde & primo Perihermen. lect. 14. id ſolùm ſi-

208. gnificatur, quòd ex ipſa voluntate Diuina originetur neceſſitas & contingentia in rebus: nam niſi Deus decreviſſet indemnem libertatem ſeruare, niſi dediſſet contemperata principia, non fuiſſet ſalua contingentia in rebus: ratione quorum, reducitur noſtra libertas in Deum, tanquàm in primum deliberans, & primum eligens.

Dictum illud Origenis, quia futurum eſt aliquid, ideò ſcitur à Deo & per S. Thom. & per nos, non debet accipi de ſcientia, quæ eſt cauſa rerum, quæ ſcientia cauſans res per nos, vt dictum eſt primâ parte, eſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ vide 1. parte diſp. 3. n. 86.

Quando autem refert ſententias noſtrorum Gonet, quòd per nos prædeſtinatio habeat certitudinem præſcientiæ, non autem certitudinem cauſalitatis mediorum, id ita accipiendum eſt, quòd cenſeamus, etiam prædeſtinatis non dari media ſalutis de ſe & ab intrinſeco ef-

209. ficacia, vi quorum, nonniſi in ſenſu diuiſo ſequi poſſit negatio operationis, habent tamen certitudinem, quia ſunt auxilia ſelecta & præuiſa, quod eſſent eventum habitura ſi, vnde per nos verba illa S. Thom. quodlib. 12. art. 13. accipiuntur vt ſonant, *voluntati Diuinæ, in negotio prædeſtinationis, non poteſt aliquid reſiſtere, prouidentiaq; eius certiſſimo modo ducit ad finem.* quia ſeligit auxilia infallibiliter, licet liberè, quia ex præuiſione conſenſûs euentum habitura, vnde etiam in principijs noſtris, ſecundùm quæſtionem 6. de veritate art. 3. prædeſtinatio addit præſcientiæ, habitudinem cauſæ, quia ipſa prædeſtinatio cauſa eſt & motiuum Deo, vt conferat illa auxilia, quæ præuiſa ſunt euentum habitura.

De Decretis abſolutis ex parte ſubiecti, conditionatis ex parte obiecti, Notantur quædam.

210. DE his Decretis agit Gonet. Diſput. 5. Art. 3. Ad illa neganda, ſecundum quod prærequirerentur antecedenter ad conſenſus noſtros conditionatos liberos noſcendos, inſiſtendũ ijſdem rationibus, quibus probatum eſt in prima parte, non dari prædeterminationem, & inter alia inculcandum, quòd pro illo ſtatu conditionato auferrent libertatem, aliqua tamen diſcutienda ſunt, ſed conformiter ad dicta 1. parte diſp. 5. num. 518. Hinc

NOTO I. Duplex poſſe cogitari Decretum abſolutum ex parte obiecti, conditionatum ex parte actûs. Primò, vi cuius ipſe Deus alliget ſuam libertatẽ, ad hanc potiùs contradictionis partẽ, circa obiecta merè diſpoſitionem ſuæ voluntatis concernentia. talia decreta nos concedimus, quia ſicut liberum eſt creaturæ, determinare ſuam libertatem ad hanc partem; ita liberum eſt & Deo. Secundò, vi cuius Decreti, decernat Deus abſolu-

211. tè actum aliquem liberum creaturæ. idq; antecedenter ante præuiſum eius conſenſum. & tale decretum nos negamus. Dixi, ante præuiſum eius conſenſum. quia ſi formetur poſt præuiſum eius conſenſum, per ordinem ad ſtatum abſolutum, erit nõ aliud, niſi mera prædefinitio, quam admiſimus 1. Parte diſp. 5. num. 405. Et ſicut admiſimus prædefinitiones pro ſtatu abſoluto, actuum noſtrorum bonorum, ita poſſent admitti & prædefinitiones abſolutæ ex parte actûs, conditionatæ ex parte obiecti, ſed quæ innitantur ſcientiæ conditionatæ, & ex præconſulta noſtra libertate efficaciam habeant, oſtendantq; quid ſeligat futurum Deus, ſi conditio impleretur, quam cæteroqui non implendam eſſe ex altis ſuis conſilijs decreuit Deus, ita vt exiſtentia illa conditionata ſpectet ad ordinem præſentis vniuerſi, vt ſpectabat conuerſio conditionata Tyriorum.

NOTO II. Quid ſentiendum de illa

212. de illa Propoſitione Gonet. Dantur in Deo decreta ſubiectiuè abſoluta & obiectiuè cõditionata. Nam imprimis, ſi hoc ſenſu dicantur illa Decreta ſubiectiuè abſoluta, quia identificantur Deo, qui eſt ens abſolutum & non conditionatũ, hoc ſenſu, indubiè decreta, quæ admiſimus conditionata ex parte actûs, ſunt ſubiectiuè abſoluta, & ipſa ſcientia conditionata, ſiue illa ſit præuia ad decretum, ſiue illud ſequens, erit notitia ſubiectiuè abſoluta. ſed de hoc in præſenti non eſt lis. Deinde, ſi ſit res de Decretis abſolutis ex parte actûs (hoc eſt) per ordinem ad noſtros conceptus, per verbum Volo exprimibilibus, licèt illud ipſum Volo alligetur aliquâ conditione, quandonam illa ſint admittenda, quando reijcienda, dictum immediatè notato primo. Hinc

Concedo, Geneſeos 18. innui decretum conditionatum abſolutum ex parte actûs, conditionatum ex

213. parte obiecti, vi cuius alligat Deus ſuam libertatẽ, Parcam Sodomis, ſi fuerint in ea quinquaginta iuſti. Jdem ſignificat Deus Pſal. 80. quæ etiam alligatio voluntatis Diuinæ erat de exhibendis 12. legionibus, ſi peteret Chriſtus: Item, quòd Adæ filij naſcerentur in gratia originali, ſi Adam non peccaſſet. Huc refer decretum de ſuſcitatione Lazari.

Interdum autem ſignificat Deus & obligat ſe ſelecturum aliqua auxilia, & cauſas, quas præuidit euentum habituras, ſi adhiberentur. eò quòd præconſuluerit ſcientiâ conditionatâ conſenſum liberum creaturæ, & ita promittit Deus per Ieremiam Ierem. 18. quòd ſi Iſràélitæ ſubdituri ſe fuiſſent, Babylonis Regi, eſſet cor illius inclinaturus Deus, vt illis parceret. vbi iam alligagauit Deus ſuam libertatem, hoc promiſſo, ex virtute etiam fidelitatis ad ſeligendum tale auxilium, & tales cauſas. Et hoc punctum oſtendit, poſſe admitti, ſicut prædefinitiones abſolutas Actuum no-

214. ſtrorum bonorum pro ſtatu abſoluto; Ita & prædefinitiones abſolutas ex parte actûs, conditionatas ex parte Obiecti, pro euentibus, quorum conditio nunquam implenda, ita tamen vt illæ ſe habeant, nonniſi per modum ſequentium præconſultam libertatem Creaturæ.

Et ita locus ille, ſi in Tyro & Sidone factæ fuiſſent iſtæ virtutes, poſſet accipi, quòd illic interuenerit prædefinitio abſoluta ex parte actûs, conditionata ex parte obiecti. Item locus ille de Dauide & Salomone, quòd ſi cuſtodiviſſent mandata Domini, regnâſſent ſuper vniuerſum Iſraël, Deo ſcilicet prædefiniente, poſt præconſultã libertatem humanam, & promittente ſeſe lecturum cauſas, ſub quibus præuidebantur ſubdituri ſe liberè Iſraëlitæ, ſanguini huic.

Jn Sententia autem noſtrorum, qui non admitterent prædefinitiones, dici poſſet, quòd Deus ſignificet nonniſi Obiectum, quod præuidit non independenter à volunta-

215. te de dandis principijs ad hoc requiſitis, admittendo ſimul conditionatam voluntatem de ſeligendis auxilijs, ſi conditio illa impleretur.

NOTO III. Illud quod ex S. Auguſt: Lib. de Prædeſt: Sanctorũ, cap. 9. & 10. adfert idem Gonet, Potiùs ex dictis ſignificat Decretum de dandis vel non dandis ſelectis auxilijs, quàm de Actu qui ſit conditionatus ex parte Obiecti, abſolutus ex parte Actûs. Sanctus etiam Thomas in 1. part. Diſt: 46. q. 1. a. 1. ad ſecundum, ſolùm vult poſſe voluntatem Dei in aliquid conditionatè ferri, quod non negamus, quod etiam vult Q. 23. de veritate a. 3. Iam autem 1. parte Qu. 19. art. 7. ad ſecundum, ſolùm oſtenditur alligatio Diuinæ libertatis, quâ ſe alligauit ad reſuſcitandum Lazarum, quia autem intentio auctoris eſt, non tam oſtendere, quòd Deus in iſtis quæ ſunt merè ad libertatem eius ſpectantia, alli-

get

216. get ſe Decreto ſuo abſoluto ex parte actûs, conditionato ex parte obiecti; quàm potius oſtendere talia Decreta à Deo formari, etiam de futurione Actûs liberi conditionati noſtri, idq; præuiè ad conſultam noſtram libertatem, quid illa habitis omnibus prærequiſitis, eſſet actura *Si*. Hinc ad mentem illius attendendo.

NOTO IV. Quòd quando Deus talia conditionata certò & infallibiliter futura pronuntiabat, erat voluntas Dei determinata ad illa producenda, ſed Determinatione ſubſequente præuiſionem, quid eſſet voluntas creata actura *Si*

Conceditur quidem, quòd prædicat Deus aliqua futura, quorum inter ſe nulla eſt connexio, vt cum Regi Ioas 4. Reg. 13. promittitur: Si percuſſiſſes ſepties, deleuiſſes Syriam, ſed illic tantùm ſignificatur coëxiſtentia præuiſa victoriæ cum conditione percuſſionis, quam victoriam ſpectat ad libertatem Di-

217. uinam determinare, oſtenditque Deus determinationem ſuæ libertatis per Actum abſolutum ex parte Actûs, Conditionatum ex parte Obiecti. Quòdſi quæratur de Actibus liberis creatis incidentibus in hanc victoriam, promittit illos Deus non hoc ſenſu, quaſi antecedenter ad præconſultam libertatem illos determinet, ſed quòd ſuppoſitâ præconſultatione ſelecturus eſſet principia, ſub quibus præuidebatur operatio *Si*

Conceditur, quòd Deus paciſcatur de aliquo, & promittat, ſed ſi promiſſum merè ſit Actus Dei liber, facit hoc ſine vlla directione Scientiæ Conditionatæ; ſed ſi inuoluatur Operatio Creata, non promittit eam independenter à præconſultatione, quid eſſet voluntas liberè actura.

Conceditur, rem ab æterno futuram indigere, vt Deus decernat dare illi exiſtentiam in tempore, ſi ſit res de futuro, cuius futuritio ſit aut neceſſaria, aut merè depẽdens à Dei

218. arbitrio, vt cùm Deus decernit ab æterno dare exiſtentiam Soli. Sed rem liberam eſſe futuram, requirit quidem Dei decretum abſolutum, ſed quod non formatur ante præconſultam noſtram libertatem, quid ageret *Si*.

Conceditur, quòd illa quæ non ſunt ex ſe, & ex ſua natura, connexa, non poſſint infallibiliter connecti niſi ab aliqua cauſa extrinſeca & infallibili, ſed infallibilitate vel antecedenti vel ex ſuppoſitione conſequenti, ortâ. vnde & Conuerſio Tyriorum habuit connexionem conditionatam cum prædicatione Chriſti itidem conditionatâ, habuit inquam connexionem ex ſuppoſitione libertatis illorum gratiâ Dei adiutæ, ſed non habuit connexionem infallibilem ex vi Decreti Diuini antecedentis præconſultationem libertatis Creatæ, quid eſſet operatura *Si*.

Quod autem dicit doceri in Logica, quòd quando Conditionalis

219. non eſt vera, vi illationis, non poſſit eſſe vera abſolutè, niſi in vi alicuius cauſæ extrinſecæ, quæ infallibiliter ponat conſequens, poſito antecedente; id etiam accipi debet ſecundùm dicta, vt ſcilicet poſito antecedente ponatur conſequens infallibiliter, vel ex ſuppoſitione antecedenti, vel ex ſuppoſitione conſequenti, qualis ſuppoſitio conſequens eſt, ſuppoſitio exercitij conditionati libertatis, præuiſi poſitâ conditione, quæ ſuppoſitio, ex ſuppoſitione ſuî ad ſe, infert infallibilitatem, ſed non eſt neceſſe infallibiliter poni ſemper conſequens, ex vi alicuius, quòd ſit infallibile antecedenter, adeoq; v. g. ex ſuppoſitione Decreti prædeterminatiui abſoluti ex parte actûs, conditionati ex parte obiecti.

An autem prædefinitiones illæ conditionatæ ex parte obiecti, abſolutæ ex parte actûs, ponendæ ſint in Deo, actu, non ſpectat ad punctum difficultatis, inter nos & Thomiſtas, modò conſtet non formari

illas

220. illas independenter ante præconſultam libertatem noſtram. Iam autem confirmationes tres, quas inibi poſt probationem quintam format Gonet, probant illas debere poni actu, quæ ipſæ non ſunt adhuc demonſtratiuæ, præcipuè in principijs eorum, qui non admittunt prædefinitiones, diceret enim libertatem Diuinam exerceri, circa conuerſionem Tyriorum, per actum volendi dare media, ſub quibus præuidebatur conuerſio, ſi fuiſſet conditio prædicationis. Hancq́ue libertatem nõ exerceri in actu primo, ſed in actu ſecundo, fieriq́; per hanc ſolam volitionem ſatis ſympathiæ, quam habet voluntas Diuina cum intellectu, licèt nullum tum fiat Decretum etiam conditionatum, circa ipſammet conuerſionem. & ex ijſdem Principijs negabunt Decretum ſeu prædefinitionem conditionatam conuerſionis conditionatæ, ex quo principio negant ipſas prædefinitiones, pu-

221. tantes quòd Decretum de dandis auxilijs, ſub quibus præuiſa eſt operatio, ſiue illud ſit pro ſtatu abſoluto, ſiue pro conditionato, non auferat libertatem, cùm auferat prædefinitio, ſiue illa ſit abſoluta ſimpliciter, ſiue ſit abſoluta ex parte actûs, cõditionata ex parte obiecti.

Quando autem quærit Gonet, per quid futurum illud conditionatum tranſeat, à ratione merè poſſibilîs, ad rationem futuri conditionati, ad hoc iam eſt reſponſum primâ parte Diſp. 5. à num. 340. nempè quòd tranſeat ipſo conditionato exercitio libertatis à Deo adiutæ conditionatè. Ea quæ inſuper adfert Gonet de ijſdem Decretis conditionatis, ſunt procedentia ex particularibus noſtrorũ principijs, quæ ſequitur cui lubet, negat cui lubet.

Punctum Difficultatis III.

Argumenta à Ratione.

Fundamenta quæ probant impoſſibilitatem Scientiæ Conditionatæ. 222.

OBIJCIT J. Rationem fundamentalem, quæ à priori demonſtrat per ipſum, impoſſibilitatem ſcientiæ conditionatæ. Conditionatæ inquam, & non Mediæ, propter dicta, quæ vide 1. parte Diſp. 3. num. 104. Sic ergo format argumentum Gonet. Scientia conditionata eſt, cognitio certa & euidens futurorum conditionatorum, ante Decretum, & prædefinitionẽ voluntatis Diuinæ, vt docetur à noſtris. ſed talis cognitio eſt impoſſibilis in Deo. Quia ante Decretum & prædefinitionem voluntatis Diuinæ, determinantis extrahere res, ex ſtatu meræ poſſibilitatis, & dare illis exiſtentiã in aliqua differentia temporis, nihil abſolutè vel conditionatè futurum eſt, nec proinde cognoſcibile, vt tale, ab Intellectu Diuino, Ergo cognitio futurorum 223. conditionatorum ante Decretum & prædefinitionem Diuinæ voluntatis, eſt impoſſibilis.

RESPONDETUR. Maiorem iſtius argumenti, quod debebat eſſe demonſtratio, cùm ſit indefinita, eſſe abſolutè falſam, nam licet non admittamus decretum & prædefinitionem, quâ Deus determinet, vt nonniſi conſenſus v.g. ſequatur conditionatus, admittimus tamen decretum & prædefinitionẽ, vi cuius Deus decernit exiſtentiam conditionatam ipſius voluntatis. Rursùs, admittimus Decretum Dei de ſeruanda indemni libertate, etiam pro ſtatu conditionato, admittimus Decretum Dei de dando cõcurſu, auxilijs, & alijs prærequiſitis, quibus medijs conditionatis, concurſurus eſt Deus conditionatè ad illam conditionatam exiſtentiam effectûs, quæ omnia quaſi à nobis non ponerentur, enuntiat Gonet, quòd ſcientia conditionata ſit ſcientia ante Decretũ & prædefinitionem

224. tionem voluntatis Diuinæ, dicitq́; hanc maiorem conſtare ex ſuprà dictis, & nos negamus id conſtare, & dici à nobis. Quod ſi admittimus Decretum Dei, de concurrendo cum voluntate conditionatè operatura, adhuc oſtendimus, quòd Dei voluntate concurrente, cum voluntate creata, extrahatur conſenſus è ſtatu poſſibilitatis in ſtatum exiſtentiæ Conditionatæ. Nec probat Gonet, id non ſufficere, vide hoc ipſum 1. parte Diſp. 5. n. 247. Hinc in forma, aut eſt neganda maior huic demonſtrationi, aut diſtinguenda: Scientia conditionata eſt ſcientia futurorum conditionatorum ante Decretũ, quo determinet Deus, vt hoc nonniſi quantumvis ſub conditione agat voluntas creata. concedo Maiorem. Scientia conditionata eſt ſcientia futurorum ante Decretum, vi cuius decernat Deus, vnà cum voluntate creata concurrere ad exiſtentiam conditionatam conſensûs. Nego

225. Maiorem, Diſtinctâq́; minori, Nego conſequentiam. Quia verò per nos datur decretum Diuinum conditionatum de concurrendo cum voluntate creata conditionatè operatura, hinc ſicut res omnes in ſua poſſibilitate pendent à Diuina omnipotentia, tanquam à cauſa, ita & in ſua futuritione pendent à libera determinatione Diuina, nõ quidem determinante, vt hoc nonniſi ſub conditione velit voluntas, ſed determinante ad concurrendum cum illa, in ponendo illo conſenſu conditionato.

Quòd autem dicit futurum eſſe id, quod eſt determinatum in cauſa, id negamus verum eſſe de futuris liberis. Inde cauſas illorum dicit eſſe contingentes S. Thomas, vt vidimus ſuprà. Hanc agnoſcimus determinationem futuri liberi in cauſa, quòd ſcilicet debeat habere cauſa vim ſufficientem producendi illius futuri, quam determinationem nos nõ tribuimus voluntati independenter à voluntate Diuina de concurrendo, & ſine cõcurſu Diuino. 226.

INSTAT J. In noſtris principijs, propoſitiones contradictoriæ, non ſolùm conditionatæ ſed etiam abſolutæ, ſunt determinatè veræ ante decretum, ratione oppoſitionis contradictoriæ, vel ſuppoſitionis euentus futuri, ſupponunt enim includi determinatam futuritionem in obiecto.

RESPONDETUR. Propoſitiones prædictas eſſe veras ante Decretum de ipſa fururitione conditionata, ſed non ſunt veræ ante decretum de concurrendo ad illud obiectum, quod importat illa propoſitio.

INSTAT II. Eſſe futurum ſub Conditione eſt aliquid reale, at non eſt aliquid reale intrinſecum rei, quæ futura ſub conditione dicitur, cùm hæc protunc nihil ſit & conſequenter incapax Denominationis intrinſecæ. Ergo eſt aliquid reale ab extrinſeca forma proueniens. At hæc realis & extrinſeca 227. forma, Nulla alia poteſt eſſe aut intelligi, niſi Liberum Dei decretũ, Ergo ab illo conſtituitur in ratione futuri.

RESPONDETUR. Explicandum hoc fuiſſe, quomodo futurum ſub conditione ſit aliquid reale; nam reale ſupponit pro eo quod realiter exiſtit; Iam autem conditio, vt vetus fert proloquium, nihil ponit in rebus. Cæterùm & nos, illud conditionatum futurum dicimus eſſe aliquid reale, prout reale opponitur ficto, non autem prout opponitur alicui Intentionali, & ſtatûs Metaphyſici. Sed quidquid ſit de hoc. Concedamus interim arguenti, quòd futurum conditionatum ſit reale, & quidem ab extrinſeca forma proueniens, concedimus item, quòd hæc extrinſeca forma non ſit aliud, niſi liberum Dei decretum: ſed negamus eſſe illud Decretum prædeterminans, vt hoc nonniſi etiam ſub Conditione velit voluntas, ſed eſt decretũ de concur-

228. concurrendo cum voluntate & de dandis prærequisitis etiam ad conditionatum consensum necessarijs, quo Decreto non præintellecto, nihil potest ab intellectu Dei, vt sub Conditione futurum cognosci, licèt possit cognosci sine decreto Thomistico prædeterminante, vt hoc nonnisi velit voluntas.

Conceditur, primæ Confirmationi; quòd omnis realis entitas competat dependenter à causa Prima, adeoque & futuritio conditionata, Concedimus item, quòd omnia à causa Prima depédeant medio Decreto libero, consequenter & futuritio conditionata dependet à libero Dei Decreto, sed negamus liberum illud Dei decretum esse, vi cuius Deus decernat, vt hoc nonnisi voluntas sub conditione velit, sed vi cuius decernat Deus concurrere ad existentiam conditionatam actûs.

Conceditur confirmationi secundæ: quòd sicut implicat intelligere res 229. vt possibiles, non præintellectâ Diuinâ omnipotentiâ, ita implicat intelligere vt fururas, etiam conditionatè, non præintellecto Decreto Diuino. sed negamus, hoc Decretum debere esse, vt hoc nonnisi etiam conditionatè velit voluntas, sed sufficit Decretum de concurrendo cum voluntate creata &c.

Conceditur Tertio Argumento, quod ipse appellat principale, quòd non possit res transire de statu possibilitatis ad statum futuritionis, nisi medio Decreto, sed Negatur, istud Decretum debere inferre, vt hoc nonnisi velit voluntas.

Conceditur confirmationi primæ: quòd futuritio conditionata includat aliquam actualitatem, quam non dicit mera possibilitas, illaque major actualitas non potest subterfugere Diuinam causalitaté, quam Deus exercet medio Decreto libero. sed negamus illud Decretum esse prædeterminatiuum etiam cõditionatè, vt hoc nonnisi velit voluntas, sed est solùm Decretum de concurrendo cum voluntate ad a- 230. ctum eiusdem, etiam conditionatum &c.

Conceditur Confirmationi Secundæ: quòd conditionatè futurum, debeat respicere voluntatem Diuinam, alio modo dispositam, quàm si esset purè possibile: possibile enim respicit voluntatem Dei potentem cõcurrere, conditionatè autem futurum, respicit voluntatem Diuinam, conditionatè operaturam.

Confirmationi Tertiæ negatur hæc propositio: Fururum est illud, quod est determinatum in causa, nisi determinatione, quæ significet haberi vires sufficientes in Causa, vt effectum producat, sed negamus tales vires voluntati Creatæ competere independenter à voluntate Dei decernente cum Creatura concurrere &c.

Quod attinet ad illam Propositionem: repugnat aliquid absolutè esse futurum, nisi causa Prima per Decretum absolutum sit absolutè determinata ad dandam existenti- 231. am in tempore: Si procedat, quòd illud Decretum formetur de liberis fururis independenter à præconsulta nostra libertate, falsa est, si autem procedat de Decreto, quòd determinet Deus ad dandum reipsâ concursum voluntati absolutè acturæ, talem determinationem Diuinam, sed conditionatam, concedimus prærequiri, ad futurum conditionatum.

Et hæc sunt Argumenta, de quibus enuntiat Gonet: *Multum torquent authores contrarios, & nunquam ab illis satis se expediunt, nec possunt, vt iudico.* Postea pluribus interjectis phrasibus

JNSTAT III. Vera est regula S. August: quam tradit lib. de prædestin: Sanctorum, & de Bono Perseuerantiæ, quòd Deus in sua prædestinatione præsciat futura, & quidquid à Deo præscitur, ab illo etiam prædestinatur, & hinc manifestum est, quòd sicut Deus defacto præscit futura conditionata, etiam

232. illa defacto prædestinat & prædefinit, & quòd si defacto ea non prædestinat, sed solùm prædestinâsset, etiam defacto illa non cognosceret, sed tantùm sciuisset & cognouisset, vnà enim hæc vadunt, præscientia & prædestinatio. vnde si præscientia est actu in Deo, in illo etiam debet esse actu prædestinatio, & è contra, si prædestinatio non sit actu in illo, sed tantùm esset, etiam non est actu in illo, sed tantùm esset præscientia.

RESPONDETUR. Locum illum Aug. hoc solùm velle, quòd futura conditionata, quæ se habeant ad initium salutis, non præsciantur à Deo futura, independenter ab eius auxilio & gratia. Quo posito, Concedo, quòd defacto præsciat Deus futura conditionata, & quòd etiam illa defacto prædestinet & prædefiniat Deus, sed volitione, cui competat actualitas actûs, licèt conditionati, tam ex parte actûs quàm ex parte obiecti, & 2 3. si non daretur volitio actu, quæ sit saltem conditionata ex parte actûs & ex parte obiecti, tunc non præsciret Deus rem actu, sed deberet præscire nonnisi in futuro, quod Dei scientiæ non competit. Vbi vt vides, actum volitionis Diuinæ conditionatum indispensabiliter necessarium etiam ad volitionem conditionatam; suppono duplicem cogitari posse. Vnum, qui sit actu licet sit conditionatus & ex parte actûs, & ex parte obiecti, exprimibilisq; per particulam, vellem; huicq; actui tribuitur sua existentia cõditionata, & actuale, licet conditionatum exercitium libertatis Diuinæ. Alius autem actus voluntatis conditionatus cogitari potest, qui nullam actualitatem importet, etiam conditionatã ex parte actûs, & ex parte obiecti, sed sit mera suspensio actûs, & reiectio in futurum exercitij libertatis, sine vllo actuali exercitio, adeoq; pro præsenti omissio actûs. Prior ille actus Diuinæ voluntatis est sufficiens, vt in prædestinatione, modo explicato, 234. Noscat Deus futura conditionata, sed si secundi generis poneretur à nobis volitio in Deo, vi illius non sciret Deus actu rem, sed futurum esset vt sciret, sicut & futura esset ipsa volitio. Et sicut ille actus Pœnitentis, vellẽ non peccasse, quantumuis sit actus conditionatus ex parte actûs, importat tamen exercitium voluntatis, & non meram actûs suspensionem, & reiectionem in futurum; ita & actus volitionis Diuinæ de concurrendo, etiam ad volitionem conditionatam, licèt sit conditionatus ex parte actûs, importat tamen exercitium actuale, licèt conditionatum volitionis Diuinæ. Consule circa tales actus dicta de Pœnitentia. Disp. 1. num. 78. Consequenter, quando per Nos, censetur reijcere ad sequens signũ Deus formationem sui decreti de operatione, ad sequens, inquam, signum, scientiam conditionatam, censetur reijcere formationem sui decreti quod sit absolutum, & sicut 235. positio conditionata ipsius conditionis, quia supponitur ante futuritionem conditionatã, nec positio conditionata ipsius conditionis, censetur esse improportionata futuritioni conditionatæ, ita positio conditionata ipsius decreti conditionati ex parte actûs, supponi debet ante futuritionem conditionatam, nec erit improportionata ipsi futuritioni condionatæ.

Quando autem suprà admisimus posse Concedi prædefinitiones conditionatas, concessimus, vt videre illic est, quòd sint præuiæ non ad consensum conditionatũ, sed quòd formari possent post consensum conditionatum.

INSTAT IV. Decretum illud obiectiuè existens in mente Diuina, pro illo priori quo cognoscit futura conditionata, non obijcitur menti Diuinæ, vt purè possibile, non obijcitur etiam protunc vt futurum, futuritio enim repugnat Diuinis Decretis. Ergo pro illo

236. priori obijcitur intellectui Diuino vt præsens, & exercitè existens, cùm inter possibile futurum & præsens, nullum detur medium.

RESPONDETUR. Hanc obiectionem iam non probare directè, quòd etiam futuritionem conditionatam liberam debeat antecedere Decretum, vt hoc nonnisi conditionatè fiat, nec probat non sufficere Decretum conditionatum ex parte actûs, circa quod tamen est lis inter nos, sed transit ad aliam difficultatem, quid sit Actus cōditionatus ex parte actûs. quæ difficultas est eadem, siue quis ponat non esse sufficiens tale Decretum, siue ponat esse sufficiēs: redit enim difficultas, quid sit talis actus in Deo. Et quia hæc difficultas habet difficultatem resolubilem ex materia, quid sit actus Diuinus liber, hinc per eadem Principia solui debet. Concedo ergo, quòd illud Decretum, non obijciatur menti Diuinæ, vt merè possibilie, sed negatur,

237. quòd non obijciatur tunc vt futurum futuritione absolutâ, si ipsum futurum sit in statum absolutum educendum, licèt non obijciatur tunc vt futurum, futuritione excludente etiam actualitatem volitionis ex parte actûs conditionatæ. Ad illam Propositionem quod attinet. futuritio repugnat Diuinis Decretis, ex materia de Actibus liberis Diuinis responderi potest. Futuritionē Entitatiuā repugnare Actibus Diuinis, sed non futuritionem terminatiuè, & pro connotato importatam. seu vt alij dicunt, repugnare actui Diuino futuritionem secundùm id, quod dicit Actus Dei in Recto, licet non repugnet Actui Dei, futuritio, secundùm id, quod dict Actus Dei in Obliquo. In nostris Principijs dici potest, futuritionem formalem repugnare Actibus Diuinis, sed non repugnare futuritionē æquiualentem, hoc est, faciendo id per actum præsentem, sine futuritione, quod in creatis faceret futuritio. de quo vide 1. parte disp. 8. num. 9. & in materia de Pœniten: Disp: 3. a. n. 202. ad 241.

238. Vnde vlteriùs conceditur obijci illud Decretum intellectui Diuino, vt præsens, & exercitè existens, sed præsentialitate & exercitatione conditionatâ, etiam ex parte actûs, adeoq; est præsens, sed præsentialitate excludente negationem hanc, quòd non exercuerit se circa illud obiectum voluntas Diuina, sed non est præsens præsentialitate excludente negationem conditionis ab ipsomet actu, & faciente, ne actus ille sit conditionatus etiam ex parte actûs. Conceditur, inter possibile & futurum & præsens, nullum dari medium, sed nego illud Decretum non esse præsens præsentialitate inuoluente rationem conditionati etiam ex parte actûs, licèt non sic præsens præsentialitate excludente conditionem, etiam ex parte actûs.

Continuatur Probatio.

239. JNSTAT V. Non minùs repugnat Diuinis Decretis conditionata futuritio, quàm absoluta, ideò enim repugnat futuritio absoluta, quia repugnat Deo absoluta mutatio, cui repugnat etiam conditionata mutatio.

RESPONDETUR. Repugnare Diuinis Decretis futuritionem secundùm id, quod dicunt Diuina Decreta aliquid in ratione Entis in Recto, pro subiecto &c. sed non repugnat Diuinis Decretis secundùm id, quod dicunt pro connotato in obliquo, conditionata futuritio. Repete & illam aliam distinctionem, quòd futuritio conditionata formalis repugnet Decretis Diuinis, sed nón repugnat futuritio conditionata æquiualenter, faciendo hoc sine futuritione & mutatione, quod in creatis faceret futuritio, & mutatio. *Hinc*

Conceditur ad Confirmationē, quòd futuritio conditionata Decreti consistat in eo, quòd Decretum sit futurum,

240. turum, si ponatur aliqua conditio, sed non futurione Entitatiuâ, futuritione in Recto, futuritione formali. Si autem non erit futuritio in ratione Entis, nec futuritio formalis, nondum mutabitur sub tali conditione voluntas Diuina.

Conceditur. Ad Confirmationē ampliorem. Quòd futuro conditionato non repugnet Transitus in futurum absolutum, si purificetur conditio, si cætera sint paria, nempè si futuritio cōditionata sit secundùm id, quod importat illa res in ratione Entis & formaliter, tunc erit transitus in ratione Entis & formaliter, sed si futuritio sit ratione cōnotati & per præsens æquiualenter præstando, quod præstaret in creatis futuritio, non erit necesse vt illic sit transitus & mutatio Entitatiua.

En difficultatem totam à materia de Prædeterminatione translatam ad materiā de Actu Dei libero. Sed per quid distinguetur Actus

241. voluntatis Diuinæ, quem habet circa possibilia ab Actu voluntatis Diuinæ, conditionato ex parte actûs & ex parte obiecti. Certùm est, non fore distinctionem in ratione Entis, cum vterq; sit ipsemet Deus. nec erit distinctus ratione aliûs & aliûs entitatiuè obiecti, nam idem Ens quod erat possibile, est futurum conditionatè; & idem entitatiuè, est futurum absolutè, si ponatur reipsâ extra causas. Erit tamen in hoc distinctio, quia actus circa possibilia est actus necessarius. Actus circa futura conditionata, est Actus liber: erit etiam distinctus, ratione alius & alius statûs obiecti: nam pro statu possibilitatis importabit obiectum nonnisi connexionē prædicatorum, pro statu conditionato existentiam sed conditionatā, pro statu absoluto, exercitam; quo autem modo, ipsi illi actus versantes circa existentiam conditionatam & absolutam distinguantur, petatur ex materia de Actu Dei libero.

INSTAT VI. principaliter.

242. Si per nos effectus qui est, requirit Causam quæ sit, & effectui qui erit, sufficit Causa quæ erit, & effectui qui esset, sufficit per nos causa quæ esset, sequitur, quòd futura absoluta non requirant in Deo aliquod Decretum actuale & exercitum, sed tantùm Decretum quod erit, quod non concedemus. Sequela autem probatur: futura enim absoluta non sunt actu sed erunt. Ergo si effectui qui erit, sufficit Causa quæ erit, etiam sufficiet Decretum quod erit.

RESPONDETUR. Etiam hanc totam difficultatem pendere ab explicatione, quid sit actus Dei liber, ita tamen, vt nunquam dicatur ipse actus liber de nouo quoadrem & esse, quod habet in Deo, aduenire, nec Decretum illud erit quoad rem futurum, licèt habeat denominationem futuri,

Porrò de futuris sunt quædam Decreta Dei, quæ debent à nobis intelligi, vt iam exercita & ita Decretum de futuro Antichristo, est

243. Decretum exercitum: Decretū autem de danda pluuia cras intuitu supplicationis, vel voluntas condonandi, cras contritionem elicituro Petro post mortale ab eo perpetratum hodiè, est volitio quo concipitur à nobis cras ponenda, non quòd in Deo non sit Actus qui est cras futurus, sed quòd quoad denominationem, connotationem, æquiualentiā concipi debeat, tanquam quid futurum, illaq; de futuris, debet concipi Deus, habere præsentia Decreta, quæ per scripturam, promissionesq; Dei, & prædictiones, nobis reuelata sunt; illa autem concipitur habiturus non quoad rem, sed quoad denominationem, Connotationē, æquiualentiam ad futuritionem, quæ cæteroqui reuelata non sunt nobis, nec promissa, nec prædicta in particulari. Hoc posito,

Conceditur argumento primo in contrà, quòd licet in futuris conditionatis non sit aliqua Entitas actualis,

244. lis, reperiatur tamen in illis veritas actualis, adeoq; supponens decretum Dei actuale & exercitum, sed actualitate non excludente, ne ille actus sit conditionatus ex parte actûs, sed actualitate excludente negationem positionis talis actûs.

Conceditur Argumento Secundo in Contrà, quòd res conditionatè futura dicat ordinem ad habendam existentiam si poneretur conditio, & quòd hic ordo sit præsens & non futurus, exposcatq; causã præsentẽ & existentem, quæ est Decretum actuale, sed actualitate stante cum hoc, vt ille actus sit conditionatus ex parte actûs, licèt non debeat intelligi non positus.

Conceditur Tertio Argumento in Contrà, quòd res futura sub conditione & futuritio ipsa cõditionata, sit obiectum Deo formaliter & actu liberum, adeoq; quòd supponat in Deo Decretum aliquod actuale & exercitum, sed non est necesse vt illud Decretum non sit conditio-

245. natum etiam ex parte actûs, adhuc enim & tali actu posito, exercetur illo actu voluntas Diuina.

Ad illud quod addit, quòd per nos res absolutè futura exigat Decretum seu volitionem existentem defacto in Deo. si sit res de existentiâ in ratione Entis, vera est propositio, si autem sit res de existentia quoad denominationem, Connotationem, æquiualentiã, subdistinguitur, quòd scilicet etiam sub hac formalitate debeat concipi Decretum vt existens, si obiectum illud sit reuelatum aut promissum, sed non est necesse vt concipiatur vt existens, si obiectum non sit reuelatum. vt v.g. non est necesse, vt concipiamus quoad suam terminationem esse completam volitionem hodiè, de danda cras pluuia, pro qua danda orabitur cras.

Conceditur Argumento in Contrà Quarto Principali. Quòd sicut res possibilis, quamuis non sit effectus existens defacto, sed tantùm possibiliter, tamen requirat defacto Omnipotentiam Diuinam vt defacto

246. existentem; sic consequenter effectus sub conditione futurus, exposcet essentialiter existentiam exercitam Decreti Diuini, sed exercitam ita, vt tamen ille actus sit conditionatus ex parte actûs.

Conceditur Responso Gonet, quod format contra doctrinam Suarij, quòd futuritio dicat carentiam existentiæ, sed qualem; si futuritio sit in ratione Entis, dicet carentiam existentiæ pro illo instanti reali quo necdum est, sed si futuritio sit quoad denominationem, Connotationem, æquiualentiam, dicet carentiam existentiæ nonnisi sub ratione denominationis, Connotationis &c.&c. qualem Carentiam existentiæ, non repugnat habere Decretis Diuinis, quoad illam denominationem sumptis.

Conceditur Argumento Quinto in Contrà. quòd per Nos Decretum illud dicatur non esse actuale & exercitum, actualitate faciente, ne ille actus sit conditionatus ex parte

247. actûs, sed non hoc sensu illud Decretum non est actuale, quasi per illud non exerceat sese actu libertas Diuina. Unde vlteriùs Decretum absolutum ex parte Actûs præcedens futuritionem conditionatam liberam, dicit imperfectionem in Deo ex suppositione, quòd velit indemnem seruare libertatem, & vi suâ faciens, vt nonnisi hoc fiat conditionatè. Hinc etiam postea, quando est aliquod liberum absolutè futurum, ob eandem rationem non format Deus decretum non præconsultâ nostrâ libertate, nec decernit, vt absolutè hoc nonnisi vi illius Decreti fiat. Consequenter, quo sensu dicit imperfectionem, illud Decretum, si esset præuium ante consensum conditionatũ, ideoq; nec ponitur ante consensum conditionatum; eodem sensu dicit imperfectionem, si ponatur ante consensum absolutum liberũ, adeoque nec ponitur ante consensum absolutum liberum futurum.

Conce-

248. *Conceditur Argumento Sexto*, quòd Decretum illud non esset concomitans, vel subsequens, aliàs actus ille conditionatus non penderet à Decreto & voluntate Diuina, & eius concursu, quod est absurdum. Esset ergo antecedens futuritionẽ conditionatam liberam. Conceditur Decreto absoluto, determinante vt hoc nonnisi fiat absolutè, & formato independenter à præconsulta nostra libertate quid esset actura, auferendam libertatẽ creaturæ in operando, & si antecedens, futuritionem conditionatam, quod concedimus, Decretũ importaret, quantumuis conditionatè ex parte obiecti, & hoc nonnisi conditionatè fiat, auferendam fore libertatem. non est enim maior ratio cur illam non auferret conditionatè pro statu conditionato, cùm auferat absolutè pro statu absoluto, & sicut ignis applicatus vrit, ita etsi applicaretur vreret, consequenter si Decretum pro statu absoluto aufert liberta-

249. tem, auferret & pro statu conditionato. Quia autem per nos non formatur illud Decretum antecedens futuritionẽ conditionatam, vt hoc nonnisi fiat sub conditione, fit vt illud Decretum non auferat libertatem.

Conceditur Confirmationi, quòd Decretum illud antecedens futuritionem conditionatam non sit Decretum prædeterminans, nec est indifferens hoc sensu, quòd debeat cogitari nondum formatum à Deo, sed est indifferens eò quòd non determinet, vt hoc nonnisi fiat conditionatè. Et hoc sensu non causaret Determinationem voluntatis creatæ, quia non determinaret antecedenter vt hoc nonnisi conditionatè velit voluntas, sed causaret determinationem, quia mediâ omnipotentiâ & concursu illam ipsam determinationẽ, quam ponit creatura, comproduceret conditionatè, & daret illi conditionatè existentiam.

Numero septimo, immeritò supponit Gonet, quòd illud Decretum

250. non habeatur actu, licèt vnà simul sit Decretum illud conditionatum ex parte actûs. Quod in præsenti fermè in omnibus argumentis immeritò supposuit Gonet.

Conceditur, vlteriùs argumento octauo, quòd si tale Decretum etiam conditionatum ex parte actûs, non poneretur tunc illa scientia, vtpote non supponens vllum Dei Decretum, non foret libera sed potius necessaria, sed nos concedimus, dicto sæpiùs sensu esse illud Decretum actuale, estq; illa scientia libera, non hoc sensu, quasi liberum sit Deo, cognoscere vel non cognoscere obiectum, suppositâ eius futuritione, sed hoc sensu, quòd suppositio ipsa sit libera, & non determinata aliunde, vt hoc nonnisi fiat. Conceditur vlteriùs, non fore hoc sufficiens saluativum, cur illa scientia attactiua futurorum contingentium liberorum, esset libera, quod ipsum illud obiectum conditionatum possit aliter & ali-

251. ter se habere. nam hoc saluaret contingentiam sed non libertatẽ sed requirimus insuper Decretum illud antecedens futuritionẽ conditionatam actu in Deo, actualitate excludente negationem existentiæ illius Decreti, sed non faciente, ne illud Decretum sit adhuc conditionatum etiam ex parte actûs.

In addito, quod vltimò ponit Gonet, non probat, quod si Decretum illud non antecedat inferendo vt hoc nonnisi fiat, non probat inquam, quòd scientia illa, casualiter & fortuitò Deo sit competitura, cum enim ex essentialibus omnis scientiæ prædicatis, sit determinata Omniscientia ad noscendũ quodcunq; noscibile, non casu sed vi inclusa in ratione suæ omniscitiuitatis, determinatur ad noscendum quodcunq; noscibile, adeoq; & ad noscenda futura conditionata libera.

Quia tamen ita Deus est determinatus vt non noscat noscibile, an-

tequam

252. tequam illud ſit noſcibile, hinc ante notitiam poſſibilitatis non intelligitur Deus exercere ſeſe ſcientiâ viſionis, quæ ſupponit poſſibilitatem. ita, quia ante determinationem conditionatam creaturæ, ad quam Deus ponendam concurrit ſuâ Omnipotētiâ applicatâ per Decretum conditionatum ex parte actûs, non eſt noſcibile futurū conditionatum liberum, ideò illud Deus non dicetur ante hanc determinationem creaturæ, vel noſcere, vel poſſe illud noſcere, & ne dicatur illa ſcientia competere Deo ante omnem intentionem, ſufficiet ponere actū voluntatis Diuinæ, quantumuis conditionatum ex parte actûs.

Infer. ſi ſuppoſuiſſet Gonet, vt ſupponere debuit, nos non admittere quidem Decretum conditionatum, vt hoc nonniſi fiat, admittere tamen, Decretum conditionatum ex parte actûs, quo tamen de facto exerceat ſe voluntas Diuina, alia propoſuiſſet Argumenta.

253

FVNDAMENTA ALIA.

Quæ probant Impoſſibilitatem eiuſdem ſcientiæ conditionatæ.

OBIJCIT J. Gonet. Nulla poteſt dari in Deo, ſcientia imperfecta, & quæ dependeat, & menſuretur à rebus, quantum ad veritatem & certitudinem. ſed ſcientia conditionata eſt imperfecta, cùm ſit purè ſpeculatiua, vt pote antecedens Decretum actuale voluntatis Diuinæ, & non facit, ſed ſpeculatur tantùm, & explorat futuritionem conditionatam, Ergo ſcientia illa eſt imperfecta.

RESPONDETUR. Quod attinet ad Maiorem. illa vera eſt de certitudine entitatiua & formali, hæc enim accipitur ab ipſamet omniſcientia, quæ res infinita infallibilitate attingit, ſed non eſt vera, de certitudine obiectiua & terminatiua, nam ea & accipitur à rebus & ab illis menſuratur. 254. Nam cùm Deus dicit, Ignis applicatus vrit, & cùm Deus dicit, Homo eſt animal rationale; vterq; actus in Deo, quoad certitudinē Entitatiuam & formalem, eſt æqualis, ſed certitudo obiectiua & terminatiua inæqualis eſt. nam illius prioris actus certitudo obiectiua eſt Phyſica, & à Deo impedibilis, poſterioris autē actûs certitudo eſt metaphyſica, & inimpedibilis. Vnde etiam certitudo obiectiua ſcientiæ ſimplicis Intelligentiæ eſt maior obiectiuè, quia inimpedibile eſt etiam à Deo, ne v. g. homo ſit animal rationale, quod obiectum eſt ſcientiæ ſimplicis Intelligentiæ; iam autem obiectiua certitudo ſcientiæ conditionatæ, non eſt tanta, cùm ſit impedibilis, Deo v. g. non ponente Decretum conditionatum ex parte actûs, licèt vtraq; ſcientia conueniat in æquali certitudine entitatiua, ſeu formali. Et hæc de Maiori. Quantum attinet ad Minorem, in qua lis eſt, ne- 255. gamus ſcientiam conditionatam eſſe purè ſpeculatiuam hoc ſenſu, quaſi non præſupponat vllum Decretum etiam conditionatum ex parte Actûs, licèt non ſupponat antecedens Decretum conditionatum, vt hoc nonniſi conditionatè velit voluntas. quo decreto medio nō ſpeculatur tantùm, nec explorat tantùm futuritionē cōditionatā, ſed illā cauſat. At quomodo? Comprincipiando eam per Omnipotentiam à Decreto prædicto applicatam, vnà cùm voluntate còagente & comproducente illam futuritionē. Et ſicut Gonet, dicit peccatum noſci, non ſine Decreto permiſſiuo, voluntateque concurrendi, ad Entitatem actus peccaminoſi, ita noſcit Deus futuritionem conditionatam conſenſûs v. g. non independenter à Decreto conditionato ex parte actûs, quod ſimul cōiunctum eſt voluntati concurrendi, cum voluntate creata, ad Entitatē illius futuri conditionati. Quæ reſpon-

256. reſponſio, quòd ſcilicet Deus concurrat etiam ad Entitatem futuritionis conditionatæ, eſt prætrita in noſtris Principijs, & tamen obijcit Gonet, quaſi non teneremus illam futuritionem etiam à Deo produci.

OBIJCIT II. principaliter. Illa ſciētia eſt impoſſibilis, quæ nullum habet nec poteſt habere medium, in quo infallibiliter attingat ſuum Obiectum. Scientia autem Media eſt huiuſmodi, Nam illa non coëxiſtunt æternitati, cùm nunquā ſint habitura eſſe, in propria menſura defectu conditionis, quæ nunquam purificabitur.

RESPONDETUR. Negando Minorem, & licèt futura illa non coëxiſtant æternitati abſolutè, coexiſtunt tamen conditionatè habentq; eſſe conditionatum.

Conceditur itaq; quòd Deus ante omne Decretum actuale ſuæ voluntatis, quo dicat, hoc nōniſi fiat conditionatè, cognoſcat certò futura 257. conditionata, licèt non cognoſcat ante omne decretum actuale ſuæ voluntatis conditionatum etiam ex parte actûs, & inuoluens decretum ad concurrendū cum volitione creata, Quo Decreto poſito, tum primùm cognoſcit cōditionata obiecta in veritate illorum obiectiua, decretumquè illud, eſt medium Obiectiuū & priùs cognitum, nō in hoc ſenſu, quod in illo determinatè quid futurum ſit cognoſcatur, ſed hoc ſenſu, eſt medium obiectiuum & priùs cognitum, Quia niſi præſupponeretur illud decretum, nec poſſet præſupponi euentus conditionatus, Conſequenter notitia euentûs ſupponit notitiam illius decreti.

Cōceditur etiam S. Dionyſio, quòd Deus non ſecundùm viſionem ſingulis ſe immittat, quaſi eius notitia pendeat à rerum præſenti exiſtentia, perinde atq; viſio corporalis, ſed quòd ſciat omnia, eò quòd contineantur in eius omnipotentia tanquam in cauſa. & ſicut quamuis noſcat Deus omnes creaturas in 258 ſua omnipotentia tanquam in cauſa, non obeſt quominus illa noſcat etiam in ſua eſſentia tanquam continente eminenter perfectionē rerum creatarum, ita nec hæc duo media derogabunt, quò minùs in illiſmet ipſis, noſci poſſint creata. S. Thomas 1. parte q. 14. a. 5. ad 1. quando dicit, quòd Deus id quod eſt extra ipſum non intueatur niſi in ſeipſo, ſolùm ſenſum facit negatiuum, quòd ſcilicet cum illa nō ſint exiſtentia in ſeipſis, exiſtant tamen in Deo, intuitiuè etiam in Deo noſci poſſint, eò quòd notitia illa non pendeat ab exiſtentia obiectorum, præcipuè cùm etiam notitiæ creatorum in illiſmet ipſis fundamentum primum habeat Deus in ſe ipſo. Hoc etiam ſenſu Deus intuetur omnia in ſeipſo, quia omnium quæ noſcit intuitio, ſeu ſpecies expreſſa, eſt ipſamet illius ſubſtantia, quæ eſt ipſemet Deus. Hæcq; videtur eſſe mens & S. Auguſtini, & S. Thomæ inibi, neq; 259. enim loquuntur ibi de medio cognito.

Conceditur, quòd futura gaudeant veritate obiectiuè determinata pro ſtatu conditionato antecedenter ad Diuinum decretum, vt hoc nonniſi fiat conditionatè, ſed non gaudent illa veritate antecedenter ad Diuinum Decretum de concurrendo ad futuritionem conditionatā, quæ veritas obiectiua non poteſt cogitari ante tale decretum. Hoc autem quod infallibiliter coniungit extrema propoſitionis conditionatæ in conſenſu conditionato libero, eſt voluntas creata, vnà cum Deo ſibi còóperante.

Conceditur vlteriùs, quòd obiectū ſpecificatiuum diuini intellectus ſpecificatione intrinſecâ & entitatiuâ, ſit ſola eſſentia Diuina, ſed nō ſpecificatione extrinſecâ, & quòd extrinſecè ſpecificari intellectus Diuinus non poſſit ab aliquo creato, id non probat Gonet, quantumuis id dicat nihil habere ſolidi, quod proban-

260. probandum fuisset, nec probat Diuinam essentiam non æquiualere speciei impressæ in ordine ad repræsentandum creatæ:

Conceditur quòd Deus ante determinationen suæ voluntatis non sciat quot Angelos esset producturus, ex hypothesi quòd vellet creare alium mundum. Tamen non requiritur decretum voluntatis, vt hoc nonnisi conditionatè fiat à voluntate creata, ad hoc vt noscatur volitio illa libera conditionata. Cùm enim in casu priori, exerceat se sola libertas Diuina, illius solius erat determinatio præsupponenda, quia autem in futuritione conditionata libera, exercet sese etiam libertas creata, hinc ante determinationem conditionatam liberam, productâ à volũtate creata, cum qua concurrit Omnipotentia, non potest præuideri illa futuritio. Vide eandem obiectionem 1. parte Dis. 5. 285. Et licèt nõ minùs pertineat ad prouidentiam & causalitatẽ Dei id, quod **261** operatur ad extra mediantibus causis secundis, ac illud quod operatur immediatè per se ipsum; tamen dum mediant causæ secundæ illæ quantumuis agant dependenter à Decreto Diuino, tamen debet illis Deus aptare contingentes causas ex phrasi S. Thomæ, consequenter non decernere, vt hoc nonnisi conditionatè fiat, sed decernere de concurrendo ad hoc, quod liberè voluntas aget conditionatè.

OBIJCIT III. Ante decretũ Diuinum, nec concipi potest aliquis actus liber etiam conditionatè futurus. Ergo nec scientia conditionata antecedẽs hoc decretum. Antecedens probatur. Impossibile enim est quòd aliquis actus contingens & liber absolutè, vel ex hypothesi futurus, habeat determinatã habitudinem ad voluntatem creatam, quin etiam habeat ad decretum Diuinũ habitudinem, tanquam ad Primam Causam efficientem, à qua intrinsecè dependet determinatio & cõoperatio nostri arbitrij.

RESPONDETUR. Conceditur **262.** quòd consensus conditionatus habeat determinatam habitudinem ad decretum voluntatis Diuinæ, de concurrendo ad volitionem conditionatam, licèt non habeat determinatam habitudinem, ad decretum, quo dicat Deus, vt hoc nonnisi fiat conditionatè. Et sicut non habet determinationem sui conditionata futuritio in voluntate, tanquam in aliquo præuio, sed determinatio eius est ex suppositione sui ad se, quæ suppositio supponit tamen antecedenter voluntatem. Ita volitio illa non supponit determinationem sui in decreto Diuino conditionato, vt hoc nonnisi fiat, licet supponat decretum & volitionem ad concurrendum, cum voluntate creata. Conceditur quòd liberum nostrum arbitrium non sit primum liberum, non enim à se habet libertatem. illa tamen propositio. *quòd liberum arbitrium non sit primum mouens aut se determinans*, si hoc sensu procedat, quòd non habeat à se & independentem à Deo **263.** determinationem, vera est. Sed si faciat hunc sensum, quòd voluntas non possit agere nisi determinata à Deo, vt hoc nonnisi agat, est falsa, & difformis S. Thom. in secundum dist. 39. quæst. 1. Articulo 1. *Ipsa potentia quantum est in se, indifferens est ad plura, sed quòd determinate exeat in hunc actum vel illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate*, licèt item sit liberum arbitrium, liberum per participationẽ, neq; habeat absolutum dominium suæ determinationis, hoc sẽsu, quasi à Deo infringi, aut aliò, quò vellet Deus, verti non possit, sed hoc sensu, quòd Deo volente seruare libertatis jura, non determinetur à Deo, vt hoc nonnisi agat.

Conceditur quòd Deus sit primũ Ens per essentiam, adeoq; & primum liberum, concedimus item, quòd sicut impossibile est esse Ens independens in suo esse immediatè à Deo, tanquam à Causa vere efficienti,

264. ficienti, ita impossibile est dari determinationem liberi arbitrij futuram ex hypothesi, quæ non pendeat à Deo tanquam à Causa efficiente. Concedimus item, illam futuritionem dependere à libero Decreto Dei volentis, vt liberum artrium se determinet, non hoc sensu, quasi illã determinet Deus, vt hoc nonnisi velit, sed eo sensu. quòd fecerit Decretum non impediendi illius libertatem, sed concurrendi ad quamcunque determinationem creaturæ. Auctoritas S. Th. ex primâ parte quæst: 19. artic. 3. ad quintum, non hoc significat, quòd voluntas creata ab alio determinari debeat, vt hoc nonnisi velit, nam hoc, loco immediatè à nobis citato, reiecit S. Thom. sed hoc solùm vult, quòd Causa Creata non habeat omnia principia necessaria ad operandum, sed indiget compleri aliunde, vt compleatur voluntas etiam pro statu cõditionato per Principia à Deo oblata. cùm tamen De- **265.** us, qui habet ex se necessitatem, vt loquitur inibi S. Thom. adeoque omnia complementa operandi, nõ indigeat aliunde compleri, de quo etiam vide 1. part. disp. 5. n. 473.

Fundamenta, quibus demonstratur inutilitas Scientiæ Conditionatæ.

EXaminandæ sunt hæ demonstrationes.

OBIJCIT I. Si scientia Media esset necessaria, esset necessaria ad dirigendum Deum in suis Decretis absolutis, & ad fundandam certam & infallibilem sciẽtiam futurorum absolutorum, ad hoc autem non est necessaria, vt enim Deus per scientiam mediam dirigatur in suis Decretis absolutis, deberet dari in intellectu Diuino prioritas quædam & subordinatio inter cognitionem futurorum conditionatorum, & absolutorum, sed hoc nõ potest dici iuxta principia nostra. nulla enim potest dari subordinatio **266.** & prioritas in intellectu Diuino, inter cognitionem futurorum conditionatorum & absolutorum, si nullum possit dari instans vel signum rationis, in quo res contingẽtes & liberæ sint priùs cognoscibiles à Deo, vt conditionatè futuræ quàm absolutæ, tale autem signum rationis in nostris principijs dari non potest, nam iuxta nostra principia in quocunque signo rationis imaginabili, ac proinde etiam in signo antecedenti, in quo in Deo ponitur scientia Conditionata, possunt formari Propositiones contradictoriæ de futuris absolutis, quarum vna est determinatè falsa, ex vi & natura oppositionis contradictoriæ. Unde cùm nulla possit dari veritas cognoscibilis, quæ lateat lumen infinitũ intellectûs Diuini, Deus in signo antecedenti decretũ, non minùs cognoscit veritatem obiectiuã Propositionũ contradictoriarũ de futuro contingenti absoluto, quàm **267.** de futuro cõtingenti conditionato.

RESPONDETUR. Per nos dari veritatem obiectiuam conditionalium, in illismet ipsis attingibilem, dari & veritatem consimilem in futuris absolutis liberis, sed nõ quomodocunq; spectatã sed de futuris positis à causis illis, quæ indispensabiliter sunt necessariæ, inter quas est ipsum Decretum Dei proportionatum, ita vt antecedenter ante futuritionem conditionatam, sufficiat Decretum conditionatũ ex parte actûs & obiecti, sed ad futuritionem absolutam, est necessarium Decretum Dei absolutum, idq; ex eo, quia vt in antè præseligit Gonet, Decreta & Causæ, debent esse proportionata ipsis futuris, adeoq; si futura sint conditionata, Decreta etiam & concursus causarum debet esse conditionatus, sed si effectus sit absolutus, etiam Decretum Dei, & concursus causarum debet esse absolutus. Et si non concurrente voluntate creatã conditionatè

268. ditionatè aut absolutè, non potest
supponi consensus conditionatus
aut absolutus creatus, ita nec po-
test supponi eadem futuritio, siue
conditionata, siue absoluta, Deo cō-
ditionatè aut absolutè non decer-
nente exhibere concursum.

Et hæc positio est communis no-
strorum, ex qua positione, inferi-
mus necessitatem scientiæ condi-
tionatæ. ea ratione ad consensum
absolutum prærequiritur Decretū
Dei de concurrendo, & Decretum
de ponenda Hypothesi, sub qua
præuidebatur securturus euentus li-
ber, & quia hoc decretum non po-
test Deus formare absolutum, nisi
post præconsultam nostram liber-
tatem, ideò quid illa sit actura, præ-
consulere debet per aliquam sci-
entiam, per nullam autem scienti-
am præconsulere potest nisi per sci-
entiam conditionatam, de qua in
primâ parte.

Rursus. Quia ad euentum abso-
lutum liberum, est necesse vt De-
269. us decernat implere hypothesim
illam, à parte creaturæ se tenen-
tem, sub qua præuidebatur euentus,
cùm hanc ipsam hypothesim præ-
noscat non aliâ quàm scientiâ con-
ditionatâ, secundùm dicta in pri-
mâ parte Disputat. 4. & 5. ideò
erit non tantùm vtilis, sed & ne-
cessaria scientia conditionata, ita
tamen vt, sicut iam præmonui, non
possit attingi, siue obiectum condi-
tionatum siue absolutum, indepen-
denter à Dei Decreto proportiona-
to, quod tamen circa euentus ab-
solutos formabile non sit salua li-
bertate, nisi post prænotionem,
quid illa esset factura *Si*. Sine quo
vlteriùs proportionato Decreto
non potest haberi veritas determi-
nata etiam contradictoriarū pro-
positionum, non enim potest esse
Propositio sine subiecto & prædi-
cato obiectiuo, subiectum autem &
prædicatum obiectiuum, cùm sit vt
supponitur creatum, haberi non
potest, sine hoc, quòd à Deo & eius
influxu dependeat. & sicut cùm di-
co, Hircoceruus est Leomus, Hirco- 270.
ceruus non est Leomus, quamuis
hæ propositiones sint contradicto-
riæ, non infertur tamen existentia
alterutrius, quia desunt causæ eti-
am possibiles hircocerui, ita nec
formatis contingentibus contradi-
dictorijs inferetur existentia alter-
utrius, si desint causæ necessariæ.
Formemus v. g. has Propositiones:
Consentiet, Deo non concurrente,
Dissentiet Deo non concurrente,
Non consentiet, Deo non concur-
rēte. Prima Propositio & secunda,
est falsa, nam tam consensus quàm
dissensus, cùm sint actus positiui,
fieri non possunt independenter à
Deo, sed semper erit vera illa ne-
gatiua, non dissentiet, non consen-
tiet, idq; ob defectum Principij re-
quisiti. *His positis.*

RESPONDETUR in forma.
Negando omnes Antecedentes mi-
nores. Quod attinet hanc Propo-
sitionem: In signo antecedenti De-
cretū actuale, possunt formari pro-
positiones contradictoriæ, quarum 271.
vna est determinatè vera & altera
determinatè falsa, ex vi & natura
oppositionis cōtradictoriæ, distin-
gui debet; quòd scilicet sint for-
mabiles illæ Propositiones in signo
antecedenti, quo Deus absolutè di-
cat, hoc nonnisi fiat, adeoq; in si-
gno antecedenti Decretum, quo de
se sit efficax, & quo posito non pos-
sit oppositū fieri. concedo Propo-
sitionem. In signo antecedenti De-
cretum actuale, quò Deus dicat, vo-
lo concurrere, decernoq; conditio-
nem implere, sub qua præuidi se-
cuturum euentum, possunt formari
dictæ contradictoriæ, adeoq; vna
esse determinatè falsa altera deter-
minatè vera, Nego Propositionem.
cum enim impossibile sit, aliquid
futurum esse & non produci illud
à Causis, sine quibus est impossibi-
le illud esse, cùm prædictum De-
cretum sit tale, vt sine illo impossi-
bile sit, aliquid esse futurum, hinc
fit, vt in signo antecedente illud
Decretum, nō possint formari Pro-
positiones

272. positiones contradictoriæ quarum
vna sit determinatè vera, altera de-
terminatè falsa. Quia autem ad
formandum Decretum, quod for-
mari debet nonnisi vt dixi post præ-
consultam nostram libertatē. Item
quia ad noscendam hypothesim,
sub qua cum Dei concursu videtur
cōsensura voluntas sine vllo Decre-
to, quo Deus dicat, vt hoc nonnisi
fiat, cùm inquam ad noscendam
hanc hypothesim requiratur scien-
tia conditionata, hinc fit, vt ad di-
rigendum Deum, vt formet neces-
sarium illud decretum, & ad con-
ditionem futuri absoluti implen-
dam, necessaria sit scientia condi-
tionata.

Conceditur Confirmationi, quòd fu-
turis conditionatè, in signo antece-
denti Diuinum Decretum quo De-
us conditionatè dicat, hoc nonnisi
conditionatè fiat si, competat illis
futuris, habere determinatam veri-
tatem vel falsitatem, sed non con-
petit illam habere ante decretum
273. conditionatum ex parte actûs, quo
Deus dicat se velle concurrere.
Futura item absoluta habent ve-
ritatem in se ipsis antecedenter
ad Decretum, quo Deus dicat, volo
vt hoc fiat, sed non habent deter-
minatam veritatē ante Decretum,
quo formetur post præconsultam
nostram libertatem, & ante De-
cretum de implenda hypothesi, sub
qua præuidebatur futurus con-
sensus. quia autem istud præcon-
sulere libertatem, istud præuidere
hypothesim, spectat ad scientiam
conditionatam, ideò illa futura ab-
soluta, in signo antecedenti scien-
tiam conditionatam, non habent
determinatam veritatem vel falsi-
tatem. Deniq; cùm veritas futuri
fundetur in ipsomet futuro, futu-
rum autem ipsum impossibile est
esse sine causis, sine quibus impos-
sibile est illud esse, inter quas est
illud Decretum ad quod attendit
scientia conditionata. vnde sicut
Decretum illud non est inutile, ita
nec scientia conditionata illi præ-
lucens, inutilis erit.

Conceditur cum Martinon, quòd 274.
futura tam conditionata quàm ab-
soluta, habeant determinatam ve-
ritatem; ita tamen, vt veritas illa
fundetur in futuritione, & futuritio
ipsa sit impossibilis sine Causis suis
necessarijs, inter quas est Decretum
illud, licet non prædeterminatiuū:
& quia illud Decretum pro statu
absoluto formatur post præconsul-
tam nostram libertatem, hinc Ne-
gatur non dari prioritatem & sub-
ordinationem, inter scientiam con-
ditionatam & futuritionem absolu-
tam. Negatur vlteriùs, quòd sci-
entia conditionata auferat liberta-
tem & contingentiam rerum, &
quamuis in illis supponat veritatē,
ex vi & natura oppositionis con-
tradictoriæ, quia tamen illa veritas
vel illa falsitas est, ex ipsamet sup-
positione exercitij libertatis, & nō
independenter ab illo exercitio,
ideò adhuc non auferetur libertas
illa determinatâ veritate, quia sup-
positione exercitij libertatis, veri-
tateq; fundatâ in illa suppositione, 275.
non aufertur libertas.

OBIJCIT II. Deus in for-
mandis suis decretis absolutis cir-
ca conuersionem hominum, suffici-
enter dirigitur per scientiā simpli-
cis intelligentiæ. Ergo non indiget
scientiâ cōditionatâ directrice. An-
tecedens probatur. Deus priùs ra-
tione quàm habeat decretum effi-
cax prædestinandi creaturam, præ-
cognoscit per scientiam simplicis
intelligentiæ suam omnipotentiā,
efficaciam voluntatis suæ, & vim
auxiliorum, quibus quidquid ordi-
nat circa electos, attingit fortiter &
disponit suauiter, Unde ex thesau-
ris suæ omnipotentiæ & non ex no-
stri Arbitrij potestate, haurit Deus
media & gratias efficaces, quibus
infallibiliter simul & liberè potest
conuertere peccatores, quando &
vbi voluerit.

RESPONDETUR. Duo sunt
in quacunq; gratia & auxilio effica-
ci. vnum quod habet rationem En-
tis, virium, causatiui seu operatiui.
Aliud

276. Aliud, quod habet rationem efficacis, operaturi, infallibiliter euentũ inferentis. Primùm illud eſt merè & præcisè à ſola Dei omnipotentia & voluntate pendens. Illud aliud, eſt pendens à Dei omnipotentia & voluntate, ſed vnà concurrente creaturâ, & ex determinatione eiuſdem. Hoc poſito Negatur Antecedens, concedoq́; quòd ante decretum prædeſtinatiuum præcognoſcat Deus per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ſuam omnipotentiam, & vim gratiæ & auxiliorum, hoc eſt ipſam entitatem auxilij. & quod ex theſauris omnipotentiæ, non ex noſtri Arbitrij poteſtate vis illa operatiua deſumatur, per ſuamq́; voluntatem & omnipotentiam offert gratias efficaces, quibus infallibiliter conuertit peccatores. ſed non infallibilitate, vi cuius decernat Deus ante præconſultam noſtram libertatem, vt hoc nonniſi fiat, nec poſſit oppoſitum fieri, ſed infallibilitate ſtante cum hoc, vt oppoſitum fieri poſſit, licèt non ſit futurum.

277. Hinc iam concedo iſta omnia ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ attingi, & nego conſequentiam, necdum ſcilicet eſſe neceſſariam ſcientiam conditionatã, vi cuius dirigatur Deus, vt ex theſauro ſuæ omnipotentiæ, ad quem attendit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, hanc potius ſeligat gratiam quàm illam. Et certè ſimplicis intelligentiæ eſt, attendere ad connexionem prædicatorum, & ad omne illud quod poſſibile eſt. quia ergo videt Deus poſſe cum hâc gratia conuerti Petrum, poſſe etiam non conuerti, non præinformatur ab illa ſufficienter, an defacto ſit conuertendus. Hinc adhuc relinquitur locus ſcientiæ cõditionatæ, quæ oſtendat cum hâc gratia; actu eſſe conuertendum. Unde actus ille ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ attendit ad vtrumq́ue extremum, & dicit, vi huius & non aliûs in indiuiduo gratiæ, efficaciter poteſt ſequi euentus, poteſt etiam efficaciter non ſequi.

278. Iam autem ſcientia conditionata ad vnum determinatè attendit extremum, eſt ſecuturus euentus *Si.* Hinc Deus ne cæcè agat, debet illâ ſcientiâ præinformari, & ex theſauro ſuæ omnipotentiæ, per ſuam voluntatem illam gratiam excerpere.

Conceditur quòd Deus rebelles ad ſe compellat voluntates, id eſt affligendo, percutiendo, internis angoribus afficiendo, ſed non compellit Decreto, vt hoc nonniſi fiat, nec poſſit fieri illi oppoſitum. quod ex eo etiam probatur, quia id facit propitius, hoc eſt, non perfringens libertatis iura. de quo etiam aliàs actum in 1. parte.

Conceditur cum Aug: Enchiridij Cap. 98. Nullam eſſe voluntatem ita malam, vt vbi Deus voluerit, nõ poſſit eam in bonum conuertere, ſed id fit ex voluntate ſeligente gratias, quæ præuidentur euentum habituræ, vt oſtenſum eſt 1. parte Diſp. 5. num. 482. 1. principio.

279. *Conceditur* quòd prouidentiæ humanæ non conferant vim & efficaciam ad finem intentum medijs quæ adhibent, & quòd Diuina prouidentia tribuat vim, ſuis medijs ſumptis pro ratione virium, pro ratione operatiuorũ, ſed non tribuit illis efficaciam & vim, vt hoc nonniſi operentur ita vt non poſſit fieri oppoſitum,

Conceditur quòd Deus in theſauro ſuæ omnipotentiæ habeat infinita media efficaciſſima pertrahẽdi ad ſe homines, ſed efficaciſſima non efficaciâ, vi cuius hoc nonniſi fiat, nec poſſit oppoſitum iam fieri, ſed efficaciâ ſupponente præconſultam noſtram libertatem, ad quam præcõſulendã requiritur ſcientia cõditionata, quæ quia ſemper Deo adeſt, nec eſt Deus adſtrictus, vt ſub hac vna nonniſi conditione, videat aliquem hîc & nunc ſaluari poſſe, habetq́; ſuam expeditã omnipotentiam, vt illa auxilia depromat. Hinc fit, vt Diuinæ gratiæ, quod voluit Proſper, tempus agendi ſemper adſit.

280. Præter illum modum reſpondendi, qui conceſſo Antecedente negat conſequentiam, eſt alia via faciendi ſatis huic difficultati, diſtinctione ex dictis. Deus priùs ratione per Scientiam ſimplicis intelligentiæ prænoſcit efficaciam voluntatis ſuæ, vi cuius hoc nonniſi fiat, nec poſſit fieri oppoſitum, & tamen ſaluâ libertate, Nego Antecedens. Deus prænoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ præſuppoſitiuè ad concurſum voluntatis creatæ, efficaciã voluntatis ſuæ, Concedo Antecedens. Ad talem autem concurſum prænoſcendum indiget ſcientiâ conditionatâ. Conſequenter prænoſcit per ſcientiam ſimplicis Intelligentiæ, vim auxiliorum, ex quibus ſequetur euentus, non ſequetur etiam euentus, Concedo Propoſitionem. Prænoſcit vim auxiliorum, vi quorum independenter à conſenſu creaturæ præhabito, ſecuturus ſit nonniſi euentus, Nego Propoſitionem. &c.

281. Vnde etiã Negatur hæc Maior, quam ſupponit dicta obiectio: Habet Deus in theſauro ſuo auxilia antecedenter ad conſenſum creaturæ etiam conditionatũ, ad quem vnà concurrit Omnipotentia, habet inquam auxilia de ſe efficacia, vi quorum non poſſit non ſequi euentus, & tamen ſaluâ libertate.

Continuatur Examen.

OBIJCIT III. Demonſtrando inutilem eſſe ſcientiam conditionatam ac inſufficientẽ ad conciliandam humanam libertatem, cum Prædeſtinatione, & gratia efficaci, citatq́; pro hac poſitione authoritatem Academiarum, & Variorum Auctorum, etiam noſtrorũ. & Ioannis Lallemandet. Poſtea ſic format demonſtrationem. Quia Auguſtinus rectè cum noſtra libertate conciliauit certitudinem Prædeſtinationis, & efficaciam gratiæ compoſuit, & ad talem concordiam non adhibuit ſcientiam conditionatam, quod probat, quia ita docuit Molina.

282. RESPONDETUR. An plures viri docti ſententiam noſtram doceant, videantur dicta primâ parte Diſp. 5. à n. 126. & in Tractatu de ſcientia media noſtri Borrul. Henriquez fortè (nam librum ad manum non habeo) per prædeterminationem intellexit operum noſtrorum bonorum Prædefinitionẽ, aut Prædeſtinationem, formatã non ex præuiſis abſolutè meritis, cum quibus multi putant ex noſtris non ſtare libertatem, ſed hæc ſententia eſt diſtincta à Prædeterminatione, vt videre eſt in dictis, Primâ part. Diſp. 5. a. n. 405. Authorem libri, de ordine prioris & poſterioris, pluribus refutatum vide Diſp. 4. a n. 24. Phraſes Ioannis Lallemandet, quas citat Gonet, argumentum non continent. Quod attinet ad Auctoritatem Molinæ, circa eam, non eſt inter nos & Thomiſtas difficultas, & etiam contra Molinam,

283. negamus non vſum fuiſſe Auguſtinum ſcientiâ conditionatâ, ad conciliandam libertatem cum Prædeſtinatione, & gratia efficaci, quas auctoritates, vide relatas Diſp: 4. à num. 9. & præter illas vide ſimilia Diſp. 5. à num. 428.

Prima auctoritas deſumitur ex lib. 1. de Spiritu & Lit: c. 24. quam etiam poſui loco cit. n. 431. *Viſorum ſuaſionibus agit Deus, ſiue extrinſecùs ſiue intrinſecùs, vbi nemo habet in poteſtate, quid ei veniat in mentem, ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt.* Tria hîc penſanda. Inprimis, quòd Auguſtinus ſuaſiones admittat intrinſecùs & extrinſecùs. Quæro ſciuitnè an eſſent euentum habituræ, vel non. ſciuit indubiè, & quia ſuaſiones erant non prædeterminationes, debuit id noſcere per ſcientiam conditionatam. Secundum admittit Auguſtinus: nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem, quod & nos admittimus, admittunt & Thomiſtæ, & ſi prædeterminatio ſtaret Thomiſtica, in primis cogitationibus, quæ ſunt in nobis ſine nobis, talis præde-

284. prædeterminatio quoad hoc, eſſet ipſiſſima ſocietatis ſententia. Tertium. Conſentire vel diſſentire propriæ voluntatis eſt, rogo quæ ſcientia attendat, & ſcrutatur Ly *eſt nonniſi conſenſurus.* non ſcientia ſimplicis Intelligentiæ, quia hæc conſiderat, & poſſibilitatem conſensûs, & poſſibilitatem diſſensûs. Non ſcientia viſionis, quia hæc ſupponit Decretum, Auguſtinus autem non dicit, quòd conſentire, vel diſſentire, ſit ex Decreto, vt nonniſi hoc fiat, & quo poſito, non poſſit fieri oppoſitum. Ergo debuit pernoſcere euentum illius poſſe conſentire vel diſſentire, ſcientia conditionata. Quî ergo non eſt adhibita ad conciliandam libertatem cum gratia efficaci?

Secunda Auctoritas libr. 1. Retract. cap. 21. vbi expendens illam Propoſitionem: In voluntatis poteſtate poſitum eſt, ita mutari, vt bonum poſſit operari. ſubdit. *Non eſt contra gratiam Dei quam prædicamus,* 285. *in poteſtate quippè hominis eſt mutare in meliùs voluntatem, ſed ea poteſtas nulla eſt, niſi à Deo detur, de quo dictum: dedit eis poteſtatem Filios Dei fieri. Cùm enim hoc ſit in poteſtate, quod cum volumus facimus, nihil tam in poteſtate, quàm ipſa voluntas eſt, ſed præparatur voluntas à Domino.* Quis vſum illius poteſtatis in homine, ad mutandam ſuam voluntatem prænoſcit niſi ſciētia cōditionata. Præparatio enim illa voluntatis ſolùm ſignificat collationem auxilij, vel eius pro ſtatu abſoluto ſelectionem, ſed certè non ſignificat Prædeſtinationem. Nam non eſt in noſtra poteſtate habere prædeterminationem, & tamen eſt in poteſtate hominis, mutare voluntatē. quis præinformat Deum, de hac mutatione voluntatis, & exercitio eiuſdem, præter ſcientiam conditionatam?

Tertia auctoritas eſt ex lib. 1. ad ſimplic: q. 2. *Cuius miſeretur, ſic eum vocat, quomodo ſcit ei congruere, vt vocantem non reſpuat.* En apertè Auguſtinus vtitur ſcientiâ Dei ad conciliandum gratiam cum libertate, 286. quæ ſcientia non eſt ſimplicis Intelligentiæ, quia hæc eſt neceſſariorum, & vi illius noſcit Deus, quòd & congrueret, & diuerſo reſpectu non congrueret. Hinc debebit dari ſcientia quæ aduertat, quia nonniſi congrueret vocatio. Non etiam illa ſcientia eſt viſionis. quia non pendet à Decreto, vi cuius nonniſi hoc fiat, & quo poſito, non poſſit oppoſitum fieri.

Conceditur ad probationem ſecundam Minoris cum Auguſt: lib. de gratia Chriſti cap. 47. & lib. 4. contra Iulianum cap. 8. Quòd *quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Vnde etiam nos ad ſcientiæ altitudinem & Dei inſcrutabilitatē recurrimus, quæ per nos in hoc ſtat, quia in his circumſtantijs, in quibus negauit v. g. CHRISTVM Petrus, potuiſſet illum non negare, negauit tamen, & Deus præinformatus ſcientiâ cōditiona- 287. liū, cùm potuiſſet illi ſeligere auxilium efficax non ſelegit, per quod videtur apparēter auferri libertas. Nam non eſt in poteſtate mea illam gratiam efficacem ſeligere, & ſi illam ſelegiſſem, non deliquiſſem, & tamen, vt dixi, ad illam ſelectionem dirigitur Deus ſcientiâ conditionatâ, ſelectioq́; illa non aufert libertatem. Ergo apparet ſcientiam conditionatam eſſe vtilem ad ſaluandam efficaciam gratiæ cum libertate. Et certè ſi Deus non directus illâ ſcientiâ auxilium offerret, alterutrum horum contingeret: aut cæcè operaretur, ſi conferret gratiam, quâ vti & non vti, eſſet in poteſtate hominis, neſciret enim quid eſſet futurum datâ illâ gratiâ, & tamen eam daret; aut frangeret libertatem, ſi daret gratiam, quæ faceret nonniſi operari, & quâ poſitâ, non poſſet non ſequi euentus.

Conceditur vlteriùs, ad tertium ex efficacia gratiæ tradita ab Auguſti-

288. no, quòd plures ex fidelibus fuerunt turbati, at non minor eſt & in noſtra ſententia occaſio turbationis, ſi non intelligatur: nam & nos adſtruimus vocationem ſecundùm propoſitum, nempè impoſſibile eſſe conſentire ſicut opus eſt ad ſalutem, niſi Deo dante auxilium ſupernaturale. Agnoſcimus vlteriùs vocationem ſecundùm propoſitum, quia non noſtrum ſed Dei eſt, ſeligere auxilium, quod præuidit euentum habiturum, occaſionemq́ue id ignauiæ malis præbere poteſt, ſi contumaciter dicant: præuidit etiam Deus, reſpectu mei gratias efficaces: ſi voluerit, ſeliget illas, qualiſqualis ſum, iamq́; id ex noſtris principijs Hæretici deducunt, ſicut ex principijs Auguſtini deduxerunt. videatur Guilel. Tuiſſius, Caluin. ipſi etiam Thomiſtæ putant, ex Noſtris principijs eadem ſequi inconuenientia, quæ ex ſuis. vide 1. parte Diſp. 5. n. 445.

Conceditur Argumēto Quarto, quòd 289. efficacia gratiæ deſcēdat ex Omnipotentiſſima Dei poteſtate, & ex ſupremo dominio, quod habet in noſtras voluntates, quod ita ſaluamus, quia quodcunq́; auxilium datur, ex Omnipotentiæ Dei theſauro datur, datur item ex ſupremo dominio. quia ſupremum dominium eſt diſponere prout voluerit. Diſponit autem Deus prout voluerit, quia in illius eſt poteſtate, ſeligere potiùs gratiam efficacē præ deefficaci, licet non deſumat gratiam ex omnipotentia & ex ſupremo dominio, hoc ſenſu, vt ponat gratiam, quæ nonniſi hoc operetur, & quâ poſitâ, impoſſibile ſit non ſequi euentum.

Cōceditur Argumēto Quinto, quòd gratia efficax de nolentibus faciat volentes, ſeligente Deo gratias potiùs efficaces, ex ſuppoſitione autem ſi vult voluntas, non poteſt nō velle. de quo vide 1. p. D. 5. n. 483.

Conceditur principali Probationi Minoris, quòd modus conciliandi libertatē cum prædeſtinatione, quo vſus eſt Aug. ſit diuerſus à modo, 290. quo vſus eſt Fauſtus. ſed & noſter diuerſus eſt à modo, quem vſurpabat Fauſtus. conuenit in hoc S. Auguſtinus, Nos, & Fauſtus, quòd detur in Deo ſcientia conditionata, de qua enuntiauit, vt ſuprà vidimus, Auguſt. *Quid veriùs*. ſed differimus cum S. Aug. à Fauſto, in hoc, Quia Fauſtus requirebat præſcientiam meritorum naturalium, nos requirimus cum Auguſtino præſcientiam ſupernaturaliū operum. Deinde, quia Fauſtus non recurrebat tandem ad ſelectionem auxiliorum, quæ ſelectio ſit penes ſolius Dei manum, vnde dicebant Semi-Pelagiani, vt refert Aug. de Prædeſt. Sanctorum cap. 14. citatumq́; reperies 1. par. diſp. 4. n. 70. Quòd judicentur homines ratione meritorum vel demeritorum, quæ habituri eſſent ſi viuerent, & ad prædeſtinationem ſelectionemq́ue auxiliorum non recurrebat. Recurrimus nos. Baronius an fuerit noſtræ ſententiæ an Thomiſticæ, 291. examinare nolo; certum eſt, ſententiam Molinæ antequam fuiſſet benè propoſita & explicata, quid vellet, multorum cenſurā habuiſſe, quod etiam videre eſt in Relatione Diſputationis factæ de hac materia ante duos Pontifices, quam vide apud Ripalda.

Demonſtraturnè ſtare Prædeterminationem cum Libertate.

INSTAT J. Gonet. Principaliter ſuadendo inutilitatem ſcientiæ mediæ ad ſaluandam libertatem cum efficacia gratiæ, & certitudine Prædeſtinationis, & appellat hanc rationem communem Thomiſtarum. Certitudo aut efficacia inferens & cauſans libertatem, non poteſt illam deſtruere, at efficacia gratiæ & certitudo prædeſtinationis à ſcientia media independens, cauſat & infert libertatem conſensûs, quia efficacia gra-

tiæ

292. tiæ & certitudo prædestinationis oriuntur & procedunt ex summa efficacia voluntatis Diuinæ.

RESPONDETUR. Negando Minorem. efficacia autem gratiæ oritur ex summa efficacia voluntatis Diuinæ seligentis auxilium, quod præuidit effectum habiturum scientia conditionata, Cōcedo Propositionem. oritur ex summa efficacia quæ independenter ante præuisum consensum, faciat vt hoc nōnisi velimus, & quâ gratiâ positâ, impossibile sit oppositum fieri, Nego Propositionem. Unde & Certitudo Prædestinationis oritur ex efficacia Diuinæ voluntatis decernentis saluare post præconsultam nostram libertatem, quid esset ex adiutorio Dei factura, non autem ante illam præconsultam.

Conceditur, quòd efficacia Diuinæ voluntatis inferat non solùm substantiam sed etiam modum libertatis, ita tamen, vt id faciat medijs compossibilibus cum libertate, Nego autem gratiam esse com-

293. possibilem cum libertate, vi cuius gratiæ, hoc nonnisi fiat, & quâ positâ impossibile sit non sequi euentū, & ita intelligendus est S. Thom. ad quem se inibi refert Gonet. Anselmi authoritas ex lib. de Concordia Præscientiæ, Prædestinationis & gratiæ cap. 1. hoc solùm indicat, quòd Deus decreuerit indemnem seruare libertatē, & ex eo illam esse liberā. Hinc si Deus velit vt liberè volūtas operetur, & erit actus liber, & erit quod Deus vult. sed Nego, quòd velit Deus imò quòd possit velle, vt liberè sequatur euentus, si dat gratiam, vi cuius nonnisi consentit voluntas, & eâ positâ impossibile est non sequi euentum. August. lib. de Corrept. & gratia c. 8. hoc vult, quòd non sit in potestate hominis habere gratiam, vnde non libertate consequitur gratiam sed gratiâ libertatem, quod duplicem sensum habet, Quia hoc ipsū quòd Deus decreuerit seruare libertatem indemnem, gratiæ est. Deinde, quòd nonnisi posito Dei adjutorio

294. liberum sit homini exercere actum vt oportet ad salutem. hoc est, gratiâ habere libertatem. Concedimus vlteriùs cum August. ibidem cap. 14. quòd magis habeat Deus in potestate sua voluntates hominum, quàm ipsi suas, quia scilicet non est in potestate hominum, seligere auxilia efficacia, & se ipsos prædestinare, de quo vide 1. p. D. 5. N. 482.

INSTAT II. Gonet, impugnando, immeritò à nobis doceri, quòd implicet Decretum physicè prædeterminans, & tamen causans in actibus nostris libertatem. Format ergo argumentum retorquendo, & impugnando implicare contradictionem, quòd Diuinum Decretum causet in nobis modum libertatis, nisi sit prædeterminans. Quia causare in nobis modum libertatis, est efficere liberam determinationem voluntatis humanæ, in ea enim consistit libertas actualis. Sed implicat Diuinum Decretum liberam determinationem

295. causare, nisi sit prædeterminans. ergo implicat attingere modum libertatis, nisi sit prædeterminans. Maior constat. Minorem probat. implicat Decretum causare liberam determinationem voluntatis humanæ, nisi illam antecedat prioritate naturæ & Causalitatis: nam omnis Causa debet esse prior, saltem naturâ suo effectu, vt docent Philosophi. sed decretum antecedens, prioritate naturæ & causalitatis, determinationem voluntatis, est prædeterminans, vt cōstat: Thomistæ enim nomine Decreti prædeterminantis, nihil aliud intelligunt, quàm Decretum antecedens liberam determinationem voluntatis, prioritate Causalitatis & naturæ: ergo implicat Decretū causare liberā determinationē nostræ voluntatis, nisi sit prædeterminās.

RESPONDETUR. vt Argumentum aliquid probaret, debuit ostendere ipsum subiectum, de quo est lis. nempè, quòd possibile sit, causari

296. causari in nobis à Deo modum libertatis, qui modus nō pendeat ex ipsomet exercitio nostræ libertatis, posito cum concursu Diuino. vnde iam Nego Maiorem, eò quòd sit de subiecto non supponente. nam nego possibile esse causari in nobis modum libertatis, & non oriundum ab ipsamet voluntatis determinatione factâ cum concursu Diuino. In idem recidet, si dicas implicare contradictionem, quòd Diuinum Decretum causet in nobis modum libertatis, nisi sit prædeterminans, casu quo, causare in nobis possit modum libertatis non oriundum ab ipsamet determinatione Creaturæ positâ cum concursu Diuino, sed Nego possibile esse, vt sic causet in nobis modum libertatis. Quod attinet ad illum syllogismum: causare in nobis modum libertatis, est efficere liberam determinationem voluntatis, sed implicat Diuinum Decretum causare liberam determinationem vo-

297. luntatis humanæ, nisi sit prædeterminans. Ergo implicat attingere modum libertatis, nisi sit prædeterminans.

Quod inquam attinet ad hoc Argumentum, puto illud non esse categoricum ob indebitā collocationem Terminorum, quæ potiùs sic fieri debuisset: causare in nobis modum libertatis, est efficere liberam determinationem voluntatis humanæ. sed implicat Diuinum Decretum aliud quàm prædeterminans, causare in nobis modum libertatis. Ergo implicat aliud quàm Decretum prædeterminatiuum efficere liberam determinationem voluntatis humanæ. ita enim seruabitur Regula illa. Prima priùs subijcit, post prædicat ipsum. sed quidquid sit de Argumento, an sit Categoricum, ex iam dictis, Argumenti, prout positum est, distingui potest Minor: Implicat Diuinum Decretum causare liberam determinationem voluntatis humanæ, nisi sit prædeterminans, & hoc ipsum vt causetur à Decreto, libera

298. determinatio voluntatis humanæ, vi cuius decernat Deus, vt hoc nonnisi fiat, & quo posito impossibile sit vi decreti oppositum fieri, hoc ipsum inquam causare, est possibile, Nego Minorem. Et hoc causare est impossibile, Concedo Minorem. Ergo implicat illud Decretum attingere modum libertatis nisi sit prædeterminans, & est possibile vt Decretum attingat modum illum libertatis, vi cuius decernat Deus, vt nonnisi hoc fiat, & quo posito, impossibile sit oppositum fieri, Nego Consequentiam. Et est impossibile attingere modum illum libertatis, Concedo Cōsequentiam. vel si mauis, distingue sic. Implicat Diuinum Decretum causare liberam determinationem, nisi sit prædeterminans, ita vt simul non habeat vim causandi liberam determinationem. Concedo Minorem. Ita vt simul habeat vim, Nego Minorem. Distinctoq; consequenti: Consequentiam.

299. Et hæc dicta supponunt, posse quidem Deum attingere modum libertatis coëfficiendo determinationem voluntatis ponendam à creatura, sed nō inferendo per Decretum, vt hanc nonnisi determinationem ponat, & quo decreto posito, impossibile sit vi Decreti oppositum fieri.

Est & alia via faciendi Satis huic Argumento, Negando Assumptū. Probationi eius Minorem. Et deniq; illam propositionem: sed Decretum antecedens, prioritate naturæ & causalitatis, determinationem voluntatis, est prædeterminans: nam per nos Decretū, quod Deus format, post præconsultam nostrā libertatē per scientiā conditionatā de dando absolutè auxilio, de implenda itē hypothesi, sub qua præuidebatur futurus consensus, & in nostris principijs, prædefinitio est Decretū antecedēs, prioritate naturæ, & causalitatis, determinationē voluntatis absolutam, & tamen

300. tamen non est quid prædeterminans Thomisticum. Vnde videre etiam potes, quòd vltimus iste syllogismus sit Galenicus, & illa propositio, Decretum antecedens prioritate naturæ & causalitatis determinationem voluntatis, est prædeterminans, est Maior syllogismi primæ figuræ. Hinc vt Argumentum sit in forma: subintelligi debet Ly Omne. propter regulam. Nec maior sit specialis, sicq; procedet. Omne Decretum antecedens, prioritate naturæ, & causalitatis, determinationem voluntatis, est prædeterminans. Sed hæc Maior ob dicta de Decreto præcedente consensum absolutum, & de dandis auxilijs absolutè &c. (quod Decretum & nos admittimus) est falsa aut certè distinguibilis, quòd omne Decretum antecedens prioritate naturæ & causalitatis determinationé voluntatis, si non habeat vim & efficaciam ex præsupposito, & præuiso nostro consensu, sit Decretum

301. prædeterminans. secùs si habeat efficaciam ex præconsulta libertate. Si autem illa Propositio, Decretum antecedens prioritate naturæ & causalitatis determinationem voluntatis est prædeterminans, sit particularis, vera quidem erit, sed faciet Argumentum non esse in forma, ob non distributum in maiori primæ figuræ medium Terminum. De hoc medio termino vide dicta primâ parte Disp. 5 num. 370. & n. 173.

Negatur Determinationem voluntatis humanæ non posse causari à Decreto purè indifferenti, nam quod ait S. Thom. à causa indifferenti vt indifferens est, non exit actus determinatus, id intelligendum est de causa indifferenti, ex defectu quòd ab ea non possit prodire actus determinatus, non autem de causâ indifferenti, ex contemperatione ad dominium actionis, de quo vide, Primâ parte disp. 5. num. 245.

Negatur vlteriùs quòd Decretum indifferens de concurrendo

302. conditionatè, & de dandis comprincipijs necessarijs, supponat determinationem à libero arbitrio, licèt Decretum absolutum, de dandis absolutè comprincipijs, & implendâ Hypothesi, supponat determinationem à libero arbitrio, sed profectam, vnà cum concursu Diuino, & Principijs à Deo oblatis.

Negatur vlteriùs quòd modus conciliandi libertatem creatam, cum ratione Primæ Causæ, in Deo, per scientiâ conditionatam & per Decretum purè indifferens, sit impossibilis, nec id probatum est. Negamus item, quòd euidenter repugnet à Decreto Diuino purè indifferenti liberam determinationem creatam causari, nec id probatum est.

INSTAT III. Gonet. Contra Responsionem secundam. Licèt Decretum prædeterminans antecedat liberam determinationem voluntatis, prioritate naturæ & causalitatis, non tamen imponit

303. necessitaté antecedentem: voluntas enim, vt subest tali Decreto, retinet Potentiam ad actum oppositum, eò quòd illud Decretum applicet Intellectum ad repræsentandum obiectum, ad quod mouet, sub indifferentia obiectiua iudicij, quæ est proxima radix libertatis, & quâ positâ in Intellectu, implicat voluntem necessitari.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Negando item quòd quantumuis supponeretur obiectiua indifferentia iudicij, saluanda sit libertas, quia illa non stat in sola illa indifferentia iudicij, sed in hoc, vt positis omnibus requisitis ad operandum, possit operari & non operari, quod non contingit, si positâ etiam indifferentia iudicij, determinetur volitas, vt hoc nonnisi agat, & quâ determinatione positâ, impossibile sit voluntatem non operari. Dixi, quòd quantumuis supponeretur iudicij indifferentia, nó sit saluanda libertas : certè enim si quis

304. si quis adæquato conceptu conciperet necessaria ad operationem, adeoq; conciperet esse necessariam prædeterminationem ad agendum, iam ille non posset habere, suppositâ illâ necessitate prædeterminationis, iudicij indifferentiam, Et Ratio est. Quia potentia Intellectiua, est Potẽtia necessaria. Hinc si iudicat appositum esse Decretũ, vt nonnisi hoc obiectum ponat voluntas, & quo posito, impossibile sit oppositum sequi, non potest iudicare Intellectus, quòd tunc indifferenter possit hoc vel illud obiectum velle voluntas. Negamus vlteriùs, stando priori responsioni, positâ indifferentiâ iudicij implicare vt voluntas necessitetur, nec id probabit Gonet; Negamus vlterius quòd Prædeterminatio æquiualenter consequatur ad actus nostros, quia consequitur ad efficaciam Diuinæ voluntatis, nisi illa efficacia velit seruare indemnem nostram libertatem. sed negamus, quòd ve-

305. lit eam indemnem seruare, si adhibeat Decretum, vt hoc nonnisi fiat, & quo posito, ex vi Decreti impossibile sit oppositum fieri.

Nobilis aliquis Thomista, cum legisset dicta à me, in 1. parte, fuissetq; dignatus illa bono verbo, obiecit mihi, quòd duas instantias insolutas transilierim, quantumuis illæ sint capitales in hac sententia.

I. INSTANTIA est. Ad hoc vt verè peccemus originaliter, sufficit nos peccasse in Adamo qui est caput nostrum. ergo & ad hoc vt consentiamus liberè, sufficit consensum nostrum oriri à Deo qui est fons libertatis.

RESPONDETUR. Hanc Instantiam non est capitalem. Quia si sufficit ad consentiendum liberè, ita se habere, vt nos habemus in originali peccato; poterimus mereri vel demereri, sine vllo nostro actuali scire & velle, vt peccamus, in primo (nostræ animæ cum corpore vnionis) Instanti. quod certè nemo Thomistarum dixerit. in

306. primo enim instanti, quo vnitur Anima cum corpore, nec intelligimus nec volumus actualiter, & tamen peccamus. Puto autem, si Thomistæ dicant, ita nos liberè cõsentire cùm prædeterminamur, ac liberè originaliter peccamus, puto inquam illos (saluo meliori iudicio) non saluare punctum de libertate in præsenti agitabile.

Disparitas etiam est, quia cum Peccatum Originale non sit nisi in Capite vnicuiq; nostri Proprium, etiam libertas, non debuit esse nisi in Capite vnicuique nostrum Propria. Et quia consensus Actualis, debet esse vnicuique Nostrum in illo ipso proprius, etiam debet esse vnicuiq; Nostrum in illo ipso liber. Si consensus noster Actualis, debet esse vnicuique nostrum in illo ipso liber, non sufficiet quòd proficiscatur à Deo fonte libertatis, nisi prout Formaliter Fons libertatis est, de quo aliàs.

INSTANTIA II. quam eti-

307. am alius Theologiæ Lector ex Gonet, aut vt ipse referebat, ex Godoi vrsit. Quamuis Dei concursum, determinet creatura ad hunc in specie (dic si vis, ad indiuiduum) actum, nihilominùs Deus liberè operatur, ergo etiam & creatura poterit liberè Operari, quantumuis illam Deus prædeterminet.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Quia quod Creatura determinet concursum diuinum, quocunq; velis genere determinationis, hoc habetur ex præuia determinatione Diuina, de seruanda indemni libertate creata, & quidem coniunctâ determinatione Diuinâ, scientiæ Diuinæ, ad quidnam sit se determinatura creatura. Si illa determinatio creata oritur ex præuia determinatione Diuina, &c. oritur ex suppositione liberi exercitij libertatis Diuinæ ; si oritur ex suppositione exercitij libertatis Diuinæ, hoc ipso, illa determinatio non aufert libertatem. Quia autem hoc, quod est me prædeterminari, oritur

308. oritur non ex ſuppoſitione exercitij libertatis creatæ, ſed ex titulo cauſæ primæ, ex titulo abſoluti dominij &c. & ſi hæc determinatio oriretur ex ſuppoſitione exercitij libertatis creatæ, ad illam ipſam determinationem, ante illam determinationem, deberem determinari. hinc fit, vt ſi illa prædeterminatio non oriatur ex ſuppoſitione exercitij libertatis, ſed ex dictis, & alijs ſimilibus titulis, efficaciam independenter à ſuppoſitione exercitij libertatis habentibus, fit inquam, vt illa prædeterminatio lædat libertatem. ob illam inconcuſſam Maiorem. Suppoſitio Antecedens, quâ poſitâ impoſſibile eſt non operari, & tamen eam ponere non eſt in mea libertate, aufert libertatem.

Punctum Difficultatis III.

309. *Fundamenta, quibus oſtenduntur abſurda ſequentia ſcientiam conditionatam.*

GOnet toto articulo quinto numerat iſta abſurda. Examinanda hîc veniunt.

Tollitnè Scientia cõditionata rationem primæ Cauſæ?

OBJICIT J. Gonet. Cauſalitas Cauſæ Primæ, debet eſſe vniuerſaliſſima, & ſe extendere ad omne Ens, vel modum aut formalitatem Entis, vt docet S. Thomas 1. Perihermenias lectione 14. & primâ parte q. 22. ar. 4. ad 3. Auguſtinus. 1. Confeſſ: cap. 6. ſed ſcientia media eximit à Diuina cauſalitate aliquem modum, aut formalitatem Entis. Ergo ſubuertit in Deo rationẽ Primæ Cauſæ. Minor Probatur. Nam in obiecto ſcientiæ Mediæ ſupponitur concurſus creatus, vt determinans Diuinum, & conſequenter vt illum præcedens.

310. Ergo concurſus creatus, ſub ea formalitate, ſub qua præcedit Diuinum, eius cauſalitati non ſubeſt. Nam priùs non dependet à poſteriori tanquam à Cauſa.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Probatio eius, claritatis causâ diſtinguitur. In obiecto ſcientiæ Mediæ ſupponitur concurſus creatus ſuppoſitione ſimpliciter indepẽdenti & determinans Diuinũ, determinatione ſimpliciter independenti, conſequenter vt illũ præcedens. Nego Antecedens. In obiecto ſcientiæ mediæ, ſupponitur concurſus creatus vt dependẽs à Deo, vt determinans Diuinum, ex ſuppoſitione determinationis Diuinæ concurſum illum volentis determinari à creatura, conſequenter vt illum præcedens, non præcedentiâ vtcunque, ſed præcedentiâ ad Dei Decretum ortâ, item ſupponitur concurſus creatus determinans Diuinum, determinatione, in qua ipsâ inuoluatur concurſus Diuinus. Concedo Antecedens, & Ne-

311. go Conſequentiã. In noſtris enim Principijs ante concurſum creatum, ſupponitur liberum Dei Decretum, de ipſa libera Potentia producenda. Supponitur liberum Decretum, de non impedienda hac libertate. ſupponitur item Decretum de dandis prærequiſitis, quibus poſſit ad libitum vti creatura, & ſe determinare, ſed non determinatione ſuî Iuris, ſed iure accepto, ex his ipſis Decretis, quæ certè habent titulum præcedentium, & ſequitur illa Decreta, determinatio creata, ad quam ipſam concurrit Deus, licèt poſtea antecedat aliquod Decretum illa determinatio creata, nempe Decretum de dandis abſolutè prærequiſitis pro ſtatu abſoluto neceſſarijs, Decretum de implenda hypotheſi, ſub qua præuidebatur euentus, Decretum in noſtris Principijs prædefinitiuum bonæ operationis. & de his decretis præcedentibus etiam conſenſum noſtrum conditionatũ, vide

312. vide primâ parte diſp. 5. num. 247.

Conceditur Confirmationi, quòd determinans debeat præcedere id, quod determinatur. quia tamen concurſus creatus ita determinat Diuinum, vt ſupponat Decretum determinatum Diuinum de exhibendis principijs neceſſarijs ipſi concurſui creato; quia item determinat Diuinum concurſum vi determinandi delegatâ ſibi ab ipſamet determinatione, & Decreto Diuino, & ita vt in illa ipſa determinatione determinante inuoluatur concurſus Diuinus; ideò potiùs Decretum Diuinum, concurſum creatũ præcedit, quàm præcedatur ab illo, quantumuis cõcurſus creatus, dependens à Deo & procedens ex determinatione Diuina cõmittẽte id creaturæ, præcedat aliquod Decretũ Diuinũ de dandis prærequiſitis, de implenda hypotheſi, de formanda per nos prædefinitione.

Conceditur Probationi Secundæ, quòd Decretum obiectiuum tenens

313. ſe à parte Obiecti, nullo modo determinet voluntatem creatam, vt hoc nonniſi agat, & vi cuius poſiti decreti, impoſſibile ſit oppoſitum fieri: determinat tamen voluntatẽ creatã, vt ex indifferenti ad habenda vel non habenda comprincipia neceſſaria (nec enim ſeipsâ illa habere aut ponere poteſt) reddatur determinata ad illa habenda. Rurſùs ex indifferenti & non determinante Deum, ne vllo modo frangat iura libertatis illius, redditur determinata determinatione Diuinâ, volente ſeruare ius voluntatis indemne, adeoq; ex indifferente vt determinet vel non determinet concurſum Diuinum, redditur determinata, vt poſſit eò vti prout libuerit, Conſequenter, quòd voluntas creata determinatè eligat vnã partem, tribuendum eſt illi decreto, Nec ſcientia media ſubtrahet quidquam à cauſalitate Dei; Quia illa prælucet Decreto, quo Deus ſeligit auxilia potiùs efficacia præ deefficacibus. Quæ auxilia deter-

314. minant voluntatem, vt ex ſuppoſitione conſenſûs Conditionati cum his auxilijs hanc determinationem abſolutam ponat.

Conceditur Confirmationi, vt etiam conceſſimus ſuprà, quòd à principio indifferenti ex defectu non poſſit determinata prodire actio: ſecùs autem à principo indifferenti ob contemperationem dominio actionis, quod etiam ſolùm intendit S. Thomas 3. contra Gentes cap. 2. Et licet indifferens & determinatum, quod non eſt indifferens ex contemperatione ad dominium actionis, opponatur determinato, & habeant ſe ſicut frigidum & calidum, quod frigidum à calido produci non poteſt; tamen indifferens ex dominio agendi non opponitur cum determinato, Indifferens enim ex dominio actionis, hoc ipſo eſt determinatiuum actionis, adeoque non eſt oppoſitum quid determinato.

315. Negamus vlteriùs decretum obiectiuum tenens ſe à parte ſcientiæ conditionatæ, eſſe indifferens ad danda auxilia, eſſe indifferens ad ſeruandam indemnem libertatem, eſſe indifferens, vt committat vel non committat determinationem ſuæ actionis voluntati, cum qua cõcurrat Deus; licèt ſit indifferens ad determinandum, vt hoc nonniſi velit voluntas, proceditque determinatio voluntatis humanæ ab illo decreto, nõ hoc ſenſu, vt hoc nõniſi velit voluntas, licèt ab illo decreto procedat determinatio voluntatis humanæ, Quia ius illud determinandi ſe, acquirit ex Dei decreto. Et quia illud ius acquirit ex Dei decreto, hoc ipſo, voluntas creata non erit Prima Cauſa libertatis.

Quod adfert in confirmatione, an decretum illud determinari debeat quoad ſpeciem actûs, de hoc vide 1. parte Diſp. 5. n. 309.

OBIJCIT II. Rationem, quæ adfertur ab illo, probatione tertiâ. Datâ ſcientiâ conditionatâ videtur ſequi, quòd Deus tantùm ſit prima Cauſa

316. Causa huius vel illius ordinis rerum, in quo isti vel illi actus liberi essent futuri, non autem ipsorũ actuum liberorum; nam per hanc scientiam cognoscit Deus, quòd si hic vel ille ordo rerum instituatur, futuri erunt isti vel illi actus liberi. Ergo cùm effectus conditionaliter futuri purificatâ conditione transeunt ad esse absolutum, si Deus defacto producat hunc vel illum ordinem rerum, eo ipso futuri erunt isti vel illi actus liberi absq; eo, quòd Deus aliquid decernat circa illos. ergo Deus solùm erit prima causa instituens hunc ordinem, non autem actuum liberorum in tali ordine.

RESPONDETUR. Negando assumptum. & quamuis Deus per scientiam Conditionatam cognoscat, quòd si hic ordo instituatur, futuri erunt illi actus liberi. sed cognoscit futuros non independenter à causis suis necessariò prærequisitis, inter quos est decre-

317. tum absolutũ de dandis prærequisitis, decretum absolutum de implenda hypothesi. Et quia illa prærequisita causant illud futurum, hinc & concursus Dei, qui est inter prærequisita, causabit illud futurum, Consequenter Deus non tantùm erit causa Prima illius Ordinis, sed actuum in illo ordine contentorum.

Conceditur Confirmationi, Quòd Deus possit defacto instituere ordinem rerum, in quo præuidet actus aliquos liberos futuros: sed si nihil determinet de illis actibus, nec formet vllum decretum absolutum de dandis prærequisitis, decretum item de implenda hypothesi; ordo quidem ille rerum erit, Actus non erunt. Cumq; præcognouerit Deus, quòd posito tali ordine rerum, illi actus liberi futuri essent, non quomodocunq; sed dependenter ab absoluto Decreto, de dandis prærequisitis &c. hinc si hoc decretum, & alia similia, nõ detur, ordo quidem erit, sed actus illi liberi non erunt. & hoc solutum videtur primâ parte Disp. 5. num. 293.

318. OBIJCIT III. In probatione quarta. Deus non potest esse Prima Causa futuritionis conditionatæ rerum contingentium, per quam conditionata distinguuntur à merè possibilibus, nisi mediante aliquo decreto subiectiuè absoluto, & obiectiuè conditionato, quo voluntas Diuina determinet illis dare esse, si poneretur talis conditio. Ergo cùm scientia conditionata excludat illa decreta, tollit à Deo rationem Primæ Causæ. refertq; se in hac obiectione ad articulum præcedentem.

RESPONSUM suprà, sufficere ad hoc decretum, quòd sit conditionatum & ex parte actûs & ex parte obiecti, de quo vide superiùs dicta, ad prima fundamenta probantia impossibilitatem scientiæ conditionatæ, & recole dicta ad Obiectionem primam, eiusque in-

319. stantiam tertiam, & quartam præcipuè. Positoque, quòd ordo ille sit præsens, veritasq; obiectiua determinata, præsens sit futuritionis tempore, & à Deo cognita, sufficit tamen vt hæc omnia pendeât à decreto quidem actuali & exercito, tamen conditionato, tam ex parte actûs quàm ex parte obiecti.

Tollitnè scientia Conditionata à Deo rationem primi liberi.

OBIJCIT Gonet. Primum liberum, debet esse causa, non solùm remota & mediata, sed etiam proxima & immediata totius libertatis creatæ & participatæ. Sed scientia media subtrahit à Deo rationem causæ proximæ & immediatæ respectu liberæ determinationis nostræ voluntatis: Implicat enim, vt ostendimus præcedenti paragrapho, liberam determinationem nostræ voluntatis causari à decreto indifferenti.

320. RESPONDETUR. Negando minorem. negando item, quòd implicet, liberam determinationem nostræ voluntatis causari à decreto indifferenti. Negamus item, esse hoc ab illo ostensum §. præcedenti, Negamus item, quòd illud decretum determinet Deum ad speciem actûs, vt in illa ipsa determinatione non includatur etiam determinatio Diuinæ voluntatis per concursum suum influentis, si autem inuoluitur illic determinatio Diuina, non determinat creatura speciem actûs independenter à Deo.

Conceditur, quòd Primum liberũ, debeat esse primum eligens, sed negamus, quòd scientia media tollat à Deo, rationem primi eligentis.

Conceditur, Probationi secundæ, quòd decretum Dei absolutum supponat determinationem voluntatis humanæ conditionatam. Quia tamen illa ipsa conditionata futuritio supponit decretum actuale, &

321. exercitium voluntatis Diuinæ, licèt conditionatum ex parte actûs & ex parte obiecti; hinc scientia illa non tollet à Deo rationem primi liberi.

Negatur Confirmationi, quòd illa causa prius eligat, quæ per se primò attingit in effectu aliquam rationem priorem & nobiliorem illâ, quæ ab altera attingitur. Cùm enim formalitates inclusæ in effectu pendente à primo libero, hoc est, Deo, & à secundo libero, hoc est, creatura, non sint distinctæ realiter; non potest dici, quòd vna formalitas attingatur ab vno libero, alia ab altero. & quamuis causa & effectus sint correlatiua, primitas tamen aliunde debet saluari, & non ex prioritate causatæ formalitatis. Illud ergo erit primũ eligens, quod dat ipsam potentiam eligendi creatam, quod dat comprincipia necessariò requisita, & cætera similia. Sed quidquid sit de hac propositione, negatur quòd voluntas creata attingat aliquam formalitatem priorem eâ quam attingit Deus.

322. Negatur vlteriùs, quòd voluntas creata attingat rationem specificam, quin eam attingat etiam concursus Diuinus. nec ita determinat Deum, quin in illa determinatione intelligatur etiam concursus ad illam determinationem Diuinus, licèt verum sit, quòd electiuè non determinet voluntas hanc numero operationem, cùm electiuè possit ad illam determinare Deus. de quo vide 1. parte Disp. 5. n. 236. item 243. item 246. & sequentibus. Item 276. Negatur item, quòd voluntas Diuina sit futura pedissequa voluntatis creatæ, vt videre est ibidem numero 295. Conceditur vlteriùs cum August. quòd in opere Sancto, prior sit voluntas Dei, sed non prioritate prædeterminatiuâ, sed prioritate dandi, vel seligendi comprincipia supernaturalia; & tum primum poterit fieri opus Sanctum, quod significat Aug. dum docet posterius esse opus liberi arbitrij. Opera-

323. tur Deus dando illa comprincipia, sine quibus non operaretur homo adeoq; illis coöperatur homo. Nec ideò vult Deus, quia ego volui volitione independente à Deo, aut volitione naturali.

Tollitnè Scientia Conditionata à Deo supremum Dominium in voluntates?

OBIJCIT Gonet. Ille qui habet supremum dominium in rem aliquam, potest eâ vti, eamque applicare ad quod voluerit. ergo si Deus non possit applicare voluntates nostras ad libere volendũ quidquid ipse voluerit eas velle, sed priùs explorare per scientiam conditionatam, quid illæ ex innata libertate sint volituræ, nec possit determinationem illam prædefinire, sed debeat emendicare cõsensum. manifestum est, quòd non habebit perfectum dominium, sed politicum tantùm.

RESPONDETUR. Negando, quòd

324. quòd non possit applicare Deus voluntates nostras ad liberè volendū quidquid ipse voluerit, & quamuis antecedenter ad decretum absolutum exploret, quid voluntas ex innata sua libertate, non vtcunq; sed gratiâ Dei adiutâ, operatura esset; Quia tamen illâ exploratione positâ, electio auxiliorum merè pendet à Deo, oblatio item cogitationum, quas appellat Aristoteles à bona fortuna, est in manu Dei. hinc fit, vt Deus adhuc possit applicare voluntates nostras prout voluerit, vertereq; corda Regum quocunq; voluerit, vt innuitur Prouerb. 21. & ratione selectionis auxiliorum magis habere voluntates humanas in manu sua, quàm ipsi homines suas. de quo vide Disp. 5. n. 482. vnde vlteriùs magis habet in potestate sua voluntates nostras, quàm v. g. magistratus habeat voluntates populorum: Quia populis nec voluntatem præbet magistratus, nec in volitiones illius influit, nec com-

325. principia offert, nec habet vim seligendi infallibiliter, vt hoc potiùs velit populus quàm illud. quæ tamen omnia competunt Deo.

Conceditur Confirmationi, quòd ille Dominus non haberet supremum Dominium in seruos, qui non posset eis præcipere, nisi quod præsciret illos sponte etiam volituros: serui enim illi hoc ipso quia serui sunt, nullam debent habere libertatem per ordinem ad illum Dominum. Quia autem ita nos serui sumus Dei, vt simul nos liberos esse voluerit, ideò nec subiecit nos prædeterminationi, vi cuius nonnisi hoc fiat, & quâ positâ impossibile est oppositum fieri. Et si paritas de hoc dominio creato allata tenet, auferet nobis libertatem, contrà quàm docuit Aug. & Tridentinum. Negamus tamen, quòd Deus non possit homines, ratione comprincipiorum quæ offert, ratione primarum cogitationum, ratione selectionis auxiliorum pertrahere, eò quò voluerit, nec cogitur voluntati humanæ se accommodare, cùm

326. ex ipsius decreto sit, quòd indemnis nostra seruetur libertas. Unde etiam ratione immediatè dictorum operatur Deus omnia iuxta consilium voluntatis suæ. & cùm post præscientiam voluntatis nostræ adhuc liberum sit Deo seligere quæ voluerit auxilia, cogitationes primas vt libuerit inijcere, adhuc operabitur non secundùm tantùm præscientiam, quamuis eâ vtatur, sed secundùm consilium voluntatis suæ. Superior Religiosus mandans, & Deus decernens, in hoc sunt pares, quia neutrius mandatum, libertatem violat. Casu autem, quo superior Religiosus nihil possit mandare, nisi id quod præscierit sponte voliturum subditum, dupliciter id euenire posset. Inprimis, si superior posset mandare quod vellet, adstringeret tamen se suâ libertate, ad nihil mandandum quod acceptatum nollet subditus, eo casu & auctoritatem retineret, & specialem amorem subditi me-

327. reretur, cùm tale Imperium nonnisi ex placito ipsius superioris esset restrictum. Hinc & Deus cùm nonnisi ex placito suo obligarit se, ad decernendum, nonnisi secundùm liberam determinationē creaturæ, & authoritatem meretur & amorem. Alio modo potest superior non posse imperare, nisi præcognouerit voliturum subditum, quia subditus nō subiecit se ad hoc, vt illi superior mandare possit, quod voluerit. eo casu, paruæ esset auctoritatis superior, siquidem ex determinatione subditi haberet tam restrictum ius; Quia autem non ex determinatione creaturæ hoc habet Deus, ne frangat jura libertatis creatæ, sed è contrà libertas creata, habet ius suæ libertatis à Deo, hinc fit, vt Deus adhuc retineat plenum ius suæ auctoritatis. Rursus, quia non est in potestate superioris Religiosi, ponere alium & alium Ordinem, in quo præuideat illum consensurum, non est in Potestate

328. Potestate eiusdem superioris Religiosi, seligere Principia, vi quorum infallibiliter faciat, quod facere illum vellet superior. exinde fit, vt illa Potestas superioris sit futura restricta. Iam autem Deus in manu sua habet & ordines rerum, & selectiones auxiliorum, quibus infallibiliter consequitur finem, ideò Deus retinet totum adhuc dominium voluntatis.

Conceditur Confirmationi ampliori, quòd homines ratione perfecti dominij quod habēt in suos actus, possint se liberè determinare ad quod voluerint, sed non determinatione independenti à Deo. Concedimus, quòd Deus sine læsione libertatis possit pro statu absoluto determinare voluntates hominum ad quod voluerit, non quidem per decretū prædeterminatiuum, sed determinabit ratione selectionis auxiliorum & licèt per scientiam mediam exploret consensum voluntatis humanæ, quia tamen seligit ipse au-

329. xilia, sub quibus nonnisi præuidetur euentus secuturus, cùmq; talia auxilia seligere, non sit in Potestate hominis, hinc fit vt magis habeat Deus voluntates nostras in sua Potestate, quàm nos nostras.

Tollitnè Scientia Conditionata efficaciam Gratiæ, & derogatnè Diuinæ Omnipotentiæ?

OBIJCIT Gonet. juxta Principia nostra, Deus seruatâ libertate nostrâ, non potuit promittere Abrahæ, conuersionem gentium ex thesauris suæ Omnipotentiæ, sed solùm ex præsupposita scientia cōditionata, quâ nouerat, quòd istæ vel illæ gentes tali tempore vocatæ ad fidem, crediturae essent. hoc autem derogat Diuinæ omnipotentiæ, quia iuxta hunc modum dicendi, quòd illam promissionem potuerit Deus adimplere, non prouenit tanquam à prima radice ab eius Omnipotentia sed à determi-

330. natione voluntatis, quia nisi hæc præsupponeret à Deo præuisa, Deus ex tota sua Omnipotentia, & ex virtute auxiliorum gratiæ, talem Promissionē facere non potuisset.

RESPONDETUR negando sequelam. & licèt præutatur Deus scientiâ conditionatâ, id non derogat Omnipotentiæ Diuinæ, quia non ex potestate creaturæ, sumuntur ipsæmet Entitates auxiliorum, sine quibus impossibilis est consensus, sed ex thesauris Omnipotentiæ: & licèt non possit fidem Deus promittere ex sua Omnipotentia, & ex virtute auxiliorum, vi quorum nōnisi fiat consensus, & vi quorum impossibile sit oppositum sequi; Potest tamen illam promittere ex tota sua omnipotentia, tanquam Principio effectiuo auxiliorū Gratiæ & Entitatis eorundem, & ex virtute auxiliorum, Gratiæq; non vtcunq; spectatæ, sed selectæ, quâ selectione positâ, licèt liberè, infallibiliter tamen secuturus est euen-

331. tus. Et certè, sicut positâ prædeterminatione impossibile est non sequi euentum, ita & posito selecto auxilio. sed in hoc est disparitas: quia præterminatio præcedit consensum liberum Gratiosum, selectio autem præcedit quidem consensum absolutum gratiosum, non tamen cōditionatum, adeoq; quòd prædeterminatiua efficacia, sit efficacia auferens libertatem, non autem efficacia selecti auxilij.

Conceditur cum S. Augustino libro de Prædestinatione Sanct. c. 10. quòd creditio Gentium ad salutem non sit ex viribus naturæ, sed ex Dei prædestinatione, hoc est, voluntate conferendi auxilia requisita, vnde Deus vi sui auxilij facit, vt homines faciant quæ præcepit, cumq; homines non ipsi sibi conferant vires agendi sicut oportet, nec sibi seligant auxilia, non illi faciunt, vt ipse faciat, quod promisit, ratione quorum auxiliorum & selectionis, in Dei non in hominum est pote-

state,

332. ſtate, id facere quod Deus promi-
ſit. Titulo quarum virium non-
niſi à Deo dandarum, titulo item
ſelectionis auxiliorum, merè pen-
dentis à Deo, non tantùm prædice-
re, non tantùm præſcire, ſed Po-
tens eſt & facere, cùm factum illi-
us ſit, non alienum, & conferre &
ſeligere auxilia, vide 1. parte Diſ. 5.
num. 486. & ibid. D. 4. num. 107.
Conceſſimus etiam ſuprà, certitu-
dinem & infallibilitatem Promiſ-
ſionis v. g. conſensûs, non eſſe de-
ſumendam ex Diuina præſcientia
conditionata, ſed illâ præſuppoſitâ
requiritur actualis collatio gratiæ,
ſelectio item talis gratiæ, quæ præ-
uidetur euentum habitura, hinc
per nos conformiter ad Auguſtini
Epiſtolam 105. Superbæ impietatis
eſt reprobus ſenſus, vt homo ſe fa-
cere dicat, quod promiſerit Deus,
quia vt hoc faciat, nec vires ſibi ſu-
pernaturales tribuit, nec tribuen-
das ſeligit, & tamen ſine ſelectis
viribus non eſt operaturus, imò nec
333. poſſet operari ſine auxilio gratiæ.

Conceditur Argumento in contrá, quòd conſenſus conditionatus non
ponatur à ſcientia conditionata,
nec præuideatur ab illa, vt proue-
niens à determinatione gratiæ in-
fallibiliter agentis, prouenit tamen
à determinatione gratiæ tollentis
indifferentiam, vt ille conſenſus ſit
ſicut oportet, vel vt non ſit ſicut o-
portet tollentis item indifferentiã
habendi auxilium, cum quo præ-
uidetur ſecutura operatio, vel non
habendi. Conceditur quòd ille
conſenſus oriatur à libertate ſed
gratiâ Dei adiutâ, & licèt non præ-
definiatur, nec prædeſtinetur præ-
deſtinatione, vt hoc nonniſi fiat,
prædeſtinatur tamen in latiori ſi-
gnificatione, quia proficiſcitur ex
Decreto Dei de dandis auxilijs ſu-
pernaturalibus, vnde præuidetur
conſenſus ille, vt ab omnipotentia
eiuſq; auxilio determinatè proue-
niens, non determinatione, vi cu-
ius nonniſi conſentiat, & quâ de-
terminatione poſitâ impoſſibile ſit
oppoſitũ velle; ſed determinatione
334. faciente vt ſit Actus ſicut oportet,
cùm potuerit eſſe nõ ſicut oportet.

Negatur vlteriùs, erraſſe in hoc
Semipelagianos concedendo quòd
conſenſus ille conditionatus eſſet
ex gratia ſupernaturali, auctorita-
tiq́ue Proſperi ſuprà reſponſum.
Fulgentius lib. de Incarn: & Gratia
cap. 29. hoc ſolùm vult, quòd eti-
am exordium ſalutis, ſeu ſalus inci-
piens à bona voluntate in homine,
inchoetur à Dei auxilio ſupernatu-
rali, nec expectat, vt ab homine,
hoc eſt, viribus naturæ naſcatur,
tribuereq́ue id viribus naturæ, eſt
gratiæ Dei contumaciter repugna-
re: & ſicut in ordine naturali eſſe
non haberent homines, niſi Dei
potentia in ordine naturali con-
curreret; ita & in ordine ſuperna-
turali eſt neceſſe mutari hominem
per auxilia ſupernaturalia: & ſicut
nõ egebat adjutorio Deus vt homi-
nem faciat, ita nec indiget, vt ho-
mo viribus naturæ benè priùs velit,
335. & tum primùm ad ſalutem eriga-
gatur. Certè hic locus Fulgentij,
prout illum recitat Gonet, nihil
oſtendit, niſi hoc, quòd conſenſus
etiam conditionatus, ſi ſpectet ad
ordinem ſalutis, ſaltem tanquam
obiectum ſcientiæ conditionatæ,
quâ informetur Deus, de conferen-
da gratia efficaci, debeat eſſe ſu-
pernaturalis.

Conceditur Argumento in Contrà ſecundo, veram eſſe poſitionem
Auguſtini, quòd Deus magis habe-
at in ſua poteſtate voluntates ho-
minum, quàm illi ſuas. ſed Nega-
mus quòd homo ſecluſis auxilijs
gratiæ, poſſit ſe liberè determina-
re ad quodcunq; voluerit, Nega-
mus item, quòd non poſſit deter-
minari & applicari à Deo, deter-
minatione & applicatione per im-
miſſionem cogitationum & affe-
ctionum, quæ ſint à nobis in nobis
ſine nobis, per determinationem
& applicationem ſelectiuam auxi-
liorum, licèt non poſſit determina-
ri & applicari ſaluâ libertate, vt hoc
nonniſi

336. nonniſi agat, & quâ applicatione
poſitâ, impoſſibile ſit vi auxilij præ-
cisè, non ſequi euentum. Quod
autem repetit, impoſſibile eſſe cau-
ſari determinationem noſtræ vo-
luntatis niſi per prædeterminatio-
nem, id ſuprà refutatum eſt.

INSTAT Gonet. In argu-
mento ſecundo principali, ſuppoſi-
tâ ſcientiâ conditionatâ de aliquo
conditionato v. g. de Conuerſione
Petri futura in his circumſtantijs,
vel poteſt Diuina voluntas, ſtanti-
bus adhuc illis circumſtantijs vel-
le oppoſitum, vel non poteſt velle;
ſi poteſt velle oppoſitum, illa ſci-
entia non erit infallibilis, quia ad-
huc reſtabit conſideranda voluntas
Diuina, à qua impediri poteſt talis
Conuerſio; ſi verò poſitâ illâ con-
ditione & cognitâ per ſcientiam
conditionatã determinatione vo-
luntatis Petri conditionatè futurâ,
Deus non poſſit oppoſitum velle;
Ergo diminuta eſt Diuina Omnipo-
tentia & libertas Diuinæ voluntatis
337. circa tale obiectum.

RESPONDETUR. Cùm Ar-
gumentum procedat, ſiſtendo me-
rè in obiecto conditionato, Di-
co: ſuppoſitâ determinatione con-
ditionatâ non poſſe Deum velle ne
ſit determinatio conditionata, ne-
qué per hoc derogabitur Diuinæ
Omnipotentiæ & libertati Diuinæ
voluntatis. Cùm enim ipſe ille con-
ſenſus conditionatus, non ſit ſine
concurſu Dei conditionato & ſine
Diuina voluntate conditionatè i-
tem ſe habente, non derogabitur
per hoc Diuinæ Omnipotentiæ aut
libertati, cum ipſa ſuppoſitio exer-
citij Diuinæ Omnipotentiæ, & ipſa
ſuppoſitio exercitij Diuinæ liber-
tatis, non deroget Omnipotentiæ
nec libertati Diuinæ. vnde quando
præuidetur tunc voluntas creata
determinatura ſe ad vnam partem,
ex ſuppoſitione etiam ſuæ deter-
minationis, non habet poſſibilita-
tem & libertatem determinandi ſe
ad aliam partem, licèt extra hanc
ſuppoſitionem, habeat poſſibilita-
338. tem & libertatem determinandi ſe
ad aliam partem. vel ſi volueris dic,
quòd conſenſus ille ſpectatus in ſu-
is cauſis, ſit impedibilis, non ſpe-
ctatus in ſuppoſitione ſuî ad ſe, ad
quam ſuppoſitionem liberè, licèt
conditionatè concurrit Deus, vide
primâ parte Diſp. 4. num. 200.

Loquendo autem de ſtatu abſo-
luto, poſitâ præſcientiâ quid eſſet
volitura voluntas conditionatè, ſub
auxilio gratiæ dando conditionatè,
liber adhuc eſt Deus vt pro ſtatu
abſoluto decernat, dare vel non
dare gratiam efficacem, implere
vel non implere hypotheſim, ſeli-
gere vel non ſeligere auxilia; neq́;
tamen quidquam per hoc deroga-
tur infallibilitati ſcientiæ condi-
tionatæ, Quia illa non attendit ad
ſtatum abſolutum, qui poteſt adhuc
non venire, ſed ad ſtatum conditio-
natum, qui ex ſuppoſitione ſui ad
ſe, iam non poteſt aliter ſe habere.
vide dicta 1. parte Diſp. 5. N. 336.
& num. 376. & n. 381.

339. *Conceditur Confirmationi huius rationis:* quòd dicere aliquid fore im-
pedibile à voluntate creata & non
à Diuina, vergat in præiudicium
Omnipotentiæ & libertatis Diui-
næ: ſed negamus quòd pœnitentia
v. g. Petri, ſub circumſtantijs in
quibus per ſcientiam conditiona-
tam, præuidetur conditionatè fu-
tura, eſtq́; libera voluntati Petri, ſit
impedibilis ex ſuppoſitione ſuî ad
ſe, quæ pœnitentia eſt etiam libe-
ra voluntati Dei, ſed non impedi-
bilis ex ſuppoſitione quòd illam ve-
lit Deus. Imò loquendo de ſtatu
abſoluto, magis eſt pœnitentia Pe-
tri impedibilis, vt ita dicam, à Deo
in quantum pro ſtatu abſoluto po-
teſt ſeligere auxilium ſi velit, po-
teſt etiam non ſeligere ſi velit: ra-
tione cuius ſelectionis, ratione item
decreti de dandis abſolutè auxilijs,
eſt libera Deo illa pœnitentia.
Quod autem attinet ad ſtatum con-
ditionatum, etiam pro ſtatu con-
ditionato eſt libera. nam licet ſit
prior omni decreto actuali & exer-
cito

340. cito voluntatis Diuinæ, vi cuius determinet Deus vt hoc nonniſi fiat, & quo decreto poſito, impoſſibile ſit oppoſitum ſequi; non eſt tamen prior Decreto Diuino actuali & exercito, quod tamen ſit conditionatum & ex parte actûs, & ex parte obiecti. quo decernat Deus daturum ſe conditionata auxilia, concurſurum ſe conditionatè &c. Quomodo ergo ſcientia conditionata derogat Diuinæ Omnipotentiæ, & eneruat efficaciam gratiæ?

An ſcientia conditionata tribuat Deo modum agendi Cæcum & vagum?

OBIJCIT Gonet. Quando Deus cognoſcit per ſcientiam conditionatam rem ſub conditione futuram, debet ſupponere modum agendi ſuũ & creaturæ, ſiquidẽ ſine illis duobus, non poteſt poni actio cauſæ ſecundæ. Atqui modus ille cõcurrendi Dei præſuppoſitus à ſci-341.entia Conditionata, cæcus eſt, ignarus, vagus, confuſus, & indeterminatus, Quod ipſum probat. Quia modus ille agendi, eſt concurrere per concurſum indifferentem, & ſine intentione alicuius actûs & effectûs particularis cum ſola intentione generali agendi quod vult creatura, quodcunq́; illud eſt ſiue bonum ſiue malum, ſiue amorem ſiue odium. Sed hoc eſt concurrere cæco & ignoranti modo, vagè, confusè, & quaſi in incertum, eoq́; ferè modo quo piſcatores qui mittunt retia in mare, ignorantes quos piſces apprehendent. Ergo ſcientia conditionata attribuit Deo modum agendi cæcum &c.

RESPONDETUR. Modus ille agendi non debet dici cæcus, qui ſupponit prædirectionem ſcientiæ, eiuſq́ue ſine controuerſia in Deo reperibilis. Scientia autem quæ dirigit collationem auxilij pro ſtatu conditionato, eſt ſcientia ſimplicis Intelligentiæ. Ergo quamuis modus agendi per concurſum indifferentem & ſine intentione 342. actûs particularis, ſi fiat non ex prædirectione ſcientiæ iudicantis ob ſaluandam libertatem debere dari concurſum indifferentem & non determinantem vt hic nonniſi actus fiat, ſit modus agendi cæcus; non eſt tamen modus agendi cæcus, ſi fiat, ex prædirectione, vt dixi, ſcientiæ, dictantis concurſum indifferentem offerendum eſſe, vt ſaluetur libertas. vnde ex tali prædirectione operari, nego quòd ſit concurrere cæco & ignoranti modo. De hac prædirectione vide primâ parte Diſp. 4. n. 111.

Tangit etiam iſta obiecto aliqua, quæ explicatione indigent. *Indiget inprimis explicatione*, quo ſenſu debeat intelligi concurſus ille indifferens. Si enim nomine illius intelligatur concurſus non determinans, vt hoc nonniſi vi illius fiat, hoc ſenſu ille concurſus eſt indifferens, & eodem ſenſu, Intentio & volitio Diuina, non eſt volitio actûs alicuius particularis, ſed eſt ſo-343. la intentio generalis. Si autem per concurſum indifferentem intelligatur concurſus non habens etiam ſuæ entitatis determinationẽ conditionatam, & intelligatur non poſita illic vlla volitio Dei etiam conditionata ex parte actûs, hoc ſenſu, non eſt ille concurſus indifferens, ſed determinatus, ſicut & ipſa intentio. *Explicatione item indiget*, quomodo concurſus ille ſit generalis: Non enim eſt generalis generalitate aliquâ abſtractionis, cùm determinatam entitatem importet, ſed eſt generalis, hoc eſt, non determinans vt hoc nonniſi fiat. vide de hoc Diſp. 5. N. 275. Jllud indiget omnino modificatione, aliàſq́ue à nobis factum eſt in primâ parte. quòd immeritò dicat concurſum Diuinum ſupernaturalem, eſſe indifferentem, vt vi illius fiat bonum vel malum, amor & odium. Talem enim nos indifferentiam in auxilijs gratiæ non noſcimus. Neq́uè enim per nos influit gratia in odium

344. odium v. g. Dei. Sed hoc ſenſu eſt indifferens, quia poteſt homo non vti illo concurſu ad amorem ſupernaturalem, & potiùs cum concurſu naturali ponere odium, quod vide primâ parte Diſp. 5. num. 323. Ubi etiam oſtenditur num. 321. quomodo illa voluntas Diuina poſſit appellari voluntas determinata.

Quantumuis autem prælucens illa ſcientia ſimplicis Intelligentiæ collationi auxilijs cõditionatè dandis, non præuideat determinatam ſecuturitionem euentûs, non poteſt dici, quòd pro illo ſigno vtens illâ ſcientiâ Deus, operetur cæco modo & ignoranter. Nam ſicut quantumuis ſcientia ſimplicis Intelligentiæ, non videat euentum abſolutum, ſed eum remittat pernoſcendum ſcientiæ viſionis, nihilominus illa ſcientia ſimplicis Intelligentiæ, non eſt ſcientia cæco modo procedens; ita quantumuis eadem ſcientia ſimplicis Intelligentiæ, remittat pernoſcendum ſcien-345.tiæ conditionatæ euentum illius auxilij conditionatè dandi, non poterit dici Deus illâ ſcientiâ vtens, cæco & ignoranti modo agere. Quod vlteriùs in hoc fundatur. Quia quantumuis omnes ſcientiæ in Deo ſint idem realiter, & ſint ſecum Condurantes & Compræſentes totâ æternitate, nihilominùs per ordinem ad noſtras intentiones, partimur illas ſecundùm aliam & aliam conſiderabilitatem obiecti. Hinc ſi aliqua ſcientia penetret aliquam ſui obiecti conſiderabilitatem, quamuis non intelligatur attingere conſiderabilitatem obiecti aliarum ſcientiarum, non dicetur vel cæco modo vel ignoranter procedere illa ſcientia. Quia ergo ante futuritionem conditionatam liberam, non antecedit niſi ſola poſſibilitas, hinc & ſcientia dirigens collationem auxilij antecedẽtem, ipſummet futurum conditionatum, non debet attendere ad euentum, ſed ad vim & vires auxilij & voluntatis, remittendo alteri ſcientiæ penetrationem euentus con-346.ditionati. Præcipuè cùm ille ante ſuppoſitionem conditionatam ſui ad ſe, non habeat ſui determinationem, immo impoſſibile eſt vt habeat ſaluâ libertate.

Repeti hîc etiam poteſt principiũ aliàs in primâ parte vſurpatum: non poteſt dici quòd Deus operetur cæco modo, quamuis prædirectus à ſcientia ſola ſimplicis Intelligentiæ non tamen certus ante cõditionatam determinationem creaturæ quomodo illa ſit ſe determinatura, & tamen offerat concurſum. Nam ita offerre concurſum, non eſt cæco modo operari, Cæcè enim operatur qui aliàs noſcibile non agnoſcit, quia autem ſaluâ libertate ante operationem conditionatam creaturæ, nòn eſt noſcibilis hæc determinatio, hinc quantumuis illam pro illo ſigno non noſcat Deus, non poterit dici cæcè operari. Et ſicut quamuis Petrus non videat in Paulo tres oculos, non eſt dicendus Petrus cæcus, de 347. facto enim tertium oculum non habet Paulus; ita quamuis ante conditionatam determinationem creaturæ, non videat Deus, quid ſit Petrus v. g. voliturus, non arguit quòd Deus cæcè operetur. Cùm hæc determinatio ſaluâ libertate non poſſit haberi pro illo ſigno.

Quid ergo Deus per illam ſcientiam ſimplicis Intelligentiæ videt? videt modos, quibus ſaluâ libertate poſſit haberi conſenſus, decernitq́; tales modos adhibere, videtq́ue inſuper auxilium, quod faciat, vt hoc nonniſi homo operetur etiam pro ſtatu conditionato, & quo poſito, impoſſibile ſit etiam pro ſtatu illo conditionato non poſſe non poni conſenſum, videt inquam læſiuum eſſe libertatis, ſecundùm aliàs probata, & decernit, ex ſuppoſitione quod velit ſeruare indemnem libertatem, non dare talia auxilia. Videt rurſus ſi detur auxilium quoad entitatem quidem determinatum, non tamen determinans

348. minans vt hoc nonniſi fiat, poſſe ſequi conſenſum conditionatum, decernitq́; conditionatè dare tale auxilium, concurrereq́ue cum voluntate. Quæ volitio iam eſt ſuprà præexplicata & aliàs defenſa.

Inſtantia illa de piſcatione non tenet. duas imaginari illic poſſumus ſcientias in illa piſcatione. primam, quæ dirigit confectionem retis, eius confectæ applicationem debitam, Et ſi hoc faciat piſcator non dicetur cæco modo operari. Deinde poſſumus imaginari ſcientiam, vi cuius certè & infallibiliter ante abſolutam prehenſionem piſcium noſcat piſcator: ſi hoc & ita iecero rete, prehendam piſces hos, quam ſcientiam quia non habent piſcatores, in incertum piſcantur. Iam autem Deus inprimis pernoſcit vim & vires auxilij conditionatè dandi, & voluntatis conditionatè operaturæ, & cùm pro illo ſigno nihil ſit vlterius noſcibile ſaluâ libertate, ideò pro illo ſigno, vti- 349. tur ſcientia quæ illi pro illo ſigno poſſibilis eſt, Quia autem inſuper Deus ante euentum futurum abſolutè, pernoſcit quid ſit futurum ſub conditione, ideò non piſcatoris more, fortuitò & caſu operatur, ſicut nec piſcator operaretur cæco modo, ſi poſt penetratam vim & habilitatem ſui retis, aquæ, piſcis, noſceret certo, ſi miſero rete hoc prehendam.

Eſt & alia via ſatisfaciendi huic inſtantiæ, Quia cum conditionata piſcium per rete conditionatè mittendum captura, ſit euentus neceſſarius, & non pendens à libertate piſcis, vel à libertate retis, quòd neſciat piſcator euentum illum cõditionatum antecedenter, debet id reijci in ipſam inſcitiam & ignorantiam, non penetrãtis piſcatoris circumſtantias loci, piſcium &c. Quia autem euentus conditionatus voluntatis, eſt euentus liber, quod ille non noſcatur antecedenter ad ipſam ſuppoſitionem futuritionis conditionatæ, reijci id debet non in defectum ſcientiæ, ſed in defe- 350. ctum obiecti, quod ob tuendam libertatem creatam; ante ſuppoſitionem conditionatam determinantis ſe voluntatis, non habet vllam infallibilitatem. Et per hoc reſponderi debet ad alteram inſtantiam quam ponit Gonet, in *ſed contrà tertio*, & eſt talis ſicut ſi homo per cæcos meatus proijceret lapidẽ, poſtea exploraturus quem ſcopum ille attigiſſet, exploratio illa & cognitio ſubſequens non impediret quin proiectio illa lapidis facta eſſet modo cæco. Ita cognitio ſcientiæ mediæ non impedit quin in ſigno illam antecedenti modus ille concurrendi cum cauſis ſecundis, cæcus ſit. Sed ad hanc inſtantiam ex iam præiactis dici poteſt, Quòd cæca ſit illa proiectio lapidis, cùm à nulla ſcientia dirigagatur, dirigitur autem à ſcientia ſimplicis intelligentiæ collatio auxiliorum non determinantium, vt hoc nonniſi fiat &c. ita prædirigente illâ ſcientiâ ad ſaluandam in- 351. demnem libertatem. Rursùs ex ignorantia eſt, neſcire quis ſit ſcopus tangendus, eſt enim hoc antecedenter noſcibile ante ipſum lapidis acceſſum ad ſcopum, non eſt autem ſcibile quid ſit ſaluâ libertate Actura voluntas ſub conditione, niſi ex ſuppoſitione conditionati conſenſus voluntatis. Deniquè tactio illa ſcopi eſt neceſſaria, hinc quòd non præuideatur, debet id reijci in defectum ſcientiæ. Iam autem futuritio Conditionata, de qua hîc eſt futuritio libera ideò quòd non ſciat Deus, ante ſuppoſitionem conditionatam quid ſit futurum conditionatè, reijci id debet in defectum obiecti liberi.

Auctoritas quam inibi citat, S. Thomæ contra Gentes c. 28. nos nõ petit. nam inibi loquitur S. Thomas de prouidentia operante pro ſtatu libero; neq́; enim inibi illius conditionati meminit. prouidentia autem etiam per Nos pro ſtatu abſoluto, abſolutum ſupponit decre-

tum

352. tum de dandis auxilijs, hypotheſi implenda &c. Daturq́; per nos prouidentia de his, quæ ſubſunt etiam cõditionatè libero arbitrio, licèt nõ prouidentia prædeterminatiua, ſed offerens conditionatum auxilium &c. Congerit inibi plura Gonet contra Suarez, quæ omnia ſupponunt, quòd non ex prædirectione ſimplicis intelligentiæ pro ſtatu conditionato Deus offerat auxilium, & quòd hæc prædirectio non ſufficiat, quod tamen non probat.

An Scientia Conditionata tollat libertatem?

OBIJCIT Gonet argumentũ ad hominem. Illa Scientia tollit libertatem, quæ ſupponit res futuras ex vi & natura oppoſitionis contradictoriæ. Scientia Conditionata eſt talis. ergo tollit libertatem. Maior probatur. Cùm enim oppoſitio contradictoria ſit cauſa neceſſaria neceſſitate abſo- 353. lutâ, vt pote fundata in illo primo principio: Quodlibet eſt vel non eſt, Quo nihil poteſt eſſe vel concipi magis neceſſarium, futuritio ex illa proueniens, non poteſt eſſe libera & contingens. Minor probatur. Quia nos dicimus, propoſitiones contradictorias de quibuscunq́; futuris, habere determinatã veritatem vel falſitatem.

RESPONDETUR. Secundùm dicta ſuperiùs, quòd quamuis ſcientia conditionata ſupponat res eſſe futuras ex vi & natura oppoſitionis contradictoriæ, ſupponit tamen non fore illas independenter à ſuis cauſis, ſed dependenter ab illis, inter quas quia eſt ipſum exercitium libertatis, vel abſolutum vel conditionatum. Ideò ſine hac ſuppoſitione, non poteſt ſupponi etiam ipſa oppoſitio contradictoria. & quia ipſum exercitium libertatis non aufert libertatem, ideò & ipſa oppoſitio contradictoria, fundata in illo exercitio, non auferet libertatem. Et certè ſunt hæ duæ contradictoriæ. Hircoceruus eſt Leo- 354. mus, Hircoceruus non eſt Leomus, & tamen exinde non ſequitur vlla exiſtentia Hircocerui, Leomuris, quia non ſupponuntur vllæ cauſæ, quæ poſſint ponere obiectivæ illius contradictionis alterutrum extremum. ex quo apparet, quòd etiam contradictoria non ſupponant exiſtentiam altervtrius extremi independenter à ſuis cauſis. Deinde expendendo ipſas propoſitiones, vt ponuntur, Maior habet aliquam difficultatem: Quia noſtra principia non tribuunt ipſi oppoſitioni contradictoriæ vim exercendæ futuritionis, ſed potiùs vim alterutram verificandi, ſuppoſitis cauſis futuritionis, tamen illud primũ, ſupponit dicta maior. Deinde probatio eiuſdem maioris non videtur immediatum habere nexum cum conſequenti, quod inferre debuit. Nam quamuis oppoſitio contradictoria ſit cauſa neceſſaria, non infertur exinde: Ergo ſcientia tollit libertatem, quæ ſupponit res eſ- 355. ſe futuras ex vi oppoſitionis contradictoriæ, nã ex cauſa neceſſaria non infertur futuritio, ſi illa ſe ſolâ non habeat vim educendi aliquid ex nihilo exiſtentiæ, vel è ſtatu poſſibilitatis, quam vim quis tribuit ſoli oppoſitioni contradictoriæ?

Cõceditur probationi ſecundæ, quòd nullus actus bonus creaturæ poſſit eſſe & concipi vt liber, qui non ſit & concipiatur liber per ordinem etiam ad voluntatem Diuinam, ſed negamus, quòd conuerſio Petri v. g. in eo ſigno, in quo præuidetur à ſcientia conditionata, non dicat ordinem ad voluntatem Diuinam. & licèt non concipiatur tunc decretum actuale & exercitium antecedens, quo Deus liberè determinet ex hypotheſi conuertere Petrum, ſupponitur tamen decretum de cõcurſu & influxu in ipſammet conuerſionem. quod ſufficit, vt illa conuerſio cõditionata, dicatur Deo libera. Quod autem dicit, ſi illa

futuritio

356. futuritio conditionata cōciperetur vt Deo libera, etiam ſcientia de illa eſſet ex omni parte libera. Cùm tamen nos ſcientiam conditionatam appellemus, partim liberam partim neceſſariam. Id etiam non conuincit. nam non hoc ſenſu appellatur à nobis ſcientia illa libera, quaſi liberum ſit carere illâ Deo, etiamſi obiectum ſupponatur conditionatum, ſed quòd verſetur circa obiectum contingens, & ex altera parte tale, quod non determinatur decreto abſoluto. Immeritò etiam confundit hîc auctor Scientiam neceſſariam cum naturali & ſcientia ſimplicis Intelligentiæ, de quibus vide primâ parte Diſp. 3. num. 62. an autem hæc ſcientia appellari debeat media, vide ibidem num. 104.

Conceditur probationi Tertiæ, quòd deſtructâ libertate increatâ, in re libertas creata ſubſiſtere non poſſet; ſed negamus, quòd ſcientia conditionata auferat libertatem

357. primi liberi: nam quamuis nō proponat voluntati Diuinæ obiectum ſuum cum indifferentia ad eſſendum vel non eſſendum conditionatè, Quia tamen ablatio illius indifferentiæ, eſt ex ſuppoſitione concurſus Diuini, & influxûs in illammet conditionatā futuritionē, fit vt ablatio illius indifferentiæ, non tollat libertatem Diuinam. Negaturq; vlteriùs, quòd priùs cognoſcatur voluntas creata operatura determinatè hunc ſpecie actum, quin ſimul tunc cognoſcatur voluntas Diuina operans determinatè hunc in ſpecie actum. Et ſicut Petrus ante ſuppoſitionem ſuæ determinationis conditionatæ, eſt indifferens, an ſe ſit ad hanc partem, an ad illam conditionatè determinaturus, ſed primùm determinatur determinatione conditionatâ; ita & Deus, priùs concipitur indifferens, vt concurrat vel non concurrat conditionatè, & tunc primùm poſtea concipitur conditionatè concurrens.

358. Conceditur probationi principali Minoris, quòd libertas conſiſtat in poteſtate expedita ad actum eiuſq; negationem, id tamen intelligendum eſt de poteſtate expeditâ, ſed ante ſuppoſitionem actûs vel ante ſuppoſitionem negationis actûs, nam ex ſuppoſitione actûs, non debet eſſe poteſtas expedita ad non actum, niſi fortè ſpectando actum & non actum in ſuis cauſis. Unde etiam ex ſuppoſitione, quòd iam Deus concurrerit conditionatè ad futurionem conditionatam, non poteſt eſſe expeditus vt non concurrerit conditionatè, licèt ſit expeditus, vt pro ſtatu abſoluto decernat abſolutè vel non decernat eius exiſtentiā. Cæterùm quia nulla talis eſt occaſio, in qua non præuideatur voluntas, non tantùm diſſentiens ſed etiam conſentiens, liberum erit Deo habenti in poteſtate voluntates hominum, quam voluerit pro ſtatu abſoluto, eligere partem.

359. *Conceditur confirmationi Primæ*, quòd per nos phyſica præmotio id eſt prædeterminatio auferat libertatem. præmotio inquam prædeterminatiua: quia ſi per præmotionem intelligatur oblatio auxiliorum, immiſſio cogitationum quæ ſunt in nobis ſine nobis, hoc ſenſu præmotio non aufert libertatem. Poſito autem, quòd præmotio prædeterminatiua auferat libertatem, non ſequitur, quòd etiam ſuppoſitio ſcientiæ conditionatæ non ſit Deo libera; quia illa ſuppoſitio obiecti ſcientiæ conditionatæ, licèt præcedat decretum, vt hoc nonniſi fiat, non præcedit tamen decretum de dandis prærequiſitis, de concurrendo cum ipſamet conditionatè operatura voluntate, iam autem & oblatio & efficacia prædeterminationis præcedit conſenſum noſtrum liberum.

Conceditur Confirmationi Secundæ, id quod antecedenter ſe habet ad libertatem, & eo poſito non poteſt non ſequi effectus, tollere liberta-

360. tem, ſed negatur quòd futuritio conditionata antecedat libertatem Diuinam de dandis prærequiſitis, de concurrendo cum voluntate conditionatè, licèt antecedat libertatem, vt hoc nonniſi fiat conditionatè.

Conceditur quarto Principali argumento, quòd nulla poſſit dari vel concipi libertas, ante primum Principium & radicem illius, ſed negatur, quòd ſcientia conditionata concipiat ſuum Obiectum ante primum principium & primam radicem illius; nam licet ſupponat obiectum illius antecedenter ante Diuinum Decretū, prædeterminans, vt hoc nonniſi fiat, non antecedit tamen liberum decretum de dandis conditionatè principijs requiſitis, non antecedit item decretum conditionatum de concurrendo, decretum item de ſeruanda libertate, & dandis comprincipijs libertatem non deſtruentibus, ratione quorum cum Sancto Thoma, liber-

361. tas creata reijci debet in efficaciam Diuinæ voluntatis. decretaq; à nobis admiſſa, antecedentia etiam ſtatum conditionatum oſtendunt, quomodo Deus ſit primum in genere liberorum, oſtenduntqué (id quod petit confirmatio) quòd libertas creata ſit de munere Dei, & per participationem libertatis increatæ. vide de hoc puncto. 1. parte Diſp. 5. n. 377. & ſequentibus.

An Scientia Conditionata faciat Deum Auctorem peccati.

OBIJCIT Gonet. Scientia Conditionata ſupponit Diuinum concurſum oblatum voluntati de ſe indifferentem, & ab illa ad hanc magis partem, quàm ad illam determinandum, ergo iuxta hanc ſententiam, concurſus Diuinus, ſequitur nutum voluntatis creatæ; at voluntas creata non ſemper ſe ad bonum determinat, ſed quandoque ad malum, ergo concur-

362. ſus Dei æquiualenter ſe extendit ad malum & ad bonum, & abſque vllo diſcrimine affectiuo.

RESPONDETUR. Concedendo totum cum limitatione, quam inibi ponit Gonet, quòd ſcilicet affectiuo alio actu concurrat Deus ad peccatum, quia quantum eſt ex illo nollet ad illud concurrere, mirumqué eſt, quòd cùm agnouerit diuerſitatem concurrendi affectiuam, nihilominùs ſine nullo addito dicat, quòd ad vtrumque, nempè ſiue ad concurrendum ad bonum, ſiue ad concurrendum ad malum, mediâ voluntatis determinatione tranſeat. nec modificat illam voluntatis determinationē, vt appareat diuerſitas affectiua: cùm enim illa voluntatis determinatio ſit de linea affectiui, debuit hîc diuerſitas hæc poni, nempè quòd tranſeat etiam ad malum mediâ determinatione ſuæ voluntatis; ſed cum affectione, quòd quantùm eſt ex Deo, nollet cum peccato concurrere. Longè

363. aliter habet ſe ſententia prædeterminantium: nam illa aſſerit (ſaltem per principia aliquorum) Deum prædeterminare, vt homo nonniſi peccet, & quâ prædeterminatione poſitâ, impoſſibile eſt illum non peccare, cùm impoſſibile ſit illum non ponere actum peccaminoſum materialiter ſumptum, à quo non diſtinguitur re, ipſum formale peccati. Nec apparet quî, ſi prædeterminat Deus ad materiale peccati ita indiſtinctum à formali, non ſe affectiuè habeat ad peccatum, ſiquidem non foret peccatum ſi non foret illa prædeterminatio. quam ponere non eſt niſi in Dei poteſtate, & cur illam poneret ſi illi non afficeretur, ponitq; illam prædeterminationem conſcius, illâ poſitâ, impoſſibile eſſe non ſequi materiale peccati, & illo poſito, impoſſibile eſt non ſequi formale peccati, ex quo vlteriùs ſequitur quòd proditio Iudæ non minùs ſit opus Dei quàm conuerſio Pauli. Nec eſt inter nos & Thomiſtas lis de hoc

364. hoc, an concursus Dei ad peccatum in linea affectiui sit dispar; sed an sequatur, quòd Deus æquè sit causa peccati ac meriti, si æquè ad peccandum ac ad merendum prædeterminat.

Conceditur Confirmationi, quòd determinante se voluntate creatâ ad actum odij Dei, vnà tunc illam determinationẽ comproducat Deus, sed negamus, quòd talis influxus extendat se ad ipsam malitiam, supposito, quòd illa sit quid priuatiuũ vel negatiuũ: nam ad priuatiua & negatiua non datur Dei influxus, sed potiùs debet dari negatio influxûs. In sententia autem tenentiũ, quòd etiam peccatum stet in aliquo positiuo, dicent illi, concurrere Deum etiam ad ipsum formale peccati, sed cum affectu, quòd nullo modo, quantùm ex illo est, vellet ad hunc actum concurrere, & hoc illi dicere non possunt, qui dicunt antecedenter Deum determinare, & pro statu Conditionato & pro statu

365. absoluto, ad peccatum, si enim peccatum illud non vult, cur prædeterminat? consequenter Deus erit causa peccati; non erit autem, si quantùm ex illo, nolit ad peccatum concurrere, nec ad illud prædeterminet, etiam materialiter sumptũ.

Negatur Probationi secundæ, illum esse causam moralem peccandi, qui ad saluandam rationem causæ primæ ponit hominem in occasione peccati. Sed hoc punctum pluribus non examino, quia illud tractatum est in materia de peccatis.

De principio autem illo, an Deus determinet voluntatem ad indiuiduum actûs peccaminosi, vide primâ parte Dis. 5. N. 323.

An ex Scientia Conditionata, aliqua alia inconuenientia sequantur?

I. INCONVENIENS ex Gonet est, quòd Scientia Conditionata totam certitudinem & infallibilitatem Prædestinationis, prout à

366. Generali prouidentia distinguitur, reducit ad præscientiam vsûs liberi arbitrij, & pro hoc citat Molina, quæ tamen positio est contraria sancto Thomæ, 1. part. Quæst. 23. art: 6. & de veritate art. 3. & Quotlibeto 12. art: 3.

RESPONDETUR. quando Molina, aut alij ex nostris referunt Certitudinem prædestinationis in solam Præscientiam, referunt in illam aut potiùs in obiectum illius tanquam primum certificatiuum, sed non tanquam in certificatiuum excludens alia certificatiua proxima & immediata, quale est decretum absolutum de dandis absolutè prærequisitis, decretum de implenda absolutè Hypothesi, sub qua præuidebatur euentus. Et hæc est ipsissima doctrina Sancti Thomæ dicto Quotlibeto proposita: *Prædestinatio habet certitudinem ex parte scientiæ Dei, quæ non potest falli, & ex parte voluntatis Diuinæ, cui non potest aliquid resistere. & ex parte pro-*

367. *uidentiæ, quæ certissimo modo ducit ad finem.* Sed istud Certissimum, sumunt Thomistæ pro prædeterminatiuo, itemq; illud Ly non potest resistere: Nos autẽ sumimus, quòd Diuinæ voluntati non possit resisti ex suppositione consequenti, ex qua etiam suppositione modus ille certissimus salutis habetur.

Pono hîc lineam resolutorij huius quæsiti, Petrus saluatur. Quæro, quare saluatur, quia data est illi Gratia efficax. Quæro vlteriùs, quare saluâ libertate infallibiliter illa Gratia habuit euentum. quia præsciuit Deus illum huic Gratiæ, licèt de se non indifferenti, vt nonnisi consentire possit, consensum præbiturum. en primum infallibilitans ipsum obiectum scientiæ cõditionatæ. Per hoc tamen non nego, quòd si alia hæc quæstio instituatur, præuidit Deus respectu Iudæ non tantùm deefficaces, sed & efficaces gratias, cur non elegit efficacem? & iam tunc non recurremus

368. remus ad infallibilitatem ex scientia conditionata oriundam, sed ad infallibilitatem seligentis Dei, seu Prædestinantis, licèt hæc ipsa selectio non fiat independenter à directione præsupposita scientiæ cõditionatæ. vide primâ parte Dis: 4. num. 161.

II. INCONVENIENS. si Deus Scientiâ Conditionatâ directrice disponeret prædestinationem & conuersionem hominum, sequeretur ex natura rei & Metaphysicè loquendo, non repugnare esse aliquem hominem, quem Deus etiam de potentia absoluta conuertere & prædestinare non posset. quod est absurdum & contra August. Enchiridij cap. 98. & est contra prædestinantis Dei libertatem. siquidem prædestinationem in sua potestate non haberet. Sequela Probatur. Ex Natura rei non repugnat dari hominem, qui in nullo tempore, in nulla occasione, cum nullis auxilijs ex se non efficacibus, velit se

369. conuertere, cùm contingens sit, vt hæc media effectum sortiantur, siquidem cum illo infallibilem connexionem non habent, licèt moraliter impossibile sit, ne conuertatur, ex natura tamen rei id non repugnabit.

RESPONDETUR Conformiter ad aliàs dicta in prima parte, quòd nulla sit ita peruersa voluntas, vt in tanta verietate auxiliorum, nullum sit auxilium, cum quo illa non sit operatura, & si impossibile est moraliter, vt agnoscit Gonet, quin aliquod ex illis auxilijs sortiatur euentum, hoc ipso suberit omnis humana voluntas Dei dominio, & sicut cùm dicimus impossibile esse moraliter, ne homo aliquando peccet venialiter, non dicimus, quòd metaphysicè loquendo non repugnet, ne vnquam homo pro præsenti statu peccet venialiter, sed simpliciter asseritur, impossibile esse quin peccet interdum pro præsenti statu; ita etiam cùm impossibile sit moraliter, ne tot auxilijs oblatis consentiat ho-

370. mo, non debet dici quòd sit id possibile Metaphysicè, & ex natura rei, eò quòd ly ex Natura rei possibile, videatur excludere impossibilitatem moralem oppositam, & sicut enuntiat Tridentinum Enunciatione absolutâ, non potest homo sine priuilegio speciali abstinere ab omnibus venialibus, licèt hoc non posse; interpretentur Theologi, esse illud non posse morale, seu impossibile moraliter, ita & nos dicimus, absolutè impossibile est, quin homo alicui oblatæ gratiæ sit consensurus; quidquid sit an hæc impossibilitas sit moralis, vel an oppositum ex natura rei fieri possit. Deinde phrasis S. August. hoc solùm vult, quòd Deus cùm voluerit possit conuertere, quæ phrasis non debet restringi, quòd debeat conuertere nonnisi saluâ libertate.

Conceditur Confirmationi, quòd non possit pro præsenti rerum ordine prædestinare Deus, nisi quem præuidit vocationi suæ responsu-

371. rum liberè, sed absolutè & ex Natura rei, vt hîc loquitur Gonet, posset prædestinare etiam necessitando. Et retinendo priorem responsionem, quòd impossibile sit moraliter, vt in tanta varietate auxiliorum, nullum præuideatur euentum habiturũ, & quamuis non singulæ vocationes, aliquæ tamen ex collectiuè acceptis, & indubiè plures superabunt resistentiam liberi arbitrij, & licèt possit voluntas cum qualibet vocatione componere dissensum, tamen impossibile est moraliter, vt per ordinem ad totam collectionẽ sit restitura, non ob infallibilitatẽ prædeterminatiuã inclusam in aliquo ex his auxilijs, sed ob tantam varietatem, & modum congruendi ipsi vocato.

III. INCONVENIENS. si daretur scientia conditionata, sequitur quòd nos priùs eligamus Deum quàm nos ipse eligat, quod est contra verba Christi Ioan. 15. contra Diuum Thom. in illum locum Ioannis

372. Ioannis: & contra Auguſt. cap. 17. de Prædeſtinatione. Sequela Probatur. Quia per nos, antequam in Deo ſit Decretum quo eligat Petrum, iſta Propoſitio eſt determinatè vera, Petrus in talibus circumſtantijs eliget eſſe diſcipulus Chriſti.

RESPONDETUR. Si res ſit de ſtatu abſoluto, antequam Deus videat hanc propoſitionem, Eliget Petrus eſſe diſcipulus Chriſti, præintelligi debet in Deo Decretum de dando abſolutè auxilio, cum quo eligat Petrus eſſe diſcipulus Chriſti: Decretum item de concurſu & implenda hypotheſi, ſub qua præuidebatur electurus, & per nos Decretum prædefinitiuum, ratione quorum Decretorum priùs Deus, eligit Petrum, quàm Petrus Deum. Si autem agatur de ſtatu conditionato, electionem quidem abſolutam Petri, præcedit electio conditionata, quâ Petrus eligit Deum, quia tamen hæc ipſa conditionata

373. electio præſupponit electionē Dei de dandis auxilijs, de concurrendo, &c. hinc adhuc vltimò reſoluentur omnia in Dei electionem.

Conceditur Confirmationi, quòd Auguſt. neget hanc Cauſalem de Prædeſt: SS. cap. 19. elegit nos Deus quia credidimus, Quia ibi loquitur contra ſemipelagianos, qui conditionatis naturalibus meritis electionem abſolutam ad ſalutem tribuebant, quod nos non docemus. Deinde, vt hîc paulò antè dictum, nec elegit nos abſolutè Deus quia credidimus conditionatè, creditione ſupernaturali, Quia etiam reprobi præuidentur cum tali creditione, & tamen non eliguntur. Quod autem dicit, bona eſt conſequentia apud Auguſt: Deus præſcit ante ſuum Decretum fidem credētium, ergo non eligit vt credant, ſed ipſi credendo eligunt illum; ergo etiam erit bona conſequentia, Deus præſcit ante decretum conſenſum liberum quem ego daturus ſum vocationi quâ vocat ad credē-

374. dum; Ergo Deus non eligit conſenſum liberum, ſed ego prior eligo eum conſentiendo. Quod inquam dicit non conuincit, & tenet prior conſequentia, non tenet ſecunda, niſi ex ſuppoſitione eiuſdem doctrinæ in Conſequenti quæ ponitur in antecedenti. Hinc conſequentia prior eſt deſumpta ex principijs ſemi-Pelagianorum, qui docebant, ex eo iam aliquem ſaluari, Quia præuiſus eſt crediturus ſub conditione, tenebit ergo conſequētia: Ergo prior ille elegit Deum conditionatâ electionè, & poſteriùs elegit eum Deus. ex quo principio deberet etiam tenere & illatio ſecunda, ſed hoc principium nos non tenemus, neq; enim hoc principium apud non reſolutorium eſt quare hic ſaluetur ille non ſaluetur, hic prædeſtinetur ille non prædeſtinetur, quia hic præuiſus eſt conſenſurus conditionatè, ille diſſenſurus conditionatè: probauimus hoc & exinde, quia etiam reſpectu S. Petri, præuiſæ ſunt multæ gratiæ

375. prædeefficaces & reſpectu Iudæ multæ præefficaces, & tamē ſaluat[9] Petrus, damnatus Iudas. Non ergo hoc reijci debet, in electionem illam conditionatam, ſed in liberum Dei Decretum electiuum auxiliorum, prædeſtinatiuum, & latens Dei conſilium. ergo non ſequitur ideò nos electos, quia elegimus cōditionatè, ſed ideò nos eſſe electos, quia electi ſumus ſelectiuo, aut prædeſtinatiuo decreto, licèt innitenti ſcientiæ conditionatæ.

IV. INCONVENIENS. Quia hæc ſententia, ſternit viam ſemi-Pelagianis qui aſſerebant, dari in nobis initia fidei non à gratia ſed à natura, quod tamen damnat Arauſicanum, Canone 5. Sequelam Probat. Scientia Conditionata ponitur talis à nobis, vt Deus ante omne Decretum præueniens noſtras voluntates, cognoſcat, an homo poſitus ſub his vel illis occaſiobus pro ſua libertate, conſenſurus vel diſſenſurus ſit vocationi, ſuppoſito

376. poſito tamen auxilio de ſe indifferente, & moraliter tantùm excitante, quod per ipſum conſenſum reddendum eſt efficax, ſi defacto operetur, vel inefficax, ſi nolit operari. ſed in hac ſcientia ſic explicata offertur Diuinæ Notitiæ aliquod initiū fidei, quod non eſt à gratia ſed à Natura, quod ipſum probat. quia Determinatio & pia motio voluntatis applicantis & mouentis Intellectum ad credendum, eſt initium fidei, vt docetur in materia de fide, ſed talis determinatio quæ per ſcientiam conditionatam futura ſub conditione præuidetur, nō ſupponitur vt futura ex vi determinationis gratiæ, illam cauſantis, & applicantis voluntatem ad illam, ſed potiùs illa ſupponitur & præuidetur à Deo vt applicans & determinans ipſam gratiam, quæ de ſe indifferens eſt, & à voluntate creata determinabilis, ergo talis determinatio non ſupponitur nec præuidetur à Deo, vt cauſata vel cauſan-

377. da à gratia, & ex auxilio Dei determinatè proueniens.

RESPONDETUR. negando Maiorem, probationi eius, nego Minorem, nego vlteriùs quod determinatio voluntatis, licèt non præuideatur futura ex vi determinationis gratiæ vt nonniſi conſentiat, quòd inquam non præuideatur futura illic determinatio voluntatis, ex gratia faciente illam ipſam Determinationē ſupernaturalem, certè enim applicatio illa & determinatio, determinans ipſam gratiam, eſt applicatio & determinatio cum influxu gratiæ, adeoq; præuidetur à Deo vt cauſata vel cauſanda à Gratia. Et in particulari loquendo, applicatio ad credendum, ſicut oportet, eſt volitio antecedens ſupernaturalis ad credendum, quam nemo noſtrum dicit eſſe naturalem & profectam à viribus liberi arbitrij. Rursùs ſi Determinatio illa ad credendum ſit in actu ſignato, nempè incluſa in ipſomet actu Fidei ſicut oportet, & hunc actum

378. Fidei, ſicut oportet, nemo noſtrum dicit fieri ſinè influxu Gratiæ.

Immeritò etiam ſupponit, quaſi à noſtris vniuerſaliter doceatur, quòd Gratia moraliter tantùm excitet, quia licèt morales excitationes admittamus, admittimus tamen inſuper etiam influxum coëffectiuum & comproductiuum cuiuſcunq; tandem conſenſûs ſupernaturalis.

Conceditur Confirmationi, quòd præter gratiam moraliter excitantem, detur etiam gratia coëfficiens ſeu còòperans, licèt non admittamus gratiam prædeterminantem ſed negamus, quòd determinatio voluntatis ad credendum non præuideatur à Deo, vt cauſanda à gratia & moraliter excitante, & còëfficiente, & licèt talis gratia ſubijciatur libero arbitrio, & ab illo determinetur & applicetur ad agendum, vt loquitur Gonet, nego tamen quòd gratia in ipſam illam applicationem, in ipſam illam de-

379. terminationem non influat, vnde determinatur illa Gratia, ſed determinatione, in quam ipſam influat Gratia. Quidquid ſit an gratia moraliter excitans debeat dici Phyſicè influens, licèt ſit quid Phyſicum, ad eum modum quo cauſa finalis, eſt cauſa Phyſica, licèt non cauſet Phyſicè. Quia tamen nos inſuper admittimus gratiam còòperantem Phyſicè influentem, ideò illa determinatio & à gratia moraliter excitante, & à gratia coëfficientiæ procedit, & licèt gratia coëfficientiæ, vt illam appellat Gonet, ſit determinabilis quantum ad ſpeciem actûs adeoq; indifferens, non ſequitur, quòd cauſare hanc determinationem non poſſit, cùm, vt ſuprà vidimus, non probarit Gonet, quòd à cauſa indifferenti determinatus non poſſit prodire effectus.

Sæpè dum hîc agitur de determinatione Gratiæ de ſe indifferentis ad operandum, videtur auctor imaginari determinationem aliquam antecedentem ipſiuſmet auxilij,

380. xilij, & tamen hæc determinatio si spectetur præcisè determinatio ipsius auxilij, est determinatio in actu signato. Nempè in ipsomet exercitio illius actus sita, & ita determinatio auxilij ad volendum, credere, est ipsamet volitio credendi, determinatio auxilij ad credendum, est ipsa creditio seu actus fidei. Hinc si nec ex doctrina nostrorum, nec ex ipsis verbis colligi potest, quòd fides vt oportet non sit ex auxilio gratiæ, nec etiam colligi poterit, quòd ipsa determinatio auxilij ad credendum non sit ex gratia. Concedo quidem, quòd interdum sit determinatio, quæ fit per vnum actum ad alium actum, quòd inquam sit determinatio transitiua, & in actu exercito, vt cùm volũtas dicit, propono facere actum amoris Dei, & tunc non tam est determinatio auxilij ad amandum quàm potiùs ipsiusmet voluntatis ad ponendum distinctum actum; determinatio tamen auxilij indifferen-

381. tis ad ipsammet volitionem, est determinatio per ipsammet volitionem. Nos verò vniuersaliter dicimus quamcunque determinationem, siue fiat in actu signato siue in exercito, siue sit transitiua siue intransitiua, semper illam haberi ex influxu gratiæ, si sit determinatio sicut oportet.

Negatur vlterius Argumento quod adfert contra communem responsionem Gonet, quòd talem determinationem nõ causet gratia coëfficiens. negamus item, quòd ab ipsa voluntate determinetur & applicetur ad agendum auxilium, determinatione, quæ non sit ipsa ex gratia, Cùm illa determinatio auxilij ad credendũ sit ipsemet actus fidei sicut oportet. Concedimus, quod cùm albedo in manu non sit causa nec principium caloris, impertinenter dicatur, quòd procedat calor non à manu nudè sumpta, sed à manu vt ab albedine affecta, eò quòd albedo nullo modo influat in calorem. sed nos concedimus influxum gratiæ in ipsammet determinationem voluntatis.

382. Auctoritas Prosperi dicentis, semipelagianos concessisse operationes factas sub ipso gratiæ adiutorio, quomodo sit accipienda, suprà est allatum. Quòd autem dicit Gonet in hoc errâsse Semipelagianos, quòd docuerint consensum ad actus supernaturales esse à libero arbitrio sub adiutorio gratiæ constituto in hocqué illos errasse, quòd negarint solùm ab ipso gratiæ auxilio procedere illum consensum. Id non debet sine addito dici. Quia si errârunt in hoc semipelagiani, quia nõ agnouerunt consensum nostrum, esse solùm ab ipso gratiæ adiutorio, sequeretur in hoc errâsse semipelagianos quia non docuerint, quòd nos in opere salutis merè passiuè habeamus, haberemus enim nos passiuè, si consensus noster solùm esset ab ipso gratiæ auxilio; adeoq; errâssent in hoc semipelagiani quòd non commiserint errorem damnatum à Tridentino, quòd nos in opere salutis merè passiuè habeamus.

383. V. INCONVENIENS. Scientia Conditionata sternit viam alteri errori, quo semipelagiani asserebant, prædestinationem ad gratiam fieri ex præuisione meritorum.

RESPONDETUR. duplicem hac in parte fuisse errorem semipelagianorum, vt vidimus etiam suprà. inprimis, quia obiectum scientiæ Conditionatæ, quam admittebant, ponebant merita naturalia, quibus illi tribuebant initium salutis, Non tribuimus nos. alter eorundem error fuit, quia positâ præuisione meritorum (ponamus etiam supernaturalium) non admittebant vllum aliud decretum Diuinum, quod nos admittimus, selectiuum auxiliorum, nullum item admittebant decretum de implenda hypothesi, nec admittebant decretum prædestinatiuum, &c. quæ tamen à nobis admittuntur. Unde per Semipelagianos reijciebatur latens

384. latens consilium Dei, causalisq; illorum, quare hic potius saluetur quàm ille, erant merita conditionata præuisa, quam Conditionalem nos non admittimus, sed docemus etiam respectu Saluatorum, præuisa fuisse demerita conditionata, & respectu damnatorum præuisa esse merita Conditionata, hinc quod illi saluati hi damnati, reijci debet in aliud, nempè in prædestinationem. Deniq; licet ponatur recurrisse Semipelagianos ad merita ex gratia absolutè posita, quia tamen negabant dari vlteriùs prædestinationem, ideò in hac sua positione errabant; admittimus nos prædestinatiuum decretum. sed de hoc infrà, vbi agetur de voluntate dandi gratiam efficacem.

Conceditur, quòd Deus in signo rationis antecedente decretũ, quo prædestinat omnes ad Gratiam, præuideat merita ipsorum futura, sed præuideat illa vt directiua, quomodo saluâ libertate prædestinari

385. possint, sed non tanquam motiua prædestinandi. Conceditur quòd inter actus Diuinos non detur alia Prioritas quàm dependentiæ, tenentis se ex parte Obiectorum, sed negamus quòd præscientia meritorum Conditionatorum, sit prior prædestinatione ad gratiam conditionatè dandam, licèt sit prior prædestinatione ad gratiam absolutè dandam, sed prioritate nõ in ratione motiui, vt detur absolutè Gratia, sed directiui, vt saluâ libertate detur. Negatur vlteriùs, quòd si Deus in aliquo signo rationis priusquam eligat hominem ad Gratiam absolutè dandam, videat illius merita futura Conditionata, hoc ipso debeat accipere illa pro motiuo ad dandam Gratiam. Negatur vlteriùs, per Principia nostrorum, Prædestinationem ad gloriam fieri ex præuisis meritis, ideò quia ante decretum electionis ad gloriam Deus per Scientiam Conditionatã præuidet merita hominum conditionatè futura, nam per nos non me-

386. rita Conditionata, sed merita absoluta, sunt motiuum prædestinationis, si illa formatur non ante præuisa merita absoluta, quod inter nostros controuersum est, vt videre est 1. parte Disp. 8. n. 95. Conceditur, quòd in quocunque signo rationis aliquid verum est, in eo, Deus illud præuidet, sed nego per illam Propositionem: in signo rationis antecedente electionem Petri ad gratiam, altera istarum contradictoriarum, Petrus merebitur Petrus non merebitur, sit determinatè vera. Ratio negandi est. quia si loquitur Auctor de electione ad gratiam conditionatè dandam, in signo antecedente hanc electionẽ, non est verum dicere, Petrus merebitur, cùm etiam ad meritum Conditionatum requiratur Electio conditionata ad Gratiam, si autem res sit de Electione Petri absoluta, ad gratiam absolutè dandam, negatur quòd pro illo signo, vera sit hæc absoluta, Petrus merebitur, sed vera erit hæc, Petrus merere-

387. tur si. quod autem in signo rationis Electionem Petri absolutam, ad gratiam absolutè dandam non sit vera hæc, Petrus merebitur, ratio est. quia etiam Contradictoriæ, vt alterutra vera sit, indigent causis indispensabiliter requisitis, ad ipsam futuritionem, Futuritio autem absoluta meriti requirit indispensabiliter decretum Dei absolutum, hinc ante hoc decretum non potest præuideri Ly Petrus merebitur.

Multò minùs verum est, ex nostris Principijs sequi, quòd ex Præuisis siue Conditionatis siue absolutis meritis, prædestinatus sit Christus ad Filiationem Dei naturalem. Quia inter actionem meritoriam & præmium debet intercedere proportio, nulla autem est Proportio finiti ad infinitum, adeoq; nec meriti Christi, ad vnionem Hypostaticam infinitæ dignitatis. Rursùs, illa merita Christi vel supponerentur profecta à Christo, prout iam habente naturam suam terminatã persona-

388. personalitate verbi, vel non terminatam. si proficiscuntur à Christo habente naturam suam terminatam à personalitate verbi, ergo antequam mereretur vnionem, iam haberet vnionem, si autem proficiscuntur illa merita à Natura humana Christi nondum terminata à persona verbi, subdiuido, vel proficiscuntur à natura humana terminata personalitate humana, vel non terminata vlla personalitate. Non proficiscuntur à natura terminata à personalitate humana, quia pro præsenti rerum Ordine, non videtur à Deo vlla personalitas humana, terminans Naturam Christi, adeoque nec videtur vllum meritum Christi sic sumpti, si autem non videtur illa humanitas terminata ab vlla persona, ergo nec præuidetur merens, meritum enim & actiones sunt suppositorum. Ex quo Principio sequitur, quòd in signo rationis antecedente Decretũ prædestinationis Christi, nõ fuerit hæc determinatè vera, Christus merebitur, cùm non supponatur causa ad merendum necessaria, ipsa Persona.

389. Denique per nos scientia Conditionata, requiritur ad saluandam libertatem cum prædestinatione, Christus autem in Filium Dei naturalem, non est prædestinatus ex libertate, quomodo ergo Principium hoc nostrum, seruit errori Arriano, docenti Christum electum esse in Filium Dei, titulo huius præuisionis.

DIFFICVLTAS III.

Restaurantur Argumenta.

GOnet Articulo 6. proposuit Argumenta nostra, quæ vt euaderet, posuit aliquas Responsiones quas necesse est hic examinare.

NOTO. Quomodo sit restaurandum Argumentum ex Luc. 10. versu 13. sumptum, & à nobis propositum primâ parte Dis. 5. N. 441. quanquam non tam est argumentum hoc restaurandum quàm alibi dicta huc applicanda.

390. ## Punctum Difficultatis I.

Restaurantur Duo Argumenta.

Primum Argumentum sic habet. Si datur decretum prædeterminatiuum Christo increpanti Iudæos, quòd non sint conuersi, cùm conuertendi fuissent Tyrij, si hæc signa vidissent, potuissent dicere Iudæi, non sumus conuersi, quia non formasti de nobis decretum prædeterminatiuum, quod formasses de Tyrijs, hinc immeritò nos increpas, nam sine hoc decreto operari non possumus, & illud ponere non est in nostra potestate.

His quæ in contra adfert Gonet. *Negatur*, quòd ex defectu Decreti efficacis non colligatur defectus potentiæ ad pœnitendum, si ipsum Decretum efficax sit necessarium ad operandum, & si illo non posito impossibile sit operari. Concedo quòd potenti bonum facere & non facienti, peccatum est illi, sed nego quòd possit bonum facere, qui caret necessario requisito ad operandum, quale est per Thomistas, prædeterminatio.

391. *Conceditur*, quòd potuissent replicare Iudæi non conuersi, cùm fuissent Tyrij conuertendi vt dicit Christus, adeoque quod potuissent dicere, quare non dedisti nobis gratiam congruam, quam eras daturus Tyrijs. sed hæc responsio Iudæorum in principijs nostris non teneret, nam retudisset Christus: non dedi vobis gratiam congruam, sed sine hac potuissetis operari, cum tamen sine gratia prædeterminante impossibile sit operari. Rursùs, ego quidem non selegi, dixisset Christus, gratiam pro vobis congruam, sed ne illa foret congrua, vestra malitia fecit, iam autem non malitia hominũ facit, ne hæc quæ Iudæ v. g. data est gratia, sit prædeterminatiua. Conceditur quòd possit homo operari sine gra-

392. tia efficaci, modò illi detur gratia sufficiens, sed nego vllam gratiam fore sufficientem, si ponatur prædeterminationem esse necessariò requisitam ad actum, & quidem ita vt sine ipsa impossibile sit poni actum. Hinc si non ponatur gratia prædeterminans, quæcunque alia gratia erit gratia verbaliter sufficiens, nec poterit cum illa agi pœnitentia, siquidem ad posse agere requiritur prædeterminatio: quod vide primâ parte Disp. 5. num. 452. Vnde vlterius si gratia prædeterminans est ita necessaria ad operandum, vt sine illa impossibile sit poni operationem, carentes illâ, non essent pares ijs qui illam habent, etiam quantum ad eas, quæ se tenent ex parte potentiæ & actus primi.

Quod si inquiras, vnde nobis cõstet de hoc, quod ita sit necessaria prædeterminatio, vt sine illa impossibile sit poni operationem. Colligi id potest ex argumentis qui-

393. bus suprà probauit dari prædeterminationem Gonet. Si enim prædeterminatio facit quòd Deus sit Prima Causa, quòd sit Primum Liberum, quòd item Prædeterminatio sit medium quo extrahitur res ex statu possibilitatis in statum existentiæ etiam conditionatæ. Hinc fit, vt sicut impossibile est poni actionem sine Causa Prima, sine concursu Primi Liberi, sine extractiuo è statu possibilitatis in statum existentiæ etiam conditionatæ, ita nec poterit fieri actio sine prædeterminatione, quæ omnium horum est saluatiuum. Colligitur idem ex verbis Aluarez Disp. 29. vbi nu. 4. ait, *Præter auxilium sufficiens quod tribuit posse, est absolutè necessarium aliud gratiæ præuenientis efficacis, tribuens actualiter posse operari.* Similia habet Disp. 33. num. 31. *Peccator qui non implet præcepta Diuina non habet auxilium efficax, prout necessarium est vt actu operetur.* Et disputatione 22. num. 33. *in sensu composito nihil velle possumus sine prædeterminatione.*

394. NOTO. quomodo sit restaurandum.

Secundum Argumentum quod sic habet. Si necessarium est ad Actu operandum decretum prædeterminatiuum auferetur tota ratio gratiæ sufficientis. vide hoc argumentum tractatum primâ parte Disp. 5. num. 452.

His quæ in contra adfert Gonet. *Conceditur* ad confirmationem, quòd suffecerit æqualitas inter Iudæos non conuersos, & Tyrios conuertendos sub conditione, quod inquam suffecerit æqualitas, quantum ad actum primum, sed nego esse æqualitatem quantum ad actum primum, si ponatur prædeterminationem esse necessariam ad actum, si enim illa non habeatur, qui est æqualitas ad actum Primum, cùm non habeatur ipse actus Primus, hoc est necessarium requisitum ad operandum, ipsa scilicet prædeterminatio, Negoque quòd applicatio ad Actum non se teneat ex parte Actûs primi, si sine illa impossibile sit poni operationem, &

395. si illa applicatio non sit in manu ipsiusmet hominis, talis autem applicatio est prædeterminatio.

Concedo quòd obligatio fundetur super posse, non super actum, est enim ad actum, sed Nego quòd Decretum prædeterminans, non det posse sed illud supponat, quomodo enim ante gratiam prædeterminantem, datur sine nota Pelagianismi posse in nobis ad actum sicut oportet ad salutem, cùm illud posse in his principijs sit ipsa voluntas.

Conceditur cum Gonet, quòd potentia expedita illa sit, cui nihil deest ex requisitis ad operandum per modum actus primi. sed probandum restabat Gonet, quòd prædeterminatio per Thomistas requisita, non sit per modum actus Primi, si sine illa impossibile sit poni operationem. Explicandum item fuisset, quo fundamento dicat prædeterminationem esse requisitam ex parte actûs secundi; nam si ex eo requisita est ex parte actûs secundi,

396. cundi, quòd ſine illa non poſſit po-
ni actus ſecundus, rediret imprimis
querela Iudæorum, Quare non de-
diſti nobis requiſitum ad actum
ſecundum, ſine quo non poſſumus
ponere actum ſecundum. Dein-
de, ſi iſtud tenens ſe ex parte actûs
ſecundi, tamen eſt requiſitum ad
actum ſecundum, hoc ipſo verba-
liter diſtinguetur iſtud requiſitum
per modum actus ſecundi, à re-
quiſito per modum actus Primi,
certè enim requiritur ſpecies ad vi-
dendum, ſeu ponendum actum ſe-
cundum viſionis, beneq; infertur,
ſpeciem eſſe requiſitam ad uiden-
dum per modum actus Primi. Rur-
sùs, quis dicat quòd concurſus Dei,
voluntas illius, auxiliũ ſupernatu-
rale, non requirantur per modum
actus Primi, & tamen hæc omnia
requiruntur per modum actus ſe-
cundi, vt fiat actualis operatio. De-
nique ipſe Gonet requiſitum per
modum actus ſecundi, explicat an-
te paragraphum *explicatur hæc Re-*
397 *ſponſio*, explicat inquam per modũ
applicationis & reductiui, de actu
Primo ad ſecundum, & tamen re-
ductiuum de actu Primo ad ſecun-
dum, eſt tenens ſe à parte actûs Pri-
mi, & à parte potentiæ.

Conceditur explicationi Reſpon-
ſionis, quòd cenſeatur habere au-
xilium perfectè ſufficiens ad agen-
dum, qui habet totum complemẽ-
tum Potentiæ & actus primi, ſed
negamus, quòd ille cui deeſt motio
& applicatio ad actum ſecundum
ſine qua impoſſibile ſit poni ope-
rationem, & quam applicationem
ponere non ſit in poteſtate ope-
rantis, quòd talis habeat omnia
complementa requiſita ad actum
primum.

Format poſtea Gonet aliquas In-
ſtantias, quibus oſtendit, quantum-
uis prædeterminatio ſit neceſſaria
ad actu operandum, quod tamen
ſine illa poſſit dici homo habere
completam potentiam ad operan-
dum, nihilque in eo deſiderari ex
parte actûs primi: vnde aſſumit
hanc probandam Theſim: plura re- 398.
quiruntur in cauſa ad hoc vt ope-
retur, quàm ad hoc, vt poſſit ope-
rari. Pro quo

I. INSTANTIA eiuſdem eſt,
nam in oculo verbi gratia ad hoc
vt videat, requiritur præſentia Ob-
iecti, vt autem poſſit videre, ſufficit
potentia viſiua ſana & integra. Sed

RESPONDERI poteſt, præſen-
tiam Obiecti non ſe tenere à parte
actûs primi videndi, cùm ipſum ob-
iectum non producat viſionem, iam
autem ipſa prædeterminatio eſt
productiua actûs ſicut oportet cum
voluntate, & eſt requiſita ad hoc, vt
homo poſſit actu operari, quî ergo
voluntas ſine prædeterminatione
habebit totum complementum po-
tentiæ? vnde & ſanctus Auguſtinus
lib. de Natura & gratia cap. 26. do-
cet, quòd quantumuis in tenebris
& potentia viſiua maneat, & In-
ſtrumentum videndi, oculus, nihi-
lominùs non dicitur quiſquam poſ-
ſe videre in tenebris, quia deeſt
complementum tenens ſe ex par- 399.
te actûs primi, nempè lumen, vn-
de ait Auguſtinus: *Oculus Corporis
etiam pleniſſimè ſanus niſi candore lu-
cis adiutus non poteſt cernere.* Infer
ſi oculus ſine lumine non poteſt vi-
dere, quî poterit agere voluntas
ſine Prædeterminatione, ſi præde-
terminatio eſt requiſita, ad hoc, vt
homo poſſit actu operari.

II. INSTANTIA eſt, ad hoc vt
poſſit Sacerdos conſecrare ſufficit
character, vt verò actu conſecret,
requiritur Intentio & materia præ-
ſens.

RESPONDETUR. non eſſe
hanc locutionem exactam, quòd ad
hoc vt poſſit conſecrare Sacerdos,
ſufficiat character, non enim cha-
racter, eſt poſſe conſecrandi, ſed In-
dex ipſius poſſe. ſed quidquid ſit
de hoc, negari imprimis poteſt,
quod ad hoc, vt poſſit conſecrare
ſufficiat character, & non requira-
tur poſſe intentionem facere, poſ-
ſe materiam habere præſentem: &
reuera ſi ita homo ſine prædeter-

400. minatione non poteſt operari, ſicut
nõ poteſt Sacerdos conſecrare, niſi
habeat materiam, videtur totum
dari, quòd argumentum deſiderat.
Deinde diſparitas etiam dari po-
teſt, quòd cùm materia ſe ipſam
non conſecret, benè poſſe conſe-
crare, ſaluari poterit, etiam ſeclu-
ſâ Materiâ præſenti.

III. INSTANTIA, vt homo
actu conuertatur, requiritur gratia
congrua, non autem vt poſſit con-
uerti.

RESPONDETUR. cùm ſine
gratia congrua, poſſit homo actu
operari, mirum non eſt, quòd non
requiratur ex parte actûs primi,
iam autem ſine prædeterminatio-
ne non poteſt homo actu conuer-
ti, requiretur ergo illa ex parte
actûs primi.

IV. INSTANTIA, vt Deus poſ-
ſit operari & creare, ſufficit Omni-
potentia, vt autem defacto opere-
tur, requiritur Decretum appli-
cans Omnipotentiam.

401. RESPONDETUR poſſe negari
quòd competat Omnipotentiæ po-
tentia creandi independenter à po-
tentia volendi creare. Sed quidquid
ſit de hoc, in oppoſitum hoc adfer-
tur, quòd cum continentur affe-
ctus creabiles eminenter in ipſa-
met Omnipotentia, idqué actu, mi-
rum non eſt, quòd independenter
à decreto dicatur Deus poſſe crea-
re. quia autem vt conſtat ex fide,
independenter à gratia, non conti-
netur in voluntate actus ſicut opor-
tet, fit vt ſine gratia non dicatur
homo poſſe actum facere ſicut o-
portet. & quia niſi ponatur præde-
terminatio, non habetur principi-
um ſufficiens, vt alibi oſtenditur,
actûs ſicut oportet, ideò prædeter-
minatio requiretur tanquam com-
plementum tenens ſe ex parte a-
ctûs primi. Deniq; etiam diſtin-
guendo, quòd aliud ſit poſſe crea-
re, aliud poſſe creare actu, nego
quod poſſe creare actu, non ſe te-
neat ex parte actûs primi tanquam
eiuſdem complementum, conſe-
quenter & prædeterminatio quan- 402.
tumuis dicatur requiri ad poſſe
operari actu, nego quod ſe non ha-
beat, ex parte actûs primi.

Conceditur interim Gonet, quòd
aliud ſit poſſe operari, aliud ſit poſ-
ſe operari actu, ſed inprimis pro-
bandum fuiſſet Gonet, quod iſtud
poſſe, non idem ſit ac potentia re-
mota, de qua hîc non quæritur. Pro-
bandum item fuiſſet, cur hæc, quæ
requiruntur ad poſſe operari actu,
non ſe etiam tenent à parte poten-
tiæ, & à parte actûs primi comple-
ti. Rursùs danda fuiſſet Regula
vnde dignoſci poſſit, quòd aliquid
requiratur tantùm ad poſſe, & qua-
re aliquid requiratur ad actu poſſe,
adeoqué vnde cognoſci poſſet,
quòd concurſus Dei innexus præ-
determinationi, non ſe teneat à
parte ipſius poſſe. Hinc inferes
aſſumpſiſſe quidem Gonet hanc pro-
poſitionem: Homo ſine Decreto, &
auxilio efficaci, habet Potentiam
completam ad operationem, ſed
hæc ipſa propoſitio probanda fuiſ- 403.
ſet. Et ſi verum eſt per Gonet, quòd
non poteſt eſſe defacto conuerſio
ſine prædeterminatione, quomodo
iſta prædeterminatio non ingredi-
tur ipſum actum primum, & ipſum
poſſe ſimpliciter.

Probare item debuiſſet, quòd ſi-
ne Decreto Prædeterminatiuo ha-
beatur potentia antecedens, quo-
modo item ſine eadem, ſit poten-
tia ſufficienter inſtructa ad ope-
randum. Quod attinet ad hanc Pro-
poſitionem: Potentia conſequens
eſt potentia coniuncta cum actu &
applicata operationi, certè circa
illam redibit quæſtio, cur illa ap-
plicatio ad operationem, ſi ſine illa
impoſſibile eſt ſequi operationem,
& ſi illam ponere non eſt in no-
ſtra poteſtate, cur inquam illa, non
ſe teneat à parte actûs primi, &
cur non requiratur, tanquam com-
plementum eiuſdem. Conceda-
mus interim, quòd Potentia conſe-
quens, ſit Potentia coniuncta cum
actu, ſed quærere reſtat, cur Præ-

404 determinatio non sit Potentia coniungibilis cum voluntate, & ea mediantè cum actu, quæ tamen Potentia teneat se à parte actûs primi, habeatq; rationem antecedentis. Quanquam quod etiam in prima parte repetitò dictum est, Impossibile est haberi posse operari, & non haberi posse operari actu cùm illud posse aliud operari, dicat essentialem & imbibitum respectum ad actum. Hinc si essentialiter prærequiritur prædeterminatio ad posse operari actu, essentialiter requiretur ad posse operari.

Conceditur ad primam Confirmationem dictis à Gonet, quòd implicet contradictionem, hominem conuerti sine gratia efficaci, hoc sensu, quòd non sit conuertendus, sine illa, sed non implicat quòd possit conuerti. & ad hoc ne Diuina Præscientia fallatur, requiritur hoc, vt implicet frustrari actu gratiam efficacem, sed non requiritur, vt excludatur etiam posse frustrari. Cæ-

405. terùm licèt côueniamus cum Thomistis in hac propositione: gratia efficax non potest frustrari euentu, istud *Non potest* per nos habetur ex suppositione ipsiusmet conuersionis, quam impossibile est, si sit futura, non esse futuram, adeoq; saluamus adhuc libertatem, quia ponimus necessitatem nonnisi ex suppositione exercitij libertatis. Iam autem per Thomistas, quod cum prædeterminatione non possit non coniungi euentus, habetur ex ipsomet principio actûs, nempè prædeterminatione, hinc qui illa carebit, carebit principio completo, quia carebit principio actûs.

Quod autem dicit Gonet *sine Decreto efficaci, non habet voluntas Potentiam ad actum, si ly sine Decreto determinet actum*, id ad præsens non attinet. Illustrat hanc suam doctrinam Gonet: sicut voluntas sine amore potens est amare, si Ly sine amore, teneat se ex parte Potentiæ, nô tamen si determinet actum, & cum illo coniungatur, quia fie-

406 ret ille sensus, voluntas est potens ad amandum, sine amore, quod implicat ex Terminis. sed hæc etiam illustratio non tenet. Quia non se æqualiter habent hæ propositiones: voluntas sine amore potens est amare, & voluntas sine prædeterminatione potens est amare. Nam quod voluntas sine amore potens sit amare, secundùm phrasim Gonet, exinde est, quia ipse amor non est potentia, vt ponatur actu amor, sed est effectus istius potentiæ, & exercitium. iam autem prædeterminatio est potentia seu causa ad actu amare, nec est prædeterminatio, ipse effectus Potentiæ.

Negatur Confirmationi secundæ, quòd prædeterminatio non sit cõditio ad Potentiam, sed nonnisi ad actum, si enim sine illa impossibile est haberi actum, & habet se vt principium influens in actum, quomodo non est conditio ad poten-

407. tiam, Et si Breuiarium exigitur per Gonet, vt complens potentiam vt possit, cùm etiam compleat Potentiam prædeterminatio, vt possit poni actus, cur prædeterminatio non tenebit se ex parte actûs primi. & si dicas, requiri tantùm prædeterminationem vt possit actu poni operatio, dicam etiam Breuiarium requiri tantùm vt possit actu recitari officium, & si dicat Gonet Breuiarium concurrere loco specierum, sine quibus homo, nec in actu primo potest recitare, dicam etiam à pari, eodem modo, sine prædeterminatione, nec in actu primo, posse hominem operari, cùm non possit operari, quin in actu primo eluceat non esse illum causam Primam sed secundam, nô esse illum Primum liberum, &c.

Punctum Difficultatis II.

408. *Restaurantur Argumenta ab Auctoritate.*

§. 2. soluit Argumenta Gonet petita ab auctoritate Patrum. sed nô habet quidquam speciale, quod nô facilè ex dictis primâ parte Dis. 4. solui possit. Illud autem, quod adfert ad auctoritatem August: qui lib. 1. ad Simplicianum q. 2. Deum sic vocare eum, cuius miseretur, quomodo scit ei conguere, vt vocantem non respuat, quod inquam adfert Deum sic vocare, quomodo prædestinat eis congruere, vt vocantem non respuant, videtur esse extortum, si enim Prædeterminatio facit vt nonnisi operetur homo, quid erit necesse scire, quomodo ei congruat, siquidem siue congruat, siue non congruat, sequitur operatio, ad eum planè modum, quo non est necesse præscire an congruat, vel non congruat flammæ stupa, si determinatus est ignis, vt comburat, & stupa comburatur.

409. Hinc omissis dictis Paragr. 2. accedendum erit ad Parag. 3. circa quem.

NOTO. Docet S. Thom. quòd in causis liberis & contingentibus non possit determinatè nosci euentus, consequenter nô dabitur Prædeterminatio, quia illa deberet esse causa euentûs, in qua certò ille nosceretur, quod autem dicit Gonet verum id esse, de causis sumptis, ante Decretum voluntatis Diuinæ, id non conuincit. Tum quia est ista arbitraria doctrinæ S. Thomæ restrictio, & ex nullis S. Thomæ verbis colligi potest, quæ habeantur ijs locis, in quibus docet, in causis contingentibus non videri determinatè euentum. Tum quia non potuisset S. Doctor tanquam Scholasticè dubitabile proponere, an in Decreto prædeterminantè noscatur euentus, cum indubitabiliter appareat impossibile esse quin noscatur. Tum quia cùm possit Decretum Diuinum cogitari & prædeterminatiuum, & aliud non præ-

410. determinatiuum, & tamen ad euentum liberum requisitum, conformius est positioni S. Thom. admittere hoc secundum Decretum, quod esset causa euentus contingentis, & tamen in ea, non posset videri euentus, vt ita vniuersaliter saluetur effectum liberum in suis causis non videri.

Negatur Responsioni ad secundam probationem vi dictorum suprà, & aliàs in primâ parte, quòd Prædeterminatio sit prima causa & radix nostræ libertatis, licèt concedamus, quòd à Deo procedat libera determinatio nostræ voluntatis, sed non processione, quæ faciat vt hoc nonnisi velit voluntas. Concedimus, quòd hoc sensu voluntas non se primò determinet, quia sicut esse, ita & se determinare, habet dependenter à Deo, sed dependentia non in hoc stante, vt hoc nonnisi velit voluntas, sed dependentia, quia ipsum esse liberi, ius indemnis libertatis, comprincipia necessaria,

411. ex Dei voluntate habet, illo insuper côeffectiuè in illam ipsam determinationem influente. Deus qui habet ex se necessitatem vt loquitur S. Thom. 1. par. q. 19. a. 3. ad 5. adeoq; habet omnia complementa ex se agendi, non indiget ab aliquo exteriori per oblationem comprincipij côpleri, indiget creatura libera, cuius determinationis per complementa agendi necessitatem ostendit S. Thomas, 3. contra gent. cap. 2. & licèt voluntas seipsam moueat, potest moueri ab alio, per oblationem comprincipiorum, quod voluit S. Thom. q. 3. de malo, à 2. ad 4. accipereq; etiam ipsum esse liberi ab alio, quod ipsũ indicat 1. par. q. 105. a. 4. ad 2.

Conceditur, quòd prædeterminatio si detur. non sit præeuentu, prior futura, prioritate in quo, seu durationis, sed si est prior prioritate causalitatis, & hâc causâ positâ impossibile est non sequi euentum, licèt illam causam ponere, non sit in nostra potestate, qui illâ prædetermina-

412 terminatione non tolletur libertas. Immeritò etiam supponit Gonet, quòd per nos omnis suppositio antecedens, tollat libertatem, sed nonnisi ea quâ positâ non potest non sequi euentus, licèt eam ponere, non sit in nostra potestate, hinc quia positâ iudicij indifferentiâ, nondum determinetur voluntas, iudicij indifferentia, non tollit libertatem. Scientia etiam simplicis Intelligentiæ, est suppositio antecedens, non tollit tamen libertatem, quia aduertit ad possibilitatem vtriusq; partis. & ad nihil determinat, sed si aliqua suppositio antecedens sit talis, vt eâ positâ impossibile sit non poni euentum, sitque talis, vt eam ponere vel non ponere, non sit in nostra potestate, quantumuis illa oriatur à prima radice libertatis, auferet libertatem, cùm etiam prædeterminatio coäctiua, & quæcunq; causa necessaria oriatur à Deo, hoc est, à prima radice libertatis, & tamen aufert liberta-

413 tem, nisi dicas, id saluare libertatem, quòd oritur à prima radice libertatis, communicante se in linea liberi, adeoq; à prima radice libertatis formaliter sumpta, non autem materialiter. sed negamus, quòd prædeterminatio oriretur à prima radice libertatis formaliter sumpta. Ex quo etiam Principio ostendi potest, quòd ex eo non saluetur libertas positâ prædeterminatione, quia consequitur æquiualenter ad actus nostros liberos, ex eo quòd consequatur efficaciam Diuinæ voluntatis, in qua continetur nostra libertas, continetur enim etia in causa necessaria in infinita efficacia Diuinæ voluntatis, & tamen illa non saluat libertatem, prædeterminatioq; continetur in libertate Diuina materialiter sumpta, sed non in sumpta formaliter, quia per prædeterminationem non se communicat libertas Diuina in linea liberi.

Negatur etiam ijs quæ Gonet subiungit, quòd posito Decreto prædeterminatiuo, potentiâ nonnisi consequente non possit fieri v. g. conuersio Petri. Potiùs enim non potest fieri potentiâ antecedente, cùm prædeterminatio sit causa, adeoq; aliquid antecedens conuersionem.

414 *Conceditur* cum S. Thom. qu. 6. de veritate a. 4. ad 8. & 1. par. q. 23. a. 3. ad 3. & a. 6. ad. 2. & ad 3. quòd in sensu composito non possit non saluari prædestinatus, possit in sensu diuiso, & quòd talis compositus sensus saluet libertatem, sed per nos ideò saluat libertatem, quia innititur illa necessitas, & infallibilitas alicui exercitio nostræ libertatis, sito in nostra potestate, cùm ipsum decretum prædestinatiuum nō formet Deus, sine prædirectione scientiæ conditionatæ. quia autem prædeterminatio non habet infallibilitatem ex nostro consensu, sed antecedenter ante illū, hinc quamuis in sensu diuiso ab illa possit non sequi euentus, ideò adhuc positâ prædeterminatione non saluatur libertas. Aristoteles lib. 1. de cælo T. 119. agnoscit etiam per Nos, quòd sedens quamuis non possit non sedere retineat potentiam seu libertatem sedendi, sed quòd liberè sedeat, ex eo contingit, quòd necessitas illius sensus compositi, sit necessitas oriunda ex suppositione consequenti, hoc est ex suppositione ipsius vsûs liberi arbitrij.

415 Deinde positâ prædeterminatione non quærimus de hoc, quòd debeat homo habere potentiam vt simul amet & non amet, nam etiam nos quantumuis excludamus prædeterminationem, nō tamen agnoscimus, vt vnâ dum amat homo, possit etiam non amare, sed difficultas in hoc est, an quòd sit amaturus oriatur ex prædeterminatione vi cuius determinetur vt nonnisi amet, & si ita determinatur, quomodo id fieri potest saluâ libertate, concedimusque quòd prædeterminatio ad amorem, & amor eodem instanti ponantur, sed quærere restat, si prædeterminatio ad amorem est prior prioritate à quo, quomodo

416 quomodo non destruit libertatem, si sit talis, vt illâ positâ impossibile sit non sequi amorem.

Conceditur, quòd si Deus præparet ad amorem media, quibus homo possit non vti & vti, licèt sit de facto vsurus, saluanda sit libertas, sed quærere restat, si essentia prædeterminationis est, vt vi illius nonnisi v. g. amet homo, quomodo positâ illâ, potest non vti ad amorem illâ prædeterminatione homo; Cōcedo aliud esse ineluctabile, aliud non eluctandum; aliud irresistibile, ab eo cui non resistitur. sed quærere restat, quomodo prædeterminatio non sit irresistibilis, ineluctabilis, si positâ illâ tanquam causâ euentûs, impossibile sit non sequi euentum. Sanctus Thomas 1. 2dæ. quæst. 112. Ar. 3. in Corp. solùm loquitur de infallibilitate, sed innitēte exercitio præuiso libertatis, adeoq; suppositionis cōsequentis, quod etiam vult S. Thomas q. 6. de veritate ar. 3. Ibidem etiam a. 3. quando di-

417 cit S. Thomas, quòd Deus dedit modum rebus vt sua voluntas impleretur, loquitur vel de ipsa potentia libera, jureque seruandi eam indemnem, vel de selectione auxilij quòd præuidit euentum habiturū, sed non loquitur de modo, vi cuius determinetur voluntas vt hoc nonnisi velit: & ratione huius selecti auxilij, nihil resistit Diuinæ motioni, verumque erit quòd dicit quodlibeto 12. Art. 3. quod prouidentia Diuina certissimo modo ducat ad finem licèt auxilio non prædeterminante, sed selecto ex ijs, quæ sunt præuisa euentum habitura, ratione cuius certissime selectionis auxilij, videre potest Deus secuturitionem euentûs, cùm nihil desit vt iam sequatur euentus. Quantumuis autem veritas huius Propositionis, sol causabit fructum in planta, non habeat veritatem absolutā, eò quòd adhuc multa desiderentur comprincipia ad illam verificandam, & cùm veritas huius Propositionis absoluta non possit haberi, habetur nonnisi conditionata

418 ex suppositione v. g. quòd arbor concurrat, iam autem posito selecto auxilio habentur iam omnia ad præuidendum absolutum euentū, quia & habetur cöoperatio Dei & cöoperatio creaturæ, quibus positis habetur tota ratio absolutæ certitudinis. Quod si non recurrimus ad prædeterminationem, vt habeatur absoluta scientia euentus gratiosi, sed ad selectionem auxiliorum, erit adhuc necessaria scientia conditionata tanquam prædirectiua illius selectionis, quæ ipsa selectio facit, vt Deus prædestinans noscat absolutè saluandum prædestinatum.

Punctum Difficultatis III.

Occurritur alijs Responsionibus.

419 T*Ertium Argumentum contra Prædeterminationem formari solet, & à nobis formatum est 1. parte disp. 5. num.* 458 *si Deus prædeterminaret, ad actus bonos, prædeterminaret etiam ad actus malos ob paritatem rationis ad peccatum non prædeterminat, quia esset causa peccati. Ergo nec prædeterminat ad actus bonos.* Contra ea, quæ opposuit Gonet Parag. 4. ponenda sunt aliqua. Hinc

NOTO. Conceditur quòd in peccato distinguenda sint, conceptus Entitatis & actualitatis à conceptu explicito deformitatis, sed quærere restat, quomodo Deus non sit causa ipsius conceptus expliciti deformitatis, si ponit prædeterminationem ad peccatum, quæ prædeterminatio est causa peccati, quærere item restat qui concesso Decreto prædeterminatiuo ad actualitatem peccati possit componi Decretum, tantùm permissiuum peccati, quomodo enim permittit hoc Deus qui determinat vt fiat nonnisi

420. nonniſi peccaminoſa actio, cum qua eſt indiſtincta actu peccati deformitas.

Conceditur ſecundùm ea, quæ ipſe adfert in retorſione argumenti in Principijs noſtris non rectè inferri Deum eſſe Cauſam peccati, quia habet Decretum, de non concurrendo, quantum ex illo eſt, ad Entitatem peccati, ſed quomodo in principijs Thomiſtarum habet Deus voluntatem non concurrendi, quantum ex illo eſt, ad Entitatem peccati, ſi prædeterminat, vt nonniſi ponatur actio peccaminoſa, & ad hoc in præſenti attenditur. vnde per nos non attingit Deus formale peccati, quia quantum eſt ex illo, ne quidem ad materiale concurrere vellet, cùm tamen per Thomiſtas, determinet vt nonniſi ponatur actio peccaminoſa, in qua imbibitur ratio formalis peccati. Ponit poſtea aliquas phraſes, ſed illæ non continent in ſe argumentum. Aliqua quæ huc concernunt vide 1. parte

421. loco citato num. 464.

Negatur dictis ad ſecundum, ideò homini tribui malitiam peccati, quia ſuo concurſu attingit materiale peccati vt reduplicatiuè tale. Reduplicationes enim iſtæ, ſunt nonniſi denominationes ab intentionibus noſtris prouenientes, vt autem dicatur homo peccare, non eſt neceſſaria iſta Intentio & Denominatio reduplicatiua. Pone enim quòd reduplicatio iſta non formetur, ponatur tamen actio peccaminoſa, numquid nõ peccabit homo? Sed potius ex eo tribuitur homini malitia peccati, quia ſe ad illud determinat, cum potuerit non determinare, ſciens ipſi materiale peccati innexum eſſe formale. Iam autem etiam Deus determinat, ad materiale peccati, ſciens innexum eſſe illi, ipſum formale, & tamen potuiſſet non determinare ad illud materiale ſi voluiſſet. Ex eo autem quòd non operetur Deus cum ſubiectione ad regulas morum, ſed vt prima cauſa, non excuſatur Deus ſufficienter, quòd non ſit cauſa

422. peccati, ſiquidem quantumuis eſſet cauſa peccati, dicendum eſſet, Deũ non eſſe cauſam peccati, eò quòd non agat cum ſubiectione ad regulas morum. Concedo quòd Deus titulo cauſæ primæ teneatur prouidere creaturæ media neceſſaria ad operandum, ſed nego eſſe medium neceſſarium ad operandum, prædeterminationem ad materiale peccati.

Negatur dictis ad Tertium, quòd ſi Deo placeat tanquam prædeterminatori, peccatum ſpecificatiuè ſumptum, quod etiam illi non placeat ſub conceptu malitiæ, cùm iſta indiſtinguantur à ſe nemine cogitante, reduplicationeſque noſtræ cùm non ſint nemine cogitante, non eximent Deum, ne ſit cauſa peccati nemine cogitante.

Negatur dictis ad vltimum, quòd prædeterminatio ad materiale peccati, non influat cum eadem extenſione in peccatum, cum qua influit Conſilium inducens ad peccatum.

423. nam inprimis probari debuiſſet: ſi Deus in his circumſtantijs prædeterminat ad materiale peccati, quòd hoc ipſo non prædeterminat ad lineam moralem, quæ eſt indiſtincta nemine cogitante ab ipſo materiali. Probandum item fuiſſet, qui prædeterminans Deus ſaltem non ita ſe habeat, ac ille qui eſt alteri cauſa peccati conſilio ſuo, ſed præſcindendo ab ipſa malitia, conſulendo illi, vt ſtet in delectatione & præſcindat à Dei offenſa. deniq; probandum fuiſſet, cùm prædeterminatio ſit cauſa Phyſica, quî ſe præciſiuè ad ſuum affectum habere poteſt, quî item non detur in creatis diſtinctio in ordine ad prædicata primùm intentionalia, ſi concurſus Phyſicus attingit vnam formalitatem, non attingendo aliam illi identificatam realiter.

Concluduntur notanda.

POnit aliqua Parag. 5. Gonet, ſed quia ea non impugnant dicta à nobis

424. nobis primâ parte in hac materia, ideò deſcendemus ad Parag. 6tum.

Argumentum inter alia ad probandum, dari ſcientiam conditionatam, ſolet aſſumi à noſtris hoc, quòd ſi non detur ſcientia conditionata non poſſit dari ſcientia, quæ attingat hoc obiectum: ſi Deus daret Iudæ gratiam A, conuerteretur; non enim hoc obiectum cognoſcit ſcientia ſimplicis Intelligentiæ, quia hæc eſt neceſſariorum, non ſcientia viſionis, quia hæc eſt exiſtentiũ. ergo debet dari illa ſcientia conditionata. Ad hæc quæ in Contrà obijcit Gonet diluenda.

NOTO. Immeritò illum aſſumere, quòd dicta conditionalis poſſit noſci per ſcientiam ſimplicis Intelligentiæ, ex eò quòd licet extrema ſint contingentia, illatio tamen ſit infallibilis. Negamus enim illam illationem eſſe infallibilem infallibilitate oriunda ex ſuppoſitione antecedenti, qualis eſſet ſuppoſitio prædeterminatiua, licèt ſit infallibilis infallibilitate orta ex ſuppoſitione conſequenti noſtri conſen-

425. ſus. Non nego tamen hanc conditionatam, ſi Deus prædeterminaret, conuerteretur Petrus, poſſe noſci per ſcientiam neceſſariam, nam eſſet circa obiectum inuoluens cauſam neceſſariam, nempe prædeterminationem. Quod ſi formetur ad Obiectum attingibile hâc phraſi, ſi Deus daret Iudæ gratiam efficacem, conuerteretur, tale obiectum poſſe attingi ſub diuerſa formalitate à ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & ſub diuerſa formalitate à ſcientia viſionis, ita tamen vt relinquatur locus ſcientiæ cõditionatæ. quæ præuideat hoc obiectum: *Hæc foret gratia efficax reſpectu Iudæ, ſi Deus illum conuerte vellet.* Vnde & noſtrates non ad hanc conditionatã, ſi Deus daret Iudæ gratiam efficacem, conuerteretur, adſtruunt neceſſitatem ſcientiæ conditionatæ, ſed ad noſcendã hanc, ſi darẽ Iudæ hanc gratiam, foret illa efficax.

Conceditur obſeruationi Gonet 1. Fieri poſſe quòd conditionalis, in vi conſequentiæ neceſſaria ſit, quamuis vtrumque extremum ſit libe-

426. rum, ſed id tum temporis contingit, quando extrema quæ cæteroqui illum actum ponunt, tanquam neceſſarium, applicantur tantùm à cauſa libera, & de cætero proficiſcitur obiectum à Principio neceſſario, aſſerimuſq; ad talia noſcenda non eſſe neceſſariam ſcientiam conditionatam, & ita v. g. hæc Propoſitio ſi Petrus videt parietem, paries eſt viſus, poteſt noſci & non à ſcientia conditionata, quia ipſa viſio, ad quam fit applicatio liberè, eſt actus neceſſarius, ſed negamus ſi non tantùm applicatio, ſed & actio ſit libera, & non proficiſcatur à Principio antecedenter inferente, vt nonniſi hoc poſſit fieri, quòd id poſſit noſci ab alia ſcientia quàm à conditionata, conſequenter etiam negamus veritatem conditionalis, vt ſic, eſſe veritatem ex vi conſequentiæ neceſſariam.

Conceditur aduertendo ſecundo Diuinum Decretum dupliciter importari poſſe, & per modum conditio-

427. nis expreſſæ, & per modum implicitè poſiti. Concedimus vlteriùs quòd hæc conditionalis, ſi Deus daret Iudæ gratiam efficacem, conuerteretur, cognoſcatur à ſcientia neceſſaria, vt pote innitente huic Principio. Quidquid Deus efficaciter vult, eueniet, ſed relinquitur adhuc locus ſcientiæ conditionatæ reſpectu huius obiecti. *Hæc gratia reſpectu Iudæ ſi daretur foret efficax.*

Conceditur Reſponſioni ad primum. Quodſi Deus decreuerit vt creatura liberè operetur, ſit illa liberè operatura, ſed negamus, quòd poſſit decernere vt creatura liberè operetur, ſi prædeterminat vt creatura nonniſi hoc operetur, de quo actum eſt repetito ſuprà, & præcipuè primâ parte Diſp. 5. num. 173. per quod etiam fit ſatis & auctoritati S. Thom. 3. contra gentes cap. 94. & Anſelmi, lib. de concordia c. 1. Quod etiam opponi debet dictis ad argumentum 2. Quod autem inibi ad obiectionem ſecundam dicit, obiectum

428 obiectum ſcientiæ conditionatæ ſic expreſſum, ſi vocauero Petrũ, conſentiet, quòd inquam dicit, obiectum hoc in ſuo antecedenti, non dicere vocationem & efficax Decretum, ſed ſolam vocationẽ, cum qua vt ſic non connectitur neceſſariò conſenſus, id explicandum fuiſſet, certè enim in ipſa vocatione per Gonet, includitur efficax Decretum, cùm ipſum Vocare efficaciter, ſit prædeterminare. Et quando dicit cum vocatione quidem nõ connecti neceſſariò conſenſum, videtur tacitè inſinuare, quòd neceſſariò connectatur conſenſus cum Decreto, ſi autem neceſſariò, quomodo liberè?

Conceditur, ſuppoſitionẽ conſequentem, cum oriatur ex ipſo exercitio libertatis, non auferre libertatem, nec enim poteſt, ex ſuppoſitione libertatis oriri aliud, quàm exercitiũ libertatis, ſed negamus quòd oriri à prima radice libertatis, hoc ipſo ſaluet libertatem, cùm radix 429 illa libertatis, exercere ſe poſſit ad dandum medium neceſſarium, hinc quòd medium neceſſarium, non ſit prædeterminatio, ſaluari præcisè ex eo non poteſt, quia proficiſcitur à radice libertatis. Conceſſimus ſuprà, quòd ſi aliquid proficiſcatur à primo Libero, vt formaliter tali, hoc eſt communicante perfectionem de linea liberi, hoc ipſo ſit illud liberum. ſed negamus, quòd prædeterminatio faciens vt nonniſi hoc fiat, poſſit ſimul determinare ad modum operandi liberè, & habere ipſa prædeterminatio, perfectionem communicatam de linea liberi. Conceditur quòd amorem beatificum non præcedat iudicij indifferentia de amando Deo, ſed negamus ex eo ſufficienter ſaluari, quòd aliquid proficiſcatur à primo libero vt formaliter tali, quia ſupponit iudicij indifferentiam, cùm poſſibilis ſit coactiua prædeterminatio ſequens iudicij indifferentiam, propoſitioq́; indifferens obiecti, poteſt compati actũ neceſſarium, ſicut & iudicij indif- 430 ferentia, de bonitate obiecti, poteſt compati actum odij, vel ſi vis dicas, etiam iudicij indifferentiam haberi non poſſe, ſi quis cogitet ſuperuẽturã prædeterminationẽ, quâ poſitâ impoſſibile ſit ne fiat euentus. Et ſicut ſi Petrus habeat iudicij indifferẽtiã de manẽdo in hoc loco, interim intercipiatur, vt hic nõniſi maneat, non ſequitur Petrum liberè hic manere; ita ſi poſt iudicium indifferens de agendo, determinor vt nonniſi agam, liberè non ago.

QVÆSTIO IV.

De habitudine decreti Diuini, in danda gratia efficaci.

QVidquid ſit in quonam ſtet Gratiæ efficacia, ſolùm in præſenti attendemus ad habitudinem Decreti Diuini, in ordine ad illam dandam, procedetq́; Reſolutio per hypotheſes.

ASSERO I. *Poſitâ efficaciâ intrinſecâ decreti Diuini de operatione* 431 *ſecutura, non ſequitur, obiectum illius decreti quod eſt auxilium ad talem operationem dandum, fore eo ipſo intrinſecè efficax.*

RATIO. quia efficacia intrinſeca decreti Diuini ſtat in actu abſoluto ex parte actûs (hæc enim verbis differunt) decretum autem abſolutum ex parte actûs non infert efficaciam intrinſecam auxilij: quia poſſet Deus decretum tale facere; Volo vt conuertantur omnes homines, vbi hæc candela accenſa fuerit. quo caſu poſito, ipſa candela, ipſa accenſio non habebit efficaciam intrinſecam: immutata enim manebit illius eſſentia quæ conuerſionem de ſe non infert, & tamen tunc erit decretum abſolutum ex parte actûs, adeoq́; intrinſecè, efficax.

Reſpicit hæc Ratio duo principia; primum: quia decretum Dei nõ immutat rerum eſſentias. ſecundum: quia, niſi implicet, poteſt Deus facere quodlibet per quodlibet.

ASSE-

432 ASSERO II. Poſitâ efficaciâ intrinſecâ decreti Diuini, de danda gratia quæ non eſt intrinſecè efficax, & poſitâ efficaciâ intrinſecâ Decreti Diuini de danda gratia ſufficienti, obiecta illorum decretorum non diſtinguentur in ratione entis, viriũ, operatiui &c.

RATIO. quia ſi ita diſtinguerentur, hoc ipſo iam foret illud auxilium intrinſecè efficax.

ASSERO III. Si daretur efficacia intrinſeca, decretum Dei intrinſecè efficax, haberet iam obiectum quod diceret plus iam in ſe, idq́; inæqualitate oriundâ non ex ſola præcisè ratione doni.

RATIO. quia præciſa ratio doni maioritaſq́; in illo genere eſt maioritas in extrinſeco aliquo; maioritas enim ex eo orta, quòd detur, quia præuidetur aliquid effectũ habiturũ eſt ab extrinſeco nẽpe à præuidẽte.

ASSERO IV. Si non datur efficacia intrinſeca, eo caſu, cur huic potius detur gratia efficax, non 433 illi, non debet referri in obiectum decreti Diuini, attingentis aliquod connotatum illius auxilij.

RATIO. quia conuertendus non caret connotatâ non conuerſione, iam autem non conuertendus habet etiam connotata conuerſionis, vterq́; pro ſtatu conditionato. ergo cur huic potius detur gratia efficax non illi, id non debet referri in illa connotata. Ita Auguſtinus lib. ad Simplicianum q. 2. *Si ſemel,* inquit, *conceſſeris potuiſſe quenquam vel approbari vel improbari ex eo, quòd nondum in illo erat, ſed quia* DEVS *futurum eſſe præſciebat, conficitur, eum etiam potuiſſe ex operibus approbari, quæ in illo* DEVS *futura eſſe præſciebat, quantumvis nondum eſſet aliquis operatus, & omninò te nihil adiuuabit, quia nondum nati erant.*

ASSERO V. Quòd huic potius detur gratia efficax, cum qua eſt conuertendus, non illi, referri debet in decretum Dei ſelectiuum. ita Auguſtinus Libr. 1. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 9. *Cur autem iſtum potiùs,* inquit, *quàm il-* 434 *lum liberet, inſcrutabilia ſunt iudicia eius.* Et niſi hoc aſſertum teneatur, non poterunt explicari plura loca Auguſtini. Talis eſt inter alia lib. 1. ad Simplicianum quæſt: 2. titulo marginali, ſi Præſcientia. Textus ſic habet; *Si propterea ſolùm dictum eſt non volentis neq́; currentis ſed miſerentis eſt* DEI, *quia voluntas hominis ſola non ſufficit vt iuſtè recteq́; viuamus. niſi adiuuemur miſericordiâ Dei* (en Auguſtinum non contentum etiam operibus ex miſericordia profectis) *poſſet & hoc modo dici, igitur non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis: quia miſericordia Dei ſola non ſufficit, niſi conſenſus noſtræ voluntatis addatur. At illud manifeſtum eſt, fruſtra nos velle niſi Deus miſereatur, illud autem neſcio quomodo dicatur, fruſtra Deum miſereri niſi nos velimus.* Hic locus, vt dixi, non poteſt intelligi quod loquatur, de operibus naturalibus: loquitur enim de operibus profectis ex miſericordia, adeoq́; ex gratia. Non loquitur etiam hic 435 Auguſtinus contra eos, qui poſt opera nonniſi naturalia tum primũ requirebant gratiam: quia argumentum ex loco Apoſtoli deſumptum, etiam contra ſupernaturalia opera videtur tenere; nam etiam tunc non tantùm miſerentis id eſſet Dei, ſed & volentis hominis.

Non loquitur etiam Auguſtinus, vt excludat conſenſum vel diſſenſum qui ſit in noſtra poteſtate: quia illum aliàs repetito adſtruxit. ergo intellexit Auguſtinus ſolam miſericordiam Dei ſelectiuam ſufficere: eò quòd illa ſelectio non pendeat à noſtro conſenſu conditionato, tanquam determinãte vt hoc ſeligatur, damnabiturque vi huius aſſerti propoſitio, quam damnat Auguſtinus, neſcio, inquit, quomodo dicatur fruſtra Deum miſereri niſi nos velimus, damnabitur autẽ: quia quamuis nos velimus conditionatè, ſi ille non ſeligat, non eſt futura conuerſio.

Non minùs expreſsè id habetur

Pp 3 Enchir.

436. Enchir. ad Laurent. cap. 95. vbi explicans illa verba Quæcunq; voluit fecit: *Quod vtiq; (inquit) non eſt verum, ſi aliqua voluit & non fecit, & quod eſt indignius, ideò non fecit, quoniam ne fieret quod volebat omnipotens, voluntas hominis impediuit.* De Geneſi ad literam libro 11. cap. 9. *Sed poſſet* inquit, *etiam ipſorum voluntatem in bonum conuertere quoniam omnipotens eſt. Poſſet planè! cur ergo non fecit? quia noluit. Cur noluerit penes ipſum eſt.* En Selectio ſignificata per Ly cur noluerit penes ipſum eſt.

DIFFICVLTAS I.

Quale ſit Decretum Diuinũ in opere ſalutis.

Affirmat Gonet Tomo 3. de voluntate Dei Diſp. 5. eſſe prædeterminatiuum. occurrendum eſt illius doctrinæ fermè per ea, quæ in prima parte adlata ſunt, obtemperandoq; Sanctæ Sedi, non attingetur obiectũ illius decreti, quod eſt gratia efficax, ſed ipſum Decretũ. 437.

Punctum Difficultatis I.

Demonſtraturnè ex ſcripturis & Auctoritate Doctorũ, voluntatem Dei in opere ſalutis eſſe prædeterminatiuam.

Affirmat Gonet Tom. 3. de volunt. Dei. diſp. 5. Parag. 2. Iſta quæ hîc adferentur, ſupponent dicta hîc immediatè defendendo, quòd Deus in collatione gratiæ efficacis vtatur ſcientiâ conditionatâ. Supponent vlteriùs & dicta 1. parte. diſp. & 4. & 5. Ad ſolutiones Argumentorum accedendum.

OBIJCIT ille. parag. 2. Scriptura ſæpè docet voluntatem Dei, eſſe efficacem & infallibilem, vt ei reſiſti non poſſit ſaltem in ſenſu compoſito, & potentia conſequenti, id eſt, vt cum illa, nõ poſſit componi & coniungi actualis reſiſtentia, ſed hoc non poteſt verificari, ſi Deus, circa noſtros actus liberos, non habeat Decretum ex ſe efficax, id eſt, ex vi ſua infallibiliter inferens, & cauſans liberum noſtræ voluntatis conſenſum, ſed tantùm purè indifferens, & expectans determinationem liberi arbitrij, ac coniunctum cum morali tantùm motione, & excitatione. Ergo. Minor videtur euidens. Omnis enim concurſus indifferens, omniſque motio moralis, quæ non efficit, ſed expectat conſenſum & determinationem liberi arbitrij, talis eſt, vt ei reſiſtit poſſit, etiam in ſenſu compoſito & potentia conſequenti. Omne enim obiectum creatum præter Deum viſum, non poteſt voluntatem determinare. 438.

RESPONDETUR. Concedendo Maiorem. Si enim poteſt Deus pro cauſis liberis, ſeligere auxilium, cum quo præuidet infallibiliter ſecuturam operationem, & ſi etiam neceſſitare illam poteſt prædeterminando, & etiam de cauſis neceſſarijs diſponere ad libitum, indubiè infertur, voluntati Dei nec liberas cauſas poſſe reſiſtere, nec neceſſarias, vnde & locum de correptione & gratia cap. 14. non interpretamur quidem de Prædeterminatione, interpretamur tamen de ſelectione auxilij, quòd præuidetur euentum habiturum, vt verum ſit, Deo volente ſaluum facere, nullum humanum reſiſtit arbitrium. Cæterùm hæc Maior, etiam per Thomiſtas concordari debet cum Decreto Tridentini cenſentis, gratiæ Dei reſiſti poſſe, eamq; abijci, quod Decretum procedere de gratia efficaci, alibi oſtenſum. 439.

Quod attinet ad Minorem, non explicat ſe obijciens, an loquatur de ſtatu conditionato, an verò loquatur de ſtatu abſoluto, in quo vel maximè efficacia voluntatis Diuinæ relucet. ſi loquatur de ſtatu abſoluto, cùm pro illo ſtatu admittamus abſolutum Decretum de dandis prærequiſitis, abſolutum item Decretum ſelectiuum auxilij, quod præuiſum eſt, euentum habiturum, immeritò ſupponit in minori Gonet, quòd admittamus Decretum tantùm purè indifferens, & expectans determinationem liberi arbitrij, cùm potiùs eam inferat. Immeritò etiam ſupponit, quòd nos auxilia Dei cum morali tantùm motione coniuncta admittamus, cùm admittamus gratias coëfficientes quemcunque actum ſicut oportet. Negamus vlteriùs, quòd poſito ſelectiuo Decreto, auxilium ſelectum non efficiat, ſed exſpectet conſenſum noſtrum. Hinc ex vi huius Principij neganda eſt minor, cum ſuis probationibus, cùm argumenta aſſumant aliquid quaſi doctum à nobis, quod tamen non docetur, admittimus enim motiones morales, ſed non ſolas. 440.

441. Quodſi Minor procedat de ſtatu conditionato. Negatur Deum antecedenter, ad determinationem cõditionatam ponibilem, cum auxilio conditionatè dando, voluntateq; Diuina conditionatâ, de qua ſuprà, velle aliquid determinatè. Hinc Concedo Maiorem, voluntati Diuinæ reſiſti non poſſe ſi aliquid determinatè velit, ſi autem nolit aliquid determinatè, non poteſt dici quòd ei reſiſtatur. Sed negamus antecedenter ad determinationem conditionatam creaturæ ponibilẽ cum concurſu Diuino, velle aliquid Deum determinatè. Et quamuis nos concedamus, quòd auxilium illud antecedens, conſenſum conditionatum, ſit hoc ſenſu indifferens, quia non determinat, vt hoc nonniſi velit conditionatè voluntas, nihilominùs docemus, quòd idem auxilium efficiat illam determinationem, nec exſpectat illam, quaſi ſolis viribus arbitrij ponendam, cùm reuera in eam coëfficiendo influat.

442. Auctoritas S. Thom. quam inibi citat Gonet, ex primâ parte q. 105. ar. 4. hoc ſolùm vult, quòd à nulla re neceſſitatur voluntas, niſi à Deo clarè viſo, & ſi hoc velit præſtare prædeterminationem quòd præſtat Deus viſus, ſicut Deus viſus neceſſitat voluntatem, ita & prædeterminatio neceſſitabit.

INSTAT Gonet. ſæpè ſcriptura meminit tractionis, immutationis, & apertionis cordis, quæ omnia explicari non poſſunt, ſi non ponatur Decretum Prædeterminatiuum, nam quod ab alio determinatur, ab illo veluti trahitur, non verò illud trahit, & in noſtris Principijs, non poteſt Deus conuertere hominem, niſi ipſe homo, pro ſua libertate, determinando Dei concurſum, traxerit Deum. Si Diuinum Decretum non efficit in corde hominis conſenſum, ſed illum ab humana voluntate ſupponat, vel exſpectet, quomodo Deus immutat voluntatem hominis, facitq; ex nolentibus volentes, vt loquitur Auguſt. epiſt. 107. nec fit hæc mutatio per ſolam gratiam moraliter excitantem, cùm illa intus in corde, nec operetur, nec determinet infallibiliter conſenſum. Denique apertio cordis, ſignificat cõſenſum liberi arbitrij, ſi Deus, per ſuum Decretum, & per gratiam ab illo deriuatam non efficit conſenſum, ſed vt ab humana voluntate ponatur exſpectet, non poteſt dici aperire cor hominis per ſuam gratiã. 443.

RESPONDETUR. Etiam hîc non diſtinguere obiectum inter ſtatum abſolutum & conditionatum. Si enim res procedat de ſtatu abſoluto, nego quòd Decretum de dandis prærequiſitis, & abſolutè ſelectiuum auxilij, quod præuiſum eſt euentum habiturum, ſit purè indifferens, illudq; ſelectum auxilium per nos præcedit concurſum creaturæ, & actum, vi cuius ſelectionis, trahit Deus, ad conſenſum abſolutum, non verò trahitur, iſteque eſt mirus modus, de quo Augu-

444. Augustinus lib. contra duas epistolas Pelagianorum, quo Deus intus, in ipsis hominum cordibus operatur, nec hoc selectiuum Decretum supponit & exspectat consensum creaturæ absolutum, sed illum facit, & per hoc selectum auxilium, vertit Deus, & inclinat cor, quo voluerit, & ex repugnantibus facit consentientes, quod ipsum selectum auxilium, non tantùm morales excitationes inuoluit, sed & influxum, in genere coëfficientis, quo ipsum consensum efficit, non exspectat ab humana voluntate.

Si autem res sit de consensu cõditionato, negamus quòd antecedenter ante obiectum Scientiæ cõditionatæ, velit Deus determinatè ad hanc partem trahere saluâ libertate, si non trahit, verùm adhuc erit, quòd dum trahit infallibiliter conuertat, & licèt auxilium conditionatè dandum, nonnisi pro sequenti signo importet determinationem sui concursus, quia tamen, 445. hanc ipsam determinationem, coëfficit ipsummet auxilium conditionatè dandum, ideò adhuc illa conuersio tribuenda Deo, adeoq; etiam pro statu conditionato, nemo potest venire ad Deum, nisi Pater traxerit, tractione collatiuâ auxilij conditionatè dandi, influxuque in actũ conditionatum voluntatis, licèt non trahat tractione prædeterminatiuâ.

Rursùs, Negamus quòd auxilium conditionatè dandum, supponat vel exspectet consensum conditionatum gratiosum, coëfficit enim illum, multò magis non supponit consensum naturalem, quia hic est error semipelagianorum à nobis reiectus. Nec pro statu conditionato ex nolentibus facit Deus volentes antecedenter, quia ante ipsam determinationem conditionatam, nec volitio, nec nolitio possunt supponi determinatæ, cùm ante determinationem conditionatam præcedat solùm status possibilitatis, qui nihil determinati importat, sed solùm posse nolle, 446. posse velle.

ADDO, quòd antecedenter ante consensum conditionatum licèt sit indifferens auxilium, hoc sensu, vt repetitò dictum, quòd non determinet vt hoc nonnisi velit voluntas, sed non est indifferens ad hoc, vt siue cum illo, siue sine illo, ponatur consensus conditionatus gratiosus, cùm asseramus, impossibile esse, consensum gratiosum etiam conditionatum poni, & non à gratia conditionatè danda. Qui ipse consensus conditionatus licèt non subsit antecedenti alicui tractioni determinatæ, subseruit tamen vt pro statu absoluto saluâ libertate possit Deus pro hac parte determinatè trahere Decreto suo selectiuo, & auxilio selecto. Quia tamen subseruit ita illi tractioni; vt liberum sit eligere Deo illam gratiam, vel non eligere, cum qua præuidebatur secuturus euentus, hinc non ideò saluamur, quia pro sua libertate determinauit se ho- 447. mo, etiam cum auxilio gratiæ, sed quia traxit eum & elegit Deus, medio illo auxilio, quod si voluisset potuisset non dare, & si non dedisset, non consensisset actu voluntas.

Conceditur Probationi Tertiæ, Deum, vt habetur Ezech. 36. facere vt faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, vt ait Aug. lib. de gratia & libero arbitrio. cap. 18. quod exequitur tum ipsâ collatione auxiliorum, cum quibus solis, possibile est operari, tum selectiuo Decreto, & selecto auxilio, quod est efficacissimum, quo posito, infallibiliter est secuturus euentus, licèt id non faciat prædeterminatiuè, quod ipsum auxilium non supponit nec exspectat consensum, sed & pro statu conditionato, & pro statu absoluto eundem causat, & licèt dicatur determinari à creatura ad speciem actûs, determinatur tamen determinatione positâ ex auxilio gratiæ, siue illa sit determinatio transitiua, siue intransitiua,

448. sitiua, de quo dictum suprà, contra Gonet. Decretum Lugdunensis Ecclesiæ non plus vult, quàm quòd ex adiutorio gratiæ proficiscatur, quòd homines, *saluari velint & saluentur.*

Conceditur Confirmationi, quòd voluntates nostræ ita comparentur ad Deum, sicut lutum ad figulum, debetque voluntas nostra efformari & præueniri à Deo in sua efficacia, sicut lutum à figulo, similitudine nõ in hoc stante, vt determinetur, ad hanc nonnisi formam consensûs, sed in hoc, quia sicut lutum vt figuretur, indiget principio altiori figuratiuo, ita & nos auxilijs gratiæ, & sicut positâ aptitudine ad figurari, non est in potestate luti seligere hanc vel illam formam, ita nec est in potestate voluntatis, cuius præuisi sunt conditionati consensus & dissensus, seligere sibi auxilium, cum quo sit infallibiliter operatura, sed id ad Dei misericordiam spectat.

449. Et sicut principium motûs non est in Instrumento, sed in Artifice, ita & Principium motûs supernaturalis habetur à gratia, nec debet homo gloriari ex eo, quòd rectè operetur, quia ipsum illud operari, est ex gratia, licèt non prædeterminante, complente tamen vt possit operari sicut oportet, ex præsupposita prædeterminatiua gratia, non illâ Thomisticâ, sed prædeterminatiuâ, per gratias quæ sunt in nobis sine nobis. Et hanc necessitatem gratiæ, expressit & Arausicanum & S. Thom. 3. con: gen: cap. 147. & cap. 148. *causante in nobis Deo nostra opera, secundùm modum nostrum, qui est vt voluntariè & non coäctè agamus*, sed inde non sequitur quòd causet prædeterminatiuè.

Conceditur vltimo argumento quòd qui Spiritu Dei aguntur, hi Filij Dei sunt, & quòd vera sit Propositio August: de corrept: & gratia. cap. 2. *aguntur vt agant, non vt ipsi nihil agant*, vnde per ly aguntur, significatur, non tantùm moralis 450. excitatio, sed etiam significatur influxus coëfficientis gratiæ, significantur item gratiæ quæ sunt in nobis sine nobis: sed hæc omnia fieri possunt sine Thomistica prædeterminatione, cui ipsi coëfficienti gratiæ conceditur motio Physica, quæ Physicè applicet, non quidem prædeterminatiuè, sed complendo, vt homo possit agere supernaturalia, & selecto auxilio faciendo, vt actu, pro statu absoluto operetur. Hinc verum est, quod docuit S. Thomas super epist: ad Roman. caput 8. *quòd per hoc non excludatur, quin viri spirituales se moueant, per voluntatem & liberum arbitrium, quia ipsum motum voluntatis, & liberi arbitrij, Spiritus Sanctus in eis causat*, sed quomodo? Interpretantur Thomistæ, prædeterminatiuè causat, vt hoc nonnisi operetur voluntas, nos autem dicimus, quòd causet oblatione auxilij coöperantis, causet item selecto suo auxilio. 451.

Quæ mens Sancti Augustini in præsenti?

Conceditur, Quòd secundùm Augustinum, homo non possit Diuinæ voluntati resistere, si enim seligitur auxilium, cum quo præuidetur infallibiliter cõsensurus Petrus, impossibile est quin consentiat, sed ad hoc nõ requiritur Prædeterminatio Thomistica.

Conceditur. Docuisse S. Augustinum, quòd Deus in sua Prædestinatione futura facta præsciat, hoc est, quòd & initium salutis, videat Deus esse dependens à Prædestinatione, hoc est, Decreto dandæ gratiæ: rursus in Prædestinatione præscit futura, quia post præuisos consensus & dissensus nostros conditionatos, seligit pro libertate auxilia, prædestinat ad salutem, in qua prædestinatione & selectione videt futura, licèt ea videre possit etiam in veritate illorum obiectiua

452. ua, de quo vide primâ par. Diſp. 4. Num. 107.

Conceditur, quòd pluribus locis docuerit Auguſtinus, quòd Deus gratiâ efficaci corda hominum indeclinabiliter, & infallibiliter trahat, ſed inde non ſequitur debere dari efficaciam prædeterminatiuam, cùm ſufficiat dari ſelectum auxilium, hoc autem ex ſuppoſitione quòd ſit operaturum, impoſſibile eſt vt non operetur, quod ſolum expreſſit Auguſtinus de Prædeſt: SS. cap. 8. Selectum enim auxilium *á nullo duro corde reijcitur, ideò quippè tribuitur vt cordis duritia primitùs auferatur*.

Conceditur, Infallibilitatem conſensûs, reducere Auguſtinum in Diuinam Omnipotentiam. Quia ipſa ratio virium, & ratio operatiui, eſſe totum ſuum habet ſimpliciter ab Omnipotentia, reducit itē in ſupremum Dominium, quia Diuinæ eſt poteſtatis non noſtræ, ſeligere auxilium quod præuidetur

453. euentum habiturum, & hæc ſelectio, indicatur ab Auguſtino lib. de correp: & gra: cap. 14. Dominatur item Deus, ex lib. de gra: & lib. arbit. cap. 20. voluntatibus hominum, quia niſi ille dederit gratiam, non poteſt homo aſſequi beatitudinem, nec ſalutis initium, dominatur item ſelectione auxilij, quâ ſelectione poſitâ impoſſibile eſt non ſequi euentum, & licèt hæc ſelectio præſupponat ſcientiam conditionatam, quia tamen non illa præſcientia, ſed beneplacitum Dei confert auxilium, quòd præuidetur euentum habiturum, conferreq; illud non eſt in poteſtate hominis, hinc debet id referri in dominatum Dei, quo dominatur voluntatibus.

Conceditur, quod vult Auguſt: libro 1. ad ſimplic: q. 2. quòd *inquam effectus miſericordiæ Dei, non poteſt eſſe in hominis poteſtate*. Nam non eſt in poteſtate hominis ſeligere ſibi auxilium. & ſi illud præuidetur euentum habiturum, non fruſtra Deus miſeretur, cùm iam, nec

454. ſupponi poſſit, quòd homo nolit præuidetur voliturus.

Conceditur, Facere Deum, ex nolentibus volentes, tum ob collationem auxilij quod facit, vt cùm noluerimus ſicut oportet, velimus ſicut oportet, & ratione ſelecti auxilij, quod ſi præuidetur euentum habiturum, vt cùm noluerit, impoſſibile eſt vt non velit, idemq; habet Auguſt: epiſt. 107. ad Vitalem lib. 1. con. duas epiſt. Pelag. cap. 19. & lib. de gra: & lib. arb. vnde etiam per nos, quidquid intimum eſt in noſtra voluntate, ex eius ſinu, quia ex eius auxilio & eius ſelectione pro ſtatu abſoluto naſcitur, immeritò q; ſupponit Gonet, quod præter motionē moralem in noſtris principijs non ſit admittēda coëfficientia gratiæ, quâ ipſe motus voluntatis producatur. Saluâ tamen Auctor. Auguſti lib. de ſpiritu & Lit. c. 31. *Legimus, non eſt poteſtas niſi à Deo, non autem legimus, non eſt voluntas niſi à Deo, &*

455. *rectè ſcriptum non eſt, quia verum non eſt*. Et tamen per oppoſitos non eſt voluntas niſi à Deo, quia non eſt niſi à prædeterminatione, faciente vt nonniſi velimus.

Conceditur Confirmationi, quòd Deus habeat inclinandorum cordium omnipotentiſſimam poteſtatem, quia habet poteſtatem ſeligendi auxilij infallibiliter operaturi, ratione cuius ſelectionis verificatur quòd voluit Auguſtinus, l. 2. contra duas ep: Pelag. c. 2. verificatur inquam, *quòd Deus cor Aſſueri tranſtulit ab indignatione ad lenitatem*.

Conceditur Confirmationi ampliori quòd etiam Pelagius admiſerit illuſtrationes, & propoſitiones obiecti, ſed non admiſit has illuſtrationes, profectas ab auxilio ſicut oportet, agnoſcimus nos. Rurſùs, præter auxilium illuſtrationis requirimus auxiliū ſupernaturale coëfficiens ipſum actum v.g. fidei, qui cōſequitur ipſam illuſtrationē.

Quid

456. *Quid de mente S. Thomæ?*

Conceditur. Quòd S. Thomas & nos cum illo, non reducamus libertatem noſtram, in proximam cauſam v. g. noſtram ſolam voluntatem, ſed etiam in Cauſam Primam, à qua oritur noſtra libertas, idq; ex pluribus capitibus, nam ipſam Potentiam liberam creauit. Rurſùs. Decretum fecit de indemni ſeruanda libertate. Item aptauit auxilia quæ non inferant vi ſuâ vt nonniſi hoc, homo operetur. Ex ſuppoſitione tamē ſelectionis auxilij, facit infallibiliter operari. Et hoc ſignificauit S. Thom. 6. Metaph. lect. 3. *Cauſalitati cuiuslibet alterius cauſæ, ſubditur ſolùm quòd effectus eius ſit, quòd verò ſit neceſſariò vel contingenter, dependet ex cauſa altiori*, quam cauſam altiorem interpretantur Thomiſtæ prædeterminatiuam, nos interpretamur offerentem auxilia non neceſſitātia, & ſeligentem talia, cum qui-

457. bus infallibiliter ſecutura eſt operatio. Locus ſuper primo Perihermenias. lect. 14. ſolùm oſtendit, & Potentiæ libertatem, & auxilia nō neceſſitātia, à Diuina voluntate originari, quæ ipſa auxilia prouidētur nobis à Deo, & non à nobiſmet ipſis, vt docet 1. par. q. 22. ar. 4. Et licèt Cauſa Prima habeat in ſe vim cauſandi libertatem noſtrorum actuum, licèt item non exſpectet, nec ſupponat effectum, quem non cauſet, nec præueniat, ſed negamus hoc Cauſare, hoc præuenire, eſſe prædeterminatiuum. Conceditur vlteriùs habere in ſe Deum, vim & principium ſeruandi libertatem, ſed adhibitis compoſſibilibus medijs eius ſeruandæ. Negatur autem hoc mediū compoſſibile, eſſe prædeterminationem.

Conceditur Confirmationi, id quod docet S. Thom. 1. ad Annibald. diſt. 47. q. vnicâ ar. 4. quòd Deus rebus producendis modum prædeterminauit. ſed hæc prædeterminatio modi agendi, verbo quidem conuenit cum prædetermi-

458. natione Thomiſtica, ſed non re, hoc enim ſolùm vult, quòd Deus fecerit Decretum, de ſeruanda indemni libertate, de dandis auxilijs non neceſſitātibus &c. Et quamuis prædeterminauerit Deus dictis ſenſibus modum libertatis, non eam neceſſitauit: quia cùm Decreto illo de ſeruanda libertate, cum Decreto item de dandis auxilijs non neceſſitantibus, compoſſibilis eſt libertas, imò per illa formatur, ſed non prædeterminauit modum libertatis prædeterminatione Thomiſticâ, quia illa vt probatum alibi, incompoſſibilis eſt cum libertate. Certè S. Thom. explicans Propoſitionem Damaſceni lib. 2. cap. 30. dicentis, *omnia quidem præcognoſcit Deus, non autem omnia prædeterminat*, ait 1. part. q. 23. ad 1. ar. 1. ad 1. Damaſcenus, *nominat prædeterminationem impoſitionem neceſſitatis*. ſi prædeterminatio eſt impoſitio neceſſitatis, quomodo prædeterminat ad modum agen-

459. di liberè, Explicans autem quomodo prædeterminatio ſit impoſitio neceſſitatis, addit, *ſicut eſt in rebus naturalibus, quæ ſunt prædeterminatæ ad vnum*. Cùm ergo prædeterminatio illa quam admittunt Thomiſtæ ſit prædeterminatio ad vnum, erit impoſitio neceſſitatis, non verò determinatio ad modū agendi liberè.

Conceditur ſecundùm Principium doctrinæ S. Thom. quòd ille, vt conciliet libertatem cum gratia, recurrit ad efficaciam Diuinæ voluntatis decernentis, non ſolùm ſubſtantiam actûs, ſed etiam modum libertatis, negatur tamen quòd Deus exequatur hoc ſuum Decretum mediâ prædeterminatione Thomiſticâ, quia hæc incompoſſibilis cum libertate, ſed exequitur illam auxilio ſelecto, quod conferre, eſt adaptare cauſam contingentem, quod voluit S. Thom: Opus: 2. cap. 140. verificaturq; ratione Decreti de ſeruanda in-

da in-

460. da indemni libertate, ratione Decreti de dandis auxilijs non necessitatibus. illud quod docet Sanctus Thom. *non igitur propterea effectus voliti eueniunt contingenter, quia causæ proximæ sunt contingentes, sed propterea, quia Deus voluit eos contingenter euenire, contingentes causas ad eos præparauit.* Certè autem prædeterminatio non est causa contingens, quia nec indifferens.

Conceditur, quòd Deus non tantùm prædefiniat & causet substantiam libertatis, sed & modum illius, non quidem prædeterminatiuè, sed medio auxilio suo, influendo in ipsum modum & motum libertatis, ex quo etiam sequitur, quòd non mediatè tantùm, sed & immediatè proximè causet nostrã libertatem, hinc per nos, secundùm dicta S. Thom. 3. con: gent: cap. 89. non tantùm in nobis Deus causat virtutem volendi, sed & ipsum velle, quod perficit selecto suo auxilio coëfficiente illũ motũ,

461. & hoc est illud, quod interiùs exhibet Deus, solusq; Deus aptat voluntatem, qui solus potest illam immutare collatione & selectione auxilij, sed nego quòd istius Aptare, genuinus sensus sit prædeterminare, vt vi prædeterminationis, hoc nonnisi velit voluntas: & non solùm confert gratiam moraliter excitantem, sed confert principium, non quidem prædeterminatiuum, coëffectiuum tamen, sequiturq; vt infallibiliter velit & operetur id voluntas, quod vult illam velle & operari Deus. Vnde secundùm quod vult S. Thom primá parte quæst. 105. ar. 4. inclinat Deus in bonum, tanquam primus mouens, selecto auxilio, cuius selectio est propria primo mouenti.

Conceditur reliquis testimonijs S. Thom: quòd vt vult q. 6. de malo ar. vnico ad 3. quòd inquam, *propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diuersa non inducitur necessitas*, sed quomodo indifferenter se habet, si ei coniungitur prædeterminatio?

462. *Conceditur* item cum dictis 1. 2dæ q. 112. ar. 3. in Corpore, quòd præparatiò gratiæ, habeat necessitatem infallibilitatis, sed negatur, quòd hæc necessitas infallibilitatis sit prædeterminatiua, sed infallibilitatis, ex selecto auxilio oriundæ, quomodo etiam accipienda est doctrina q 10. ar. 4. ad 3. & doctrina. 2. 2dæ. q. 24. a. 11. in Corpore & Qodlibet: 12. a. 3. Deniq; negabitur, quòd Decretum selectiuum auxilij, & ipsum selectum auxilium, non moueant voluntatem immutabiliter, nec inducant necessitatem infallibilitatis ad operandum, licèt illa non sit necessitas, ex suppositione antecedenti & prædeterminatiua, sed ex suppositione consequenti, & ex infallibilitate oriunda ex ipsomet auxilio selecto, cuius seligibilitatem præmonstrauit scientia conditionata.

463.

Punctum Difficultatis II.

An rationibus Theologicis prædeterminatiuum Decretum demonstretur?

Demonstrari tale Decretum putat Gonet loco suprà citato art. 2. Pensandæ sunt hic hæ demonstrationes.

OBIJCIT I. Id quod postulamus à Deo, ex eius gratia beneficioq; procedit, non verò ab homine exspectatur vel supponitur. sed oramus Deum pro nostræ voluntatis consensu, determinatione, & mutatione. Ergo talis consensus & determinatio, à Decreto Diuino, & gratia ex illo profluente causatur, non verò ab illo supponitur aut exspectatur.

RESPONDETUR. Si sumatur Argumentum vt sonat, conceditur

464. tur totum. quia per nos, pro quocunque statu consensus noster, adeoq; & determinatio voluntatis, ita causatur à voluntate, vt simul causetur à gratia Dei. Secundùm quod autem supponit argumentũ putans nos orare pro voluntatis nostræ determinatione, hoc est, prædeterminatiuo Thomistico Decreto, negamus quòd sic oremus Deum, & si quis oret, censent nostra Principia illum non exaudiri, quia orat vt liberè operetur, libertate destructâ.

Conceditur quòd Deum oremus, vt nos immutet, & faciat ex nolentibus volentes, sed nego quòd oremus, vt nos faciat prædeterminatos, immutat autem nos Deus, gratijs quæ sunt in nobis sine nobis, & oblatione selecti auxilij, quod facit ex nolẽtibus supernaturaliter, volentes supernaturaliter, & ex nolentibus absolutè infallibiliter volentes, ratione cuius saluatur id quod petitur in Litanijs

465. de Eucharistia, quòd nos commoueat Deus ad participationem illius. Quanquam Argumentum ex his Litanijs non tenet, cùm non sint ab Ecclesia receptæ. Quomodo Deus rebelles compellat voluntates, & suprà, contra Gonet, & 1. part. dictum.

Conceditur. quòd hæ orationes non ad hoc solùm fundantur, vt Deus nos excitet propositione obiecti, licèt & hoc oremus, nec ad hoc, vt solùm offerat concursum indifferentem, licèt & hic sit necessarius, sed quia cum illo nondũ sequitur infallibiliter euentus felix. oramus Deum, vt selectum auxilium nobis offerat, quo fit consensus actu, & mutatio voluntatis sine vlla prædeterminatione, ratione etiam cuius selecti auxilij, impletur id in nobis, quod docet Aug. lib. 4. ad Bonifacium cap. 6. & 9. Et cùm teneamus liberum arbitrium, ne quidem ad initium iustificationis esse sibi sufficiens, ideò concedimus quod habet Augustinus cap. 18. ad eius pertinere

466. gratiam, conuertere ad fidem, & credimus non nos ipsos, sed illum facere quod oramus, dante ipso, ipsum credere, ex cuius auxilio credere proficiscitur, dum iubet vt credamus, secundùm quod voluit Augustinus de dono perseu. cap. 20.

Cõceditur Confirmationi cum Augustino de natura & gratia cap. 18. vbi ait. *Quid stultius quàm orare vt facias, quod habes in tua potestate*, per nos enim, ne quidem initium iustificationis est in nostra potestate, sed in Dei adiutorio. Negatur autem quòd efficacia Diuini Decreti formandi, & gratiæ ex illo promanantis selectio, sit in nostra potestate, sed pendet à libero arbitrio Dei, formante illud Decretum, licèt illud non formet non præconsultã per scientiam conditionatam nostrã libertate. Nec potest in nostris principijs respondere Deus, quid petitis quod est in vestra potestate, & quod ego à

467. vobis exspecto, non enim est in nostra potestate habere Dei auxilium ad operandum necessarium, nec est in nostra potestate Decretum selectiuum auxilij, & collatio ipsius selecti auxilij, sine quo non sumus operaturi actu pro statu absoluto. Vnde verificatur per nos, quod docet Augustinus epist: 107. ad Vitalem, non nostrum esse, hoc est, non proficiscens ex potestate liberi arbitrij nostri, independenter à gratia, vt si velimus fiat, imò nec id est in nostra potestate gratiã Dei adiutã, quia non est etiam ita adiutæ voluntatis, seligere sibi auxilium, sed negamus in illa epistola contineri, quòd Deo agamus gratias pro prædeterminatione Thomistica, licèt putemus eum facere per suum adiutorium, id, pro quo, illi gratias agimus. Negatur item quòd Deus non efficiat per suam gratiam consensum & determinationem liberi arbitrij. Vide hoc argumentum solutum primã

468. mâ parte Diſput. 5. num. 506.

OBIJCIT II. Deus promiſit Abrahæ fidem gentium, in qua fide includitur conſenſus, determinatio, & pia motio voluntatis, ſi autem hunc conſenſum & determinationem voluntatis Deus non efficiat per gratiam, ſed illum exſpectet à libero arbitrio determinante indifferentiam Diuini concurſus, & gratiæ moraliter excitantis, Deus promittet aliquid quod non facit, quod eſt contra Auguſtinum de Prædeſtinatione Sanctor: cap. 10.

RESPONDETUR. Si Argumentum accipiatur vt ſonat, conceditur totum. cùm per nos & conſenſus, & determinatio producatur à voluntate, ſed cum coëfficiente Dei gratia, licèt illum nõ faciat prædeterminatiuè. Locus citatus Auguſtini, & ſuprà contra Gonet, & alibi in prima parte explicatus eſt, quòd ſcilicet non in hominum, ſed in Dei poteſtate fi- 469. des noſtra ſit, quia niſi ille auxilium obtulerit, non creditur vt oportet, & quia non in noſtra, ſed in Dei voluntate eſt ſelectio auxilij. Per quod etiam ſaluatur id, quod voluit Auguſt: epiſt. 105. Unde vt homo ſe facere dicat, quòd promiſerit Deus, *ſuperbæ impietatis eſt reprobus ſenſus*, ſiquidem non ipſe homo ſeligit ſibi auxilium, ſed Deus illi, nec facit viribus proprijs, ſed auxilia Dei.

OBICIIT III. Gonet. Hæc quæſtio, Cur vni detur gratia efficax non verò alteri, eſt quæſtio, quæ non poteſt ſolui per humani arbitrij velle vel nolle, & tamen per nos ita ſoluitur contra plures auctoritates Patrum.

RESPONDETUR. Etiam per nos hæc quæſtio, cur vni detur gratia efficax non verò alteri, non poteſt ſolui, per humani arbitrij velle, vel nolle; nam vt repetitò dictum eſt, non eſt in humani arbitrij velle, gratiam habere ſimpliciter neceſſariam ad bonum, nec eſt in poteſtate humani 470. velle, ſeligere gratiam, cum qua infallibiliter ponendus eſt conſenſus, & ſine ea non ponetur. hæcq; apud nos inſcrutabilis eſt reſponſio. Præuidit Deus reſpectu Iudæ gratias efficaces, reſpectu S. Petri, deëfficaces, ſed cùm præuiderit alias gratias reſpectu Iudæ deëfficaces, & alias reſpectu S. Petri efficaces, ſelegit reſpectu S. Petri efficaces, reſpectu Iudæ deëfficaces, quod eſt magnum profundum. Quo poſito verificatur dictũ Proſperi de vocatione gent: lib. 1. cap. vlt. *Profunditas illius quæſtionis*, &c. *per liberi arbitrij velle, vel nolle, non ſoluitur*, cùmque ſelectionem auxilij in Dei iudicia referamus, hinc prædictam quæſtionem, vt ait Proſper, *nec poſſibile eſt comprehendere, nec licitum inveſtigare*, & ſecundùm dictum Auguſtini Tract: 26. in Ioann. *nolumus velle iudicare*, vtpote in iudicia Dei id referendo, *quia nolumus errare*. Item conformiter ad dictum Auguſtini de ſpi- 471. ritu & lit. cap. 33. duo ſolùm occurrunt hic reſpondenda. *O altitudo diuitiarum!* & *nunquid iniquitas apud Deum*. Vnde per nos, penes Deum eſt, vt ait Auguſtinus de peccatorum meritis, & remiſſione lib. 2. cap. 25. *& æquitatis tam ſecreta ratio, & excellentia poteſtatis*, adeoq; per nos, vt ait S. Thom: 3. con: gen. cap. 161. *Hoc ex ſimplici eius voluntate dependet.*

Conceditur, non dari Decretorũ Diuinorum efficaciã independenter à præconſulta noſtra libertate, Negatur tamen, quòd Decretum, quod appellamus indifferens, moraliter tantùm excitet excludendo coëfficientiam, ſeu còóperantem gratiam, & quòd illa exſpectet, & non influat in determinationem & conſenſum, etiam illum qui poneretur, determinans concurſum Diuinum ad ſpeciem actûs. Negatur vlterius, quòd inquirenti, cur vni detur vocatio efficax, non verò alteri, reſponderi poſſit,

472. ri poſſit, quia vnus vult conſentire, non alius, ſed Reſponderi debet, quia Deus pro hoc ſelegit gratiam, quam præuidit fore efficacem, reſpectu illius non ſelegit.

Hinc condiſtinguendæ ſunt hæ duæ Propoſitiones, cur hæc ſit gratia efficax, & cur detur efficax. Prima propoſitio reſpicit conſenſum noſtrum gratioſum ex Dei adiutorio ponendum actu. Secunda reſpicit voluntatem Dei ſelectiuã, quæ ipſa reſoluitur in iudicia Dei profunda, & quia circa hoc ly datur gratia efficax, recurrimus, ad Dei iudicia, hinc conformiter ad dictum Auguſtini ep. 105. non potuit aliter reſpondere Apoſtolus, circa eandem theſim, niſi recurrendo ad Dei iudicia, & ad illud. Tu quis es, qui reſpondeas Deo.

Conceditur Confirmationi, quòd per nos datur gratia ſufficiens, moraliter excitans ac præueniens, quod Excitare, quod præuenire per illuminationes & pias affectio- 473. nes, eſt commune gratiæ ſufficienti, cum gratia efficaci. Conceditur dari etiam gratiam còóperantem, & quidem infallibiliter, cum iure antecedendi ipſum conſenſum abſolutum, eumq; inferendi & cauſandi, eſt enim hoc auxilium còóperans, ſupponendo pro còóperante actu, ipſummet ſelectum auxilium, ſeu auxilium efficax. Porrò circa gratiam ſufficientem, non poteſt quæſtio inſtitui, cur vni detur, alteri non detur, per nos enim nulli omninò denegatur, ſed de gratia efficaci (appellet illam Gonet ſi vult gratiam coëfficientiæ) magna eſt quæſtio, cur vni detur, alteri non detur. Negatur enim omnibus illam offerri. Negatur ſolùm exſpectari determinationem arbitrij noſtri. Quod autem dicit Gonet: ſicut inquirenti, cur ſol cum ficulnea, producat ficus, & cum olea oliuas, facilè reſpondetur, quia concurſus ſolis, ex ſe indifferens, modificatur in cauſis inferioribus, in quibus recipitur; ita etiam per nos 474. concurſus indifferens, modificatur, in hoc per conſenſum, in illo per diſſenſum, quod inquam dicit, non conuincit: nam cùm concurſus ſolis quicunq; ita ſe habeat, vt non ſolùm poſſit concurrere actu, ſed etiam concurſurus ſit actu, vtpote concurſus neceſſarius, qui poſitis alijs comprincipijs, non poteſt non agere actu, ſed concurſus Diuinus gratioſus, non ita ſe habet. Nam licet quicunq; concurſus Diuinus gratioſus oblatus, poſſit concurrere actu, non tamen cõcurſurus eſt actu. hinc vt ſit concurſurus actu, dependet ab aliquo alio altiore Principio. & hoc per nos eſt Decretum Dei ſelectiuum, quod offert nobis auxilium, non illud, cum quo tantùm poſſim operari actu, ſed illud cum quo operaturus ſum actu, qui etiam concurſus & Decretum indifferens, hoc ſenſu, (vt aliàs repetitò dictũ) eſt indifferens, quod non prædeterminet, vt hoc nonniſi agat vo- 475. luntas, ſed non eſt indifferens, quaſi ſine illius influxu poni poſſit, vel ponenda ſit determinatio libera.

Punctum Difficultatis III.

Suadeturnè Decretum Prædeterminatiuum verbis Apoſtoli Quis enim te diſcernit?

OBIJCIT Gonet. Diuinum Decretum, debet eſſe ratio diſcernendi conſentientem, à non conſentiente. At ſi illud non ſit ab intrinſeco efficax, & prædeterminans voluntatem, ſed purè indifferens, & à voluntate humana, ad ſpeciem actûs determinabile, non poteſt hoc præſtare, ſed ad voluntatem creatam reducetur diſcrimen,

476. men, contra illud Apoſt: 1. ad Corinth. 4. Quis enim te diſcernit?

RESPONDETUR. Solutionem huius difficultatis petendam eſſe ex dictis 1. part. Diſp. 4. n. 95. Argumento vt hîc proponitur occurrendo, id reponitur, quòd videatur Minor non attendere ad hoc, quod noſtri docent. nam licèt admittamus purè indifferens Decretum, & etiam conceſsâ hâc phraſi, à voluntate humana, ad ſpeciem actûs determinari concurſum Diuinum, quia tamen hæc ipſa ad ſpeciem actûs determinatio, nõ eſt independens à Decretis Diuinis, hanc ipſam determinationẽ committentis, voluntati humanæ, nec independens eſt à concurſu gratiæ influentis in illam determinationem, & applicatæ à Decreto Diuino, fit vt diſcretio illa, non poſſit in voluntatem creatam ſimpliciter reduci.

Deinde diſcretio hæc poteſt duplex cogitari, conformiter ad ea, 477. quæ ſunt dicta 1. part. Diſp. 5. n. 51. vna in genere Cauſæ & Principij, & hæc habetur diſcretio à gratia tantùm, alia in genere Cauſæ Formalis, & hæc habetur, à conſenſu noſtro, non vtcunq; ſpectato, ſed còéffecto, & comproducto à gratia. Porrò huic quæſtioni directè, Quis enim te diſcernit, reſpondent noſtra Principia, diſcernit gratia. nã inprimis eſt diſcretio inter impotentem ſimpliciter operari ſicut oportet, à potente ſimpliciter operari ſicut oportet, hæc habetur, à gratia etiam ſufficiente. Rursùs eſt diſcretio inter operaturum infallibiliter, ab eo, qui non eſt operaturus infallibiliter, hæc diſcretio habetur à Decreto ſelectiuo auxilij, quod præuidetur euentum habiturum. Eſt diſcretio inter operantem actu, ſicut oportet, à non operante actu, hæc habetur ab auxilio ſelecto, non tamen independenter à noſtro conſenſu, ſed ex gratia elicito, vt ita oſtendatur. quòd in opere ſalutis, merè nos paſſiuè non habeamus, cùm tamen 478. ipſum opus ſalutis, ſit formalis diſcretio, verificabiturq́; dictum Auguſtini, de gratia, & libero arbitr. *Non ego autem, ſed gratia Dei mecum, ac per hoc, nec gratia Dei ſola, nec ipſe ſolus, ſed gratia Dei, cum illo.*

Conceditur, quod diſcrimen effectûs, non ad id, in quo cauſæ conueniunt, ſed ad id in quo diſcriminantur, debeat reduci, conſequenter diſcretio, in opere ſalutis, non reducitur in liberum arbitrium, in quo conueniunt, diſcretus & non diſcretus, ſed in auxilium, ſelectiuum Decretum, ſelectum auxilium, & operationem, ex illo, reduci debet, & quamuis conſentiens, & non conſentiens conueniant in Decreto, de dandis prærequiſitis, non conueniunt tamen in Decreto ſelectiuo, auxilio ſelecto, & ipſo conſenſu, ex auxilio illo profecto.

Conceditur Confirmationi Primæ, quòd formalis diſcretio, ab eo oriatur, à quo oritur determinatio actûs, quantùm ad ſpeciem, ſed ne- 479. gatur quòd illa determinatio, non oriatur à Decreto committente illã determinationem creaturæ, & medio auxilio influente in illam determinationem, licèt illud Decretum ſit indifferens, hoc ſenſu, quia non determinat, vt hoc nonniſi, idq́; vi illius, fiat, adeoq́; non determinat ſuppoſitione antecedenti, nam aliàs in 1. par. concedimus auxilio pro ſtatu abſolutè determinationem ex ſuppoſitione conſequenti.

Conceditur Confirmationi Secundæ, quòd vt Diuinum Decretum ſit ab æterno, ratio diſcernendi, debeat ex illo, in tempore præparari aliqua gratia, quæ ſit cauſa & principium talis diſcretionis, & hoc decretum, eſt Decretum ſelectiuum, quod Decretum licèt ſit purè indifferens, quia non eſt determinatiuum, vt vi illius hoc nonniſi fiat, ſed non eſt purè indifferens, ad dandum abſolutè auxilium ſelectũ vel non dandum. appellet hanc gratiam,

480. gratiam, ſi vult Gonet, gratiam coefficientiæ. cuius auxilij concurſus in actu primo ſpectatus, licèt indifferens ſit, hoc ſenſu, quia vi ſuâ non determinat vt hoc nonniſi fiat, ex ſuppoſitione tamen conſequenti, non eſt indifferens, ne actu ponatur conſenſus: & licèt à principio indifferenti, ex defectu comprincipiorum, non poſſit oriri diſcrimen, à principio tamen indifferenti, ex contemperatione ad Dominiũ actionis, poteſt oriri, de quo ſuprà. *Conceditur* quòd Diſcretio quæ ſit in actu ſecundo ſupponat diſcretionem in actu primo, habeturq́ue hæc diſcretio, à concurſu ſimultaneo, non quidem ſpectato in actu ſecundo, nam ſic ſumptus concurſus, non diſtinguitur ab ipſomet actu ſecundo; ſed à concurſu ſimultaneo, ſumpto in actu primo, poteſt haberi diſcretio in actu primo, de quo in ſimili vide 1. part. Diſp. 4. n. 121. Quanquam ſi res ſit de diſcretione for- 481. mali, illa non debet haberi ab eo, quod ſit in actu primo, ſed à ſemetipſa ex influxu gratiæ poſita.

Poſtea interiectis aliquibus phraſibus, quæ argumentum non continent, contra Reſponſiones noſtrorum in hac materia, ponit aliqua Gonet, Quibus

Conceditur, Quòd liberum arbitrium ſolum eſſet cauſa diſcretionis, ſi illa nullo modo procedat à gratia, ſed negatur formalem diſcretionem non procedere còéffectiuè à gratia, & licèt gratia illa ſit indifferens, quòd ſcilicet non determinet vt vi ſuâ nonniſi hoc fiat, non eſt tamen indifferens ex ſuppoſitione conſequenti, nam ſelectum auxilium præuiſum eſt operaturũ, & ex ſuppoſitione hac conſequenti, non poteſt non eſſe operaturum, & licèt hoc auxilium ponatur à voluntate humana, quantum ad ſpeciem actûs determinabile, quia tamen hæc ipſa determinatio non procedit niſi ex influxu gratiæ, ideò diſcretionem illam referendo in illam determinatio- 482. nem, adhuc illa diſcretio erit ex gratiâ. Poſui autem ſuprà contra Gonet, determinationẽ hanc, poſſe cogitari vel tranſitiuam, vel intranſitiuam. Tranſitiua eſt quæ intelligitur antecedere, aliam operationem ſicut oportet, & quæ ipſa determinatio ſpectet etiam ad ordinem ſalutis, alia autem eſt, determinatio intranſitiua, incluſa ſcilicet in ipſamet illa actione ſicut oportet. Vtraq́ue eſt in principijs omnium noſtrûm, quia ſicut oportet: hoc ipſo dependens à gratia.

INSTANTIA, quam ponit in Confirmatione de albedine, eſt iam ſuprà contra Gonet ſoluta. An autem diſcretionem ex Proſpero retulerint Semi-pelagiani in liberũ arbitrium gratia Dei adiutum, de hoc dictũ eſt ſuprà contra Gonet.

Conceditur quòd Fauſtus diſcretionem retulerit in liberum arbitrium, & in gratiam, ſed non eodem modo ac Nos: quia retulit in liberum arbitrium, quòd de ſe ex- 483. orditur iuſtificationem, nos autem etiam initia ſalutis, docemus dependere à Deo, & influxu gratiæ.

Conceditur Impugnationi ſecundæ, ſecundæ itidẽ reſponſionis, quòd in opere ſalutis debeamus totum tribuere Deo, hoc ſenſu, quia nulla noſtra operatio naturalis, eſt exorſus iuſtificationis, ſed ipſe illius exorſus, ex gratia eſt, & ita vt inquit Auguſtinus, nos volumus, ſed Deus in nobis operatur & velle, vt detur totum Deo. Hanc fuiſſe mentem Auguſtini conſtat ex errore aliàs recenſito Semipelagianorum. Rursùs in opere noſtræ ſalutis, totum quoad diſcretionem, in genere efficientis, tribuimus Deo, licèt diſcretio formalis, habeatur etiam à noſtro cõſenſu ex gratia profecto, vt verificetur dictum Auguſtini ſuprà citati. *Nec gratia Dei ſola, nec ipſe ſolus, ſed gratia Dei cum illo*, & lib: de correp: & gratia cap. 13. *Corda mouit, eóſq́; voluntatibus eorũ, quas ipſe in illis operatus eſt, traxit.*

484. *Conceditur Probationi tertiæ*, quòd quando diſcretio formalis à nobis tribuitur noſtro conſenſui procedenti partim à gratia, partim à libero arbitrio, quòd iſtud partim, non ita accipi debeat, quaſi vna pars illius à Deo, alia pars procedat à voluntate, ſed tota procedit à Deo, tota à voluntate, iſtudq́ue partim, indicat plura eſſe principia totalia, non indicat autem partibilitatem ipſius diſcretionis formalis, quod ſolùm voluit S. Tho. 3. con: gen: cap. 70. exemplificatioq́; hæc, quòd conſenſus noſter ita procedat à Deo, & voluntate, ſicut procedit tractio nauis, partim ab vno, partim ab alio homine, ſolùm oſtendit, plura eſſe principia conuenientia ad ponendam diſcretionem formalem.

Cõceditur Probationi quartæ, quòd cum diſcretio in genere Efficientis pendeat merè à Deo, & diſcretio in genere cauſæ formalis pendeat à voluntate noſtra, non vtcunq́; **485.** ſumpta, ſed gratia Dei adiuta, debere hominem dicere, Non volentis neq; currentis ſed miſerentis eſt Dei. Quantumuis autem diſcretio formalis non fiat independenter à conſenſu noſtro gratioſo, nihilominùs nemo dicere poterit, quòd non eſt miſerentis Dei, ſed volentis & currentis hominis, cùm enim ipſum illud ly volentis, ipſum ly currentis, pendeat ab influxu Diuino, & ſelecto eius auxilio, quomodo excluſiua illa vera erit, *non miſerentis Dei*. S. Auguſtinus quando Enchiridij cap. 32. negat, quòd ex vtroq́; fiat diſcretio, id eſt, ex voluntate hominis & miſericordia Dei, non negat fieri diſcretionem ex voluntate hominis adiuta, ſed negat illam inchoari viribus naturæ, perfici à gratia, quod voluere Semipelagiani. Quia verò ipſa formalis diſcretio in noſtris principijs pendet ex influxu, & coëfficientia gratiæ Dei, ſequitur per noſtra principia, vt totum Deo detur. At quomodo totum Deo dabitur, certè non per exclu**486.**ſionem actus voluntatis, ſed per hoc vt inibi loquitur Auguſtinus. quia *Deus hominis* inquit, *voluntatem bonam, & præparat adiuuandam, & adiuuat præparatam*, en radicem tribuendi totum Deo, quia præparat & adiuuat voluntatem quod nos tenemus, cùm illum conſenſum præparet & adiuuet Deus.

Negatur quintæ probationi, quòd in principijs noſtris liberum arbitrium, ex proprijs partialiter ſe diſcernat, ſed diſcernit ſe partialiter ex viribus gratiæ, vnà cum voluntate ponentibus illum conſenſum, conſequenter non habebit homo, de quo poſſit gloriari, & inflari aduerſus alium: ſi autem ex proprijs ne quidem partialiter diſcernit ſe homo, hoc ipſo per nos, vt vult Auguſtinus de prædeſt: Sanct: cap. 2. volens non à ſeipſo habebit quod credit, nec partem fidei ſibi vendicabit, Deo partem relinquet.

Negatur Demonſtrationi vltimæ, quod diſcretio formalis, non poſ**487.**ſit haberi à gratia cöóperante. Negatur vlteriùs, quòd talis gratia, pro ſtatu abſoluto, ſupponat determinationem liberi arbitrij abſolutam, licèt ſupponat determinationem conditionatam, ſed hanc ipſam ex gratia oriundam. quî ergo verum erit in noſtris principijs: gratia cöóperans ſupponit determinationem nullo modo ex gratia profectam.

Negatur item quòd liberum arbitrium, ſi mouetur & applicatur à gratia prædeterminatiua, quòd ſe moueat tanquam ſecundum liberum, nam ſecundum liberum ſaluâ libertate, prædeterminari nõ poteſt, vt dictum 1. part. repetito, & inter alia diſp. 5. num. 173.

Conceditur obſeruando primo, quòd conſenſus noſter poſſit ſimul procedere à Deo, & à voluntate, tanquam à duabus cauſis totalibus, nec ex eo, quia Deus influit, vrgeri poteſt, quòd creatura actum ſuum non producat, cùm teneamus concur**488.**ſum immediatum Diuinũ. Sed quærere reſtat, ſi ille conſenſus, etiam gratiâ Dei adiutus, non eſt diſcretiuus noſtrî diſcretione formali, quomodo in opere ſalutis, merè nos paſſiuè non habeamus, cùm illa per actum noſtrum diſcretio, per Gonet, non ſpectet ad ſalutem.

Conceditur, quòd poſſit liberè voluntas conſentire vocationi, etiam vt mota & applicata à Deo, per gratiam efficacem, ſed quærere reſtat, quî merè ſe paſſiuè non habeat in opere ſalutis, ſi ille liber conſenſus, non ingreditur diſcretionem? Quærere item reſtat quî liberè conſentiat voluntas Diuinæ vocationi, ſi applicetur per gratiam prædeterminantem, priuſq́; oſtendere debuiſſet, quod hactenùs non fecit obijciens, prædeterminationem ſtare cum libertate, ſi autem non ſtat cum liberta, merè nos paſſiuè, quia acti, & non agentes in opere ſalutis ha**489.**bebimus.

Conceditur obſeruando ſecundo, Id quod etiam ſuperiùs à nobis prætactum eſt, duplicem poſſe diſtingui determinationem, vnam cauſalem, quæ fit per oblationem auxilij efficacis, quæ oblatio tollit indifferentiam ad habendum vel nõ habendum ſelectum auxilium, alia autem eſt determinatio formalis, ſtans in ipſomet noſtro actu, ſed negatur ſi auxilium oblatum efficax prædeterminet, vt vi illius hoc nonniſi velit voluntas, quòd illud auxiliũ ſaluet libertatem, & quòd profecta ex illo actio, poſſit eſſe libera formaliter: & quamuis in ordine ad hoc; quod eſt, habere auxilium, ſumptum pro ratione virium, & cauſatiui habitus v. g. merè ſe habeat paſſiuè voluntas; ſed quærere reſtat, quî ſe non habeat merè paſſiuè, in opere ſalutis ſi liberè illum actum non elicit, non poteſt autem elicere liberè ſi agit prædeterminatè, & hoc eſt, per nos habere ſe voluntatem merè paſſiuè, ſi & conſenſus noſter non **490.** diſcernit nos, nec ſpectat ad opus ſalutis, & ſi non agit voluntas, niſi prædeterminata, ſed cum hoc ſtat, vt non habeat ſe merè paſſiuè voluntas, ſi ex Dei auxilio contemperato libertati agat.

Cõceditur Impugnationi primæ, cõtra Reſponſionem vltimam, quòd diſcretio, ſit quid ſupernaturale, nec debeat in aliquid naturale, vltimò vel principaliter referri, ſed negatur quòd excludat aliqua naturalia, quales ſunt circumſtantiæ temporis, & loci, cùm inter effectus prædeſtinationis etiam bona naturalia numerentur. Et certè per nos diſcretio illa, in genere Cauſæ Efficientis eſt ſupernaturalis, quia dependet ab auxilio ſupernaturali oblato. Diſcretio etiam formalis eſt ſupernaturalis. quia conſenſus noſter proficiſcitur ex viribus gratiæ.

Conceditur Impugnationi ſecundæ, quòd ille qui conſentit internæ vocationi, ſit inæqualis in actu ſecun**491.**do alteri, ſed negatur quòd debeat admitti inæqualitas in ipſomet actu primo, ſed ſufficit vt ſit auxiliũ potẽs, ſiue inæqualitatẽ, ſiue æqualitatem principiare, quod non repugnat auxilio, imò requirur ad auxilium contemperatum libertati, & adhuc tunc ſaluabitur, quòd actus ſecundus ſupponat primum, quia actus ſecundus inæqualitatis ſupponit principium potens de ſe, ſiue æqualitatem, ſiue inæqualitatem principiare.

Conceditur cum Proſpero, carmine de ingratis, non exſpectare Deum circumſtantias temporis, hoc ſenſu, quaſi pro illis circumſtantijs tẽporis, non poſſit in theſauro ſuæ omnipotentiæ, reperire ſeligibile auxilium efficax, licèt pro ſua alta prouidentia, velit interdum alligare collationẽ ſelecti auxilij certæ differentiæ temporis.

DIFFICVLTAS II.

 Negato

492. *Negato Decreto Prædeterminante, ſequunturne aliqua abſurda?*

PLura abſurda numerat Gonet ar. 3. quæ hic neceſſe eſt expendere.

Punctum Difficultatis I.

Saluaturne per nos ratio Cauſæ Primæ?

I. INCONVENIENS. Quia niſi ponatur Decretum prædeterminans, ſubtrahetur à Deo ratio Cauſæ Primæ, reſpectu determinationis liberæ noſtræ voluntatis quod ipſum probatur. Determinatum & indifferens inter ſe opponuntur, ſicut album & nigrum. Ergo ſicut album à nigro, & vnum contrarium ab alio repugnat produci, ita & determinatum repugnat produci ab indifferenti.

493. RESPONDETUR. Negando Aſſumptum, dictum autem aliàs, indifferens dupliciter ſpectari poſſe. Inprimis indifferens ex defectu virium, & tale indifferens determinatum effectum producere non poteſt, ſi enim eſt indifferens ex defectu virium, non præcontinet in ſe effectum, adeoq; nec illum cauſare poteſt, & eo modo habet ſe album, quod non poteſt produci à nigro. Aliud autem eſt indifferens, quod habendo vires operandi, accommodat ſe potentiæ, dominium ſuæ actionis habenti, tale principium poteſt determinatum producere effectum, hoc ipſo enim non haberetur dominiũ actionis.

Conceditur Confirmationi ſecundæ, quòd nulla cauſa ſupponat ſuum effectum, in noſtris autem principijs nec decretum indifferens pro ſtatu conditionato ſupponit conſenſum conditionatum, nec decretum abſolutum ſupponit conſenſum abſolutum. Quod Decretum abſolutum, hoc ſenſu vocatur indifferens, quòd non determinet vi ſua, vt hoc nonniſi velit voluntas, ſed non eſt hoc ſenſu indifferens, quaſi nullam dicat determinationem ex ſuppoſitione etiam conſequenti oriundam. quod explicari debet ex præiactis in 1. parte.

494. Et licèt Decretum conditionatum exſpectet conſenſum conditionatum, & Decretum abſolutum conſenſum abſolutum, exſpectatione hâc, quòd poſterius naturâ ſit conſenſus, ſed non exſpectatione, quaſi ſupponatur ponendus ſine influxu illius Decreti. Eſt quidem verum quòd Decretum abſolutum ſelectiuum, ſupponat conſenſum conditionatum, ſed illum etiam nõ cauſat, cùm pendeat à Decreto cõditionato ex parte actûs & ex parte obiecti, immo cùm hoc Decretum præſupponat conſenſum conditionatum gratioſum, non illum exſpectabit, ſed potiùs ab illo exſpectabitur.

495. *Conceditur Confirmationi Tertiæ*, quòd Decretum talem determinationem cauſans, non ſit ampliùs indifferens ſed determinans, ſed quali determinatione, determinatione oriunda ex ſuppoſito vſu liberi arbitrij, eſſetq; hoc ſenſu illud Decretum prædeterminans, quia prioritate naturæ antecederet ſuum effectum, ſed non prædeterminans, hoc ſenſu, quòd vi ſuâ inferat, vt hoc nonniſi velit voluntas.

Conceditur Confirmationi Quartæ, Quòd nulla cauſa à ſuo effectu tanquam à conditione dependeat, tanquàm tribuente vires agendi, licèt pendeat ab effectu tanquã à conditione habente ratione termini vel connotati. Decretum indifferens, quòd dicit Gonet dependere à conſenſu noſtro tanquam à conditione, vel comparari poteſt ad conſenſum conditionatum, & ſic falſum eſt, quòd dependeat ab illo à priori, cùm illum potiùs cauſet, licèt Decretum abſolutum in ſua

496. ſua efficacia præſupponat conſenſum conditionatum, quem voca ſi placet conditionem, ſed falſum eſt in noſtris principijs quòd Decretum abſolutum cauſet conſenſum conditionatum. Directè autem ad Argumentum ex adlatis Reſpondetur. quòd Decretum indifferens non pendeat à ſuo effectu, tanquam à conditione ſibi vires agendi tribuente, licèt pendeat à ſuo effectu, tanquàm à termino, circumſtantia, connotato.

Conceditur Confirmationi, quòd voluntas conditionata nihil cauſet niſi purificatâ conditione, ſed hæc purificatio conditionis, non debet eſſe ſemper aliquid præuium, ſed poteſt eſſe innexum illi ipſi ad quod eſt conditio, & ita ſi quis dicat, gradietur ſi pedes mouerit, non eſt neceſſe præuium quid cenſeri, ipſum motum pedum ad greſſum, cùm definitiuè ipſe greſſus ſit motus pedum; ſi autem non eſt neceſſe, vt purificatio conditionis, ſit diſtincta & non innexa ei ad

497. quod eſt conditio, non erit neceſſe, vt priùs ponatur ſuppoſitio conſenſûs, & tum primum intelligatur cauſare aliquid Decretũ Diuinum. Vnde illud ly volo concurrere ſi voluntas Petri conſenſerit, non habet hunc ſenſum, quòd prius debeat præcedere conſenſus, Tum primùm ſequi volitio concurrendi Diuina, ſed habet hunc ſenſum, volo exhibere concurſum operationi voluntatis.

Et certè Ly ſi interdum poteſt ſignificare præcedentiam implendæ cõditionis, vt cùm dico: ſi ignis fuerit applicatus vret, interdum ſignificat coëxiſtentiam duorum, ita, vt non poſſit eſſe vnius coëxiſtentia, quin ſit coëxiſtentia alterius, vt cum dico: ſi ignis vret Deus concurret cum illo, vbi ſignificatur coëxiſtentia vtriuſq; ſine iure præcedendi; ita etiam cum dicitur, Deus concurret ſi voluntas voluerit, ſignificatur, non præcedentia voluntatis creatæ, ſed coëxiſtentia actionis vtriuſque. Porrò impletio

498. conditionis, importantis præcedentiam, tunc eſt, quando illa impletio requiritur tanquam complementum ad agendum cauſæ, ſicut enim ipſa cauſa, ita & illud complementum præcedentiam habere debet. Oſtenditq; idem Inductio, & ita, quia applicatio, requiritur tanquam complementum agendi in igne, ideò applicatio præſupponitur ante ignitionem, quia autem determinatio creaturæ, non eſt complementum ad agendum Deo, cùm potius creatura indigeat viribus agendi, à Deo, ideò illa determinatio rationem prioris non debet habere, quantumuis illa determinatio habeat ſe per modum conditionis.

Conceditur Confirmationi ampliori, quòd ſi determinatio libera noſtræ voluntatis poſſit intelligi cum fundamento in re, antecedens aliqualiter concurſum cauſæ primæ, non dependeat ab illo, ſed negatur in principijs noſtris poſſe illam ſic in-

499. telligi, nam licèt determinatio voluntatis creatæ, ponatur determinare conſenſum Diuinum, quantùm ad ſpeciem actûs, quia tamen determinat, determinatione exercitâ nõ à ſe ſola, ideò adhuc, ita determinat, vt non poſſit determinare prius naturâ, antequam ad illam determinationem intelligatur cõcurrere Deus, & licèt determinans ſe ſolo, & independenter ab eo, quod determinat præcedat id quod determinat, non tamen ſi determinat, determinatione in qua includitur influxus ipſius determinabilis, quia ita illud determinatum determinatur, vt ſimul ſeipſum concurrendo, ad illam determinationem determinet. Vel ſi placet dici poteſt, quod determinans vi acceptâ ab ipſomet determinando, non debeat præcedere determinabile, licèt determinans vi propriâ debeat præcedere determinabile. creatura autem determinat actionem, vi acceptâ à Deo ad determinationem. Quan-

500. Quando nostri aliqui per Gonet ponunt, liberam nostræ voluntatis determinationem ex eo non causari proximè à Deo, quia illa determinatio est solùm quædam formalitas, sed causari eam tantum ex eo, quia Deus dedit voluntati creatæ facultatem se determinandi, hoc solùm significant, quòd solùm determinatio ad actum non semper sit transitiua, & quod determinatio, si non sit transitiua sit ex modo nostro concipiendi, ea autem quæ sunt ex modo nostro nonnisi concipiendi, non est necesse causari à Deo Physicè, sed non dicimus quod si ponatur determinatio trãsitiua, vel quod intransitiua determinatio non causetur à Deo, qualis est determinatio transitiua, volitio credendi, quam negamus non causari Physicè à Deo. Quando autem dicimus opprimi libertatẽ à prædeterminatione, & tamen ei defendẽdæ laboramus postea quãdo dicimus determinationem vo-

501. luntatis, non esse aliquam entitatem, non hoc ipso à nostris principijs recedimus, determinationẽ enim transitiuam dicimus esse aliquam Entitatem, licèt negemus determinationem, quæ sit ex solo modo concipiendi, esse aliquam entitatem. Quam ipsam determinationẽ intransitiuam quæ semper datur, dum datur actus voluntatis, dicimus immediatè à Deo causari, & Deum præuiè in illam influere, sed habendo rationem præuij, ex eo, quia habet rationem virium & causæ, licèt non habeat, rationem præuij prædeterminatiuè, cumque illa determinatio intransitiua non sit nihil, posset illa per physicam prædeterminationẽ tolli, transitiua autem prædeterminatio, quæ esset nonnisi ex modo concipiendi, quoad suam libertatem, posset quidem concipi tolli, sed non posset Physicè tolli, cum nihil sit Physicè.

Punctum Difficultatis II.

Saluaturnè per nos absolutum Dei Dominium, & eius Prouidentia.

502. II. INCONVENIENS ponit Gonet. Si Deus circa nostros actus liberos habeat Decreta purè indifferentia & exspectantia consensum, & determinationem nostræ voluntatis, sequitur Deum, circa nostros actus liberos, non habere tam perfectum & absolutum Dominium, quale habet ipsa voluntas creata, vel etiam quale Deus habet, erga actiones, & effectus causarum naturaliũ, consequens est absurdum, & contra Augustinum, & quia hoc ipso quod aliquod Ens creatum sit, habet summã dependentiã à Deo. sequela Probatur. nam voluntas creata ratione perfecti Dominij, quod habet in suos actus liberos, potest illæsâ suâ libertate seipsam liberè determinare, & talem de-

503. terminationem incipere, nec debet illam supponere, vel exspectare ab alia causa creata. Ergo si Deus non possit idem præstare, & facere sine læsione libertatis, vt à voluntate creata incipiat, & exeat talis determinatio, sed eam debeat à libero arbitrio exspectare, & veluti emendicare, euidens est, quod non habebit tam absolutum Dominiũ in actus nostros liberos, quàm ipsa voluntas creata.

RESPONDETUR. De ista exspectatione nostri consensus assumit non rarò Gonet, quòd ponamus illum præsupponi à voluntate Diuina, vt tum primum agat voluntas Diuina, quod nemo nostrûm docet, vnde si res sit de statu conditionato, admittimus quidem decreta indifferentia, & nullo modo antecedenter determinata ad vnã partem, illa tamen non exspectant, tanquam aliquid præuium consensum conditionatum, si autem res sit de statu absoluto, admittimus quidem

504. quidem Decreta indifferentia, hoc est, non prædeterminatiua, sed non admittimus Decreta indifferentia, hoc est, nullo modo etiam ex suppositione consequenti determinata, nam pro statu absoluto, admittimus Decretum selectiuum, quod ex suppositione consequenti infert securitionem euentûs determinatè, nec exspectat consensum absolutum, sed eum causat. Vi ergo huius Principij, non tam Maior, quàm negatur subiectum Maioris. Attendendo autem ad obiectum, quod continet in se argumentum à pari, nempe, determinat seipsam libertas. Ergo determinabit & Deus. Negatur Consequentia. Quia cùm fecerit Deus Decretũ, de indemni seruanda libertate creata, debuit illi committere determinationem sui actus, quia ea tantùm determinatio actûs saluat libertatem, quæ oritur nonnisi ex supposito libertatis vsu. Quia autem determinatio, quæ esset oriunda à Deo præ-

505. cisè, non esset ex suppositione vsus libertatis creatæ, sed illam inferret, ideò per illam Deus non staret suo Decreto de seruanda indemni libertate, stabit autem Decreto, si voluntas seipsam determinet. Et certè quantumuis se determinet voluntas, saluabitur adhuc definitio liberi, quòd scilicet positis omnibus prærequisitis ad agendum possit agere & non agere voluntas, si autem Decretum Dei, quod esset inter requisita agendi, determinaret vt hoc nonnisi agat voluntas, non saluaretur hæc definitio. iam enim vi illius positi, non posset nisi hoc agere, cùm positâ prædeterminatione impossibile sit oppositum fieri. Cùm hoc tamen stat vt quantumuis Deus, non determinet voluntatem, vt hoc nonnisi vi determinatiui Decreti agat, potest tamen præstare & facere sine læsione libertatis, vt à voluntate exeat talis determinatio, non quidem prædeterminando, sed seligendo auxilium. Ex quo vlteriùs Inferes.

506. quamuis voluntas seipsam determinet, & non determinet illam antecedenter Deus, vt hoc nonnisi & non aliud vi suâ agat, magis tamen habebit in sua potestate Deus voluntates hominum, quàm ipsi suas, quia defectus ille prædeterminationis suppletur aliunde, non enim creatura sed Deus dat illi vires agendi, sine quibus impossibilis est operatio, non creatura, sed Deus, seligit auxilia euentum habitura, sine quibus, nõ fiet actu conuersio.

Conceditur Probationi sequelæ Maioris, quòd Deus ita dominatur causis non liberis, vt non exspectet determinationem illarum, quin in illam influat, ita nec exspectat determinationem creatam, quin in illam influat, causetque illam, sed Negatur quòd Deus debeat causas necessarias prædeterminare, foret enim otiosa illa prædeterminatio, siquidem ex natura sua sunt determinatæ vt agant, positis omnibus requisitis ad agendum. sed posito etiam quòd prædeterminet

507. causas necessarias, hoc ipso sequitur nõ prædeterminare illum causas liberas, quia Deus habet Decretum, contingentes aptare causas agentibus liberis, adeoq; non prædeterminantes, cùmq; non debeat in causis necessarijs saluari, vt possint omnibus positis prærequisitis agere & nõ agere, contra hoc Principium nõ ageret Deus, si illas prædeterminaret, ageret autem contra hoc principium si prædeterminaret causas liberas.

Conceditur dictis contra 1. Responsionem, quæ inibi refertur, quòd ratio supremi Dominij supra actiones necessarias fundetur in dependentia, quam illæ habent à Deo creatore, sed negatur, quòd eandem, & eodem modo habeant dependentiam. Hinc quantumuis Deus Causis necessarijs exhibeat concursum determinatum, non potest illum exhibere causis liberis, quia licet illæ in ratione dependendi conueniant cum causis necessarijs

508. cessarijs non conueniunt in modo dependendi, quia nec esse earundem, in quo fundatur dependentia, est eiusdem modi & rationis. Et certè si ipsæ Causæ necessariæ, non eodem modo pendent à Deo, hinc potest Deus vti homine, vt ratiocinetur, non potest vti vt rugiat, cum ad hoc vti possit Leone, multò magis, non eodem modo dependebunt à Deo, causæ liberæ, quo modo dependent, causæ necessariæ. concedimusque quòd Deus habeat Dominium in voluntatem vt liberè, & non cum necessitate moueatur, sed negatur quòd possit hoc Dominium suum exequi prædeterminando, conceditur q; vlterius dictis Prouerb. 31. quòd sicut aquæ non resistunt diuisioni, ita & cor Regis, sed negamus quod istud non resistit perficiatur titulo prædeterminationis, perficiué possit, sed ad saluandam libertatem, recurrendũ est ad selectum auxilium.

509. *Conceditur dictis contra Responsionem secundam*, quòd Deus sit magis Dominus voluntatis creatæ, quàm sit Domina ipsa voluntas, sed hoc Dominium, ex dictis & suprà & immediatè exercere non potest si determinet voluntatem antecedenter, sicut ipsa se determinat. Et vt saluetur quòd voluntas sit secundarium liberum, sufficit, quòd independenter à Deo ipsam illam determinationem exercere non possit, & quod exigat ad illam, influentiam superioris causæ, à qua est ei, esse & operari, vt dicit S. Th. 1. con: gent: cap. 68. licèt id non faciat Deus prædeterminatiuè. quia autem indiget voluntas compleri in agendo per concursum Diuinũ, cùm tamen agendi complementa habeat ex se Deus, ideò indiget voluntas determinari, hoc est compleri suam indifferentiam ab aliquo exteriori ad effectum, vt voluit S. Thom: 1. part. qu. 19. ar. 3. ad 5. cùmq; hoc ipsum quòd se determinet, habeat ex determinatione voluntatis Diuinæ, committentis illi hanc determinationem, ideò adhuc voluntas non est primum, sed secundum liberum, sed inde non sequitur debere voluntatem prædeterminari.

510. III. INCONVENIENS. Quia si non ponatur prædeterminatio, derogabitur perfectioni Diuinæ prouidentiæ.

RESPONSVM suprà contra Gonet, non derogandum, ostensum item inibi, quî Deus non agat cæco modo, & simili piscatoribus, qui mittunt rete in mare, ignorantes, quos pisces prehendent. Dictum itidem suprà, quòd in nostris principijs, non eximatur ab ordine Diuinæ Prouidentiæ ipsa determinatio voluntatis humanæ, cumq; ipse actus liberi arbitrij, hoc est tam ipsa Potentia, quàm auxilia reducantur in Deum vt in causam *necesse est, vt ea, quæ ex libero arbitrio fiunt, Diuinæ Prouidentiæ subdantur*, vt ait S. Thom: 1. part. q. 22. a. 2. ad 4. sed non est necesse subdi prædeterminationi actum liberum.

511. *Conceditur vltimæ Instantiæ*, quâ vrgetur hoc inconueniens, quòd ordo Diuinæ Prouidentiæ debeat esse infallibilis, etiam certitudine causalitatis, sed Decretum indifferens, hoc est non prædeterminatiuum, modò sit determinatum ex suppositione consequenti, & selectiuum auxiliorum, potest fundare ordinem infallibilis, siquidem ex illa determinatione illud Decretum habet infallibilem nexum, potius v. g. cum consensu, ex suppositione ipsius consensus conditionati. Conditio autem illa Decreti, quòd non causet, nisi purificatâ conditione, quæ est determinatio voluntatis, cùm sit conditio, & determinatio, in quam influit auxilium, non autem quam supponat à se independentem, hinc fit vt Deus non cognoscat consensum, ante causalitatem talis Decreti.

Conceditur Argumento in contra, quòd scientia conditionata, habeat se

512. at se ex parte intellectus speculatiui, inquantum merè attendit ad consensum conditionatum, sed inquantum illa est prædirectiua offerendi absolutè pro statu absoluto auxilium, habet se practicè, & potest ex illa deriuari, certitudo causalitatis requisitæ à prouidentia Diuina.

IV. INCONVENIENS. Quia in nostris Principijs non potest explicari, quomodo, hoc decretum indifferens, determinetur ad concurrendum cum voluntate, pro cõsensu magis quàm pro dissensu.

RESPONDETUR. Explicatum id esse 1. par. Disp. 5. num. 312.

INSTAT Gonet. Quando dicimus quòd Deus est paratus concurrere cum voluntate ad consensum, si illa se determinauerit ad hãc partem, quid est hoc ly, *si voluntas creata se determinauerit*, estne aliqua determinatio in actu primo, & antecedenter ad operationem superaddita ipsi indifferentiæ poten-

513. tiæ, quâ positâ Deus determinet absolutè Decretum suum ad illam partem, in quam inclinat ille actus primus; aut est aliqua determinatio per modum ipsius operationis, & actus secundi, quasi incipiente iam operatione partiali voluntatis, Deus succurrat, & addat suum concursum determinatè pro illa parte, neutrum dici potest. Non primum, quia ille actus primus, non est Habitus superadditus voluntati, cùm non semper operemur ex habitu, præcipuè, quia per nos, totum quod est in voluntate, ante actum, est indifferens & indeterminatum. Non potest etiam dici, quòd sit actus voluntatis, quia de illo redibit difficultas, quomodo producitur cum voluntate, sine determinato consensu, aut quis determinauit concursum ad illum, & sic vel admittendus erit processus in infinitum in determinatione talis concursûs, vel concedendũ erit dari aliquem actum voluntatis, in rerum natura, existentem antecedenter ad cõcursum Dei.

514. RESPONDETUR. Si res sit de consensu absoluto, illud *Si voluntas creata se determinauerit* significat obiectum scientiæ conditionatæ, nempè conditionatam determinationem voluntatis, quâ suppositâ format Deus Decretum selectiuum, & offert selectum auxilium, quod in actu primo, & antecedenter ad operationem absolutam superaddditur ipsi indifferẽtiæ potentiæ. Negatur autem, quòd totum quod est in voluntate ante actum absolutũ, sit indifferens & indeterminatum etiam ex suppositione consequenti. Loquendo autem non tantùm de concursu in actu primo spectato pro statu absoluto, sed etiam de concursu in actu iam secundo spectato, illud ly *si voluntas creata, se determinauerit* importat ipsum actum voluntatis absolutũ, qui producitur cum voluntate per determinatum concursum determinatione ex suppositione consequenti, quem concursum & Deus determinauit seligendo, &

515. creatura, vnà cum illo auxilio; scilicet vtendo illo auxilio ad actum, consequenter non erit iam necesse dari aut processum in infinitum in talibus determinationibus, nec cõcedere aliquam Entitatem, existẽtem antecedenter ad concursum Dei.

Quod si res sit de concursu conditionato, ad conditionatum consensum, iam illud, *si voluntas creata se determinauerit*, explicari sic potest, vt inprimis non intelligatur præcedentia aliqua determinationis creatæ conditionatæ, ad quam postea primum sequatur concursus Diuinus, sed intelligitur ex parte Dei Decretum conditionatum præcedens, & ob indemnem seruandã libertatem, committens vsum concursus conditionati, ad placitum creaturæ, exprimibile sic, si vellẽ cõmittere creaturæ vsum meæ omnipotentiæ in agendo: respectu cuius vsus conditionati, est illic aliqua determinatio *in actu primo*, & antecedenter-

516. cedenter ad operationem, superaddita ipsi indifferentiæ potentiæ, nō hoc sensu, vt determinet vt hoc nōnisi conditionatè velit voluntas, sed hoc sensu, quòd ex indifferenti ad habendum actum primum agendi liberè, determinetur ad habendum actum primum, oblatione auxilij; & præter hanc determinationē, quæ est in actu primo, est determinatio per modum ipsius operationis & actus secundi. Illud additum per nos non admittitur, quasi incipiente iam operatione partiali voluntatis, addat tum primùm suum concursum determinatè Deus, cùm ipsa illa operatio & actus secundus, per nos proficiscatur ex illo actu primo, quem complet Deus, oblatione conditionatā auxilij. Hinc illius Propositionis pro statu conditionato, *vellem concurrere si creatura se determinauerit*; sensus est iste: Vellē committere creaturæ vsum meæ omnipotentiæ, ad vsum creaturæ conditionatum, vel ad com-

517. producendam operationem conditionatam. Certè enim illud *si* non significat præcedentiam determinationis creatæ, sed coëxistentiam vsûs auxilij cum operatione, & operationis cum vsu auxilij. Imaginare illud quod in simili, dictū 1. parte disp. 5. num. 330. quòd creatura potens sit agere independenter à Deo, eo casu, non aliud requireretur à creatura, quàm ipse vsus suæ potentiæ. Ita quia Deus commisit vsum sui concursûs creaturæ, hoc ipso, ponente operationem cōditionatam creaturā, ponitur vnà vsus concursûs Dei conditionatus. Porrò quando cōmittit Deus, vsum suæ omnipotentiæ ad operationem cōditionatam, committit ad operationē hanc vel illam sub disiunctione, quam disiunctionem significat illud ly si se determinarit.

Quodsi quæras quomodo ille actus voluntatis producatur à voluntate, sine determinato concursu, redibit responsio & hic contra Gonet, & aliàs non semel in 1. par. prætacta, quòd ille actus producatur à voluntate, sine determinato concursu inferente vi suâ, vt nonnisi hoc velit voluntas, sed non proficiscitur à voluntate, sine determi-

518. nato, hoc est, sine determinatè oblato concursu, & qui sit determinatus ad habenda omnia complementa agendi, modò oblatione ipsius vtatur voluntas, & à parte Dei oblatio illa determinata, determinauit cōcursum illum, à parte autem creaturæ determinauit exercitium ipsū libertatis, cui ita in manu consilij posuit Deus concursum, vt de illo disponat, quasi de dono iam sibi oblato.

Conceditur præterea quod determinatio in actu secundo, sit ipse cōsensus voluntatis, sed ille identificatur quidem cum concursu Dei simultaneo spectato in actu secundo, siquidem est ipse actus voluntatis dependens à Deo, sed non identificatur noster consensus cum concursu Dei in actu primo spectato,

519. qui est ipsamet Omnipotentia Diuina parata concurrere, creaturā volente ponere operationem: vnde Deum exspectare si voluntas se determinet in actu secundo, non est exspectare, an ipsemet Deus concurrat & dicere, si ego concurram determinatè ad cōsensum, concurram; sed est dicere, decerno vt mea Omnipotentia sit parata suo auxilio cōproducere cum voluntate actionem, & exspecto, ad quid meo concursu vtetur, quod certò non est videre consensum iam factum, & tunc primum velle influere in illū.

Negatur deniq; quòd obiectum scientiæ conditionatæ ita per nos cōponatur, vt pertineat ad scientiam necessariam, vel simplicis intelligentiæ, de quo vide. 1. parte disp. 4 num. 120. Obiectum enim scientiæ conditionatæ, est quidem hoc, si Petrus tali vocatione excitetur, nec illi desit concursus meus ad consentiendum, consentiet, sed ly concursus meus, debet spectari in actu primo, qui si spectetur in actu primo, con-

520. concursus causæ primæ sic spectatus, non identificatur concursui Causæ secundæ. cùm concursus Dei in actu primo spectatus, sit ipsa Omnipotentia, quæ nō identificatur creaturæ. Vnde illius dicti, si concurrero, consentiet, non est sensus, si consentiat cōsentiet, sed si omnipotentia mea erit parata, vt eâ vtatur homo ad cōsentiendum, & homo eâ vsus fuerit, consentiet, quod certè nihil absurdi habet. Quanquam rigorosè loquendo, cōcursus Dei præparatus non spectat ad obiectum scientiæ conditionatæ, cùm illud potiùs præcedat. Ponit inibi aliquas phrases Gonet, sed illæ argumentum non continent.

Punctum Difficultatis III.

Refelluntur alia Inconuenientia.

521. *Conceditur in nostris Principijs. contra quod vrget Gonet, in sequela prima,* quòd ad rationem specificam determinet se homo, sed non ita quin ad illam determinationē concurrat Deus, consequenter non attinget creatura in actu, aliquam rationem priorem, quam non attingat Deus.

Negatur sequelæ secundæ, voluntatem Diuinā esse posteriorem humanā, negatur voluntatem humanam, determinare se, ad speciem actûs, quin in eandem determinationem influat concursus Diuinus. Negatur quòd exspectet voluntas Diuina humanā, quod repetito inculcatum est.

Negatur sequelæ tertiæ, quòd voluntas creata determinet & veluti cogat Diuinam, cùm Ius indemnitatis in suam libertatem acceperit ex Dei Decreto, aptante etiam concursum indifferentem, quæ ipsa voluntas Diuina subijcit sibi humanā, ratione collationis virium, & pro statu absoluto selectione auxilij, &

522. quia non potest operari nisi ex gratia, nec admittimus, quòd debeat præcedere ex viribus naturæ initium salutis, hinc per nos, non ideò homo adiuuatur à Deo quia vult, sed ideò vult quia adiuuatur. quod pluribus suprà explicatum.

Negatur sequelæ quartæ, quòd per nos aliquid melius & perfectius attribuatur voluntati creatæ, quàm Diuinæ, nam licèt ratio specifica actûs sit nobilior in ordine ad nostras intentiones indiuiduali, (in re enim vtrumq; hoc idem est) quia tamen determinatio ad speciē actûs ita ponitur à creatura, vt in illam determinationem influat, eamque causet Deus, ideò per nos nō tribuitur quidquam melius & perfectius voluntati creatæ, quàm Diuinæ.

Negatur Confirmationi, Quòd Decretū & auxiliū indifferens, det solùm possibilitatem volendi, & quod ipsum velle, non sit ex Decreto, & ex auxilio, licèt illud Decretum & auxilium non sit prædeterminans,

523. consequenter falsum est, quod priores Nos ipsos faciamus in opere salutis, posteriorem Deum.

Negatur Sequelæ quintæ, quòd per nostra principia destruatur libertas. concedimus, quòd si determinaret Deus, non solùm ad indiuiduationem actûs, sed etiam ad specificationē, auferretur libertas per multorum nostrorum sensum. sed quid ad hoc in nostris principijs respondendum, transcribatur ex 1. parte disp. 5. num. 327. Vbi etiam ostenditur, quomodo non sit Deus causa peccati, licèt nos, selectiuè non determinemus ad indiuiduationem actûs. Respondendo autem etiam in Principijs aliorum. Negatur quòd si Deus offerat concursum ad eliciendum actum peccaminosum hunc in indiuiduo, hoc ipso determinet ad aliquam specialem malitiam, ad quam non est ex sua malitia & defectibilitate, determinata voluntas. Conceditur quòd malitia quæ sumitur ex circumstantijs aggrauantibus

524. tibus intra eandem speciem, non pertineat ad rationem specificam actûs in genere moris, pertinet tamen ad rationem specificam actûs, in genere eligibilis, hoc est, vt amet voluntas hanc circumstantiam aggrauantem & versetur circa illam speciem. est illa malitia eligibilis, quia attingibilis per notitiam nostram, quo autem actu debeat in indiuiduo illam eligere, ad hoc non pertingit notitia humana, adeoque nec electio. Cæterùm, electio illius circumstantiæ aggrauantis, & appetentia illius speciei, non spectat ad rationem specificam in genere moris, quia hæc habetur ab eo, quod est principale, circumstantiæ autem illæ non habent rationem principalis, vnde vlteriùs dicitur quòd latitudo gradualis, sit etiam eligibilis à voluntate, vult enim voluntas magis adhuc & magis affici malo, licèt quæ illa sit futura in indiuiduo latitudo, hoc à nobis nec noscibile nec eligibile sit.

525. *Conceditur* quidem actum odij Dei, secundùm rationem specificam abstrahere à latitudine graduali, sed negatur quòd illa latitudo, non possit specificare actum seligentis voluntatis, licèt non possit specificare quoad indiuiduationem huius latitudinis.

INSTAT Gonet. Decretũ conditionatum dandi concursum voluntati creatæ, si ipsa voluerit se determinare, inuoluit contradictionẽ, quia implicat contradictionẽ, promitti conditionaliter id, sine quo talis conditio non potest impleri. sed voluntas creata, in quocunq; rerum ordine constituatur, non potest velle, nec se determinare sine actuali Dei concursu. Ergo concursus Dei nõ potest promitti, vel decerni sub conditione, quòd voluntas humana velit, aut se determinet.

RESPONDETUR. Vt argumentum probet sequelam, & intentum euincat, debuisset in cõsequenti poni. Ergo concursus Dei non potest promitti sub cõditione, quòd voluntas humana velit, aut se determinet sine actuali Dei concursu. 526. Quo posito conceditur totum. Illud enim ly si se determinet voluntas, non ponitur independens à concursu Diuino, licèt ponatur independens à prædeterminatione. Quodsi non ponitur independens à cõcursu Diuino, nulla est implicantia, quæ ex nostris principijs sequatur. Vnde in nostris Principijs, si quis diceret puero debili, & impotenti ad leuandum pondus, iuuabo te, si illud tollas, procul dubio irrideret illum, sed non irrideret si diceret; iuuabo te in leuando pondere, si velis illud leuare: ita irrideret Deus, si diceret iuuabo te, si sine meo concursu volueris, nõ irridet si dicatur, iuuabo te si volueris facere, concurramq; tecum vt velis, vt facias.

Quod addit in Confirmatione 2. Solutum videbis 1. part. disp. 4. à num. 121. vbi agitur de obiecto scientiæ conditionatæ.

DIFFICVLTAS III. 527.

Notantur quædam cõtra Responsiones ad Argumenta.

SOluere conatus est Gonet nostra Argumenta, quo robore, hìc pensandum.

Punctum Difficultatis I.

Proponuutur notanda.

OPposuit sibi Gonet, aliqua nostræ Sententiæ augumenta, eaq; ol uere conatus est. Attendemus hic ad robur solutionum. Et inprimis ar: 4. §. 1. proponit argumentum, quòd fatum inuehatur per prædeterminationem, tollatur libertas, obtundatur studium virtutis, &c. & postea Parag. 2. ostendit similia esse proposita à Semi-pelagianis Augustino, sed in dictis suprà contra Gonet, de scientia conditionata sub initium, ostensum est, contra nostra

528. nostra Principia, quia eadem cum Principijs Augustini, idem posse obijci. An verò consequatur fatũ aliquod ex Prædeterminatione, quod debeat reijci, & an alia inconuenientia sequantur, hìc notandũ venit.

NOTO I. Contra dicta ar: 5. duplex posse distingui fatum, vnum Ethnicum aliud Christianum, vt ponit inibi Gonet. Conceditur fatum Christianum nõ præiudicare libertati, non enim aliud est, quàm ipsa Dei prouidentia, aptans libertati contingentes causas, & tamen infallibiliter obtenturas euentum, sed negatur, si ponatur Prædeterminatio, saluandam esse libertatem, cùm illâ positâ impossibile sit non sequi euentum, quam vim habebat fatum Ethnicum. Conceditur fatum Christianũ prædeterminare omnia iuxta naturam & conditionem causarum secundarum, à quibus proueniunt, sed negatur, si ponatur non prædeterminatio ratione selectiui Decreti, & selecti auxilij per ordinem ad 529. operationem liberam, sed potius ponatur prædeterminatio Thomistica, libertatem esse prædeterminandam, iuxta naturã & conditionem suam. Conceditur ex mente Augustini lib. 2. contra duas Epist: Pelagianorum cap. 5. quòd sub nomine gratiæ fatum non asseramus, *quamuis nullis hominum meritis, Dei gratiam dicimus antecedi*, nam etiam in nostris principijs quæcunq; merita anteceduntur à gratia, sed negatur, quòd sub nomine gratiæ non assereretur fatum, si dicatur poni gratiam, sine qua impossibile sit operari, & quâ positâ impossibile sit non operari, qualis est prædeterminatio. Conceditur textui S. Thomæ quodlibeto 12. q. 3. a. 4. à Prouidentia Dei omnia esse prædeterminata, & ordinata, sed non prædeterminatione Thomisticâ, quia hæc indistinguitur à fato tali, quale reijcit S. Thomas.

Conceditur id quod habet S. Thom. 1. par. q. 16. ar. 3. quòd fatum Christianum *secundùm quod subest Diuinæ Prouidentiæ, immobilitatem sortitur,* 530. *sed non absoluta necessitatis*, sed si ponatur prædeterminatio, quomodo illa non inferet absolutam necessitatem, siquidem infert rationem Causæ consentiendi, quâ positâ impossibile est non sequi consensum, imò videtur inibi docuisse S. Thom. quòd Diuina Prouidentia habeat immobilitatem solùm necessitatis ex suppositione cõsequenti, appellat enim hanc necessitatem, *conditionatam* non absolutam, exemplificatq; illam in hac Propositione *secundùm quod* inquit *dicimus hanc conditionalem esse veram, si Deus præsciuit hoc futurum, erit.* Et tamen id immobilitatem habet, nonnisi ex suppositione consequenti. Conceditur huic auctoritati citatæ, primò, quòd omnia sint à Diuina Prouidentia prædeterminata, & ordinata, sed non illâ prædeterminatione Thomisticâ, sed prædeterminatione selectiua auxilij, & per ipsum selectum auxilium. Conceditur eidem auctoritati, hoc sensu omnia subijci fato, quia subijciuntur Diuinæ Prouidentiæ, sed nego illam esse prædeterminantem Thomisticè. 531. Conceditur denique eidem auctoritati, quòd fatum Christianum secundùm considerationem Causarum secundarum mobile sit, sed secundùm quod subest Diuinæ Prouidentiæ, immobilitatẽ sortitur, quia antequã Deus intelligatur posuisse Decretum selectiuum, & obtulisse selectũ auxilium, non habetur vnde certò & infallibiliter sequatur pro statu absoluto consensus, sed posset sequi posset non sequi, adeoque spectato illo in causis secundis, nondum habetur infallibilitas, sed illam infallibilitatem pro statu absoluto, adfert selectiuum Decretum, & selectum auxilium, quod Decretum non est indifferens ex suppositione. immeritò autem supponit inibi Gonet, quod & sæpiùs fecit, consensum nostrum supponi à gratia, cùm illum sẽper dicamus, proficisci ex gratia.

Conceditur dictũ à Gonet, in responsione

532. *sione ad Argumentum primum*, quòd æternum Diuinæ Prouidentiæ Decretum, antecedat consensum nostrum, nempè Prouidentia de dandis conditionatè auxilijs, cõsensum conditionatum, & prouidentia de consensu absoluto, sita in selectiuo Decreto, & selecto auxilio, consensum absolutum. Conceditur itẽ quòd Prouidentia antecedat per modum primæ radicis, totius libertatis. sed negatur quod præcedat prædeterminatione Thomisticâ. Negatur item quòd Prædeterminatio Thomistica procedat à radice libertatis formaliter, non enim illi communicatur ratio Principij liberi, licèt procedat à radice libertatis materialiter, quia procedit à Deo, qui est liber. & interdum ponit causas necessarias. Negatur itẽ, quòd, quando dicit S. Thom. fatum Christianum habere necessitatem conditionalẽ, secundùm quod dicimus hanc condionalem esse veram, si Deus præscit hoc futurum, erit, lo-

533. quatur de Præscientia dependente à Decreto, vt hoc nonnisi fiat, licèt non loquatur de Præscientia independente à Decreto, de dandis prærequisitis, vel de selectiuo Decreto, quod vtrumq́ue antecedit consensum, & determinat ex suppositione consequenti, in nostris Principijs, modo aliàs explicato. Et licèt doceat S. Thomas, Decretum selectiuum Diuinæ Prouidentiæ supponere Præscientiã futurorum, vt visum est in 1. pr. potuit tamẽ dicere à prouidentia omnia esse prædeterminata, nõ autem postdeterminata. Quia licèt illa Prouidentia sequatur Præscientiam, quia tamen præcedit euentus absolutos, qui ipsi prædeterminantur, & non scientia, ideò poterat S. Thom. dicere, omnia esse à Deo prædeterminata.

Conceditur Responso contra Obiectionem secundam, quòd fatum Ethnicũ proficiscatur ex causis naturalibus & necessarijs, auferatq́; libertatem, sed tamen in principijs Thomistarum, cùm etiam illæ causæ necessariæ proficiscãtur à Deo, qui est prima radix nostræ libertatis, non deberent auferre libertatem. Quodsi

534. causæ necessariæ proficiscuntur à radice libertatis materialiter sumpta, ostendi debuisset, quòd prædeterminatio non proficiscatur, eodem etiam modo à Deo.

Conceditur addito, quòd in fato Ethnico, positæ fuerint causæ extrinsecæ voluntati, sed etiam Diuina Prouidentia, licèt intimè sese medio suo concursu coniungat voluntati, est tamen quid extrinsecum voluntati, quia est ipse Deus, distinctus realiter à voluntate. sed quidquid sit de hoc, ipsa intimitas coniunctionis non saluat libertatẽ, nam si daretur prædeterminatio coactiua, esset intimè coniuncta, & tamen destrueret libertatem. Conceditur Auctoritati S. Thomæ quòd à solo Deo, possit inclinari voluntas, sed quomodo? selecto auxilio, iniectione cognitionis quam appellat Arist. à bona fortuna. & quia (vt inquit 1. par.

535. q. 105. ar. 4. ad 1.) dat ei propriam eius inclinationem, si propriam, non prædeterminatiuam.

Ponit insuper aliquas inibi phrases Gonet, sed illæ argumentũ non continent. Citat etiã aliquem Studentem, qui meliùs quid sit sensus compositus quid diuisus intellexit præ Petro à S. Ioseph, & omnibus Societatis Doctoribus, sed istum Studentem ad manum non habui.

NOTO II. Circa dicta Parag. 2. quòd etiam per nos liberum arbitrium non habeat per se dominium super Diuinum Decretum, & connexionem indissolubilẽ, quæ intercedit inter Decretũ & actum voluntatis creatæ, sed quærere restat, quomodo habet Dominium in connexionem inter Decretum prædeterminatiuum, & voluntatem creatam, prout illa se tenet ex parte consensus liberi, dependentis à voluntate creata tanquam à secundo libero, si posito illo Decreto, impossibile sit non sequi euentum, cùm impossibile sit poni prædeterminatio-

536. nem, & nõ prædeterminare actum.

Conceditur Responsioni secundæ. De ratione primi liberi esse, habere absolutè in sua potestate, omnia prærequisita ad agendum, in ordine scilicet ad ponendũ prærequisita, vnde per nos non est in potestate creaturæ, oblatio auxilij, est tamen de ratione etiam secundi liberi, positis omnibus prærequisitis, posse agere, & non agere, hoc enim deposcit definitio libertatis, omni libero competens, adeoq́; competens & secundo libero. Et tamen positâ prædeterminatione ad agendum, impossibile est non agere, quia impossibile est prædeterminationem nõ prædeterminare ad agendum. Cum hoc tamen stat, vt concedamus Dominiũ hoc voluntatis in suas actiones esse secundarium, & dependẽs, cùm supponat decretum Diuinum, de seruanda indemni libertate, de conferendis auxilijs, non prædeterminantibus, per quod comparatur, ad Diuinum Dominium, sicut feu-

537. datarius ad Dominum absolutum. Conceditur auctoritati S. Thom. 1. 2. q. 109. ar. 2. ad 1. quòd nullum sit Dominium creaturæ, ad hoc *quòd deliberet, vel non deliberet*, & quod vt deliberet, *oportet quòd finaliter deueniatur ad hoc, quòd liberum arbitrium hominis moueatur ab aliquo exteriori principio, quod est supra mentem humanam, scilicet Deo, vt etiam Philosophus probat in capitulo de bona fortuna*, admittimus enim cogitationes, & gratias, quæ sunt in nobis sine nobis, quas gratias vocant Theologi passim, præuenientes, sed quia eas habere vel non habere, non est in nostra potestate, ideò de illis dicitur, quod sint in nobis, sine nobis. Et si Thomistæ nomine prædeterminationis, tales solũ gratias intelligerẽt, in nullo à nobis discreparent sed simul fateri deberent, illam non saluare libertatem: cogitationes enim injectæ à bona fortuna, non sunt nobis liberæ, quod ipsum voluit S. Thom. ibid. q. 9. ar. 4. ad 1. Stabit ergo Argumentum quod vrget cõtra prædeterminationem, quòd scilicet illâ positâ, auferatur libertas,

538. cùm dicat Gonet prædeterminationem suam ita se habere, vt cogitationes iniectas à bona fortuna. Integra tamen manet quæstio, an positâ cogitatione illâ injectâ à bona fortuna per Aristotelem, post deliberationem determinetur voluntas, vt vi illius determinationis, hãc nonnisi partem sequatur.

Conceditur dictis à Gonet ex Prospero, quòd quantumuis impossibile sit benè operari nisi ex Dei adiutorio, tamen non debeat tepescere studium virtutis, eò, quòd *qui bona egerint* (vt inquit Prosper) *non solùm secundùm propositum Dei, sed etiam secundùm sua merita coronentur*, sed quomodo non tepescet studium virtutis, si ad agendum requiritur prædeterminatio, quam ponere non est in nostra potestate, nec eam semper ponit Deus, & tamen illâ non positâ, vt dictum suprà contra Gonet, impossibile est sequi euentum.

539. *Conceditur item auctoritati S. Tho.* 1. par. q. 23. ar. 8. quòd ita *prædestinatur salus alicui, vt etiam sub ordine prædestinationis cadat, quidquid hominem promouet in salutem, vel orationes propriæ, vel aliorum, vel alia bona, vel quidquid huiusmodi, sine quibus aliquis salutem non consequitur*, vbi illud Ly *sine quibus aliquis salutem non consequitur*, ostendit formari prædestinationẽ, non sine præuisa hac conditionali, *consequeretur si.* ac per hoc acuentur & prædestinati ad promouendum se in bono, & reprobi ad recedendum à malo. sed si prædestinamur independenter à præuiso illo *consequeretur salutem si*, quid excitabit prædestinatos ad bonum, quid retardabit præscitos à malo?

Conceditur quòd si præcisè ideò res esset futura liberè quia præscitur à Deo, non autem ideò præsciretur, quia est futura liberè, contra hanc præscientiã, æquè nostra procederent argumenta, atq́ue procedunt contra Prædeterminationem, sed nos probamus, non ideò præcisè

540. cisè res futuras liberè, quia præsciuntur à Deo. Dicta ab Augustino lib. de Bono Perseu: cap. 15. procedunt contra Semi-pelagianos, qui admittentes præscientiam infallibilem Dei, nolebant insuper admittere Decretum prædestinatiuum in Deo, quod tamen nos dari tuemur. Dixi non ideò præcisè rem futuram, quia præscitur à Deo, nam concedo à posteriori, rem ideò futuram quia præscitur à Deo. Non loquimur autē hîc de scientia quæ est causa rerum. Pererij auctoritas nō procedit de prædeterminatione Thomistica, sed de prædestinatione, quæ formetur, post præconsultam quidem nostram libertatem, per scientiam conditionatam, independenter tamen à præuisis absolutè meritis. Multi autem ex nostris censent formari Decretum prædestinatiuum sine præuisis absolutè meritis, putantq; etiam nostrates cum Pererio, hanc fuisse sententiam S. Augustini, nec suscepimus vni-

541. uersaliter tuendam hanc sententiam, quòd Deus non prædestinet ante præuisa absolutè merita. An autem sententia prædeterminantium faueat Caluinismo, discurrero vetitum.

Punctum Difficultatis II.

Continuantur Notanda.

NOTO III. Contra dicta, in articulo 6. Iustè Deo iudici obiurganti de lapsu, homines possent respondere, non dedisti nobis gratiam prædeterminantem, eam ponere, habere, non erat in nostra potestate, & tamen sine ea, impossibile fuit nos benè operari actu.

RETORQVET Gonet, quòd etiam respondere in nostris principijs possent damnati, quare non dedisti nobis gratiam congruam, sed hoc & suprà contra Gonet, & 1. par. Disp, 5. n. 445. refutatum est, quantum ad præsens. Conceditur gra-

542. tiam congruam pertinere ad statum antecedentē potentiæ liberæ, nam etiam & nos, & saluamus, & exigimus efficaciam gratiæ in actu primo, sed negatur (quod tamen pro cōcesso supponit Gonet) quòd hæc gratia congrua, sit necessariò requisita, in quocunq; homine vel Angelo, ad benè actu operandum, aliàs qui careret gratiâ congruâ, & haberet solam sufficientem, careret aliquo necessario requisito ad benè operandum actu, quod nostri non admittunt. Vnde vlteriùs negatur, sublatâ gratiâ congruâ, implicare contradictionem, quòd defacto operetur homo, si enim in nostris principijs positâ gratiâ solùm sufficienti potest defacto operari homo, quomodo verum erit, quòd non positâ gratiâ efficaci, implicet in nostris principijs contradictionem, quòd defacto operetur homo.

Negatur quòd Monachi Adrumetini opposuerint Augustino, quod si gratia efficax esset necessaria ad

543. agendum, tolleretur correctionis necessitas, & peccatorum inexcusabilitas. sed solùm hoc vrgebant: si viribus naturæ non possum ego me corrigere, & si sine hac gratia, impossibile est me corrigi, eam autem habere nōest in nostra potestate, cur corrigor, cur damnor? loquebantur ergo de gratia, non efficaci, sed gratiâ simpliciter necessariâ ad operandum, siue illa sit sufficiens, siue efficax. hanc mentem illorum fuisse ostendunt verba Augustini, de correp: & gratia, cap. 4. *Rectè corriperer, si eam, scilicet gratiam, meâ culpâ non haberem, hoc est si eam possem mihi dare, vel sumere ipse, nec facerem, vel si dante illo, accipere noluissem. Cùm ergo & ipsa voluntas à Domino præparetur, cur me corripis, quia vides me eius præcepta nolle, & non potius ipsum rogas, vt in me operetur & velle*, qui Textus, nullam facit mentionem, etiā æquiualentibus Terminis, gratiæ efficacis, per nos enim præparatur (quantum ad præsens) volun-

544. tas, non tantùm per gratiam efficacem, sed & per sufficientem. Vnde ijdem Adrumetini volebant, vt libertas, præcederet gratiam, hoc est, volitio ex viribus naturæ profecta, non autem vt gratia præcederet libertatem, quod damnat in illis Aug: cap. 8. de correp: & gratia. *Voluntas non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem.* si autem argumentum Adrumetinorum impugnabat necessitatē gratiæ vt sic, nō est argumentū idem cum nostro quod opponimus Thomistis, nempè non dari locum correctioni, positâ prædeterminatione, siquidē impossibile est sine prædeterminatione benè operari, cùm tamen eam habere, non sit in nostra potestate.

Conceditur directæ Responsioni, quòd sufficienter possit respondere Christus reprobis in die iudicij, non dedi vobis gratiam efficacem, dedi sufficientem, cur ei non estis còóperati: sed in principijs Thomistarum, possent reprobi hanc Christi Respō-

545. sionem impugnare. Nulla est gratia quæ sit sufficiens ad operandum, si impossibile sit cum ea sequi euentum, talem tu nobis dedisti sufficientem, quia non dedisti prædeterminantem, sine qua impossibile est sequi euentum, adeoq; hæc gratia, verbaliter est sufficiens, reipsâ nulla. *Conceditur*, vt aliquis possit iustè corripi & increpari, quia non fecit æquè benè ac alter, sufficere, si vterq; æqualiter possit, & tamen æqualia non præstet. sed quærere restat, quî nō prædeterminatus, cum prædeterminato æqualiter possit, si sine prædeterminatione impossibile sit actu operari, quî item auxilium efficax, licèt non det posse agere, sumptum pro libero arbitrio & voluntate, non det posse agere gratiosum, si sine prædeterminatione impossibile sit benè operari actu. Quærere item restat, quî det prædeterminatio tantùm actualitatem, & applicationem potentiæ, non det autem virtutem, aut complementū potentiæ, si dat rationem virium, rationem actiui, rationē causæ, ipsi

546. voluntati vnà còóperaturæ, cùmq; illa actualitas, non sit suppositio exercitij libertatis, eleuatæ, sed actualitas ad exercitium, cùm talem actualitatem non habeant imprædeterminati, cur iustè queri non possint, non dedisti nobis actualitatē & applicationem, sine qua impossibile est benè operari actu, & tamen eam habere non est in nostra potestate.

Conceditur Responsioni primæ ad Confirmationem, quòd reprobi possent in die iudicij dicere Deo, quare me constituisti in circumstantijs, in quibus præuidebas me non operaturū, sed retudisset Christus, constitui, sed dedi gratiam vi cuius etiam in illis circumstantijs potuissetis operari actu, neq; enim mea gratia efficax, est ita necessaria ad operandum actu, vt sufficiens non sufficiat, quod tamen in principijs Thomistarum, non posset respondere Deus. *Conceditur* quòd immeritò exprobraret agricola vineæ, si plantaret vineam in aliquo loco sterili, præ-

547. uidens quòd nunquam fructus illic esset productura, & illa nunquam fructus produceret, ideò autem immeritò exprobraret, quia nihil conferret illi vineæ, vt possit actu etiam in illa terra sterili producere vuas, confert autem Deus, gratiam sufficientē, cum qua potuisset homo in illis circumstantijs consentire actu, si voluisset, & licèt ad hoc, vt peccatores sint inexcusabiles, sufficiat recipere illos auxilia solùm sufficientia, licèt nō sint efficacia, sed quærere restat, quî erunt illa auxilia sufficientia, siquidem cum illis, impossibile est operari actu.

Negatur Responsioni tertiæ, Deum meritò exprobrare vineæ suæ, quòd non ferat vuas, sed spinas, & animæ fideli, quòd non faciat fructus bonorum operum, si illi desit cultura necessaria ad producendos fructus, præcipuè cum adhuc illa cultura necessaria sit talis, vt sine illa, impossibile sit poni euentum fructûs, talis autem est cultura neces-

548. ſaria ad bona opera, ipſa prædeterminatio per Thomiſtas, hinc ſi prædeterminatio deſit, non videntur rectè culpari homines, ſi fructus vitæ æternæ non ferant. *Conceditur* dictis S. Thomæ 3. contra gentes, cap. 159. *quòd licèt aliquis, per motum liberi arbitrij, Diuinam gratiam nec promereri nec aduocare poſſit, poteſt tamen ſeipſum impedire, ne eam recipiat*, quòd idem eſt, ac dicere, non eſt in poteſtate liberi arbitrij gratiam habere, eſt in poteſtate peccare, ſed quærere reſtat, quî mihi imputatur, quòd impedierim Deum, à danda gratia, ſi ſum prædeterminatus, ad materiale impedimentorũ, quâ prædeterminatione poſitâ, impoſſibile eſt, non ſequi formale impedimenti, de quo etiam vide primâ parte diſp. 5. num. 445. Rursùs quamuis impediat homo influxum gratiæ efficacis, defectuſque illius debeat reijci, in illud impedimentum, cum hoc tamen ſtat vt agnoſcamus, etiam ita impeditis, offer-

549. re Deum gratiam ſufficientem, quî autem offert gratiam ſufficientem, ſi ſine prædeterminatione impoſſibile eſt benè operari, vnde & textus S. Thom. ex 2. 2dæ. q. 5. ar. 5. ad 1. non de hoc debet intelligi, quòd impedientibus influxum gratiæ, nõ detur gratia, etiam ſufficiens, ſed quòd non detur efficax.

Subdit poſtea Gonet Parag. 3. aliquas expoſitiones, eorum locorum Auguſtini, quæ etiam à nobis ſunt poſita, in 1. part. quas expoſitiones eſt neceſſe hîc penſare. Non vrgeo locum, ex lib. de prædeſt: & gratia. c. 15. nec locum 12. de Ciuit: c. 6. ob rationes alibi in 1. part. poſitas, ſed vrgeri poteſt ex lib. 1. ad Simplic: q: 2. vbi loquens de Eſau dicit. *Si voluiſſet & cucurriſſet, Dei adiutorio perueniſſet*, & l. de ſpiritu & litera. c. 34. *Viſorum ſuaſionibus agit Deus vt velimus & credamus, ſiue per exhortationes Euangelicas extrinſecùs, ſiue per reuelationem intriſecus, ſed conſentire, vel diſſentire, propriæ voluntatis eſt*, quæ auctoritates vt defendantur.

550. NOTO IV. Quòd non intendat inibi excludere Auguſtinus gratiam efficacem, & tamen de gratia inibi efficaci loquens perGonet inibi Auguſtinus, nihilominùs ponit gratiam efficacem ſtantem cum ly conſentire, vel diſſentire, & tamen poſitâ prædeterminatione ad conſenſum, impoſſibile eſt poni diſſenſum. Ergo apparet gratiam efficacem apud Auguſtinũ, non eſſe gratiam prædeterminantem. Conceditur, quòd liberum arbitrium determinet ſe tanquam ſecundum liberum, & dependenter, à motione, & applicatione Dei, ſed quomodo ſe determinat, tanquam ſecundum liberum, & quidem retentâ libertate, ſi vi prædeterminationis, non poteſt ſe niſi ad hoc determinare. Conceditur, quòd determinatio noſtra ſubordinetur eſſentialiter Diuinæ, non enim ſe independenter ab eius concurſu determinat, ſed quærere reſtat, ſi ſubordinatur vt prædeterminatè nonniſi hoc agat,

551. quomodo ſubordinetur ſaluâ libertate. Concedimus cum Auguſtino c. 33. de ſpiritu & litera, *profectò & ipſum bonum velle, Deus operatur in homine*, operatur autem per nos concurrendo ad ipſum velle, *& in omnibus, miſericordia eius præuenit nos*, quòd per nos ſaluatur, quia admittimus gratiam præuenientẽ, quæ per modum cauſæ & virium, antecedit noſtrum conſenſum ſalutatem, etiam cõditionatum, ſed ſi antecedit prædeterminatiuè, quomodo verũ eſt, quod inibi ſubdit Auguſtinus, *conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire*, &c. *propria voluntatis eſt*. Conceditur admiſiſſe Auguſtinum Auxilium moraliter excitans, admittimus & nos. Conceditur admiſiſſe illum auxilium Phyſicè præueniens, concedimus & nos, nam etiam per nos gratia habet rationẽ cauſæ, & virium antecedentiũ effectum. ſed negatur admiſiſſe illam gratiam Phyſicè præuenientẽ, quâ poſitâ, conſentire, vel diſſentire nõ ſit propriæ voluntatis, iam autem poſitâ

552. poſitâ prædeterminatione ad conſenſum, nõ poteſt voluntas niſi conſentire. Concedimus, quòd libr. de correp: & gratia, præter auxilium ſufficiens, & moraliter excitans, admiſerit gratiã, ne deficeret homo, vi cuius Deus operetur vt velit, ſed negò, vt quando dat gratiam, vi cuius Deus operatur vt velit homo, det gratiam, vt iam conſentire, vel diſſentire nõ ſit propriæ voluntatis, nec hîc retractat Auguſtinus, loca ſua immediatè citata, & plura alia, quæ vide 1. part. diſp. 5. n. 428. Quomodo ergo Deus facit, vt homo velit? facit id, ſeligendo auxilium cum quo præuidit hominem operaturum, quo poſito, ex ſuppoſitione conſequenti, non poteſt non velle. ſed pleniùs hanc auctoritatem ſolutam vide loco citato n. 491.

Conceditur Cyrillo Alexandrino, quòd Deus, & admoneat, & fortius ſubſidium præſtet, *quàm vt malum præſens, & violentum præualere poſſit*. ſed nego, quòd præſtet tale, vt iam

553. conſentire, vel diſſentire nõ ſit propriæ voluntatis, licèt præſtet auxiliũ ſelectũ, quod infallibiliter præualet malo, quòd vult Trident: Seſſ: 6. Can: 5. vbi ait: *Si quis dixerit liberũ arbitrium motum, & excitatum à Deo, non poſſe diſſentire ſi velit, anathema ſit*, & tamen motum & excitatum prædeterminatiuè, impoſſibile eſt vt diſſentiat, quia impoſſibile eſt, prædeterminationem nõ prædeterminare. Cum quo tamen ſtat, vt & moraliter & Phyſicè excitetur, ſed non excitatione, v. g. ad cõſenſum, cum qua impoſſibile ſit diſſentire, vide de hoc loco dicta primâ part. Diſp. 5. Num. 440.

NOTO V. Adducit Gonet aliquas auctoritates S. Thom. quarum plures vide 1. part. diſp. 5. num. 420. eaſque vult diluere. Opponit ſibi loco hîc citato auctoritatem in caput 8. ad Romanos lectione 3. *Hæc vocatio*, inquit *eſt efficax in prædeſtinatis, quia huiuſmodi vocationi conſentiunt*, dicitq; illam particulam, Quia, non eſſe ſumendam in ſenſu cauſali, ſed illatiuo, circa quã eius poſitionẽ.

554. *Conceditur*, Ly *quia conſentiunt*, nõ habere rationem cauſalis, quaſi ipſe conſenſus conditionatus, cauſet cõſenſum abſolutum, cùm enim conſenſus conditionatus, cum conſenſu abſoluto, ſit idem realiter, & cùm nihil ſit ſuijpſius cauſa, infertur legitimè, conſenſum non habere rationem cauſalis, cauſalitate, quæ ſit in genere efficientis, licèt habeat rationem cauſalis, in genere Cauſæ formalis, ſiquidem diſcretio formalis, operatio ſicut oportet &c. ſunt ipſemet conſenſus gratioſus, de quo dictum & in 1. part. diſp. 5. num. 502. ſed quærere reſtat titulo huius Auctoritatis, cur Thomiſtæ ponãt hanc vocationem eſſe efficacem in prædeſtinatis, quia eſt prædeterminans, cùm S. Thomas ponat illam efficacem, quia conſentiunt: quæ illius reſponſio, eſt conformis etiam phraſi, doctrinæ noſtrorum. Immeritò etiam videtur aſſumere Gonet, quòd Ly Quia conſen-

555. tiunt, ſignificet cauſalitatẽ materialem & diſpoſitiuam, quæro enim, ad quid diſponat ille conſenſus, non ad prædeterminationem, quia aliàs conſentiremus liberè non prædeterminatè, quod eſt contra principia Thomiſtarum, non etiam diſponit ad conſenſum ex gratia, quia ipſe conſenſus ad ſeipſum non diſponit, nec eſt ſuî materia.

Meminit poſtea Gonet, Diſp. 8. de Prouid. ar. 6. Parag. 2. teſtimonij ex S. Thoma. etiam à nobis allati, 1. part. diſp. 5. num. 422. habetur autem hoc teſtimonium excerptum in 2. diſt. 39. q. 1. ar. 1. vbi S. Thomas docet. *quòd* inquit *determinatè exeat in hunc actum, non eſt ab alio determinante, ſed ab ipſa voluntate*.

Conceditur, interim Gonet, (nam varietatem exemplarium conſulere non erat promptum, cùm noſtræ Bibliothecæ bello Suetico ſint exhauſtæ) quòd debeat legi, non Ly non eſt ab alio determinante, ſed ly nõ eſt ab alio determinatè, ſed quærere reſtat, cur etiam hæc phraſis, non

556. non est ab alio determinatè, non impugnet prædeterminationem, siquidem cōsensus ex prædeterminatione, est consensus ab alio determinatè, & non ab ipsa voluntate. Quærere item restat, cur ly non est ab alio determinatè, non excludat determinationem extrinsecam voluntati creatæ, quærere item restat, cur non erit determinata voluntas ad vnam, per modū naturæ, si prædeterminatur vt hoc nonnisi velit.

Conceditur interim quòd loco inibi citato, loquitur S. Thomas, de determinatione voluntatis ad malum, sed si per Gonet datur prædeterminatio ad materiale peccati, quomodo non est peccatum ab alio determinatè, præcipuè cum inibi S. Thomas, non faciat vllam etiam æquiualenter mentionem peccati, pro formali sumpti, Hinc locus hic erit contra Thomistas.

Negatur Responsioni tertiæ, quòd hoc loco excludatur determinatio solùm ea, quæ non sit causa ipsius 557. voluntatis & motûs, & quòd non excludatur prædeterminatio à Deo.

Conceditur, quòd Deus sit causa ipsius voluntatis, & motûs eius, & quòd hanc causam semper excipiat S. Thom: dum ait voluntatem seipsam determinare. sed quærere restat, vbi docuerit S. Tho: quòd Deus sit causa voluntatis & motûs ipsius, prædeterminando ad vnum, iam enim ille motus esset ab alio determinatè,* & non ab ipsa voluntate, quòd reijcit S. Thomas. Scotus qui in oppositum à Gonet citatur, non loquitur de determinatione, quæ sit, vt hoc nonnisi velit voluntas, sed determinatione, quæ sit per modū illapsûs, (vt loquuntur Thomistæ) in animam, qui illapsus, inquantum propriè spectat ad intellectuale appetitiuum creatum, non conuenit causis inferioribus, sed soli Deo, perficiturq; inprimis cogitationibus, quæ sunt in nobis sine nobis, & postea, determinatā collatione virium, quæ collatio spectat ad causam superiorem.

558. *Conceditur.* Quòd determinatio actionis, sit in potestate liberi arbitrij creati, tanquam secundi liberi, & secundi determinātis. sed quærere restat, quî consensus erit noster, tanquam secundi liberi, sed determinantis, si prædeterminamur, vt hoc nonnisi velimus. Conceditur quòd remaneat homini dominium sui actus, licèt non ita, sicut primo Agenti, sed quærere restat, cur istud ly non ita sicut primo Agenti, verificari aliter non possit, nisi quòd Deus nos prædeterminet, cùm hoc alijs titulis verificari possit, nam per nos, competit homini Dominium sui Actus, sed non ita sicut Primo Agenti, quia Dominium Primi Agentis, est à se, & independens; nostrum ab alio, quia creatum. Rursùs Ius indemne libertatis habetur ex libero Decreto Dei, vires contemperatæ libertati, itidem ostendunt dependentiam nostri Dominij in actu à Deo, cùm tamen Deus à nullo dependeat. *Conceditur*, istud Dominium non esse supremum, 559. esse subordinatum Dei Dominio, sed quærere restat, cur subordinari debeat, nonnisi ratione prædeterminationis, & non ex eo, quia Deus in liberum arbitrium hoc modo agit, vt illi virtutem agendi, (nempè ipsum auxilium supernaturale) ministret, & ipso operante, medio illo auxilio, & suo concursu, liberū arbitrium agat, quæ S. Thomæ, & nostra positio, ostendit necessitatē concursûs in actu primo spectati præuij, cùm & nos saluemus efficaciam gratiæ, & asseramus, debere esse in actu primo, sed negatur quòd ratio illa auxilij præuij, debeat esse prædeterminatiua.

Conceditur quòd secundum liberum, totam suam libertatem participet dependenter à Deo, sed quomodo saluari potest, quòd seipsam tunc determinet, & si dependet à determinatione, vi cuius, hoc nonnisi velit, quomodo saluatā tunc ratione secundi agentis, saluetur adhuc ratio secundi liberi, ostensumq; est

560. est suprà, quòd quando S. Thomas requisiuit determinationem voluntatis ab aliquo exteriori, non requisiuit determinationem vi cuius determinetur voluntas, vt consensus sit ab alio determinatè, sed determinatione completiui in agendo, determinatione dantis vires, determinatione offerentis cōcursum, quæ omnia ostendunt, non habere ex se necessaria ad agendum voluntatem, cùm Deus omnia necessaria ex se habeat, eò quòd illi competat necessitas essendi.

Conceditur quòd sicut Feudatarius, non excludit Dominium v. g. Regis in suum Feudum, ita etiam quòd non excludat dominiū quod habet voluntas in suos actus, dominium Dei, sed negatur, quòd dominium illud, debeat esse prædeterminatiuum. Deinde ex eo ipso, quòd Feudatarius habet nonnisi feudum, excluditur, ne illi competat Dominium Regis. Ergo etiam si Deo cōpetit Dominium vt hoc nonnisi 561. voluntas agat, non competet voluntati, nisi vt ab alio determinatè agat, adeoq; non habebit Dominium vllum sui actus, sicut nec Feudatario competit regalitas. Deniq; sicut si non haberet Feudatarius, Ius absolutum disponendi fructuum, quos habet ex feudo, nō saluaretur, quòd sit feudatarius. Ergo etiam si non habet absolutum Dominium homo, ex iure sibi à Deo concesso suarum actionum, sed actio illius, est ab alio determinatè, quî habet Dominium actionis suæ. quæ actio est quasi fructus voluntatis.

Punctum Difficultatis III.

Decurritur Epistola Hilarij.

EA methodo, quâ suprà Epistolam Prosperi, nunc etiam decurro epistolam Hilarij, vt appareat quàm longè sententia nostra distet à sententia Semi-pelagianorum, & 562. quàm immeritò torqueantur contra nos auctoritates Augustini. vbi etiam aduertetur, quòd ea quæ obijciebantur nomine Semi-pelagianorum Augustino, nobis quoq; obijci possint.

LITERA D. sub finem, *Credendi voluntate donatâ excludi putant* (Semi-pelagiani) *omnem prædicandi vigorem, si nihil quod per eum excitetur, in hominibus remansisse dicatur.* Per nos autem etiam ipsa voluntas credendi, cùm sit supernaturalis, est voluntas donata, hinc nobis objicerent Semi-pelagiani, quòd excludamus prædicandi Vigorem. Item per nos, remanet quidem id quod excitetur liberū arbitrium, sed nonnisi gratiâ Dei, adiutum.

LITERA E. sub medium. *Quod dicitur, crede & saluus eris, vnum horum exigi asserunt* (Semi-pelagiani) *aliud offerri, vt propter id quod exigitur, si redditum fuerit, id quod offert deinceps tribuatur.* Per nos autem illud Ly *Crede* non exigitur tanquam pro- 563. fectum ex viribus Naturæ, cùm etiam ad illud crede, debeat per nos offerri auxilium, nec tum primum offertur, vbi præcesserit *crede* Naturale.

LITERA F. Sub initium. *Testimonia, vt est illud: sicut vnicuiq; partitus est mensuram fidei &c. ad id volunt valere, vt adiuuetur qui cæperit velle, non etiam donetur vt velit.* Per nos autem debet adiuuari homo, vt incipiat velle, adeoq; ex dono Dei debet habere vt velit. Ibidem post medium. *Vnicuiq; meritum propriæ voluntatis adiungitur.* Per nos autem nullum meritum adiungitur nisi ex Gratia.

LITERA G. Sub finem. *Nisi inquiunt, quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei.* Per nos autem vt quis credat, vt in accipiendi voluntate permaneat, debet antè accipere donum Dei.

LITERA H. Sub initium. *Non ergo, inquiunt Semi pelagiani eligit Deus opera cuiusquā in præscientia quæ ipse donaturus est.* Per nos eligit Deus opera

564 opera in Præſcientia quæ ipſe donaturus eſt, quia ex ſuæ gratiæ dono profecta.

IBIDEM propè medium. *Dicit inquiunt, Apoſtolus, idem Deus qui operatur omnia in omnibus, nuſquam autem dictum eſt, Deus credit omnia in omnibus, quòd enim credimus noſtrum eſt, quòd autem operamur illius.* Per nos autem & quòd credimus, & quòd operamur, illius eſt, quia ex dono Dei profectum.

IBIDEM propè finem. *Neminem perſeuerare, niſi perſeuerandi virtute perceptâ, hactenus accipiunt, vt quibus datur, inerti licet, præcedenti tamen arbitrio proprio tribuatur* Per nos autem perſeuerantia Diuinæ electioni eiuſque auxilijs, & non præcedẽti proprio arbitrio tribuitur. In ſententia autem quæ docet ex præuiſis abſolutè meritis formari prædeſtinationem, adhuc illa non tribuetur præcedenti proprio arbitrio ſed eleuato.

LITERA J. Sub initium. *Nolunt* 565. *ita hanc Perſeuerantiam prædicari, vt non ſuppliciter emereri vel amitti contumaciter poſſit.* Per nos autem contumaciter Perſeuerantia amitti non poteſt, idq; non titulo prædeterminationis, ſed ex ſuppoſitione, quòd detur auxilium cum quo præuidetur quis perſeueraturus, iam enim ex ſuppoſitione conſequenti nõ poteſt non perſeuerare.

IBIDEM. *Eis quantum putant* (Semi-pelagiani) *ad obtinendũ vel amittendum, euidens eſt qualecunq; eſt initium voluntatis.* Per nos autem etiam initium voluntatis non debet eſſe qualecunque, ſed ſupernaturale.

IBIDEM Sub medium. *Aſſerunt, inutilem exhortandi conſuetudinem, ſi nihil in lumine remanſiſſe dicatur, quod correctio valeat excitare, quod quidem ineſſe Naturæ, ſic ſe dicere confitentur, vt hoc ipſo, quòd ignorãti veritas prædicatur, ad beneficiũ præſẽtis gratiæ referẽdũ ſit.* Per nos autem exhortatio, non inſtituitur, ad excitandum liberum arbitrium viribus ſuis commiſſum, licèt excitetur liberum arbitrium gratiâ Dei adiuuandum, ita autem 866. exhortatio illa inſtituitur vt beneficium præſentis gratiæ non ſit ad illam ſolam referendum, ſed & referendum ad illuſtrationem interiorem, & ad adiutorium requiſitum ad actionem, quæ nata eſt ſequi, ſicut oportet poſt illam illuminationem.

COLLIGES ex adlatis verbis non immeritò à nobis dictum ſuprà, quòd quando docuit Proſper, Semi-pelagianorum eſſe ſententiã, Deum præſcire qualis vnuſquiſque actione eſſet futurus, ſub gratiæ adiutorio, intellexiſſe eos, gratiã prædicationis.

IBIDEM propè finem. *Si ſic prædeſtinati ſunt*, inquiunt, *ad vtramq; partem, vt de alijs ad alios nullus poſſit accedere, quò pertinet tanta extrinſecus correctionis inſtantia.* Per nos autem nec reprobi poſſunt prædeſtinari, nec prædeſtinati reprobari, licèt id nõ procedat ex Decreto prædeterminatiuo, ſed ex Prædeſtinatione, quamtumuis eam formatam 567. agnoſcamus in adultis, ſui compotibus, non ſine præconſulta libertate noſtri arbitrij, eamque ita formari, exinde colligimus. quia nullibi poſuit Auguſtinus, ita nos gratiâ Dei adiuuari vt conſentire vel diſſentire non ſit noſtræ poteſtatis. Vnde poſuit quidẽ Auguſtinus, quòd Prædeſtinatio amitti contumaciter non poſſit, ſed non poſuit an non id fiat ex eo, quia ſelecturus eſt auxilium quod præuidit euentum habiturũ, licèt conſentire vel diſſentire noſtræ ſit poteſtatis. Et hoc expreſſum eſt pluribus locis 1. part. citatis & in particulari lib. de bono Perſeu. *Vtrumq; ipſius eſt, quia ipſe præparat voluntatem, & vtrumq; noſtrum, quia non fit niſi conſentientibus nobis.* Loquendo autem de malis reprobiſq; explicans illa verba, Propterea non poterant credere Tract: 53. in Ioan. ait, *Ideò non poterant quia hæc Propheta prædixerat, ideò autem prædixit, quia Deus hoc futurum eſſe præſciuit, quare autem nõ poterant, ſi à me quæratur, Cito reſpondeo, quia nolebant.* 568. Vbi vt vides Auguſtinus bonorum & malorum diſcretionem, refert etiam in noſtros conſenſus vel diſſenſus.

LITERA K. Sub medium. *Si autem eſt qualiſcunq; dolor, qui ad exhortationem corripientis oriatur, hanc ipſam dicunt cauſam, propter quam vel reijciatur alius vel alius aſſumatur.* Per nos autem non qualiſcunque dolor ſufficit; ſed dolor ſupernaturalis, & hic ipſe ſupernaturalis interdum habetur in vita, & tamen non aſſumitur quis finaliter. Interdum etiam non habetur, & tamen non reijcitur quis finaliter, ſed in ipſo agone dolet; *Nam Nobis* (vt loquitur Auguſtinus lib. de Corrept: & Gratia Cap. 10. & 12.) *non eſt commiſſum perſeuerandi arbitrium, vt commiſſum primo Parenti.* Deinde per nos præter dolorem à parte noſtra, debet à parte Dei, & quidem principaliùs poni decretum prædeſtinatiuum, quod illi negabant. Porrò quando repetito contra Gonet diximus, 569. non eſſe Gratiam Dei eius Naturæ, vt vi illius nonniſi cõſentiamus, hoc ſecundùm ſuppoſitam de Prædeterminatione materiam dictũ eſt, quòd ſcilicet non ex vi præcisè gratiæ, id oriatur facientis, vt non poſſit vi ſuâ, oppoſitum fieri, licèt ſuppoſuerimus & repetito inſinuauerimus ex ſuppoſitione conſequenti, non poſſe oppoſitum fieri.

LITERA L. Putabant Semi-pelagiani deſperationem hominibus exhiberi doctrinâ Auguſtini de Prædeſtinatione. *Si enim aiunt ita Adam adiutus eſt, vt & ſtare poſſet in Iuſtitia, & à Iuſtitia declinare, & nunc ita ſancti iuuantur vt declinare non poſſint, ſiquidem eam acceperunt volendi perſeuerantiã, vt aliud velle non poſſint.* Quæ tota doctrina Auguſtini etiam apud nos tenet. Nam etiam per nos commiſſum erat & alligatum vni actioni Adami, vt ſi eam ex gratia Dei impleſſet, perſeueraret in gratia, adeoq; erat illi commiſſum perſeuerandi arbitrium, nobis autem ita non committitur. Rursùs præter bona opera, quæ facere vel non facere eſt in noſtra poteſtate gratiâ 570. Dei adiuta; Non admittebant vllam aliam à parte Dei prædeſtinationem, admittimus nos. Vnde etiã vt habetur litera M. *Non recipiebant eligendorũ reijciendorumq; eſſe definitũ numerum*, admittimus nos. Deniq; quia admittimus nos, Decretũ Prædeſtinatiuum, admittimus eam accipi volendi perſeuerantiam vt aliud velle non poſſint. ſed quomodo aliud velle non poſſunt, non quidem ex prædeſtinatione prædeterminatiua, ſed ſelectiua auxilij, quod præuidetur euentum habiturum.

IBIDEM Sub medium putant Semi-pelagiani ſequi ex ſententia Aug: quod reprobis, *Nolle iuſtitiam ineuitabili neceſſitate coniunctũ ſit.* Quia autem & nos admittimus Decretũ reprobatiuum, ſequitur potuiſſe Semi-pelagianos obijcere nobis, quòd & per nos Reprobatis, nolle Iuſtitiam, ineuitabili neceſſitate coniunctum ſit.

IBIDEM Sub finem. *Quidquid* 571. inquiunt, *libet, donatum ſit prædeſtinatus, id poſſe & amittere & retinere propriâ voluntate contenduut.* Per nos autem non quidem ex prædeterminatiua prædeſtinatione, ſed ex ſelectiua auxilij, non poteſt prædeſtinationis donum amitti. Vnde admittimus prædeſtinatos quandam perſeuerantiam percepiſſe, vt niſi perſeuerantes eſſe non poſſint, ex ſuppoſitione, (vt dixi) conſequenti, non autem prædeterminatiuâ, cùm hæc lædat libertatem.

LITERA M. *Et illud pariter non accipiunt* (Semi-pelagiani) *vt eligendorum reijciendorumq; eſſe numerum definitum velint.* Per nos autem definitus eſt numerus.

COLLIGES ex hac collatione particulatim facta, doctrinæ Semi-pelagianorum & noſtræ, immeritò nobis affingi communionem ſentiendi, & nominatim loquendo, circa prædeſtinationẽ & finalem perſeuerantiam. In hoc ab illis diſtinguimur, quia præter bona opera requirimus

572. quirimus Decretum Dei prædestinatium, nec requirimus vniuersaliter voluntatem perseuerandi. Nam infantes & adulti qui non sunt sûi compotes perseuerant, & perseuerantia non est alligata illorum voluntati, multò magis non est alligata tantùm operibus ex gratia factis in vita, cùm multi deterrimi totâ vitâ, postea saluentur, & aliqui tota vitâ boni, sub finem delinquant & damnentur, debet ergo aliquid altius interuenire, & hoc est prædestinationis beneficium. si autem requitur decretum prædestinatiuum, falsum erit, quidquid libet donatum sit prædestinatis, id posse illos & amittere & retinere propriâ voluntate.

QVÆSTIO V.

Explicantur & cõcordantur Propositiones quædam.

PRæscindendo ab hoc, in quocunque tandem stet efficacia gratiæ, 573. veniunt explicandæ aliquæ propositiones materiam præsentem concernentes.

J. PROPOSITIO. *An possit poni causa remota eaq; infallibiliter inferens effectum, & tamen saluâ libertate.* est propositio quã tuetur vtraq; Schola Thomistica & Nostra in parte. Thomistica à fortiori: quia per illã etiam prædeterminatio quæ est causa proxima adferendo infallibilitatem non aufert libertatem, ex nostris etiam aliqui ideò dicunt scientiam conditionatam, prædefinitiones non auferre libertatem, quamuis adferant infallibilitatẽ, quia sunt causæ nonnisi remotæ, assumuntq; vlteriùs, quòd ea quæ adferunt infallibilitatem, sed sunt priora nonnisi subsistendi Consequentiâ, non autem prioritate physicâ non auferant libertatem. Hæc Doctrina

NON SATISFACIT. Tum quia quod habet prioritatem physicam respectu secuturitionis effectûs, & eam infallibilem aufert libertatem, Ergo & id quod habet infallibitatẽ nonnisi Logicam, infallibilẽ tamen 574. aufert libertatem. Cuius vlterior Ratio hæc est. quia prioritas illa Logica debet fundari in aliquo obiectiuo vero, adeoque obiectiuâ infallibilitate, consequenter fundabitur in aliquo æquiualente prioritati physicæ. Tum quia hoc ipsum probari debuisset, quòd causa remota adferendo antecedentem infallibilitatem non mutet modum operandi potentiæ saltem remotè, qui ipse medius terminus in hoc stat. definitio libertatis non dicit, quòd positis causis proximis possit sequi, vel non sequi effectus. Ergo etiam causa remota debet esse talis, vt illâ etiam positâ possit non sequi effectus. Tum quia per Nostros, si prædestinaremur inconsultâ nostrâ libertate, auferretur libertas, quamuis illud Decretum esset per modũ causæ remotæ, & sicut ignitio vt communiter dicitur, non solum requirit causas proximas, sed & remotionem impedimentorum etiam remotorum, ita & libertas. Potius 575. ergo debet dici. Scientiam, prædefinitionem, aliaq; quæ dicuntur esse causæ remotæ, ideo non auferre libertatem, quia in sua infallibilitate innituntur exercitio conditionato libertatis, nec sunt causæ necessariæ ad operandum.

II. PROPOSITIO est. *Gratia efficax infallibiliter etiam antecedenter ad Consensum est operatura.* Et *Voluntas humana liberè adeoq; indifferenter cum gratia efficaci operatur.* Hæ duæ propositiones debent concordari.

RATIO quia videntur esse contradictoriæ. nam vna asserit indifferentia, alia infallibilitatem. Concordant hoc Thomistæ: quia efficacia Decretorum Diuinorum, non tantùm adstringit ad operationem, sed & ad modum operandi liberè, relinquitq; in sensu diuiso, posse oppositi. Nostri autem concordant dictas propositiones: quia infallibilitas illa est ex suppositione effectûs, indifferentia autem oritur, quia procedit effectus à causis expeditis ad vtrum-

576. ad vtrumlibet, non ergo ratione eiusdem habetur indifferentia & infallibilitas, consequenter non contradictoriè dicti termini opponentur.

ADDO duas illas propositiones non debere reijci, non debet reijci, J. quia si gratia efficax antecedenter ad consensum non esset operatura, hoc ipsò, non esset efficax, in quocunq; tandem stet eius efficacia vt notum ex explicatione huius termini. Secunda etiam propositio non debet reijci: quia voluntas humana liberè operatur cum gratia efficaci.

III. PROPOSITIO. *Gratiæ efficaci resisti potest. Gratia efficax non potest vnquam frustari suo effectu.* Concordandæ sunt hæ duæ propositiones. quia si gratia efficax non potest frustrari suo effectu, quomodo illi resistere possum? cùm posse resistere sit illud posse frustrari. Modus cõcordandi has propositiones, quòd scilicet gratiæ efficaci secundùm 577. suppositionẽ antecedentem resisti possit, & quòd gratia efficax ex suppositione Consequenti, non possit frustrari suo effectu. Thomistæ autem concordant dictas propositiones. quòd gratiæ efficaci in sensu composito resisti non possit, possit in sensu diuiso.

ADDO duas illas propositiones non debere reijci. Non J. quia desumitur ex Tridentino. Non II. quia est secundùm phrasim dictam ex Augustino: Deo efficaciter saluare volenti nullum humanum resistere potest arbitrium. Cæterùm sunt aliqui qui respuunt illos terminos suppositionis antecedentis, & suppositionis consequentis: quia omnis suppositio dicit antecedentiam, adeoque suppositio antecedens erit antecedentia antecedẽs, & suppositio consequens, erit antecedentia nõ antecedens. sed hæc est Grãmatica difficultas. Theologi enim nomine suppositionis antecedentis accipiunt suppositionẽ in Causa, & nomine suppositionis Consequentis, accipiunt suppositionem peti- 578. bilem ex secuturitione effectûs. Vnde in priori acceptione non repetitur idem bis, nec in posteriori, contradictorij termini ponuntur.

IV. PROPOSITIO. *Solus Deus est Causa gratiæ efficacis. Est positum in voluntate humana, vt gratia oblata sit gratia efficax.* hæ propositiones debent concordari.

RATIO. quia si positum est in volũtate humana vt gratia oblata sit efficax. Ergo nõ solus Deus est causa illius. Modus autem concordandi dictas propositiones, est. solus Deus est causa gratiæ efficacis. quia solus Deus est causa virium inclusarum in gratia efficaci. & solus est causa selectionis auxilij efficacis. ly ergo solus positum in prima propositione, excludit potestatem dandi vires & selectionem, sed non excludit vim ponendi connotati requisiti ad rationem efficacis; est tamen in potestate creaturæ eleuatæ ponere obiectum selectionis, hocque sensu saluari potest 2da. propositio. Pri- 579. ma autem propositio vera est. quia scilicet gratia efficax in recto dicit vires agendi, quæ à solo Deo ponuntur, quod autem attinet ad connotatum: quia illud ponitur nõnisi virtute Dei eleuantis, fit vt tribui Deo debeat sine addito efficacia. Rursùs quia efficacia sine actuali selectione auxilij præuisi effficacis perinde se habet ac collatio auxilij nonnisi sufficientis. nec haberet rationem doni, conferretur enim â Deo nesciente an sit habitura euentum. Selectio autem vnicè pendet à Deo. Deniq; quia in gratia efficaci, quidquid à solo Deo nõ causatur, nõ causatur etiam, vt inquiunt nostri communiter, ab vllo alio simpliciter: Nam neq; conditionatus consensus causatur à nobis sine cõcursu Dei cõditionato. II. etiam Propositio verificatur his sensibus vt iam innui: quia scilicet est in potestate humana consentire gratiæ, ponere connotatum &c.

V. PROPOSITIO. *Necessaria* est

580. *eſt gratia efficax ad abſolutum conſenſum. Non eſt neceſſaria gratia efficax ad abſolutum conſenſum.* Pro veritate prioris, hæc eſt ratio. quia habet ſe per modum principij ad operationem, & illâ poſitâ ſequitur abſolutus conſenſus, & non poſitâ non ſequitur, qui ergo non eſt neceſſaria ad conſenſum. Pro veritate ſecundæ Propoſitionis, hæc faciunt: quia aliàs carens gratia efficaci, careret aliquo neceſſario, adeoq́; ſine illa operari non poſſet, quod dici non poteſt. Hinc rectè prior illa Propoſitio negari poſſet, & ſi quis illam concordare cum poſteriori vellet, diceret gratiam efficacem ſecundũ rationem virium eſſe neceſſariam ad abſolutum conſenſum, licèt non ſit neceſſarium illius connotatũ, & quamuis illâ nõ poſitâ non ſequatur effectus, ſufficit quòd ſequi poſſit.

VI. PROPOSITIO. *Gratia efficax quâ efficax non cauſat conſenſum.* hæc Propoſitio in principijs Thomiſtarum eſt falſa, aliqui eam ex no-

581. ſtris concedunt, quia conſenſus cõditionatus non eſt cauſa ſui ipſius, ſumendo tamẽ efficaciam prout aliquid dicit de linea agendi præcisè, ſic gratia efficax quâ efficax cauſat conſenſum, licèt nõ quâ infallibilis, cùm etiã infallibilitatis nõ ſit agere.

VII. PROPOSITIO. *Conſenſus conditionatus antecedit abſolutum. Conſenſus conditionatus non antecedit abſolutum.* Prior vera, ſi ſumatur de antecedentia Logica. Falſa, ſi procedat de antecedentia phyſica & reali: conditio enim nihil ponit in rebus. nec conditionatũ obiectũ phyſicè & realiter antecedit ſeipſum abſolutè poſitũ. Secunda autẽ propoſitio eſt vera ſi procedat de antecedẽtia phyſica, falſa ſi procedat de antecedẽtia Logica. Vnde antecedenter ad ſtatum phyſicum formaliter ſpectata illa propoſitio eſt actu vera nonniſi in Dei intellectu, obiectiuè autem non eſt actu vera niſi fundamentaliter. ſicut in principijs noſtris, homo eſt Animal rationale, hæc propoſitio eſt actu vera formaliter ab æterno in intellectu Diuino, in ſe autem

582. ſpectata non eſt actu vera, ſed fundamentaliter. Vnde quando dicimus nos priorem eſſe conſenſum conditionatum abſoluto, nolumus ſignificare quaſi aliquid ab æterno poſuerimus, quamuis ab æterno nõ fuerimus, ſed ſolùm volumus ſignificare, quòd ex parte obiecti prior ſit ſubſiſtendi Conſequentiâ præ ſtatu abſoluto, ſtatus cõditionatus, & quòd Diuinus ordinatiſſimus intellectus in priori ſigno noſcat cõſenſum cõditionatum, in poſteriori abſolutũ.

Reliquæ Propoſitiones.

VIII. PROPOSITIO. *Suppoſito conſenſu etiam conditionato, poteſt non conſentire aliquis in ſtatu abſoluto,* Et *ſuppoſito conſenſu conditionato, non poteſt non conſentire aliquis in ſtatu abſoluto.* Hæc ſecunda propoſitio eſt vera ſecundùm ſuppoſitionem conſequentem, falſa ſecundùm ſuppoſitionem antecedentem, prior etiam propoſitio eſt hoc ſenſũ vera: quia

583. ſuppoſitio conditionata conſenſûs, non adfert ſecum vllum principium neceſſitatiuum conſenſûs, nec ponit intrinſeca principia ad conſenſum abſolutum ponendum neceſſaria: non enim immutat concurſum Diuinum, nec voluntatem noſtram indifferentem. Rursùs conſenſus conditionatus non eſt cauſa conſenſus abſoluti, hinc ſuppoſitio conditionati conſenſus non eſt ſuppoſitio cauſæ, vt non poſſit niſi operari, cõſequenter poteſt adhuc non eſſe cõſenſus abſolutus etiam ex ſuppoſitione conſenſus conditionati. Vnde vlteriùs poſſet homo diſſenſu abſoluto efficere ne vnquam fuerit vera ſuppoſitio conſenſus conditionati: nihil enim deſideratur quo minus poſſit ponere diſſenſum abſolutum; diſſenſus item abſolutus potens eſt facere ne præfuerit ſuppoſitio cõditionati conſenſus. Cæterùm ex ſuppoſitione conſequenti non poteſt non eſſe conſenſus. Ratio. tum quia Conſenſus conditionatus in his circumſtantijs eſt idem cum conſen-

584. ſu abſoluto, ſtatu enim nonniſi differunt. Ergo ſi hic & nunc vera eſt ſuppoſitio conſenſus conditionati, nõ poteſt ille nõ eſſe ex ſuppoſitione conſequenti; nec poteſt etiam non eſſe conſenſus abſolutus, vtpote idẽ cum conditionato. Tum quia ſi ex ſuppoſitione conſenſus conditionati etiam ſecundùm ſuppoſitionem accepti, poteſt non eſſe conſenſus. Ergo verificarentur duo Contradictoria, nempè eſt ſuppoſitio conſenſus conditionati vt ſupponitur, non eſt ſuppoſitio conſenſus conditionati vt probatur: quia quomodo eſſet verum, cõſentiret ſi vocaretur vocatione B quando actu vocatus vocatione B non conſentit. Tum quia quamuis antecedat conſenſus cõditionatus abſolutum, antecedit tamen illum non ſine nexu cum abſoluto: non enim poteſt eſſe maior nexus cum quoquam, quam eiuſdem ſecum, idem autẽ eſt conſenſus conditionatus, cùm abſoluto vt dictum ſuprà. nõ diceret autẽ ne-

585. xum cum ſe abſolutè futuro: ſi poſito conſenſu conditionato poneretur diſſenſus abſolutus: nam conſenſus non connectitur, ſed diſconnectitur cum diſſenſu.

IX. PROPOSITIO. *Suppoſito conſenſu etiam conditionato, poteſt Deus nolle ne ſit abſolutus.* Quæ propoſitio in ſententia Thomiſtarum vera: quia poteſt adhuc Deus negare pro ſtatu abſoluto prædeterminationẽ. In noſtris etiam principijs eſt eadẽ propoſitio vera: quia non minorem Deus, habet libertatem reſpectu noſtri conſenſus, quàm nos reſpectu noſtri: Ergo ſi nos poſſumus non conſentire pro ſtatu abſoluto, etiam ſuppoſito conſenſu cõditionato poterit Deus velle, etiam in illa ſuppoſitione ne ſit conſenſus abſolutus.

Cum hoc tamen ſtat, quòd ſuppoſito conſenſu conditionato non ſit Deus voliturus ne ſit conſenſus abſolutus. Ratio, quia in ipſo conſenſu conditionato creaturæ inuoluitur etiam volitio DEI conditionata, quæ ex ſuppoſitione ſui ad ſe

586. infert, quòd Deus non ſit oppoſitum pro ſtatu abſoluto voliturus.

Prædictis duabus Propoſitionibus eſt affinis hæc. *Suppoſito conſenſu conditionato non poteſt homo impedire ne ſit ſcientia conditionata conſenſûs.* Et *poteſt impedire ne ſit.* Vtraq́; propoſitio eſt vera diuerſo ſenſu. I. quia ſcientia Diuina eſt quid neceſſarium immanens Deo, quomodo ergò pendebit, à libera diſpoſitione humana, cùm ne Deo quidem liberum ſit ſcire aliquid, ſuppoſito quòd detur obiectum illius ſcientiæ. II. etiam eſt vera per nos. vnde inter alios Borrull. diſcurrens de directione ſcientiæ conditionatæ dicit num. 853. in manu noſtra conſtitutũ eſt ne fuerit ea directio.

RATIO autem veritatis huius propoſitionis eſt, quia pro ſtatu abſoluto etiam ſuppoſito conſenſu cõditionato ſecundùm ſuppoſitionem antecedentem, poteſt non poni aſſenſus, ſed diſſenſus, conſequenter etiam impedire poteſt ne ſit obiectum conditionatum verum, adeo-

587. q́ue ne noſcatur à Deo vt verum, impeditoq́; ſcientiæ obiecto impeditur & ipſa, cùm non poſſit eſſe ſine ſuo obiecto. Concordari debent dictæ propoſitiones, vt prima ſit vera ſecundum ſuppoſitionẽ cõſequentem. 2da, ſecundùm ſuppoſitionem antecedentem. Vnde vlterius dici poteſt, quòd ſcientia cõditionata pendeat non tantùm à conſenſu conditionato, ſed etiam ab abſoluto, licèt enim conſenſus abſolutus non ſit obiectum illius, habet tamen nexum cum conditionato. Inprimis, quia iſti conſenſus ſunt idem in re. Deinde, ſi pro ſtatu abſoluto habeo poteſtatem vt non conſentiam, habeo etiam poteſtatem vt ſit falſa conditionata, conſentirem *ſi*, adeoq́; ne ſit conſenſûs illius ſcientia; quia illa non eſt notitia falſi: & hoc fundat nexum ſcientiæ conditionatæ cum effectu abſoluto. Cæterùm ex rationibus ſuprà factis, nunquam ſum impediturus ne ſit ſcientia conditionata ſuppoſito quòd fuerit.

188. *Sed de hac impeditione Scientiæ conditionatæ, ſoluendæ ſunt obiectiones, quarum meminerunt Auctores.*

DICES J. Scientia conditionata fuit ab æterno, quod autem exſtitit ante me, impediri non poteſt à me ne fuerit : nihil enim poſſum operari antequa m ſim.

RESPONDETUR. Quod ab æterno exſtitit non eſt quidem impediendum à me ne ſit, poteſt tamen impediri ne fuerit. quia licèt non poſſim operari antequam ſim, ſufficit tamen quod poſſim operari quãdo ſum : poſſum autem impedire obiectũ ſcientiæ conditionatæ quãdo ſum, licèt non ſim impediturus. Deinde obiectum ſcientiæ conditionatæ fuit ab æterno non quomodocunq; ſed dependenter à ſuppoſitione cõſenſus mei, & quia hæc ipſa ſuppoſitio conſenſûs ne fuerit ab æterno, eſt pro ſtatu abſoluto in poteſtate mea, fit vt pro eodem ſtatu ſit poteſtas impediendi ne fuerit illa ſcientia.

189. INSTABIS. Scientia viſionis nõ eſſet à me impedibilis ſi non dependeret à meo conſenſu abſoluto. Ergo cùm ſcientia conditionata non dependeat à conſenſu abſoluto, neque impedibilis eſt.

RESPONDETUR. Scientiam conditionatam pendere à conſenſu abſoluto non tanquam ab obiecto, ſed tanquam ab aliquo connexo eodemque realiter cum conſenſu conditionato.

DICES II. Si ego poſſum meo diſſenſu impedire ſcientiam conditionatam conſenſûs, poſſem quoq; meo conſenſu comparare ſcientiam conditionatam conſenſûs, hoc non poteſt fieri : quia non poſſum determinare Deum ad ſcientiam conditionatam conſenſûs : ſi enim meo conſenſu determinarem Deum ad ſcientiam mediam conſenſûs, etiam Deus ponẽdo auxiliũ cum præſcientia futuri peccati, me determinaret ad peccatum : quia ſicut coniunctio mei conſenſus cum auxilio eſt connexio infallibilis cum ſciẽtia media, ita poſitio auxilij coniuncta cum ſcientia cõditionata peccati eſt connexio infallibilis cum peccato. Ergo ſi ego determino Deum vt habeat ſcientiam conſenſûs, ita & Deus determinabit ad peccatum.

590. RESPONDETUR Diſparitatẽ eſſe : quia ita determinat meus conſenſus ſcientiam Dei vt illi præſupponatur, totaq; ratio cur formaliter hæc potius noſcatur pars, eſt meus conſenſus, licèt ratio elicitiui actus noſcendi tota ſit in Deo; iam autem nõ probatur, totam rationem, quare ſit futurum peccatum exinde oriri : quia Deus dat auxilium præuidendo fore peccatum cum illo; cùm potiùs præuideat illud ex præſuppoſitione futuritionis eiuſdem.

DICES III Suo conſenſu non poteſt hoc cõparare voluntas, quòd neceſſariò præſupponitur ad illam, ſcientia autem media conſenſûs neceſſariò præſupponitur ad conſenſum : tribuimus enim illi directionem collationis auxilij pro ſtatu abſoluto.

591. RESPONDETUR. Scientiam mediã præſupponi quidem ad conſenſum abſolutum, ſed non ad conſenſum conditionatum, vnde quia præcedit conſenſum abſolutum poteſt dirigere collationem auxilij efficacis pro ſtatu abſoluto, quia tamen ipſe conſenſus abſolutus ex dictis eſt in mea poteſtate, etiam poſt illam directionem, cùm ille conſenſus abſolutus ſit idem cum conſenſu conditionato, etiam poſt illam directionẽ erit in poteſtate ne præfuerit conſenſus conditionatus, ſeu obiectum illius ſcientiæ directiuæ, adeoque ne fuerit & ipſa directio, conſequenter vt non fuerit præſuppoſita illa ſcientia. Directè ergo ad Maiorem reſpondetur. Suo conſenſu non poteſt hoc comparare voluntas, quòd neceſſariò præſupponitur ad illam, & quidem tanquam non connexum cum eo, quod ſitum eſt in noſtra poteſtate. Concedo quòd illud voluntas ſuo conſenſu comparare non poſſit. Si illud neceſſariò

præſup-

592. præſuppoſitum ſit connexum cùm eo quod dependet à noſtra poteſtate, non poteſt illud comparare voluntas. Nego.

INSTABIS. Scientia media non poteſt eſſe poſterior poſitione auxilij, nihil enim iuuaret poſitionẽ illius. Ergo vel concomitans eſt, vel antecedens. Si eſt antecedens poſitionem auxilij, Ergo & conſenſus. Si eſt comitans, Ergo exiſtit in eodem ſigno cum auxilio. ſignum autem in quo auxilium exiſtit, eſt neceſſariò antecedens. Ergo & ſignum in quo exiſtit ſcientia.

593. RESPONDETUR. Quòd ſcientia conditionata antecedat poſitionem auxilij abſolutam, & poſitionem conſenſus abſoluti, ſed non quomodocunque. ſed ex dictis, tanquam aliquid connexum cum conſenſu abſoluto. Vnde ſcientia media erit tantũ poſterior poſitione auxili conditionatè operaturi,

DISPVTATIO VI.

De Alijs Diuiſionibus Gratiæ Actualis.

Plures Diuiſiones ſuprà perſtrinximus. Vnum vel alterum membrum Scholaſticè diſcutiendum erit.

QVÆSTIO I.

De Gratia ſufficienti.

1. MEmbro, quòd eſt gratia efficax opponitur gratia ſufficiẽs. hinç tractando ſecerni à ſe inuicem nimium non debent.

DIFFICVLTAS I.

De Gratia ſufficienti ſecundùm ſe.

PRÆMITTO J. *Benè appellari aliquam gratiam ſufficientem,* habetur fundamentum in ſcriptura. Nam 2. ad Corinth. 12. dicitur Paulo. *Sufficit tibi gratia mea* & ad 2. Corinth. 3. *Sufficientia noſtra ex Deo eſt.* & quamuis hoc nomen non haberetur, Sufficit quòd vſus acceptarit hoc nomen in Scholis accedente neceſſitate exprimendi quæſtiones diſputandas. & ſicut nomen homouſion, tranſſubſtantiatio, neceſſitas aſſumpſit; ita & dictum nomen aſſumere potuit. quanquam S. Th. 1. 2. q. 106. ar. 2. ad 2. agens de Lege Noua. *Sufficiens* inquit, *auxilium dat ad nonpeccandum.* & Scot. in 1. diſt. 46. q. vnicâ ad 1. *Deus* inquit, *vult omnes ſaluare homines quantum ex parte ſui, voluntate antecedente, pro quibus dedit dona naturalia, & leges rectas, & adiutoria communia ſufficientia ad ſalutem.*

2. PRÆMITTO II. *Quid veniat nomine gratiæ ſufficientis?* Triplex eſt acceptio gratiæ ſufficientis. cuius etiam meminit Suar. l. 4. de grat. c. 2. num. 3. I. pro auxilio proximè ſufficienti. Illud ſic definit Suar. *Quando homo per auxilium in ſe receptum poteſt aliquam operationem efficere ſine interuentu alterius prioris operationis, quam impetret maius auxilium.* Poſſet & aliter per aliquid quaſi prius, & non per negationem interuenientis prioris operationis ſic deſcribi gratia proximè ſufficiẽs, quòd *ſit adiutoriũ, quo poſito à parte principij nihil deſideratur vt ponatur operatio gratioſa.* Vbi vt vides gratia ſufficiens proximè eſt conflatum ex pluribus, ſancta cognitione, piâ affectione, gratia excitante, imò & gratiâ adiuuante præparatâ ; ita vt caſu quo non ſequatur operatio, debeat defectus eius reijci in libertatem creaturæ. Dixi, quòd operatio non

Vv3

ſequa-

3. ſequatur ex hoc auxilio reijci debere in libertatem creaturæ, quia abſolutè quòd etiam ex alijs auxilijs nō ſequatur, quæ De⁹ offerre poſſet, reijci debet in iudicia Dei. II. Nomine gratiæ ſufficientis venit per Suarez. Quando homo nondum recipit in ſe totum auxilium neceſſarium ad opus, habet tamen à Deo paratum ſi ſe diſponeret & illud impetraret. III. Auxilium eſt ſufficiens remotiſſimè. Illud ſic deſcribit Suar. quod ex parte Dei, homini offertur ſub aliquo modo vel conditione, quamuis nondum per aliquod ſupernaturale auxilium inchoatum in homine ſit.

PRÆMITTO III. *Quòd primam acceptionem gratiæ admittat tota Societas.* Negant Ianſeniſtæ, vt intellegere eſt ex epiſt: 2. Montaltij. & ex 1. nota ad eandem. Stabilienda hîc erit gratia iſta ſufficiens dicto 1. ſenſu, de qua Ianſenius to. 3. lib. 3. c. 2. col. 254. dicit. Gratia ſufficiens videtur eſſe monſtrum quoddã ſingulare gratiæ.

4.

Punctum Difficultatis I.

Daturnè Gratia Sufficiens proximè.

DICENDUM eſt. *Dari de facto gratiam in prima acceptione*, hoc eſt, *proximè ſufficientem*, ſeu adiutorium, cum quo poſſit homo operari ſi velit. quidquid ſit an interdum detur tantùm remotè ſufficiens, de quo conſule Suar. inter alia. Lib. 4. c. 18. nu. 32. Ruiz de Prædeſt. diſp. 45. num. 15. & diſp. 39. Sect. 2. Ripalda diſp. 20. num. 52.

PROBATUR I. Auctoritate S. Scrip. Iſai. c. 5. v. 4. *Quid eſt quod vltra debui facere vineæ meæ.* Si autem non daretur gratia ſufficiens proximè, dicere poſſent Iudæi, non dediſti gratiæ adiutorium, ſine quo tamen nihil poſſumus. defectumq; conuerſionis referre deberet Deus in defectum adiutorij, non autem in voluntatem, & tamen refert in voluntatem illis verbis Matth 21. *Quoties volui congregare filios tuos &c. & noluiſti.* Actor. 7. dicitur. *Vos ſemper Spiritui Sancto reſtitiſtis*, & tamen gratiæ efficaci non reſiſtitur ſed ſufficienti; nomine autem Spiritus S. non debet intelligi ſola prædicatio externa: quia PP. admittunt gratiam interiùs ſonantem.

5.

PROBATUR II. Auctoritate Tridentini ex cap. 11. de Iuſtificat: Falſa eſt per Trident: hæc propoſitio: Dei præcepta homini iuſtificato, ad obſeruandum ſunt impoſſibilia. Ergo illa obſeruare poteſt. Ergo debet habere gratiã ad illa obſeruãda: additur enim ibidem, quod vtique cùm Diuino auxilio præſtare poſſunt. quo poſito ſic vrgetur. Quando aliquis iuſtificatus non obſeruauit præceptum Diuinum, vel erat illi poſſibile, vel non erat poſſibile. obſeruare illud. ſi nō erat poſſibile, Ergo impoſſibile, quod eſt contra Tridentinũ, ſi erat poſſibile Ergo habuit gratiam ſufficientem proximè: quia nonniſi ex ſuppoſitione illius ſecundùm præſentes quas habet vires poſſet illa obſeruare; vt alibi vrgebamus, incompletaque ratione principij potentia abſolutè vocatur impotentia, & ita in tenebris non poſſumus, ſeu impotentes ſumus videre: quia deeſt requiſita ad videndum lux. Ad quod reſpexit Auguſt: de Nat: & grat: cap. 26. *Oculus* inquit, *Corporis etiam pleniſſimè ſanus, niſi candore lucis adiutus videre non poteſt.*

6.

Ex eodē Tridentini loco. ſic vrgetur. Quando aliquis non obſeruãt præcepta, vera eſt propoſitio illius capitis, Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo mouet, & facere quod poſſis, & petere quod nō poſſis, & adiuuat vt poſſis. & ſi non eſſet dicta propoſitio vera. hoc ipſo Deus impoſſibilia iuberet. Quodſi non iubet impoſſibilia. Ergo implet illam cauſalem & adiuuat vt poſſis. Cùm Tridentinũ reddat illic quaſi Cauſalem cur illud præceptũ non ſit impoſſibile: quia adiuuat vt poſſit, ſed non adiuuat eum, qui non obſeruauit præceptum, gratiâ efficaci. Ergo adiuuat Sufficienti. Quod auem iuuet gratiâ proximè ſufficienti hominem iuſtificatum, ratio eſt: quia ſi non haberet completam potentiam, impoſſibilia præcepta illi eſſent. Sicut impoſſibile eſt phyſicè auē volare ſine alis, & oculo videre ſine luce.

7.

PROBATUR III. *Auctoritate* Auguſtini.

I. Eſt ex Libro de Correptione & gratia cap. 7. *Iuſtior videtur excuſatio dicentium non accepimus audientiam, quàm non accepimus perſeuerantiam, quoniam dici poteſt homini, ex eo quia audieras, & tenueras, eo perſeuerares ſi velles.* & cap. 11. *Iſtã gratiam*, (ſupple efficacem) *non habuit primus homo, quâ nunquam vellet eſſe malus, ſed ſane habuit, in qua ſi permanere vellet, nunquam malus eſſet*, & inferius. *Tale erat adiutorium quod deſereret cum vellet, & in quo permaneret ſi vellet, non quo fieret vt vellet.*

8.

II. Ex Lib. 2. de peccat. merit. & remiſſ: c. 6. *Dubitare non poſſum, nec Deum aliquid impoſſibile homini præcepiſſe, nec Deo ad opitulandum, & adiuandum quo fiat, quod iubet, impoſſibile aliquid eſſe; ac per hoc poteſt homo ſi velit eſſe ſine peccato adiutus à Deo.* en agnoſcit auxilium. Quòd poſſet ſi vellet.

III. Eſt ex lib. 83. quæſt: 68. *ad illam cœnam quam Dominus in Euangelio præparat, nec omnes vocati ad illam venerunt, neq; illi qui non venerunt, venire poſſunt, niſi vocati, itaq; nequè illi ſibi tribuere debent qui venerunt: quia vocati venerunt, neq; illi qui noluerunt venire debent alteri tribuere niſi ſibi, quia vt venirent vocati, erat in eorum libera voluntate.* Quomodo autem eſſet in eorum libera hîc & nunc voluntate Venire, ſi aliquid deſideraretur à parte principij?

IV. Auctoritas eſt, ex lib. de peccat: merit: iam cit. c. 17. vbi quærens. *Cùm homo in hac vita poſſit eſſe ſine peccato. Cur non ſit?* Reſpondet, *poſſem facillimè & veraciſſimè reſpondere: quia homines nolunt.* Ergo apparet defectum illum non In Poſſe, ſed in negationem liberæ operationis reijci debere. quamuis habitum fuerit Poſſe gratiæ ſufficientis.

9.

V. eſt. ex lib. 1. de Gen. c. 3. *Solis iſtius corporei lumen non illuminat omnem hominem, ſed corpus hominis & mortales oculos, in quibus nos vincunt Aquilarum oculi, qui ſolem iſtum multò meliùs dicuntur quàm nos aſpicere; illud autem lumen non irrationabilium animalium paſcit oculos, ſed pura corda eorum qui Deo credunt, & ab àmore viſibilium rerum & temporalium ſe ad eius præcepta ſeruanda conuertunt. quod homines omnes* (ſubdit) *poſſint ſi velint: quia illud lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*

10.

PROBATUR IV. Auctoritate S. Thomæ.

I. Auctoritas eſt. ex prima ſecundæ ſup. citata.

II. Auctoritas de verit. qu. 24. a. 11. in Corpore. *Obſtinatio in via eſt imperfecta, ita quod non de facili poſſit quis coöperari, vt exeat de peccato, non poteſt autem ita eſſe obſtinatus in malo, quin ad ſuam liberationem coöperari poſſit.*

III. Auctoritas in cap. 1. ad Corinth. lect. 1. *Non videretur eſſe fidelis Deus ſi nos vocaret ad Societatem filij, & nobis denegaret, quantum in ipſo eſt, ea per quæ peruenire ad eum poſſemus.* plura vide in Theſibus der Kennis.

PROBATUR V. Rationibus, quarum indiculũ fuſiùs à Ruiz tractatarũ facio. Conceſſio huius gratiæ pertinet ad meliorem prouidentiæ modum; quam non ſeruari, nec ratio nec Auctoritas probat, vt oſtēdit Ruiz d. 40. de Prædeſt: Sect. 6. & ſi non daretur, tunc initium impediendi iuſtificationem non à nobis, ſed à Deo foret, ſi ſcilicet Deus negaret aliquid ſimpliciter requiſitum

11. tum ad actualiter operandum, vt ipse ostendit disp. 41. Sect. 1. ad quod respiciunt illa verba de Correp: & grat: c. 3. *Potest dici homini, in eo quod audieras & tenueras, in eo perseuerares si velles, nullo autem modo dici potest, id quod non audieras crederes si velles.* Cùm igitur Deus exspectet peccatores vt misereatur, non potest dici, quòd deneget ex sua parte aliquid necessarium ad actionem, vt idem ostendit d. 41. S. 6. ad quod respexit August: epist: 107. ad Vitalem. *Quomodo Dominus Deus exspectat voluntates hominum vt praeueniant eum, vt eis det gratias, cùm gratias esse non immeritò agamus de ijs, quibus ei non credentibus. &c. misericordiam prorogauit.* Exprobrat Deus in vacuum suas gratias receptas. Isai. 5. Matth. 21. ad Hebr. 6. immeritò autem id faceret, si à sua parte requisitam ad agendum gratiam non conferret. Vt ostendit idem D. 42. Sect. 1. & reliq.

12. Imò nec sanctitas vnius, alterius peccatum damnaret, si peccans non haberet necessarium ad agendum requisitum, vt videre est apud eundem Sect. 7. Vnde etiam Aug: respondens ad hoc, quòd si peccarunt primi Parentes in natura integra, nobis multò magìs peccandum sit. respondens inquam lib. 3. de libero arb. c. 9. inquit, *Rectè fortaßè quererentur si erroris & libidinis nullus hominum victor existeret. Cùm verò vbiq; sit praesens, qui multis modis per creaturam sibi Domino seruientem, auersum vocet, doceat credentem* &c. *conantem adiuuet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam.* &c. *quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* Addo, ex eo ipso, quia nos praecepta obligāt, colligi potest, nihil nobis sufficiens & necessarium ad operandum, deesse. aliàs praeciperet nobis quod non est in nostra potestate, quod argumentum dilatat Ruiz totâ disp. 43. Ad quod respicit Aug. l. de natura & grat. cap. 69. *eo ipso quòd creditur, Deum iustum & bonum impoßibilia non potuisse praecipere hinc admonemur in facilibus quid agamus, & indifficillibus quid petamus,* adde eiusdem locum

13. in ps. 56. *Neq; imperaret hoc Deus si impossibile iudicaret vt ab homine fieret. si considerans infirmitatem tuā deficis sub praecepto, confortat in exemplo, adest ille qui praebet exemplum, vt praebeat & auxilium.*

Deniq; si ipsi praesciti & praedestinati habent gratiam sufficientem, multò magìs alij. Antecedens autem docet Aug. l. de Praed: & grat. c. 13. *Alios derelinquens ad aequalitatis iudicium reseruauit, nulli tamen agnoscendae veritatis abstulit facultatem.*

Punctum Difficultatis II.

Explicantur Auctoritates in oppositum.

14. I. AVCTORITAS est. ex Sac: Script: quae raró dicit de reprobis & obduratis, & in particulari ad Hebraeos 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati* &c. *& prolapsi sunt renouari ad paenitentiam.*

RESPONDETVR. Illo loco nō plus velle Apost: quàm quod baptisatis non detur renouatio per iteratam baptismi susceptionem. sed & aliter hic & alij loci explicari possunt, quòd Ly impossibile sumatur illic pro valdè difficili, & raró eueni-enti, non autem pro simpliciter impossibili. huius habetur fundamentum in Arist: lib. 1. de Coelo cap. 11. *Impossibile* inquit, *dupliciter dicitur aut enim, quia non verùm est dicere ortum esse posse, aut quia non facilè, nec cito, nec benè oriri potest.* Similia habet S. Th. 1. par. q. 86. ar. 1. ad 2.

II. AVCTORITAS est Aug. in lib: de Correpr: & grat. cap. 11. *Si hoc adiutoriū, vel Angelo, vel homini, quàm primū facti sunt defuisset, quoniā non talis natura facta erát, vt sine Diuino adiutorio possit manere si vellet, nō vtiq; sua culpâ cecidissent, adiutorium*

15. *torium quippè defuißet, sine quo manere non potuißent. nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam poena peccati est.*

RESPONDERI solet. I. Quòd hic locus debeat intelligi de negatione auxilij efficacis. *Haec Responsio.*

NON SATISFACIT. Quia hîc loquitur de adiutorio quod datum Angelis malis, & Primis Parētibus, hoc autem non erat efficax. Rursus: quia agit de auxilio quod si non daretur, sine culpa caderent Angeli & Adam, sed hoc nonnisi fuit sufficiens: quia cum efficaci non cecidissent.

RESPONDET II. Ruiz de Praedest. cap: 45. Sect. 7. Poena Originalis est, quibus deest adiutorium tale, quale non defuit Angelo, & primo homini, videlicet: vt sine vlla difficultate posset perseuerare si vellet. *Haec Responsio.*

16. NON SATISFACIT. Quia de tali hîc auxilio loquitur Aug: quod nisi datum fuisset primo homini, sine culpa cecidisset; hoc autem auxilium non est facilitatiuum praecisè loquendo. Nam quamuis non facilitasset; modò dedisset sufficientes vires ad agendū, non vtendo illo cum culpa cecidisset.

RESPONDERI potest III. Quòd agat hîc quidem August: de auxilio sufficienti, dicitq; illud datum Angelo & Adamo, & si hoc non fuisset datum, cadere illi non fuisset culpa: quia denegatio illius auxilij non fuisset in poenam aliûs antecedentis peccati facta; sed referri deberet in meram voluntatem Dei, consequēter cadere sine illo auxilio non fuisset illi culpa. Sed quamuis nos hoc auxilio careamus: quia negatio illius in originale, & actualia nostra, referri potest, adhuc sine illo cadētes verè peccamus. Hanc responsionem non esse damnandam videtur supponere Pallauic: in votis Cōsultorum apud Montalcium in Censura primae propositionis, si haec censurae non sunt Apocryphae. Sicque

17. docent Henricus, Gregor. Caietan. Rofens. Ruard⁹. Omnes apud Vasq. in 1. p. disp. 97. cap: 2. *Haec Responsio.*

NON SATISFACIT plenè. quia non se expedit distinctè ab hac propositione. An detur auxilium sufficiens, de quo hîc supposito etiam originali.

RESPONDET IV. Suar. lib: 4. de Gratia, cap. 18. n. 16. Quòd scilicet datum sit auxilium primo parenti tale, vt cum illo non tantùm singula peccata, sed etiam omnia collectiuè vitare posset, adeoque etiam perseuerare in gratia, quod etiam probat Suar. Auctoritate August. tunc ergo dederat Deus bonā voluntatem, in ea quippè fecerat illum rectum, dederat adiutorium in quo posset perseuerare si vellet; vt autem vellet in eius reliquit arbitrio. & infrà. quia noluit permanere profectò eius culpa est. si permanere voluisset. In natura autem lapsa, auxilium quod datur ad posse perseuerare non est tale, vt cum illo tantum defacto perseueret, & velit, sed indigemus alia speciali motione Dei, quae quia non datur, poena peccati est. *Haec Responsio.*

18. NON SATISFACIT. Quomodo enim, quamuis non habuisset gratiam ad totam collectionē peccatorum vitandam, sine culpa cecidisset. Cùm nos non habendo gratiam ad omnia vitanda venialia; tamen in singulis, cum culpa cadimus. Deinde nullus textus August. citatur à Suar. qui ostendat loqui Aug. de illo auxilio ad omnia vitanda peccata. Denique perseuerasset quidem Adam in gratia sicut & posteri, si non peccasset primo peccato, sed quòd alio non esset peccaturus, licet delendo postea illud, de hoc non constat. Denique cum incepisset Suar: loqui de collectione peccatorum, prolabitur ad perseuerantiam, quae duo longè diuersa sunt.

RESPONDERI tandem potest V. Quòd August. affirmet non omnibus semper dari ilxauiū proximè

19. mè ſufficiens, ſed interdum negari in pœnam peccati, cùm tamen proximè ſufficiens habuerit Adam, quo ſi caruiſſet, ſine culpa cecidiſſet: quia ſubtractio illius auxilij, non potuiſſet reduci in vllam antecedẽtem culpam, nec eſt abſurdum dicere quòd interdum non datur auxilium proximè ſufficiens. Vnde etiam Jnnoc: non quomodocunque dicit poſſe ſecũdùm præſentes, quas habent homines, vires (hoc eſt proximè) ſeruare præcepta, ſed iuſtos, eoſque non quomodocunque acceptos ſed volentes & conantes; ſed inde non ſequitur non dari vſquam auxilium proximè ſufficiens condiſtinctum efficaci, cùm illud dari, alia loca Auguſt. Jnnocentijque Decretum euincat. Janſeniani autem negant vſquam dari tale auxilium.

Eſſet & alia via ſatisfaciendi eidẽ Auctoritati. toto cap: 10. lib. citat: docet Auguſt. quòd in ea rectitudine in qua factus eſt homo, ſine vitio

20. fuit, eratq; in illius arbitrio ſtatum illum retinere. Subdit cap. 11. Ergo Adam non habuit gratiam? imò verò magnam ſed diſparem. Videndum ergò erit qualem gratiam habuerit Adam, ſaluando duo. Inprimis: quòd ſi illam non habuiſſet, non vtique ſuâ culpâ cecidiſſet. Deinde ſaluando, quòd nos hoc adiutorio in pœnã careamus. Inprimis habuit gratiam Adam, quam non ſuis meritis compararat nec acceperat in præmium. hæc prima eſt qualitas gratiæ Adami memorata ibidem ab Auguſt. Deinde habuit gratiam non liberatiuam à malo, quia nullum malum præſupponebatur in Adamo. Denique habuit gratiam ſine rixa aduerſus ſeipſum, lætioremque hanc gratiam. ſi his gratijs caruiſſet ſine culpa cecidiſſet, quæ enim eſſet culpa illi caruiſſe primâ gratiâ? quæ culpa caruiſſe gratiâ liberatiuâ? quæ eſt culpa, non habere gratiam concupiſcentiæ victricem? cùm concupiſcentiã caruerit. & tamen nos in pœnam

21. peccati caremus hâc gratiâ. carent primâ infantes, ſcilicet gratia ſine meritis, dum non baptiſati moriuntur, idque in pœnam originalis. aliquibus in pœnam peccatorum non datur gratia liberatiua à peccato. multis in pœnam peccati, non datur gratia victrix rixæ, de qua Aug.

III. AVCTORITAS eſt Auguſt. ex q. 2. ad Simpl: *Ad alios vocatio quidem peruenit, ſed quia talis fuit, quâ moueri non poſſent, vocati quidem dici potuerunt, ſed non electi.*

RESPONDETVR. Ly non poſſent. non excludit abſolutum poſſe conuerti, ſed oſtendit vel difficultatem, vel ſuppoſitionem malæ voluntatis. quo etiam modo debet explicari locus ex Lib. de Prædeſt. SS. cap: 6. Vnde quando etiam ibidem dicitur, Deum ſuo iudicio aliquos non docere, intelligẽdum eſt, non docere efficaciter. quando autem ibidem cap: 8. dicit. Non in hominum eſſe poteſtate ſed in Dei, vt habeant poteſtatem filios Dei fieri,

22. id oſtendit gratiam eſſe in poteſtate conferentis Dei, ſed non negat Deũ hac poteſtate vti, etiamſi non ſequatur effectus v. g. conuerſionis. quãdo autem cap: 14. ibidem docet. quòd aliquibus non tantum datum non ſit vt crederent, ſed etiam non eſſe datum vnde crederent, reprobiſque non adhiberi ea dicta & facta, quæ poſſent credere ſi audirẽt. ly illud *vnde* accipiendum erit de vnde auxilij efficacis, maioriſque in ratione Doni.

IV. AVCTORITAS eſt ex Lib. expoſit. quarundam propoſitionũ epiſt. ad Rom: Prop. 62. *Non ergo hoc illi* (ſupple Pharaoni) *imputatur quòd tunc non obtemperarit, quandoquidem obdurato corde obtemperare, non poterat. Sed quia dignum ſe præbuit cui cor obduraretur priori infidelitate.* quam propoſitionem non retractauit Auguſt: licet retractarit plures ex eodem libro.

RESPONDETVR. In dicta Auctoritate. duo eſſe difficilia. Inprimis. quia dicitur illi non imputari quòd non

23. non obtemperarit. Ergo per nos non debuit habere gratiam ſufficientem: quia per nos qui illam non haberet non peccaret malè agendo. Deinde quia dicitur in dicta Auctoritate, quòd Pharao non potuerit obtemperare. Quòd attinet ad ſecundam propoſitionẽ. ly illud non poterat. poteſt accipi ex ſuppoſitione conſequenti, & ſecundùm præſcientiam, vt ordinariè loquuntur noſtri. Deſumitur hæc reſponſio ex ipſomet Auguſt: tr. 53. in Ioann. vbi explicans, quare non potuerint credere Iudæi, ſic reſpondet. *quare autem non poterant*, inquit, *ſi à me quæratur, citò reſpondeo: quia nolebant.* Ad illud autem primũ quod attinet. eſt quidem verum, quòd deſtitutus ſufficienti gratia non peccet, ſed non ad hoc hîc attendendum, ſed attenditur quòd hic, qui in ſua obduratione non habet gratiam efficacem, illam non habendo non peccet, ſed peccat illo actu in cuius pœnam denegata eſt illi efficax gratia.

24. colligitur hæc mens Auguſt: ex alijs locis quæ recitat Ruiz de Prædeſt. d. 45. S. 7. Hinc etiam in lib: 83. quæſt. dicit Aug: Pharaonem noluiſſe conuerti, & non dicit, non potuiſſe. Vnde loco citato in Joann: ſic loquitur Aug. *Non poterant*, inquit, *credere, non quia mutari in meliùs homines non poſſunt, ſed quamdiu talia ſapiunt* (ex ſuppoſitione ſcilicet diſſenſûs) *non poſſunt credere.* Ad quod attendẽs docet Suar. quòd ſcilicet: quia in ſenſu compoſito cum diſſenſu non obtemperet aliquis, non imputatur illi ad culpam, ſed imputari illi ad culpam, quòd poſuerit ſenſum compoſitum. Poſſet etiam æquiualenter hunc locum Auguſt. retractaſſe. Nam Serm: 68. de Temp: confutat Doctrinam eorum, qui dicunt Pharaonem non peccaſſe.

V. AUCTORITAS eſt. ex pluribus locis Auguſt: & plurium Conciliorum. Ubi dicitur Deum neminem deſerere niſi ipſe priùs deſeratur. quæ deſertio non eſt intelligenda de auxilio efficaci. Ratio:

25. quia de facto Deus deſeruit aliquos, v. g. Angelos malos & Adamum gratiâ efficaci. antequam ipſum deſeruiſſent. Neque enim ad primum peccatum præſupponebatur aliud peccatum. Ergo deſerit Deus, etiã auxilium ſufficiens non conferẽdo.

RESPONDETVR. Hũc locum poſſe accipi de gratia habituali quæ non aufertur ante peccatum. Poteſt etiam accipi de gratia actuali, quia ſcilicet, nulli negat gratiam ſuam concomitantem, niſi ſtet per malitiam ipſius hominis nolentis operari: paratus eſt enim Deus ad illam dandam ſi conſentire velit. Quando autem alicubi negat Aug: quòd Deus omnes homines etiam à parte ſua voluerit ſaluare, , intelligendus eſt quòd non voluerit omnes â parte ſua eodem modo ſaluare, quia non omnes efficaciter. nec à parte ſua Deus ſelegit auxilium, cùm ſelectio illis ad Deum ſpectet.

VI. AVCTORITAS eſt, ex Epiſt. 106. ad Vitalum col. 6. vbi cùm di-

26. xiſſet: Scimus maioribus ad ſingulos actus dari gratiam, ſubdit, *Scimus eis quibus non datur* iuſto iudicio Dei non dari: qui locus accipiendus de gratia ſufficienti: quia etiam maioribus non ad ſingulos actus datur gratia efficax.

RESPONDETVR. Videri has duas propoſitiones cõtradictorias. quia ſi maioribus ad ſingulos actus datur, Ergo non denegatur. Hinc in priori propoſitione loquitur Auguſt. de gratia ſufficienti, quæ eſt indifferens ad ſufficientem proximè & remote; in poſteriori autem loquitur vel de gratia efficaci, vel de gratia proximè ſufficienti.

VII. AVCTORITAS ex Lib: 1. Retract: cap: 15. *Qui verò* inquit *cogenti cupiditati bonâ voluntate reſiſtere non poteſt, ideo facit contra præcepta iuſtitiæ, cùm hoc ita pecatum eſt, vt ſit etiam pœna peccati;* vbi Auguſt: agnoſcit non poſſe reſiſti cupiditati.

RESPONDETVR. Cùm dicat Auguſt. non ſolùm illic eſſe pœnam pecca-

27\. peccati, sed etiam esse peccatum. debet intelligi dari auxilium sufficiẽs. ly ergo illud non potest. vel intelligitur de non potest facilè, vel non potest proximè, vel ex suppositione dissensûs.

Punctum Difficultatis III.

Ad quid detur Gratia sufficiens?

COmmunis est persuasio Thomistarum, gratiam sufficientem dari quidem ad posse agere, sed non dari ad agere actu. In præsenti concedendum est, quòd si detur gratia nonnisi remotè sufficiẽs ea hoc ipso non possit agere proximè actu. hoc ipso enim non esset posse remotum. Sed quòd gratia sufficiens proximè detur non tantùm ad posse agere, sed etiam ad agere actu, de hoc in præsenti discurrendum.

28\. DICENDUM est. *Gratiam sufficientem dari etiam ad posse agere actu.*

PROBATVR I. Auctoritate Trident: quam proponit Suar: l. 4. cap: 7. quem consule. accedit Auctoritas Catechismi Romani, in expositione Orationis Dominicæ ad verba Dimitte nobis. *Nemini* inquit, *dubium esse potest, quin illo auctore in nostra potestate sit, nobis Dei gratiam cõciliare.* Vbi non dicit posse conciliare; sed conciliare quõd actum importat.

PROBATVR II. Varijs Auctoritatibus PP.

I. Sit Augustin. Libr. 1. ad Simplic: q. 2. *Noluit ergo Esau & non cucurrit, sed et si voluisset & cucurrisset. Dei adiutorio peruenisset,* vbi vt vides, *non cucurrit* actuale refert August: in noluisse illius, & non in defectũ posse actu currere.

II. Est Fulgentij quam recitat Ruiz, de Prædestinat. d. 39. S. 2. ex epist: 7. ad Venantium. *Multus est ad ignoscendum, in quo multo nihil de(st in quo est omnipotens misericordia, & omnipotentia misericors est,* 29. deesset autem illud posse operari actu.

III. AVCTORITAS est Cyrilli, Lib: 1. in Isai: vbi ad illa verba, quid est quod debui facere vltrà Vineæ meæ, dicit: *Si nullius rei indigam fecerim, profectò neq; alicuius auixlij omninò necessarij.* Certè autem deesset auxilium omninò necessarium, si non daretur id, quòd possit agere actu.

PROBATVR III. Quia. si gratia sufficiens (supple proximè) esset ad posse agere, & non esset ad posse agere actu, & esset ad posse agere, vt supponitur, & non esset ad posse agere, vt probatur: quia posse agere est posse actum, seu actionem: agere enim infinitiuum, & actio seu actus pro eodem sumuntur. Si autem illud auxilium est ad posse agere. Ergo & ad posse agere actionem, seu actu, hæc enim verbis differunt: Nam quamuis posse actionẽ, & agere actu, non sint idem, tamen posse actionem, & posse agere actu idem est: quia actio semper est esse 30. actu actuale. hinc posse actionem erit posse agere actu.

Idem medius terminus sic aliter proponitur. Posse agere nectit secum essentialiter posse actu agere. Ergo si gratia sufficiens datur ad posse agere, hoc ipso datur ad posse agere actu. Antecedens probatur. Tum quia. Potentia Visiua, audititua, & aliæ innectunt secum essentialiter posse actuale visionis, auditionis, &c. Vnde etiam, quia visiua non habet posse actuale auditionis, rectè infertur à posteriori, nec habere posse auditionis, idque ex nexu inter hæc duo posse agere, & posse actu agere. Tum quia. Potentia quæ essentialiter non potest agere actu, non est potentia ad agere: ex nullo enim capite potest dici posse agere, si implicat vt agat actu: quid enim potest; si implicat vt illud faciat: quia illud ly implicat, supponit pro ly non potest. Vnde si implicat illud agere actu quod potest facere, hoc ipso non potest facere quod potest

31\. facere; quæ duo sunt implicatoria, potest enim agere vt supponitur, non potest autem agere, quia implicat vt agat. Nam Ly implicat supponit pro non potest. Neq; valet si dicas, quòd illi gratiæ, quæ est ad posse agere, licet non ad posse agere actu, quòd inquam illi gratiæ non sit impossibile agere, sed tantùm sit impossibile agere actu. Non inquã valet. Quia si illi est impossibile agere actu, est impossibile agere, cùm non agatur nisi actu. Sicut si impossibilis est alicui visio, impossibile etiam est videre, cùm illud videre, visione exerceatur. Tum quia. implicat vt illud posse agere non dicat ordinem transcendentalem ad aliquid in linea posse agere. Sicut intellectus dicit ordinem transcendentalem ad intellectiones, voluntas ad volitionem. Si autem gratia sufficiens daretur nonnisi ad posse agere, ad quid rogo diceret ordinem transcendentalem? non ad effectum; seu actionem: quia hæc illi implicant, nihil autem aliud ostẽ-

32\. di potest. Neque valet dicere. quòd gratia sufficiẽs detur quidem non tantùm ad posse agere, sed & ad posse agere actu, licet non detur ad agere actu: quia hoc ipso nostrã sententiam tenebis: non enim iam defectum actionis reijcere poteris in ipsam gratiam, sed in malitiam creaturæ.

Tum quia. nihil potest constitui sibi opposito: hoc ipso enim non esset hoc quod est, si sibi opposito seu eo quod non est constitueretur. Ergo nec posse agere constituitur sibi opposito. Sed ipsi posse agere, est oppositum non posse agere. sunt enim hi contradictorij termini. Ergo etiam ipsi posse agere, est oppositum non posse agere actu, quod ipsum probatur. Quia in re non posse agere actu, & non posse agere sunt idem, sicut in re idem sunt, non posse existere actuali existentia, & non posse existere. Sicut enim existere exercetur actuali existentia, ita & agere actuali actu. quia ipsum posse agere inuoluit actum.

33\. OBIICITVR I. Si gratia sufficiens, non tantùm daret posse agere, sed posse agere actu, nullo distingueretur à gratia efficaci.

RESPONDETVR. Illam fore distinguendam non quidem in ratione entis, sed in ratione doni, distinguenturque non ratione posse agere actu, quod importat rationẽ virium, sed ratione connotatæ, vel non connotatæ operationis.

OBIICITVR II. Ad operandũ non solum est necessarium auxilium præueniens, sed etiam cooperans. Sed gratia sufficiens excludit cooperantem. Ergo non adfert omnia necessaria ad operandum.

RESPONDETVR. Dupliciter posse nos spectare auxilium cooperans, in actu primo, & in actu secundo. In actu primo spectatum est auxilium præparatum à volũtate Dei, si homo velit operari. Sic sumptum auxilium cooperãs est necessarium, habeturque in omni auxilio sufficiẽti. in actu autem secundo auxilium

34\. cooperans, est actualis exhibitio illius auxilij, & sic tale auxilium non datur quiden sine ipsa actuali operatione, quam non habet sufficiens, sed etiam non est ad agendum necessarium: quia non distinguitur ab ipsa actione causæ secundæ, quæ ad se ipsam per modum principij non est necessaria. Consule de hoc Suarez Lib: 4. de Aux: cap: 4. n. 12.

OBIICITVR III, Auxilium efficax importat operationem; quæ ipsa operatio est gratia. ex qua propositione duo sequuntur. Inprimis: quòd in auxilio sufficienti non reperiatur aliqua gratia, quæ reperitur in efficaci: Deinde: quòd illa non detur ad operari actu: quia dari illam ad operari actu, est dari cum illa gratiam illam operationis.

RESPONDETVR. Quòd operatio ipsa gratiosa sit quidem gratia. Vnde etiam ipsam actualem Beatitudinem appellat August: alicubi gratiam, sed non est gratia sumpta pro viribus operandi, sed gratia sumpta pro dono, & quasi effectu

35. fectu virium operandi. Vnde non reperitur quidem in auxilio efficaci aliqua gratia sumpta pro ratione virium, quæ saltem in actu primo proximo non habeatur in sufficienti proxima gratia, licet reperiatur aliqua gratia in ipsomet efficaci adiutorio, sed sumpta pro dono aliquo gratuito, & effectu virium.

DIFFICVLTAS II.

Quid velit illud Principium. Facienti quod in se est, DEVS non denegat gratiam.

INter fundamenta quare detur gratia sufficiens vsurpari solet illud Axioma: facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam. Ripalda disp: 20. ponit 8. diuersos sensus prædicti proloquij. attingemus specialiores.

EXPLICANT I. Aliqui; facienti quod in se est ex viribus naturæ

36. Deus non denegat gratiam supernaturalem. Et isti operibus ex solis viribus naturæ factis tribuunt meritum de congruo, aut vim dispositiuam. & quidem quòd habeant rationem meriti de congruo docuit Durandus. Gabr. referens pro se Occham. & Scot: his adde Almain. Maiorem. Jauell. Turrecrem. Cumerar: & S. Th: in 2. dist: 28. q. 1. a. 1. Sed dicitur retractasse 1. 2dæ. q. 109. a. 6. quanquam Noster Vasq. vbique dicit contrarium fuisse S. Thomam huic explicationi. Quòd prædicta opera remotè nonnisi disponant ad iustificationẽ, eò quòd proximè mereantur nonnisi auxilia actualia supernaturalia, ita docuit Driedo, Becanus, Henricus, Conradus, Viguerius, Gerson: Alens. Sotus, Caiet: quos recitat in particulari Ripalda disp. 16. S. 1. his accessit suo modo Lessius de Auxil: append. ad cap: 10. & Arriaga in MS. vt se refert hîc disp. 41. n. 14. *Hæc Explicatio*.

NON SATISFACIT. Tum quia dicit Trident: Sess: 6. de Iustif. c. 5. declarat præterea (supple sancta Synodus) ipsius iustificationis exordium in adultis, à Dei per Christum IESUM præueniente gratia sumendum esse, hoc est ab eius vocatione, quâ nullis existentibus eorum meritis vocantur. Per oppositos autem vocantur existentibus meritis virium naturæ. Similia habet Can: 3. reuocatque se ibidem in marg: ad Arausic. 2. Tum quia.

37. August. Lib: de Gratia Christi c. 22. sic ait: Gratiam Dei sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, vt omninò nihil boni sine illa, quod ad pietatem attinet veramque iustitiã fieri posse non dubitet. Et tamen per oppositos, viribus naturæ id fieri posse dicitur, quod pertinet ad pietatem, & collationem gratiæ supernaturalis. Similia habet Libr: de Bono Perseu: c. 13. Satis dilucide ostenditur, inquit, inchoãdi gratiam Dei, non secundùm merita nostra dari, sed donari secundùm ipsius secretissimam, eandemque iustissimam, beneficentissimam, sapientissimam voluntatem. Similia habet Serm: 15. de verb: Ap. cap. 2.

38. Gratia præcessit meritum tuum; non gratia ex merito, sed meritum ex gratia. Tum quia. Damnatus est error Semi-Pelagianorum, qui dicebant, quòd secundùm merita naturalia iustificatio nobis tribuatur, dicebantque iustificationis initium esse ex nobis, bona scilicet naturalia ponentibus. quorum intuitu det nobis Deus supernaturalia. Hanc nihilominus sententiam ab hoc errore excusat Medina, Suar. lib: 3. de Aug: c. 2. n. 6. Tann: disp: 6. q. 3. n. 221. Nihilominus quidquid sit de Censura, argui contra illam potest. Concedamus enim quod Semi-Pelagiani negarint omnia auxilia supernaturalia, quæ antecedãt liberi arbitrij vsum. Sed an non in hoc etiam errarunt, quòd dixerint intuitu meritorum naturalium dari gratiam; naturamque esse inchoatiuam iustificationis? Quod

39. Quod autem etiam hoc sensu damnati fuerint, colligitur ex epist. 91. in Aug. Vnde est illa longa Arausicani Can: 6. Enumeratio. Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderãtibus conãtibus, laborantibus, vigilãtibus, studẽtibus, petentibus, quærẽtibus, pulsantibus nobis misericordiã dicit cõferri, non autẽ Diuinitùs, vt credamus, velimus, vel hæc omnia sicut oportet agere valeamus &c. aut humilitati, aut obediẽtiæ humanæ subiũgit gratiæ adiutorium, resistit Apostolo dicenti: quid habes quod non accepisti?

EXPLICANT II. Alij; facienti quod in se est ex virib⁹ gratię supernaturalis, Deus non denegat vlteriora auxilia supernaturalia. Hanc explicationẽ tuetur post alios Tann: de grat. d. 6. q. 3. n. 216. *Hæc Explicatio*. Si accipiatur obiectũ Doctrinæ, vera est, indubiè enim Deus dat auxilia vlteriora supernaturalia, operantib⁹ benè supernaruralirer. Sed Nego dicti proloquij hunc esse sensum.

40. RATIO. Tum quia. Dubitatum semper de sensu illius proloquij; & non dubitatum vnquam de obiecto Doctrinæ adlato. Tum quia. Vt aduertit Ripalda d. 20. n. 1. non dicitur, facienti quod in se est Deum conferre gratiam, vt illam confert omnibus benè vtentibus supernaturalibus donis. Sed dicitur Deum non negare gratiam, quæ significatio videtur minor, & extenuatiua. Ergo sensus illius Axiomatis debet ostendere nexum extenuatiuum cum gratia. Tum quia. Si foret persuasio Doctorum de tali sensu, frustra esset recursus, à tot Auctoribus factus ad aliquid naturale.

EXPLICAT III. Ripalda. Quotiescunque homo agit quod sibi datum est, vt actum virtutis naturalis efficiat, iam adest antecedẽter Deus, cum gratia supernaturali, vt vel eum actum intrinsecè naturalem, extrinsecè supernaturalem, ac subinde salutarem edat. vel simul cum actu intrinsecè naturali, alium eiusdem virtutis, intrinsecè supernaturalem eliciat circa idem obiectum formale. *Hæc Explicatio*.

41. NON SATISFACIT. Tum quia. Non conuincit illud, quòd anteceedẽter ad actũ naturalem detur gratia supernaturalis: & esset enim ille actus naturalis vt supponitur, & non esset quia proficisceretur, à principio supernaturali. Et sicut principiũ naturale connaturaliter, vt supponitur non elicit actũ supernaturalẽ, ita nec principiũ supernaturale cõnaturaliter elicit actũ naturalẽ. fundatur hoc vlteriùs in hoc principio: quia vnaquæque potentia determinat sibi certam speciem actuum. Quæ ratio probat hunc actum non extrinsecè, sed intrinsecè debere esse supernaturalem. Tum quia. Si dicti Axiomatis esset hic sensus; Deus antecedenter ad actum naturalem dat gratiam supernaturalem; tunc non esset verum, facienti quod in se est, Deum non denegare gratiam: Iam enim antecedenter ad actum daret illam gratiam. & tamen hoc quod dicitur non denegari, importat formalitatem subsequentis. Tum quia.

42. Si verum esset, quòd dum agitur actus supernaturalis, conferat Deus auxilium supernaturale, vt circa idem obiectum eliciatur actus supernaturalis, possemus esse securi de nostra iustificatione, quod est contra Paulum & Trident. Sequela autem probatur. quia de fide est, habentem actum supernaturalem amoris, iustificari infusione gratiæ, cum qua non stat peccatum. Ergo cùm eliciendo actum naturalem, v. g. amoris semper eliciamus actũ supernaturalem itidem amoris, eliciemus id quod trahit secum infusionem gratiæ, adeoque certi erimus de nostra iustificatione. Deinde ponamus quòd aliquis nonnisi actum naturalem velit facere, quomodo debebitur illi simul gratia supernaturalis. Sed posito quòd etiã vellet actum supernaturalem facere, inquirendum veniet de isto velle quale esse debeat? Si naturale, redeunt Argumenta contra primam

ex-

43\. explicationem adlata, ſi ſupernaturale redeunt argumenta facta contra ſecundam explicationem.

Sed accedamus ad explicationes, quæ teneri poſſunt.

I. EXPLICATIO eſt. Quam habet Herize. 1. p. d. 27. cap: vlt. Ea ſic proponi poteſt.

Diſtincta ſunt hæc: facienti quod in ſe viribus naturæ, datur gratia ſupernaturalis. Et, quia facit aliquis quod in ſe eſt viribus naturæ, ideò illi datur gratia ſupernaturalis. Hæc ſecunda Propoſitio eſt falſa, & formalis Semi-Pelagian. Prior autem propoſitio vera eſt. ſenſumq́ue dicti Axiomatis facere poteſt. Inter illas autem duas propoſitiones hæc differentia eſt. quòd in priori non ſignificatur niſi mera cõcomitãtia, aut potiùs ex præſuppoſitione ſequela gratiæ ſupernaturalis poſt actiones naturales. In poſteriori autem ſignificatur, nexûs cauſalitas, illatio poſitionis gratiæ ex antecedentia meritorum naturalium.

44\. Vnde vlteriùs concomitantia illa gratiæ ſupernaturalis ad actiones naturales licet non ſupponat quòd illæ actiones ponant aliquid morale ad illam concomitantiam, ſupponit tamen aliquid poni phyſicè ad cuius poſitionem ſequitur collatio gratiæ ſupernaturalis. & ſicut v. g. poſitio naturæ rationalis eſt aliquid præſuppoſitum phyſicè ad infuſionem gratiæ, neq́ue enim illa nata eſt ad infundi brutis, nihilominus præſuppoſitio illa naturæ rationalis non confert quidquam morale ad infuſionem illã gratiæ, ita etiam actus illi ponunt præſuppoſitionem phyſicam, non moralem.

DICES I. cum Ripalda. Gratia antecedere debet conatum etiam naturalem. Ergo non debet eſſe nonniſi concomitans.

RESPONDETVR. Si ſit res de gratia cum addito & ordinis naturalis, verum eſt Antecedens. Si autem procedat de gratia ſupernaturali, falſum eſt Vniuerſaliter.

45\. DICES II. Non poteſt probari quòd actus naturalis phyſicè conferat, vt detur gratia ſupernaturalis niſi ſimul conferat moraliter. Certè enim exiſtẽtia actus naturalis conferre non poteſt ad id niſi vt præuiſa. vt præuiſa autem non poteſt conferre niſi aliqua ratione, aut ex natura rei, aut ex lege Dei præuiſio moueat ad collationem gratiæ.

RESPONDETVR. Probat multum Argumentum. quia probat naturam rationalem, quæ præſupponitur infuſioni gratiæ mouere ad collationem gratiæ, probat item quòd merita conditionata, quæ præuidentur per omnes noſtros ante prædeſtinationem ſint motiua prædeſtinationis. Deinde Concedo illorum actuum exiſtentiam cõferre ad infuſionem gratiæ vt præuiſam, hoc tamen quod eſt præuideri non eſt neceſſe præuideri, vt motiuũ dandi, ſed præuideri, vt aliquid antecedens & præuium ad dationem.

46\. DICES III. cum eodem. Ex vi huius explicationis non conceditur facienti quod in ſe eſt gratia efficax, ſed ſufficiẽs, quod tamẽ dici non poteſt. Nam ſufficiẽtẽ æquè habet qui non agit quód in ſe eſt, ac qui agit.

RESPONDETVR. Facienti quod in ſe eſt, quocumq́ue tandem ſenſu Catholico, confertur quidẽ interdum gratia efficax, ſed cur non cõferetur etiã ſufficiens, quod enim fundamentum huius Aſſertionis. Dici etiam poteſt, facienti quod in ſe eſt conferri gratiam ſufficientem, etiam proximè, licet non facienti quod in ſe eſt gratia, conferatur remote tantùm ſufficiens, ordinariè loquendo, ita tamen vt Axioma prædictum non liget Deo manus, quominùs extraordinariâ miſericordiâ ſuâ vtatur. Ad eum modum quo per oppoſitos etiam datur non faciẽtibus quod in ſe eſt, interdum gratia etiã efficax. ex eo, quia illud axioma non arctat miſericordiam Dei, licet ad eam conſequendam viâ ordinariâ ſit facere quod

47\. quod in ſe eſt. Quod autem hîc ſit res non tantùm de efficaci ſed etiam ſufficienti gratia innuit, Suar. Lib. de grat: 4. cap: 5. n. 35.

EXPLICARI poteſt II. dictum Axioma cum Suar: hîc lib: 4. cap: 15 n. 38. Quòd ſcilicet non ponens impedimenta gratiæ per peccatum, adeoq́ue faciens quod in ſe eſt, negatiuè id intelligendo, hoc eſt non ponendo obicem gratiæ, tunc Deus illi infundit gratiam ſupernaturalem, homo enim actibus naturalibus licèt non poſſit gratiam mereri, poteſt illam tamen impedire, per ſuos actus naturales malos, ideoq́ue quando illâ caret, illi imputatur, quia illam impediuit. Hocq́ue indicauit S. Th: 3. cont. Gent: c. 159. illi ſoli gratiâ priuantur, inquit, qui in ſeipſis gratiæ impedimentum præſtant. Hoc ipſum ſic vlteriùs Exponitur. Duplicia in nobis opera ſunt. quædam quibus benè agimus, & alia quibus non male agimus, & ita ſi demus eleemoſynam

48\. benè agimus, ſi autem non accipiamus quidquam pauperi, non operamur malè. quia tamen qui operatur benè, hoc ipſo non operatur malè. & quia non operans male, cùm non detur pura omiſſio, hoc ipſo agat, fit, vt hæ duæ formalitates benè agere & non malè operari inter ſe innectantur. Porro hoc ipsũ agere benè, & nõ male operari, cùm poſſit ad alios, & alios fines dirigi, poteſt etiã dirigi ad cõſecutionẽ gratię ſupernaturalis, tanquam finem. ſiue illa ſufficiens ſiue efficax ſit. Quæ ipſa directio ad illum finem. Dupliciter adhuc poteſt fieri, vel per poſitiuum aliquem influxum, vel per merum Non impedire. Illud operari benè naturaliter, vel illud malè non operari, non poſſunt in finem collationis gratiæ dirigi, tanquam aliquid poſitiuè influens: quia hoc eſſet fauere Semi-Pelagianis. Quia tamen verũ eſt eum, qui malè non operatur, impedimẽtũ non ponere. quis enim bonũ impedit, benè agendo? fit vt illa opera habeant

49\. ſe per modum non impedientis, & per modum auferentis obicem.

Duorum horum diſtinctio habet fundamentum in multis, tam phyſicis quàm moralibus inſtantijs. Et ita v. g. calor confert ad ignitionem poſitiuè, non habere autem multos humores ſiccandos eſt remouere prohibens, & Negatiuè concurrere. Quando itaq; aliquis non ponit malum uſum ſui arbitrij, qui eſt naturalis, is non ponit impedimentum quod auferri deberet, per collationem auxilij. Quod autem in oppoſitum adfertur ſequi ex hac explicatione, faciẽti etiam actus indifferentes, vel actus merè externos, non denegandam gratiam, id non conuincit. Negamus enim dari vllos actus in indiuiduo indifferentes. Negamus dari vlla præcepta quæ ſaltem ex Conſequenti non inferant præceptum alicuius actus interni. Conceſſo autem quod etiam actionibus indifferenter elicitis non ponatur obex gratiæ, inde non ſequetur, quòd ipſa non de-

50\. negatio gratiæ æqualiter reſpiciat actiones indifferentes: proximiùs enim reſpicit nolle operari male, & operari benè, ad eum modum, quo ſi lignum ſit album, non eſt poſitio impedimẽti ne igneſcat, eſt tamen remotio proximior impedimẽti, quòd non ſit humidum. ita proximior eſt remotio impedimenti, non ponere vſum malum arbitrij, quàm exercere actiones indifferentes.

EXPLICARI poteſt III. Aliquãtulum immutando ea quæ ſuperiùs ex Ripalda adlata. Facienti quod in ſe eſt, v. g. vrgente præcepto vel commoditate confeſſionis, DEUS non denegat gratiam ſuam ſupernaturalem, vt eliciat actum doloris ſupernaturalẽ, idq́; hoc ſenſu. Sicut in ordine naturali, DEus prout eſt cauſa prima naturalis non denegat ſuũ concurſum, cùm incumbit, vel occurrit hîc & nunc operari creaturã; ita vt nonniſi ex particulari aliqua ratione, & miraculosè agens DEUS deneget concurſum naturalem; ita & in-

51. & in ordine supernaturali DEUS tanquam causa prima supernaturalis non denegat suum concursum proximè, nisi accedat ratio aliqua particularis, v. g. pœna peccati. quia autem non constat homini, de illis inuisibilibus, & indiscernibilibus actibus: neque enim possumus in nobis actum naturalem, à supernaturali, experiẽdo discernere possumusq́. cogitare an non DEUS sit visus hâc suâ particulari ratione; fit vt sperare possimus, non credere quòd actum supernaturalem ex gratia profectum habeamus, ipsamque gratiam sanctificantem. Si autem deneget nobis hãc gratiã, non operabitur adhuc miraculosè: quia operabitur ad exigentiam peccati, & suæ offensæ, in ordine autem physico miraculosè operaretur, si non ad exigentiam causæ, vel contra illam operaretur.

DIFFICULTAS III.

52. *Quibusnam detur Gratia sufficiens?*

Fusiùs ab alijs dicta in compendium redigendo.

ASSERO I. *Gratiam sufficientem dari omnibus.*

RATIO. Tum quia. DEUS vult omnes saluos fieri, quod non posset verificari si media, illis ad salutem non præuideret, pendentia nonnisi à sua manu: Nam volens finem debet velle & media, si illa ita sint nonnisi in manu volentis finem, ac est in manu eius volitio finis. Porrò hæc media sunt Gratiæ, quæ solæ sunt proportionatæ fini salutis nostræ & visionis Beatæ. Cùmque non præuideantur gratiæ efficaces omnibus, saltem prouideri debent sufficientes. Tum quia. Ioan: 1. dicitur: Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ergo si non illuminat omnes efficaciter, saltem illuminat omnes sufficienter. Tum quia. Definitum est, & antè & nunc contra Iansenistas, Christũ pro omnibus esse mortuum **53.** quod fundatur in 1. Joã: ipse est propitiatio nostra pro peccatis nostris, non solũ autẽ pro nostris, sed & pro totius mundi. & 2. ad Cor: 5. Pro omnibus mortuus est Christus. Eòq; seruit & illa comparatio, quòd sicut in Adam omnes mortui sunt, sic in Christo omnes viuificentur. Et quæ in oppositum adferuntur hoc solùm volunt, quòd Christus noluerit in ordine ad dandas omnibus gratias efficaces offerre mortẽ suam, quomodo autem mortuus esset pro omnibus, & non omnibus effectus mortis illius per gratias & media offerretur saltem sufficientia.

ASSERO II. *Dari gratiam sufficientem omnibus Barbaris*, ad quos nulla peruenit fama supernaturaliũ, de quo integerrimam disp. ponit Ruiz de Prædest: 46.

RATIO. Tum quia. expresse dicit Apost. ad Rom: 1. *Quod notum est DEI, manifestum est illis: DEUS enim illis manifestauit*, refertque Paulus illam manifestationem in visibilia mundi, **54.** in quibus inuisibilia DEI intellectu conspiciuntur. Subdit. *ita vt sint inexcusabiles*. quomodo autem inexcusabiles essent, si nulla illis gratia sufficiens offerretur. Tum quia. Præter alia loca August. quæ refert Ruiz d. 39. S. 4. ita habet lib: de spir: & lit: c. 33. *Vult Deus omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen, vt eis adimat liberum arbitrium, quo vel benè vel malè vtentes iustissimè iudicentur, quòd cum sit, infideles quidem contra voluntatem DEI faciunt, cùm eius Euangelio non credunt.* Tum quia. Ita expressè docet S. Th: in 3. dist. 22. q. 2. a. 1. ad 2. Nec sibi aliàs contradicit. quia hoc loco solùm vult quòd non detur omnibus proximè sufficiens auxilium.

Hoc assertum restringit sic Arriaga d. 31. n. 13. vt dicat probabilissimum esse multos ex Gentilibus nunquam habuisse immediatam potentiam ad conuersionem, consequenter nec immediata auxilia ad il-

55. ad illam. Ratio. quia sæpè non dubitarunt totã vitã suã de fide, vel dubium fuit leuissimum, & non inducens obligationem interrogandi, denique quia occasionem non habuerunt; & esto habuissent, si tamẽ defacto non venêre ad instructionem, non habuêre potentiã immediatam, sed tota illa in terminis potentiæ mediatæ, & remotæ mansit. Vt autem potuerint saluari, inquit illi, sufficit potentia saltem remota.

NOTO. Ad soluendas Obiectiones. Quòd quamuis dicatur Act: 14. DEUM in præteritis generationibus dimisisse gentes ingredi vias suas, hoc dimittere non significat desertionem à gratia, sed non præuentionem à gratia efficaci. indicatque DEUM permisisse Idololatriam. quo etiam accipi debet locus ex Act: 16. quando autem ibidem Act: 16. dicũtur prohibiti Paulus & Thimoth: à Spiritu S. non loqui Verbum DEI in Asia, non inde sequitur, quòd a- **56.** lijs medijs sufficientia illis auxilia non sint exhibita. Multa etiam loca quã Aug: quã scripturæ explicari debent de negatione auxilij efficacis. Et quamuis sine fide impossibile sit placere DEO, eaque percipiatur ex auditu, hoc probat non omnibus Barbaris adesse gratiam sufficiẽtem ad conuerti, sed non probat, deficiente prædicatione deficere alia media illuminãdi eosdem. Unde etiam vt aduertit Ruiz d. 15. S. 8. Non omnes Barbari committunt speciale peccatum Infidelitatis, sed ab eo excusantur per ignorantiam inuincibilem. Rationemque dat, quia illustrationes, & excitationes quas accipiunt, non excitant immediatè ad credenda Mysteria supernaturalia, neque immediatè & proximè conferunt potentiam sciendi & credendi supernaturalia: & licet cum sola remota potentia ad saluari imputetur illis non saluari, non tamen remotã potentiã ad credere imputabitur illis specialiter non credere.

57. Quamuis autem suauis DEI prouidentia, dum proponitur fides primùm Ethnicis, faciat firmari illam ordinariè miraculis; sine miraculis tamen potest DEUS insinuare sui notitiam. Quando autem dicit S. Th: ad instructionem inculpabiliter cæteroqui viuentis mittẽdum Angelum, vel prædicatorem, censet Ruiz à necessitate frequẽtandi tales modos, liberari DEUM culpabili resistentia Barbarorum. DEOq; sese insinuante Barbaris, supplebit vicem motiuorum credibilitatis, fortis & exacta illuminatio. Quamuis autem inter prouidentiam supernaturalem & naturalem debeat esse aliqua proportio, & quamuis prouidendo DEUS omnibus viuentibus necessaria ad viuendum, nihilominùs contingat fame interire animalia, non sequetur tamen prouisis medijs ad salutem necessarijs pro omnibus hominibus, quòd sit relicturus aliquem sine sufficienti remedio: quia nullum est absurdũ, vt DEUS permittat interire vitam corporalem; **58.** absurdum autem esset in secundo. quia talis homo operando illas actiones non peccaret: non enim liberè peccaret; siquidem non haberet omnia præsidia necessaria ne peccaret. Casu autem quo se radicet in mente Barbarorum fides, habebunt saltem implicitam fidem multorum Mysteriorum inclusam in Assensu de DEI existentia, de DEO præmiatore & punitore &c. similia.

ASSERO III. *Ad vitanda peccata & ad commissa abolenda, dari hominibus singulis momentis gratiam.* Dixi momentis. moralibus & non physicis: quia saltem non datur dormientibus, ebrijs, patientibus spasmũ &c. Cumque gratia semper incipiat à pia cogitatione; quis experitur se singulis momentis physicis illam habere. Vnde nomine momenti moralis veniet momentum, quo vel vrget necessitas, vel occasio opportunitasque ingerit conuersionem. Principalis autem puncti in Asserto positi RA-

59\. RATIO est. quia aliàs si ad prędicta non daretur gratia, esset impossibilis, illo momento morali, obseruatio præceptorum, vel conuersio ad DEUM. Cuius oppositum scriptura & PP. docent. Fundatur hæc Resolutio in dicto Lateranensi Concil: sub Innocen: 3. cap. *Firmiter. Si post susceptum baptismum quispiam relapsus fuerit in peccatum, per veram pænitentiam semper potest reparari.* Et Ephrem: Serm: 3. de Cōpunct. *Semper eius gratia corda nostra visitat.*

DICES. Si deberet dari singulis & semper gratia sufficiens ex eo deberet dari: quia si non daretur non posset nobis imputari ad peccatum actio mala, eò quòd poneretur à nobis non habentibus necessarium, prærequisitum ne peccemus. Sed hæc ratio non conuincit. quia etiā illâ gratiâ non habitâ peccaremus. quòd ipsum probatur. quia aliàs posset aliquis perseuerare in gratia sine vllo nouo auxilio Dei, & speciali: cùm tamen perseuerantia in gratia, vt suppono, finalis, specialem fauorem Dei requirat. Sequela autem probatur. Pone aliquem in ebrietate esse occisum, pone eundem ne inebriaretur caruisse gratia sufficienti, talis per nos ebrietate non peccaret; & tamen sine vllo iam alio fauore perseueraret: quia ipsum perseuerare in gratia, nihil aliud est, quàm non peccare.

60\. Rursus possemus benè petere à DEO, noli mihi dare gratiam sufficientem: quia possumus petere ne peccemus, non peccaremus autem etiam mala operando, si non haberemus gratiam sufficientem.

RESPONDETVR. Suppositionē inuoluere seipsam. Nego enim secundùm præsentem ordinē quem DEus fecit, vllum inebriādum carere gratia sufficienti, ne inebrietur, consequenter ille ebrius debebit supponi peccasse. Jn casu autem extraordinario, quo præter ordinem à se factum, nollet DEus conferre gratiam sufficiētem, talis non peccabit, perseuerabitque in gratia, sed non secundùm præsentem ordinem in quo liberè perseueramus, requirimus tamen specialem fauorem Dei, sed perseuerabit secundùm alium ordinem rerum. Quod adfertur de illa oratione non conuincit: mala enim foret: quia indicaret affectum internum, & propensionem ad malum, essetque similis illi affectui, quo vellet aliquis furari nisi foret prohibitum.

61\.

Quod attinet ad paruulos.

ASSERO I. *Quòd etiam paruulis sit præuisa gratia sufficiens analogicè ad delendum originale.* Dixi Analogicè. quia cùm gratia sufficiens importet illuminationes & affectiones quarū sunt incapaces infantes, fit vt non dicantur habere gratiam sufficientem sine addito. Nomine etiam adiutorij venit principium eleuatiuū potentiæ, quod autem tale eleuatiuum est respectu infantum? Nomine autem gratiæ sufficientis Analogicè, veniet medium à DEO præuisum, vt ab originali liberentur.

62\. Hinc iam asserti Ratio est. quia sicut adultis quantum est ex parte Dei nihil deest, quod requiritur ad salutem, modò cooperari velint; ita & paruulis prouidit medium salutis in baptismo; ita vt neminem à parte sua ab illo excluserit, modò coòperari velint, paruulos gubernātes.

ASSERO II. *Aliquibus prouisum esse tale medium nonnisi remotè sufficiens:* quia scilicet prouidit quidē illis DEus de baptismo, quo si vsi fuissēt, fuissēt liberati; ex accidēti tamē moriuntur in vtero matrum. Ergo talibus non datur gratia proximè sufficiens ad auferendum originale.

ASSERO III. *Aliquibus prouisum esse medium proximè etiam sufficiens.*

RATIO. Quia nihil deest vt baptizetur, modò velint adultiores paruulum gubernantes. Addi hîc potest, quòd sicut DEus volens omnes homines saluos facere nihilominùs non omnes efficaci voluntate vult saluare. hinc neque illis applicat media efficacia; ita & volens omnes

63\. omnes paruulos saluos facere non omnes vult efficaciter saluos facere. hinc efficaciter illis vult baptismum, ipso efficaciæ defectu non orto à parte Dei, sed à parte v.g. circumstantiarum.

QVÆSTIO II.

De Gratia operante.

SVb initium Tractatûs mentionē feceramus de gratia Operante & Cooperante. Vtrumque hoc membrum in præsenti explicandum.

PRÆMITTO I. *An gratia Operans, & Cooperans sint membra diuidentia Gratiam habitualem an actualem?* Quòd sint membra diuidentia habitualem, recenset Auctores Rip: d. 112. n. 9. hoc est. S. Th: Albertū, Bonacin: Gabriel, Alens. Antonin. Oppositum sentit Suar: Vasq: post illos Ripalda. Rationemque dat. quia gratiam operantem voluit eā esse August: quâ DEus operatur vt velimus.

64\. Iam autem habitualis non operatur vt velimus. Rursus operans est in nobis sine nobis, habitualis autem in adultis dependenter à libero consensu infunditur. Potest tamen gratia habitualis per accommodationem appellari operans & Cooperans.

PRÆMITTO II. *An agnouerit August: gratiam operantem & Cooperantem?* Censet Vasq: quòd quoad vocem illas non agnouerit. Sed æquiualenter habentur illi termini in August: Lib: enim de lib: arbit. c. 17 ait. *quis istam etsi paruam dare cœperat charitatem? nisi ille qui præparat voluntatem, & cooperando perficit, quòd operando incipit.* En meminit DEI operantis & cooperantis in ordine supernaturali quòd æquiualenter est meminisse gratiæ operantis, & cooperantis. Gratiam etiam cooperantem innuit Aug: Serm: 13. de Verb: Apost. c. 13. *Si non esset operator, non esset ille cooperator.* Et Trid. de Iustif: can: 4. dum ait nos cooperari gratiæ Dei, operantem autem innuit, quando ait DEUM incipere vocando & tangendo cor.

65\. PRÆMITTO III. *Varia alia nomina, eaque specialiora gratiæ operantis, & cooperantis.* Nomine gratiæ operantis venit gratia præueniens, excitans vocatio &c. Nomine autem gratiæ Cooperantis venit gratia adiuuans, concomitans, simultaneum auxilium &c. & Ratio est. quia nulla est necessitas multiplicandi dicta auxilia, estque Auctoritas pro nobis. Nam August: pro eodem sumit gratiam operantem, incipientem, cooperantem. de quo legatur Suar: lib: 3. de Grat: cap: 20. n. 4. Imò etiam Trident. exhibendo Doctrinā de Auxilijs Gratiæ ad salutem necessarijs, non meminit nisi gratiæ excitantis & adiuuantis. Ergo apparet quòd reliquæ ad has reuocentur, adeoque & ipsa gratia operans, & cooperans, cuius Rationem dat Suar: quia voluntas nostra vt supernaturaliter operetur non indiget nisi vt à DEO præparetur & postea iuuetur.

66\. Ergo tantum indiget duabus gratijs actualibus, quamuis illæ diuerso nomine appellētur. Jtaque eadem gratia in quantum nos mouet immersos & insopitos alijs, dicitur excitans, cōformiter ad illam phrasim: Surge qui dormis. In quantum habet rationem primæ in illa serie gratiosè operandi, vocatur præueniens. in quantum illa cogitatio sancta fit in nobis, sed liberè non concurrentibus, vocatur operans. Iam autem gratia, in quantū simul nobiscum operatur, dicitur cooperans. eadem in quantum nos eleuat ad supernaturalia, vel etiam naturalia nobiliora, vocatur adiuuans, in quantum autem post primā indeliberatam cogitationem, & affectionem nata est sequi, vocatur concomitans.

DICES. Datur gratia subsequēs, & tamen hæc neque est operans, neque cooperans. Ergo non adæquatè diuiditur gratia in operantem & cooperantem.

RESPONDETVR. Nomine

67. ne gratiæ subsequentis possunt intelligi gratiæ ex præhabitæ Iustificationis suppositione concessæ. habetur hoc in August: Lib: de Nat: & grat. c. 31. *præuenit vt sanemur, & subsequitur vt sanati vegetemur.* Hæc acceptio est vera sed lata, vnde etiã Beatitudo vocatur gratia subsequens, vt glorificemur, vt cum Deo semper viuam'. Nomine gratiæ subsequẽtis potest etiam venire gratia quæ nobis confertur, vt exequamur actu externo quod proposuimus'. Habetur fundamentum in August. Enchir: cap: 32. *Volentem subsequitur* (supple gratia) *ne frustra velit.* Hæc acceptio est vera, sed stricta. Nam cur non poterit dari gratia subsequens, etiam ad actus merè internos? Tertia est acceptio subsequentis pro gratia quæ sequitur gratiam excitantem eamque supponit. ita nomen gratiæ accipiũt Antiqui. Bonau: Mag: Rich: & ex Recent. Suar: Ruiz, Rip: d. 112. n. 20. Bellarm. Fundatur hæc acceptio non

68. solùm in Auctoritate August. sed & aliorum v. g. Fulgentij L. 1. ad Minimum cap: 12. *Hoc igitur ista misericordia Dei in homine subsequitur, quod præueniens ipsa largitur:* Greg: 2. Moral: cap: 10. aliàs 5. *Devs præueniendo dedit eis bonum velle, & subsequendo dedit bonum posse quòd volunt.* Vbi nomine gratiæ subsequentis' venit gratia dans posse, hoc autem ipsum est idem formaliter quòd gratia adiuuans. Vnde iam Scholasticè hæc Diuisio deberet poni in Gratiam præuenientem & subsequentem. Nomine autem subsequentis venit etiam comitans' gratia. Cæterum vsus obtinuit diuisioné in gratiam præuenienté, & comitantem, ita vt subsequens' reuocetur ad concomitantem, eò quòd etiam concomitans sequatur præuenientem.

Vt autem decidatur quid sit gratia operans & cooperans de qua infrà. Ponendus est locus Aug: lib: 2. de grat: & lib: arbitr. c. 17. *Ipse vt velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Vt ergo velimus, sine nobis operatur, cùm autem velimus, & sic volumus vt faciamus, nobiscum operatur.* hinc iam.

69. DICENDVM est. *Quod gratia operans est gratia quam Devs sine nobis operatur, vt velimus.*

PROBATVR Bonitas definitionis, & acceptionis vocis. Auctorit. August: citati. *Tota difficultas est in explicando quid sit Devm operari in nobis sine nobis.*

EXPLICANT I. Alij. Devm operari in nobis sine nobis: quia Deus aliquid physicè in nobis producit determinatum ad vnum. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Quia prosternit viam ad Prædeterminationem aliàs impugnatam. Tum quia. nullum habet fundamentum in PP. Tum quia. Gratia ista excitans, & præueniens, confertur etiam illis' qui nonnisi sufficienter vocantur, & tamen determinatio ad vnũ semper efficaciam importat.

70. EXPLICAT II. Esparza. q. 14. Ly sine nobis triplicem potest excludere cooperationem nostram. I. Physicam. II. Liberam. III. Meritoriam. Gratia præueniens cooperationem nostram physicam, est gratia in quantum est causa in actu primo sufficiens ad inducendas illustrationes & pias affectiones. Rursus præueniens solam cooperationem liberam. sunt eædem illustrationes & piæ affectiones, quæ immittuntur à Deo quin impediri possint à nostra libertate, nobis tamen cooperantibus physicè. Denique gratia præueniens nostram cooperationem meritoriam, est ipse actus noster liber salutaris, meritorius' subsequentium auxiliorum, non præsupponens vllum aliud meritũ, propter quod ipse retribuatur. Et hæc sola formalitas excluditur à gratia præueniente per particulam sine nobis. Tum quia. dicto loco solùm negat Aug: dari gratiam propter merita nostra. & ideò eam sine nobis dari. Tum quia. Opposita sci-

71. sentẽtia non potest coherere cum illis verbis Aug: l. 1. ad Simplic: c. 2. vt velimus suum esse voluit & nostrum. suum vocando, nostrum sequendo. Neque enim hoc loco ly vt velimus potest significare piam affectionem indeliberatam: hæc enim non est Dei Vocando, neque enim ad illam Deus vocat, neque nos per eandem ipsum sequimur. Tum quia. vt innui de Grat: & lib: arbitr: vbi distinguens vocationem Pauli liberam à non libera, de vtraque promiscuè asserit, illam ex gratia Dei sola fuisse: quia merita bona nulla fuerunt. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia. dictum suprà, adæquatè diuidi gratiam in præuenientem & subsequẽtem, non foret autem adæquata diuisio, si præueniens solùm inferret gratiam, quæ præuenit merita. ad quod enim membrum reuocaretur gratia præueniẽs deliberationem & dominium agendi. Tum quia.

72. quamuis Aug: erat totus in ostendendo gratiam non dari ex meritis' adeòque esse sine nobis. id verum est tam de gratia præueniente seu operante, quàm de gratia adiuuante seu subsequẽte & cooperante. Nam merita ad quæ negabat dari gratiã Aug. erant merita naturalia, nulla autem gratia datur meritis naturalibus. Tum quia. ea quæ adducuntur ex lib: ad Simpl: non conuincũt. est enim nonnisi apparens contradictio: quia in lib: de lib. arb. agit de voluntate indeliberata, in posteriori autem ad Simpl: de deliberata. hocq; docuit Caiet: lib: 1. 2dæ. q. 110. a. 2. Quãquam etiam locus ad Simpl: intelligi potest de collatione auxilij; eiusque selectione, quã facere ad solum Deum spectat, quo etiã modo intelligi debet cur vocatio Pauli etiã libera non sit: quia scilicet selectio est tota gratiosa præcipuè ad primam vocationé. hinc

EXPLICATVR. III. Quid sit Devm operari illam gratiam in nobis sine nobis. Exordior discursum ex his quæ adfert S. Th: q. 111. a. 2. in Corp. Operatio alicuius effectus non attribuitur mobili sed mouenti; in illo ergo effectu in quo mens nostra est mota & non mouens, solus autem Devs mouens, operatio attribuitur Deo, & secundùm hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectu in quo mens nostra & mouet, & mouetur, operatio non solùm attribuitur Deo, sed etiam animæ, & secũdùm hoc dicitur gratia cooperans.

73. Per S. itaq; Th: Devm sine nobis operari, est solum Devm esse mouentem, & motam voluntatem; nobiscum autem operari, est mentem nostrã, & moueri, & mouere. Sed quia adhuc restat quærere, quid sit voluntatem esse solùm motam, quid mouentem & motam? hoc ipsum vlteriùs sic explanatur. Ly sine, est particula exclusiua, vt vsus vocis ostẽdit. ly tamen sine, non debet esse exclusiuum quorumcunque, sed nonnisi accommodati alicuius exclusibilis'. Neque enim cùm dico sum, sine gladio, excludo etiam vestem. Porrò

74. pro præsenti accommodata acceptio est, vt excludatur dominium & libertas actionis, & hoc significauit August. quòd, vt veniat alicui hoc vel illud in mẽtem, non sit in nostra potestate. Sicut enim ea quorum Domini sumus dicuntur nostra, ita ea quorum Domini non sumus, dicuntur non esse nostra, adeoque fieri sine nobis. quia verò primæ cogitationes, & affectiones in aliqua seriè agendi non sunt subiectæ dominio nostro: nam si essent subiectę, essent subiectæ ratione precedẽtis deliberationis, & dispositionis' voluntariæ: neque enim aliter subdi possunt. Cùm autem primos motus non possit pręuenire deliberatio: quia nec dispositio de illis, quia hoc ipso non essent primi motus; fit, vt illæ non sint sub dominio nostro, adeoq; sine nobis, hoc est, dominantibus & disponentibus de illismotibus primis, vt sint in nobis vel non.

Breuiter ergo totum complectẽdo, Gratia operans est gratia quæ fit in no-

75. in nobis ſine nobis, hoc eſt, ſine nobis liberè concurrentibus. & ad hoc alludit Arauſicani Can: 20. vbi ait: *multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo*, ſupple liberè; *& tamen cogitat & vult benè.*

Quod autem hæc fuerit mens Auguſt. Ratio eſt. Tum quia. vt innuit Lib. de Spir: & lit. expreſsè habet, quòd alicui veniat in mētem non eſt in noſtra poteſtate. Tum quia. Conſonat hæc explicatio phraſi ſcripturæ. Nam Paulus motus ſenſuales multoque magis primos dicit non ſe operari, ſed quod in illo habitat peccatum. Chriſtus item dicit Apoſtolos non eſſe locuturos ante Tyrannum: quia verba erant locuturi non præmeditanda, ſed hìc & nunc occurrentia. Tum quia. Expreſsè habet Aug: ad Simp: lib: citato c. 2. *Vocanti* DEO *rectè tribuitur, quòd benè volumus, nobis verò tribui non poteſt, quòd vocamur*. qui locus, aliiq; ſimiles commodiùs explicari non poſſunt, quàm quòd

76. non habeamus dominium, diſpoſitionem, electionem &c. primarum cogitationum.

QVÆSTIO III.

De Gratia Coòperante.

Conformiter ad dicta immediatè & Auguſt. Gratia Cooperans, eſt gratia ſecundùm quam DEVS cùm volumus nobiſcum operatur. In præſenti hoc erit decidendum. An gratia Cooperans, ſit diſtincta realiter ab operante.

Circa quod.

DICENDVM. *Gratiam operantem ſeu excitantem, & gratiam Cooperantem, eſſe membra diſtincta realiter.* eſt Concl: Suar: lib: 3. cap: 16.

Supponit autem Concluſio quòd neceſſaria ſit gratia adiuuans, & Cooperans. idq; & propter Auctoritatem, & propter rationem. Auctoritas quidem eſt. quia DEVS ſæpè appellatur adiutor. Concilia etiam meminerunt adiuuantis gratiæ. & Auguſt: explicans locum illum Pſ.

77. 62. de DEO adiutore ait: *Niſi* DEVS *adiuuaret opera noſtra impleri à nobis non poſſent, & digna debemus operari*, ſupple, quæ ſunt vt oportet ad ſalutem. Ratio etiam ſuadet: quia eſt in nobis improportio in ordine ad actiones ſupernaturales eliciendas, indigebimus ergo principio adiuuante & cooperante, hoc ſuppoſito.

PROBATVR Concluſio I. AVCTORITATE.

I. AVCTORITAS Tridentin: eſt. Quia Tridentinum quotieſcūque egit de hominis iuſtificatione toties vtramque hanc gratiam nominat, vt Seſſ. 6. cap: 5. & 6. & Can: 3. Verba cap: 5. ſunt *Declarat præterea ipſius iuſtificationis exordium in adultis, à* DEI *per Chriſtum* IESVM *præueniente gratia ſumendum eſſe, hoc eſt ab eius vocatione, quâ nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur; & qui per peccata à* DEO *auerſi erant, per eius Excitantem, & Adiuuantem gratiam, ad conuertendum ſe, ad ſuam ipſorum*

78. *iuſtificationem, eidem gratiæ liberè aſſentiendo, & cooperando diſponantur.* Infer id quod immediatè dictum, non quidem præuenienti, ſed cooperanti gratiæ nos liberè conſentire. Cap: 6. ſic habet. *Diſponuntur autem ad ipſam Iuſtitiam, dum excitati Diuinâ gratiâ, & adiuti &c*, vtroque textu vtriuſq; gratiæ fit mentio. Si autem hæc ſynonima eſſent. Cur tali cura inſeparabiliter coniungerentur.

II. AVCTORITAS eſt. Quia Auguſt. pluribus locis indicat adiuuantem gratiam non dari niſi liberè cooperantibus; ita loquitur. l: 2. de peccatorum meritis cap: 2. *Nemo adiuuari poteſt niſi qui aliquid ſpontè conatur*, & tamen gratia excitans datur etiam ante liberam cooperationem vt dictum. Ex quibus ſic arguitur. Prædictæ Auctoritates ſi ſimpliciter vt poſſunt accipiantur, adſtruunt diſtinctionem gratiæ, diſtinctio autem ſine addito, ſupponit pro reali & entitatiua.

PRO-

79. PROBATVR II. Quotieſcunq; ſaltem vnum ſeparatur ab alio de facto, & illud aliud non eſt modus eiuſdem, illa diſtinguuntur inter ſe realiter. Sed Gratia operans, à cooperante ſeparantur de facto, & excitans non eſt modus illius: & quidem quòd non ſit modus, omnes concedent, & ſi poneretur eſſe modus, haberetur adhuc intentum; nempè eſſe diſtinctionem nemine cogitante inter illas gratias, & non ſecundùm eſſe Mataphyſicū. Quòd autem illæ gratiæ ſeparentur, ſic probatur. quia quando homo vocatur ad pœnitentiam, & non pœnitet, habet gratiam excitantem, ſed non cooperantem: Ergo. Quòd habeat tunc gratiam excitantem. Ratio eſt. quia ſupponitur tunc vocari ad pœnitentiam; vocatio autem & excitatio ad pœnitentiam verbis differunt: quòd autem tunc non ſit gratia adiuuans, probatur. toties non eſt gratia adiuuans, quoties non reperitur id ad quod adiu-

80. uetur, & qui iuuetur, his enim duobus formaliſatur ratio adiutorij; ſed tunc non eſt id ad quod adiuuetur: hoc enim ſupponitur eſſe actus pœnitendi; qui tunc non eſt: non etiam eſt qui iuuetur ad pœnitendū. quia qui non mouetur ad pœnitendum, non dicitur adiuuari in pœnitendo, adiuuari enim ſupponit motum adiuuabilis nunc actu poſitum; vt communis fert acceptio vocis. qui autem non pœnitet vocatur ad pœnitendum, in præſenti enim illud non moueri eſt ipſum non pœnitere. Quod ipſum methodo negatiua ſic proponitur. Non implicat contradictionē quòd detur gratia excitās, quæ nullo modo habeat vim adiuuādi, nec vlla eſt ratio cur non ſit talis præſens gratia, præcipuè cùm inter dictas gratias habeatur ſignū diſtinctionis, vt aiebam, ſeparabilitas entitatiua.

RESPONDEBIS. Quòd operans gratia ſemper adiuuet, quantùm eſt ex vi gratiæ & in actu primo. licet non adiuuet formaliter & in actu ſecundo.

81. CONTRA. Tum quia. nulla datur gratia à parte rei poſita excitans in actu primo, ſed nonniſi in actu ſecundo. Ergo neque dabitur adiuuans à parte rei poſita, quæ coöperetur nonniſi in actu primo. Tum quia. Communis ſenſus adiuuantem gratiam accipit pro actuali gratia. Iam autem ea, quæ actualia ſunt, non poſſunt eſſe in actu primo tantùm. & ita quia actuale quid eſt viſio, amor Dei, vi illorum non poteſt dici homo in actu primo videns, amans, &c. ſimilia. Tum quia. Genus quod diuiditur hìc, eſt ipſa gratia actualis, adeoque non aliquid in actu primo poſitum.

PROBATVR III. Fundamento accepto ex Suar: Motus indeliberatus à motu deliberato diſtinguuntur realiter, gratia autem excitans eſt motus indeliberatus, gratia adiuuans formaliter accepta eſt motus deliberatus, diſtinguuntur Ergo realiter. Vide plura in Suar.

82. OBIICITVR I. Nulla eſt neceſſitas multiplicādi realiter has gratias.

RESPONDETVR. Eſſe, vt probant rationes adlatæ.

OBIICITVR II. Si non ponatur eſſe gratia adiuuans eadē cum excitāte, inexplicabile erit, quid ſit illa.

RESPONDET Suar. Gratiam adiuuantem eſſe ipſum influxum Dei, vel exercitium actuale habitûs in actum deliberatum, ſed reſponſio ex dicendis, vbi de neceſſitate gratiæ, petenda.

OBIICITVR III. Impoſſibile eſt eſſe gratiam excitantem, & non adiuuare: quia excitans gratia eſt Doctrina interna, præmotio, &c. hæc autem habent rationem adiuuātis. Sicut Magiſter docens iuuat diſcipulum.

RESPONDETVR. Gratiam excitantem poſſe meritò appellari adiuuantem non quomodocunq;, ſed remotè, in quantum prærequiritur ad motum ſupernaturalem deliberatum, ſed non iuuat proximè per exhibitionem actualis concurſus à

parte

(83.) parte Dei requisiti ad operationem gratiosam. Et hoc etiam modo explicari debet Mileuitanum, si oppositum videtur innuere.

OBIICITVR IV. ex August: L. de Gratia Christi, c. 4. Vbi dicit sanam fore Doctrinam Pelagij modò concedat adiuuantem gratiam sine qua nihil possumus. Ergo apparet, quòd esset hoc ipso concessurus excitantem gratiam quam etiam negabat. Ergo apparet vlteriùs has gratias ex mente August. non esse distinctas realiter.

RESPONDETVR. Si concessisset adiuuantem gratiam Pelagius debuisset concedere etiam excitantem, non titulo identificationis illarum inter se, sed ratione sequelę. quia scilicet motus indeliberati; & iniecti, vt vocant, à bona fortuna, sunt necessarij ad motus deliberatos. qui motus indeliberati ex proportione requisita in ordine supernaturali, deberent & ipsi esse supernaturales. (84.) Maximè autem erat solicitus August. de gratia adiuuante, seu de ly adiutorio excedenti: quia adiutorium est terminus communis ad excitantem, & adiuuantem gratiam. Deinde: quia principalis controuersia erat, quòd natura non sit sibi sufficiens ad actus sicut oportet; quæ propositio optimè firmabatur, si concederetur gratia adiuuans supernaturalis.

OBIICITVR V. Auctoritas Trid: Sess. 6. cap. 5. & alibi. Vbi excitãtem & adiuuantem appellat gratiã, non gratias.

RESPONDETVR. Id factum esse ratione Latinæ phraseos.

Pro complemento vtriusq; huius Quæstionis restat inquirere, An gratia excitans seu operans, physicè producat actus bonos. Affirmat Bellar: Molina, Less: Becan: Arub: Kon. & post illos Ripalda d. 110. & Esparza q. 17. Negat Suar: hic Lib: 3. c. 17. Tan: Mæra: Amicus, Gran: Ouiedo. cont. 1 n. 46 Arriaga. d. 35. n. 8. Et quidem dubium non est quòd interueniat ibi causalitas moralis. (85.) Ratio. quia PP. illi gratiæ tribuunt quòd sit vocans, alliciens, suadens, pulsans &c. quæ omnia significant causalitatem moralem. Tota ergo difficultas est de concursu & causalitate physica.

ASSERO. *Quòd gratia operans non producat physicè actus bonos.*

RATIO. Quia ex vna parte hanc causalitatem physicam nec formaliter, nec æquiualenter tradidit Auctoritas sacra. ex alia parte secundùm dicta in Philosophia. Vnus actus non producit effectiuè physicè alium actum. Ergo nec tribuendum id gratiæ operanti; quæ etiam est actus.

RESPONDET Ripalda. Disparitatem dando, quia motus naturales supponunt in anima virtutem completam efficientem actus naturales, quam virtutem non supponunt motus supernaturales.

CONTRA. Concedo naturam esse incompletam ad motus supernaturales. (86.) Sed Nego eam debere compleri ab actu, sed complebitur à gratia adiuuante, præcipuè cùm non ostendatur vis in actibus ad producendum physicè alios actus.

DICES I. cum Ripalda. In oppositum esse Concilia. Supponit ille, quòd ponenda sit contra Pelagianos necessitas gratiæ efficientis actus supernaturales. quam negabant Pelagiani: hinc & nunc si quis concessis motionibus moraliter influentibus & concursu generali negaret necessitatem indebiti auxilij, adhuc esset Pelagianus. Quod totum fundatur in hoc: quia natura non est sufficiens principium actuum, sicut oportet, productiuum: Supponit deinde quòd Conc: & PP. solius gratiæ actualis contra Pelagianos meminerint, & de habitibus illic definire, fuisset abs re, cùm esset quæstio de initio fidei; & de actibus antecedentibus infusionem habituum. quo posito sic argumentatur. Concilia contra Pelag: decreuerunt auxilium gratiæ, quæ efficiat actus

(87.) actus supernaturales, sed hoc auxilium quod contra illos decreuerũt, non est aliud quàm actuale in motibus vitalibus constitutum. Ergo. CONFIRMATVR: quia credibile non est PP. tanto studio incumbentes ad explicandam gratiam, omisisse auxilium effectiuum actuum, si illos non efficiunt ipsi illi actus antecedentes.

RESPONDETVR Concil. Hoc fuisse intentum, sed illi satisfit etiã negatã causalitate physicã actibus illis, modò tribuatur DEO eleuanti. Cuius, in illo termino, Dei adiuuantis, Spiritus S. illustrantis, æquè meminerunt atque auxiliorum vitalium. Deinde PP. soliciti fuere de adstruendo hoc, quòd natura proprijs viribus non possit elicere actus disponentes ad fidem, & iustificationem; sed an dispositio illa effectiuè tribuenda esset motibus vitalibus? an DEO per habitum, aut concursum indebitum id faciente? (88.) necessarium id non fuit ad conuellendum errorem Pelagianorum.

INSTAT I. Idem, opponendo Mileuit: can: 4. Sed illud non plùs vult quàm quòd non sufficiat admittere gratiã stantem in sola propositione boni exterioris, requiriq; interiorem, quod & nos admittimus. Sed negamus quòd illa interior gratia, secundùm quod dicit concursum physicum, referri debeat in motum Vitalem influentem Physicè in alium nouum vitalem.

INSTAT II ex Arausic: Can: 4. 6. 18. sed primo loco nec formaliter, nec æquiualenter dicitur Spiritus sancti vitalem infusionem, quæ habetur in excitante gratia, physicè concurrere, sed tantùm dicit quòd vt purgemur, fiat id per Spiritus S. infusionem. Can: 6. solùm dicit, quòd independenter à gratia excitante non possimus credere prout oportet: Can: autẽ 18. solùm admittitur præcedentia gratiæ ad actus bonos. Moguntinum etiam cap: 7. hoc solùm docet. quòd adiuuanti gratiæ consentientes & cooperantes ad iustificationem disponamur. (89.) Sed non sequitur quòd illa cooperatio à parte gratiæ excitantis, debeat inferre Physicum influxum. Cùm etiam consulentes, allicientes, dicantur cooperari: Immeritò etiã assumit quòd dæmon, suggestione non dicatur malum operari. & tamen vocatio, bonum in nobis operatur, certè enim opera mala dicũtur opera dæmonis, quamuis in illa Dæmon non influat Physicè.

INSTAT III. ex Trident: Sess. 6. c. 5. Vbi dicitur quod excitanti, & adiuuanti gratiæ cooperemur. dicitur deinde quòd sine illa gratia, non habeat arbitrium, posse simpliciter; posse autem simpliciter est effectiuum motûs. Denique quia declarat Trident: talem gratiam actualem non agere adæquatè consensum; falsumque esse quòd homo nihil agat omninò. Ergo supponit aliquid gratiam actualem, & aliquid voluntatem agere.

(90.) RESPONDETVR. Possumus dici cooperari gratiæ quamuis pro sua parte nonnisi moraliter concurrat excitans gratia vt dictum suprà. Ergo secundâ propositione nihil concluditur. ly posse simpliciter duplex est, primo ly posse simpliciter supponens pro necessario prærequisito, & sic gratia operans dat simpliciter posse, quia ante illam, nihil operatur, quod etiam posse simpliciter, posset appellari posse remotum. Aliud posse simpliciter est posse eleuatiuũ potentiæ & principiatiuum actuum, dando illis esse, hoc posse requirit influxum Physicum, estque posse immediatum. Sed nego ex dictis, quòd tale posse simpliciter dent primi motus supernaturales, seu gratia excitãs. Quoad tertium fuit mens Trident: opponere se Doctrinæ Caluini, quòd scilicet nos in negotio salutis non habeamus merè passiuè, non habemus autem nos merè passiuè quamuis excitanti gratiæ denegemus concursum physicum.

DICES II. In oppositum esse Aucto-

91\. Auctoritates PP. vt colligitur ex lib. de Grat: Christi c. 3. 4. 41. Et certè non admisit Pelagius quòd à Deo sit etiam ipsum velle, cùm tamen admiserit concursum moralem per propositionem Doctrinæ, & si admisisset adiuuari ipsum velle, nihil inter illum, & Aug: controuersiæ relinqueretur. Ergo opponens se illi August. non admisit moralem solùm, sed & physicam causalitatem.

RESPONDETVR Conced. Totũ, referendo tamen hanc causalitatem physicam non in actus vitales, sed in alia principia. Deinde differentia Aug: in præsenti puncto à Pelagio in duobus fuit: quia admittebat etiam interiorem gratiã excitantem, & adiuuantem, eamq; supernaturalem, quam non admittebat Pelagius. hoc autem & nos tenemus. Deinde admisit ad ipsam volitionem & opus bonum auxiliũ supernaturale. Sed inde non colligitur quòd illud auxilium stet nonnisi in physico concursu excitantis

92\. gratiæ, non autem in concursu Physico ipsius gratiæ adiuuantis. & sic interpretamur Cap: 8. 11. 13. 18. Quando autem motio illa dicitur effectrix bonæ volũtatis, hoc solum significatur. quòd posito illo actu efficiatur & ponatur bonum opus à voluntate aliunde adiuta. Enchirid: cap: 32. solùm indicat eleuationem à Deo proficisci, & sicut ipsa præparatio non est necesse vt fiat ab alio actu vitali, sic nec ipsa adiuuatio.

DICES III. Actio quæ potest commodè adscribi causis secundis, non est immediatè adscribẽda Deo.

RESPONDETVR. Esse incommodum, tribuere vim vni actui vitali effectiuam respectu aliùs, cùm hoc aliàs etiam in natura non detur, essetque multiplicare miracula; saltemque connaturaliter implicat id fieri, Nam connaturaliter actus non est potentia.

93\. DICES IV. ex Esparza. Gratia Dei non solùm regit, sed & agit nos dicitque August. plùs est agi, quàm regi, non esset autem plùs si causalitati morali gratiæ non superadderetur efficientia physica. Vnde etiam dicitur gratiam non solùm ostendere viam, sed & subministrare vires.

RESPONDETVR. Agi illud, posse optimè tribui non gratiæ sumptæ pro motibus vitalibus, sed gratiæ sumptæ pro adiutorio Dei, ab illo immediate exhibito, hinc non tribuendo actibus vitalibus causalitatem physicam, totum in negotio salutis debebit tribui Deo: quia ille eleuat, dat vires agendi, seligit auxilium.

INSTAT. Idem. quia contra Pelagium totus erat Aug: in ostendenda insufficientia naturæ, insufficientia autem virium præcipuè respicit actiuitatem physicè efficientem. Et certè si voluntas esset de

94\. se sufficiens ad actus deliberatos, esset etiam ad indeliberatos. Quod si dicatur, iam illæ inspirationes, & illustrationes non haberent ampliùs rationem gratiæ, quod est Semi-Pelagianismus.

RESPONDETVR. Etiam nostra sententia admittit insufficientiam naturæ, sed illam negat iuuari ab efficientia physica aliorum actuum, quam ponant actus vitales, sed ab adiutorio Dei, gratiaque cooperante.

DICES V. In oppositum esse Fulgent: qui docet, Dei esse vt bonum facere velimus, & vt bonum facere valeamus.

RESPONDETVR, Ly valeamus, infert quidem concursum physicum, sed gratiæ cooperantis, non autem ipsius actûs vitalis.

◆)(✠)(◆ ◆)(✠)(◆ ◆)(✠)(◆

DI-

1\.

DISPVTATIO VII.

De Gratia Habituali, Necessitate Gratiæ, Merito.

3\.

Vt omnes Species gratiæ simul explicentur tractandum erit, in primis de Gratia Habituali, de qua non pauca dicta sunt, in materia de Pœnitentia, & locum etiam habent aliqua in materia de Charitate. attingentur propria huius loci.

QVÆSTIO I.

De Gratia Habituali.

Post alia Concilia, gratiæ hibitualis naturam pensiculatiùs expendit Trident. Ad cuius Doctrinam intelligendam, dicenda deseruient.

DIFFICVLTAS I.

An detur, & quid sit Gratia Habitualis.

2\.

ASSERO I. *Certum esse de fide dari gratiam iustificantem.* Pluribus Auctoritatibus id non probo. Sufficeerit illa ad Tim: 3. ℣. 7. *Vt iustificati* inquit *gratiâ ipsius, hæredes simus, secundùm spem vitæ æternæ.*

ASSERO II *Certum esse de fide hanc gratiam esse quid in nobis permanens.* Rationes ab Auctoritate petitas plures format Suar: Lib: 6. de Grat: cap: 1. Earum robur non esse demonstratiuum ostendit Arriaga d. 43. S. 1. Et certè multæ ex his Auctoritatibus possunt accipi de Aduentu Spiritus S in nos, per adiutorium eleuans, & complens nos hic & nunc ad actiones supernaturales sanctas, quibus suo modo sanctificamur, adiutorium autem tale non est quid permanens. Quamuis etiam appellemur templum Dei, id non probat gratiam esse aliquid permanens: Nam etiam templa censentur à Deo inhabitari; etiamsi nihil permanens in illis reperiatur. Et sicut illa verba: Et ad eum veniemus, non sunt intelligenda, de aliquo permanenti Trinitatis quâ talis accessu. Multa alia loca tam PP. quàm Conciliorum, possunt de solo fauore extrinseco: item de auxilio indebito eoq; actuali, intelligi: Nam sub initium controuersiæ cum Pelagianis, & Semi-Pelagianis, solicitè loquebantur PP de solis auxilijs naturæ indebitis, non autem de ali-

4\. quo permanenti. Benè tamen Assertum.

PROBATVR Auctoritate Trident idque varijs locis. Sess: 6. c. 7. describit iustificationem, quòd non sit sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum; nemo autem dicitur voluntariè suscipere suos actus, sed dona ab alio collata, discurrensque infrà Trident. de iustitia quâ iustificamut, subdit, quâ videlicet: *ab eo donati renouamur spiritu mentis nostræ, & non modò reputamur, sed verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis accipientes vnusquisq; secundùm suam mensuram, quam Spiritus S. partitur suis prout vult, & secundùm propriam cuiusq; dispositionem, & cooperationem.* Inferiùs adhuc subdit *Charitas Dei diffunditur in cordibus eorũ, qui iustificãtur, atq; ipsis inhæret.* Iam autem quod inhæret, id quod in nos recipimus, & quod

DEus

5. Deus partitur tanquam effectum quodammodo cooperationis nostræ, debet esse quid permanēs. Vnde etiam idem Trident. Sic format Can: 11. de Iustificatione. *Si quis dixerit hominem iustificari, vel solâ imputatione iustitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum S. diffundatur, atq; illis inhæreat, aut etiam gratiam quâ iustificamur, esse tantùm fauorem Dei, anathema sit.* En toties meminit Triden: receptæ in nobis iustitiæ, nobis inhærentis, &c. similia. quæ omnia non significant solos actus nostros, sed aliquid plùs.

Sed estné de fide quòd iustificemur per qualitatem, vel habitum: Nam licèt Trid: agat, quòd iustificemur per aliquid permanens, potest nomine permanentis intelligi permanentia moralis; ad eum modum, quo dicitur aliquis in peccato manere, diciturque originale inhærere in non renatis, quamuis ista permanentia, & inhæsio sit nonnisi moralis.

6. Circa huius decisionem variant Auctores. Nam alij cum Scoto, Gabriele, Almaino, Vega, etiam ante decisionem Trid. putant hoc fuisse de fide. Alij id putant, nec post Trident: de fide esse. talis est Sotus, Med: Bann: Ioan: Vincent: Canus, Curiel: Martinez, Monterius, Henricus, Tann: Sal: sed Vasq: & Torres loquuntur cum restrictione; nempè quòd iustificatio, quæ in baptismo, & Pœnitentia recipitur, fiat per habitum.

Esse tamen id de fide, docuit cum alijs Suar: citat9 cap: 3. n. 6. Bellar. Vrgerique pro hac veritate possunt loca illa Triden: suprà allegata, quæ longè simpliciùs acciperentur ponendo qualitatem permanentem, fauetque Catech: iussu Pij V. editus qui sic habet. *Est autem gratia quemadmodum Trident: Synodus ab omnibus credendum pœnâ anathematis propositâ decreuit, non solùm per quam peccatorum fit remissio; sed Diuina qualitas in animæ inhærens.* qui Catechismus cum propè tempora Triden: editus fuerit, viuentibus ijs qui aderant Concil: benè sciri poterat de mente Concilij.

7. ASSERO III. *Gratiam non rectè definiri quòd sit qualitas quædam physica inhærens animæ, reddensq; nos dignos amicitiâ Dei, & vitâ æternâ.*

RATIO. Quia restat quærere quare hoc prædicatum conueniat gratiæ. Nec rectè describitur quòd sit qualitas supernaturalis, in esse filij Dei constitutiua. Ratio. quia est reperibilis vlterior conceptus in quem hoc ipsum resolui potest. quare scilicet gratia reddat filium Dei adoptiuum. Deinde per multos non est de fide gratiam esse qualitatem physicam, non ergò definitio debet restringi ad particulare principium. *Hinc commodiùs describetur gratia, quòd sit donum supernaturale stans in participatione naturæ Diuinæ.* Assumitur ly donum pro genere: quia omnis gratia est donū; & vt agatur de gratia supernaturali, ly supernaturale ponitur. Differentia autem huius doni est desumpta ex 2da Petri 1. Per quem maxima, inquit, & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hoc efficiamini Diuinæ consortes naturæ.

8. Ipsaque filiatio, resolubilis est in participationem prædictam: Ideo enim aliquis est filius: quia participat de natura. Quod ipsum vt explicetur. Sit.

DIFFICVLTAS II.

Quid sit Gratiam esse consortium naturæ Diuinæ.

GRatiam esse participationem naturæ Diuinæ. dictum in mat. de Pœnit. cuius inibi reddita ratio: quia sicut natura est principium motûs, radix proprietatum, &c. ita & gratia est principium motûs supernaturalis, radix, & exigitiuum reliquorum habituum. & hoc quidem sufficit ad defendendum, quomodo gratiæ competat esse naturam. Sed restat quærere

9. Quare illi competat esse participationem, similitudinem, imaginem naturæ, non vtcunque sed naturæ Diuinæ. Sit.

Punctum Difficultatis I.

Quid specialis participatio Naturæ Diuinæ, per alios?

EXPLICAT I. Lessius Lib: 2. de summo Bono, cap: 1. n. 4. & 5. & post illum Petauius tom: 2 lib. 8. c. 4. Gratiam esse specialem participationem naturæ Diuinæ: quia est vinculum ipsius Diuinitatis quo tota nobis Diuinitas cōmunicatur. Cui Diuinitati tribuit rationē principalem nostræ iustificationis, ad eum modum, quo ab vnione hypostatica Christus dicitur Filius Dei: sicut enim ibi vnio hypostatica se

10. habet instar vinculi, non formæ principalis; ita & hic gratia iustificationis. quia autē restabat quærere in quo stet hæc ratio vinculi, itaque de hoc discurrit. Quia scilicet ita secum trahit naturam Diuinam, eamq; nobis præsentem & inhabitantem facit, ita vt etiamsi ipsa non esset immensa & vbiq;, tamen eam nobis intimè præsentem sisteret: quia vnio Deitatis per gratiam non est solùm per affectum; sed per naturæ communicationem, & inhabitationem spiritûs. Hanc sententiam censurat Ripalda, d. vlt: n. 127. sed eam à Censura vindicat Rozmer, modò etiam gratiæ tribuatur ratio perfectæ sanctitatis ad eum modum, quo non contradicit Trid. qui tenet etiam contritionem iustificare, & qui præter infusionem gratiæ requirit condonationem Diuinam extrinsecam. *Cæterum hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia. Sequeretur quòd filiatio adoptiua & naturalis eiusdem forent dignitatis, quoad formam dignificātem,

11. totaque esset inæqualitas in modo participandi; sicut æqualis est dignitas Dei ipsius & Christi spectata dignitate secundùm formam dignificantem, licèt cum inæqualitate orta ex modo participandi: Nam quamuis ponantur plures æquiualenter gradus bonitatis in cōiuncta per gratiam Diuinitate: quia tamē, quicunque erit gradus, adhuc ille erit Deus, & quid increatum, adhuc secundùm rationem formæ erit æqualitas inter filiationem naturalē, & adoptiuam. Hinc esset subiectū illud capax infinitę sanctitatis, quia esset capax vel vnius gradûs qui tamen Deus esset, adeoque capax infinitudinis sanctitatis. Et sicut. quia non est diuisibilis ratio personæ, hoc ipso, quia illa vnitur humanitati reddit illam infinitè dignam, ita cùm vnus ille, vt ita dicam gradus non sit diuisibilis, sitque Deus increatus & infinitus, hoc ipso, quia ille gradus vnitur, reddet subiectum infinitè sanctum, consequenter o-

12. mnes essent æqualiter sancti, quia infinitè sancti. Æqualitas autem hæc non potest asseri: quia nunquam hanc æqualitatem posuerunt PP. quibus standum in taxa entium fide reuelatorum. Et sicut non sunt mulitiplicanda entia sine necessitate; ita nec dignificanda. Tum quia. Et adiungeret nobis gratia, vt supponitur, Deitatem Spiritus S. nos constituentem in ratione filij adoptiui; & non adiungeret. adiungeret quidem vt supponitur, non adiungeret autem vt probatur: quia vnio illa non esset hypostatica: hæc enim facit filium Dei naturalem; non esset etiam vnio meræ indistantiæ: quia hæc habetur independenter etiam à gratia, & quæcunque sit, erit nonnisi de linea loci. Non etiam aliqua alia tertia. quæ enim illa? Quomodo ergo adiungeret iustificato Diuinitatem. Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur. Illa gratia & traheret secum naturam Diuinam faceretque

nobis

13. nobis præsentem, etiamsi non esset immensa, & non traheret. traheret vt supponitur, non traheret autem, quia non est ratio vnde illic hęc tractio oriretur. si non ponatur vnio hypostatica: quia ex duplici nonnisi ratione talis tractio haberi potest. vel ex vnione hypostatica, vel ex vnione formati, & informantis, quæ enim tertia esset vnio. Neque valet si dicas esse naturam talem gratiæ. priùs enim ostendendum est hoc esse possibile, & postea recurrēdum ad hoc principium, quòd hæc sit natura gratiæ. Rursus etiam posita possibilitate talis vnionis; & constitueret illa filium Dei, vt supponitur. & non constitueret: quia duplicem possumus illam alligationem cogitare. Inprimis meram localem, adferentem præter immēsitatem nouum titulum præsentiæ hîc, & hæc nihil facit ad constituendum in esse filij Dei, per quid ergò transitur, vt illa alligatio sit Constitutio in esse filij Dei adoptiui: præcipuè cùm ipsa entitas gratiæ in tātum per se constituit in esse filij Dei;

14. in quantum est illa alligatio. Deinde potest cogitari alligatio constitutiua in esse filij Dei, quæro, vt dixi, per quid ad illam deueniatur, vt non sit mera alligatio localis.

Tum quia. Vel alligatio illa terminatur ad naturam Diuinam, vel ad naturam Spiritus S. vel ad personalitatem præcisè Spiritus S. non ad naturam Diuinam. quia sic sanctificatio illa, & constitutio in ratione filij non minùs tribueretur Spiritui S. quàm toti Trinitati. Sicut si vnio substantialis per impossibile terminaretur ad naturam Diuinam, omnes tres Personæ æquè vnirentur; & tamen constitutionem in esse filij adoptiui tribuit Petauius Spiritui S. Quodsi alligatio illa est ad naturam Spiritus S. seu ad naturā, prout simul terminatam ad naturā & personam illius, tunc deberet esse æquè primo terminata ad vtramque virtualitatem; vel dari duplex alligatio, duplexque gratia: quomodo enim aliter vtramque virtualitatem alligaret. Non potest

15. autèm dici primum. quia secundùm dicta. si æquè imme diatè terminaretur ad naturam Diuinam; tota iam Trinitas sanctificaret. Secundum etiam dici non potest; quia multiplicat entia sine necessitate. Non etiam terminaretur illa alligatio præcisè ad personam Spiritus S. quia poneretur similis difficultas in illa, qualis in vnione hypostatica, quomodo scilicet alliget immediatè personam, & non alliget immediatè naturam illi identificatam. quæ mysteria non sunt ponenda, nisi id requiratur ad saluandum articulum fidei. Quando autem PP. expresè habent, quòd non per aliquod donum; sed per se ipsum nos Spiritus S. sanctificet, hoc solùm intenderunt. quòd scilicet nomine Spiritus S. non veniat donum quod ponebant hæretici; vt excluderent personam Spiritus S. Sed significant dari Spiritum S. personamque

16. eius concurrere ad nostram sanctificationem, cùm Catholici sanctificationē Spiritui S. approprіemus.

EXPLICAT II. Suarez Lib: 7. de Grat: cap: 1. à n. 26. & post illum Bertoldus. de grat: n. 89. Ideò gratiam esse participationem naturæ Diuinæ: quia est in gratia, conuenientia formalis cum natura Diuina prout ab attributis distincta. Porrò natura Diuina stat in formalitate intellectiuitatis, quam participat gratia: quia illi tanquam principio visio intuitiua Dei connaturaliter debetur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Lumen gloriæ non est gratia, & tamen habet conuenientiam formalē cum natura Diuina in formalitate intellectiuitatis: eleuat enim intellectum, & vnà cum illo comproducit, idque connaturaliter intellectionem. Nec obest quòd ipsum Lumen gloriæ debeatur gratiæ. quia in sententia distinguente realiter potentias ab anima, nemo arguit intellectum non esse intellectum: quia

17. quia exigitur ab anima. Ergo nec quisquam ex eo arguet lumen non habere formalem conuenientiam cū intellectiuitate Diuina: quia exigitur à gratia: quòdsi habet formalitatē intellectualitatis, hoc ipso dicit cōuenientiā cum natura Diuina; quæ per explicantem stat formalitate intellectiuitatis. Tum quia. Aliud est exigere primum principium intellectualitatis, & aliud esse ipsum de linea intellectualitatis. Sicut aliud est exigere senatorium gradum, & aliud esse ex illo. Ergo quod tantùm exigit intellectualitatem, & neque est intellectualitas in actu primo, id est, non est principiū influens in intellectionem elicitiuè, nec est actualis intellectio, illud certè non est de linea intellectualitatis. Gratia autem, nec elicit visionem Dei, nec ipsa est intellectio. Tum quia. Possibilis est gratia æqualis in ratione deletiui peccati præsenti gratiæ; & tamen non exigitiua visionis. Ergo apparet, non esse de

18. ratione gratiæ vt sic istam exigentiam visionis. Tum quia. Conuenientia in gradu intellectualitatis cōstitutiua gratiæ in esse specialis participationis naturæ Diuinæ, vel stat in intellectualitate quali quali naturæ Diuinæ, & sic & Angeli, & Animæ rationales erunt substantialis naturalis gratia: quia participant formalitatem intellectualitatis. Si autem stat in intellectione quæ sit visio, quærendum restabit, quare illa prior non est constitutiua in esse participationis naturæ Diuinæ sufficientis ad gratiam substantialem naturalem, est verò illa posterior sufficiens ad constituendum in esse gratiæ supernaturalis. Addit Ripalda. Possibilis est iustitia habitualis identificata cum habitu fidei incompossibili cum visione Dei; iustitia item indigens eleuatione ad videndum DEUM. hoc est cui sit supernaturale, dicere nexum cum visione beata. Ergo apparet, non idem esse consortium Diuinæ naturæ, & exigentiam visionis; imò

19. & iustus prout est in via est particeps naturæ Diuinæ, & tamen iusto prout est in via, non debetur visio Beata. Ergo non idem sunt consortium naturæ Diuinæ, & exigentia visionis Beatæ.

EXPLICAT III. Ouiedo. De iustific: contro: 1. n. 27. Duo sunt propria Diuinæ naturæ, habilitas ad omnia opera honesta, & inhabilitas ad opera praua, quæ duo per participationem homo ex vi gratiæ consequitur: formam enim sanctificantem habitus supernaturales comitantur, & ipsa est incompossibilis saltem naturaliter cum mortali peccato. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Conc: hæc duo esse propria naturæ Diuinæ. Sed Nego quòd sint natura Diuina formaliter loquendo. Ergo similitudo in illis non erit similitudo in natura Diuina. Tum quia. Proprium est naturæ Diuinæ, vt assentiatur infallibiliter vero, & vt non possit assentiri

20. falso. vtrumque hoc habet habitus fidei suo modo: quia est principium infallibiliter assentiendi vero reuelato; & non assentiendi non reuelato; & tamen ex hoc non sequitur quòd fides sit specialis participatio naturæ Diuinæ, constitutiuaq; in esse filij, Ergo ex sola similitudine, ad id quod est proprium naturæ Diuinæ, non rectè inferetur dari consortium naturæ Diuinæ hoc ipso. Tum quia. Proprium naturæ Diuinæ, est quid consequens ad naturam Diuinam: nemoque dicit, prædicta prædicata esse formalissimè naturam Diuinam. Ergo quod debet dicere participationem naturæ Diuinæ, non debet explicari per similitudinem, ad illa consequentia.

EXPLICAT IV. Ripalda. Succus explicationis in hoc est. Ideò gratia est specialis participatio naturæ Diuinæ, quia est expressio ad referendam Deitatem, quæ ipsa preter conformitatem cum Deitate, & processionem ab illa in hoc

21. stat. quia expressio illa actiua Dei, non est quæcunque productio, sed specialis: quia Deus non omnia quę producit exprimit; quippè præter concursum quem confert titulo omnipotētiæ omnibus creaturis cōmunem, denotat concursum peculiarem titulo naturæ, quâ natura est, ratione cuius etiamsi Deus non esset Omnipotens, vendicaret natura Diuina speciali titulo in gratiæ productionem concurrrere, quemadmodum in visionem Beatam, imaginemque intentionalem Dei, confert titulo obiecti concursum specialem. Porrò repræsentat gratia naturam Diuinā, prout natura diuina excellentiā suā est prona & potens ad omnes & solas operationes bonas moraliter, repugnans autem malis moraliter. *Hæc explicatio* NON SATISFACIT. Tum quia. Concursus ille quem exhiberet specialiter natura in emanatione gratiæ, vel esset in genere causæ efficientis, vel in aliquo alio genere

22. causæ. non primum: quia natura independēter ab omnipotentia nihil producit ad extra; nihil enim producit independenter à principio productiuo ad extra, quod est sola omnipotentia. Non secundum. quia quocunque alio genere causæ posito non poterit saluari, quî gratia emanet à natura Diuina: vel enim ista emanatio est per modum proprietatis, & hoc non; quia deberet esse quid increatum: vel per modū ad extra positi, & sic nihil emanatur, nisi ratione productionis per omnipotentiam: emanatur enim tāquam quid creatum, ad omne autē creatum formalissimè se extendit Omnipotentia. Tum quia. Quæ adfert de concursu obiecti, huc non faciunt: quia vel conceditur obiecto concursus ad intellectionem per se, vel per sui speciem in genere causæ efficientis vt ordinariè assumitur, & hoc in præsenti non poterit vsurpari: quia talis concursus in genere efficientis, spectat ad Omnipotentiam. Ripalda autem

23. vult ponere concursum distinctum à concursu omnipotentiæ. vel conceditur obiecto concursus in genere causæ terminantis, & sic non saluabitur iam emanatio, quæ requiritur per Ripalda ad participationem naturæ Diuinæ: obiectū enim terminans notitiam, non emanat notitiam. Tum quia. Natura Diuina non est formaliter potentia ad operationes bonas, sed hæc potentia est quid consequēs ad naturam. Neque valet si recurras ad sanctitatem radicaliter acceptam: Nam vt dictum alibi non quæcunq; formalitas radicaliter accepta constituit formaliter naturam; sed sola quâ non datur prior. Iam autem non est quid primum, potentia ad operationes bonas etiam radicaliter accepta.

Punctum Difficultatis II.

Explicatur participatio naturæ Diuinæ inclusa in Gratia.

24. PRÆMITTO I. *Naturam vt sic esse principium motûs & quietis* de quo actum in Philosophia, & repetito in 1 P. vbi de primo essentiali conceptu Dei, generatione Verbi, &c. hinc esse simile, & participatiuum principij motus & quietis, erit esse simile in natura.

PRÆMITTO II. *Naturam dupliciter diuidi posse quantum ad præsens.* Inprimis: in naturam physicè spectatam; in quantum scilicet est principium motus & quietis physicè. 2do. In naturam moraliter per accommodationem, proportionaliter. Quòd posteriori etiam modò rectè sumatur natura. Ratio est. Tum quia. vsus obtinuit hanc vocem; & ita homines mansuetos appellamus optimam naturam. De Deo etiam frequenter vsurpatur hæc phrasis. Cuius natura Bonitas. Tum

25. Tum quia. hoc quod est principiū motus & quietis physicæ, benè potest appellari natura physicè. Ergo etiam quod est principium motus & quietis moralis, benè potest appellari natura moralis. Tum quia. Vna eademque entitas ratione diuersorum ordinum, connotatorum &c. fundat diuersas definibilitates. ita vnus idemque homo definitur à Metaphysico per esse animal rationale, à Physico per compositum ex materia & anima rationali: à Logico per rationem principij operationum intellectûs rectificabilium Logicè, ab Ethico per principium vel subiectum operationum rectificabilium moraliter. Ergo etiam eadem entitas ratione diuersarum considerationum, & ordinum potest habere diuersas formalitates naturæ, adeoque etiam formalitatem naturæ moralis. quæ ipsa ratio vlteriùs in hoc fundatur. Vnaquæque entitas habet suas conuenientias & differentias, conuenientias

26. quidem: quia vltimum vniuscuiusque in methodo resolutiua est ens, & primum in methodo compositiua est etiam ens. hinc fundatur vt omne ens dicat conuenientias; hoc ipso enim si non diceret conueniētias, non diceret etiam conuenientias in ratione entis: Nam conuenientiæ in ratione entis sunt conuenientiæ; si non diceret conuenientias in ratione entis, nec diceret rationem in methodo compositiua primam in ratione entis, consequēter deberet dicere in methodo cōpositiua primam rationem contradictoriam; nempè rationem non entis: nam inter contradictoria non datur medium. quomodo autem id quod est, non componitur per ens, & quomodo hoc ipso id, quod est, non est id, quod non est. Vnaquæque item entitas habet etiam suas differentias; hoc ipso enim implicaret, si, cùm non sit aliæ entitates, non diceret differentias ab illis, hoc ipso enim non esset aliud ab alijs entitatibus: imò

27. ipsum ens saltem sub alio nomine, contractaque ratione entis acceptū est ratio differendi; & acceptum sub nomine entis etiam communissimè dicit rationem differendi à nihilo, & nihili quibuscunque & qualibuscunq; speciebus: & hæc est quasi obiectiua, in formalitatibus conueniendi & differendi, numerositas plurificatioque entium. Huic obiectiuæ numerositati accedit postea formalis numerositas, pluralitasq; petibilis ab alijs, & alijs attingentijs intellectualibus, & voluntatis, & quia obiectiua illa singularū numerositas est alia & alia, ideò aliā, & alia definitione definiri potest, consequenter; quia eadem entitas habet & considerabilitatem physicam, & moralem, hinc fit, vt aliā sit & aliā definitione definibilis ratio naturæ, physicè spectata, & ratio naturæ moraliter accepta.

PRÆMITTO III. *Quòd bonitas sit natura Dei in esse morali spectata:* quia natura est principium motus & quietis, ideò & in ordine morali illud erit natura, quòd est principiū motûs in ordine morali. Iam autem bonitas, est principium motûs in ordine morali. Quòd ipsum sic declaratur. Bonum secundùm rationē suam absolutam spectatum est quid perfectum, supra hoc perfectum fundatur postea ratio conuenientis, quæ iam est respectiua; supra hanc ipsam vlteriùs fundatur ratio communicatiui; quod ipsum communicatiuum aliud est elicitum; competitque omni bono intellectuali; & aliud communicatiuum per appetitum naturalem, & sic est innata propensio ad vniendum se ei subiecto, quod perficere potest. Vnde & formæ appellari solent, bonum materiæ.

28. PRÆMITTO IV. *Bonitas Diuina moralis quæ est principium communicationis, & conuenientiæ in Deo, in his dicit rationem naturæ.* Primo: quia est radix formalium sanctitatum reperibilium in Deo, & solâ ratione nostra distinctarum. Deinde: quia in or-

29\. in ordine ad operationes, ita dirigit Deum, vt omnes eius operationes ſint ſanctæ, ad quod alludit illa phraſis ſcripturæ: & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Rurſus; ita perficit ſubiectũ cuius eſt natura, vt ſit expedita ad pugnã cũ quocũq; oppoſito ſanctitati. & ſicut aqua eſt natura, dicit cõuenientiam ad ens materiale, dicit ſui communicationem miſto, eſtque expedita ad pugnam, cũ igne & calore ſibi oppoſito; ita & natura Diuina quæ eſt Bonitas, habet etiam vim non tantùm radicandi ſanctitates formales in Deo, ſed etiam pugnandi cum oppoſito peccato.

PRÆMITTO V. *Plures etiam eſſe ſanctitates in creatura rationali iuſta.* Eſt ſanctitas v.g. fortitudo. quia quòd innititur motiuis ſanctis, & eſt principium actionis ſanctæ, eſt vtique & ipſum ſanctum. vtrumq; autẽ hoc habet fortitudo habitualis, eaq; vt ſupono, ſupernaturalis. Sed

30\. tamen non eſt fortitudo v.g. ſanctitas, quæ ſit participatio naturæ Diuinæ: quia hæc eſt radix omniũ ſanctitatum formalium, quod non competit fortitudini: certè enim illa non eſt radix ipſius gratiæ. Rurſus eſt quidem fortitudo principiũ reſiſtendi malo oppoſito. v.g. imbecillitati: quia tamen non eſt principium opponendi ſeſe cuicunq; oppoſito malo formali, fit vt fortitudo non ſit illa ſpecialis participatio naturæ Diuinæ. Vniuerſaliterque illud non habet rationem naturæ in ordine ſanctitatis abſolutè, quod nonniſi particularem ſanctitatem depoſcit: Nam natura abſolutè eſt radix reliquorum, principiũque opponendi ſe omnibus malis ſubiecti in illo ordine.

PREMITTO VI. *Nullam eſſe perfectionem quam non exigat gratia in ordine ſupernaturali:* exigit enim fidẽ, tanquam intellectum ordinis ſupernaturalis. Spem vt arduorum appetitum. Charitatem ſicut fontis amorem, & alias virtutes. & inſuper nullum malum eſt cui ſe in ordine iſto ſupernaturali; & ſicut oportet ad ſalutem, non opponat.

31\. PRÆMITTO VII. *Participationem naturæ Diuinæ, quam tribuit Auctoritas Sacra gratiæ, ſtare in bonitate morali; quæ ſit, radix reliquarum ſanctitatum, & principium opponendi ſeſe cuicunq; peccato.* Hoc innuit ſuprà citatus S. Petrus. *Vt per hoc efficiamini Diuinæ conſortes naturæ, fugientes eius, quæ in mundo eſt, concupiſcentiæ corruptionem.* Vbi conſortium naturæ explicat per fugam concupiſcentiæ. S. Auguſt: epiſt: 120. cap: 13. *Dei gratiâ iuſti ſumus, vt ipſa Dei iuſtitia nos ſimus cùm piè & iuſtè viuimus.* Leo Serm: 1. de Natiu: *Agnoſce o Chriſtiane, dignitatem tuam; & Diuinæ conſors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degenere conuerſatione redire.* His præmiſſis.

EXPLICATVR. Quid ſit gratiam eſſe participationem naturæ Diuinæ. Natura eſt principium motus in eo in quo eſt. vt dixi Præmi: 1. hoc principium poteſt eſſe etiam in genere moris, vt dixi Præmi: 2. & tale in genere moris, principium eſt bonitas. vt dixi Præm: 3. conſequenter etiam in Deo, bonitas erit natura in genere moris, vt dixi eodem Præm: Iam autem bonitas in Deo in tantùm habet rationem naturæ, in quantum eſt radix ſanctitatum formalium; in quantum item eſt principium in Deo opponendi ſe cuicunque malo, vt dixi Præm: 4. Porrò in Creatura plures ſunt ſanctitates: illa tamen habebit rationem naturæ, eritque participatio naturæ Diuinæ, quæ erit radix ſanctitatum formalium; opponetque ſe cuicunque malo in genere moris. vt dixi Præm: 5. Et quia ſola gratia eſt talis radix, ſolaque ſe opponit, cuicunque malo morali, fit vt ſola ſit natura, idque in genere morali & bonitatis, ſitque ſola participatio ſpecialis naturæ Diuinæ in genere moris, vt dixi Præmi: 6. præcipuè cùm PP. hanc participationem naturæ Diuinæ, incluſam in gratia tribuant ipſi, vt, dixi Præmi: 7.

32\.

DI-

33\. DICES I. Non eſt participatio naturæ Diuinæ, gratia in opponendo ſe peccato: quia ſanctitas Diuina excludit etiam venialem culpam: . cùm tamen gratia non excludat.

RESPONDETVR Inprimis. Sanctitas Diuina non opponitur etiam niſi mortali: quia hoc quod eſt ex obiecto veniale, reſpectu Dei eſt mortale, adferret enim ei negationem omnis poſſibilis ſanctitatis. & deperditionem eſſe Diuini, quæ damna aggrauant illam venialitatem vſque ad mortale. Deinde ſufficit vt hæc participatio ſit inadequata participatio Diuinitatis.

INSTABIS. Ergo ſaltem non opponitur gratia omni peccato.

RESPONDETVR. Opponi omni peccato, non ita vt debeat illi cedere, ſed ita vt ſit principium ne ponatur veniale, & vt poſitum expellatur.

DICES II. Non eſſe participationem naturæ Diuinæ gratiam: quia non eſt radix reliquarum perfectionum, nempè fidei, & ſpei.

34\. RESPONDETVR. Prædictorum habituum gratiam non eſſe radicem emanatiuè, ſed exigitiuè, exigendo ſcilicet, vt à Deo immediatè ponatur. Sicut calor eſt paſſio ignis, licèt antecedenter ad formam ignis ab alio ponatur agente.

DICES III. Poſſibilis eſt per nos ſubſtantia naturâ ſuâ impeccabilis, hæc diceret participationem naturæ Diuinæ in eſſe ſanctæ, & tamen non eſſet gratia.

RESPONDETVR. Fore illam ſubſtantiam ſimilem in hoc quod eſt non eſſe principium peccandi: quia tamen non eſt principium ſanctarum nonniſi operationum: defacto enim eliceret multas operationes quæ non eſſent formaliter ſanctæ, exercendo ſcilicet operationes ſuarum potentiarum naturalium, fit vt dicat inadequatè ſimilem participationem, adeoque inſufficientem, vt habeat formalitatem naturæ, cùm tamen gratia ſit principiũ nonniſi ſanctarum operationum; formalitaſque naturæ ex vi ſuæ definitionis vtrumque, depoſcat. Deinde illa natura diceret participationem naturæ Diuinæ in ordine non excedenti, gratia in ordine excedẽti, de quo ordine hîc agitur.

35\.

INSTABIS. Poſſibilis eſt gratia quæ nullam oppoſitionem dicat peccato.

RESPONDETVR Neg. A. Nam quæcunque poſſibilis gratia, ex definitione fundata in Sancto Petro, eſt participatio Diuinitatis in genere moris, hæc autem excludit peccatum.

Punctum Difficultatis III.

Proponitur alius modus.

Piæ memoriæ P. Gaſpar Druzbicki vir in Spiritualibus, qualem ſæcula ferunt, notus aliquibus editis opuſculis. Sed maior in ijs quæ digna ſunt vt edantur in Faſcic: Exercitiorum. Exercitio circa Angelos. Imaginatur diſtinctionem Chororum factam ſecundùm expreſſionẽ huius vel illius perfectionis Diuinæ, dicitque v.g. Cherubinos exprimere ſuâ ſubſtantiâ ſapientiam Diuinam &c. ſimilia. Hanc eius imaginationem ad præſentem materiã transfero ſcholaſtico more.

36\.

PRÆMITTO I. S. Th. aſſerere quòd gratia ſit expreſſio Diuinæ bonitatis. habet id 1. 2dæ. q. 110. a. 2. dicitque in Corp: præter auxilium ſpeciale, quo Deus hominem mouet ad agendum, ponendum etiam eſſe in anima iuſtificatorum habitum gratiæ; rationemq; dat: quia non eſt conueniẽs, quòd Deus prouideat minùs his quos diligit ad ſupernaturale bonum habendum, quàm creaturis quas diligit ad naturale bonum habendum, creaturis autem naturalibus ſic prouidet, vt non ſolùm moueat illas ad actus natura-

tura-

37. turales, sed etiam largiatur illis formas & virtutes quasdam, quæ sunt principia actuum, vt secundùm se ipsas inclinentur ad huiusmodi motus. Hinc & illis quos mouet ad consequendum bonum supernaturale æternum, aliquam formam & qualitatem dat, & hæc qualitas est donum gratię, quod agit in animam non quidem per modum causæ efficientis, sed per modum causæ formalis; Sicut albedo facit album. hoc posito comparat inter se animã & gratiam, quæritque quid horum duorum sit nobilius. Subditque. *Est enim* inquit; *nobilior, quàm natura animæ, in quantum est expressio vel participatio Diuinæ bonitatis.* Similia habet ibidem qu. 112. a. 1. in Corp. Vbi quærens An solus Deus sit causa gratiæ? Respondet affirmatiuè, necesse est quòd solus Deus Deificet, communicando consortiũ Diuinæ naturæ per quandã similitudinis participationẽ, sicut impossibile est vt aliquid igniat nisi solus ignis.

38. idem inculcat. q. 113. a. 4. in Corp. & 3. p. q. 2. a. 10. ad 1. *Gratia* inquit, *quæ est accidens est quædam similitudo Diuinitatis participata in homine.* Vbi S. Th. non simpliciter participationem, sed similitudinem participatam, gratiam appellat, idemque repetit q. 3. a. 4. ad 3. *Assumptio quæ fit per gratiam adoptionis terminatur ad quandam participationem Diuinæ naturæ, secundùm quandam assimilationem ad bonitatem illius*, idem repetit ibidem q. 62. a. 2 in Corp. *Gratia secundùm se considerata perficit essentiam animæ, in quantum participat quandam similitudinem Diuini esse.*

PRÆMITTO II. *Duplicem cogitari posse participationem Diuinæ bonitatis* Jnprimis: communem quibuscunq; entibus, quæ etiam participant, & assimilantur Diuino esse & bono esse, per bonitatem suam Physicam, & hæc est communis omnibus entibus; Alia est similitudo & expressio Diuinæ bonitatis, quæ ea prædicata increata, quæ in se continet natura Diuina, in se creatè exprimat per modũ imaginis proportionatè, quo modo verbum mentis

39. dicitur expressio obiecti: quâ ea prædicata quæ res in se continet intentionaliter, repræsentatiuèq; habet.

PRÆMITTO III. *Non implicare vt detur aliqua creata qualitas expressiua naturæ Diuinæ.* Ratio. Tũ quia quæ in hoc implicantia? habeturq; vestigium in similibus imaginibus: nã character per aliquos Doctores est signum naturale ducens in notitiã baptismi collati, non ad placitũ, vt statua hominis non ad placitũ effigiat hominem; nec ad placitum multa symbola res nobis exprimunt, vt Iris exprimit deciduam pluuiam. Hinc cuicunq; nationi proponantur interdum eundem sui sensum ingenerant. Tum quia vel implicaret ideò dicta qualitas: qua esset accidens; & hoc non, quia visio Beata est accidens, & tamen est expressio Deitatis; vel ex eo: quia illa qualitas non esset quid intentionale & co-

40. gnitio, sed non est de ratione expressiui esse cognitionem, vt videre est etiam in pictis imaginibus. vel ex eo, quia Deus est quid increatum, secùs illa qualitas. & hoc non, quia cognitio est quid creatum, & tamen exprimens increatam Deitatem; & si datur expressiuum naturæ Diuinæ per modum principij: nempe Lumen gloriæ, Cur non dabitur expressiuum per modum imaginis? Tum quia vsitatum est S. Th. à proportione naturalium arguere ad supernaturalia & altiora. Cùm ergo in creatis dentur tot modi artificiati, exprimendi idem obiecti; cur etiã non dabuntur plures expressiones naturæ, bonitatisque Diuinæ.

PRÆMITTO IV. *Ex vi Phrasium PP. sequi, gratiam esse expressiuam Diuinæ bonitatis* Præter Auctoritates S. Th. innuit idem Locus sup. cit. S. Aug. ep. 120. vbi dicit. *Ipsa Dei iustitia nos sumus*, cùmq; non simus Dei Iustitia entitatiuè, erimus vi gratiæ repræsentatiuè, quæ phrasis est Aristotelis, qui notitiã appellat obiectũ

in

41. in cognoscente, h. e. repræsentatiuè. Cyrillus contra Anthropomorphitas c. 3. *Cùm nos* inquit, *Sanctificatio & iustitia in Deum transformet;* Certè autem non transformat substantialiter. Ergo per modum expressiui, & imaginis Deitatis, quâ simili phrasi docet Arist: intellectum fieri alia quorum habet formas. quod fieri alia, est per repræsentationem. Itẽ Cyrillus dial. 7. de Trinit. loquens de Adami sanctificatione, impressa in illo est Diuinæ imago naturæ. Hier: ad cap. 4. ep. ad Ephes. *Signati sumus spiritu Dei Sancto, vt & spiritus noster, & anima imprimantur signaculo Dei, vt illam recipiamus imaginem, & similitudinem, ad quam in exordio cõditi sumus.* Basil. 5. contra Eunom: *Quodsi homines ad similitudinem informare materias nequeunt aliter, nisi ideas ipsorum participent, quomodo ad Dei similitudinem ascendet creatura, nisi Diuini characteris sit particeps.* Vbi Basil. ad idealem expressionem Deitatis reuocat gratiam, & ad characterem

42. deitatis.

PRÆMITTO V. *Jn quonam stabit reipsa, hæc similitudo gratiæ ad naturam Diuinam?* Habebit imprimis hæc similitudo relationem transcendentalem ad Deum non quomodocunq; & quæ sit illi communis cum alijs rebus siue naturalibus siue supernaturalibus, sed insuper habebit relationem transcendentalem in ratione similitudinis; & quia relatio supponit fundamentum per modum prioris, hoc nihil aliud erit nisi imago quædam spiritualis naturæ Diuinæ; ita vt in gratia reperiatur eiusmodi prædicatorum coniunctio, vt si illa penetrentur deueniatur in notitiam sanctitatis Diuinæ, habeantq; simul illa prædicata gratiæ vim sanctificandi; ita vt ex illis intuitiuè & vt sunt cognitis, cognoscatur natura Diuina ad eum modum, quo si non cognito intuitiuè Deo, cognosceretur intuitiuè visio alicuius Beati, hoc ipso nosceretur Deus, licet adhuc nõ in se, nec beatificatiuè, vt suppono ex 1. p. *Hu præmissis.*

43. EXPLICATVR. Quid sit gratiam esse specialem participationem, & consortium naturæ Diuinæ. Gratia per S. Th. est expressio Diuinæ bonitatis vt dixi Præm: 1. & quidem non tantùm propter participationem communem alijs creaturis in esse Diuino, sed ex quadam similitudine. vt dixi Præm: 2. Cumque non implicet qualitas expressiua naturæ Diuinæ, vt dixi Præm: 3. & cum Auctoritates PP. tribuant illam gratiæ vt dixi Præm: 4. fit vt gratia sit talis expressio, quæ ipsa expressio non stabit tantùm in aliqua relatione ad naturam Diuinam, sed dicet relationem similitudinis ad eandem licèt imperfectæ. Cuius fundamentum erit esse imaginem quãdam spiritualem naturæ Diuinæ prout natura est, & sancta est, consequenter specialis participatio naturæ Diuinæ competens gratiæ stabit in hac similitudine ad Diuinam naturam.

INFERO I. Independenter

44. ab omni acceptatione Diuina in ratione filij constitui creaturam iustificatam ipsâ infusione gratiæ, ita vt ad filiationẽ specialis fauor non sit necessarius præter ipsam infusionẽ gratiæ, præsuppositâ condonatione peccati. Ratio. quia sufficit ad filiationem naturalem habere naturam similem. Ergo magis ad filiationem adoptiuam sufficiet prædicta similitudo. Non nego tamen quòd fauor diuinus consequetur infusionem qualitatis huius.

INFERO II. Filiationem quã nos admittimus, esse minorem naturali; maiorem merè adoptiuâ: quia merè adoptiua solam moralitatem importat sine contributione alicuius physicè participationis in natura.

JNFERO III. Independenter ab extrinseco pacto, conuenit quidẽ gratiæ radicale ius ad gloriam: si enim filij & hæredes, non tamen proximum & completum, de quo consulantur dicenda de Merito.

DI

45.

DIFFICVLTAS III.

De oppositione Gratiæ cum Peccato.

VIdeantur dicta in Mat: de Pœnit: quòd scilicet seclusâ condonatione Diuina, possint secum stare peccatum & gratia: nunc Vniuersaliùs quæritur de alia, specie distincta, Gratia, cui sit impossibile stare cum peccato.

DICENDVM est: *Non esse possibilem talem qualitatem*. est contra Rozmer ex Auctoribus discurrentem pag: 137.

PROBATVR I. Quia & non posset stare cum peccato vt supponitur, & posset stare: quia quacunque qualitate positâ, manet adhuc DEUS liber, & non necessitatus ne condonet peccatum: quia infinitudo vel simpliciter, vel secũdùm quid inclusa in peccato est tanta, vt nulla pulchritudo, gratiositasque creata possit esse illius se solâ depulsiua; non enim habet prædicatum opponibile ad æqualitatem illi infinitudini. quod enim illud? quodsi positâ illâ qualitate manet adhuc DEUS liber ne condonet peccatum. Ergo adhuc poterit stare peccatum cum gratia: quia DEO non condonante peccatum, non potest non manere habitualiter offensa illius quomodo enim non manet offensa, si manet offensus, & non condonãs.

46.

PROBATVR II. Quia illa qualitas vel esset quid finitum, vel infinitũ. non infinitũ: quia hoc implicat. non finitũ: quia à finito infinitũ non est natũ depelli, & exhauriri ex prædicato transitûs inconsummabilis. sed etiam posito quòd illa gratia sit quid infinitum. quæro, vel est æqualis infinitudini Diuinæ taxanti mortale, vel non æqualis. Si æqualis. Ergo implicat. implicat enim æqualitas cum DEO. Si non æqualis. Ergo non habet vim exhauriendæ maioris infinitudinis.

PROBATVR III. Si esset possibilis talis qualitas esset etiam possibile meritum creatum, meritiuum infusionis talis gratiæ. Cur non enim? non potest autem hoc dici: quia pura creatura per modum meriti posset abolere mortalem offensam: posset enim emereri qualitatem illius indispensabiliter expulsiuam; & tamen supponit Theologia nullam puram creaturam posse vel satisfacere, vel tollere: (hæc enim in æstimatione morali pro eodem haberentur) offensam mortalem.

47.

ADDO per modum Conclusionis. quòd ex adiuncto possit aliqua qualitas repugnare cum peccato. vt si dicat DEUS: volo cum hac qualitate nunquam stare negationem condonationis, adeoque peccatum. &c.

OBIICIT I. Rozmer. Per multos vnio hypostatica etiam prout distincta à personalitate verbi est talis, vt cum illa nulla ratione consistere possit peccatum.

RESPONDETVR. Si cum vnione hypostatica staret peccatum propter communicationem idiomatum in illa fundatam: hoc ipso DEUS esset peccator: quod non cõtingeret, si cum alijs qualitatibus stet peccatum. Vnde non ex vi qualitatis hoc habetur, sed ex vi termini intrinseci, quem respicit vnio.

48.

OBIICIT II. In DEO est talis sanctitas cum qua non potest stare vllum peccatum; nec potentia peccandi. quæ implicantia, quare tale prædicatum non sit participabile ab aliqua creatura.

RESPONDETVR. Quia nulla creatura potest habere prædicatum adæquans infinitatem Diuinam taxantem offensam. Deinde: DEO debet tribui omnis possibilis sanctitas: quia autem nulla creata sanctitas, est omnis possibilis sanctitas, fit, vt nulla possit esse abolitiua peccati se solâ.

OBIICIT III. De facto conceditur gratia quæ exigat physicè remissionem peccati; ita vt per oppositum fieret illi violentia. Ergo nec implicabit qualitas, quæ ita exigat remissionem, vt hæc non possit non poni.

49.

RESPONDETVR. Negando Consequ: quia est à minori ad maius viâ affirmationis. Deinde: quia illa priori qualitate positâ, non sequeretur poni prædicatum æquale infinitudini peccati; posteriori autem qualitate positâ poneretur tale prædicatum; non potest autem poni ex dictis.

OBIICIT JV. Non implicat qualitas quæ seipsâ pendeat immediatè à DEO. Ergo non implicat qualitas, quæ sit participatio naturæ Diuinæ; & simul complementum vltimum liberi decreti formaliter condonantis. Sed hæc qualitas est incompossibilis cum peccato, vt per se patet.

RESPONDETUR. Negando per se patere. quia illa qualitas non erit incompossibilis ex vi essentiæ cum peccato; adeoque non indispensabiliter, sed ex adiuncto illius decreti. quòd ipsum sicut liberum est respectu cuiuscunq; creatæ qualitatis; ita & assumendo illam qualitatem, non assumit illam vt se necessitantẽ ad condonationem. Et per hoc soluitur argumentum eiusdem 5. & 6.

50.

INSTAT Idem. De facto albedo si producatur in subiecto capaci, debet necessariò produci per actionem quæ sit vltimum complementum liberi Decreti, quo DEUS vult illud subiectum esse album. Ergo non implicabit talis qualitas, quę essentialiter exigat produci per actionem, quæ sit complementum liberi decreti condonantis Dei.

RESPONDETVR. Cõcedendo totum: quia probat ex adiuncto illã qualitatem esse incompossibilem cum peccato, & nonnisi ex suppositione adiuncti essentialiter exigit produci dictâ actione. Paritas etiã non tenet: quia positâ per impossibile independenter à Decreto Diuino albedine in subiecto apto, hoc ipso iam esset album. Jam autem positâ per impossibile independenter à Decreto Diuino, illâ gratiæ qualitate, non sequeretur iam Deũ necessitari ad condonandum: posset enim adhuc in illa suppositione in ordine ad condonandum esse liber. Deinde nullum est prædicatũ in quo deficiat albedo, vt tribuat suum effectum; est autem defectus prædicati in gratia; quod sit opponibile infinitudini peccati; quo prędicato nõ sublato, manebit offensa, adeoque peccatum. Denique necessitatur DEUS ad effectus Formales non impediendos, casu quo ponatur forma in subiecto apto. Negatur autem & non probatur oppositum. quòd scilicet præter effectũ formalem, qui est reddere subiectũ habens gratiam, sit in gratia per modum effectûs formalis, depulsio peccati.

51.

OBIICIT V. Idem. Non implicat aliqua creatura intellectiua incapax erroris positiui. Itẽ voluntas creata libera determinata ad solum bonum honestum. Ergo nec implicabit qualitas essentialiter incompossibilis cum omni peccato mortali.

52.

RESPONDETVR. Disparitatem esse: quia in casu Anteced: nulla ostenditur implicantia; nec argueretur vlla infinitudo, vt arguitur in casu præsenti.

OBIICIT VI. Eodem iure dici posset, implicare qualitatem quę habeat connexionem physicam & realem cum condonatione peccati; erit enim infinitæ bonitatis.

RESPONDETVR. Non esse rectam illationem, vt si aliquid non possit maius, non possit minùs. minùs autem est mouere DEUM vt liberè condonet, quàm necessitare. Deinde in istis quæ dispensabiliter contingunt, non est necessitas, vt sit æqualitas prædicatorumque proportio, secùs in istis quæ indispensabiliter. præcipuè quia vis illa motiua non est aliud nisi participatio naturæ Diuinæ specialis, quæ si datur, entitate sua deposcit, ne detur ei quem DEUS odit, non includendo hoc ipso vllam infinitatem.

INSTAT. Si homo deberet al-

53. teri infinitas pecunias, & in debitũ ſoluendum offerret illi vnũ obolũ; non diceretur hic habere exigentiã ad delendum totum debitum. Ergo neque vlla qualitas poſſibilis habebit exigentiam, vt potè finita ad remiſſionem mortalis.

RESPONDETUR. Hæc obiectio probat non eſſe poſſibilem qualitatem gratiæ, quæ indiſpenſabiliter exigat condonationem mortalis, ſicut nec obolus ille exigit, vt deleatur totum debitum, adeoque hæc obiectio eſt pro nobis. Quodſi vrgeatur obiectio, ad probandum quòd nullo modo exigat gratia condonationem Diuinam, id iam erit contra nos, ſed diſparitatem habet. Quia nec poteſt (vt ſupponitur) aut ratione materiæ, aut ratione raritatis, aut ratione edicti, habere ille obolus vim abolendi debiti infiniti. cùm tamẽ prædicatũ incluſũ in gratia, quòd ſcilicet gratia ſit ſpecialis participatio naturæ Diuinæ, id exigat.

54. OBIICIT VII. Non implicat qualitas quæ peccatum deleat, non ſua bonitate adequet illud, ſed quod habeat formalem oppoſitionem ad illud, quâ ratione aſſenſus finitus repugnat cum diſſenſu infinito, amor finitus cum amore infinito. Actus finitus condonationis poſſet debitum infinitum abolere.

RESPONDETVR. Non poteſt tũc ſtatui oppoſitio formalis, ſi altera oppoſita forma non habeat quod opponat alteri formæ. Sic non eſt oppoſitio formalis inter album & rubrum: quia non habent quod ſibi opponant. Conſequenter ſi gratia non habet quod opponat infinitudini peccati hoc ipſo non erit oppoſitũ indiſpenſabiliter. Quod ad priores duas Inſtantias. Non implicabit illos duos actus ſecum ſtare, ſed poſito quòd non poſſint ſecũ ſtare, victoria eſſet penes fortius, conſequenter ius patiendi eſſet penes debilius, adeoque remaneret tunc diſſenſus infinitus, cederet aſſenſus finitus. & eâ proportione, quia gratia eſſet carens prædicato infinitudinis etiam ſecundùm quid, abundaret illo peccatum, remaneret tunc peccatum, & gratia quæ eſt debilior cederet. **55.** Quod attinet ad condonationem, dici poteſt inprimis, quãvis eſſet cõdonatio finita: quia non haberet minus virium ad exhauriẽdum debitum infinitum, quàm infinita, vtraque enim eſt formale non eſſe debiti, fit vt ſi infinita cõdonatio expellat debitũ infinitũ, expellere etiã poſſit finita, iam autẽ gratia finita non haberet hoc quod infinita. Imò etiãſi eſſet infinita nõdũ ſe ſolâ eſſet expulſiua peccati; cõſequenter multò minùs illud expellere poterit, ſi ponatur finita. Deinde hoc ipſum reſoluitur in hoc principium: quia negatio condonationis eſt eſſe debiti. Ergo condonatio erit non eſſe debiti; habent ſe enim ſicut non eſſe luminis quod eſt eſſe tenebrarum, & eſſe luminis, quod eſt non eſſe tenebrarum. conſequẽter inter condonationem & debitũ erit proportio ſicut eſſe & non eſſe, **56.** quæ nullo modo ſe compatiuntur: quia autem non ſe ita habent peccatum & gratia, ſicut eſſe & non eſſe, accedente adhuc in pecto, illo prædicato exceſſiuo infinitudinis, fit vt ſe compati poſſit: neque enim definitiuè peccatum eſt negatio gratiæ, nec è cõuerſo. Breuiter. quia cõtradictoriè opponuntur non eſſe condonationis incluſum in offenſa, cum eſſe condonationis, hinc poſitâ condonatione, impoſſibile eſt eſſe offenſam. Quia autem non poteſt oſtẽdi ſimilis oppoſitio inter peccatum & gratiam quâcunque tandem ſpecie gratiæ poſitâ, ideo peccatum & gratia ſtare ſecum poterunt.

Quomodo autem cum hoc ſtet gratiam eſſe vnicam cauſam noſtræ iuſtificationis, De hoc actum aliàs. Adferri poſſet & illud ex Bertoldo de Gratia ſanctificante n. 95. quòd aliud ſit eſſe formam, & aliud dare effectum formalem: quia ad hoc poſterius, non ſolùm requiritur forma

in ſub-

57. in ſubiecto, ſed etiam proportio ſubiecti, vt oſtendit Inductio. non eſt autem ſubiectum proportionatum gratiæ peccator, ſi deſit condonatio. addique ex eodem poteſt, quòd eo caſu non eſſet illa Creatura amica & non amica DEO, in actu ſecundo: hoc enim implicat, ſed amica in actu primo proximo, non amica in actu ſecundo.

DIFFICVLTAS IV.

An Gratia à Charitate ſit diſtincta realiter?

ESſe diſtinctam docet Suar. Valent. & poſt illos Ripalda d. vlt: n. 67. Ouie: de Iuſtif: tr: 8. contr: 1. n. 72. inclinatque S. Th: hìc q. 110. a. 3. & 4. Negat Scotus, Bellarmin: Leſſ. & poſt illos Kon: d. 21. dub: 7.

ASSERO I. Poſſibilem eſſe gratiam quæ ſit principium actuum amoris per ſe ipſam.

RATIO. Quia id non implicat. **58.** & ſi non implicat anima (imò per nos talis eſt defacto) cui identificetur realiter intellectus & voluntas; & quæ ſit immediatum principium ſuorum actuum. Ergo etiam poterit in ordine ſupernaturali dari forma eleuãs ad gradum filiorum Dei, & ſimul principians actus amoris. Imò quod dico de identificatione cum charitate; Idem dico de identificatione cum habitu fidei & ſpei, niſi quòd à poſteriori colligamus defacto iſtos habitus non eſſe identificatos; eò quòd fides doceat, dari ſeparationem realem gratiæ, à fide & ſpe. Tantùm identificari non poſſet habitibus acquiſitis: Nam cùm illi ex frequentatione actuum adueniant, præexiſtenti identificari non poſſunt.

ASSERO II. Poſſibilem eſſe gratiam diſtinctam realiter à charitate.

RATIO. Quia nec pro hoc vlla implicantia.

ASSERO III. Probabilius eſt gratiam eſſe indiſtinctam realiter à charitate.

RATIO prima ſit Auctoritas Scripturæ & Trident. **59.** Tribuunt enim frequenter effectus eoſdem gratiæ & charitati; prædicataque eadem, quod falſum eſſet, ſi hæc duo eſſent diſtincta realiter. Et ita gratia per S. Petrum eſt conſortium ſeu participatio naturæ Diuinæ, & idẽ tribuitur à S. Ioanne charitati. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & ſimus. Iuſtificatio tribuitur gratiæ per Trid: eadem tribuitur ab Aug: charitati: charitas, inquit, inchoata, inchoata iuſtitia eſt. Charitas perfecta, perfecta iuſtitia eſt. Euang: dicit, remittũtur ei peccata multa: quia dilexit multum, iuſtificationẽ tribuẽdo charitati, idẽ tribuit Trid: gratiæ Seſſ: 6. de Iuſtific: cap. 6.

RESPONDERI I. ſolet. ex eo quia remiſſio peccati tribuitur charitati, colligi non poſſe, quòd idem realiter ſit cum gratia: nam etiam fidei tribuitur ſaluatio eleemoſynæ remiſſio peccati; & tamen hi habitus non idenficantur realiter charitati; **60.** poterit ergo iuſtificatio tribui charitati, tanquam proximo & immediato principio operatiuo, gratiæ autem tanquam radici.

CONTRA. Tum quia. Nullibi legitur quòd eleemoſynæ tribuatur conſtitutio in eſſe Filij Dei, quæ tamen eſt definitiua formalitas gratiæ, & hæc formalitas tribuitur charitati; erit ergo ſpecialius fundamẽtum identificandi hæc duo. Tum quia Obeſt vt de fide, vel de eleemoſyna, ſimpliciter, & vt ſonant verba accipiãtur, non obeſt autem vt ſimpliciter de gratia, & charitate accipiantur. Tum quia. Poſito quòd identificetur gratia charitati habebit duplicem formalitatem, & principij operatiui, appellabiturq; charitas; & principij conſtitutiui in eſſe filij Dei, & appellabitur gratia. hinc adlata reſponſio nihil contra nos aſſumit: non enim aſſumit, hæc tribui charitati tanquam principio operatiuo, diſtincto realiter.

RESPONDETVR II. cum Suar.

61. ar. Ideo Trid: indifferenter vtitur vtroq́ue nomine, vt vtrique ſententiæ probabilitatem non auferret.

CONTRA. Tum quia. Hæc reſponſio dat nobis intentum. Tum quia. Si aliquis vellet abſtinere ab hac controuerſia. An licitè Chmielnicius poſſideret Ukrainam, non deberet vnquam dicere, licitè poſſidere. Sic & Trident. Si voluiſſet abſtinere ab hac controuerſia; an charitati poſſit tribui inſtificatio, quæ tribuitur gratiæ; debuiſſet nihil loqui de vtraq́ue parte, & tamen Tridentinum ſuâ phraſi, & gratiæ, & charitati tribuit iuſtificationem. Tum quia arbitrariè hoc aſſerit Suar. nec accipit verba ſimpliciter, ſed cum ſua interpretatione. Quando autem dicunt, loca illa debere intelligi de charitate actuali, id non cōuincit: quia illic loquũtur de charitate iuſtificatiua per modum alicuius immanentis & inhærētis, adeoq́ue de aliquo habituali.

RESPONDERI ſolet III. cum eodem. Quando charitati tribuitur iuſtificatio, ſumi charitatem pro a- 62. micitia inter hominem, & DEUM, quæ in ſe includit, & dilectionem hominis erga DEUM, illiuſq́ue dilectionis principiũ, hoc eſt habitum, & ſimul dilectionem Dei erga hominem, eamq́ue cum ſuo termino ſupernaturali, quod eſt gratia accepta.

CONTRA. Tum quia. In ſententia identificante gratiam charitati, ſub diuerſa formalitate ſine vlla diſtinctione reali, poſſent ſaluari ea quæ aſſumit reſponſio, & ſi addatur hæc proficiſci tanquam à principijs diſtinctis realiter; hoc ipſum probandum erit, ne aſſumatur id quòd eſt in quæſtione. Tum quia: Etiam hæc Reſponſio non accipit verba vt ſonant ſimpliciter, ſed cum interpretatione, & tamen nihil vetat ea ſimpliciter accipi. Tum quia. Aſſumit hęc doctrina quòd amicitia DEI erga nos ſit gratia, quod formaliter loquendo, falſum eſt, èſt enim gratia effectus potiùs amicitiæ.

63. *Hanc ipſam Reſponſionem aliter format Ripalda* citatus: Sumi hîc charitatem pro dono, quo ſumus char, & diligibiles DEO; hoc autem donum gratia eſt.

CONTRA. Tum quia. In vſu & acceptione vulgari, charitas non accipitur pro eo quod nos facit diligibiles alteri. Ergo nec verba Trid: & ſcript: debent ſic accipi. Tum quia. Cùm poſſit ly charitas accipi, pro habitu, danda erit ratio cur in præſenti accipi non poſſit. Tum quia. Quando recurrit ad hoc, tribui prædicta charitati, vt actus, non vt habitus eſt, redit difficultas; quare id aſſerat.

RATIO II. ex principio ſimili quod vſurpare ſolent oppoſiti. DEUS in ordine ſupernaturali perficit hominem modo proportionato, quo eundem perficit in ordine naturali. Hanc Maiorem aſſumit S. Th. frequēter, fundaturq́; in illo Pauli: Inuiſibilia ipſius à creatura mundi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciũtur. Sed in ordine naturali, præcipuè in compoſito ex forma accidentali, datur principium quod ſi- 64. mul eſt operatiuum, & non tantùm conſtitutiuum. Ergo etiam in ordine ſupernaturali erit taliter; non eſſet autem taliter, ſi gratia non foret identificata charitati. Minor probatur. Nam calor v g. conſtituit calidum, & ſimul eſt operatiuus. idemq́ue verum eſt de alijs compoſitis accidentalibus, quæ ſupponuntur eſſe quà talia operatiua. Rurſus ſi per nos intellectus identificatur realiter animæ. Cur non identificabuntur gratia & charitas. Quòd autem in alijs principijs formæ habeant diſtincta realiter principia accidentalia agendi, ſicut v.g. calor eſt diſtinctus realiter à forma ignis. huius reddita diſparitas in phyſicis. quia ſcilicet debēt hæ formæ interdum agere non coniunctæ, hinc illis natura tribuit vicaria accidentia, quæ ratio non currit pro gratia & charitate: non enim ſeparatim à gratia, datur actio habitus

cha-

67. charitatis. Imò etiam in principijs Thomiſticis Diſparitas eſt: quia ſcilicet: tunc principia actiua à formis conſtituentibus diſtinguuntur, quando formæ conſtituentes ſunt ſubſtantiales: hoc autem non competit gratiæ, quæ eſt forma accidentalis. Non nego tamen quòd gratia indigere debeat alijs habitibus ad actiones ſibi quâ tali non proprias, vt ad actus fidei, ſpei, miſericordiæ.

RATIO III. Ex principijs negatiuis. Tum quia. Si nihil obſit, ſpecialis participatio naturæ Diuinæ debet aſſignari quàm ſimillima naturæ Diuinæ: hoc enim exigit ipsũ prædicatum ſimilitudinis. eſſet autem magis ſimilis, ſi identificet ſibi principium operationum quod eſt charitas: Cùm etiam DEUS identificet ſuæ naturæ principium operādi, nec huic identificationi ponendę in gratia obeſt ratio, vel auctoritas; hocq́ue videtur reſpexiſſe S. Paulus dum gratiæ tribuit aliquod ſuum 68. eſſe: gratia Dei ſum quod ſum, & ſimul etiam tribuit vim operandi: dicit enim illam in ſe non fuiſſe vacuam. Tum quia. Non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate. Ergo cùm poſſit eſſe gratia diſtincta realiter, ſed etiam indiſtincta à charitate, potiùs erit identificanda; ita enim erit minus entium. Tum quia. Quāuis in oppoſitum citetur S. Th. nihil vetat illum intelligi de diſtinctione gratiæ & charitatis, ratione connotatorum, vel diſtinctione rationis raticionatæ. Cùm ſtare videatur pro nobis 1.2dæ.q.23. a. 2.ad 2.

DICES I. In oppoſitum eſſe Viennenſe, & Trident: prius quidē dicit, in Baptiſmo conferri gratiam & virtutes. Vbi condiſtinguitur gratia à virtutibus. Nemo autem dubitat charitatem eſſe virtutem. & Trid: Seſſ: 6. can: 11. anathematiſat eos, qui dicunt hominem iuſtificari excluſâ gratiâ & charitate; imò etiam ſcriptura condiſtinctè de vtroq́ue agit. Gratia Domini noſtri IESV Chriſti & Charitas Dei.

69. RESPONDETVR. Quod ad primum attinet, ſuffecerit nomine virtutum, accipi reliquas virtutes, à charitate diſtinctas. quæ licet etiā ſit virtus, non eſt neceſſe vt ſit diſtincta realiter: nam de hoc nihil loquitur Viennenſe. Triden. nihil etiam loquitur de diſtinctione; imò cùm Iuſtificationē & gratiæ, & charitati tribuat, ſupponit pro eodem hæc ſumi; cùm aliàs dicat vnicam eſſe cauſam formalem noſtræ iuſtificationis. Scriptura nihil etiam loquitur de diſtinctione reali.

DICES II. Virtus & potentia, dicuntur per ordinem ad aliquam naturam præexiſtentem, ſed charitas eſt virtus. Ergo dicitur talis ad præexiſtentem gratiam.

RESPONDETVR. Sufficere præexiſtentiam non phyſicam, ſed rationis, qualis eſt præexiſtentia animæ reſpectu virtutis intellectûs, quem ſibi identificat. *Eundem medium terminum ſic aliter proponit Ouie:* Habitus charitatis ex ſua ratione habet tātùm conſtituere hominem 70. dilectorem Dei, nullumq́ue eſt fundamentum, quod aliud prędicatum in habitu charitatis demonſtret, ſed hoc formaliter non eſſe hominem ſanctum, eſt eſſe obiectum dignum amore Dei. ſed eſſe dignum amore, & eſſe potentem amare, eſt quid diſtinctum realiter: non enim ex eo quòd quis poſſit Regem amare dignus exiſtit amicitiâ Regis: hæc autem dignitas tribuitur in ſuo ordine gratiæ Dei.

RESPONDETVR. Habitum charitatis ſub formalitate charitatis, id tantùm habere quod aſſumit Major, ſecùs ſub alijs formalitatibus, & licèt in humanis eſſe dignum amore, & eſſe potentem amare, ſit aliud, ſecùs in ordine ſupernaturali: quia in humanis duo illa ſeparari poſſunt; non oſtendit autem experientia hæc duo eſſe ſeparabilia in ordine ſupernaturali; quæ inſeparabilitas licet reijci poſſit in ordinem à DEO factum: attamen reijci poteſt etiam in conditionem

entis

71. entis; & vt de facto reijciatur, euincunt rationes pro Conclusione.

INSTAT I. Hoc quod est forma prima dans esse supernaturale debet esse tale, cui debeantur reliqua cum esse illo supernaturali connexa. Sed sola gratia & non charitas est talis: quia supernaturales virtutes, aliæ sunt intellectus, aliæ voluntatis; charitas autem quæ est virtus voluntatis, quomodo erit radix virtutum intellectûs.

RESPONDETVR. Charitatem sub formalitate charitatis non esse principium exigitiuum intellectûs, sed præsuppositiuum, licèt sub formalitate gratiæ sit tale exigitiuum. ad eum modum, quo anima non sub formalitate voluntatis, sed sub formalitate animæ, est radix intellectûs.

INSTAT II. Charitas est appetitus quidam naturalis, appetitus autem sequitur naturam & radicē, quæ in præsenti non potest esse alia quàm gratia.

72. RESPONSVM. Charitatem sub formalitate charitatis esse appetitum, non sub formalitatibus alijs.

INSTAT III. Ripalda. Potest distingui realiter gratia à charitate. Ergo & realiter distinguitur, quia eo pacto, ordo gratiæ conformiter statuetur, ordini naturæ inferiori, & ordini superiori vnionis Hypostaticæ, vtrumque autem horum simpliciter vnicum principium existit accidentium, ac virtutum accidentalium.

RESPONDETVR. Identificatâ charitate cum gratia, adhuc erit vnicum principium virtutum; nec sequetur; quòd sicut ab vnione Hypostatica distinguitur charitas, sic eam distingui à gratia: quia nunquā charitati tribuitur, vt faciat indistans substantialiter, quod tribuitur vnioni. Iam autem quæ prædicata tribuuntur gratiæ, tribuūtur & charitati.

DICES III. Gratia est forma iustificans. Charitas non est forma iustificans: Nam si actus charitatis non iustificat formaliter, nec iustificabit habitus, non enim cōfert subiecto maiorem rectitudinem. Vnde dicit Aristotel: 9. Methaph. Textu 19. Meliùs est benè agere, quod pertinet ad actum, quàm posse benè agere, quod pertinet ad habitū.

73. RESPONSVM alibi, suo modo etiam actum charitatis nos sanctificare; & immediatè dictum, quòd charitas non sub formalitate charitatis sanctificet nos, sanctitate, quæ sit participatio naturæ Diuinæ, sed sub alia formalitate.

QVÆSTIO II.

De necessitate Gratiæ.

PRÆMITTO I. *Non esse iam in hoc difficultatem scholasticè examinandam, quòd gratia sit necessaria ad actiones salutares & vt oportet*, hoc enim est articulus fidei fundatus in scriptura, Non ego sed gratia Dei mecum, Conuerte me Domine & conuertar. Hier: 31. & Ioan: 6. *Nemo potest venire ad me nisi Pater meus traxerit eum*.

74. Docet idem August: in omnibus locis contra Pelagium, & demum Trid: Sess: 6. Can. 3. docet: Sine præueniente Spiritus sancti inspiratione hominem, credere sperare & diligere prout oportet vt ei iustificationis gratia conferatur, minimè posse.

PRÆMITTO II. *Non tantùm ad primam infusionem habitus fidei in adultis indigemus gratia præueniente, sed etiam supposito habitu fidei, eâdem indigemus ad iustificationem* nec sufficit sola adiuuans.

RATIO. Tum quia. Citatæ auctoritates loquuntur de omni operatione supernaturali, ergo sine fundamento ad solam infusionem fidei restringetur necessitas gratiæ, locutionesque istæ deposcunt gratiam non in ipso tantùm operari, sed & ante opus, vnde August: lib: 2. de pec: mer: cap: 18. ait; quòd ad DEVM nos conuertamus, nisi ipso excitante & adiuuante non possumus, vbi etiam excitantem gratiam

75. quæ initium dat operi, & non tantùm adiuuantem quæ in ipsum progressum boni operis influit, requirit. Tum quia. In ordine naturali, ad vnamquamque seriem actionum indigemus & cogitationibus à bona fortuna iniectis, & concursu Diuino. ergo & in ordine supernaturali, non tantum excitanti, sed & adiuuanti, nec tantum adiuuanti sed etiam excitanti gratia indigemus. Tum quia. Non est ratio cur indigeamus non tantum adiuuanti, sed etiam excitanti gratia ad primam infusionem habitus fidei & non etiā de cætero. De quo fusiùs consule Ripal: d. 116. n. 4.

DICES I. cum Vega. Possumus odisse subitò quos diligebamus, & cōtrà diligere quos oderamus. ergo peccatores non excitati possūt pro libitu odisse cum gratia adiuuante.

RESPONDETVR. Retorquendo argumentum de fide, quia possumus etiā subitò credere post propositionem obiecti sufficientem.

76. Directè autem dici potest quod possimus & credere, & iustificari sine gratia præueniente, & motibus indeliberatis, sed id non fieri, quia cōnaturalior est modus non prorūpendi extemplò ad actus deliberatos.

DICES II. Sufficit vt illi actus ad sui supernaturalitatem saluandā fiant ex habitu supernaturali, ergo neque necesse erit, vt antecedentes iustificationem, fiant ex præuenienti gratia, quia adiuuans supplebit vicem habituum.

RESPONDETVR. Quòd quamuis actus illi debeant esse supernaturales, non ideò tamē requiritur gratia præueniēs vt saluetur supernaturalitas, sed vt cætera sint paria, nēpè vt saluētur locutiones Patrum, & seruetur connaturalis & ordinarius modus agendi.

DICES III. Sufficit vt excitatio fiat per habitum fidei.

RESPONDETVR. Quòd non, quia fortè non ad omnes actus gratiosos præuiè semper concurrit habitus fidei. Deinde quia ipse actus habitusq; fidei indiget pro sua parte excitatione.

77. PRÆMITTO III. *Etiam suppositâ iustificatione & infusione habituum supernaturalium, adhuc erit necessaria gratia adiuuans*. Est contra Molinā, Bellarm: Valentiam. Sed docet eam Lessius, Becanus, Ruiz, & post illos citat: Ripal. Ratio. Tum quia. Innuit id scriptura, vniuersaliter ad opera gratiæ adiutoriū deposcens, nomine autem gratiæ adiuuātis venit aliquid hîc & nunc collatum quod etiam significat ille locus ad Philippen: 2. *DEVS est qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate, sicut semper obedistis*, vbi ly obedistis, ostendit sermonem directum ad iustificatos, & ly qui operatur hîc & nunc, collatam gratiā adiuuantem. Ad Rom: etiam 9. *neq; volentis*, inquit, *neq; currentis sed miserentis est DEI*, vbi etiā currētis, adeoq; iustificati actus referūtur in misericordiā Dei, adeoq; in gratiā adiuuātē quòd significauit August. cap. 61. & 62. in hanc epistolam, vbi inter alia

78. habet, *neq; volentis, neq; currentis, sed miserentis est DEI, quia sine eius adiutorio non possumus adipisci quòd volumus, sed ideò potiùs, quia nisi eius vocatione non volumus.* Tum quia. Ita significat Arausicanum secūdum Can: 25. *Hoc salubriter profitemur & credimus, quòd in omni opere bono nos incipiamus, &c. Sed ipse priùs nobis inspirat &c. vt cum ipsius adiutorio ea quæ sibi sunt placita implere possimus.* Et Trid: Sess: 6. cap: 16. aiens de influxu Christi in membra per gratias, ita loquitur; *quæ virtus bona eorum opera, semper antecedit, & comitatur, & subsequitur.* vbi loquitur de omnibus operibus, adeoque etiam de ijs quæ fiunt cum habitu. Hocque etiam videtur significare August. lib: de Natura & gratia cap: 28. *Sicut oculus corporis etiam plenissimè sanatus nisi candore lucis adiutus non potest cernere, sic homo etiam perfectissimè iustificatus nisi æterna luce iustitiæ Diuinitùs adiuuetur, rectè non potest viuere.* Tum quia. vt illa opera sint supernaturalia, sufficeret qui-

79. quidem principium elicitiuum ſupernaturale quod eſt habitus, ſed aliunde prærequiritur præueniens & adiuuans gratia, præueniens quidem vt motus indeliberatus ab extrinſeco prouenieus, adiuuans autem, vt ſaluetur maior, vt ita dicam, dependentia in ordine ſupernaturali etiam habituum infuſorum, formalitaſque gratiæ adiuuantis.

PRÆMITTO IV. *Ad ſingula opera requiruntur ſingula gratia*, & quidē quod non ſufficiat gratia præterita ad opus præſens docet Ripal: n. 52. contra Suar: & Granad. Ratio. Tum quia. Verba Patrum quæ exigunt, quòd omnis actio ſupernaturalis fiat Deo mouente & vocante, ſi vt ſonant accipiantur, præſentem gratiam important. Tum quia. per nos auxilium adiuuans phyſicè concurrit, ergo debet eſſe actu exiſtens. Tum quia. Quando dicitur promiſſus Spiritus S. ad memoriam reuocaturus, quæ dixerit Filius, id non conuincit, nam illa ipſa reuocatio in

80. memoriam erit adhuc actualis & præſens. Et licet memoria præteritæ vocationis conferat ad id obiectiuè, & remotè, non confert tamen efficienter, vt conferre debet gratia adiuuans, præcipuè cùm gratiæ adiuuantis, vt dixi, debeat eſſe concurſus phyſicus. Ex quo vlteriùs

INFERTVR. Non ſufficere vnā gratiam ad plures actus etiam ſubordinatos, contrà quàm voluerit Suar: & Ruiz.

RATIO. Quia illuſtratio reſpectu vnius obiecti non eſt illuſtratio reſpectu aliùs, & ſicut concurſus ad vnum actum non eſt concurſus ad alium, ſic nec auxilium adiuuans idem erit. Immò præter gratiam ad opus internum requiſitam eſt neceſſaria gratia diſtincta ad opus externum exequendū v. g. externā profeſſionem martyrij, nam id ſufficienter ſignificat locus ille ſcript. Velle quidem adiacet mihi, ſed perficere non inuenio, ſæpèque in ipſa externa operis perpeſſione vel exercitio, diſtinctæ difficultates occurrunt, adeoque nouâ gratiâ ſuperandæ.

81. *Sed ſufficitnè gratia quæ datur ad habendam volitionem efficacem, quæ imperat actum externum* affirmat Ripal. citat: ſufficere. n. 80. Sed non immeritò, negat Granad: & Ruiz.

RATIO. Quia experimur difficultatem etiam poſt dictum imperium in eliciendo actu externo. Locutioneſque Patrum vniuerſales id videntur decidere, & licet actiones externæ non ſint primò meritoriæ, nec illæ in ſe ſint ſupernaturales, adeoque nec depoſcant gratiam effectiuam illius operis ſupernaturalem; ſed ad roborandam voluntatem requiretur gratia ſupernaturalis, quæ roboratio eſt neceſſaria etiam poſt reſolutionem efficacem. Quamuis autem ſæpè Auguſt: in defectum voluntatis imperantis reijciat defectum executionis operis externi, id ideò facit, quia indubiè requiritur voluntas imperans, ſed non ſequitur non indigere nos roboratione ſequenti ipſam reſolutionem efficacem.

82. Quod autem dicit Ripalda. poſito efficaci imperio, non poſſe non ſequi opus externum niſi defectu poteſtatis executiuæ id vel non conuincit, vel pro nobis eſt, non conuincit inquam, quia ipſa arduitas operis poteſt facere difficultatem etiam poſt efficacem reſolutionem, adeoq; fundare nouæ gratiæ neceſſitatem; vel pro nobis eſt, quòd ſcilicet poſſimus indigere gratia in ordine ad ipſam executiuam potentiā in actum deducēdā.

PRÆMITTO V. *In præſenti hæc tria vel maximè expendēda. Primo*: ad, indigeamus gratiâ ad actus honeſtos, moraliter. *Secundo*: ad vitanda omnia venialia. *Tertio*: ad perſeuerandum, ex quibus deciſis reliqua innoteſcent.

DIFFICVLTAS I.

De Neceſſitate Gratiæ ad actus honeſtos moraliter.

PLures hac in parte ſententias collegit Ouied. contr. 3. à num. 14. principales duæ ſunt. Prima Vaſq qui Prima 2dæ. 190. aſſerit eſſe neceſſariam gratiam per Chriſtum ad talia opera, licet illa ſit in entitate naturalis, voluitq; illas actiones eſſe meritorias. Illum ſecuti ſunt cum aliqua diſtinctione Torres, & Meratius & alij. Oppoſitum ſentit Suar. hic. lib. 8. à cap. 8. referens ſe ad librum 2dum de prædeſt. Arriag. d. 38. num: 8. Ouied. contr. 3. n. 77. licet cum reſtrictionibus. Sunt aliæ ſententiæ mediæ. Prima eſt. Ripal. diſp. 20. & 104. quòd ſcilicet ex natura rei non ſit neceſſaria gratia Theologica ad aliquod bonum opus morale, ſit tamen neceſſaria ex lege & prouidentia Dei, non propter ipſum opus naturale, ſed ad aliud ſupernaturale circa idem obiectum, quod ſemper fit, quotieſcunq; fit actio honeſta naturalis. Secunda eſt Koning. qui diſp. 8. de merito. dub. 4. n. 63. cenſet ad operationes iuſti honeſtas moraliter neceſſariā

84. eſſe gratiam ſupernaturalem eo quòd illæ omnes in iuſto ſint ſupernaturales, licet non ſit neceſſaria in peccatore. Sit.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur Argumenta pro ſententia negante

PRIMVM Argumentum eſt ab auctoritate.

PRIMA auctoritas eſt S. Scripturæ.

PRIMVS locus eſt ad Rom: 2. Gentes quæ legem non habent naturaliter ea quæ legis ſunt faciūt. quem locum c. 8. à n. 13. pluribus ponderat ſuar. vltimò ſiſtit in Particula naturaliter, quòd ſcilicet impleant legem, ductu naturæ & per vires eius.

RESPONDETVR fauere Suario aliquos interpretes, ſed oppoſitos Auguſtino qui lib. 4. con-

85. tra Iulianum cap. 3. ideo inquit, naturaliter & ſine lege, quia de illis loquebatur qui ex gentibus venerunt ad Euangelium, non ex circūciſione cui lex data eſt, & proptereà naturaliter, quia vt crederent in eis eſt correcta natura. Similia habet libr. de ſpiritu & litera capit. 26. quem ſequitur Proſper, Fulgentius, & alij apud eundem Suar. quem locum exponens Anſelm. ait, naturaliter quidem ſed nonniſi per gratiam, & fidem quæ, renouat imaginem Dei. Addo ipſum Suar. monere ibidem n. 12. nihil pro hac ſententia in ſcriptura expreſſum haberi, quia illa non negat hoc fieri maiori aliquo adiutorio præter concurſum generalem. Quanquam ly naturaliter bona, poteſt ſupponere pro actibus in ſubſtantia bonis, quos actus in ſubſtantia, hoc eſt in ſe bonos, faciunt gentes, non addit autem ſcript. bene illos fieri; cùm tamen nonniſi ad bene agendum ſit neceſſaria gratia. Et ita datur eleemoſyna in ſubſtantia ſine gratia, non tamen ſine gra-

86. tia poteſt dari intentione bonâ & modo debito, quod expreſſit Auguſt. lib. 4. contr. Iulian. cap. 3. homines ſine fide non ad eum finem hæc opera retulerunt, ad quem referre debuerunt. Quamuis autē concedamus Suario, non eſſe neceſſarium vt ſemper infidelis malo fine faciat, ſed negamus, quòd vt bene faciat non eſſe neceſſariam gratiam. Quando autem ponitur intentio mala pro exemplo, ponitur tanquam aliquid magis notum. Deniq; cùm non dicat ſcript. illos bene facere, ſimpliciùs accipientur verba ſi ponantur, Gentes naturaliter & ſine gratia facientes quæ legis ſunt, non tamen facientes bene, hoc enim non dicit ſcript.

SECVNDVS locus eſt, ex illo Matt. 5. ſi dilexeritis eos qui vos diligūt, quā mercedē habebitis? nōne & Ethnici hæc faciunt, vbi neceſſe eſt eſſe ſermonem de dilectione bona, aliàs nullum eſſet argumentum Chriſti. RE-

87. RESPONDETVR etiam hunc locum nihil agere de excluſione gratiæ.

TERTIVS locus ex Petri Secunda. ſed illic loquitur de dominis bonis quantumuis Ethnicis. Negatur tamen, illos habuiſſe hanc bonitatem ſine gratia.

SECVNDA Auctoritas eſt Pontificia. Damnata eſt hæc propoſitio 36. Baij: Cum Pelagio ſentit qui boni aliquid naturalis, hoc eſt quòd ex ſolis naturæ viribus ortum ducit, agnoſcit. Quodſi tantum damnatur hìc cenſura Baij, ſaltem apparet hanc ſententiam eſſe immunem à Pelagianiſmo, hoc autem ſatis eſt, vt præferatur oppoſitum, cùm aliàs ſit magis conformis Script. & Patribus. Deinde idem, propoſitione 37. ſine cenſura pronuntiat quòd omnis amor naturalis creaturæ rationalis, qui non eſt à Spiritu S. infundente caritatem, ſit vitioſa cupiditas. Similia habet propoſitione 34. & 35. Rurſus eiuſdem

88. propoſitio 28. eſt. liberum arbitrium ſine gratiæ DEI adiutorio nonniſi ad peccandum valet, ergo approbat virtualiter aliam contradictoriam Pontifex, ſcilicet liberum arbitrium ſinè gratiæ adiutorio aliquid poſſe facere quod peccatum non ſit.

RESPONDETVR. Quo ad propoſitionem 36. illa damnata nonniſi ratione cenſuræ quam ferebat Baius, poſitis enim propoſitionibus Baij, tum primum ſub fine dicuntur aliquæ ſcandaloſæ, aliquæ hereticæ, aliquæ offendentes aures, particulatim autem ſingulis non apponitur cenſura. Quod autem dicit Arriaga n. 12. Bellarminum qui cum Baio diſputauit ſenſiſſe, quòd hic ſtabilitum ſit, poſſe arbitrium ſuis viribus aliquod bonum morale de facto efficere, id non conuincit, fatetur enim Vaſq. ſuam ſententiam probatam fuiſſe Bellarmino, dum Romæ legeret. Quod autem dicit Cunerum qui Romæ contra Baium egit ſenſiſſe, quòd non cenſura, ſed

89. ipſa propoſitio ſit damnata, id non conuincit, quomodo enim auſus fuiſſet eam Romæ defendere Vaſq. Quod attinet ad propoſitionem 37. & 28. ea non ſequitur ex doctrina Vaſq. Ratio. quia longe eſt alia hæc propoſitio, omnia quæ fiunt ſine gratia ſunt peccata, & alia, nullum opus bonum morale fit ſine gratia. primum non docuit Vaſq. ſed ſecundum, deciſiones autem Conciliorũ ſunt nonniſi vt ſonant accipiendæ. Et certè ſi aliquis admitteret actiones in indiuiduo indifferentes, non faceret contra illum dicta auctoritas, ita nec facit contra eum, qui admittit actiones bonas ſine gratia, ſed non bene factas. Deniqúe intentio fuit Pontificum damnare intentum Baij, qui in propoſitione 37. intendebat, quòd omnis amor, qui non eſt ſupernaturalis (hoc enim ex phraſi Eccleſiæ ſignificant illa verba, Spiritu ſancto infundente caritatem) ſit actus vitioſæ cupiditatis. In propoſitione

90. autem 28. intentio fuit Pontificum damnare, quòd auferret indifferentiam à libero arbitrio ad non peccandũ, cùm ille independẽter à gratia poneret in arbitrio nonniſi determinationem ad peccandum, illis verbis, nonniſi ad peccandum valet: cùm tamen gratia non adferat ſed ſupponat indifferentiam. Nihil autem horum habet doctrina Vaſq. Quando autem Trident: docet hominem iuſtificari gratis; quia neq; fides, neque opera quę iuſtificationẽ præcedunt, eam merentur, non hoc ipſo ſupponit fidem illam ſine adiutorio gratiæ haberi.

TERTIA Auctoritas eſt Patrum. Expendentur illæ nominatim, quas adducit Arriaga citatus.

PRIMVS locus eſt Auguſt: ex ep. 5. ad Marcellum, vbi cùm agnouiſſet Ethnicos non habuiſſe veram pietatem erga DEVM, ſubdit. *cuſtodientes tamen ſui generis probitatem*.

RESPONDETVR. Nomine veræ pietatis intelligi, veram religionem, non addit autem Auguſt. cuſtodi-

91. ſtodiam pietatis fuiſſe ſine vllo auxilio gratiæ.

SECVNDVS locus eiuſdem eſt, ex lib. de litera & Spiritu, cap: 28. *de Iudæis* inquit, *nam & ipſi homines erant, & vis illa naturæ inerat eis, per quam legitimè aliquid anima rationalis & ſentit & facit.*

RESPONDETVR. Sicut cùm dico, ineſt beato vis per quam videt DEVM & amat, non ſequitur excludi lumen gloriæ &c. ita & in præſenti non excluditur adiutoriũ gratiæ. Ea autem quæ adducit Eſpar: ex eiuſdem lib: cap: 27. oſtendũt in Ethnicis opera bona, ſed non excluſionem gratiæ.

TERTIVS locus eſt ex 3. libr. Hypognoſticon poſt medium *quiſquis ita dixerit, quòd ſine DEO bonum opus, quod ad ſanctum eius propoſitum pertinet, nec incipere nec perficere poſſit, Catholicus eſt.*

RESPONDETVR. Inprimis non conſtare quòd hic liber ſit Auguſt. ſed etiam hoc poſito dici po-

92. teſt, non ſignificare hũc locum quaſi Catholicum ſit ſentire, ſine auxilio gratiæ poſſe fieri opus honeſtũ moraliter, quamuis non ſit ſpectans ad vitam æternam, de hoc enim illic non diſcurrebat Auguſt. ſed tantùm opponebat ſe illis, quòd merita naturalia prærequirantur ante gratiam, vel quòd gratia non ſit neceſſaria ad merita vitæ æternæ, vnde etiã inibi cap: 4. ſolùm negat, quòd ſine gratia ſupernaturali proficiſcãtur opera ſicut oportet ad ſalutem. hinc etiam opera bona quæ à Bono Naturæ oriuntur, inferiùs dicit non fieri ſine DEI gubernaculo, quod venire poteſt nomine gratiæ naturalis, vel certè agnoſcit illic opera bona, ſed non bene facta.

QVARTVS locus eſt ex lib. 5. de Ciuit. cap. 13. vbi agnoſcit opera aliqua pertinentia ad præſentis vitæ honeſtatem, & aliqua ad futuram immortalitatem.

RESPONDETVR. non negare illic Auguſt quòd pertinentia ad vitæ huius honeſtatem fiant ſine gratia.

93. QVINTVS locus Auguſt. eſt ex lib. de perfectione iuſtitiæ, vbi hæretico objicienti, quòd poſſit aliquis habere voluntatem nubendi ſine gratia, reſpondet. *quaſi pro magno habendum ſit velle nubere, vbi de adiutorio Diuinæ gratiæ operoſiùs diſputatur* vbi videtur agnoſcere Auguſt. quòd ſine adiutorio gratiæ poſſint iſta fieri.

RESPONDETVR. agnoſcere Auguſt. quòd voluntas nubendi poſſit haberi ſine adiutorio gratiæ ſupernaturalis in entitate, cauſantiſq; volitionem ſupernaturalem, de hac enim gratia cum hæreticis diſputabat Auguſt. Deinde oſtendit argumentum hæreticorum eſſe à minori ad maius viâ affirmationis, quaſi dicat, nõ ſequitur quod ſi daremus voluntatem nubendi eſſe ſine gratia, etiam ſequatur poſſe eſſe voluntatem credendi ſine gratia, ex hoc autem nihil argui poteſt contra Vaſqu.

94. Citari ſolet etiã auctoritas S. Th. 1. 2dæ. q. 109. a. 2. vbi de natura humana loquens ait, *poteſt quidem etiam in ſtatu naturæ corruptæ per virtutem ſuæ naturæ aliquod bonum peculiare agere, ſicut ædificare domos:* Sed id nõ cõuincit: quia per ly propriã virtutẽ intelligit excluſionem eleuationis, opera enim non eleuata dicuntur fieri per propriam virtutem, quòd autem non excludat abſolutè gratiã, verba quæ in fine articuli ponit, oſtendunt, dum ait; in vtroq; ſtatu indiget homo auxilio Diuino vt moueatur ad bene agendum, concedimuſq; Ouied. quòd poſſit hæc verba accipere de concurſu generali, ſed reſtat quærere, cur non poſſint accipi de auxilio gratiæ, præcipuè cùm intentum S. Doctoris fuerit nõ loqui de neceſſitate concursûs, ſed de neceſſitate gratiæ, vt titulus articuli oſtendit, inſtantiaq; de ægro quam inibi adducit hoc ſolum vult, quòd ſicut æger non caret principio vitæ, ita nec natura corrupta principio potenti operari benè, quia non caret indifferenti etiam ad bonum.

95\. Citari ſolet Auctoritas Petri Diaconi lib. de Incar. cap. 6. Baſilij hom. 9. de opere ſex dierum.. Proſperi cap. 22. contra collatorem & 26. ſed primus hoc tantùm dicit quòd ſine gratia antonomaſticè dicta, hoc eſt, in entitate ſupernaturali, poſſint agi bona opera. Secundus ſolùm intendit oſtendere, quòd voluntas independenter à gratia non ſit determinata ad malum. Tertius oſtendit quòd dentur opera quæ vitam moralem honeſtare poſſunt, non agit autem quidquam de excluſione gratiæ.

SECVNDVM Argumentum eſt conflatum ex Rationibus quibus vtitur Suar. & alij poſt ipſum.

J. RATIO eſt hîc. lib. 1. cap. 8. petita ex intrinſeca facultate naturę, quę poſt peccatū non fuit deſtructa neq; in internis potentijs diminuta, ſed tantùm priuata poſſibilitate quam per gratiam & iuſtitiam ante peccatum habebat.

96\. RESPONDETVR. Neceſſitas prædictæ gratiæ non oritur ex deſtructione naturæ humanæ, ſed quòd Selectio. v.g. congruæ cogitationis pendeat à DEO. &c. ſimilia.

II. RATIO eiuſdem ex n. 48. Talis actus non eſt per ſe impoſſibilis libero arbitrio gratiâ deſtituto, nec ſemper eſt in indiuiduo ita difficilis, vt ſit neceſſarium adiutorium gratiæ, præcipuè cùm ipſe actus debeat eſſe in ſubſtantia naturalis, & de obiecto proportionato.

RESPONDETVR. Etiam ſine ſelecta gratia non eſſe impoſſibilem talem actum libero arbitrio, nunquā tamē futurū ſine illa, quia ſelectio cogitationis cōgruæ, quæ intercedere debet, non eſt in poteſtate creaturæ.

III. RATIO eſt ex cap. 13. eiuſdē lib. petita, vbi hoc aſſumit, donum cōgruæ cogitationis non eſſe extra dona, quæ primam creationem conſequuntur, quaſi ex naturali debito, ac ſubinde non eſſe propriam gratiam etiam ordinis naturalis, quod ipſum ſic probat. Quia hoc debitū poteſt conſiderari, vel in ordine ad naturā ſpecificam, vel in ordine ad indiuidua, priori reſpectu ſumptæ naturæ eſt debita, quia debitum eſt alijs ſpeciebus rerum tale genus prouidentiæ, quo interdum opera connaturalia conuenienter ac rectè secūdùm capacitatē ſuam naturalē faciant, ergo idē debitū eſt creaturæ intellectuali secūdùm ſuam ſpeciem ſumptæ, quod etiam pluribus probat. eſt etiā debita hæc gratia indiuiduis creaturis ex pluribus capitibus, quæ ibi ponit, inter alia, quòd ſi ſingulis ſpecieb9 eſt debita dicta gratia, cùm ſinguli Angeli differāt ſpecie ſingulis debebit eſſe debita &c. &c. quæ in reſponſione tangentur..

97\. RESPONDETVR. Sicut ipſa entia aliter ſe habent inter ſe quoad modum agendi conformiter ad ſuā naturam, ita & modus prouidentiæ Diuinæ eſt alius & alius. Porrò etiam ita ſe habent quoad modum agendi conformiter ad ſuam naturā, vt determinent ſibi nonniſi operationem rectam in illo ordine, deuiatioque ab illa non eſt niſi monſtrū, vel miraculum. Porrò natura intellectualis primò quidem intendit operationem rectam, ſed non determinat illam ſibi. vnde etiam & prouidentia Diuina aliter cum alijs creaturis, aliter cum natura intellectuali concurrit, nam cum alijs concurrit, vt niſi ſequatur operatio recta, debeat vti extraordinaria prouidētia, quando autem non ſequitur recta operatio in natura intellectuali, nemo dicit DEUM tunc vſum eſſe prouidentia extraordinariâ, idque ex eo, quia vt dixi, creaturæ ſunt determinatæ nonniſi ad vnum modū agendi, niſi fortè aliter contingat per accidens, indeque fit, vt Diuina prouidentia ſecundùm conditionē naturæ debeat prouidere, vt nonniſi operatio recta ſequatur, ſecūdùm quod debitum DEUS agens, non facit illis vllam gratiam condiſtinctam à dono creationis. Quia verò intellectualis natura non eſt determinata ad modum agendi nonniſi benè fit, vt prouidentia Diuina non

98\. teneatur prouidere, vt nonniſi operatio recta ſequatur, hinc ſi ſequitur, beneficium Dei agnoſci debebit, nec per hoc inferior erit conditio naturæ intellectualis, nam meliùs eſt moraliter benè operari & liberè, quàm phyſicè & cum neceſſitate. Quamuis autem etiam in creaturis alijs reperiatur quædam indifferentia contingētiæ, hæc illis accidentaria eſt, per ſe enim determinatæ ſunt nonniſi ad operationē rectam, hinc illis ad eam prouidendo, DEUS non facit gratiam, attendit enim ad id quod per ſe & non ad id quod per accidens eſt, per ſe autem non eſt in nobis determinatio nonniſi ad operationem honeſtam.

99\. Vnde inferes, nec toti ſpeciei naturæ intellectualis, nec indiuiduis debitā eſſe congruam cogitationem. Quod autem adfert Suar: de determinatione ad primam cogitationē, dici poteſt, decere quidem vt Auctor naturæ primam cogitationem honeſtam offerat, ſed decentia non

100\. obligante, ſed cuiuſdam congruitatis, adeoque non excludente rationem beneficij, quanquam ſaluâ ſuâ ſanctitate poteſt DEUS etiam primā cogitationem non offerre congruam, quæ ipſa congruitas ſi ponatur quoad ſuum ſeligi non pendet à libertate humana; vnde autē habeatur tunc ratio beneficij, ex dictis de alijs cogitationibus congruis petendum. Et ſicut poſitâ cogitatione ſupernaturali in omnibus indiuiduis intellectualibus, incredibile videtur omnes diſſenſuros, & tamen collatio talis cogitationis eſt ſpeciale beneficium, ita & in præſenti idē dicēdum. *Ad alia eiuſdem Suarij ſoluenda*

NOTO I. Debitam eſſe naturæ, nec cogitationem quà incōgrua eſt nec quà congrua, ſed cogitationem, vt appellat Suar: indifferentem, eſt enim obligatus DEUS ad dandum id quod requirit natura intellectualis, vt poſſit liberè operari, non requirit autem determinatè cogitationem, quæ prouideatur determinatè non habitura effectum, vel determinatè habitura, ſed quę compleat potentiam ad operandum.

101\. NOTO II. Quòd in occurſum obiectorum non poſſit ſelectio cogitationis congruæ referri, quia in eodem concurſu potuiſſet eſſe aliqua cogitatio congrua, ſed ſpectat ad DEUM dare congruum. Et licèt non poſſit præſumi prudenter, quòd DEUS eſſet inſtituturus ordinem rerum, in quo non eſſet ſelecturus auxilia congrua, hoc non obſtante, illorum ſelectio, adhuc eſt beneficium, vt in ſimili videre eſt in ordine ſupernaturali.

NOTO III. Generatio huius potius hominis quàm alterius, eſt ſpeciale beneficiū Dei, cōparatione factâ ad hominē non genitū, nihilominus generatio huius hominis nō eſt beneficiū diſtinctū à beneficio creationis, ſelecta tamē cogitatio erit diſtincta à gratia creationis, quia illa creatio ſeu gratia creationis, eſt idē realiter cū eiuſdē generatione, iam autē cogitatio congrua non eſt idem realiter, & inſuper nobis ad eandem

102\. rationem agendi non determinatis adfert vtilitatem &c. nec moraliter loquendo, vnà ſimul cum gratia creationis tanquam aliquid illi connexum confertur, & idem moraliter beneficium eſt cum gratia creationis naſci ſub his conſtellationibus.

Continuatur Propoſitio argumentorum.

TERTIVM Argumentum eſt ex ijs, quæ ſibi opponit Ripalda n. 99. & quo etiam vtitur Eſparza Non minùs propendet pars hominis ſuperior in obiectum rationi conſentaneū, quàm pars hominis inferior in obiectum conforme appetitui ſenſitiuo, at ratione huius propoſitionis ſæpè agit homo opera conformia appetitui, ergo ratione propenſionis ſuperioris aget opera rationi conſentanea.

RESPONDETVR. Vtramque quātum ex parte obiecti potentiam propendere in ſuum obiectum, ſed non eodem modo, quia non indiget

 ſenſus

103. ſenſus aliũde eligibili congrua ſen-
ſatione eſtq́ue in modo agendi ne-
ceſſitatus, niſi aliunde impediatur,
iam autem voluntas & indiget co-
gitatione congrua, & ex eo quòd ſit
in agendo libera, ipſaq́ue ex ſe
non eſt electiua alicuius anteceden-
ter efficacis, fit, vt aliter ſe habeat,
quàm potentia appetitiua.

INSTAT I. Eſparza. Difficilè
inprimis eſt, vt quis longo viuat
tempore, quin vel vna vice verum,
vel ex veri amore affirmet, item qui
nunquam concipiat affectum v. g.
ſinceræ gratitudinis. Rurſus ſunt
tales actiones externæ, quarum ſu-
perata difficultate non reſtat vlte-
rior difficultas in executione ob
motiuum honeſtum. Deniq́ue quæ
reddunt difficilem vnum actum, ea-
dem facilem reddunt alium, eſt er-
go impoſſibile, vt dum eſt homo in
ſtatu viatoris ſit ſemper conſtitutus
in impotentia morali omnium ſi-
mul actuum honeſtorum. Quodſi
vnicuiq́ue ineſt potentia bene ope-
104. randi moralis, atq́ue independẽter
à gratia per Chriſtum, poterit opus
bonum ſine illa ponere.

RESPONDETVR. Hoc ipſum
probari debuiſſe, quòd completa po-
tentia bene operandi moraliter in-
ſit homini ſine gratiâ, item quòd
concipiat ſine gratia affectum ſin-
ceræ gratitudinis &c. ſimilia. Licet
has gratias paſſim DEVS offerat.

INSTATVR II. à pari. Habitus
ſupernaturales ſuis viribus abſq́ue
auxilio gratiæ ſibi indebito poſſunt
efficere actus ſupernaturales quam-
uis offerantur illis auxilia ſufficien-
tia. ergo poterit, & natura rationa-
lis vti ſuis viribus abſq; auxilio ſibi
indebito, & agere opera natura-
lia.

RESPONDETVR. Concedendo
totum, ſicut tamen non ſequitur
quòd collatio gratiæ efficacis, non
ſit gratia homini etiam habitibus
ſupernaturalibus informato, ita nec
ſequetur in præſenti. immo hic ipſe
medius terminus eſt potius pro no-
bis, quia ſicut indigent adhuc ha-
105. bitus gratiâ, ita indigebunt & po-
tentiæ.

QVARTVM Argumentum eſt
ex Arriag. citat: a. n. 13. & oſten-
dit inprimis quòd poſitâ cognitio-
ne boni & mali, non ſit neceſſaria vl-
la noua gratia tenens ſe à parte vo-
luntatis, quod ſic probat. voluntas
eſt libera ad peccandum & hoc ſine
gratia Dei, ergo ex parte volunta-
tis habet, quod requiritur, vt effice-
re poſſit opus bonum, conſequen-
tia probatur, quia non poteſt eſſe
peccatum niſi ſit potentia ad illud
vitandum, atqui eo ipſo quòd ſit
potentia ad vitãdum peccatum, eſt
etiam potentia ad bene operãdum,
vitando enim illud peccatum homo
bene operatur, maximè in ſententia
negante actus indifferentes in indi-
uiduo, ergo ſine gratia ſpeciali ex
parte volũtatis, diſtincta ab ipſo cõ-
curſu generali Dei & indifferẽti, da-
tur potẽtia ad aliquod op⁹ honeſtũ.

RESPONDETVR. Imprimis
retorquendo argumentum, quod
106. ſcilicet ſit homo indifferens ad non
diligendum DEVM ſuper omnia
amore obligatiuo, adeoq́ue quòd
deberet ex uiribus naturæ elicere
illum amorem, & tamen ſupponi-
tur, ſi ille amor obligatiuus eſt, eſſe
debere ſupernaturalem. Quod au-
tem dicit Arriag. ſe hoc argumen-
tum tantùm proponere, vt oſten-
datur aliquod opus bonum poſſe
fieri ſine gratia, ſed non de omni-
bus, id non obſtat, ne dicat argumẽ-
tum probare multum, ſiquidem idẽ
medius terminus aptari poteſt ex-
tra intentum. Directè autem ad ob-
iectionẽ dici poteſt: quod attinet ad
hãc propoſitionẽ: poteſt homo ſine
gratia Dei peccare & non peccare,
ſi faciat hunc ſenſum non influente
gratiâ in peccatum, eſt vera propo-
ſitio, ſed non ſequitur poſſe aliquid
bene fieri ſine gratia, ſi autem faciat
hunc ſenſum: poteſt homo ſine gra-
tia Dei non peccare, hoc eſt, quam-
uis non ſupponatur habere gratiam,
eſt petitio principij, probandumq;
reſtabit quod aſſumitur.

IN-

107. INSTAT idem n. 19. Moraliter
eſt impoſſibile, vt in innumeris oc-
caſionibus bene operandi, ex quibus
ſæpiſſimè valde homini connatura-
le eſt bene operari, & verò connatu-
raliùs, quàm contrarium, vt amicũ
optimè meritum amare, impoſſibi-
le inquam, tunc hominem cum cõ-
curſu generali aliquando non bene
operari.

RESPONDETVR. Connatura-
litatem quam aſſumit obiectio de-
ſumi ex ordinariâ collatione talium
gratiarum, concurſus autem
ipſe generalis non eſt is qui de ſe
natus ſit adferre congruam & ſele-
ctam cogitationem, quam tamen
requiri iteratò inculcatum eſt.

QVINTVM Argumentum Tan-
neri, eoq́ue vtitur etiam Ouied: cit:
n. 29. Quia ſcilicet hæc ſententia
licet videatur attollere gratiam, eã-
dẽ deprimit, quod ſic ille proponit.
Natura præuenta cogitatione natu-
rali poteſt elicere actum conducẽtẽ
108. ad vitam æternam qui ſit principiũ
iuſtificationis, & intuitu cuius den-
tur auxilia ſupernaturalia. oppoſitũ
autem Vaſq. Sentientes, negant ta-
lem actum poſſe elici, ergo magis
erigit naturam Vaſq. Deinde quia
Vaſq. concedit eam gratiam ad o-
pera bona moralia quæ meritoria
eſſe affirmat, ponit ergo gratiam
quam Pelagius admittebat, neq́ue
enim ipſe negabat gratiam natura-
lem. Et certè gratia neceſſaria ad
opera moralia oritur ex cauſis natu-
ralibus, & ſingulari prouidentia
Dei ita diſpoſitis, vt docet Vaſq. d.
189. n. 144. ſed talem gratiam etiã
admittebat Pelagius, vt conſtat ex
alibi dictis, ergo ſententia hæc cum
Pelagio deprimit gratiam, & ele-
uat naturam.

RESPONDETVR. In ſententia
Vaſq. duo haberi. primum quòd ne-
ceſſaria ſit gratia etiam ad opera
bona moralia: ſecundum quòd illa
opera diſponant ad iuſtificationem
& quod intuitu eius dentur auxilia
ſupernaturalia. Poſſet aliquis tueri
109. nonniſi primum & negare hoc ſe-
cundum, vt fecit Turrianus apud O-
uied: cit: n. 18. Quod attinet ad
obiectum propoſitionis, differentia
hæc eſt inter Pelagium & ſententiã
Vaſq: quia propter gratiam natura-
lem, nullum aliud principium ad-
mittebant ſupernaturale, admittit
Vaſq. differt item à Semipelagiani-
ſmo, quia illi ponebant merita con-
ditionata æquiualẽtia abſolutis, non
admittit Vaſq. Deinde quia deter-
minatio habendæ potius cogitatio-
nis congruæ quàm non congruæ,
pendebat apud Semipelagianos à
viribus meris naturæ, in ſententia
Vaſq. à Dei gratia per Chriſtum.
De hoc tamen argumento inferiùs
adhuc agetur.

INSTAT I. Ouied: n. 77. Quia
quamuis congrua cogitatio ſit ſpe-
ciale beneficium, quo caret ille qui
habet cogitationem nonniſi ſuffici-
entem, nihilominùs illa cogitatio
non poteſt dici quòd proficiſcatur
ex gratia, quod ipſum probat n. 86.
110. quia Patres dum aſſerunt bonum
opus fieri non poſſe ſine gratia, ple-
rumq́ue addunt hos terminos ſicut
oportet, vt addit Arauſicanum ſe-
cundum Can: 2. vel conueniens ad
vitam æternam, ad ſalutem &c. vt
habetur in Moguntino, Can. 5. er-
go opera illa bona quæ fieri poſſunt
non vt oportet ad ſalutem, non erũt
facta ex gratia. Subnectitq; idem
Ouied: alia huc concernentia teſti-
monia.

RESPONDETVR. Imprimis
qui vellet tueri ſententiam Vaſq:
prout ipſemet illam tuetur, diceret
ex hoc ipſo illa opera eſſe ex gratia
facta, quia conducunt ad ſalutem,
ſed quia hic modus tuendi non eſt
ita expeditus, diceret cũ Turriano,
opera non eſſe meritoria, proficiſci
tamen ex gratia, quia quãuis ex gra-
tia quæ in controuerſia agitabatur
inter Pelagianos & Auguſtinum
antonomaſtice vocetur gratia, eaq;
ſicut oportet, nihilominus & alia ad-
iutoria poſſunt vocari, idq́ue ex
mente Patrum, gratia. Ratio Au-
guſt:

111. gust: epist: 95. agnoscit gratiam creationis; *etsi enim* inquit, *quadam non improbandâ ratione dicitur gratia Dei quâ creati sumus &c.* lib: de Spirit: & lit: cap: 35. *arbitrium* inquit, *ad Dei gratiam, hoc est, ad Dei donum pertinere,* lib: 4. contra Iulianum, cap: 3. aiens de pluribus virtutibus moralibus gentilium, subdit; *quantò ergo tolerabilius illas quas dicis in impiis esse Virtutes, Diuino muneri, quam eorum tantummodo tribueres voluntati.* Indubiè autem Gratia, munus Diuinum est. Prosp. contra Collatorem cap: 22. reprehendit eos qui docent *sine vlla* inquit, *opere gratiæ naturaliter omni animæ semina inesse virtutum* Anselmus in lib: de Concor: par. 3. colum: 4. *cùm omnia subiaceant dispositioni Dei, quidquid contigit homini, quod adiuuat liberum arbitrium ad arripiendum, vel seruandum, hanc de qua loquimur rectitudinem, suæ gratiæ imputandum est.* Conferunt autem tales actiones, tanquam remouēs, prohibens. Bernardus lib: de grat: & lib: arb. *Porro ipsum* (supple liberum velle) *vt esset creans gratia fecit.* S. Thom: 1ma 2dæ. q. 136. ar. 2. ad 2dum. *Dicendum quòd bonum politicū virtutis commensuratum sit naturæ humanæ, & ideo absq; auxilio gratiæ gratum faciente potest voluntas humana in illud tendere, licet non absq; auxilio gratiæ Dei.*

112. JNSTAT II. idem. Prouidentia quâ Devs condidit mundum, quatuor creauit elementa, cælos ita disposuit licèt id ita debitum non esset, & tamen ea omnia ad beneficium creationis spectant, ergo idem dicendū de cogitationibus naturalibus.

RESPONDETVR. Si ponatur ordo creationis talis, vt omnia quæ sunt ordinis naturalis habeantur per modum indiuisibilis obiecti volibilis, hoc sensu collatio auxilij præuisi congrui non erit beneficium speciale condistinctum à beneficio creationis. Cæterum si non ponatur ordo creationis ita vniuersalis, sed nonnisi ea ponantur in eo ordine, quæ directè positionem creaturarum concernunt, & ea quæ sunt accessoria eiusdem positionis, vt talis cōcursus planetarum, & qualitas &c. eo casu habebit rationem specialis beneficij collatio auxilij congrui, quamuis in entitate naturalis.

113. Vt ergo præscindatur occasio quæstionum de voce, hoc tenendum erit. si nomine beneficij specialis veniat id quod est supernaturale, sic cōgrua gratia naturalis non erit beneficium speciale; si autem nomine specialis beneficij veniat id quod non habet se tanquam formalis rei positio, nec se habet vt aliquid, moraliter loquendo, per modum eiusdem & accessoriè se ad positionem habens, eo sensu beneficium congruæ cogitationis naturalis erit beneficium speciale distinctum à dono creationis, defacto enim cogitatio congrua non habet se per modum accessorij sequentis hunc ordinem, siquidem etiam sufficiens cogitatio posset eundem ordinem sequi, nec cogitatio congrua habet se sicut in mundo est ortus solis & lunæ, quia non esset eiusdem mundi positio, si prædicta non haberentur, esset autem idem mundus, etiam non datâ cogitatione congruâ nisi ex speciali beneficio.

114. JNSTAT 3. idem. Ex dictis sequi, quòd etiam bruto fiat gratia cùm causæ ita cum illo concurrunt vt sit perfecta generatio.

RESPONDETVR. Gratiæ nomen appropriatè sumitur per ordinem ad creaturas rationales, neque enim dicuntur apud nos bruta gratiam habere, vel vnum brutum conferre gratiam alteri. Deinde cùm determinent sibi bruta per se loquendo certum ordinem generationis, exceptis casibus, certè secundùm illam determinationem operans Devs, non potest dici facere gratiam sed explens debitum. Quia autem creatura rationalis non est determinata ad habendam cogitationem nonnisi congruam, quæ ipsa de se bona est, & non sita in potestate donatarij in

115. in ordine ad illam seligendam, fit vt illius collatio, rationem beneficij specialis obtineat.

Punctum Difficultatis II.

Proponuntur Argumenta partis Affirmatiuæ.

PRIMVM Argumentum est ductū ab Auctoritatibus, ex quibus plurimas adducit citatus Vasq: breuitatis causâ in compendium erunt adducendæ, & ex illis explicatis reliquæ intelligentur.

J. AVCTORITAS est ex eo, quia Aug. disputans contra Semi-pelagianos, exinde deducit etiam initiū nostræ iustificationis non esse ex nobis sed ex gratia speciali, quia non est in nostra potestate seligere auxilium, & habere hanc potius quàm illam cogitationem. habet hoc August. lib. 2. contra duas epistolas Pelagianorū. lib. 2. de peccat. merit. cap. 17. lib. 1. ad simplic. q. 2. similia habet Ambrosius. lib. de fuga seculi cap. 7. & 19. quod etiam probant illa testimonia, in quibus cogitationes bonæ dicuntur esse à Deo, & ex gratia, quæ loca omnia in compendium redegit citatus Suar. cap. 16.

116. RESPONDETVR. Imprimis Augustinum egisse contra Semipelagianos non de cuiuscunq; cogitationis selectione, sed cogitationis supernaturalis, quia illius erat intētio, conuellere ipsam substantiam erroris, Semipelagianismus autem voluit initium iustificationis esse ex meritis naturalibus. Deinde dici posset distinctas esse has quæstiones, an selectio talis cogitationis sit gratia in re, &, an sit vocanda gratia, vel an sit distincta à beneficio Creationis, primum illud innuunt dictæ auctoritates, consentiuntq; oppositi, secundum non innuunt, in quo tamen vertitur controuersia. Deniq; alia hæc est propositio; hoc auxilium non est supra exigentiam gratiæ creationis, & alia; hoc auxilium est debitum & consequens gratiam Creationis. prima propositio hunc sensum facit, quòd aliquid sit in eodem ordine cum gratia creationis, hocq; concedent oppositi. Secūda propositio hunc facit sensum, quòd cogitatio congrua sit per modum proprietatis gratiæ creationis, quæ propositio est falsa, quia etiam non congrua cogitatio stat cum ordine creationis.

117. Immo cùm ipse Suar: frequenter fateatur, gratiam hanc esse speciale beneficium licet non distinctum à gratia creationis, hoc ipso debet agnoscere esse distinctum, non quidem ordine sed specialitate, quod etiā aduertit Arriag. citat: n. 18. certè enim gratia creationis est gratia communis. Quod attinet ad alias auctoritates, duplicis sunt generis, quædam vniuersaliter dicunt has cogitationes esse ex Deo, & eæ auctoritates explicatione non indigent, dici enim potest, quòd cogitationum illarum selectio sit à Deo, licet non sint gratia simpliciter.

118. Aliæ autem Auctoritates dicunt, quòd cogitationes illæ sint ex gratia, & hæ auctoritates vel procedunt de cogitationibus omninò sanctis, & supernaturalibus, quæ indubiè sunt ex gratia, vel certè secundùm alias phrases Patrum, si sunt cogitationes merè morales, procedunt ex gratia cum addito.

II. AVCTORITAS est eiusdem August. & aliorum Patrum vniuersaliter assumentium, bonum opus non posse fieri sine gratia, ita loquitur August: lib: 2. contra duas epistolas Pelagianorum cap: 8. lib: de Spir: & lit: cap: 28. epist: 106. & 107. lib: 4. contra Iulian: c. 3. quod etiam significat Ser: 13. de verbis Apostoli, vbi dicit: *adiutorium Spiritus S. prorsus si defuerit, nihil boni agere poteris.* Similia habet Prosper. epist: ad Rufin. & ad tertiam Obiec. Gallorum. lib: 3. contra Collatorē, cap: 3. & cap: 22. Fulgentius de Incarnat: & grat: cap. 16. & cap: 19.

119. RESPONDETUR. Quòd eæ au-
ctoritates procedant de cogitatio-
nibus congruis in ordine superna-
turali, adeoque de meritis, vt latè
illustrat Suar: citat: cap: 20. num. 4.
vel loquuntur de gratia cum ad-
dito, adeoque non de gratia Au-
gustiniana, quæ est gratia sine addi-
to. Quamuis autem non vbique
hæc gratia appelletur cum addito,
nec semper appellatur gratia crea-
tionis, vel gratia doctrinæ, id non
obstat, quia vt respondet Suar. non
fuit necesse in singulis locis eadem
verba repetere, sufficienterque id
colligitur ex doctrinæ serie. Quo
etiam modo explicare possumus
auctoritates scripturæ, in quibus
habetur, quòd omnia gratiæ sint tri-
buenda, quanquam in multis locis
solùm significat scriptura, quòd re-
quiratur Diuinus concursus ad ope-
randum, imò idem applicari debet
etiam decisionibus & locutionibus
Pontificum, quas perstringit post a-
lios Ouied: à n. 88. Quando autem

120. Arausicanum Canone: 9. dicit; ne-
mo habet de suo nisi mendacium,
& peccatum, hoc solùm significat
quòd DEUS non sit causa, sed eius
causa est nonnisi creatura.

III. AVCTORITAS petita ex
hac propositione quam interdum
assumunt Patres, quòd liberum ar-
bitrium sine auxilio Dei nonnisi ad
peccandum valet, ita præter citatũ
Can. loquitur Arausicanũ Can: 22.
& est Augustini sententia 323. vt
eam ponit Prosper, videturque hoc
innuere August. tr. 5. in Ioan. in pro-
logo librorum de doctrina Christia-
na in expositione Psal. 142. Ser: 13.
de Verbis Apostoli, cap: 10. & 11.
epist: 89. q. 2. ep: 106. lib: 2. de pec-
cat: merit: & remis. cap. 18. Simi-
lia habet Prosper, Fulgentius, Ber-
nard: Gregor.

RESPONDETVR. Imprimis
sunt aliquæ propositiones Baij cen-
suratiuæ aliarum sententiarum, &
aliæ sunt simpliciter dogmatisãtes:
inter propositiones dogmatisantes
est hæc 28. liberum arbitrium sine
gratiæ Dei adiutorio nonnisi ad pec-

121. candum valet, & hæc propositio est
damnata à Pio V. & Gregorio XIII.
non ergo illâ vt sonat potest se tueri
Vasq. & alij cum ipso. quia tamen
agitur de auctoritate Arausicani
& aliorum Patrum citatorum, ideò
distinguendæ sunt hæ duæ proposi-
tiones, liberũ arbitrium de se non-
nisi ad peccandum valet, & hæc, li-
berum arbitrium sine gratiæ Dei
adiutorio nonnisi ad peccandum
valet, prior propositio facit hunc
sensum: Auctor mali, solum est libe-
rum arbitrium, de seque id hoc ha-
bet, & prout condistinguitur à DEO,
vt sit causa mali, quæ propositio est
vera & Catholica doceturque ab
Arausicano, quod expressè vtitur
hoc termino De se. alia autem pro-
positio facit hunc sensum: nisi pona-
tur gratia, quidquid fiet, peccatum
erit, & hæc propositio non habetur
in Patribus. Deinde est alius mo-
dus respondendi eidem propositio-
ni, quòd scilicet ad singula opera,

122. quantumuis moraliter nonnisi bo-
na, requiratur auxilium Diuinum,
licet illud non sit auxilium gratiæ
sine addito, vel gratiæ Augustinianę.
Deniq; dici potest cum Suar. cap. 20.
quòd scilicet Patres ita loquentes
egerint secundùm subiectam mate-
riam & errorem. docebat Pelagius
viribus naturæ perueniri ad veram
iustitiam & beatitudinem, hinc Pa-
tres loqui debuerunt de homine
prout tendente ad vitam æternam,
& quia circa opera vitam æternam
concernentia, duplex nonnisi distin-
ctio adhibita, nempè de illis vt con-
ducentibus, & vt auertentibus à fi-
ne, hinc fit, vt comparando Patres
hæc duo extrema inter se dicant,
non habere arbitrium liberum de se
nisi peccatum, quia si quid boni o-
peratur homo in ordine ad illum fi-
nem, non suis viribus, nec absque
gratia Dei id facere potest; quam
responsionem licet impugnet Vasq:
d. 109. n. 68. illâ tamen in simili vti-
tur. n. 183. vt aduertit Ouied:

123. SECVNDVM Argumẽtum est.
Nisi ponatur quòd opera bona mo-
raliter fiant ex gratia, auferretur ra-
tio Diuinæ prouidentiæ cui tribui-
tur concursus illarum causarum
secundarum, vel enim ipse concur-
sus est à prouidentia ita applicante
causas, auferente impedimenta &c.
ergo & congrua cogitatio prouisa e-
rit specialiter à DEO, potuisset enim
DEUS res aliter disponere ne con-
grua cogitatio proueniret, si autem
hoc non pertinet ad Diuinam pro-
uidentiam, hoc erit in Atheismum
declinare.

RESPONDETVR. Quòd non
sit auferenda ratio prouidentiæ Di-
uinæ, si illa cogitatio dicatur esse ex
gratia sed cum addito, licet non sit
ex gratia sine addito, & gratia Au-
gustiniana.

TERTIVM Argumentum est. De
ratione gratiæ est esse indebitam,
iam autem tale auxilium est indebi-
tum, aliàs singulis deberet dari vo-
catio congrua.

124. RESPONDETVR. De ratione
quidem vnius cuiusq; gratiæ est esse
indebitam suo modo, sed non inde
sequitur, ex qualicunq; indebiti for-
malitate iam constituendam illam
gratiam in ratione gratiæ sine addi-
to, seu gratiæ Augustinianæ.

QVARTVM Argumentum est
à posteriori. Quia si tale auxilium
non esset gratia, frustra oraremus vt
nobis detur, & licet homo posset o-
rare pro pluuia quamuis illa non sit
ex gratia, quæ sit distincta à gratia
Creationis, id inde est, quia non est
in potestate orantis illam dare, iam
autem in potestate orantis est red-
dere auxilium congruum, quod i-
psum argumentum inde robur ac-
cipit, quia Patres contra Pelagium
exinde quod pro bonis nostris ope-
ribus oremus, inferebãt dari gratiã.

RESPONDETVR. *Imprimis* plu-
ribus viis. Jmprimis quòd quam-
uis illa opera non proficiscantur ex
gratia Augustiniana, & sine addito,
sufficit quod proficiscantur ex gra-
tia. Nego autem quòd non possi-
mus petere vt nobis detur auxilium

125. illud speciale, quod etiam quoad su-
um selígi non est in potestate nostra,
sicut nec pluuia, licet sit in potesta-
te nostra quoad ipsam exhibitionẽ
eius, quod constituit auxilium con-
gruum in ratione congrui, vnde
iam ostenditur fons cur oremus pro
hoc auxilio, quia scilicet non est in
nostra potestate illius selectio. Alia
via est, quia scilicet multum probat,
nonne enim nos postulamus à DEO
bonam memoriam, sanitatis conser-
uationem &c. simil. quæ omnia nõ
sunt distincta à beneficio creationis
& sunt quasi accessoria, sequentia
conditionem principalis. Deniq;
soluendũ est hoc argumentum ipsi
Vasq. quia posito quòd illa opera
fiant ex gratia speciali quando peti-
mus auxilium naturale, congruum
tamen, petimus ne auxilium suffici-
ens an efficax? non sufficiens, quia
tale nõ est beneficium cum speciali-
tate. Si autem petitur efficax, nonne
illud suo modo est in potestate no-
stra. Et hæc retorsio est ex Arriag.
sed non multũ vrgeret ipsum Vasq.

126. quia ille recurreret ad excessum
requisitum ad efficaciam qui non
est in potestate petentis.

Quando autem Patres ex eo ar-
guebant opera fieri ex gratia, quod
pro bonis nostris operibus oremus,
id non facit multum, quia etiam hîc
admittitur gratia licet cum addi-
to.. Dici etiam posset cum Ouied.
n. 123. nempe Pelagianos negasse
quòd DEUS influat in nostram volũ-
tatem & actionem, sed in solum pos-
se, vt refert August. lib. 1. de gratia
Christi c. 4. operaq; bona non ma-
gis dicebant pertinere ad DEUM
quàm mala, vnde arguitur, pro ipsis
operibus & habenda voluntate bona
oramus ad DEUM, ergo apparet
quòd etiam hæc pertineant ad DE-
UM & gratiam eius. Iam autem qui
negant auxilium congruum natu-
rale esse distinctum beneficium, di-
cunt tamen fieri illa opera bona ex
gratia creationis, & illa specialiùs
ad DEUM pertinere, adeoq; quòd

127. adhuc pro illis orare possimus.

QVINTVM Argumentum à pari. Non potest homo amare Deum super omnia sine gratia, ergo nec potest actionem honestam moraliter facere sine gratia.

RESPONDETVR. Imprimis nego consequẽtiam, quia procedere videtur à minori ad maius affirmatiuè. Deinde dici potest quòd etiam amor ille, & actio honesta moraliter sit processura ex gratia, licet non sine addito. Cæterum addendum est aliquid de ipso antecedenti.

Punctum Difficultatis III.

Quid de Amore Dei super omnia, & de tentatione graui, aliisq; connexis.

128. Est necesse aliquid adferre de his duobus, An scilicet sine gratia, possimus Deum amare super omnia, quod principium assumitur ad ostendendam eandem necessitatem gratiæ ad opera honesta moraliter, ad quod propositum assumitur etiam illud principium, quòd non possimus tentationem grauem superare sine gratia speciali.

Quod attinet ad 1. Diuisi sunt Auctores, nam aliqui etiam velleitatem amoris Dei super omnia sine gratiæ auxilio non posse haberi concẽdunt, talis est Vasq. alij dicunt in pura natura id fieri potuisse, non tamen in corrupta, talis est Suar. Valen. Tanner. posse autem id fieri in natura corrupta docet Scot. Gabr. Molin. Granad. probabileq; putat Suar. Sunt hic etiam aliqui termini distinguendi, nam Auctores intelligunt nomine velleitatis eam velleitatẽ, quæ scilicet potest componi cũ peccato. Rursus amorem qui oblatâ occasione deserit Deum, licet ante illius oblationem habeat voluntatem. Denique voluntatem, 129. quæ etiam oblatâ occasione perseuerat, & obseruantiam Diuinæ legis imperat, secundus ille amor appellatur efficax in affectu duntaxat, tertius etiam in effectu. Hac notatione terminorum positâ.

ASSERO I. Quòd possit haberi amor naturalis Dei super omnia, quoad velleitatem, & quoad actum efficacem in affectu, licet ad hoc requiratur gratia naturalis.

RATIO prioris partis est, quia si potest naturali lumine demõstrari, Deum esse bonum super omnia, cur non & subsequi appetitus amoris super omnia, resoluiturque hoc vlteriùs in hoc principium, quia id non implicat, nec difforme est vlli auctoritati. Pelagius enim non in hoc damnabatur quia admittebat dilectionẽ naturalẽ, sed quia nullam aliam admittebat, & illam ipsam dicebat esse sufficientem ad consecutionem beatitudinis. De quo ipso Naturali amore dici potest, quòd mortali peccato opponatur oppositione physicâ, sed non morali, vt lo- 130. quitur Ouied: hîc. n. 146.

POSTERIORIS autem partis, seu quòd requiratur gratia aliqua, ratio peti potest ex dictis à Vasq.

ASSERO II. Quamuis concedi possit amor Dei naturalis super omnia absolutus, & efficax quoad affectum, non tamen concedi debet efficax quoad effectum, si debeat supponi diu & notabiliter durans, quia aliàs sine gratia supernaturali posset haberi diuturna etiam obseruantia præceptorum, cuius oppositum infrà colligetur.

ASSERO III. Quòd non possit dari amor Dei naturalis super omnia efficax in effectu ad omnem legem, & præcepta implenda.

RATIO. Quia inter hæc præcepta sunt etiam aliqua, supernaturali nonnisi actu explenda, ad quæ se natura, non extendit, ergo ille actus non est efficax in effectu ad omnia præcepta implenda.

ASSERO IV. Si illa præcepta sint

131. sint naturalia, obseruatio tamen illorum debeat esse conducens in vitam æternam, etiam ad talia sine adiutorio gratiæ non potest se extendere amor Dei super omnia naturalis.

RATIO. Quia etiam hoc videtur fauere Semipelagianismo.

ASSERO V. Quamuis obseruatio naturalis illorum præceptorum naturaliũ non esset sicut oportet, nihilominus ille actus non posset esse efficax in effectu sine speciali auxilio.

Ratio, quia vt duret homo perpetuo in illo actu accedentibus tentationibus ab extrinseco, & mobilitate creatâ, videntur hæc indigere speciali aliquo adiutorio, licet non sit necessarium, vt sit supernaturale, ita post alios Ouied: contro: 3. n. 136.

RATIO. Quia nec ratione actûs qui supponitur esse naturalis, nec ratione præceptorum, quæ supponuntur esse naturalia, requiretur auxilium supernaturale.

132. DICES. Amor efficax nonnisi in affectu, etiam excludit peccatum omne, ergo si efficax in effectu non potest haberi sine gratia eâque speciali, nec prior ille habebitur, & è conuerso.

RESPONDETVR. Disparitatẽ esse, quia procedit argumentum à minori ad maius vi affirmationis.

Quod attinet ad 2. nempe An possint vinci tentationes sine gratia? Diuisi sunt Authores, aliqui dicunt ne leuem quidem tentationem posse vinci sine gratia, talis est Vasq. Oppositum sentit Suar. Valen. Tanner. & alij apud Ouied. contr. 4 n. 3. Quod attinet ad tentationes graues. aliqui dicunt posse illas superari absq; gratia sed actu non meritorio. ita Duran. Stapleton. Ægidius, Rubion. tribui etiam solet nostro Molina, sed illum vindicat Ouied. citatus. n. 23. non posse autem vinci sine gratia docet Suar. Valen. Tanner. & alij communiter. *vt quæsito satisfiat.*

ASSERO I. *Sine gratia supernaturali non potest vinci grauis tentatio per actum sicut oportet.*

RATIO, quia hoc esset Pelagianisare. 133.

ASSERO II. *Sine gratia supernaturali potest vinci tentatio grauis, victoriâ, quæ non est sicut oportet,* ita post alios Ouied. cit. n. 34.

RATIO, quia etiam potest haberi Amor Dei super omnia naturalis, licet non sit ille futurus sicut oportet. Ergo & vinci tentatio grauis, licet non victoriâ, quæ sit sicut oportet.

ASSERO III. *Quando sine gratia supernaturali vincetur tentatio grauis, ponenda est gratia specialis, licet ordinis naturalis.*

RATIO, quia etiam in ordine ad vincendum tentationem grauẽ per actum sicut oportet, requiritur specialis gratia. ergo etiam in præsenti idem dicendum. Addo tamen, non ita id intelligendum esse quasi cum sola etiam non speciali adeoq; sufficienti gratia id fieri non possit, sed quòd non sit futurum. Hinc

ASSERO IV. *Independenter ab adiutorio speciali siue ordinis naturalis siue supernaturalis, potest physicè, loquendo, qualibet tentatio grauis superari, modo aliunde supponatur sufficiens auxilium.* 134.

RATIO. quia nulla tẽtatio etiam grauis aufert libertatem, & vnumquodq; auxilium sufficiens adfert posse, negatio autem auxilij etiam sufficientis adfert impossibilitatem physicam, hinc sine gratia sufficiẽti supernaturali ob defectum comprincipij, impossibile est nobis operari supernaturaliter. Non multũ autem vtor hoc principio, quòd sine speciali auxilio sit impossibile moraliter vincere tentationem grauẽ, quia aliàs nec esset nobis liberum moraliter, consequenter succumbere non esset peccaminosum moraliter. quidquid in oppositum dicat Arriaga citat: num: 15.

ASSERO V. *Quamuis ordinariè nomine grauis tentationis veniat tentatio per moram temporis durans*, vt docet Suar: lib: 1. cap: 24. n. 34. consentitque citatus Ouied: n. 30. *Potest*

135. *test tamen tentatio esse grauis etiam minimo tempore durans.*

RATIO. Quia grauitas in intentionalibus non indiget commensurari tempori.

DICES I. Patres absolutè & simpliciter pronuntiant, impossibile esse sine gratia vincere tentationes.

RESPONDETVR, Totum hoc verificari, concessâ gratiâ sufficienti, vel efficaci, licet ordinis naturalis, si agatur de victoria quæ non sit sicut oportet.

DICES II. Ex vna parte dicit Scriptura, quòd mandata Dei non sint supra nos, ex alia parte, si independenter à gratia non est in nobis possibilitas etiam physica, ea seruandi, quomodo non erunt supra nos.

RESPONDETVR. Non erunt supra nos quia DEUS se obligauit ad succurrendum sua proportionata gratiâ, & erit quidem in nobis independenter à gratia physica possibilitas obseruandi præcepta, hoc est, voluntas pro potentia sumpta, non erit tamen completa ob defectum comprincipiorum.

136. ARRIAGA. Vt innui suprà, independenter à gratia speciali ponit in nobis potentiam physicam, sed cum impotẽtia morali ad non peccandum, hancq; dicit esse sufficientem ad peccandum, *sed hæc doctrina* NON SATISFACIT. Tum quia. Reijcimus prædeterminationem moralem, idque eo titulo, vt saluetur libertas, ergo etiam & impotẽtia hæc moralis debet reijci, vt saluetur libertas. Tum quia. Si quis haberet potestatem impeditã physicè, non faceret actum liberũ physicè. ergo, & qui non facit idque ex impotentia, seu insufficientia morali, non habet actum moraliter liberum, & tamen omnis actus peccaminosus debet esse actio moralis. Tum quia. Ea quæ adfert Arriaga, ostendunt, quòd interueniat maior obligatio in præceptis naturalibus quàm humanis &c. sed non ostendit libertatem moralem, non requiri ad moralem ipsius obseruantiam, vel moralem transgressionẽ, quo tamen sensu concedi possit impotentia moralis, per proportionẽ ex dicendis infrà, colligetur.

137. DICES III. Potest Berta superare tẽtationem fornicationis propter infamiam secuturam ex amissa virginitate, item si aliquis ex motiuo venialiter malo vincat tentationem, denique hæreticus potest subire mortem propter suum errorẽ, ergo ad vincendam tentationem non erit necessaria gratia.

RESPONDETVR. Quod attinet ad priores duas instantias, etiam amor ille defugiendæ infamiæ cùm sit actus honestus moraliter, indigebit gratiâ proportionatâ, in hoc, quod est velle fugere illam turpitudinem. Quod attinet ad duas illas posteriores instantias, illæ in præsenti non conuincunt, quia doctrina oppositorum procedebat de actionibus honestis moraliter, non est autem actio honesta moraliter, mori propter errorem, vel vincere tentationem ob finem inhonestum. Hinc iam

138. INFERRI potest I. Notitiam omnium veritatum non posse haberi sine gratia supernaturali.

RATIO. Quia multa sunt obiecta, & multæ tales notitiæ quæ sunt in entitate supernaturales, ergo illas habere dependebit à principio supernaturali.

INFERRI posset II. Notitiam veritatum maximè circa ea in quibus potest benè vel malè operari anima, requiri gratiam specialem à dono creationis distinctam.

RATIO. Quia circa hæc potest esse cogitatio non congrua, eritque necesse recurrere ad DEUM seligentem congruam.

INFERRI posset III. Ad multas veritates etiam naturales requiri gratiam quantumuis ordinis naturalis, maiorem tamen & specialiorem, quàm soleant ordinariè dari.

RATIO. Quia sunt aliqua obiecta difficilia ita, vt illorum attingentia deposcat comprincipium ordinarijs maius, tale est obiectum

139. v. g. compositio continui, quadratura circuli, & alia similia, quæ veritates legitimè attingi non possunt, vel ob suam difficultatem, sine gratia speciali licet ordinis naturalis.

DIFFICVLTAS II.

Concluditur Intentum.

PRopositam quæstionem quæ intercesserat inter Vasq. & Suar. breuiter compingo, determinando an sit necessaria gratia per Christũ ad actus honestos moraliter, licet illa sit in substantia naturalis. vt voluit Vasq. an verò non sit necessaria. vt voluit Suar.

ASSERO I. *Quòd opera honesta moraliter non possunt fieri sine gratia.* Tum quia. non possunt fieri sine cogitatione congrua, quam offerre spectat ad Deum; & non est in potestate operãtis, selectio illius. Ergo non possunt fieri sine gratia. Tum

140. quia passim exstant Locutiones PP. vniuersales, quæ omnia nostra bona tribuunt gratiæ sine exceptione. Tum quia nomine gratiæ venit donum ex amore collatum, & quidẽ in bonum donatarij, & tale quod nõ sit situm in potestate donatarij; hæc autem omnia conueniunt cogitationis congruæ ad bonum honestum collationi.

ASSERO II. *Gratiam illam esse condistinctam à dono creationis, non quidem ordine, sed specialitate & formalitate non debitæ per obligationem.* quod illa gratia non sit distincta ordine, nihil est in hoc difficultatis: omnia enim ordinis naturalis, qualis supponitur illa gratia, habent eundem ordinem cum gratia creationis. Quod autem illa gratia sit speciale donum distinctum à dono creationis. Ratio est, tum quia quæ sunt separabilia realiter, & quorum vno posito non ponitur aliud, illud habet distinctam suam entitatem; iã autem posito dono creationis potest adhuc non poni congrua cogitatio ad bonum honestum moraliter. quod autem illud donum sit spe-

141. ciale Ratio est, quia non est vlla determinatio & connexio, vt positâ gratiâ creationis, hoc ipso ponantur nonnisi congruæ cogitationes connexæ cum bono honesto moraliter.

ASSERO III. *Hæc ipsa gratia an possit dici gratia sine addito? quæstio est de voce.* Melius videntur loqui; qui hanc gratiam nolunt esse gratiã sine addito: Ratio: quia gratia sine addito est gratia asserta cõtra Pelag: & Semi-pel: hæc autẽ non debet esse stans in eodem ordine cum gratia Creationis: vnde etiam admittebant illi præter gratiam creationis, gratiam doctrinæ, & exhortationis: quia tamen non admittebant aliquod supernaturale interius doctiuum, errabant. Et hoc expressit Aug: epist. 9. 5. ad Innoc. Illam confiteatur apertissimè gratiam quam Doctrina Christiana demõstrat, & prædicat esse propriam Christianorum; quæ non est natu-

142. ra, sed quâ saluatur natura, non auribus sonante Doctrina, vel aliquo adiumento visibili &c. sed subministratione spiritûs, & occultâ misericordiâ &c. Quamuis autem admittamus illa opera fieri ex gratia saltem latiori modo, nullo modo dicemus illa esse meritum aliquod de congruo ad salutem: quia hoc videtur accedere ad Semi-pelagianismum saltem deductiuè.

DICES I. Cum Ripalda d. 104. n. 113. Gratia philosophica debet esse gratia à dono creationis distincta, quæ sit donum naturæ rationali, etiam in hoc rerum ordine constitutæ indebitum; sed plerumque efficitur actio honesta moraliter sine hoc dono scilicet per cogitationemcongruam, excitatam ordinario concursu agentium naturalium.

RESPONDETVR. Positâ illâ excitatione extrinseca, quæ facit, vt opportunè DEUS in hac materia offerat cogitationem; selectio quoad rationem congruæ, tota pendet à DEO

143. à DEO: verè enim potuisset esse ille concursus obiectorum, & tamen non haberi cogitatio congrua.

DICES II. cum eodem. Cogitatio sufficiens; & nata consequi ad gratiam creationis. v. g. sufficientia ad discurrendum; non est beneficiũ speciale distinctum à gratia creationis. Ergo neque efficax.

RESPONDETVR. Disparitatẽ esse. quia gratia prædicta est quid pro præsenti statu necessarium & affixum ipsi tali creationi. Iam autem cogitationes congruæ non censentur necessariò affixæ creationi, ponuntque effectum, quem non ponunt sufficientes.

DICES III. Cogitatio inferens efficaciter peccatum, non est auxiliũ simpliciter indebitum naturæ rationali ad peccandum: aliàs plura indebita auxilia ad peccandum offerret DEUS, quàm ad honestè agendum. Ergo etiam neque cogitatio honesta, impetrans consensum honestum erit auxilium indebitum.

144. RESPONDETVR. Retorquendo Argumentum: cur collatio auxilij efficacis supernaturalis; idque sub titulo efficacis, sit speciale beneficium, non autem cogitatio inferens peccatum. Deinde negatur dari vllam gratiam efficacem ad peccandum, seu inferentem efficaciter peccatum. quia illud quod est efficaciter ad aliquid, non potest esse nisi tale, vt concurrat ad illud ex sua natura, & inclinatione, & ad illud ordinetur. Gratia autem sufficiens con concurrit ad peccatum. Sed posito etiam dari cogitationem efficaciter inferentem peccatum. Negatur Consequ: quia illa cogitatio non est donum in bonum donatarij: cùm sit ordinatum ad peccatum, quod non est bonum creaturæ intellectuali. Iam autem cogitatio congrua ordinatur in bonum donatarij.

DICES IV. Quod sine errore fiat opus mechanicum non est specialis gratia Dei, quamuis potuisset DEUS eo modo prouidere homini, quo præuidit illum fuisse erraturũ: quia ex ordine rerum naturalium, acquirit notitiam, & artem.

145. RESPONDETVR. In opere mechanico duo considerari possunt, voluntas operandi honesta; & hæc pendet à selecta cogitatione, quæ est donum Dei, Secundò in opere mechanico est ipsa externa operis factio, idque secundùm habilitatem complexionis eiusdem artificis. Cùmque hîc nihil sit specialis honestatis, possideatque creatione suam complexionem artifex, fit, vt ad hæc non requirat gratiam cõdistinctam à gratia creationis.

DICES V. Plura sunt opera virtutis adeò homini facilia, vt in omni serie reperiantur. talia sunt prouidere Parentibus, amare filios.

RESPONDETVR. Etiam talia pendere à gratia, licet illam promiserit DEUS offerre, offeratque passim propter bonum vniuersi. Sed id non destruit rationem gratiæ. nam sparsâ in commune gratiâ adhuc gratia est.

146. INFERES. Etiam infideles posse opera honesta moraliter exercere.

RATIO. Tum quia. Damnata hæc propositio Baij. Omnia infidelium opera sunt peccata. & tamen ex hac propositione deducitur, vel nectitur, quòd infideles non possint exercere opera honesta moraliter. Tum quia. Bene possumus suadere Ethnicis Eleemosynam. quod non posset fieri, si opera illorum talia, non essent honesta, sed peccata. Tum quia. Vt vrget Suar: lib: 1. cap: 6. n. 8. Fides non est circumstantia boni operis moralis: quia non oportet, vt ille actus sit supernaturalis. Rursus cur non etiam ad honestum finem dirigere poterit suas actiones infidelis; idque nihil cogitando de idolo. Ad locum Pauli ad Rom: 4. aientis. Omne quod non est ex fide, peccatum est. dici potest. illud quod repugnat fidei, & quod ex infidelitate nascitur, peccatum est, quanquam

per-

147. per Suar: nomine fidei, venit inibi conscientia, de hac enim in contextu loquitur, omne autem quod est contra conscientiam, peccatum est. Quando autem ad Titum 1. infidelibus dicit, nihil est mundum, accipi debet locus, quòd quæ faciunt infideles ex infidelitate motiuoque infidelitatis, non faciant mundè. Sine fide etiam impossibile est placere Deo: quia scil. non habens fidem non potest placere, hoc est iustificari.

Quid autem sentiendum de mente Aug. qui videtur docuisse omnia Ethnicorum opera esse peccata, ita habet l. 4. contra Iul. c. 3. Lib. 5. de Ciu. c. 12. L. 19. c. 25. l. 13. de Trinit. c. vlt. l. de Contin. c. 13. l. 1. de Nupt. c. 3. vbi c. 12. ait: *non potest esse pudicus veraciter qui non propter Deum verum, fidem connubij seruat*, vnde illud Argum. Aug. *Aut in animo fornicante pudicitia esse potest, aut in infideli pudicitia esse non potest.* Lib. item. 1. de Grat. Christ. c. 26. & Præf.

148. in Psal. 30. hæc habet, *attenduntur opera tua* (supple infidelis) *& inueniuntur omnia mala.* Addit Suar. etiam rationes quibus id probabat Aug. c. 7. sed etiam exstant loca Aug: quæ ostendunt etiam in Infidelibus reperiri bona opera; loquens enim de Polemone Gentili reuocato ad cõtinentiam per Senocratem philosop. ait epist. 130. *Nã si illum cognosceret*, supple Deum, *& piè coleret, continentia illa non tantùm ad huius vitæ honestatem, sed etiam ad futuræ immortalitatem illi profuisset.* Similia habet l. 1. de grat. Christi c. 24. l. de Patient. c. 26. & 28. l. de spir. & lit. c. 27. vbi loquens de Ethnicorum factis, inquit, *quæ secũdum iustitiæ regulam non solùm vituperare non possumus, verum etiam meritò rectèq; laudamus.* & l. de bono coniug. c. 6. *Coniugalis concubitus, filios procreandi gratiâ non habet culpam;* quæ sententia est generalis, adeoq; extensiuè ad Infideles. Negat ergo illis virtutes hoc sensu, quasi meritiuas vitæ æternæ, & ita loquitur contra Iul. c. 13. *Si ad consequendã*

149. *veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promittit, nihil prosint homini virtutes, non sunt verè virtutes.* Loquitur item Aug. quòd regulariter loquendo, nihil boni operentur infideles; quando autem dicit omnia infidelium opera esse peccata, loquitur de illis prout profectis, ex Infidelitate.

DIFFICVLTAS III.

De necessitate Gratiæ ad vitanda venialia.

DICENDVM est *Sine gratia speciali neminem posse in natura lapsa vitare omnia venialia.* est articulus fidei, fundatur inprimis in scriptura 1. Ioan. 1. dicitur. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Trident. Sess: 6. can. 23. sic habet. *Si quis hominem semel iustificatum dixerit posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare nisi ex speciali Dei pri-*

150. *uilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, Anathema sit.* Innuit etiam id Aug. qui agens lib. de Nat. & grat. cap. 36. quomodo omnes homines peccent; neminem immunem facit, *exceptâ*, inquit, *S. MARIA V. de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cùm de peccatis agitur, habere volo quæstionem.* vnde Suar. Gran. Tolet. & alij dicunt etiam Apostolos confirmatos licet in gratia, venialiter peccasse. Ideq; dicit de S. Ioan. Bapt. Suar. & Gra. & post illos Arriaga de Iustif. d. 51. & addit, quòd enim vnus aut alter Doctor tribuerit huic aut illi Sancto, non sufficit vllo modo ad exceptionem à Regula. Cæterum S. Ioanni immunitatem à veniali tribuit Galatinus, Catharinus, Abulen. Lorinus. Sed tribuiné poterit alijs? respondet Ouiedo, id ab omni fundamento esse alienum, & nullo modo audiendum. Vasq. tomo 2. in 3. p. d. 120 c. 5. docet. quòd asserere à lege hac ordinaria esse exceptos

pau-

paucos aliquos, veluti Ioannē Bapt.

151\. ſit temerarium. Procedit autem Aſſertio de longo tempore: quia breui aliquo tempore omnia, inquit, Ripal. d. 117. n. 11. & peccata omnino deliberata longo tempore caueri poſſe, plures Theologi admittunt. Accedit Ratio S. Thomæ. adlata 1. 2dæ. q. 109. a. 8. quia ex vna parte appetitus non eſt ſubiectus rationi plenè; ex alia parte mobilitas voluntatis, quæ ſe ad exercitium libertatis ab vno ad aliud transfert, occaſiones item tot, iuxta communem prouidentiam oſtendunt, hæc omnia longo tempore vitari non poſſe.

Colligo hic aliqua quæ de venialibus ad eruditionem ſciri poſſunt. Durandus in 2. d. 28. q. 3. n. 8. docet, non quidē de peccatis venialibus ex ſubreptione, ſed deliberatè commiſsis, quòd per longum tempus cum effectu vitari poſsint. Suarij verba ſunt l. 9. de Grat. c. 8. 25. non ſolùm per totam vitam, verùm etiam nec per notabilem eius par-

152\. tem poſſe de aliquo ſancto cum fundamento affirmari, recepiſſe donum carendi omni peccato veniali etiā ex ſubreptione per longum tempus. Soto & Vega admittunt, deliberata venialia poſſe per vnum vitari diē, quod etiam non improbabile putat Suar. cit. n. 29. Quando autem dicitur Prou: 24. ſepties in die cadit Iuſtus. ad hoc dici ſolet: quia particula in die non eſt in Hebræo, nec in Græco. nec in Biblijs Sixti, & citatur hic locus ab Aug. l. 11. de Ciu. c. 31. ſine addito in die. Addit Suar. Iuſtos qui nec toto die, nec in aliqua eius parte otioſi ſunt, & in bonis operibus diligenter occupantur & frequenter per orationem ad DEUM aſcendunt, moraliter & cum minori difficultate poſſe per diem integrū hæc vitare peccata.

OBIICITUR Communiter. aſſumiturq; hic medius terminus. Quòd ſi poſſit iuſtus aliquo tempore vitare omnia venialia, poſſit etiam omnia. Quem medium terminum ita ſibi opponit Ripal. citatus ſupponitq; quamuis homo non poſſit de-

153\. terminare tempus ſecuturi peccati, poſſe illud à Deo comprehendi, ſupponitq; v. g. hoc tempus eſſe tempus dierum 10. quo ſuppoſito ſic formatur Argumentum. Qui vitat diuiſiuè vnum peccatum poſt aliud, & ſingula peccata numeri denarij occurrentia, diuiſiuè vnum poſt aliud, vitat collectiuè omnia: collectio enim omnium exiſtit ſucceſſione vnius poſt aliud; nec aliter iuſtus etiam cum ſpeciali priuilegio vitaret omnia. at iuſtus poteſt moraliter vitare diuiſiuè vnum peccatum poſt aliud, ſeu ſingula peccata v. g. denarij occurrentia diuiſiuè vnum poſt aliud, quod ipſū probatur. quia poſt vitatum primum, poteſt moraliter vitare 2. & poſt 2. 3. non enim manet diminuta, aut defatigata virtus ad aliud, ſed eodem prorſus modo ac ſi primum non vitaſſet. Sicut ſol æquè hodie ac cras poteſt illuminare: quia virtus illuminandi, abſq; diminutione & defatigatione, eadem perſeuerat.

154\. Hunc ipſum mediū Terminum ſic aliter proponit Ouiedo citatus ſupponitq; tres dies, & arguit. non min⁹ eſt liber in 3. die, ſiue in duobus prioribus peccauerit, ſiue non. ſed ſi in duobus prioribus peccaſſet, poſſet in 3. non peccare. Ergo etiamſi non peccaſſet, idem poterit. quod vltimò in hoc reſoluitur, quia peccaſſe, aut non peccaſſe tempore præcedēti, nihil conducit, vel non conducit ad pecandum nunc.

RESPONDET I. Molina. In his euentibus liberis non eſſe neceſſarium tempus aſſignare determinatum, ſed hoc vagè & indeterminatè eſſe ſumendum. *Hæc Reſponſio.*

NON SATISFACIT. Quia redit argumentum factum. etiam in vagè ſumpto tempore & indeterminato non diminuitur libertas: aliàs hoc ipſo non peccaret Ergo etiam ſi in determinatè ſumpto tēpore poteſt non peccare: poterit etiam in ſumpto

155\. ſumpto vagè non peccare. Deinde quamuis nos homines tempus id determinare non poſſimus, determinatè tamen illud noſcit DEUS. quod argumentum ſic facit Ripalda. DEUS noſcit quòd homo primā horam tranſigere poſſit ſine peccato, idem noſcit de ſecunda, & ſic de reliquis vſque ad decem. Ergo noſcit determinatè totam illam collectionem poſſe tranſigi ſine peccato.

RESPONDET II. Ouiedo. Hominem v. g. per triduum, vel quodcunque aliud ſpatium, non poſſe vitare venialia, poſſe in quocunque alio minori: ex ſuppoſitione autem quod non peccauerit in omnibus* inſtantibus præcedentibus vltimū, in vltimo neceſſariò peccabit, liberè tamen: quia illa neceſſitas non eſt affixa illi vltimo inſtanti, ſed omnibus vagè ſumptis. Vnde neceſſitas ex ſuppoſitione, quæ caſu dato admittitur in inſtanti vltimo, eſt neceſſitas conſequentiæ, & non conſequentis: non enim non peccaſſe

156\. in præcedentibus, eſt formalis cauſa peccandi in vltimo; ſed tantùm non peccaſſe, aut peccaturū eſſe in omnibus, quæ ab hoc ſiue primo, ſiue vltimo, ſiue medio diſtinguūtur, ſignū eſt hominē in hoc, peccare, vel non peccare, nullo habito reſpectu ad priorē, vel poſteriorē duratione. *Hæc reſponſio.*

NON SATISFACIT. Tum quia. Durum videtur dicere, quòd ſi in antecedentibus non peccauit inſtantibus, vltimo inſtanti ſit neceſſariò peccaturus. quis enim vnquam neceſſariò peccat? Et quamuis illa neceſſitas, vt aſſumitur, non ſit affixa vni, ſed omnibus vagè ſumptis, antecedenter antequam veniatur ad vltimum inſtans, quæ antecedentia ſupponitur tranſacta ſine peccato, tamen poſita illa tranſactione, non vagè, ſed determinatè illa neceſſitas cōpeteret, ad eū modū, quo ſi eruatur dexter oculus, neceſſitas videndi deuoluitur non niſi ad ſiniſtrum, quamuis antea vaga fuerit. quod ipſum ſic aliter proponitur. Si non fuiſſet vaga neceſ-

157\. ſitas, non fuiſſet per Ouiedo ſalua libertas. Ergo cùm pro determinato vltimo inſtanti, non ſit vaga neceſſitas, tolletur pro illo inſtanti libertas. Tum quia. Ipſa ratio vagi non poteſt ſaluare libertatem, qualis ordinariè in viatoribus admittitur: ſi enim eſſent æqualia duo venialia, ſed vaga neceſſitas, alterutrū admittendo, non ſaluaretur libertas. Ergo etiam in præſenti idem erit. Tum quia. Conc: quòd non peccaſſe in antecedentibus inſtantibus non ſit ratio formalis peccandi: quia hæc pendet ab vſu vitalis* potentiæ, quem non infert negatio peccati antecedens. Sed reſtat querere. Cur impotentia illa vitandi venialia ex vi ſua præciſè non auferat libertatem in illo inſtanti, in quo peccari deberet; redibitque difficultas, etiam conceſſo, quòd illa neceſſitas ſit conſequentiæ non conſequentis, cur non auferat libertatem ex titulo neceſſitatis. Quod ipſum in hoc fundatur. Omnis neceſſitas*,

158\. quā poſita non poteſt oppoſitum fieri, & quam auferre non eſt in mea poteſtate, aufert libertatem. talis autem eſt dicta neceſſitas: quia nec oritur ex ſuppoſitione aliqua actionis meæ, nec eſt in mea poteſtate dare mihi illam gratiam, & tamen ſi illam non habeam, non poſſum non peccare venialiter.

RESPONDET III. Ripalda. Impotentiam vitandi venialia omnia eſſe impotentiam moralem, non phyſicam, quod etiam docuit Vega, Lorca, Suar: Circa quod.

DOCEBAT I. Impotentiam moralem vitandi venialia coniunctam potentiæ phyſicæ non eſſe aliud, quàm difficultatem vitandi ſuperabilem viribus voluntatis, nunquam tamen re ipſa ſuperandam, quæ impotentia includit duo: alterum antecedens. nempè difficultatem immunitatis; alterum Conſequens*, ſtans in euentu conditionato, quo DEUS certus ſit, nūquā voluntatem ſic aut ſic præuentam, immunē à pec cato

159. cato seruādā. Ex vi huius dogmatis, saluat per hoc libertatem: quia illa impotentia moralis, stans cum potentia physica simpliciter, constituitur euentu consequenti voluntatis: Nam difficultas illa antecedens per ipsum, non est impotentia moralis.

DOCEBAT II. Quòd explicata impotentia non antecedat singulos actus peccati, sed totam collectioné decem dierum. coalescit enim in actu 1. ex partialibus difficultatibus. ita vt voluntas ex suppositione antecedenti, eodem modo comparetur difficilis ad peccatum decimum, post vitata 9. quasi aliquod eorum non vitasset; licèt de suppositione consequenti alia res sit.

DOCEBAT III. Euentus conditionatus consequens talem difficultatem, eodem modo reddit moraliter impossibilem defectum primi peccati, quo decimi: nam defectus decimi, non est moraliter impossibilis ex sola suppositione Antecedēti difficultatis, quæ est ad vitādū decimū sed etiā ex suppositione cōsequē-

160. ti, quòd 9. vitata sunt. Ex quibus eruit Hanc responsionem, quòd homo post vitatū primū peccatū possit vitare secundum. si reliqua præter secundum, re ipsâ vitanda sint, non verò si non sint vitanda. *Hæc Respōsio*

NON SATISFACIT I. Quoad primum dogma: quia posita suppositione euentûs, dicit etiam primū, moraliter reddi impossibilem vitationem alicuius peccati, quod non potest dici: quia quod est necessarium ex suppositione euētus, est necessarium necessitate metaphysica. quia quodlibet esse dum est, est necessarium esse necessitate metaphysica. Jam autem omnis suppositio consequens importat esse dum est.

NON SATISFACIT II. Quia quando dicimur ad aliquid habere nonnisi gratiā sufficientē, non dicimur ad hoc habere impotentiā moralē, etiāsi tunc sit suppositio nō secuturi rationis effectus. Ergo neque in præsenti resultabit impotentia moralis ex suppositione cōsequenti.

161. NON SATISFACIT III. Quia vi huius explicationis sufficit sola potentia physica ad actum liberum. quod aliàs impugnatum est.

Soluitur Principalis obiectio.

PRÆMITTO I. *Quòd ad vitandum peccatum debeat dari non tantum sufficientia physica, sed etiam moralis.* sicut & antè dictum, quod Præmiss. tenet etiam Esparza hic q. 3.

RATIO Præmissi est. quia si non daretur sufficientia moralis ad vitāda venialia; hoc ipso daretur necessitas moralis; illa non vitandi; nam quando non sufficiunt vires, necesse est succumbere. Si autem est necessitas moralis peccandi, moraliter non peccatur, vt dictum in simili aliàs. Deinde, quia si non haberet homo sufficientiam moralem ad vitanda peccata, defectus hic imputaretur Diuinæ sanctitati, & bonitati eius: nam ad solum DEUM spectaret illam gratiam conferre, & tamē illam non conferret. Cum hoc ta-

162. men stat, vt positâ potentiâ physicâ ad vitandum; & positâ etiam sufficientia morali, oriunda ex istis, quæ se tenent à parte Dei, adhuc tamen sit impotentia moralis, aliunde oriunda, quam impotentiam citatum Trident: innuit. Vt autem explicetur, quomodo positâ sufficientia morali, quā DEUS offert ad vitāda peccata omnia, & in particulari, venialia, adhuc sit impossibilitas moralis. Hic

PRÆMITTO II. *Vtrum cogitatio congrua sit debita ex natura rei saltem vagè alicui, vel aliquibus ex tota hominum multitudine*, quam quæstionem proponit Esparza hîc q. 5. & affirmat. discursuque tali explicat.

SVPPONIT I. Quòd in qualibet multitudine causarum æquè aut ferè indifferentium ad vtramque partem contradictionis, aut contrarietatis, est magis probabile, futuram esse quamlibet difformitatem determinatè sumptam, quam totalem omnium vniformitatem. Cuius rationem dat. quia vniformitas totalis habet plures causas adæquatas, qua-

163. quarum quælibet se solâ possit illā impedire, quàm difformitas: totalem enim vniformitatem potest impedire se solo, quilibet binarius cōtentus in collectione. Iamque erit impedita totalis vniformitas, at difformitatem omnium, nulli duo possunt impedire se solis.

SVPPONIT II. Probabiliùs esse id impediendum esse, quod habet plures causas adæquatas impeditiuas suî: quia quælibet causa æquè indifferens ad impediēdum aliquid, fundat spem, quòd impediatur aliquid: reddit enim verum hoc iudicium, fortasse impedietur. Ergo si illi causæ addatur alia similis potēs impedire, crescet probabilitas. Infertque exinde minùs probabile id esse futurum, quod est magis probabile, impediendum esse: quia maior probabilitas vnius partis contradictionis, est per se ipsam minor probabilitas oppositæ partis: Consequēter min⁹ probabile est futurā esse vniformitatē, quàm difformitatem.

164. SVPPONIT III. Quo numerosior fuerit multitudo indiuiduorum æquè indifferentiū ad vtramque cōtradictionis partē, eò fore min⁹ probabilē vniformitatē inter illa, quia eo sūt plures causę sufficiētes ad īpediēdā vniformitatē. His suppositis.

Dicta sic ad præsens applicat. Multitudo hominum à principio ad finem vsq; mundi est propemodū infinita, nec illis potest negari indifferentia ad operandum malè vel benè. Vnde sequitur fuisse moraliter impossibile per se, & ex natura rei, vt omnes homines, nullo prorsus excepto, conuenirent inter se in operando benè, aut in operando malè. quod autem est moraliter impossibile perfectâ & suprema impossibilitate morali, qualis est hæc de qua hîc, nunquam id contingit. Igitur Deus non præuidit vllam hominum collectionem æqualē multitudini hominum defacto existentium, quæ sit &c. &c. conformis aut in operando benè aut in operando malè. consequenter non præui-

165. dit aut totam collectionem semper cū cogitatione cōgrua, aut totā & sēper cū incongrua. Ergo congrua cogitatio est innegabilis vagè toti hominum collectioni, ac proinde non habet rationem gratiæ superadditę, vel respectu creationis, vel respectu eleuationis. hocq; totum vlterius confirmat: quia PP. interrogati, cur Deus non impedierit omnia peccata Angelorum & hominum, respondebant, quia id facere non potuit saluâ illorum libertate. Ergo nec potuit salua libertate impediri in omnibus opus bonum, adeoq; negari omnibus cogitatio congrua. Et dū Aug: tenet non permissurum fuisse Deum peccata, nisi fuisset ex illis collecturus bonum, hoc ipso supponit Deū nulli collaturū fuisse cogitationē incongruā, nisi eidē vel alteri collaturus fuisset cogitationem congruam. *Sed hæc eius doctrina.*

NON SATISFACIT. Tum quia Aug. defectum conuersionis, & ipsā conuersionem reijcit vltimò in la-

166. tens consilium, & voluntatem Diuinam. non ergo reijci debet in aliquid ex natura rei, & in aliquid saltem vagè debitum naturæ. Tum quia. Si error est Pelagianorum. meritis naturalibus deberi Beatitudinem supernaturalem, nec dicet Esparza, illam saltem vagè deberi naturæ rationali, ita nec debet dici, vagè esse debitam gratiam supernaturalē creaturæ intellectuali. Quod ipsum vlteriùs in hoc resoluitur. quia Ens supernaturale, nulli substantiæ creatæ vel creabili debetur. Tum quia. Quod dicit non præuideri à DEO vniformitatem, circa actiones causarum indifferentium, vel id accipit de statu conditionato, vel de absoluto. non de conditionato: quia sicut in statu conditionato præuidetur impœnitentia finalis Iudæ, ita præuidetur impœnitentia finalis S. Petri in alia Hypothesi, & vtriusque etiā pœnitentia: nullus enim est quem DEUS salua libertate non posset saluare, consequenter nullus est, qui non præuideatur sub conditio-

ne

67 ne cõsensur⁹. Vnde dicit Aug. quòd Deo efficaciter saluare volenti, nullũ hominũ resistit arbitriũ. preuidetur ergo etiam vniformitas in statu cõditionato. Ergo & pro statu absoluto præuideri potest. Quod autẽ de facto pro statu absoluto non præuideatur, id referri debet in voluntatem Dei. Categoricè autem ad dicta Esparza dici potest. quòd causæ indifferentes potiùs difformiter agant quàm vniformiter, si in actione vlla sua, non pendeant aliunde à selectione, quam ponat voluntas superior, secundùm quam præuidebũtur absolutè vniformiter, vel difformiter operantes: quia verò in habendo auxilio congruo pendemus à determinatione Diuina seligente auxilia, fit, vt à voluntate eius pendeat conformitas, vel difformitas agendi.

PRÆMITTO III. *Quamuis nulli naturæ etiam vagè sit debitum auxilium congruens, nihilominus illud dare Deum pro suo placito.*

168. RATIO. Quia cùm non conferat illud natura, & tamen conferatur, debet illius collatio in DEUM referri.

PRÆMITTO IV. *Quo sensu hæc propositio non sit accipienda: sine speciali gratia non potest homo abstinere ab omnibus omninò venialibus.* Certum est non esse hunc sensum, quòd homo non habeat physicam potentiã ad abstinendum ab omnibus venialibus. quia aliàs neque cum auxilio specialiter collato posset id præstare. quia auxilium non confert potentiam physicam, sed supponit. Nec facit hunc sensumquòd, DEUS non dat sufficientes vires ad abstinendum ab omnibus; quia aliàs inabstinentia ab omnibus non esset homini imputabilis, siquidem non haberet vires sufficientes ad hoc faciẽdum; nec posset DEUS nobis promulgare: Abstinete etiã ab omnibus venialib⁹ peccatis: facilis enim esset promulgationis cassatio, vires non habemus. Imò aliàs vltimò ratio peccati venialis, tanquam in causam deberet in DEUM referri.

169. Dari sufficientem gratiã ad vitanda omnia venialia, innuit Suar: etiam lib: 9. de Grat: c. 8. n. 13. vbi assumit hanc propositionẽ: Negari non potest, quin omnes homines iusti habeant sufficiens auxilium ad vitãda omnia venialia peccata. Sed n. 17. videtur oppositum innuere. Qui tamen diceret ad vitandam totam collectionem venialium non dari sufficiens auxilium, sed nonnisi ad singula, per hoc se tueretur, quòd cùm non tota collectione commissa, sed vno v. g. peccetur veniali, vel tot ex collectione, sufficit, quòd ad illud vnum in particulari habeat gratiam, possibilitatemque moralẽ.

PRÆMITTO V. *Quis sit sensus dictæ propositionis.* Completur ille ex duobus. & ex istis; quæ se tenent à parte Dei, & ex istis quæ se tenent à parte creaturæ. Loquendo circa ista quæ sunt à parte Dei, sequitur quòd quamuis DEUS det auxilium sufficiens ad vitanda omnia collectiuè peccata, quòd fecerit tamẽ decretum de non dando auxilio congruo & efficaci ordinariè. & vt plurimũ.

170. Loquendo autem de istis quæ se tenent à parte creaturæ, est inclinatio nostra ad malum, inclinatio itẽ ad sensibile, & hoc est à parte voluntatis, à parte autem intellectûs cæcitas & inapplicatio. Ex his autẽ duobus principalius, dicit impotentia illa moralis hoc secundum: quia scilicet ordinariè, & vt plurimum cadatur in venialia. His autem duobus positis, saluatur inprimis quòd liberè peccemus: quia datur nobis à parte Dei gratia sufficiens ne peccemus. Oramusq́, ne vnquam peccemus venialiter; saluatur etiam impotentia moralis: quia scilicet in illis semper, & facillimè delinquitur saltem sub disiunctione nisi adsit specialis gratia Dei. Iam autem talia moraliter dicuntur esse impossibilia, quorum opposita semper saltem sub disiunctione & facillimè fiunt. *His positis directè ad Argum.*

RESPONDERI potest. Concedendo suppositionem. videri nempè à

171 pè à DEO certum numerum, in quorum aliquo determinatè simus peccaturi venialiter. Proposito autem à Ripalda Argumento, Neganda Minor. Probatio illius distinguitur. qui potest vitare primum, potest vitare moraliter secundum. hoc est, habet vires sufficientes, vt vitet Conc: propositionem. potest vitare, hoc est, est vitaturus & à parte sui non dat fundamẽtum moraliter inferendi, quòd non sit vitaturus. Nego. Quod attinet ad Paritatem de sole. Paritas non tenet: quia in illo non est potentia indifferens ad illuminandum, non sunt occasiones non illuminandi; inuitamentaque ne illuminet, valdè affectiua &c. similia. Consequenter nec habetur fundamentum determinandi quòd moraliter loquendo non possit cras illuminare. Secùs autem habet voluntas creata.

Ad Argumentum prout proponitur ab Ouiedo. idem tenendũ. non minus est liber in tertia die,

172. quàm in antecedentibus, hoc est, habet etiam gratiam sufficientem, etiam in tertia die ne peccet, Conc: non minus est liber, hoc est, æquè est habiturus gratiam congruam, & à parte sui non dat fundamentum, quòd non sit vitaturus. Nego

ADDO. Quando dicitur. Sine gratia speciali non est possibile moraliter hoc uel illud facere, non isto sensu est accipiendum, quasi hîc intelligatur gratia efficax: quia aliàs etiam in alijs materijs qui illâ careret, haberet impotentiam moralem. quod non videtur cohærere edicto Innocentij: Quòd Iudæis volentibus, & conantibus nõ sint aliqua Dei præcepta impossibilia; essent autẽ impossibilia: quia etiam iustis volentibus & conantibus non semper datur gratia efficax. Sed dicta phrasis secundùm hunc sensum accipi debet, qui iam adlatus. quòd scilicet non fecerit DEUS decretum de danda efficaci gratia, ad omnia vitanda venialia, & ex altera parte nos semper in illis delinquimus, & facillimè. Ista autem quæ semper & facillimè fiunt ab omnibus saltem sub disiunctione, moralem impotẽtiam inferunt ad oppositum.

173. Ex his autem. COLLIGES. Cũ impotentia non peccandi compleatur per nos debilitate & fragilitate nostra, quæ non importat vllam antecedentem necessitatẽ metaphysicam, hoc ipso ostendimus impotentiam moralem non methaphysicam. Nec item in nostris principijs sequetur, quòd gratia sufficiens adferat impossibilitatem moralem: quia apud nos impossibilitas moralis non completur negatione secuturitionis effectûs, sed potentiæ nostræ debilitate, inconstantiâ, & similibus.

DIFFICVLTAS IV.

De necessitate Gratiæ ad Perseuerandum.

ARticulus fidei definitus à Trident. sic habet Sess. 6. can. 22. *Si quis dixerit Iustificatum sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, anathema sit.*

174. Fundatur hæc definitio Trident. in Locutionibus inprimis script. qualis est illa ad Philip: 2. *Cum timore & tremore, vestram salutem operamini: DEUS enim est: qui in nobis operatur velle & perficere.* Similia sunt verba cap: 1. Ibidem. *qui potest in vobis bonum opus perficere vsq; in diem Christi Iesu.* Ergo apparet, quòd hoc specialiter in DEUM referri debet: 1. ad Corin: 1. *Gratias ago Deo meo &c. qui & confirmabit vos vsque ad finem sine crimine* Fundatur item in Auctoritate August: lib: de Bono Perseu: cap: 8. 17. 20. de Prædest: ss. cap: 7. & 8. de correptione & grat: cap: 11. & 12. de Nat: & grat: cap: 16 Lib: 53. Homil: 23. cap: 6. quæ & alia loca vide apud Suar: Lib: 10. c. 4. à num: 7. hoc posito.

QVÆRITVR I. *Quid à parte quasi nostra dicat perseuerantia.*

ASSERO I. *Nomine Perseuerantiæ venire durationem in gratia cum exerci-*

175. *xercitio bonorum operum per longum tempus vsque ad mortem.* Et hoc vocatur, perfectum perseuerare. Hanc durationem non posse haberi sine speciali gratia, probant prædicta, rationemque assignat Suar: cit: cap:4. quia prędicta duratio dicit declinationem à malo, & maximè fit in obseruatione præceptorum negatiuorum. Importat etiam exercitium bonorum operum supernaturalium necessariorum ad obseruantiã præceptorum affirmatiuorum. Tertiũ dicit vt mors contingat. Quoad primum, est necessaria specialis gratia: quia illud præceptum, vel impletur negatiuè: quia scilicet occasio non fuit, nec suppositio mali; hoc autem refert Aug: homil: 23. cit. in DEUM: *Hoc tibi DEVS tuus dicit. regebam te mihi, seruabam te mihi, vt adulterium non committeres suasor defuit: vt suasor deesset ego feci, locus & tempus defuit, vt hæc deessent, ego feci.* Deinde hæc ipsa impletio negatiuorum præceptorum **176.** potest impleri positiuè, vincendo positiuè tentationem, & ad hoc requiritur gratia efficax quæ est donũ speciale. secundum illud de exercitio bonorum operum dependet itidem à cogitatione congrua, quæ etiam est donum speciale. Tertium etiam pendet specialiter à DEO, vt mox ostendetur.

ASSERO II. *Nomine perseuerantiæ venire etiam durationem temporalem in gratia per diuturnum tempus, quæ etiam non potest haberi sine speciali gratia.* Quod detur etiam temporanea perseuerantia, innuit Christi locutio: *Qui perseuerauerit vsq; in finem*; quæ locutio nõ congrueret, si nõ daretur perseuerãtia & nõ in finẽ. Significat id etiam August: in princip. lib: de dono Perseu: Quod autem hæc perseuerantia temporanea non possit haberi sine speciali gratia. Ratio est. quia hoc perseuerare includit donum distinctum à gratia habituali, & gratijs ordinarijs.

ASSERO III. *Nomine Perseuerantiæ venit duratio etiam pauco tempore in bono cui successerit mors.*

177. RATIO. Auctoritas August: de Bono perseu. c. 12. *Quis dicet illis non dari perseuerantiam, qui ægritudine corporis, vel quocunq; casu moriuntur in Christo, quòd longè difficilior donetur illis, à quibus suscipitur & mors ipsa pro Christo.*

ASSERO JV. *Nomine Perseuerantiæ venire mortem succedentem non amissa gratiâ; quamuis illius non amissio non fuerit libera;* & hæc etiam est speciale Dei donũ. talis perseuerãtia est in adultis, si post datam absolutionẽ v. g. traijciantur, & in pueris sine vsũ rationis decedentibus &c. Quod nomine perseuerantiæ etiam talis decessus veniat, innuunt verba August: Asserto 3. citata. Deinde coniunctio finis vitæ cum gratia benè potest appellari perseuerantia finalis, vel gratia finalis. Deniq; quia Antiqui Scholastici decessum paruulorum in gratia, & adultorum nõ distinxerunt. Quòd autem etiam talis decessus sit ex speciali gratia, **178.** probant imprimis: vniuersales locutiones, quæ ostendunt perseuerãtiam vsq; in finem esse donum Dei. August: lib: de bono Pers: cap: 17. inquit, *Videte à veritate quàm sit alienũ negare donum DEI esse perseuerantiam vsq; in finem.* cùm vitæ huic quando voluerit ipse det finem. quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseuerare vsque in finem.

ASSERO V. Hoc ipsum quod est decedere in gratia, vel maximè formalisat perseuerantiam. ita S. Thom: in epist: ad Rom. c. 8. Lect: 6. *Bonum hominis non solùm consistit in quantitate charitatis, sed præcipuè in perseuerantia vsq; ad mortem*, & Ratio est. quia hoc solo ablato, & reliquis positis, aufertur. rursus reliquis ablatis, hoc posito, saluatur tota ratio finalis perseuerantiæ.

QVÆRITVR II. *Quid quasi à parte DEI dicat perseuerantia?*

ASSERO I. *Quod non dicat aliquid habituale.* Ratio. quia de illo PP. non meminerunt; & illud, quod est habituale in nobis, est gratia cum

279. habitibus supernaturalibus, ad quos ipsos vt in nobis perseuerent; indigemus perseuerantiæ gratiâ.

ASSERO II. *Perseuerantiam tribus assertis prioribus explicatam, stare ordinariè in collectione plurium gratiarum.* Ratio. quia cùm illæ perseuerantiæ inuoluant pluralitatem aliquam actionum, vel quasi actionum, hoc ipso deposcũnt plures gratias actuales: quarum; quia singulæ non sunt perseuerantiæ, fit vt tota nonnisi collectio dicatur donum illud.

ASSERO III. *Quod donum perseuerantiæ dicat vniuersaliter & gratias externas, & internas*; externas quidem; vt talem dispositionem physicam hîc & nunc ad mortem, quod commune est adultis & infantibus, in adultis amotionem occasionum ad malum &c. dicit item donum perseuerantiæ Interiores gratias. Interiores autem gratiæ stant in illuminatione ex parte intellectûs, affectione ex parte voluntatis. Et **280.** quidem quòd externa illa gratia pertineat ad perseuerantiæ donum. citatus est locus ex Lib: de Bono Perseu: *Videte à veritate*. qui suprà est citatus, quod autem ad perseuerantiam spectent interiores gratiæ colligitur ex necessitate gratiæ interioris, aliàs probata.

QVÆSTIO III.

De Merito.

EFfectus actualium gratiarum in vsum deductarum est meritum. gratia etiam habitualis datur, tanquam radix merendi, dignificatiuumque meritorum. Vnde præsentem locum deposcit sibi tractatio de merito.

DIFFICVLTAS I.

De Merito secundùm se.

TRactabimus inprimis de Definitione meriti, deinde de eiusdẽ conditionibus.

281.

Punctum Difficultatis I.

Quæ Definitio & conditiones Meriti?

EXPLICAT I. Meritum Ripalda d. 71. quòd sit obsequium cedens in vtilitatem, aut honorem alterius volentis illud munere aliquo compensare. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. quantum fieri potest, per membra diuisionis non debet formari definitio, vt formatur hæc, assumendo ly honoris, & ly aut vtilitatis. Tum quia. ipsi illi termini necessariò cõueniũt in ratione aliqua communi. Vnde per illam potiùs debet explicari meritum. Tum quia. Quamuis in merito sit formalitas nexûs cum persona cui fit illud meritum, est tamen etiam nexus cum ipsamet ratione digni præmio: quia meritum & præmium, videntur relatiuè **282.** habere se; meritumq; hoc ipso quia meritum est meretur. Si meretur, aliquid meretur, adeoq; præmium. Jam autem hæ duæ habitudines meriti si comparentur, videtur esse habitudo ad præmium prior præ habitudine ad personam cui fit. Ratio. quia magis intrinsecum illud est; merito enim maximè intrinsecum est esse meriti, adeoque quod aliquid meretur consequenter per ordinem ad præmium, & sicut in bono ratio perfecti prior est, quàm ratio conuenientis alteri, ita & in præsenti. quod vniuersaliter vt dixi in hoc fundatur: quia extrinseca nunquam sunt priora: ratio autem meritiui præmij, quantum ex illa actione est, non est quid illi extrinsecum: secus persona cui fit meritum. quodsi ratio personæ est extrinseca, & non prima. Ergo in definitione meriti poni non debuit: quia hæc procedit per prima.

ADDI potest. quòd meritum ex ratione sua formali non inferat

 mi-

283. minoritatem; hinc & æquales, de se inuicem mereri possunt; obsequium autem importat minoritatem. Ergo meritum per obsequium definiri non debuit. quidquid in oppositum velit Ouie: contr: 1. n. 1.

EXPLICAT II. Vasq. Quòd meritum sit actio laude digna. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia. Omne relatiunm non potest aliter, quàm per ordinem ad suum terminum explicari; meritum autem est relatiuum ad præmiũ, præcipuè quia interdum merita erga alterum facta laudamus, quamuis non sint respectu nostri meritum. Tum quia. Est quidem interdum meritum ad laudem præcisè, ita ut laus sit præmium actionis; sed non semper: cur non enim præter laudem alia mereamur æquè ac aliàs laudem, quo casu verè erit meritũ; & non erit meritum tantùm laudis. Ergo per Ly esse digni laude non 284. rectè explicatur meritum. Tum quia. Vt vrget Ouiedo citatus n. 6. meritum apprehenditur, vt conueniens supposito distincto ab operante; opus autem vt dignum laude, tantum apprehenditur, vt conueniens operandi. Quod autem dicit Mæratius apud eundem; Etiam pecuniam in præmium datam, habere rationem laudis. id non conuincit. quia ly laus in acceptione humana non supponit pro pecunia. Et si quæcunque præmia appellentur laudes, formabitur quæstio de sola voce.

EXPLICATVR III. Meritum. Quòd sit Actus laudabilis natus habere collationem præmij. Vtor potius termino, natus habere, quàm exigens, præmium, vel ad illud obligans: quia ly exigit, & ly obligat, supponit pro aliquo iustitiali, & tamen non intercedit inter DEUM, & creaturam rigorosa iustitia, cùm tamen intercedat rigorosum meritum.

PROBATVR. Bonitas explicationis. quia conuenit omni, soli, & semper, videturque procedere 285. per prima. ex quo

INFERES. Meritum erga DEUM antomasticon esse actum supernaturalem laudabilem, natum habere à DEO collationem præmij.

DICES I. Admisimus aliàs, posse aliqua peccata cum inuincibili hîc & nunc ignorantia DEI poni; talis poterit elicere aliquam actionem honestã cum inuincibili ignorantia DEI, quo posito. vel erit illa actio meritiua; vel non? si non erit, cur non? si erit. quomodo nata erit habere collationem præmij, cùm non habeat ordinem ad eum, respectu cuius sit meritum, non habendo scilicet ordinem ad DEUM.

RESPONDERI potest. Quòd illa actio adhuc nata erit habere collationem præmij. Casu enim quo aliquis operetur nesciens quòd hoc sit offensa, & tamen aliquis offendatur, poterit adferre euacuatiuum offensæ: Nesciui te offendi. Iam autem in casu, quo aliquis operatur 286. actionem bonam in se, & meritiuã in se, certè, qui cæteroqui præmiasset illam actionem, non poterit adferre titulum qui euacuet dignitatẽ ad præmium. Nam poterit dicere: Nesciuisti te præmiandum; sed non poterit dicere: non dabo præmium: quia nesciuisti hanc actionem esse à me præmiandam, & tamen fecisti: Cùm in moralibus interdum exinde augeatur etiam præmium; quòd ex amore non intuitu præmij fecerit. Habebitque nexum cum præmio ratione obligationis, vel pacti inducti de præmiando tales actiones. Rursus præmium in merito; ita se habet sicut poena in demerito. Sicut ergo puniendus aliquis poenâ siue sciat se puniendum siue non, iustè punietur; ita suppositâ bonitate actionis natæ habere rationem præmij, quantũ est ex illa, siue scias de dando præmio, siue non, dignus eris præmio. Quod ipsum in hoc resoluitur: quia quæ se habent per modum sequelæ, positis ijs, respe-

287. ctu quorum habent se per modum sequelæ, necessariò proueniunt; hoc ipso enim non se haberent per modum sequelæ. Vnde si haberet se per modum sequelæ offensa Dei ad actionem malam, vbicunque esset actio mala illic esset offensa Dei; consequenter esset offensa Dei etiã peccatum philosophicum, quod negatum est aliàs. E contra: quia poena est sequens peccatum, hoc ipso, quia ponitur peccatum, erit poena: quia autem etiã obligatio ad dandũ præmium est quid sequens actionẽ dictam, fit vt necessariò sequatur præmium. Est ergo nexus cum premiante in illo opere inclusus ratione obligationis præmiantis, quæ obligatio habet se per modum sequelæ. Cæterum formaliùs esset meritum, si quis sciens hoc esse meritum, ponat actionem, quantumuis etiam sine hac scientia formaliter mereatur; ad eum planè modũ, quo formaliter est fur, qui sciens alienum accipit, licet formaliùs sit 288. iniurius, si ex præuiso titulo, quia alienum est, accipiat.

DICES II. Reuelet DEUS se non daturum præmium vllum, credatur hæc reuelatio, illa actio credendi erit meritoria, & tamen non nata habere præmium; cùm non possit esse falsus ille actus.

RESPONDETVR. Quantum ex vi actus de se spectati, est ille actus meritorius, licèt ex accidenti talis circumstantiationis non sit meritorius.

DICES III. Actio mala non rectè definitur, quòd sit nata habere inflictionem poenæ. Ergo nec definiendum meritum, quòd sit natum habere præmium.

RESPONDETVR. Si res fit de actione mala vt sic, verum est Antecedens. Disparitasque erit: quia datur in peccato prior formalitas dignitate poenæ; non datur autem in merito prior formalitas dicta. Si autem sit res de actione mala secundùm quod illa est demeritum. Negatur Antecedens.

INFERES. Distingui inter se 289. impetrationem, meritum, satisfactionem: quia impetratio habet formalitatem preum, & supplicautis, perficiturque tanquam ratione & Quo precando. Merita autem non habent formalitatem precum; sed actionis iam definitæ. Satisfactio item procedit secundùm suppositionem poenæ, eiusque abolitionẽ per recompensam. de his fusiùs Ripalda. d. 15. n. 6. Ouiedo tract: 9. cont: 1. p. 5.

Quod attinet ad conditiones meriti. Plures numerantur, vt quòd sit actus liber; aliàs non esset laudabilis, quæ conditio non excludit, quominùs actu aliquo etiam necessario possimus mereri, modò sit honestus, aut saltem aliàs capax libertatatis: saltemque habeat libertatem contrarietatis, quod vel maximè procedit de merito in alio rerum ordine. Item quòd debeat esse actus bonus, quæ conditio est omninò necessaria. Addunt alij quòd debeat esse in statu viatoris, & hæc conditio non est de ratione meriti 290. vt sic Certè enim Beati merentur nobis plura bona, & tamen sunt in termino nulla item implicãtia, cur Beati etiam in cœlo non possent sibi mereri. Imò defacto putant aliqui quòd defacto animæ purgatorij sibi mereantur. testis Ripal. d. 77. num. 29. citans S. Thomam Sotum, probabileque id putat Suar: & Torrez, expresèque docet Suar: apud eundem, quòd viuentibus beneficia mereantur. Imò Viegaz, Henrinq. Abul. probabileque putat Torrez, Montesino, & alij. quòd etiam Enoch & Elias ad hunc vsque diem mereantur. Cur non enim? quod enim dicitur superaturos illos merito Beatissimam & Apostolos, hoc negari facilè poterit, magnitudo enim meriti nõ æstimatur tempore. Addit tamen Ripalda, incertum hoc esse: quia non fultum reuelatione. Nec item est conditio meriti esse in gratia: quia defacto peccatores disponunt se ad gratiam, eamq; me-

291. merentur de congruo; cùm tamen non ſint in ſtatu gratiæ, verum tamen id eſt de merito de condigno ex acceptione termini. Cæterum meritum præmij ſupernaturalis debet eſſe ſupernaturale, eò quòd inter naturale, & ſupernaturale, nulla ſit proportio. Colligitur Doctrina ex Tridentino. quod docet Chriſtum Iesum tanquam Caput in membra, & tanquam vitim in palmites iugiter virtutem influere. quæ virtus bona opera ſemper antecedit, comitatur & ſequitur, & ſine qua nullo pacto grata, & meritoria eſſe poſſent. Sed poteſtne id ſaltem Diuinitùs, & pro alio rerum ordine fieri? Caietan: & Med: affirmat. Negat Suar: & Vaſq. & alij ex Noſtris, & quidem quod de condigno id non poſſit mereri. Ratio eſt: quia vel ex ſe, vel ex Diuino placito id haberent dicta merita. non ex ſe, quia ſunt improportionata, non ex Diuino placito; quia illud, ſi non ſit radicalis proportio & 292. dignitas, non poteſt dare operibus dignitatem. Poteſt quidem allegare ſe ad dandum ſupernaturale aliquid poſitis illis naturalibus actionibus, ſed non ſecundùm vim præmiandi, ſed ſecundùm meram liberalitatem, fidelitatemq́;, viq́ue pacti ligatam, quo etiam ſenſu à nobis aliàs hæc propoſitio admiſſa. Nec poſſunt actiones naturales habere rationem meriti de congruo: quia vniuerſales locutiones Patrum oppoſitum innuunt, quos vide apud Rip:d. 16. n. 5. Cuius rationem innuit idem n. 25. quia quod eſt meritum de congruo poteſt accedente ſtatu gratiæ vel pacti, reddi meritum de condigno. Ratio autem meriti de condigno ad præmium ſupernaturale, nunquam poteſt competere meritis naturalibus.

Potiſſima quæ tractatur conditio eſt. An ad meritum neceſſaria ſit promiſſio præmij, an non? quod attinet ad vsũ vocabuli; cõdiſtinguenda ſunt hæc, promiſſio, condonatio, acceptatio. Acceptatio eſt quid ſuperius promiſſione: licèt enim acceptatio præſupponat interdum 293. promiſſionem, non ſemper tamen: quia poteſt acceptari quod non erat promiſſum, datur tamen. hinc acceptatio tenet ſe penes eum qui accipit ius, vel quaſi ius & titulum. Promiſſio vi vocis ſignificat obligationem, quam aliquis in ſe ſponte titulo vel iuſtitiæ, vel fidelitatis inducit, tenetq́; ſe penes eum qui acquirit debitum, vel quaſi debitum; Condonatio importat placitum ſecundùm quod vnum nectitur alteri. Pro præſenti ergo quæritur, an ad meritum neceſſaria ſit promiſſio ex parte præmiantis, quâ ſe obliget ad dandum tale præmium, poſita tali actione tanquam merito præmij. Affirmat Scotus, & poſt eum Pontius. q. 1. n. 11. & totâ q. 4. Conſentit Amicus cum Kon: d. dub: 4. n. 42. Negat Richardus, Sotus Vaſq. & alij.

Punctum Difficultatis II.

294.

Argumenta pro conditione meriti, quæ eſt Acceptatio.

I. ARGVMENTVM eſt Pontij, ab Auctoritate ſcript: & Trident.

PRIMA eſt S. Pauli ad Rom: 8. *Exiſtimo* inquit, *quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam*. idem habet 2. ad Corint: 4.

RESPONDETVR. Aliud eſt quærere, an defacto facta ſit promiſſio dandæ vitæ æternæ: hoc enim eſt verum. & aliud eſt quærere, an id ſit de ratione meriti; nec id voluit S. Paulus. Deinde alia eſt hæc quæſtio. An reſpectu actuum ex ſe condignorum ſit exceſſiuum præmium & liberaliſſimum: hoc enim concedunt oppoſiti; & aliud, an independenter ab acceptatione habeant rationem laudabilis, & digni præ-

295. præmio ſecundùm obligationem, ſiue hoc ſit liberaliſſimum, ſiue non.

II. eſt Trid. ex Seſſ. 6. c. 16. Vbi docet Tridentinum, vitam æternã eſſe, & tanquam gratiam promiſsã.

RESPONDETVR. Defacto factam eſſe promiſſionem, ſed inde non ſequitur, quòd independenter ab illa non ſit ratio meriti.

III. AVCTORITAS eſt Triden: Seſſ. 14. cap: 9. Vbi Trident: in Diuinæ magnificentiæ largitatem refert, quòd etiam temporalibus flagellis patienter latis ſatisfacere valeamus.

RESPONDETVR. Id quod attolit Tridentinũ non eſt quòd Diuina acceptatio vim dignitatemq́ue merendi tribuat pœnis patienter latis, ſed quia pœna quà talis poterat repudiari à Deo, & eſſe tantùm effectus vltionis Diuinæ.

Vniuerſaliterq́ue dici poteſt ad omnes Auctoritates, quòd pertineat promiſſio ad meritum non tãquam radix meriti, ſed tanquam aliquid 296. connexum, illiuſq́ue completiuum.

II. ARGVMENTVM eiuſdem eſt. quia perfectiſsimum meritum, quod poteſt in hac vita haberi, eſt actus charitatis ſupernaturalis diligendi Deum ſuper omnia, & moriendi pro illo; hic autem actus non habet condignitatem ex ſe ad vitam æternam; eſt enim inferior conditione; & quoad naturam ſpecificã, & quoad durationem.

RESPONDETVR. Condignitatem radicalem habere illos actus ad vitam æternam independenter à promiſſione, licèt non habeãt condignitatem completam adæquatam obligatiuam. Rurſus condignitatis nomine poteſt venire æqualitas commenſurata etiam liberaliſſimæ donationi Diuinæ; & in hoc ſenſu dicto, actus non habent condignitatem; hoc ipſo enim illud præmiũ non eſſet liberaliſſimum. Deinde nomine condignitatis venire poteſt excellentia proportionata; ſi proportionata, hoc ipſo dicens æqualitatem cum inæqualitate. Stabitq́; condignitas hæc in hoc prædicato, quòd habeat radicalem ſuam con- 297. dignitatem, vt ſi cui ſit danda vita æterna ex ſuppoſitione alicuius preſtiti, danda ſit dictis actibus.

INSTAT Idem. Opus procedens ex gratia, non recipit ab illa dignitatem phyſicam æqualem vitæ æternæ. nec etiam moralem: quia hæc fundatur in phyſica æquiualentia. Ergo erit inſuper neceſſaria acceptatio.

RESPONDETVR. Conceſſo quòd non habeatur æqualitas phyſica & moralis, eaque commenſurata in illis actibus ad vitam æternã, Concedo conſequentiã, quòd requiratur acceptatio, ſed non tanquam ratio primò conſtitutiua radicalis dignitatis; ſed tanquam vltimò cõpletiua. Deinde dici poteſt, quòd opus profectum in & ex gratia, accipiat dignitatem phyſicam æqualem vitæ æternæ, quoad excellentiam entitatis. in quantum vita æterna merces eſt ſupernaturalis, cùm etiã gratia ſit quid quoad ſubſtantiam 298. ſupernaturale; licèt non accipiat æqualitatem phyſicam ei; vt ſimul liberaliſſimum donum eſt. in vita enim æterna, citatum Tridentinum agnoſcit rationem mercedis, & rationem gratiæ: Non eſt ergo æqualis actus ille vitæ æternæ in quantũ liberalis donatio eſt. licèt ſit æqualis ei, vt merces eſt. quæ duo ſunt quidem realiter idem in vita æterna, formalitate tamen diſtinguuntur: Nam accipiendo Beatitudinẽ pro ipſa noſtra actione vitali ſupernaturali attingente Obiectum Diuinum; inquantum dicit præciſam vitalitatem ſupernaturalem, in tantum eſt merces, & dicit æqualitatẽ cum actu ſupernaturali; inquantum autem habet rationem attingentis obiectum quod eſt Deus, illumque nobis coniungentis; adeoq́ue inquantum ſimul importat obiectum tale taliter attactum, & inſuper perpetuitatem ſuî; intantum eſt inæqualis, & dicit rationem liberalis doni. Vnde ſi nomine æquiualentię intel-

299. intelligatur æqualitas commensurata; hæc non habetur, vt dixi; nec etiam requiritur ad meritum de condigno. Si autem per æquiualentiam intelligatur excellētia meriti radicalis, id habetur idque antecedenter ad acceptationem; idq; vel ex hoc ipso, quia procedit à filio Dei adoptiuo. Vnde etiam in humanis, reuerētia exhibita à filio non præcisè ratione reuerentiæ, sed simul ex suppositione esse participati ab hoc Patre legitimè, meretur etiam ditissimam hæreditatem naturalem; eò quòd in humanis, ipsa esse paterni participatio sit ipsum naturale meritum hæreditatis; ita vt nulla sit hæreditas, quæ illi in moralibus non debeatur. & si relinquatur, non fiet filio talis moraliter gratia, qualis fieret si adoptiuo conferretur. ita etiam proportionaliter loquendo, participatio naturæ Diuæ, quæ habetur in filio adoptiuo, confert cōdignitatem ad bona Dei. Et sicut non quæcunque reuerentia

300. filij naturalis meretur hanc hæreditatem; sed nonnisi ex suppositione esse participati habet radicalem condignitatem; ita & in præsenti non quæcunque merita merentur de condigno vitam æternam; sed radicalem condignitatem habent ex suppositione naturæ Diuinæ.

III. ARGVMENTVM est eiusdem contra Vasq. Quamuis aliquis laboraret in vinea alterius, labore æquiualente vni scuto, non mereretur illud scutum, si laboraret absque inito pacto. Ergo quamuis aliquis eliceret actum æquiualentem vitæ æternæ, non mereretur ipsam, nisi Deus illi promittat pro tali actu.

RESPONDETVR. Quòd talis non mereretur independenter à promissione completè, & adæquatè, poneret tamen actionem habentem radicalem exigentiam ad acceptationem. Et sicut in illo labore, quem aliquis subiret in vinea antecedenter ante omnem acceptionem Domini, esset talis, vel talis conditio laboris, seu radicalis

301. illius excellentia, ita etiam est in merito radicalis excellentia quam non confert acceptatio Diuina, sed supponit.

INSTAT. Si Rex Franciæ amaret Regem Hispaniæ tam perfecto amore, quàm filius Regis Hispaniæ, non mereretur tamen de condigno hæreditatem ipsius. Ergo neque etiam filius Regis Hispaniæ meretur ipsam, eum sic amando. quamuis actus amoris esset æquiualens hæreditati, nisi accederet promissio Patris. Ergo etiam idem dicendum de merito filij adoptiui.

RESPONSVM. Promissionem requiri tanquam quid vltimò completiuum; sed non tanquam quid constitutiuum radicalis exigentiæ. Deinde etiam prima Consequentia non tenet. quia amori illi filij Regis Hispaniæ superadditur morale meritum. quod non est in actu aliquo, sed in ipso esse participato ab hoc Patre. in circumstantia cuius

302. esse, nullæ sunt Diuitiæ Regis Hispaniæ, quas non mereatur filius, nisi aliunde demereatur. Vnde vniuersaliter dicitur, meritum de cōdigno, neque dicere obligationem; neque æquiualentiam pro commēsuratione sumptam, sed solam radicalem exigentiam, secundùm quam terminare potest acceptationem, iure præ alijs potiori; & quâ attentâ non possit dicere præmiaturus, non meretur à me acceptari hic actus.

INSTABIS II. Si pactum non requirirur vltra quamcunq; dignitatem, non est ratio cur opera animarum purgatorij, & BB. non sint meritoria augmenti gloriæ.

RESPONDERI potest quærēdo, quare etiam per oppositos Deus prædicta opera non acceptet. referent id indubiè in libertatem Dei referent & oppositi. Deinde dici potest, quòd radicalem excellentiā actus illi æquè in patria habeant, ac in via; non tamen mereri mercedem:

303. quia illa merces est eius conditionis, vt simul sit liberalis Dei donatio, adeoq; quam potest Deus negare. Sic v. g. finge Dominum qui non potest soluere mercedem nisi simul plùs donet, quàm valeat meritum. Certè hic si pro sua libertate nollet de nouo fieri liberalis, nullum etiam meritum per ordinem ad illam mercedem acceptaret, non quòd actio illa de se non esset digna præmio, sed quia Dominus illi præmio non vult coniungere donationem liberalem; sic etiam in præsenti, actiones Beatorum essent de se dignæ præmio, sed quia præmio adiungit Deus liberales suas donationes, quâ libertate, & liberalitate non vult vti Deus cū beatis, ideò non acceptat illorum illas actiones ad præmium cæteroqui dignas acceptari. Cur autem liberalitatem illam nolit exercere Devs, referri id debet in dictamina illius sancta & altas rationes. Congruentiæ etiam adsunt. Vt nos in-

304. vitet Deus ad feruentiùs merendū; vt ostendat liberalitatem, quæ pro paruo tēpore æternitate munerat.

JNSTABIS III. Valor monetæ est ex acceptatione. Ergo & valor meriti.

RESPONDETVR. Merita nostra per ordinem ad acceptationem non posse comparari valori scuti; quia hic valor est verè ad placitum, & ex impositione. Iam autem valor meriti non est imputatus, sed in ipsa actionis natura antecedenter situs; accessusque promissionis, non auget valorem moralem intrinsecū, & radicalem; sed adiungit nonnisi obligationem

IV. ARGVMENTVM Amici. Condignè & completè mereri vitam æternā, est illam propriâ actione reipsâ iure debitam sibi facere, vt probat Auctoritas S. Th: & Trid. Sess: 6. c. 16. & Pauli ad Rom: 4. sed nemo absque promissione Dei, vitā æternam sibi debitam facere potest. Et sicut si aliquis pro equo alicuius pretium æquiualens offerat, non propterea illum sibi debitum iure faciat; sed est necessaria acceptatio

305. venditoris; ita & in præsenti.

RESPONDETVR. Concedēdo, totum: Procedit enim Argumentum de ratione completa meriti quam nos referimus in promissionem Imò sicut antecedenter ad acceptationem pecuniæ, est radicalis illius exigentia vt acceptetur; ita & in præsenti.

INSTAT idem. Merita Christi non solùm digna fuêre aliâ vnione Hypostaticâ, sed etiam alio præmio gloriæ. etiā damnatis dādo. quodq; talia non fuerint, defuit acceptatio.

RESPONDETVR. Acceptationem Diuinam non daturam fuisse radicalem condignitatem ad dictum præmium, sed illam etiam nunc haberi. Deinde quamuis non requiritur acceptatio, saltem requiritur ne excipiat agens sibi collationem præmij, idque etiam acceptante præmiaturo, excepit autem sibi Christ⁹ ne dicto modo præmiarētur sibi sua merita. Quamuis autem

306. voluntati Diuinæ accommodauerit se Christus in suorum meritorū oblatione, tamen non erit necesse promissione illa stare, merita accepta secundùm radicalem condignitatem, quam habent indepēdenter ab acceptatione.

V. ARGUMENTVM eiusdem est. Quidquid facit ad proximius ius meriti ad præmium, per se complet meritum. quia quidquid perficit rem sub eo genere, sub quo res constituitur, pertinet ad proprium complementū ipsius. sed promissio facit ad proximius ius meriti ad præmium, strictiori enim ac proximiori iure debita est vita æterna ex promissione, quàm sine illa.

RESPONDETVR. Concedēdo totum. Concedo enim vltimò compleri meritum acceptatione, ita tamen vt in merito antecedat radicalis condignitas & exigentia ad acceptari, nec hæc exigentia habetur ab acceptatione. Deinde in merito distinguendæ sunt duæ formalitates, hoc

307. hoc est, actio meriti talem excellentiam habentis, hæc habetur indepēdēter ab acceptatione. Alia est formalitas obligãtis, hæc non habetur independenter ab acceptatione, & promissione. Neque enim obligari potest DEUS nisi volens.

Punctum Difficultatis III.

Argumenta contra Conditionem Meriti quæ sit Acceptatio & quid tandem tenendum?

RATIO Prima à Paritatibus. I. PARITAS. Opera Iustorum absque promissione sunt impetratoria condignè vitę æternę. Ergo & meritoria sine vlla promissione, cùm non aliter mereantur nisi impetratoriè.

RESPONSVM, secundùm radicalem excellentiam sunt meritoria
308. opera nostra sine promissione, sed non sunt meritoria, accipiẽdo rationẽ meriti, secũdùm omnes formalitates quas includit, qualis est obligatio Dei ad retribuẽdũ, quæ non apparet quomodo in Deũ inducetur sine eius voluntario consensu; essetq́; imperfectio in DEO talis obligatio independenter à voluntate eius inducta, quam obligationem quia non inducit impetratio, fit vt non indigeat compleri promissione.

II. PARITAS. Peccatum sine vlla comminatione puniendi à DEO condignè meretur pœnam. Ergo & meritum sine promissione cõdignè meretur vitam æternam. Imò merita Christi Domini non forent ita potentia sicut peccatum: quia absq; vllo pacto peccatum meretur pœnam, & merita Christi absque pacto non fuissent condigna, si cæteroqui omne meritum indiget acceptari.

RESPONDETVR. Disparitatẽ esse: quia cùm non puniantur, vt dictum, vltra æqualitatem peccata, non debebat dari principium adstrictiuũ ad illa vltra ęqualitatem puni-
309. enda: quia autem merita nostra præmiat DEUS vltra æqualitatem; & tamẽ per modum obligatæ mercedis. huius obligationis principiũ non poterat esse aliud, quàm promissio. Rursus quia potest DEUS alio titulo velle exigere, & non tanquam merita, illas actiones nostras, debebat poni aliquod principium transferens illas ad rationem proximam & completam meriti; quæ nõ potest esse alia quàm acceptatio Diuina: quia autem peccatum quotiescunque ponitur, non potest esse nisi peccatum, adeoque nisi malum. Si malum merens puniri à Principe Reipublicæ rationalis. hinc fit, vt in peccato sit meritum pœnæ independenter ab omni comminatione. Neque inde sequetur efficaciora esse peccata in ratione demeriti, quàm merita Christi: quia licet indiguerint acceptatione inclusâ in ipsa voluntate Dei, volentis hoc remedio saluare genus humanum, quæ voluntas necessariò interueni-
310. re debuit in nostra Redemptione; habent tamen merita infinitatem longè excellentiori modo participatam, & exigentem, vt nonnisi acceptẽtur, supposito quòd offerãtur.

III. PARITAS est. Si DEUS cõminaretur pœnam æternam veniali, non foret hoc ipso mortale; nec ille cruciatus esset pæna proportionata culpæ. Ergo nec in præsenti, quidquam conferet promissio.

RESPONDETVR. Negãdo Antecedens. Quia sine graui offensa nemo potest se resoluere ad tãtum malum, & pœnæ, quàm pœnam est meritum. Deinde Argumentum non est contra nos: quia non dicimus, quòd Dei promissio attollat rationem radicalem meriti; sed tãtùm adferat obligationem. Sicut etiam illius pœnæ comminatio, non attollit intrinsecam malitiæ rationem: licet illi adferat circumstantiam extrinsecus attollentem, odibilitatem eiusdem.

IV.

311. IV. PARITAS. Homo gratiâ iustificanti redditur sanctus, sine vlla acceptatione Diuina. Ergo idem dicendum de merito.

RESPONDETVR. Medium terminum esse pro nobis: quia in casu Antecedentis debet interuenire à parte Dei condonatio. Ergo & promissio. Disparitas etiam est: quia esse sanctum nihil aliud est, quàm habere formam sanctitatis sibi subiecto capaci vnitam. quod totum habetur sine eo, quòd intelligatur acceptatio. Nec potest aliud facere illa sanctitas, subiecto capaci vnita. quia autem illas actiones posset alio titulo exigere, aliudque illa facere, debebit dari vltimò & completè trãslatiuum ad rationem meriti; quod non aliud est quàm promissio.

V. PARITAS. Ad hoc vt aliquis mereatur de condigno mercedem pro labore quem subit in vinea. non est necesse vt dominus vineæ promittat id expressè, sed suffi-
312. cit labor, quem vel mãdat; vel significat sibi placere Dominus vineæ.

RESPONDETVR. Sicut sufficit interpretatiua obligatio in Domino vineæ. sic sufficit & in DEO. Et sicut potest Dominus dicere, placuit mihi tuus labor in vinea: sed illum non volo soluere: quia te non vocaui, nec conduxi, ita vt etiam inibi debeat intercedere obligatio suî; sic & in præsenti.

II. RATIO est. Si promissio spectat ad rationem meriti, sequitur quòd in collatione Beatitudinis æternæ non attendat DEUS ad valorem; sed ad suam promissionem, Proindeq; idem esset DEO promittere aliquid pro laboribus, ac pro nihilo, quæ est Doctrina Kemnitij.

RESPONDETVR. Negando sequelam. Cùm independenter à promissione tribuamus operibus excellentiã radicalem, quæ non est nihil.

INSTAT. Qui promittit equum pro pecunia exigui valoris, non auget pretium pecuniæ. Ergo idem in præsenti.

313. RESPONSVM. Valorem radicalem non addi promissione, sed formalitatem obligationis. quam, etiam promissio venditoris equi addit pecuniæ, sine qua promissione non obligaretur venditor ad dandũ equum, intuitu illius pecuniæ.

III. RATIO est. Ex Absurdis.

I. ABSVRDVM. Sequitur ex hac sententia, non meruisse multos vitam æternam: quia ad meritum requiritur promissio, quæ debet esse nota, multis autẽ iustis non est nota &c. & reijcitur ab opposita sententia, in qua oppositi nihil deberent mereri.

RESPONDETVR. Sicut ad hoc vt aliquis mereatur de cõdigno, non est necesse vt sciat se filium Dei adoptiuum, quamuis necesse sit, vt sit; sic nec erit necesse scire de hac promissione. Sufficit quòd DEUS se obliget ad eum modum, quo licèt nesciam hoc mihi debere Paulũ: quia me inscio hoc mihi abstulit, verè tamen mihi debebit Paulus.

314. II. ABSVRDVM est. Quòd scilicet merita Christi non forent de rigore iustitiæ, cùm in ratione meriti pendeant à promissione Diuina, quæ poterat non præstari.

RESPONDETVR. Merita Christi non in isto sensu esse in rigore iustitiæ, quòd non indiguerint vllâ acceptatione, sed isto sensu: quia scilicet non plùs est indignitatis in offensa, quàm radicalis excellentiæ in illismet ipsis, præcipuè cùm mereantur acceptari, si in ordine ad acceptationem afferantur.

III. ABSVRDVM est. Sequeretur Christum non esse meritum gratiã Antiquis Patribus: quia Deus non promisit Christo se daturum illis gratiam, cùm ante PP. non fuerit Humanitas Christi, cum qua DEUS pacisceretur.

RESPONDETVR. Ex præuisis meritis poterat dari absolutè gratia primis PP. & ex præuisa oblatione Christi, quam facere debuit pro salute mundi, quam ab æterno acceptauit DEUS, acceptationeque illa

315. obligauit ſe DEUS, fecitque pactum ab æterno licèt non pro æterno, ſed pro tempore Chriſti extituri implendum, ratione cuius obligationis poteſt dici, datam eſſe gratiam ſanctis Patribus, ex promiſſione Dei facta Chriſto.

Ripalda & Ouiedo. dicunt hanc quæſtionem eſſe de voce. quamuis addat Ripalda in decurſu procedi ad quæſtiones de re. quod vt fiat, iam reſoluo.

Quid tenendum?

ASSERO I. *Hoc nomen Meritum poſſe dupliciter ſpectari.* Nominaliter & participialiter: Nominaliter acceptum dicit actionem ſuprà deſcriptam. Participialiter autem acceptum dicit inſuper poſitionem præteritã illius actionis cum quodã ordine & efficacia obligandi alium, & in iſto ſenſu dicitur, meritus eſt, v.g Petrus, vt hoc illi des. Item meritum habet iſtius præmij &c. ſimilia.

316. ASSERO II. *Quamuis meritum tam nominaliter, quam participialiter acceptum ſit relatiuum & ad aliud*: nemo enim meretur apud ſeipſum. *nihilominus ſi inadæquatè, & ſecundùm eſſe abſolutum ſpectetur, poteſt accipi ſecundùm fundamentum illud, quod fundat ordinem ad aliud, & eſt ipſamet excellentia intrinſeca actionis*, quæ eſt radix acceptationis; & ſicut cùm inducimus aliquid ad acceptandum pretium iuſtum pro re vendibili, præſentare illi ſolemus, quòd hoc pretium mereatur admitti, item quòd habeat plùs præ reliquis, quæ ab alijs offerri poſſent &c. ita & in merito eſt radicalis excellentia.

ASSERO III. Nomine meriti tam nominaliter, quàm participialiter, vt plurimùm accipitur ratio relatiua & importans obligationẽ.

RATIO. Quia meritum independenter ab obligatione, ita ſe habet in ſenſu morali, quaſi non eſſet meritum. Ad eum modum, quo pretium niſi acceptetur habet ſe acſi nõ eſſet pretium.

317. ASSERO IV. *In merito diſtinguẽdas eſſe has duas formalitates: nempe radicalem excellentiam, & rationem obligationis.*

RATIO. Tum quia. Diuerſas habent definibilitates. tum quia. prior illa ratio eſt abſoluta, poſterior relatiua. tum quia. obligatio eſt in ordine iuſtitiæ, vel quaſi iuſtitiæ, meritum autem non eſt ex ordine iuſtitiæ, vt ſic loquendo, ſed ex ordine ſtudioſæ actionis.

ASSERO V. *Formalitatem meriti abſolutam, & quà meritum formaliter eſt, non compleri acceptatione.*

RATIO. Tum quia. Excellentia actionis in ratione ſuæ excellentiæ non completur à promiſſione: promiſſio enim tenet ſe ex parte promittentis. excellentia actionis tenet ſe ex parte ipſius actionis. tum quia. id quod antecedit omnem promiſſionem in eo in quo antecedit, compleri non poteſt promiſſione, abſolutè autem illa formalitas antecedit omnem promiſſionem, cùm pro ratione promiſſionis adferri poſſit. 318. tum quia. multa obiecta non ideò ſunt mala: quia à Deo prohibentur, & non acceptantur, ſed ideo prohibentur, & non acccepantur; quia ſunt mala. Ergo etiam in obiectis bonis erunt talia, quæ non ideo ſunt bona, quia acceptantur, ſed ideo acceptantur, quia ſunt bona. Ergo ratio illa bonitatis obiectiuę erit prior acceptatione; & hæc eſt ratio illa abſoluta, de qua agit Aſſertum.

ASSERO VI. *Formalitatem meriti reſpectiuam, ſecũdùm quam dicit meritum, ius in merente, & obligationem in alio, compleri acceptatione.*

RATIO. Tum quia. In omni cõmunione vitæ, debet vnuſquiſque venire cum ſuo ſuperabundãti: quod in præmiante non aliud eſt, quàm promiſſio præmij, & eius actualis exhibitio, quæ ratio attingitur in materia de iuſtitia. Tum quia. Obligatio debet eſſe vel inuiti, vel volentis, cùm ergo Deus inuitè obligari non poſſit, debet obligari volens, adeoq; acceptans, quod idem

ſeruit meritis creaturarum. 319. Tum quia. In merito formalitas excellẽtiæ actionis non eſt ratio obligandi: poſſet enim quis dicere, hæc quidẽ eſt excellens actio, ſed nolo illam, nec illâ indigeo. Ergo ratio obligationis debet referri in acceptationem: in quid enim aliud?

ASSERO VII. *Vt aliquis dicatur in actu ſecundo mereri neceſſe eſt, vt non repugnet præmiaturus*, & nè teſtetur ſe nolle illam actionem, conſequenter ſemper requiretur acceptatio negatiua.

RATIO. Quia ſi conſiderentur merita noſtra comparatè ad Deum; illa non habent infinitatem bonitatis, & non participant de irrepudiabilitate. Si ergo non accedat acceptatio negatiua, quî poterunt obligare DEUM? Merita etiam erga creatutam, non auferunt libertatẽ præmiaturo, nec habent intrinſecã vim obligandi. Ergo ſaltem requiretur negatiua acceptatio.

ASSERO VIII. *Defacto DEUM aliquas cõdignas actiones non acceptare.*

320. RATIO. Quia non minùs intrinſecæ dignitatis & excellentiæ habẽt actus Beatorum, imò & libertatio contrarietatis, & tamen non merentur vitam æternam, & augmentum gloriæ, non eſt autem ratio cur mereri non poſſint.

ASSERO IX. *Quamuis hoc quod dat DEUS in præmium actus condigni poſſit reuerâ dare in præmium actûs qui de ſe non eſt condignus, nihilominus quod de ſe non eſt condignum alicui præmio, non poteſt reddi ſolâ acceptatione condignum.*

RATIO prioris partis eſt. quia ſi DEUS præcisè nonniſi ex liberalitate poteſt donare hoc quod dat in præmium, non eſt ratio. cur tanquã conditionem ſuæ liberalitatis promendæ, non poſſit exigere aliquem actum de ſe nonniſi congruum. Ratio poſterioris partis. quia ſola acceptatio, vt dictum ſuprà. non attingit, nec formaliſat intrinſecam excellentiam actionis.

Vnde ADDO, quòd in merito de condigno ſit aliqua formalitas, 321. quæ non eſt in merito de cõgruo: ſicut enim genere diſtinguuntur, naturale meritum & ſupernaturale; ita ſpecie diſtinguũtur meritum de condigno & congruo, ſi congruitas oriatur ex intrinſeca conditione, quantumuis formalitates illæ ſint nobis ignotæ, & nonniſi hoc generico termino exprimibiles, quòd ſit maior excellentia meriti de condigno, quàm meriti ex natura ſua nonniſi congrui. Cæterum ſi ſit condignitas in actu primo, & non in actu ſecundo, adeoq; nonniſi congruitas formaliſata præcisè per defectum acceptationis; quia ſcilicet illa actio eſt quidem meritum de congruo, ſed eſſet meritum de condigno ſi fuiſſet acceptata: v.g. enim idem actus contritionis, ſi ponatur ante infuſionem gratiæ, erit meritũ de congruo, ſi poſt infuſionem gratiæ, erit meritum de condigno. Eo certè caſu acceptatio addet condignitatem in acto ſecundo. adderetque illi contritioni elicitæ ante infuſionem gratiæ, ſi acceptaretur. 322.

DIFFICVLTAS II.

De Diuiſione Meriti.

CEleberrima Diuiſio meriti; eſt in meritum de condigno, & de cõgruo. Differentias illorum eſt hîc neceſſe perſtringere.

EXPLICANT I. Aliqui, ſumptâ differentiâ ratione ſubiecti merentis: ergo ad hanc claſſem reuocandi ij, qui explicant meritum de condigno, quòd procedat à filio Dei ſanctificato per gratiam, ſecùs meritum congruum. Item ij, qui meritum de condigno appellant meritũ iuſti vniuerſaliter acceptatum, ſecùs de congruo. *Hæc explicatio.*

NON SATISFACIT I. Quia non dat rationem vniuerſalem meriti de congruo vt ſic, ſed ſolam particularem, nẽpe meriti Theologici.

NON SATISFACIT II. Quia etiam in conſideratione Theologica non explicat vniuerſaliter meritum de

323. de condigno: quamuis enim aliqua merita, quæ ſunt merita filij Dei adoptiui, ſint merita de condigno, ſunt tamen etiam aliqua merita nōniſi de congruo, de quo infrà. Vnde etiam nemo alteri meretur de condigno iuſtificationem, meretur de congruo.

NON SATISFACIT III. Quoad illum ſecundum loquendi modū: quia inprimis etiam Beati ſunt iuſti, & tamen etiam illi de congruo nonniſi aliqua nobis merentur, acceptatioque illa, cuius meminit explicatio, non confert quidquam: dictum enim ſuprà, quòd acceptatio non ingrediatur rationem meriti, quà talem. hîc autem quæritur de ratione meriti condigni quà talis. Deinde merita etiam congrua acceptantur in ratione congruorum, & tamen non ſunt condigna. Ergo apparet præciſam acceptationem non formaliſare condignitatem.

EXPLICANT II alij, ſecundùm habitudinem diuerſam actionis ad præmium. huc reuocantur, qui docent de ratione meriti de condigno eſſe æqualitatem cum præmio, vel operationem iuſti ex cognitione pacti de reddendo infallibiliter præmio. *Hæc explicatio*. 324.

NON SATISFACIT I. Quia nullum eſſet meritum noſtrum cōdignum vitæ æternæ: quia & nulla æqualitas: hoc enim præmium inuoluit DEUM in ſe attactum, inuoluit æternitatem, quæ omnia non habēt æquatiuum in merito temporali. & hoc reſpexit S. Paulus: *Momentaneum* inquit, *& leue tribulationis noſtræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis*.

NON SATISFACIT II. Quia æqualitas eſt formalitas ad iuſtitiam ſpectans, meritum autem quà tale non eſt de linea iuſtitiæ. Ergo hæc explicatio non attingit rationem meriti de condigno quà meritum eſt. Deinde æqualitas eſt prædicatum reſpectiuum, debet ergo dari eius fundamentum & radix, illaque erit conceptus abſolutus meriti de condigno, definitiuè.

NON SATISFACIT III. In quantum ad meritum de condigno requirit vt procedat ex cognitione pacti. Ratio. Tum quia. aliàs rudiores raró aut nunquā mererentur de condigno: quia non ſciunt, aut non aduertunt ad cognitionem pacti. Tum quia. Si pactū ipſum non ingreditur, vt dixi, rationem formalem meriti; cur ingredietur eius cognitio? Tum quia. à noſtra cognitione non poteſt refundi in actiones, alia formalitas, quàm ſecundò intentionalis, & tamen eſſe meritū de condigno non eſt formalitas ſecundò intentionalis. Et certè ſcimus eſſe articulum fidei, Petite & accipietis; & tamen oratio non eſt ſemper meritum de condigno; imò ex ratione ſua communi non eſt meritum ſub formalitate orationis. 325.

EXPLICANT III. Alij. Differentiam petendo, ex modo obligandi, ita vt meritum de condigno ſit, quod infert obligationem iuſtitialē, vel quaſi iuſtitialem, meritum autem de congruo non infert talem obligationem. *Hæc explicatio*. 326.

NON SATISFACIT I. Quia diſtinximus ſuprà formalitatem meriti à formalitate obligationis. Ergo vna formalitas per aliam explicari non debet.

NON SATISFACIT II. Quia non poſitâ promiſſione Diuinâ non ſequitur in DEO titulus fidelitatis & iuſtitiæ; & tamen non poſitâ promiſſione, adhuc, vt dictum ſuprà, manet radicalis illius excellentia, etiam ſub formalitate condigni.

NON SATISFACIT III. Quia ſi per impoſſibile DEUS nollet eſſe fidelis, & iuſtus, nondum deſineret eſſe meritum æquè excellens, vt antè, adeoque condignum vt antè; & tamen tunc nulla iam eſſet ratio iuſtitiæ formaliſans meritum. Ergo apparet ex vi obligationis præcisè non debere taxari rationem meriti de condigno. hinc.

EXPLICATVR Commodiùs Meritum de condigno. Quod ſit Radix acceptationis & promiſſio-

nis

327. nis fundandæ, idque ratione ſuæ excellentiæ intrinſecæ. Meritum autem de congruo eſt actio quidem laudabilis, & nata habere collationem præmij, licet non habeat perfectam excellentiam in ordine ad acceptari, adeoque non fundans exigentiam, licèt ad hoc vt vtatur DEUS miſericordiâ, & liberalitate præſtet aliquam rationem. Vnde iam in collatiome bonorum, tripliciter ſe habere DEUM, conſiderare poſſumus. Inprimis: tanquam cōferentem ex mera omninò liberalitate. ſecūdò, vt cōferentē quidem ex liberalitate, ſed nonniſi ex poſitione alicuius actionis, quamuis non habētis perfectam excellentiam ad acceptari, & hoc erit meritum de congruo. Denique ſpectare poſſumus DEUM tanquam conferentem quidē ex liberalitate, ſed intuitu actionis, habentis tam perfectam excellentiā radicalem, quę mereatur acceptari, & hoc erit meritum de condigno.

RATIO explicationis eſt. Tum quia. Sicut Luteraniſmus eſt agnoſcere merita noſtra, & iuſtitiam nōniſi imputatam; ita fauet illi dicere, merita noſtra condigna eſſe nonniſi ex ſola promiſſione Diuina Ergo debet dari in ipſis meritis aliquid, quod eſt fundamentum illius acceptationis; & hoc fundamentum dicimus conſtituere meritum in ratione meriti de condigno. 328.

RATIO II. eſt. Quia hic modus explicandi adfert radicem primarij reſpectus, quem dicit meritum, hæc autem radix, vt dictum ſuprà, non poteſt non eſſe primò diſtinctiua meriti, adeoq; eius definitiua.

RATIO III. eſt. Quia hæc explicatio conuenit omni ſoli & ſemper, proceditque per prima.

DICES I. Poteſt DEUS non acceptare meritum de condigno. Ergo per illam radicem acceptationis nō rectè explicatur meritum de condigno.

RESPONDETVR Negando Conſequentiam. Quia quamuis poſſit non acceptare meritum de condigno, ſufficit quòd non poſſit facere ne habeat radicem acceptationis, conſequenter radix acceptationis erit quid inſeparabile à merito de condigno. 329.

DICES II. Poterat DEUS facere vt meritum quod eſt de congruo vitæ æternæ, foret de condigno, Ergo apparet, quòd non dicat quidquam in ſe meritum de condigno, quod non dicat meritum de congruo.

RESPONDETVR. Quod eſt meritum de congruo; ita tamen vt ſit meritum in actu primo de cōdigno, poteſt facere, vt ſit abſolutè de condigno, non poteſt autem facere, vt quod eſt meritum de congruo ex intrinſeca ratione, & carēs radice ad acceptari, euadat meritū de condigno.

INSTAT. Idem numero actus contritionis, ſi antecedat infuſionē gratiæ, erit nonniſi meritum de cōgruo vitæ æternæ, ſi autem fiat in gratia, erit meritum de condigno. Ergo ratio illa quæ eſt radix acceptationis, nulla datur.

RESPONDETVR. Etiam contritio ante infuſionem gratiæ elicita eſt meritum in actu primo condignum vitæ æternæ. Quòd ſi quæras, per quid tranſeat meritum in actu primo, ad meritum in actu ſecūdo, idq; de condigno, dici poteſt, quòd tranſeat ſe ipſo prout acceptato actu, & exercente ius illud quod habet, vt ſit radix acceptationis. 330.

DICES III Hanc explicationem non exhaurire difficultatem: quia vlteriùs quærendum reſtat, quęnam ſit illa radix acceptabilitatis.

RESPONDETVR. Rationale radicaliter acceptum bene explicat differentiam hominis, quamuis quęrendum reſtet, quid ſit illa radix. Sic & in præſenti radix acceptabilitatis rectè explicabit rationem meriti de condigno, licet quæri poſſit quid ſit illa radix: & ſicut radix rationalitatis nonniſi illuſtrari indiget per inductionem particulariū, & explicationem terminorum; ſic etiam radix acceptabilitatis illu-

ſtrari non indiget niſi inductione e- (331.) orum, quę per reuelationem conſtat eſſe merita de condigno.

INSTAT. Actus remiſſus non habet tantam excellentiam ad acceptari, quantam intenſus, & tamen actus remiſſus interdum eſt meritũ de condigno. Ergo non rectè explicatur, quid adhuc ſit radix illa acceptationis.

RESPONDETVR. Non eſſe in actu remiſſo tantam radicem ad acceptari, quanta eſt in actu intenſo gradualiter, licèt ſubſtantialiter ratio condigni vtrobiq́ue reperiatur, ad eum modum, quo calor etiam remiſſus adhuc eſt calor. Cæterum tamen ſubſtantialem illam exceſſiuitatem non poſſumus nominare eo quòd nobis ex principijs reuelatis non ſit nominata.

DIFFICVLTAS III.

De Obiecto Meriti tam condigni quàm congrui.

332.

Quod attinet ad Gratiam & Gloriam.

ASSERO I. *Vitam æternam verè cadere in obiectum meritorum noſtrorum.*

RATIO. Definitio Trid: Seſſ: 6. cap: 16. & Can: 32. fundata in ſcrip.

ASSERO II. *Sub meritum cadere augmentum gratiæ.*

RATIO. Definitio Trident. Seſſ. 6. cap: 24. & 32.

ASSERO III. Poſſe abſolutè dici, nos mereri condignè vitam æternam.

RATIO. Communis ſenſus Doctorum, quadratq́ue acceptio meriti de condigno, inprimis illa communiſſima, quæ requirit promiſſionem, vel obligationem; promiſit autem DEUS benè operantibus vitam æternam.

Quod attinet ad finalem Perſeuerantiam.

ASSERO I. Finalem perſeuerantiam non cadere in meritum de condigno.

RATIO. Communis ſenſus Eccleſiæ de quo etiam vide S. Th. 1ma 2dæ, q. 104. a. 9. (333.) Notat tamen Ripalpa d. 94. n. 3. quòd non ſit certum hoc eſſe de fide.

ASSERO II. Quòd v. g. actus amoris in ordine ad hoc oblatus, ſit meritum de condigno in actu primo. Ratio. quia non eſt maior excellentia gratiæ perſeuerantiæ, quàm gratiæ viſionis, & tamen meremur de condigno viſionem.

ASSERO III. *Poſſe nos de congruo mereri perſeuerantiam* vt docet Vaſq: 1. 2dæ. q. 114. in explicatione art: 9. pluresq; refert. Ripalda d. 94. n. 7. referens ſe ad n. 1.

RATIO. inter alias, Auctoritas Auguſt: Lib: 2. de Prædeſt: c. 6. *hoc ergo* DEI *donum ſcilicet perſeuerantia ſuppliciter emereri poteſt, ſed cùm datur, amitti non poteſt.*

ASSERO IV. *Finalem perſeuerantiam dupliciter ſpectari poſſe*, vel pro cauſali, hoc eſt, auxilio ſpeciali, quo poſito finaliter perſeueratur. vel formaliter pro ipſo actu perſeuerandi. (334.) Omneſq́ue vulgò perſeuerantiam pro formali accipiunt. Sed debere etiam pro cauſali ſumi, vel hoc ipſum ſuadet, quia aliàs non eſſet principium ſupernaturale cauſans illam perſeuerantiam, ſi ſupponatur liberè procedere.

ASSERO V. *Vtramq; perſeuerantiam non cadere in meritum de cõdigno.*

RATIO. quia meritum ſemper tamen completur vltimò per acceptationem, nullibi autem habemus fundamentum in reuelatione, quòd actiones noſtræ acceptentur ad meritum de condigno ad perſeuerandum. & hoc ſenſu dixit Auguſt. de bono Perſeu: cap: 13. Perſeuerandi gratiam non ſecundùm merita noſtra dari, intellige, de condigno.

Quod attinet ad primam gratiam Iuſtificantem.

ASSERO I. *Accipiendo nomine primæ gratiæ Iuſtificantis primam illam gratiam, quæ eſt principium operandi aliquam* (335.) *actionem ſupernaturalem* DEO *gratam; in iſto ſenſu; nemo dixerit illam poſſe cadere ſub meritum.*

RATIO eſt. Quia ante illam primam gratiam deberet antecedere actio, in cuius præmium daretur illa prima gratia; aliàs non caderet prima gratia in meritum, quod eſt contra propoſitum oppoſitorum, hæc autem actio antecedens dari non poteſt: quæro enim, an illa actio ſit naturalis, an ſupernaturalis. Si naturalis. Ergo Semi-Pelagianiſmum committis, dum cenſes donũ ſupernaturale cadere ſub meritum naturale. Si autem illa actio eſt ſupernaturalis. Ergo procedit ex gratia. Ergo ante illam primam gratiam præſupponitur prior gratia. Ergo illa prior non erat prima.

ASSERO II. *Accipiendo primam gratiam iuſtificantem pro gratia quæ eſt qualitas permanens nobis infuſa, & conſtitutiua in eſſè filiorum* DEI; *hanc primam ſic ſumptam gratiam poſſumus mereri de congruo*, (336.) eſt Aſſertum contra Capreol: Med: Sotum.

RATIO Aſſerti eſt Auctoritas PP. & Conc. Aug: ep: 105. *Sed nec ipſa*, inquit, *remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt. ſi fides hanc impetrat; neq; enim vllum meritum eſt fidei; quâ fide ille dicebat.* DEVS *propitius eſto mihi peccatori.* Trid: autem Seſſ: 14. cap: 4. *Fuit autem* inquit, *quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus neceſſarius*; & infrà dicit, *quòd contritio, aliquando charitate perfectâ hominem* DEO *reconciliet*, quæ impetratio non poteſt intelligi, quòd ſit per modum orationis: contritio enim non eſt oratio; & tamẽ contritioni tribuitur hæc impetratio. Ergo impetrat per modũ meriti, ſed non per modum meriti de condigno. Ergo ſaltem per modum meriti de congruo.

DICES I. Trident: Seſſ: 6. c. 8. (337.) inquit. *Gratis iuſtificari dicimur* (ab Apoſtolo) *quia nihil eorum quæ iuſtificationem præcedunt, ſiue fides, ſiue gratia; ipſam iuſtificationis gratiam promeretur.*

RESPONDETVR. Agere Trid. Vel de fide naturali, vel de merito ſine addito, hoc eſt de condigno, quòd ſcilicet, poſito etiam quòd agat de fide ſupernaturali, illa non ſit meritum de condigno, in peccatore, vt iuſtificetur.

DICES II. Quod datur ex meritis eſt per modum mercedis, prima autem gratia iuſtificans, non eſt per modum mercedis.

RESPONDETVR. Quod datur ex meritis de condigno; ijſq́ue factâ acceptatione completis, & habentibus æqualitatem proportionatam, illud datur per modum mercedis; ſecùs ſi detur intuitu meritorum, non ita circumſcriptorum.

DICES III. Saltem contritio ſi ſit vltima diſpoſitio, de condigno (338.) merebitur iuſtificationem.

RESPONDETVR quòd non. quia ad meritum de condigno actuale requiritur ex cõmuni ſenſu præſuppoſitio gratiæ iuſtificantis.

ASSERO III. *Accipiendo primam gratiam pro reſuſcitatione à mortali, in iſto ſenſu, de condigno non meretur iuſtus reſuſcitationem*, ratione rectè factorum in gratia ante peccatum commiſſum poſitorum.

RATIO. Quia mortali ſuſpenduntur, & mortificantur, quoad omnem effectum, opera iuſti; non enim eſt ratio cur quoad vnum ſuſpendantur, & non quoad aliũ. Ergo etiam ſuſpendentur in ordine ad effectum conſequendæ reſuſcitationis.

TRA-

1\. 3.

TRACTATVS V.

DE ENTE SVPERNATVRALI.

PRædicatum Genericũ est Gratiæ, quòd sit donũ supernaturale. Fides, Spes, & Charitas, pro Genere dicunt, quòd sint virtus supernaturalis, secũdùm quod in Theologia explicantur. In Materia Primæ Partis. est locus tractãdi de Supernaturalitate Visionis, hinc erit necesse pensiculatiùs prosequi hanc materiam, vt pote eam, cuius difficultas redit in tot tractatibus. Cæterum si cuipiam mens esset secundùm totam suam latitudinem tractare de Ente supernaturali, posset omnes fermè materias totius Theologiæ hoc titulo comprehendere: Nam præmisâ in communi notitiâ supernaturalitatis, posset discurrere de Causa supernaturalium, DEO, eius essentia, attributis, scientia &c.

2\. Posset item descendere ad species entis supernaturalis, diuidendo illas in species entis supernaturalis. quasdam quidem intentionales, & alias non intentionales seu physicas. Rursus diuidendo species entis supernaturalis intentionales euidentiam includentes, & euidentiam excludentes. sub priori ageret de Visione, amore in Patria, Beatitudine, noscibilibus in DEO. Item de ijs ad quæ vi suâ naturali non potest attingere intellectus, vt de Trinitate, Processionibus &c. sub posteriori titulo ageret de Fide, Spe, & Charitate, alijsque virtutibus viæ. Accedendo autem ad species entis supernaturalis non intentionales, sed simpliciter physicas. diuideret easdem in species entis supernaturalis substantiales. tractaretque de vnione Hypostatica, eius principijs. Necessitate, Proprietatibus, Decretis; & in species entis supernaturalis accidentales, quales sunt. Lumen gloriæ, Species impressa DEI, habitus supernaturales, existentia Christi in Eucharistia, &c. Item de specie entis accidẽtali, quæ est gratia.

4\. Tractaret rursus de modo acquirendi supernaturalia, vbi de Merito, Sacramentis &c. Rursus de subiecto gratiæ. vbi ageret de Angelis & hominibus. descendendoque ad opposita enti supernaturali, tractaret de peccatis, eorum speciebus, pœna, &c. Sed talem hîc Tractatum non est mens instituere. Vnde nonnisi rationes communes supernaturalitatis expendemus, & eas difficultates, quæ specialem sibi alium locum non vendicant.

DISPVTATIO VIII.

De Natura Entis Supernaturalis.

Primùm tractandum erit de Natura Entis Supernaturalis. Sit.

QVÆSTIO I.

Quid est Ens Supernaturale per alios?

SUnt aliqua hic vocabula attingẽda. Nempe. transnaturale, præternaturale, vel innaturale, Contranaturale, vel Supernaturale. Termino transnaturale vtitur Aristot: & hoc nomine vocat Metaphysicam, eam, scilicet Philosophiæ partem, quæ agit non de obiecto ex motu & quiete naturali internoscibili, sed secundùm altiores rationes & formalitates.

5\. Præternaturale autem vel innaturale est, quod non est secundùm ordinarium cursum rerum. v. g innaturale est homini habere 6. digitos in vna manu. Connaturale illud, quod fit contra exigentiam, inclinationem, & debitum naturæ. vt v. g. lapidem sursum ascendere. Aliud denique Supernaturale, quod est materia huius tractationis.

1\. CLASSIS AVCTORVM Explicat supernaturalitatem per varios respectus ad DEUM. I. *Aliqui* supernaturalitatem dicunt consistere in ordine ad Deum, prout est actus purus, hoc enim solo ordine, Naturæ ordinem, qui est potentialitati immersus, superat. & hæc sententia est Albertini. 2. *Alij* dicunt, illa esse supernaturalia, quæ participant diuinam essentiam & eius attributa in se. naturalia verò quæ participant in alio.

6\. 3. *Aliqui dicunt*, illa esse naturalia, quæ respiciunt Deum vt vnum, quæ autem respiciunt DEUM vt trinum, illa esse supernaturalia. & hanc sententiam tenet Zumel. 4 *Alij dicunt* supernaturalitatem consistere, in connexione, quam ens supernaturale propter suam perfectionem habet cum Deo vt est in se aut mediatè aut immediatè, aut vt effectus coniunctionis immediatæ. hanc sententiã docent Fassolus & Herize. eamque vlterius sic explanant. substantia Diuina est supernaturalis per essentiam. hinc fit vt in tantum aliqua sint supeanaturalia, in quantum faciunt coniungi naturam creatam cum substantia Diuina: quia verò hæc coniunctio est duplex, alia physica alia intentionalis, fit vt vnio Hypostatica sit supernaturalis, quę est coniunctis physica; & visio Beata est supernaturalis, cum etiam hęc sit coniũctio intentionalis. quia verò fieri potest, vt aliqua nonnisi immediatè coniungant cum DEO, fit vt habitus, & actus virtutũ supernaturalium, quæ ordinantur ad immediatam connexionem, sint adhuc supernaturales.

7\. Character etiam ordinatur suo modo ad hanc immediatam coniunctionem: & quia etiam fieri potest, vt aliquid sit effectus illius connexionis isque supernaturalis, fit vt dotes Corporis gloriosi, & alia accidentia materialia, supernaturalia sint. 5. *explicatio* eorum est, qui vniuersaliter docent, supernaturale esse quod est ordinis Diuini; & naturalia esse, quæ non sunt ordinis Diuini; & sicut illa dicuntur esse ordinis humani, non quæ sunt vniuocè, vel analogicè in eodem prædicamento cum homine, sed quia specialiter reuocantur ad hominem. sic illa erunt ordinis Diuini quæ specialiter reuocantur ad DEUM, quamuis non sint in eadem ratione specifica cum DEO. Quodsi vlteriùs quæras, quænam sint illa quæ specialiter referantur ad DEUM? Respondent,

8\. esse illa, quibus DEUS intra ipsius ordinem aliquo modo attingitur, vel per assimilationem participatã, quæ sit per gratiam; vel per cognitionẽ qua ratione fides & visio sunt supernaturales, vel per amorem, pro qua sententia citatur Mol: Suar: Arriaga. Sed in hac materia fusiores citationes pete ex Recent: Suar: in Metaph: tr. 1. d. 3. S. 4. &c.

NON SATISFACIT I. Explicatio. Tum quia. Non implicat cõtradictionem, dari aliquid supernaturale, quod non versatur circa DEUM prout est actus purus. Et certè defacto actus fidei circa Trinitatem non versatur circa DEUM, vt actum purum, & nihilominùs est supernaturalis. Attritio item de peccatis ad confessionem sufficiens, est supernaturalis; nec tamen attingit DEUM vt actum purum, sed vt punitorem, vel præmiatorem. Item ex dictis in prima Parte, potest videri Trinitas Personarum indubiè non nisi visione supernaturali; & tamen non attingi natura Diuina, adeoque forma-

9. formalitas actus puri. Tum quia. poteſt eſſe demonſtratio Metaphyſica formata etiam à philoſopho Ethnico, quòd Deus ſit actus purus, quæ certè, cur non poterit eſſe naturalis; & tamen verſabitur circa DEUM vt actum purum. Ergo verſari circa DEUM vt actum purum non cōſtituit ſupernaturalitatem, quòd idem procedit de actibus Athei, qui negat & DEUM & actum purum eſſe, & tamen negando actum purum, verſatur circa actum purum, tanquam circa obiectum, ad quod refertur relatione tranſcendentali. Ergo præciſus nexus cum actu puro non formaliſat ſupernaturalitatem. Tum quia. Gratia eſt quid ſupernaturale, alijq́ue habitus gratioſi, & nihilominus plures habent potentialitates, vt exiſtendi, non exiſtēdi, agendi non agendi: conuenit etiam illis educi ſupernaturaliter; adeoq́; produci depēdenter à ſubiecto, quæ certè magna potentialitas eſt. Ergo debes iam oſtēdere quid ſit hoc non **10.** eſſe immerſum potentialitati, ſufficiens ad ſupernaturalitatem; qualiſq́ue potentialitas deſtruat ſupernaturalitatem, & qualis non deſtruat.

NON SATISFACIT. II. Explicatio. Tum quia. non videtur quomodo in alio anima v.g. rationalis creata, participat ex Diuino eſſe: quod ſi non in alio participat, deberet explicans conſequenter dicere animam eſſe ſubſtātiam ſupernaturalem, aut ſuam Doctrinam non concludere. Tum quia non videtur quomodo Deus participari poſſit vt eſt in ſe, participatione ſimili, non conueniente naturalibus. Tum quia vt arguit Rec. Suar. Iſta participatio Dei vt eſt in ſe, vel eſt per identitatem, & ſic nullum creatum erit ſupernaturale: quia nullum creatum identificari poteſt Deo; vel debet eſſe participatio per vnionem perſonalem, & ſic ſola illa erit ſupernaturalis; vel per poſſeſſionem, & ſic ſola Viſio erit ſupernaturalis; vel per ſimilitudinem, & ſic multa entia naturalia erunt ſupernaturalia: quia homo v. g. eſt **11.** magis ſimilis DEO, quā actus amoris ſupernaturalis; vel deniq́ue per cauſalitatem, & ſic omnia naturalia erunt ſupernaturalia, omnia enim cauſantur à DEO.

NON SATISFACIT. III. Explicatio. Tum quia non implicat contradictionem, vt aliquid reſpiciens Deum vt vnum, ſit ſupernaturale; imò defacto quæ reſpiciunt DEUM vt vnum, ſunt ſupernaturalia v. g. actus fidei, quem in Symbolo facimus. Credo in vnum Deum. quo etiam reuocari poteſt, ſi teneas diuinam eſſentiam videri poſſe ſine perſonis, quo caſu erit actus ſupernaturalis, & tamen non attingens DEUM vt trinum. Tum quia ſi id eſt ſupernaturale quod reſpicit Deum vt trinum, vel iſta ſupernaturalitas oritur ex modo nonniſi verſādi circa Deum vt trinum; vel ex ipſo obiecto. Si primum, Ergo māca eſt explicatio; nihilq́ue dixit, **12.** cùm nihil dixerit de eo, quod eſt vltimatum hac in re, nempe modo tendendi in Deum quà trinum; qui modus eſt ratio ſupernaturaliſandi: Quodſi ex ipſo obiecto deſumitur iſta ſupernaturalitas, præter infra dicenda, hoc facit in contra. quia ſcilicet is qui negat Trinitatem, vel illam blaſphemat, faceret actum ſupernaturalem; verſatur enim circa Trinitatem: Neq; valet ſi dicas: quòd iſti actus verſentur circa Trinitatem quaſi per modum fugæ: quia iam reducis ſupernaturalitatem, non in Trinitatem, ſed in Trinitatem; & modum verſandi circa illam, non per modum fugæ. reſtabitq́; tibi de nouo explicare, vnde hoc ſit, quòd verſari circa Trinitatem non per modum fugæ, conſtituat actum ſupernaturalem. Tum quia ſi ſupernaturaliſatiuum eſſet ſola Trinitas ſecundùm quod terminat actum, huius non alia eſſet ratio: quàm quòd Trinitas naturaliter non ſit cognoſcibilis: quia iam non Trinitas quà Trinitas, ſed

13. quà non cognoſcibilis naturaliter, eſſet ſupernaturaliſatiua: Iamq́; erit vera hæc vniuerſalis. quod naturaliter cognoſcibile non eſt, illud ſupernaturaliſat. quod tamen dici non poteſt: Nam vnio Hypoſtatica non poteſt etiam naturaliter cognoſci, neq́; tamen per te ſupernaturaliſabit: quia non reſpicit Trinitatem quà Trinitas eſt. Demq́; hæc explicatio petit principiū. quæro, quid ſupernaturaliſet entia? reſpondes, referri ad DEUM vt Trinum, quæro. quare referri ad Deum vt Trinum ſupernaturaliſet? reſpondes; quia Trinitas nonniſi ſupernaturaliter cognoſci poteſt, de quo ipſo quæro, quid ſit hoc ſupernaturaliter cognoſci?

NON SATISFACIT. IV. Explicatio, quia inprimis non implicat contradictionem, dari aliquid ſupernaturale quod tamen non coniungat cum Deo; & quam adferes implicantiam, illa petet principiū. **14.** Deinde vel debet eſſe coniunctio iſta cum DEO, vt fine naturali, an cum DEO vt fine ſupernaturali? ſi eſt coniunctio cum DEO vt fine naturali. multa quæ ſunt naturalia erunt ſupernaturalia, vt amor naturalis Dei bene facientis. Si autem iſta coniunctio cum DEO, vt fine ſupernaturali debet eſſe Ergo petis principium. hoc enim ipſum eſt, quod quæritur, quid ſit hoc eſſe vt finem ſupernaturalem: aut ad interrogationem de genere ſupernaturalitatis, reſpondes per ſpeciem entis ſupernaturalis. hoc eſt per coniunctionem cum DEO vt fine ſupernaturali; ſicut autem non rectè definitur animal per hominem; ita nec rectè definitur ſupernaturale vt ſic, per finem ſupernaturalem, tanquam ſuam ſpeciem. Tum quia. Vel iſta coniunctio cum DEO, eſt quid commune ad coniunctionem per actum naturalem & ſupernaturalem vel non. ſi eſt quid commune, non reſpondes ad punctum: hîc enim quæritur de ratione ſpeciali ſupernaturalitatis. ſi autem non eſt quid commune. da fundamentum **15.** diſtinguendi has duas coniūctiones. Tum quia. Si impoſſibilis eſſet viſio, & vnio hypoſtatica, non ſequeretur, quòd impoſſibilis foret character ſupernaturalis, actus ſupernaturalis &c. quo caſu prædicta non dicerent ordinem ad ea quæ coniūgunt immediatè cum DEO, & tamen eſſent ſupernaturalia. Ergo apparet aliunde rationem ſupernaturalitatis, & non ex illa coniunctione deſumi. Deniq́ue hæc explicatio, non exhaurit difficultatem. quæro, quare vnio Hypoſtatica & Viſio, eſt ſupernaturalis. Reſpondes: quia ſunt immediata coniunctio cum DEO; de hoc ipſo quæro, quare id quod eſt immediata coniunctio cum DEO, eſt quid ſupernaturale, cùm etiam dentur aliquæ coniunctiones immediatæ cum DEO, & non ſupernaturales, qualis eſt cognitio naturalis de DEO; & aliqua etiam dantur, quæ ſunt ſupernaturalia quoad ſubſtantiam, neque tamen dicunt immediatam coniun- **16.** ctionem cum DEO, v. g character. Addo, priùs eſt eſſe abſolutū, quàm reſpectiuum Ergo etiam priùs erit eſſe in ſe characterem, poſteriùs dicere eundem, immediatam coniunctionem cum DEO, tunc quæro, pro illo priori, vel iam intelligi poteſt ſupernaturalis. vel non. Si primum. Ergo Supernaturalitatē non ſumit ex illo ordine. Si ſecundum. non reſpondes ad punctum: quia hîc quæritur de conceptu ſupernaturalis abſoluto, & omnem reſpectum antecedente. Quamuis autem PP. aſſeruerint contra Pelag. gratiam vnientem nos cum DEO, tanquam cum obiecto Beatitudinis æternæ. nolebant per hoc decernere, quidnam ſit ſupernaturaliſatiuum vt ſic: nam de eo non habebāt queſtionem.

NON SATISFACIT V. Explicatio. Tum quia. Non exhaurit difficultatem. Quæro enim quare v. g. penetratio corporum ſit ſupernaturalis. reſpondes: quia eſt ordinis Diuini, quæro, quare eſt ordi-

nis Diuini? reſpõdes: quia ſpecialiter refertur ad DEUM. quæro, quare ſpecialiter refertur ad DEUM ſpecialitate fundãte ſupernaturalitatẽ? reſpondes: quia ſpecialiter producitur à DEO. De hoc ipſo quæro, quid ſit ſpecialiter produci, ſpecialitate fundante ſupernaturalitatem. Quæro item cur habeat ſuam ſpecialem productionem Angelus; illa tamen productio non eſt ſupernaturalis. eſt autem ſupernaturalis productio amoris ſicut oportet. reſpondebis, producere Angelum ſpecialiter DEUM, ſed tanquam Auctorem naturalium, de hoc ipſo quęro, quid ſit producere DEUM tanquam Auctorem ſupernaturalium Tum quia. Vt benè communiter vrgetur, inquiri poteſt, Cur penetratio corporum ſit magis ordinis Diuini, quàm anima rationalis, vel Angelus? Tum quia. Si hoc quod eſt eſſe ſpecialiter ordinis Diuini conſtituit ſupernaturalitatẽ. quæro, vel hæc ſpecialitas conſiſtit, in participatione eſſe Diuini intentionali, vel in participatione phyſica? ſi in phyſica. Certè magis Angelus participat de Diuinitate, quàm actus ſupernaturalis fidei Diuinæ. Si autẽ conſiſtit in participatione intentionali, character non erit ſupernaturalis, & alia, quibus quoad entitatem non conuenit eſſe viſionem & amorem Dei, quæ duo ſunt participatio Dei intentionalis. Vnio item Hypoſtatica cùm lapide non eſſet ſupernaturalis: quia non poſſet ordinari ad viſionem Dei. Denique qualiſcunque tandem participatio iſta eſt eſſe Diuini, vel eſt vniuoca, vel Analoga. Si primum. Erit impoſſibile ens creatum ſupernaturale: quia impoſſibilis eſt participatio vniuoca naturæ Diuinæ, vt eſt in ſe. Si autem ſtabit in participatione analoga: quælibet creatura erit ſupernaturalis: qui quælibet dicet eſſe participatum analogum.

17.

18.

RESPONDEBIS I. Creationẽ v. g. animæ non eſſe ſpecialiter ordinis Diuini, quia eſt debita animæ, quæ eſt ordinis naturalis.

19. CONTRA. De hoc ipſo quæritur, quid ſit hoc eſſe debitum ordini naturali, prout ille condiſtinguitur ſupernaturali.

RESPONDEBIS JJ. Ad ſupernaturalitatem requiri vt attingat DEUM intra ſuum proprium ordinem.

CONTRA. Quæro, quid eſt hoc, attingi DEUM intra ſuum proprium ordinem attingentiâ ſupernaturalitatis?

RESPONDEBIS JJJ. Sicut Volitio, quæ attingit hominem intra ſuum ordinem, qui eſt liber, euadit humana: quia eſt libera. nam volitiones neceſſariæ non dicuntur humanæ. Sic & quæ attingit Deũ in ſuo ordine, dicetur Diuina, adeoque ſupernaturalis.

CONTRA. Hoc quod eſt eſſe actionem humanam explicas per formalitatem liberæ. explica ergò itidem quid eſt eſſe actionem quodãmodo Diuinam, in ordine ad fundandam ſupernaturalitatem.

20. ADDIT Rec: Suar: exemplum hoc non eſſe ad propoſitum: quia eadem entitatiuè volitio poteſt eſſe humana, & non humana, libera, & non libera, adeoque iſta non mutant eſſentiam, vel entitatem, ordo verò ſupernaturalis mutat eſſentiã, & entitatem.

Proponuntur aliæ Explicationes.

JJ. CLASSIS Explicationum eſt. Quæ dicit ſtare ſupernaturalitatem in connexione cum gratia ſanctificante: ita vt ſupernaturalia ſint ordinis gratiæ. in hac Claſſe eſt Ripalda, Rec: Suar: loco citato, Paragr: 8. & alij.

NON SATISFACIT J. hæc explicatio. Quia non implicat contradictionem, eſſe aliquid ſupernaturale; & tamen non dicere connexionem cum gratia. Jmò ſaltem in ſententia Rec: Suar. modus ille qui facit penetrationem corporum, & eorum replicatio, eſt ſupernatura-

21. lis, non tamen videtur habere vllam connexionem cum gratia. Sicut nec Vbi Euchariſticum, & modus exiſtendi pe ſe accidentium Euchariſticorum.

RESPONDET. Rec: Suar: Iſta ideò eſſe ſupernaturalia, quòd non poſſint quidditatiuè intelligi niſi à ſcientia per ſe infuſa.

CONTRA. Tum quia. Ipſum illud obiectum in ſe vel eſt ſupernaturale in ſe, vel non? ſi non eſt ſupernaturale in ſe, non poteſt reddi ſupernaturale ex eo: quia non poteſt attingi niſi ſcientiâ infuſâ: quia eſſe ſupernaturale eſt eſſe primo intentionale; nullam autem primò intentionalem denominationem poteſt tribuere ſcientia, & cognitio, obiecto. Quodſi in ſeipſo eſt ſuperturale. quæro per quid? non per ſcientiã illam infuſã, vt probatũ. nõ per cõnexionẽ cum gratia. quia nullam dicit Vbi Euchariſticum, vel vbi accidentium, vel potiùs modus exiſtendi eorundem. Ergo nondum explicas quid ſit ſupernaturale. Tũ quia. immeritò aſſumitur, illa eſſe ſupernaturalia, quę ſunt attingibilia, nonniſi ſcientiâ infusâ: Nam ſecreta cordium noſtrorum. &c. ſimilia, v. g. cognitio intuitiua ſubſtantiæ Angelicæ, quæ haberetur in hac vita, requirunt ſcientiam per ſe infuſam; & tamen obiecta iſta ſunt naturalia. Tum quia. Si quæram quare modus exiſtendi accidentium Euchariſticorum ſit ſupernaturalis. reſpondebis, quia eſt ordinis gratiæ. quæro. quare ſit ordinis gratiæ? reſpondebis. quia à nulla ſcientia attingi poteſt, niſi ab infuſâ. quæro, quare à nulla alia poteſt attingi? reſpondebis: quia eſt ſupernaturalis. & de hoc ipſo quæro, quid ſit?

22.

NON SATISFACIT. II. Quia non exhaurit difficultatem. quæro quare aliquid ſit ſupernaturale? reſpondetur: quia eſt ordinis gratiæ, quæ eſt quid ſupernaturale. de qua ipſa gratia quæro, quare ſit ſupernaturalis? non enim eſt ſupernaturalis ex ordine ad aliquam aliam, quia daretur proceſſus in infinitum. non etiam ex ſeipſa: quia non implicat gratia quæ ſit qualitas ordinis naturalis. per quid ergo illa gratia conſtituetur in ordine ſupernaturalîs.

23.

RESPONDET. Rec. Suar. Illa eſſe ordinis eiuſdem cum gratia: quæ aut ſunt eius proprietates aut ad diſpoſitiones illam.

CONTRA. Ipſi gratiæ, ipſis eius proprietatibus, diſpoſitionibus, debes aſſignare rationem communẽ ſupernaturalitatis. quæro quæ ſit illa? Deinde modus exiſtendi accidentium Euchariſticorum eſt ſupernaturalis. vnio item perſonæ Diuinæ cum irrationali natura, eſſet ſupernaturalis, neq; tamen apparet, quomodo iſta dicerent connexionem per modum proprietatis, vel diſpoſitionis ad gratiam.

24. NON SATISFACIT. III. Quia per oppoſitos explicare ſupernaturalitatem per ordinem ad naturam ſupra quam eſt, eſt explicare per aliquid reſpectiuum, adeoq; quærendum eſſe priorem conceptum. Ergo etiam explicare ſupernaturalitatem per ordinem ad gratiam, erit explicare per aliquid reſpectiuum.

DICES. Cum Rec. Suar. Defacto ad talem ordinem eleuat nos gratia: efficit enim nos conſortes Diuinæ naturæ. hinc in Catech. Pij V. gratia appellatur qualitas Diuina.

RESPONDETVR. Non negamus aliquam ſupernaturalitatem conſtituere in eſſe Diuino. quod facit etiam gratia, ſed negamus id omni ſupernaturalitati conuenire. Quando autem S. Paulus per exceſſum etiam deſcenſûs in cor humanum explicat ſupernaturalitatem, id non procedit de ſupernaturalitate vt ſic, ſed de ſupernaturalitate Beatifica. Vnde nec negamus quòd ſupernaturalia in tuitiuè cognoſci non poſſint niſi ſc ien tiâ per ſe infuſâ. ſed negamus in antè non ſupponi in obiecto ſupernaturalitatem; & de hac quærimus. quid ſit?

25\. INSTAT Cum Ripalda. S. Th. 1. 2. q. 62. a. 1. in Corp. explicare supernaturalitatem visionis per connexionem cum gratia. & ad 1. virtutes Theologicas per ordinem ad gratiam; & contra Pelag. excellentiam actus fidei explicat per ordinem ad iustificationem.

RESPONDETVR. Explicando Auctoritates dictas. quòd scilicet S. Th. 1. 2. hoc solum intendat. quòd secundùm proportionem Esse physici sit proportio esse supernaturalis. & quia in naturali esse datur vita quæ est radix reliquarum perfectionum; ita in esse supernatuli, datur vita gratiæ, quæ est radix reliquarū perfectionū: concessisq; illis & alijs verbis S. Th. prout sonāt, dici potest, quòd illic nolit S. Thomas tradere rationem communem supernaturalitatis, per quam ipsa vita supernaturalis, seu gratia in esse supernaturalis, constituatur. Et certè alia est formalitas supernaturalitatis, & alia formalitas gratiæ

26\. per ordinem ad quam explicat S. Thom. supernaturalitatem, tanquā per nobilissimam speciem supernaturalitatis in hac vita.

III. CLASSIS explicantium est Recentiorum, cui initiū dedit Ant. Perez Rom. Professor vt refert Rec. Suar. §. 6. Explicatio in hoc stat. Duplex est donorum Dei genus. quoddam, quod est omninò reuocabile cùm Deus voluerit; & aliud genus, quod est proprijssimè donum, quod nobis Deus dat per donationem irreuocabilem quantū ex DEO, quod proprijssimè est esse donationem. quod constat ex lib: 1. ff. de Donationibus, dicitque supernaturale esse donum irreuocabile, quantum est ex illo, & ex DEO.

NON SATISFACIT I. hæc explicatio. Tum quia. non implicat contradictionem, produci qualitatē spiritualem supernaturalem suâpte naturâ cessantem, ergo ista irreuocabilitas, & perpetuitas eiusdem non est de essentia supernaturalitatis. Tum quia. prædictus Auctor istam irreuocabilitatem explicat per connexionem cum Beatitudine supernaturali: certè non implicat qualitas nullo modo ordinata ad Beatitudinem supernaturalem. Tum quia. per Lugo & alios non implicat contradictionem, qualitas spiritualis producta ab igne eleuato, & afflictiua immediatè substantiarum spiritualium cuius productio erit supernaturalis, & tamen nullo modo ordinata ad Beatitudinem supernaturalem. Ergo supernaturalitas nec in isto ordine, nec in irreuocabilitate consistit.

27\. NON SATISFACIT II. Quia aliqua sunt quæ defacto non sunt annihilanda, possunt tamen annihilari secundùm potentiam ordinariam, alia autem sunt quæ non possunt annihilari per ipsum, etiam in ordine ad absolutam potentiam v. g: Beatitudo supernaturalis. certè gratia non dicit maiorem inannihilabilitatem, ac Angelus in ordine ad potentiam naturalem inannihilabilis, & tamen Angelus non est quid supernaturale, Ergo cùm gratia non sit magis inannihilabilis, non erit etiam supernaturalis. Rursus.

28\. antecedenter ad propositionem Dei de conseruanda Beatitudine, posito quòd ipsa per potentiam absolutam sit annihilabilis, habebatne ius istius conseruationis vel non, Beatitudo, & quæcunque alia dona supernaturalia. si non habebant. Ergo solo extrinseco Dei decreto reddita sunt supernaturalia: quia irreuocabilia. Si autem antecedenter ante istud decretum iam erant irreuocabilia. Ergo Visio Dei temporanea non erit supernaturalis: quia nec irreuocabilis, vt pote temporanea. & si dices, exigere illam visionem irreuocabilitatem, dicam etiā nonisi exigere supernaturalitatem; sed non esse supernatulē, quia nec esse irreuocabilem. Deinde non implicat contradictionem, vt perpetuitatem in ordine etiam ad potentiam absolutam det DEUS beatitudini naturali, sicut Deus supernatu-

29\. naturali. quo posito, quæro, an illa Beatitudo foret naturalis, an supernaturalis? si naturalis. Ergo aliquid irreuocabile etiam per ordinem ad omnipotentiam Diuinam absolutā, non est supernaturale. Siquidem illa Beatitudo foret naturalis, & tamen irreuocabilis. Quodsi illa Beatitudo foret supernaturalis. Ergo non stas in suppositione: nam procedit argumentum, & suppositio de Beatitudine naturali. Neq; valet, si dicas Beatitudinem naturalem non exigere irreuocabilitatē. Cur non enim etiam Beatitudo naturalis saltem possibilis exigat irreuocabilitatem. Cùm hoc ipso non esset Beatitudo si esset reuocabilis, non haberet enim statum naturalē omnis boni naturalis securā possessione felicem. Et quidem procedit hoc magis exinde: quia possibilis est per aliquos Auctores substantia inannihilabilis, cui certè competet exigentia irreuocabilitatis; & tamen illa substantia erit adhuc natu-

30\. ralis per eosdem. Denique in visione & amore Dei, qualis est in patria, alia est formalitas supernaturalitatis, & alia perpetuitatis: nam visio temporanea est vera visio, & verè supernaturalis: nec tamen habet formalitatem perpetuitatis: quæro ergo de illa formalitate supernaturalitatis prout condistincta a perpetuitate, in quo consistat?

NON SATISFACIT III. Quia multa sunt supernaturalia, quæ non exigunt sui perpetuitatem, vt arguit Rec: Suar, v. g vbi Eucharisticum, modus existendi per se accidentium, vnio cum forma cadaucreitatis in Christo saltem possibilis. Vnio item Hypostatica partialis ad partes materiæ, quę deperdebantur. qui ipse medius terminus in hoc exemplo vrgetur. Nam multa auxilia actualia non durant nisi vnico instanti, & nata sunt nonnisi illo durare, & tamen sunt supernaturalia. Neq; valet. quod dicitur ordinari illa ad fructum irreuocabilē. quia vel in sua entitate, sunt irreuocabilia & inannihilabilia, vel non. si non. Ergo non sunt in entitate supernaturalia. Si autem sunt in entitate suâ irreuocabilia, & inannihilabilia, quomodo nata sunt durare nonnisi vno instanti. Deinde

31\. prius debent supponi illæ gratiæ supernaturales, quàm intelligantur fructus earundem: nam gratiæ habent se per modum causæ, fructus per modum effectûs. Ergo per hoc posterius in ratione supernaturalis constitui non possunt. Et sicut immutabilitas Dei non deriuat se solâ immutabilitatem in visionem, ita nec fructus irreuocabilis deriuabit irreuocabilitatem in gratiam.

Deniq; immeritò supponit hæc sententia, quòd Beatitudo etiam per ordinem ad potentiam absolutam sit irreuocabilis: est enim irreuocabilis nonnisi ex suppositione, quòd non sit reuocanda, vt dictum in materia de visione Dei.

Jlla autem quæ adfert Perez pro sua sententia, non cōuincunt. Nam ad Rom. 11. solum dicitur, quòd Deus quæ promisit non reuocet. quod

32\. verum est de donis etiam ordinis naturalis. Christus etiam Dominus prædicens implenda quę dixit, non agit de supernaturalitate: sed de sola veridicitate, quæ extenditur ad prædicenda etiam naturalia v. g aduentum Anti-Christi.

QVÆSTIO II.

Quid prænoscendum, de Natura Entis Supernaturalis.

PRÆMITTO I. *Ly Supernaturale, ex vi modi significandi est quid respectiuum.*

RATIO. Quia respectiuum semper est ad aliud extra se. Iam autem supernaturale ex vi modi significādi, est etiam ad aliud, nēpe ad naturam supra quam est. reuocaturque hic respectus proximè ad respectum diuersitatis, qui est quasi fuga quædam relatiua: Sicut enim inter actus voluntatis dantur quidam actus prose-

33. prosecutionis, & alij fugæ, quamuis vtrique conueniant in prædicato actûs voluntatis. Sic etiam in relationibus dantur quædã quæ sunt quasi fuga à termino, hoc est dissimilitudo, oppositio, diuersitas; & aliæ sunt relationes, quæ sunt per modũ prosecutionis termini, qualis est idẽtitas, similitudo, æqualitas. Porro hoc quod est esse quasi fugam à termino, interdum est talis fuga, vt importet ipsam etiam negationem relationis, & ita esse absolutum est fuga esse quod sit ad aliud, sed talis fuga, quæ neget ipsãmet relationẽ. Alia autẽ, ita sunt fuga à termino, vt non negẽt esse tamẽ ad aliud; & hoc est cõmune omnibus relatiuis diuersitatis. Et ita albedo comparata ad nigredinem negat quidem terminum, qui est nigredo, sed non negat dissimilitudinem seu relationẽ diuersitatis, consequenter non est fuga termini exclusiua esse ad aliud. Ipsum etiam supernaturale dicit relationem diuersitatis à natura, &

34. rationem inæqualitatis oriundæ ex superantia naturæ, à qua dicet quidem fugam, non tamen negabit relationem diuersitatis, sed erit respectiuum quid ad naturam supra quam est.

PRÆMITTO II. *Quamuis supernaturale ex modo significandi sit quid relatiuum, nihilominus habet aliquod esse absolutum secundùm considerationem metaphysicam, secundùm quod, priùs est quocunq; esse respectiuo.*

RATIO petatur ex hoc principio aliàs examinato. quòd absoluta sint priora respectiuis, sicut priùs est esse in se quàm ad aliud.

PRÆMITTO III. *Hoc ipsum esse absolutum competens enti supernaturali debet esse ex superantia naturæ radicaliter sumpta.*

RATIO. Quia hoc ipsum deposcit nomen supernaturalis, quam superantiam examinãdo Auctores, inquirunt, quid veniat nomine naturæ, supra quam dicitur esse supernaturale Quòd vt fiat,

PRÆMITTO IV. *Nomine Natura supra quam est superaturale non posse venire naturam vt sic*, pro tota

35. rerum vniuersitate spectatam. Ratio. Quia hoc ipso supernaturale esset supra se ipsum, vt pote contentum in tota vniuersitate, supra quam supponitur esse supernaturale, nihil autẽ dici potest esse supra seipsum.

PRÆMITTO V. *Licet supernaturale excedat vires actiuas naturæ: nam hoc ipso non esset supra naturam, si non esset supra vires naturæ: nihilominus nomine naturæ non debent venire solæ vires actiuæ naturæ*, supra quas debeat esse supernaturale, nec per hoc præcisè, vt sic, formalisatur ratio supernaturalitatis. est Præmissum contra Suar: & Vasq. qui docent illud esse ens supernaturale, quòd quamuis contineatur inter vires passiuas naturæ, non tamen continetur intra vires naturales actiuas.

RATIO. Tum quia. Hoc quod est esse supra vires naturæ actiuas. vel debet esse supra vires actiuas vt sic, vel supra vires naturales. Si supra vires vt sic, etiam erit supa vires

36. supernaturales, quæ continentur sub viribus vt sic. Si autem supernaturale, debet esse supra vires actiuas naturæ, prout illa superatur à supernaturali: non autem supra vires illas supernaturales: de hoc ipso quæro, quid sit illa natura, de hoc ipso quæro, quid esse supra vires naturales, quæro quid sit non esse supra vires illas supernaturales, sed secundum illas? & per quid illæ vires in ratione supernaturalium constituantur, hoc enim est, quod in præsenti ignoratur, per quid itẽ distinguantur vires illæ naturales à supernaturalibus. Tum quia vt vrget Arri. Primâ parte d. 3. n. 50. Causa efficiens vt talis non est natura. Ergo vt aliquid sit supra naturam formaliter non requiritur vt sit supra causam efficientem. Vnde etiam accidentia quæ non sunt natura, in ratione tamen causæ efficientis vniuocè conueniunt cum natura. Tum quia hoc, quod est nõ conti-

37 contineri intra vires actiuas naturę, est prædicatum negatiuum: nihil enim plus importat quàm defectũ virium in causa, hoc autem negatiuum debet supra aliquid absolutum fundari; & quidem supra supernaturalisatiuum formaliter, supra quod fundetur prædictum prędicatum negatiuum. Vrgetur etiam in contrà. quod vi huius explicationis sequeretur, productionem animæ rationalis esse supernaturalem: quia excedit vires actiuas naturæ. Neq; valet si dicas quòd anima rationalis producatur ad exigentiam dispositionum: quia illæ non agunt productionem animæ rationalis; tu autem vniuersaliter supernaturale definis, per non contineri in viribus actiuis. & si ad exigentiam illarum dispositionum produceret generans animam rationalem; non esset illa superans vires actiuas ex sola illa productione. Ergo cùm nõ possit à viribus creatis produci ex hoc ipso per contrariam proportio-

38. nem, erit anima supernaturalis. præcipuè autem: quia saltem ipse Angelus non producitur ab vllo agẽte naturali; nec ad exigentiam dispositionum; & tamen est quid supernaturale. quodsi recurras sufficere ad hoc vt DEUS tanquam Auctor naturæ producat Angelum de hoc ipso quæritur, quid sit à DEO & taliter sumpto, produci. Vnde quãuis verum sit quòd nonnullum super naturale contineatur intra vires naturæ, inde tamen non sequitur omne illud, quòd non cõtineatur intra vires naturæ iam esse supernaturale. Et sicut nullus quidem est Leo qui non sit animal, falsum tamẽ est, omne animal esse Leonem: sic etiã quemuis nullum sit supernaturale, quod contineatur intra vires naturæ, non tamen omne quod non continetur intra illas, iam est supernaturale.

PRÆMITTO VI. *Nomine naturæ, supra quam est supernaturale, non venire vires passiuas*, seu subiectiuas naturæ ita, vt esse supernaturale sit esse supra vires passiuas naturæ.

39. RATIO I. est. Quia respectu supernaturalis, vel habet potentiam illa natura receptiuam. vel non habet? si habet. Ergo non erit quidquam supra vires passiuas: quia neque supra potentiam receptiuam. Ergo vlterius, vel nihil est supernaturale, cùm nihil sit supra vires passiuas naturæ. vel supernaturale non est illud, quòd sit supra vires naturæ passiuas. Si autem non habet potentiam respectiuam respectu illius naturæ. Ergo nec diuinitus illam recipere poterit: quia scilicet potentia passiua identificata est realiter ipsi naturæ. Sicut ergo hæc natura non potest reddi alia, sic nec potest reddi receptiua, ex non receptiuo; si non habet potentiam passiuam respectu eiusdem.

RESPONDEBIS. Quòd in natura habeatur nonnisi potentia remota passiua.

CONTRA est. Quando redditur natura habẽs vires passiuas proximas, vel illis viribus mediantibus recipit illa supernaturalia; ita vt so-

40. lùm illud proximum medians recipiat; non autem remotum. Si recipit solùm proximum medians. Ergo nec remotè est capax natura entis supernaturalis. quod vrgeri debet proportionaliter ad ea quæ dicta sunt in physicis. vbi diximus per nullam superadditam potentiam, materiam recipere formas. Si autem potentia illa remota positis viribus illis proximis passiuis immediatè recipit ens supernaturale, æquè se habet in recipiendo nunc, ac in antè, dum erat nonnisi remota potentia. Ergo si nunc potest recipere ens supernaturale; etiam antè vires istas proximas recipere potuit.

RATIO II. est. Quia quamuis eleuari possit agẽs ad producendum aliquid supernaturale, non sequitur eleuari posse vires passiuas naturæ. Ratio est. Quia hoc, quod est agere effectum, non est sola precisè entitas agentis, si spectetur completè agere quà agere. Iam autem esse re-

 ce-

41. ceptiuum alicuius, vt quod, est ipsa entitas virium passiuarum naturæ, quæ ipsa sicut mutari non potest, sic non potest reddi ex non potente recipere, potens recipere. Est quidem verum quòd agens eleuatum sit ipsum illud quod agit tanquam subiectum denominationis, vires tamé quibus agit sunt ab illo distinctæ realiter, nempe v. g. lumen, habitus infusus, aut vicem illorum supplés auxilium; iam autem vires passiuæ quibus reciperetur aliquid supernaturale, non possunt esse distinctæ realiter; sunt enim ipsum illud naturale, dans se in partem supernaturali, quod dans se in partem est ipsum illud realiter. Cui doctrinæ fauet communis Philosophia, quæ causalitatem materialem dicit insupplebilem, secùs causalitatem efficientis.

RATIO III. est. Quia si esse supernaturale est supra vires passiuas naturæ, deberent illæ per aliquid eleuari. ad illud ipsum eleuatiuum,

42. vel dabitur alia eleuatio, & sic dabitur processus in infinitum; si non dabitur aliud eleuatiuum. Ergo sicut illud ipsum eleuatiuum immediatè recipit natura, habetque ad illud vires passiuas; ita habebit & ad alia supernaturalia.

NEQVé valet si dicas. Illud eleuatiuum & ad alia recipienda seleuare; & ad se, ad eum modum quo vnio est ratio vniendi se, & alia à se. non inquam valet: quia quòd vnio sit ratio vniendi se & alia à se, hoc inde proficiscitur: quia est talis ratio formalis: quæ in suo conceptu nihil tale inuoluit quod inferat vnibilitatem in vnione similem vnibilitati extremi; Jam autem illud eleuatiuum, inuoluit eleuabilitatem similem eleuabilitati reliquorum, ad quæ eleuat: posito enim quòd v. g. sit gratia Ens supernaturale, indigebit natura ad illam recipiendam eleuari, quia eleuabilitas illius desumitur ex respectu ad illud Ens supernaturale, quod est gratia, & quia ipsum illud eleuatiuum est Ens supernaturale, dicens ad illud respectum, natura adhuc debebit eleuari,

43. quia & ipsum illud eleuatiuú est supernaturale, eleuabilitas autem ex supernaturalitate oritur.

Confirmatur. Antecedenter ad receptibilitatem est ipsum in sua Entitate receptibile constitutum, & quidem in bonitate supernaturali, per quid ergo, pro illo priori supernaturalisatur. Et certè priùs est esse, quàm receptibile esse, nec in albedine, hoc est, primò essentialis conceptus, receptibile esse, sed aliquid aliud prius. Ergo & per proportionem priùs erit esse supernaturale, quàm non posse recipi à viribus passiuis naturæ, & de hoc ipso quæro. quid sit illud supernaturale. Superantia virium receptiuarum est quid respectiuum, da ergo priorem conceptum absolutum. Et certè aduenit albo prædicatum receptibilis, daturque aliquid per modum subiecti, de quo verificatur ly non receptibile secundùm vires passiuas Naturales, de illo ergo subiecto

44. quæro, per quid primò constituatur, idque in ratione supernaturalis? Et hæc confirmatio ostendit, quòd supernaturale, non constituatur per esse superans vires naturæ passiuas.

DICES I. ex Ripalda. d. 8. n. 14 Dantur dona quæ exigunt fieri à causa supernaturaliter operante, sed repugnat inesse subiecto potentiam passiuam supernaturalem ad dictos actus: quia vt operetur supernaturaliter causa efficiens, oportet quòd non operetur iuxta exigétiam subiecti.

RESPONDETVR. vt operetur causa efficiens supernaturaliter, oportet quod non operetur iuxta exigentiam subiecti. hoc est, producendo ens excedens, sed potest operari iuxta exigentiam subiecti, hoc est, iuxta entitatem recipere illa dona aptam, modo educantur in statum existentiæ.

DICES II. Nulla existit potentia naturalis passiua, cui non respódeat aliqua potentia naturalis acti-

45. ua: potentia enim passiua non est ad effectum impossibilem.

RESPONDETVR. Hæc propositio: Nulla existit Potentia naturalis passiua, cui non respondeat aliqua Potentia naturalis actiua, hoc sensu est vera, quòd nullum detur producibile naturaliter, cui non respondeat productiuum naturaliter; sed non est hoc sensu vera, quasi subiectum, quod potest aliquid recipere, exigat illud produci. Aut ad maximum Potentiæ Passiuæ debet respondere Potentia actiua naturalis, cui scilicet illud producere non sit supernaturale, quamuis illud productiuum sit in sua entitate supernaturale.

DICES III. Supernaturale superat vires actiuas naturæ. Ergo & passiuas.

RESPONSVM adlatâ suprâ disparitate. Quamuis autem ponatur, quòd nonnisi mediâ vnione recipiatur ens supernaturale, non sequitur eleuare illam vires passiuas,

46. sicut nec sequitur dum mediâ illâ naturalia entia recipiuntur: quia vnio nec adfert nec auget vires passiuas, sed supponit.

Hoc præmissum videtur tenuisse S. August de Præd. SS. cap. 5. *Posse habere fidem, naturæ est hominum; habere autem, gratiæ fidelium.* & S. Th. 1. 2. q. 113. a. 10. *Iustificatio impij non est miraculosa: quia naturaliter anima est gratiæ capax.*

PRÆMITTO VII. *Nomine naturæ venire substantiam creatam, vel creabilem*; ita vt quod excedit omnem substantiam creatam vel creabilem, illud sit supernaturale.

RATIO. Tum quia ita innuit S. Th. 1. 2. q. 10. a. 1 in Corp. Natura dicitur quælibet substantia & secundùm hoc, illud dicitur esse naturale, quod conuenit rei secundùm suam substantiam. Inferes. Ergo vniuersaliter quod non conuenit omni absolutè substantiæ, supernaturale est. similia habet ibidem q. 110. a. 2 ad 3. Nec est ratio quòd illic S. Th. nó accipiat naturam prout superatur à supernaturali. Tum quia nulla

47. potest haberi commodior acceptio naturæ supra quam sit supernaturale; & tamen debet haberi, vt vult ipsa notio nominis. Tum quia supernaturale ex vi nominis dicit esse supra naturam, & quia est supernaturale sine addito, debet etiam esse suprà naturam sine addito. natura autem sine addito, supponit pro substantia ex 2. Phys. tex 3. dicit Substantiam esse naturam. hinc.

COLLIGES. Supernaturale esse quid respectiuum ex modo significandi vt dixi Præm. 1. habere tamen in se aliquid absolutum, vt dixi Præm. 2. & quidem petibile ex hoc quòd sit supra naturam? vt dixi Præm. 3. Cuius naturæ nomine non venit tota vniuersitas rerum, vt dixi Præm. 4. sed neque solæ vires actiuæ, vt dixi Præm. 5. Imò nec supernaturale debet esse supra vires passiuas, vt dixi Præm. 6. nec erit iam quidquam residuum vnde desumatur supernaturalitas, quam ex superantia cuiuscunque naturæ creatæ,

48. vel creabilis. vt dixi Præm. 7. hoc vltimum vt explanetur sit.

QVÆSTIO III. *Explicatur Natura Entis supernaturalis.*

DICENDVM est. *Ens supernaturale absolutè acceptum, est esse excedens quamcunque exigentiam substantiæ creatæ, aut creabilis radicaliter acceptum.* Seu, quod est radix superandi exigentias omnis substantiæ productæ, & producibilis; supernaturale autem respectiuè acceptum, est esse excedens quamcunque exigentiam substantiæ creatæ, aut creabilis, formaliter acceptum.

PROBATVR I. Conclusio. Quia prædicta definitio, competit omni, soli & semper supernaturali; proceditque per prima.

PROBATVR II. Quia nulla melior & commodior assignari potest

test definitio, & prædicta nullo vitio laborat.

49. PROBATVR III. Quia Definitiones concipiendæ sunt conformiter ad ipsas etiam significationes vocum; alioqui non hoc, sed aliud quidpiã definietur: prædicta autem definitio procedit attendendo ad ly supernaturale, & quæcunq; alia adfertur, aut legitima non erit, aut ad vim vocis non attendet. Sed Insuper.

EXPLICATVR I. Conclusio Discursu Magistri meorum Magistrorum. quo titulo appellare consueui Piæ memoriæ R̃ndum P. Laurentium Pikarski, Virum magni, & accurati ingenij, cuius Philosophica & Theologica scripta, vtinam lucem vidissent. Substantia quæcũque creata suscipit quædam à DEO causante; quæ ex vi suæ naturæ exigit tanquam sibi debita, aut saltem alicuius alterius perfectioris substãtiæ à DEO creabilis perfectionem non superant, v. g. homo aliquis suscipit à DEO vim portãdi 10. libras,

50. aliquis verò alius, quascunque defacto continet terra & aqua vniuersa; qualis est Atlas. Jam vis portandi prima defacto conuenit homini ex principijs naturalibus, & est circa exigentiam eius. altera verò non est quidem iuxta naturalia hominis principia, attamen DEUS potest creare talem substantiam portatiuam, supra cuius vires hæc non essent. & vniuersaliùs supra suas exigentias. Eadem substantia creata à DEO suscipit alia quædam, quæ non modò suam exigentiam superant; sed planè DEUS talem substantiam facere non potest, cuius perfectionem naturalem non superent. & hæc vocãtur excedentia, seu supernaturalia.

EXPLICATVR II. fundamento accepto ex S. Th. 1. 2. q. 111. ad 2. Alia est hęc propositio, Non est hoc secundùm exigentiam naturæ. & alia, Est supra exigentiam naturæ: nam prius illud est ratio generica, communis etiam ad excellentias, & defectus, qui dicuntur non esse secũdùm exigentiam naturæ; & posteriùs nonnisi nobilitatem quandam

51. indicat, & quidem cum titulo excessiui. hoc posterius competit supernaturali, quod ex vi etiam nominis importat superantiam naturæ. Quia autem esse supra exigentiam, & supra debitum, pro eodem sumuntur, erit necesse videre, supra quod debitum naturæ dicatur Ens supernaturale. Porrò hoc debitum duplex potest esse, vel secundùm conditionem naturæ, puta si dicamus debitum esse homini quòd habeat rationem, & alia quæ ad humanam pertinent naturam, vt inibi loquitur S. Th. Ens supernaturale quod est supra debitum non vnius, sed cuiuscunque naturæ creatæ, debet esse, nec secundùm conditionẽ naturæ creabilis, nec secundùm ea, quæ ad creabilem naturam pertinent. Quia verò tamen est creatæ naturæ habere ens supernaturale: est enim ens supernaturale alicuius subiecti; cum ergò non subiecti increati, hoc enim nullum datur, sed nonnisi efficiens increatum, hoc

52. ipso debebit esse subiecti creati. Jam verò hoc ipsũ esse subiecti creati, dupliciter spectari potest. quod vt explicetur, incipiamus à notioribus descendendo ad minus nota. Jn moralibus ea quæ sunt quidem excellentia, pertinent tamen ad aliquem, nec sunt illi simpliciter indebita. Sunt quædam, quorum quidem inchoatio habetur in illo qui illã excellentiã exornatur, ita vt saltem ex aliqua suppositione habeat ad illa ius & exigentiam secundùm inchoationem moralem, ratione suæ entitatis, & aliàs præhabitæ, licet nondum completam. & ita v. g. vt nobilis Polonus conditione pauper, fortiter agens, etiam ad Senatoriam dignitatem euehatur, habet ad hoc ius inchoatum, licet non completum, inchoatum inquam, in ipsa entitate sanguinis nobilis, & annexorum illi. Alia autem in moralibus sunt ita excellẽtia, vt non habeatur vis inchoata, sed simpliciter mo-

53. ralitas noua accedere debet cõdistincta moraliter se tota à prioribus, ex cuius nonnisi aduentu, tum primum acquiritur ius & status, priori, & prioribus similiter se toto moraliter condistinctus, vt cùm plebeius indiget primum in nobilium numerum adlegi; tumque primum euadit capax dignitatum, ita vt ante acquisitionem huius status noui moralis non fuerit nisi quædam potentia passiua moralis. Sic etiam in præsenti, sunt aliquæ excellentiæ ad quas habetur inchoatavis, vel in ipsa entitate, vel in illi annexis pro statu connaturali, & sic discursus de quadratura circuli, est quidem rudi homini donum excedens & indebitum: quia tamẽ rudis habet principium discurrendi, animam, casu quo discurrat de quadratura, non erit illi discursus ille supra ius eius saltem inchoatum: si tamen sit aliquod bonum, ad quod ius non habet inchoatum, sed illius possessio transferat ad alium statum condistinctum à priori, & prioribus

54. similibus; ita vt ad illum statum, & conditionem solùm præfuerit sola potentia passiua naturalis. illud ita excedens omnem substantiam creatam, & creabilem, ratione illius superantiæ supernaturale erit.

EXPLICATVR III. Supernaturale excedens quamcunque naturam creatam, & creabilem, per oppositionem ad naturam: opposita enim iuxta se posita meliùs elucescunt. Tres sunt proprietates entis hoc ordine numerari solitæ. Vnum. Verum. Bonum. idque ideò quia priùs est esse in se quàm ad aliud, vnitas autem est in ordine ad se, priùs item est intelligere quàm velle, consequenter intelligibile prævolibili priùs erit. verum autem idem est quod intelligibile. bonum idem quod volibile. Cæterum si hæ proprietates spectentur secundùm formalitates suas absolutas. Primũ videtur esse verum. Secundum bonum. Tertium vnum. Ratio. quia verum obiectiuum absolutè spectatum est esse secundùm quod debet esse. bonum autem est idem

55. quod perfectum in quantum dicit excellentiam in suo genere; radicatque & communicabilitatem à parte sua, & appetibilitatem à parte aliorum. quia autem non ideò est aliqtid secundùm quod debet esse: quia est perfectum & excellens, sed è conuerso; hinc fit, vt verum priùs sit præ bono, etiam absolutè spectato. quia verò esse indiuisum supponit esse perfectum eius cuius sit indiuisio, fit vt tandem postrema sit ratio vnius seu esse indiuisi. Nihilominus positâ etiam prioritate, & posterioritate istarum proprietatum in ordine ad nostras intentiones nunquam illæ inter se separantur, quod non tantum probat metaphysica ratio, petita ex idẽtitate reali istarum proprietatum, sed etiam ex Instantijs physicis. Et ita natura, vel per se, vel aliunde petito adminiculo, reducit se in circulum, quæ figura, vel maximè ad vnitatem accedit, quod apparet in aqua, arboribus, pulueribus, & c.

56. quam proprietatem appellabat quidam mundi habilitatem. Appetit item natura veritatem. hinc ferrum v. g. vel ipsa ærugine. argentum item deauratum, vel ipso vsu temporeque ostendit quid sit, ex appetitu veritatis. Arbores crescunt, euoluuntur in fructus ex appetitu perfecti seu boni, & sic de reliquis.

Porrò istud vnum, istud perfectũ, istud verum. non potest æquabiliter & eodem modo respectu omniũ habere natura, habet tamen, vt dixi, semper: Nam maior est veritas per identitatem, quàm per vnionẽ substantialem, & maior est per vnionem substantialem compositiuam, aut personatiuam. quã per vnionem accidentalem &c. Maior item est nexus cum esse quod esse debet per identitatem, quàm cum esse per completionem; in bono etiam maior est nexus cum perfectione essentiali,

57. tiali, quàm cum accidentali; tamen natura omnia illa appetit, & ad illa ſe reducit, licet non eodem modo.

Vniuerſaliter autem hæc fermè ſunt in quibus natura appetit vnitatem, bonitatem, veritatem. Primò in identificatione. Secundò. In complementis ſubſtantialibus, tam ratione partium, quàm ratione ſuppoſitorum eorumque vnione. Tertiò. in paſſionibus ad complementum requiſitis. Quartò in principijs agendi. Quintò. in eorum effectis. Vnde eſt certa ſeries agendi etiam in cauſis æquiuocis: quia natura vult vnitatem, tribuitque effectis perfectionem vniuocam, vel æquiuocam, titulo bonitatis, &c.

Hæc ergò ſpectari poſſunt à parte naturæ. Cui oppoſitum ſupernaturale illud erit, quod neq; identificatur alicui ſubſtãtiæ create, vel creabili, neq; debetur alicui tãquã pars, tanquam terminus, tanquam paſſio, tanquam principium agendi, aut

58. tanquam effectus, idque titulo ſuæ exceſſiuitatis, quâ totâ collectione negatâ verum erit, quòd excedat quamcunque ſubſtantiam creatam, vel creabilem, adeoque quòd ſit ſupernaturale.

ADDO. quædam ad explicationem terminorum in Concluſione poſitorum. Loco generis ponitur potius particula eſſe quàm ens: quia eſſe acceptum nominaliter eſt genus inferius ente, prædicabileque immediate de ſubſtantia & accidẽte, de eſſentia, & exiſtentia. Genus autem in definitionibus proximum poni debet. Non accipitur pro genere accidens: quia poſſibilis eſt aliqua entitas ſubſtantialis modalis, & tamen ſupernaturalis. Reliqua ponuntur differentiæ loco. Vnde eſſe Angeli non eſt ſupernaturale: quia debetur ſubſtantiæ creabili, quæ eſt Angelus. ſpecies Angelicæ ſi ponerentur in noſtro intellectu non eſſent ſupernaturales. quia debentur alicui ſubſtantiæ nempe Angelo; nec eſſet ſupernaturalis intellectio poſita in lapide: quia

59. debita alicui intellectui. concurſus tamen ille qui præſtaretur à Deo lapidi ad illam intellectionem producendã eſſet ſupernaturalis: quia excedens quoſcunq; concurſus Angelo vel homini præſtabiles. Dicitur autem quòd ſupernaturale ſit indebitum etiam creabili ſubſtãtiæ: quia alias ſi ſupernaturale deberet excedere nonniſi creatas naturas; tunc Angelo, qui nondum eſt creatus, gratia & lumen gloriæ non eſſent ſupernaturalia: quia ſunt ſupernaturalia nonniſi ratione naturæ creatæ, ſuffeciſſetque ponere omnem ſubſtantiam creabilem, niſi quod ly creabile, poſſit ſumi nonniſi pro poſtea creanda. Additur Ly *Radicaliter*: quia tali addito rationes reſpectiuæ tranſeunt in abſolutas, primò definitiuas. Quod vt intelligatur.

NOTO I. Rationes abſolutas eſſe nobis ignotas. Tum quia. id experimur: quæ enim eſt ratio abſoluta definitiua hominis, cùm rati-

60. onale ſit quid reſpectiuum ad actus? quæ ratio definitiua caloris, cùm ratio productiui calefactionis ſit etiam reſpectiua. Tum quia. Rationes abſolutæ non petunt ſecũ cointelligi aliud, quod autem non petit cointelligi aliud, difficilius intelligitur, vel ex proportione ad ſenſibilia: nam vnam arborem à longè non videremus, videmus ſyluam. Tum quia. Rationes reſpectiuæ adferentes pluralitatem obiectorum, inuoluunt pluralitatem conuenientiarum, & differentiarum, adeoq; plures titulos noſcibilitatis. Dumque per relationes non prodit ſe natura ad extra, manet in ſecreto quaſi difficilioris attingibilitatis.

NOTO II. Quod alibi repetitò inculcatum. vt ly radicaliter euadat definitiuum abſoluti, debet apponi formalitati primæ reſpectiuæ: quia hoc ipſo daretur prior radix, adeoque prior illa non eſſet radix. Vnde

Vnde non rectè homo definitur per

61. riſibile radicaliter: quia datur prior radix rationalis radicaliter. Hoc in præſenti ſeruatur: quia ſuperantiâ naturæ quę eſt quid reſpectiuum, nihil datur priùs in ſupernaturali; lyque radicaliter illi additum, euadet primo eſſentialis conceptus.

NOTO III. Quòd ratio reſpectiua formalis, quæ additione termini Radicaliter, extrahitur ad rationem abſoluti, nulli poſſit competere, niſi cui competit ipſa ratio radicalis: quia iſtæ rationes ſunt indiſtinctæ realiter, & ſi illa ratio formalis non competit per aliquid ſuperadditum, ſed per ſe ipſam, hoc ipſo habebit identificatam ſibi rationem radicalem; & ita nihil poteſt eſſe ſeipſo habens formaliter rationalitatem, quin etiam habeat illam radicaliter. Vnde etiam in præſenti nullum competet eſſe formaliter ſuperantiam ſubſtantiæ, niſi cui cõpetet radix illius ſuperantiæ.

62. Punctum Difficultatis III.

Soluuntur Obiectiones.

OBIICITVR I. Sunt pro ſtatu naturæ puræ, dabiles gratiæ; illæ per nos deberent eſſe ſupernaturales: quia gratis datæ adeoque indebitæ, & tamen ſupponũtur illæ gratiæ nonniſi naturales?

RESPONDETVR. Ly debitum non debet accipi hìc prout importat ly obligat, & prout excludit gratis: Nam & ipſum eſſe humanum, Petrus exiſtens accipit gratis, & à Deo non obligato, vt illum producat. Sed accipi debet ly debitum, prout opponitur excedenti: quia verò illæ gratiæ non eſſent exceſſiuæ ſubſtantiæ creatæ, & ſtatûs naturalis, fit, vt illæ gratiæ non ſint ſupernaturales.

OBIICITVR II. De hoc ipſo reſtat quærere quid ſit hoc eſſe exceſſiuum radicaliter acceptum.

63. RESPONDETVR. Reſtat quidem quærere, ſed quæſitione conſimili, quâ reſtat quærere, quid ſit animal rationale: & ſicut iſti quæſtioni nonniſi per inductionem particularium, & explicationem terminorum fit ſatis. ita & præſenti.

OBIICITVR III. Homine in ſtatu ſupernaturali conſtituto, non excedit ſtatum illius gratiarum ſupernaturalium collatio; & nihilominus illæ gratiæ ſunt ſupernaturales. Ergo ſtare poteſt, vt aliquid ſupernaturale non ſit exceſſiuum ſubſtantiæ.

RESPONDETVR. Aliquod ſupernaturale poteſt non eſſe exceſſiuum ſubſtantiæ, non quomodocunque ſumptæ, ſed eleuatæ; ſuperantia autẽ naturæ, quam adſtruimus in ente ſupernaturali; debet eſſe reſpectu naturæ non eleuatæ: fieri enim poteſt vt aliquid ſupernaturale habeat denominationem naturalis. Sicut miraculo non eſt miraculum, ſed natura, miraculum eſſe; ita & ſupernaturali non eſt ſupernaturale, ſed naturale, eſſe ſupernaturale.

64. OBIICITVR IV. Ex dicta explicatione ſequi, quòd memoria quã retinent damnati, de ſuis actibus ſupernaturalibus quos fecerunt ſit ſupernaturalis; actus item reflexos factos à peccatoribus ſupra actus ſupernaturales in gratia factos: neque enim iſti actus fieri poſſunt, niſi habeantur actus ſupernaturales; & tamen hanc memoriam, & reflexionem omnes ponunt eſſe naturalem.

RESPONDET I. Arriaga, hæc non eſſe entitatiue ſupernaturalia; ſed nonniſi præſuppoſitiuè: quia ſcilicet præſupponunt actus, ſupra quos memoria, vel reflexio cadit; debenturque naturæ: quia hæc eſt ex natura ſua reflexiua & memoratiua.

RESPONDETVR II. Sicut nos cum elicimus actum ſupernaturalem, non internoſcimus eius ſupernaturalitatem; ſic nec memoria illorum actuum cadet ſupra illos actus quà ſupernaturales ſunt, ſed non

non nisi supra rationem communem actûs habiti, quæ ratio non est supernaturalis. Et certè, si illa memoria actûs supernaturalis, esset intuitiua, & ipsa esset supernaturalis, non est autẽ intuitiua, sed est similis ei notitiæ quàm habet Metaphysicus de supernaturalitate vt sic.

65.

INSTABIS I. Ex hac doctrina sequi, actus maximè supernaturales esse naturales: quia sicut ex suppositione actus supernaturalis habiti, debetur memoria illius actus; ita ex suppositione gratiæ & habituum debentur actus supernaturales, dicique poterit illos nonnisi præsuppositiuè esse supernaturales.

RESPONDETVR. Disparitatẽ inprimis esse: quia illa memoria debetur nonnisi naturæ, qua natura est, actus autem illi non debentur naturæ, sed gratiæ; adeoq; naturæ qua eleuatæ. Vnde memoria illa non est supernaturalis: quia non habet superantiam cuiuscunque naturæ creatæ, vel creabilis, vt potè omninò similis cognitioni mataphysicæ de supernaturalitate, illi autẽ actus dicunt talem superantiam.

66.

INSTABIS II. Defacto supernaturalia debentur substantijs creatis: quia posito lumine gloriæ sequitur visio supernaturalis, quæ ipsa non debetur lumini, sed animæ videntis.

RESPONSVM. Supernaturalia posse deberi substantijs creatis, quà eleuatis per aliquid supernaturale; licet non debeantur substantijs creatis secundùm se spectatis.

OBIICITVR V. Positâ supernaturali cognitione alicuius boni ratio exigendi concursus ad amandũ illud bonum est anima. Ergo supernaturalia non superant exigentiam creaturæ.

RESPONSVM. Rationem exigendi illius concursus esse animam non quocunque modo spectatam, sed prout eleuatam. Conclusio autem procedebat de substantijs secũdũm se spectatis.

1. 2.

DISPVTATIO IX.

De Diuisione Entis Supernaturalis, & specificatione.

DIuisio Cõmunis est in supernaturale substantiale, qualis est pet multos Vnio Hypostatica, & in supernaturale Accidẽtale, qualia sunt, lumẽ gloriæ, gratia, dona, character, &c. Diuiditur item supernaturale, in spirituale, qualis est character; & in materiale, qualis esset qualitas supernaturalis recreatiua gustus humani in cœlo, quam ponunt aliqui. Diuiditur item in supernaturale quoad substantiam, & supernaturale quoad modum. Supernaturale quoad substantiam quod est cuiuscunque substantiæ creatæ, vel creabilis superatiuum secudùm suam entitatem, talis est Visio Beata, gratia. Supernaturale autem quoad modum est, quod quoad speciem non est indebitum alicui crearuræ. Licet quoad circumstantias hîc & nunc sit indebitum. idque pluribus modis contingere potest. 1. ratione modi existendi, vt si quantitas existat sine omni subiecto. 2. ratione modi agendi, vt si fiat ignitio sine præuijs alterationibus. 3. ratione sublati impedimenti, vt si cæcus videat. Diuisio quæ facessit difficultatem est in accidens supernaturale, quod omnes admittunt; & in substantiam supernaturalem, quam posse dari post Molin. docet Valentia Prima parte, d. 1. qu: 12. pun: 3. Ripalda, multis præcipuè d. 23. Negant illam Suar: & Vasq. quibus accedit Rec: Suar: citatus Parag. 10. & Amicus 1. p. d. 9. Sect. 6. n. 160

3.

QVÆSTIO I.

Potestné dari species Entis supernaturalis, quæ sit substantia supernaturalis Creata?

DICENDVM est. *Impossibilem esse substantiam supernaturalem creatam*. Implicantiam adferre non est ita obuium.

DIFFICVLTAS I.

Examinantur implicantiæ.

PRIMA sit quam adfert Amicus Implicat quod est propriũ vnius naturę fieri propriũ alterius, nisi natura vnius commutetur in naturam alterius, sed omnis operandi modus supernaturalis est proprius Dei. Ergo implicat fieri propriũ creaturæ.

4.

RESPONDETVR pluribus vijs. Inprimis Argumentum multũ probat: probat enim supernaturale accidens non posse dari: quia si propriũ vnius naturæ substãtialis, non potest fieri propriũ alterius naturæ substãtialis, multò minùs poterit fieri propriũ accidentis, consequẽter accidẽs non poterit habere modum agendi supernaturalem? Quodsi dicas alio modo supernaturalitatem cõuenire accidenti; dicent oppositi, alio etiam modo posse conuenire substantiæ supernaturali. Rursus operari supernaturaliter à se, est proprium Dei, & incommunicabile creaturæ, licet ab alio accepta virtute possit operari creatura. Deniq; aliqua sunt vltimò propria Dei, & hæc non possunt communicari creaturæ. alia non vltimo propria, sicut proprium est Deo misereri & parcere, & tamen conueniens etiã creaturis Non ostendit autem implicantiam argumentum, quod operari supernaturaliter sit ita proprium Dei, vt sit vltimò proprium & incommunicabile substantiæ supernaturali.

5.

IMPLICANTIA II. est quâ etiã vtitur Rec. Suar. Repugnat creatũra suâpte naturâ ac proprijs viribus videns Deum, si autem daretur substantia supernaturalis proprijs viribus posset videre Deum. Minor probatur quia talis substantia posset naturaliter fieri grata, gratiâ sanctificante: esset enim eiusdem ordinis cum gratia, & illius capax. Ergo posset naturaliter fieri Beata: nam gloria est connaturalis gratiæ.

RESPONDET Ripalda. Conc. Totum. Deinde non implicat gratia distincta specie ab hac præsenti, & quæ non sit semen vitæ æternæ; multo autem magis poterit esse substantia supernaturalis, quæ tamen naturaliter videre Deum nõ possit. Rursus quidsi illa substantia esset quidem supernaturalis, materialis tamen? Item inter substantias naturales non omnes substantiæ naturales quascunq; perfectiones naturales deposcunt. Cur ergo implicabit substantia supernaturalis, nonnisi aliquas perfectiones depesceret supernaturales, inter quas non foret gratia & visio.

6.

IMPLICANT: III. est ex Koning. Substãtia ex se dicit aliquid absolutũ omninò, nec vllum respectũ connotat, vt patet in nomine Angelus, homo &c. Supernaturale autem dicit aliquid respectiuum.

RESPONDETVR. Hoc argumentum probare, quod substantia non possit esse creatura, quia creatura est quid respectiuum, substantia autem est quid absolutũ. Dictum etiam suprà, supernaturale quoad modum significandi, & secundo essentialiter esse quid respectiuum, hoc autem non obstat, vt sit ens in se verè absolutum.

IV. IMPLICANTIA. Quâ vtũtur Aliqui apud Rec- Suar. Si daretur substantia supernaturalis esset ordinis Diuini, non potest autem esse

esse ordinis Diuini: quia omnis substantia realis, quæ est ordinis Diuini, aut est DEUS, aut pars Dei, ad eum modum, quo omnis substantia realis, ordinis Angelici, aut est Angelus aut pars Angeli. 7.

RESPONDET Rec: Suar. Hoc argumentum probare, nec possibilem esse modum substantialem supernaturalem: quia hic deberet esse ordinis Diuini; adeoq; pars modalis Dei. Et sicut anima separata elicit connaturaliter visionem intuitiuam Angeli, quæ tamen est ordinis Angelici, & nihilominus Anima nec est Angelus, nec pars Angeli; ita & in præsenti. Probat item argumentum, non posse dari accidens supernaturale, quia & illud deberet esse ordinis Diuini, adeoq; DEUS vel pars DEI. Rursus Argumentum immeritò supponit, quòd esse supernaturale sit definitiuè esse Diuinum. Denique Negatur illa Maior. quidquid est ordinis Diuini vel est DEUS vel pars Dei. Probationesq; eius solum ostēdunt, quæ sunt alicuius ordinis per idētitatē, illa esse illudmetipsum, vel partē eiusdē, non autē quæ sunt illius ordinis per participationem, & reuocabiliter. 8.

V. IMPLICANTIA est Communis. Quia scilicet illa substantia supernaturalis deberet esse supra se ipsam: siquidē esset supra omnem naturam creabilem; nihil autem potest esse supra seipsum.

RESPONDERI potest. Quòd illa natura foret quidem supra omnes creatas & creabiles substantias naturales; sed non fore supra omnem supernaturalem substātiam, adeoque non erit supra seipsam: quia illa nō includitur inter omnes substantias naturales creabiles, sed in aliò membro inter creabiles supernaturales, ita vt vtrumque hoc membrum contineatur sub genere substantiæ creabilis. Et sicut malè quis argueret implicare quātitatem infinitam, eò quòd esset supra omnem numerum finitum creabilē, adeoque supra seipsam. idque ideò male argueret: quia in diuisione quantitatis in finitam, & infinitā, infinita quantitas non includitur in finita, quam omnem superat; sed constituit speciale diuisionis membrum. sic etiam aliud est membrū à substantia naturali, substantia supernaturalis, nec includitur in illo. hinc superando substantiā omnem naturalem, non superabit seipsam. Ex qua Responsione. 9.

INFERES non esse ridiculum etiam positâ definitione supernaturalitatis à nobis adlatá quærere an substantia supernaturalis sit possibilis, eò quod tota illâ definitio possit intelligi de natura seu substātia creabili, non verò vt dixi, de supernatura seu super substantia. Imò cùm non possit melior definitio adferri entis supernaturalis, quòd ex illa sequatur impossibilitas substantiæ supernaturalis, id non destruit bonitatem eiusdem.

DIFFICVLTAS II.

Defenditur Impossibilitas Substantiæ Supernaturalis.

10. PROBATVR I. Illa substantia supernaturalis, & esset supernaturalis vt supponitur, & non esset. quia impossibile est esse substantiam supernaturalē, & nō superare naturam modo excessùs ad supernaturalitatem requisito, sed illa substantia supernaturalis, esset supernaturalis substantia non superans naturam modo excessûs ad supernaturalitatem requisito. Quod ipsum probatur: quia non potest ostendi, quam substantiā superaret modo excessûs ad supernaturalitatē requisito. Quod ipsum probatur. Non sufficit vt substantia supernaturalis superet nonnisi aliquas substantias naturales: Nam defacto supremus Angelus superat omnes substantias creatas, nec tamen est supernaturalis in substantia, imò si sufficit ad supernaturalitatem superare aliquas substātias creabiles; nulla erit possibilis

substantia naturalis, quia nulla est possibilis quæ non superet alias. 11. Non sufficit item ad cōstitutionem substantiæ supernaturalîs, quod superet omnes substantias creabiles naturales. Tum quia. Sicut supponi potest per impossibile numerus maximus finitorum: ita supponamus supremam substantiam in ordine substantiæ naturalis, hæc superaret omnes inferiores se, & nihilominus illa substantia foret naturalis. Supponitur enim esse suprema in ordine substātiarum naturalium. Ergo quod est superare omnes substantias creatas naturales, non est superare modo excessûs ad supernaturalitatem requisito. Tum quia. Attendendo ad principia oppositorum non implicat contradictionem superare reliquas omnes substātias naturales se non superando, & tamen stando in ordine naturalis substantiæ, ad eum modum, quo homo superat in ordine animalis omnia animalia sè inferiora, se non superando, & tamen stando in ordine animalis. 12. Ostende ergo predicatum cur extraheretur illa substantia, etiam ita superans substantias naturales ab ordine naturali ad ordinem supernaturalem. etsi substantia supernaturalis debet superare òmnes substantias naturales, quid erit ista natura, à qua denominabuntur illæ substantiæ naturales prout oppositæ supernaturalibus? Tum quia vel per te implicat contradictionem creatura perfectissima naturalis. vel non implicat; si non implicat, Ergo per hoc quod est superare omnes reliquas creaturas naturales, non potest constitui supernaturale. in esse supernaturalis. si autē implicat, dico te nullū habere fundamentū plùs dandi perfectionis & possibilitatis illi substantiæ supernaturali, quàm creaturæ perfectissimæ Ergo si illa implicat, & hæc implicabit. Et sicut DEUS superat omnem creaturam suâ substantiâ naturali, sic & illa substantia quam tu dicis supernaturalem, superaret nonnisi naturalitate substantiæ reliquas. Nec quidquam aliud vlteriùs adferri potest ex cuius superantia desumatur supernaturalitas. 13.

RESPONDEBIS I. Argumentum multum probare: probaret enim quòd etiam accidentia supernaturalia sint impossibilia, quam enim excederent substantiam?

CONTRA est. Quia potest ostēdi respectu cuius naturæ supernaturalitatem accipiat accidens: nempe substantiam quamcunq; possibilem, quod tu non potes dicere de illa substantia supernaturali.

RESPONDEBIS II. Substantiam illam supernaturalem ex eo fore supernaturalem, quia superaturam etiam creaturam illam perfectissimam naturalem.

CONTRA est. Tum quia. Si quæratur quare illa creatura perfectissima naturalis, non possit superari nisi à substantia supernaturali; ratio dabitur: quia hoc ipso prior illa substantia non esset perfectissima naturalis, quæ ratio nondum in suis terminis explicat, quomodo ex illa superantia substātiarum naturalium, vt assumitur iam, euadat supernaturalis illa substantiâ. 14. Tum quia ipsum probatur. Ponatur per impossibile numerus maximus finitorum, si alius ponatur illum superans nonnisi vnâ vnitate, non reddetur ille superans hoc ipso iam infinitus: nam nihil infinitatur vnâ vnitate. Ergo etiamsi non redditur aliqua substantia supernaturalis reliquarū omnium substantiarū naturaliū, residuâ superatione residuæ substantiæ naturalis, nō reddetur supernaturalis. Sicut enim infinitū debet habere aliquid plùs præ superātia per vnam entitatem alicuius finitudinis; ita & superantia constituens supernaturalitatem debet reddere aliquid supernaturale, non per superantiam illius vnius entitatis. cùm præcisa superantia reliquarum non constituerit illud in ratione supernaturalis. Tum quia non redditur præcisè finitus numerus per hoc infini-

tus, quia superat numerum maximum finitorum: sed hoc habet ratione numerorum infinitorum. Ergo etiam non per hoc præcisè substantia illa supernaturalis foret supernaturalis: quia superaret supremam substantiam naturalem, omnesque substantias naturales, sicut & ille numerus omnem numerum maximum finitorum: sed insuper debet ostendi aliquid aliud fundatiuum illius supernaturalitatis, & de hoc quæritur, quid illud sit.

15.

RESPONDEBIS III. Seipsâ & conditione suæ entitatis illam substantiam fore supernaturalem. Sæpe autem recurritur ad conditionem talis entis.

CONTRA. Quia & erit conditio suæ entitatis Talis vt supponitur, & non erit. quia inuoluit in se tale esse, de quo quærere restat, ex quonam fundamēto respectiuam illam superantiam participet, & respectu quarum naturarum, quæ tamen superantia sit sufficiens ad tale esse habendum. Iam autem tunc per conditionem entis rectè respondetur, quando illa ipsa non inuoluit terminos, de quibus ipsis quærere restat, tanquam de habentibus in se ipsis difficultatem.

16.

PROBATVR II. Restaurando Implicantiam 5. Illa substantia supernaturalis, & foret supernaturalis vt supponitur, & non foret. quia ad supernaturalitatem substantiæ requiritur prædicatum impossibile, nempe superantia sui ipsius: quia ad illam requiritur superātia omnis omninò substantiæ creatæ. quod ipsū probatur. Si accidēs aliquod supernaturale excederet omnes reliquas substantias vnâ exceptâ, iam non esset illud accidens supernaturale. Sicut quamuis risibilitas excedat omne possibile animal distinctum ab homine, nihilominus est naturale: quia non excedit substantiam humanam. ex quo colligitur, quòd ratio accidentis supernaturalis desumatur ab hoc, quod est omnem possibilem creatam substantiam excedere. quodsi ratio supernaturalis accidentis desumitur ab excessu omnis creatæ possibilis substantiæ, apparet illum excessum esse radicē supernaturalitatis: radix enim supernaturalitatis debet esse vnica; sicut & radix rationalitatis. Quod si hic excessus est radix supernaturalitatis, ergo sicut de ratione accidentis est, superare omnem possibilem substantiam, etiam de ratione substantiæ supernaturalis erit excedere omnem substantiam possibilem, cùm ergo substantiæ supernaturali non possit competere superātia omnis possibilis substantiæ creatæ, quia hoc ipso superaret seipsam, fit, vt illi nec supernaturalitas competere possit.

17.

PROBATVR III. Substantia supernaturalis non potest esse supra omnem substantiam creabilem, & tamen deberet esse, vt assumebat 5. Implicantia. Ergo implicat: quia quod non potest id esse, quod debet esse, omnino implicat esse: si enim non implicaret, hoc ipso posset esse. Antec: quoad 1. partem iam supponitur probatum. Et certè si de illa substantia supernaturali verum esset dicere, omnē substantiam creabilem superat, vera etiam erit hæc æquipollens, nullam substantiam creabilem non superat. Ergo etiam superat seipsam. quod illatū probatur. quia si non superaret seipsam, vera esset hæc propositio, aliquam substantiam nempe seipsam non superat, vera autem esse non potest. quia alias falsa esset illa vniuersalis, omnem superat: quę tamen dicitur esse vera.

18.

Quod autem deberet esse substātia supernaturalis supra omnem substantiam creabilem, adeoq; etiam supra seipsam, hoc inde probatur, quia si non esset supra seipsam id ideò esset: quia in categoria substantiæ creatæ esset vt dicebatur in Responsione, substantia supernaturalis membrum oppositum, cuicūq; naturæ creatæ. quæ sola deberet superari; sed hoc necdum excusat; ne

ne substantia supernaturalis sit supra seipsā quod ipsū probatur. quia licet ex aliqua formatione categoriæ opponendo supernaturale naturali, non sequatur substantiam supernaturalem esse supra seipsam. tamen si formetur categoria, vt sic supernaturalis diuisibilis in substātiam supernaturalem; & accidens supernaturale, sequitur substantiā supernaturalem esse supra seipsam. quod ipsum probatur: quia illud genus quod diuideretur in substantiā, & accidens supernaturale. esset excessus supra omnem substantiam creabilem, vt deposcit definitio supernaturalis, quod genus quia deberet prædicari etiam de substantia supernaturali, hoc ipso inferretur illam debere esse supra seipsam. quia supra omnem substantiam creabilem. Concedo quidem id implicare, sed sequitur implicantia ex tua positione. Rursus benè arguitur implicare numerum finitum maiore omnibus finitis: quia esset maior seipso. Ergo etiam benè arguitur esse impossibilem substantiam excedentem omnem creabilem: quia superaret seipsam, ex definitione autem vt sic supernaturalis, debet superare supernaturale omnem substantiam creabilem. Respiciūt hæc omnia id principium, Quòd Ens supernaturale non possit definiri per præcisam superantiam cuiuscūque substantiæ cum addito naturalis. cùm enim hîc ly naturale sumatur pro contraposito suprnaturali, de hoc ipso quæritur in quo stet, vnde ly illud substantia naturalis, vel est prædicabile de substantia supernaturali vel non? Si non prædicabile, ostende constitutiua illius, & cōceptum. Si prædicabile, adhuc erit supra seipsam. Cùmque adhuc illi ipsi substantiæ supernaturali sit naturale habere hanc naturam, si supernaturale est supra substantiam naturalem, erit etiam supra eam, quæ competit substantiæ supernaturali, illaque consequenter erit supra se ipsam.

19.

20.

DIFFICVLTAS III. 21.

Soluuntur Obiectiones.

OBIICIT I. Ripalda, d. 23. n. 9. Non repugnat substātia habens connexionem cum gratia iustificante; talis autem esset intrinsecè supernaturalis: supernaturalitas enim consistit in conexione rei cum gratia iustificante. Maior probatur: Substantia ordine transcendēti, aut identitate reali connexa cum gratia sanctificante, non continet suo conceptu quidditatiuo perfectionem infinitam sed finitam: neq; enim desiderat illa cōnexio infinitatem termini, aut rationem modi, quippe accidentia creata possunt aliqua bona supernaturalia intrinsecè, vnire sibi. Quodsi hæc connexio non continet in suo conceptu perfectionem infinitam. Cur non poterit tribui creaturæ.

REEPONDETVR. Inprimis per ea quæ in simili dicta sunt. An Visio Dei possit esse alicui intellectui naturalis. Insuper hæc adduntur. Inprimis quòd supponat conceptum supernaturalitatis stare in ordine ad gratiam, quod negatum. Deinde talis ordo deijceret quidem gratiam à conditione supernaturalis: iam enim non excederet exigentiam substantiæ creatæ; sed non apparet quòd hoc ipso iam statueret illam substantiam in ratione supernaturalis. Huiusque ratio est: quia definitio supernaturalis, est prædictus excessus. quam definitionem tum aliunde non impugnas. Deinde potest ostendi repugnantia in dicta substantia, non quidem ex prædicato infinitudinis. sed aliunde. Sicut in hirco-Ceruo est repugnantia, & non ex titulo infinitudinis. esset autem hæc repugnantia: quia & exigeret gratiam supernaturalem, vt supponitur, & non exigeret: quia quod exigitur necessariò, ab aliqua substantia, hoc ipso non est supernaturale, vt definitio ostendit quam Tu aliunde non impu-

22.

impugnas. Deinde & emanaret ex ſe illam gratiam, illa ſubſtantia vt ſupponitur, & non emanaret: quia in priori ante emanãdũ, non eſſet per quid conſtitueretur in ratione ſuperantis, ſuperantiâ ad ſupernaturalitatem requiſita. Reſponderi etiam poteſt ad implicantias aſſignatas, quia ſcilicet illa ſubſtantia; de qua dicitur, & eſſet ſupernaturalis, exigeret enim gratiã, & nõ eſſet ſupernaturalis ob rationes adlatas. (23.)

ADDO. Diſcurrendo de claſſe ſupernaturalium. ſunt aliqua ſupernaturalia, quæ hic & nunc ſunt ſupernaturalia, ſed abſolutè poſſent aliàs haberi; & hæc ſunt naturalia quoad entitatem. Deinde ſunt aliqua ſupernaturalia, quorum ſimilia poſſunt eſſe naturalia ordine excepto v. g. Amor Dei ſuper omnia poteſt eſſe & naturalis & ſupernaturalis. Deniq́ue ſunt aliqua ſupernaturalia quæ non tantùm ſecũdùm ordinem, ſed nec ſecundùm ſpeciẽ poſſunt ſimilia haberi. Talis eſt Viſio Dei, vnio Hypoſtatica &c. Quod autem poſſibilis ſit Claſſis talis. Ratio eſt. Tum quia. Quamuis poſſint eſſe ſimiles in aliquibus ſenſationes intellectionibus quoad perceptiones obiectorum, dantur tamen tales attingentiæ intellectuales, quarum ſimiles in ſpecie nunquã haberi poſſent & principiari à ſenſu. nam nunquam ſentiri poteſt ſpiritus, intelligi poteſt. Ergo etiam dabuntur aliqua ſupernaturalia, quibus etiam quoad ſpeciem non poſſunt ſimilia reſpondere naturalia. Tum quia. Entium ſupernaturalium cõditio innoteſcit nobis ex S. Auctoritate. & quia cum dicitur, amor ſicut oportet eſt ſupernaturalis: benè infertur nulli naturæ eſſe naturalem; ita quia ſine addito, ſine ly ſicut oportet Viſio Dei dicitur eſſe ſupernaturalis. Vnio item Hypoſtica, fit vt ſemper ſit ſupernaturalis. Tum quia. Quando ex dignitate obiecti & Termini taxatur ſupernaturalitas, impoſſibile erit quodcunq́ue verſans circa illud obiectũ non eſſe ſupernaturale. nam idem manens idem, ſemper facit idem, & hoc ipſo non ex obiecto taxaretur ſupernaturalitas. quia autẽ ex Deo prout eſt in ſe taxatur ſupernaturalitas viſionis, hinc fit vt Deum prout eſt in ſe, nulla naturalis notitia attingere poſit. Et ſic ſemper eſt. Vnio Hypoſtatica ſupernaturalis; quia ſemper manet eadem dignitas Dei alligandi ſubſtantialiter. (24.) (25.)

OBIICIT. II. Poſſibilis eſt creatura cui ſit cõnaturalis patratio miraculorum. Ergo etiam poſſibilis erit creatura ſupernaturalis.

RESPONDETVR. Neg. Conſ. ſi procedat de miraculis quoad modum, quæ cùm ſint in entitate naturalia, poſſunt ſaltem nobilioris ſubſtantiæ vires non excedere, nullaq́; in hoc eſt implicantia, quæ affertur pro Conſeq. Si autem Antec: procedat de miraculis quoad ſubſtantiã ſupernaturalibus, Negandũ eſt.

OBIICIVNTVR. III. Paritates aliquæ.

I. POTEST dari accidens ſupernaturale. Ergo & ſubſtantia. (26.)

RESPONDETVR. Diſparitatẽ eſſe: quia accidẽs habet vnde deſumat ſuam ſupernaturalitatem: nempe ab exceſſu omnis ſubſtãtiæ creatę & creabilis, quas excedẽdo, non excedit ſeipſam: iam autem non habet vnde deſumat ſuam ſupernaturalitatem ſubſtantia ſupernaturalis.

II. PARITAS. Poteſt dari aliquid ſubſtãtiale ſupernaturale. Ergo poterit dari & ſubſtãtia ſupernaturalis.

RESPONDETVR. Diſparitatẽ eſſe quia ratio ſupernaturalitatis incluſa in aliquo ſubſtantiali v. g. ſubſiſtentia ſupernaturali ſi daretur, poteſt deſumi ab eodem principio à quo deſumitur ratio ſupernaturalis accidentium, nempe ab exceſſu ſupra omnem ſubſtantiã creabilem, quin tamen illud ſubſtantiale excedat ſeipſum, non poteſt autẽ ſimilis exceſſus oſtendi in ſubſtãtia ſupernaturali, à quonam deſumatur.

III. PARITAS eſt ex Ripalda. Non implicat forma ſubſtantialis exigens naturâ ſuâ ſubiectũ in quo agat, & non exigatur ab ipſo, ſicut eſt poſſibilis forma accidentalis exigens ſubiectum, cùm tamen ſubiectũ non exigat illã, hæc autem forma eſſet ſupernaturalis: non enim illam exigeret ſubiectum. Ergo non implicat ſubſtantia ſupernaturalis. (27.)

RESPONDETVR. Eo caſu & non exigeret ſubiectum illam formam vt ſupponitur, & exigeret: quia vel ordinaretur ad conſtituendum cum illa forma compoſitum ſubſtantiale, vel non ordinaretur. ſi non ordinaretur. Ergo non erit illa forma ſubſtantialis, quia hęc ordinatur ad cõpoſitũ ſubſtantiale. Si autẽ ordinaretur, hoc ipſo exigeretur: quia aliarũ formarũ exigentia ſaltẽ ſub diſiunctione eſt prędicta ordinatio. Deinde illa forma & eſſet ſupernaturalis, vt ſupponitur, & non eſſet propter implicantias adlatas.

QVÆSTIO II.

An Deus ſit ſubſtantia ſupernaturalis. (28.)

EST quæſtio ferme de voce. Cæterum Deum eſſe ſubſtantiam ſupernaturalem tenet vterq́; Suar. & plures alij ex RR. Negat Arriaga & Salaz: cum Aug. Lib: 12. de Ciu: Dei, & Damaſc: epiſt: 4. cap: 10. Vt diſtinctius procedatur.

ASSERO I. *Reſpectu ſuimet ipſius Deus non poteſt dici ſubſtãtia ſupernaturalis*, ſeu ſibimet ipſi ſupernaturalis.

RATIO I. Implicat aliquid ſibimet ipſi eſſe ſupernaturale: quia & eſſet ſibimet ipſi ſupernaturale, vt ſupponitur, & non eſſet: quia nihil eſt ſupra ſeipſum: deberet autem ſupernaturale ſibimetipſi; eſſe ſupra ſeipſum: nam quâcunq́ue formalitate cogitabis illud non eſſe ſupra ſeipſum, oſtendes ſibimetipſi non eſſe ſupernaturale: quia debitũ ſuî eſſe ſibimet ipſi non ſuperans.

RATIO II. eſt à poſteriori. Quia etiam eſſe gratiam ſupernaturalem non eſt illi ſupernaturale, ſed naturale. Imò exigeret gratia aliunde ſupernaturaliſari, ſi ipſa non eſſet ſupernaturalis: quia ſicut homini non eſt naturalis gratia, indiget homo gratiâ ſupernaturali. (29.)

RATIO III. Reſpectu Dei viſio quam de ſe habet, vel eſt illi ſupernaturalis. vel naturalis. Si ſupernaturalis. Ergo non exiget ſe videre, nec exigit eſſe Beatus. Si naturalis. nec eſſe Deum erit illi ſupernaturale: quia viſio Dei eſt realiter Deus. Quando autem vrgetur quod eſt reſpectu aliûs tale etiam reſpectu ſuî eſt tale. id vniuerſaliter non eſt verum: quia aliàs vſtio deberet ſeipsã vrere: tunc ergo tale aliquid eſt reſpectu ſuî, quale eſt reſpectu aliûs quando non eſt radix prædicati ad aliud. hoc enim ipſo cùm ſibi ipſi non ſit aliud, fit vt ſibi ipſi non ſit hoc, quod eſt illi ad aliud.

ASSERO II. *Si nomine ſupernaturalis præcisè non aliud accipias, quàm eſſe indebitum omni ſubſtantiæ creatæ & creabili, vel eſſe excedens omnem ſubſtantiam creatam, vel creabilem. in iſto ſenſu Devs eſt ſubſtantia ſupernaturalis.* (30.)

RATIO Quia eſſe illius eſt tale eſſe, vt ſit ſuperiûs omni creato eſſe.

ASSERO III. *Si nomine ſupernaturalis non tantùm præcisè accipias eſſe excedens omnem creaturam, ſed ſimul eſſe quod non implicat, & tamen non poteſt haberi niſi ab altioribus viribus, quàm ſint vires naturæ, in iſto ſenſu non poteſt dici Devs ſubſtantia ſupernaturalis.*

RATIO. Quia tale eſſe ſic conceptum importat implicitè eſſe ab alio, hoc eſt, ab altioribus viribus: implicat autem Devm eſſe ab alio. Ex communi autem apprehenſione ſupernaturale apprehendimus tanquam aliquid indebitum naturæ, completiuum tamen illius ex ordinatione altioris principij, quod reſpectu ſubſtantiæ Diuinæ dici non poteſt.

ASSERO IV. *Devm eſſe ſubſtantiam ſupernaturalem in cauſando.*

RATIO. Quia dantur ſupernaturalia vt fides docet, ſed hæc non ſunt

ſunt à ſubſtantijs creatis ſecundùm ſe, aliàs hoc ipſo eſſent naturalia. Ergo debent eſſe à DEO ſupernaturalium cauſa. adeoque à DEO ſupernaturali ſubſtantia in cauſando.

31. ASSERO V. *Præſtat ſimpliciter DEVM appellare ſubſtantiam naturalem, quàm ſupernaturalem.*

RATIO. Quia Dei quàm perfectiſſimum debemus formare conceptum. Sed ſi dicamus DEUM in eſſendo eſſe ſubſtantiam ſupernaturalem, non formabitur Dei perfectiſſimus conceptus. quod ipſum probatur. Si per naturam haberet aliquis quod titulo ſupernaturalitatis habendum aliàs eſſet, ille perfectior eſſet. Et ſic perfectior eſſet homo cui connaturalis eſſet gratia præ nobis, quibus eſt ſupernaturalis. Ergo etiamſi dicamus DEUM eſſe ſubſtantiam naturalem, magis proprium illius conceptum formabimus.

RESPONDEBIS I. Retorquédo Argumentum: quòd ſcilicet magis perfectus Dei conceptus formabitur, dicendo, DEUM eſſe ſubſtantiam ſupernaturalem: quia eo caſu, & id haberet DEUS quod haberet titulo ſubſtantiæ naturalis, & ſimul ſupernaturalitatem.

32. CONTRA. Quia inſuper habere ſupernaturalitatem, minus eſt, ſi idē habeas naturaliter. Sicut maius eſſet naturaliter videre DEUM, quàm habere ſupernaturalitatem vidēdi.

RESPONDEBIS II. Argumentum verum eſſe nonniſi de iſtis quæ ſupernaturaliſantur per aliquid ſuperadditum; & ita meliùs eſſet homini gratiam Dei habere naturaliter, quàm ſupernaturaliter. Cæterum quæ ſupernaturaliſantur per identitatem, meliora ſunt, quàm illa quæ ſunt talia per identitatem naturalem.

CONTRA. Quãuis melius ſit eſſe entitatē ſupernaturalē, quã naturalē, ſi id nõ præſtat entitas naturalis, quod præſtat ſupernaturalis, non tamen ſi præſtent vtrēq; etiã per identitatem. Vnde ſi imaginemur con-tēdere inter ſe qualitatē naturalem idem præſtantem quod ſupernaturalis, cum qualitate ſupernaturali. benè diceret qualitas naturalis. ego excello, quia id quod eſt exceſſiuum in te; mihi eſt debitum & natura. Et ita ſi comparentur etiam inter ſe amor naturalis Dei & ſupernaturalis præcisè in prædicato amoris, non ſuperatur, ſed in prædicato ſicut oportet.

33. DICES I. Ens ſupernaturale eſt iſtud quod eſt radix eſſe excedētis omnem ſubſtantiam creabilem. ſed Deitas eſt talis radix. Ergo.

RESPONDETVR. Hoc argumento probari nonniſi Aſſert. 2. vnde conceditur Totum. reflectendo autem ad Aſſert. 3. Dici poteſt quod implicitè illud eſſe excedentis importet rationem producti per vires excedentes. Et ſicut ſi quis vellet probare poſſibile eſſe increatum hominem, quia homo quatalis non dicit eſſe creaturæ, ſed dicit animal rationale nihil probaret: quia implicitè dicit eſſe creaturæ. Sic etiã ſupernaturale implicitè dicit eleuationem eſſe, non ex viribus naturæ, ſed altioribus, quæ omnia repugnant DEO.

34. DICES II. Cum recent: Suar. Quando quærimus vtrum poſſibilis ſit ſubſtantia ſupernaturalis, quærimus vtrum poſſibilis ſit ſubſtantia eiuſdem ordinis cum gratia. cui nimirum ipſa gratia ſit connaturalis. Sed gratia eſt connaturalis Deo; imò conſtituit nos eiuſdem naturæ cum illo. Ergo DEUS eſt ſubſtantia ſupernaturalis.

RESPONDETVR. Inprimis Conc: Totũ. quia probat hoc quod conceditur in Aſſer: 2. Deinde Diſtincta ſunt hæc, ſubſtantia ſupernaturalis foret eiuſdem ordinis cum gratia, & connaturalis illi eſſet gratia: quia Vbi v. g. Euchariſticum, eſt eiuſdem ordinis cum gratia; neque tamen illi eſt connaturalis gratia. Vnde negandum erit complexum Maioris. Minor etiam hoc ſenſu eſt vera: quia ſcilicet gratia eſt

35. effectus Dei connaturalis, inde autē ſolùm inferetur, DEUM eſſe ens ſupernaturale in cauſando.

INST: I. Gratia nos facit participes naturæ Diuinæ. & tamen eſt gratia ſupernaturalis. Ergo apparet & naturam Diuinam eſſe ſupernaturalem.

RESPONDETVR. Licet gratia ſit participatio ſupernaturalis nominatiuê, non eſt tamē participatio ſupernaturalis genitiuè; poteſtq; adhuc ipſa natura non eſſe, quę participatur ſupernaturalis, ad eum modũ, quo gratia eſt participatio creata Dei; & tamē DEUS nõ eſt quid creatũ.

INST: II. Gratia eſt ens ſupernaturale. Ergo & Deitas.

RESPONDETVR. Diſparitatē eſſe, quia pro Antecedenti ſunt rationes, quæ non militant pro Conſeq.

INST: III. Idē Rec: Suar: Si poſſibilis foret ſubſtantia, naturâ ſuâ Beata & impeccabilis, foret ſupernaturalis, DEUS autem eſt ſeipſo Beatus & impeccabilis.

36. RESPONDETVR. Concedēdo ſecundùm aſſertum 2 adum, hoc ſenſu DEUM eſſe ſubſtantiam ſupernaturalem. Abſolutè autem non tenet paritas: quia in illa creatura ſaluaretur eſſe habitum ab altioribus Dei viribus, quòd implicitè importat ſupernaturale. hoc autem nullo modo competeret DEO; & tamen ſupernaturale ſecundùm Aſſertum tertium, dicit implicitè eſſe habitum ab altioribus viribus. ex eo autem, quia DEUS eſt Auctor gratiæ, ſolùm ſequitur eum eſſe ſupernaturale in cauſando. & cum etiam ſit Auctor naturæ, habebit ſubſtantiam naturalem. Vniuerſaliter autem DEUS qui eſt cauſa æquiuoca creaturarum non debet in ſua entitate ſequi conditionem operum extrinſecorum.

DICES III. cum eodem. Supernaturalitas tam ſecundùm conceptum abſolutum, quàm reſpectiuũ, eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, hoc eſt melior ipſa quam non ipſa. Ergo debet reperiri in DEO.

37. RESPONDETVR. Eſſe ſupernaturale ſecundùm id quòd dicit explicitè, non importat imperfectionem. Vnde ſecundùm Aſſert. 2. competit DEO. ſed ſecundùm id quod dicit implicitè, importat imperfectionem, vt dictum Aſſert. 3.

QVÆSTIO III.

De ſpecificatione Entis ſupernaturalis.

SIcut omne Ens, ita & ſupernaturale deſumit ſuam ſpecificationem ab ipſamet ſua entitate: entia autē reſpectiua ex ordine intrinſeco ad extrinſeca, qui etiam ordo cõpetit ſupernaturalibus, adeoq; & ſpecificatio. redit tamen quæſtio de ſpecificatione actuũ ſupernaturaliũ ſub his terminis. An circa obiectum ſupernaturale poſſit eſſe actus naturalis, & circa naturale ſupernaturalis.

DIFFICVLTAS I.

An de Obiecto ſupernaturali poſſit eſſe actus naturalis.

38. DICENDVM I. *Circà obiectum ſupernaturale, poteſt dari actus naturalis.*

PROBATVR I. Actus Arriani quo negat Trinitatem, vel eſt naturalis, vel ſupernaturalis. Si ſupernaturalis. Ergo ex gratia per Chriſtũ, eſtque fructus paſſionis. quod dicere abſurdũ eſt. Si autē eſt naturalis. Ergo circa obiectum ſupernaturale: quale obiectum eſt Trinitas, vtpotè à nullo intellectu creato inueſtigabilis, poteſt eſſe actus naturalis.

PROBATVR II. Nihil magis eſt ſupernaturale quam ipſa ſupernaturalitas, circa quam poteſt eſſe actus naturalis. vt ſi quis eam neget, vel metaphyſicus diuidat ens in naturale & ſupernaturale.

PROBATVR III. Argumento negatiuo. quia id non implicat cõtradictionem.

DICENDVM II. *Circa obiectum ſupernaturale etiam ex motiuo ſupernaturali poteſt procedere actus naturalis*

 Eſt

39 Eſt Concluſio quam plures docent apud Ouiedo de Anima. Contr: 15. p. 4. n. 19. & apud Rec: Suar: Tr. 4. d. 6. ſ. 1. paragr: 2. cum Scoto, Gabriele, Mol: Herize, Gran. Koning: Salaz, docet & Ripalda d. 45. n. 21. contra Vaſq: Ruiz, Arrub: Tann: Faſſ. & alios. Lugo mediam viam de fide d. 9. ſ. 1. init, dicens poſſibile id quidem eſſe, defacto tamen probabilius oppoſitum fieri.

PROBATVR I Concluſio. Argumẽto. Negatiuo. quia id non implicat contradict. conuerſiq; ex Hæreticis fideles fatentur v. g. Myſterio vnitatis Diuinæ ſe aſſenſos fuiſſe propter veritatem per Euangelium manifeſtatam, licèt v. g. non crediderint purgatorium. quæro an id crediderint fide ſupernaturali. an naturali? ſi ſupernaturali. Ergo datur fides ſupernaturalis in infidelibus; ſi naturali. Ergo ex motiuo ſupernaturali, quia fidei, poſuerunt actum naturalem.

40. PROBATVR II. Tum quia. Si circa obiectũ ſupernaturale idq; ex motiuo ſupernaturali non poſſet dari act⁹ naturalis, ſed nõniſi ſupernaturalis. Ergo ſciret aliquis ſe eſſe in gratia Dei: quia nouit per fidẽ cũ amore ſupernaturali Dei, non ſtare peccatum, & ex altera parte experitur ſe amare Deum ex motiuo ſolius illius bonitatis, quod eſt motiuum ſupernaturalis amoris. Tum quia. poteſt demonſtrari Deum eſſe ſummè bonum. hanc demonſtrationem cur non poſſet ſequi Amor etiam naturalis proportionatus etiam illi notitiæ naturali. Tum quia. idem motiuum formale poteſt in vno fundare aſſenſum ſcientificum, in alio probabilem. Cur ergo idem motiuum ſupernaturale non poterit mouere actum naturalem?

RESPONDEBIS. Quod amor ſupernaturalis, debeat eſſe Dei prout eſt principium donorum ſupernaturalium.

CONTRA. Hoc ipſum poteſt noſci ſecũdùm rationes cõmunes per rationem naturalem, cur non & amari naturaliter? Deinde ſi poteſt amari Deus propter ſe vt dictum actu naturali, poterit etiam amari naturaliter prout auctor ſupernaturalium: quia bonitas Dei ſecundùm ſe eſt radix huius poſterioris, & aliquid vt ita dicam excellentiùs: nam vt Deus ſit actu auctor talis bonorũ, pendet à libertate Dei; vt autem ſit bonus ex ſe, eſt illi hoc eſſentiale. hinc ſi circa Deum prout eſt Bonus in ſe poſſit dari actus naturalis, poterit dari etiam circa Deum prout eſt auctor ſupernaturalium. 41.

PROBATVR III. Communiter. Poſſum ego naturaliter audire dum mihi narratur Deum aſſumpſiſſe naturam humanam. Ergo etiam poſſum naturaliter concipere & affici circa illud obiectum ſupernaturale. Immò non poteſt frequenter oſtendi diuerſitas motiuorum in actu naturali & ſupernaturali, vt ſi ex commiſeratione miſeriæ, nunc naturaliter, & aliàs ſupernaturaliter mouear ad eleemoſynam. quod argumentum pluribus proſequitur Lugo.

42. DICENDVM eſt III. *Circa obiectum ſupernaturale ex motiuo ſupernaturali mouente ſupernaturaliter ſeu modo ſibi proportionato implicat contradictionem, fieri actum naturalem.*

PROBATVR. Tum quia. & non eſſet ille actus ſupernaturalis, vt ſupponitur. & eſſet: quia actus qui ponitur ab ijſdem principijs, & eodem modo concurrentibus, quo cõcurritur ad actum ſupernaturalem, non poteſt non eſſe ſupernaturalis: cùm ſupernaturalitas nonniſi ab ijſdem principijs modò ſibi proportionato concurrentibus ponatur. Sed ille actus ſupernaturalis ponitur ab ijſdem principijs, & eodem modo concurrentibus. Ergo. Minor probatur: quia motiuum ſupernaturale modo ſupernaturali cõcurrere non aliud eſt, quàm eleuari ſimul potentiam, vt ſecundùm conditionem eleuatonis ponat actum, quo caſu indubiè ponitur actus ſupernaturalis, hinc quotieſcunque hæc principia

43 pia dicto modo cõcurrẽt, erit actus ſupernaturalis. Tum quia. A non eſſe ſupernaturalîs ad eſſe ſupernaturalîs, trãſitur per concurrere modo ſupernaturali. quo enim alio? Ergo implicabit non eſſe tunc actũ ſupernaturalem. quia hoc ipſo non eſſet illa ratio tranſeundi ad eſſe ſupernaturale. Tum quia. implicat motiuum ſcientificum modo ſibi proportionato concurrere, & non producere actum ſcientificum. Ergo à pari implicabit motiuum ſupernaturale modo ſibi proportionato concurrere, & non ſupernaturaliſare actum.

DIFFICVTAS II.

Circa Obiectum naturale, poteſtne fieri actus ſupernaturalis?

DICENDVM J. *Circa obiectum naturale ſeu attingibile lumine naturæ poſſe fieri actũ ſupernaturalem.*

44. PROBATVR. Quia Metaphyſica demonſtrat Deum eſſe, & tamen etiam eſt actus ſupernaturalis Credo in vnum Deum.

DICENDVM JJ. *Circa obiectum naturale ex motiuo naturali poteſt fieri actus ſupernaturalis.*

PROBATVR I. Communiter obiectum naturale ex motiuo naturali, poteſt attingi actu pendente à principijs ſupernaturalibus. Ergo poteſt attingi actu ſupernaturali. Probatur conſeq. quia poſſe attingi actu pẽdẽte, vel ab vno principio ſupernaturali effectiuo, eſt poſſe attingi actu ſupernaturali, quod ipſum probatur. quia cùm elicitur actus amoris ſupernaturalis, elicit illum potentia volitiua naturalis, & tamen actus eſt ſupernaturalis propter cõcurſum, vel habitûs, vel auxilij indebiti. Ergo poſſe attingi actu, vel ab vno principio ſupernaturali pendente, eſt poſſe attingi actu ſupernaturali. Antecedens primarium probatur. Tum quia. Obiectum materialè ſub ratione materialîs poteſt attingi à principijs ſpiritualibus. Ergo & obiectum naturale ex motiuo naturali à principijs ſupernaturalibus. Tum quia. Non implicat ſcientia infuſa in entitate ſupernaturalis attractiua etiam naturalium. Tum quia. Vnio Hypoſtatica ſupernaturalîs, poteſt attingere humanitatem Chriſti in entitate naturalem. Ergo & actus ſupernaturalis ex motiuo naturali poteſt attingere obiectum naturale. 45.

PROBATVR II. Quia id non implicat contradictionẽ. Præcipuè autem, quia habitus ſupernaturales habent ſe per modum potentiæ ſupernaturalis; virtuſque illis identificata eſt ſupernaturalis. hinc ſi exeant in actum exeunt ſecundùm ſuam virtutem, dantque eſſe actui ſecundùm ſuam virtutem: producunt enim talem effectum, qualem eius virtutem habent. cur ergo aſſumẽdo motiuum naturale illa principia ſupernaturalia Phyſicè influentia in actum, non producent actum ſupernaturalem. & ad qualem producendum ordinantur naturâ ſuâ, ordinantur autem ad actum ſupernaturalem. Non nego tamen quod Diuinitus fieri poſſit, vt etiam producãt actum naturalem. ſicut enim miraculoſe poteſt aſſumi naturale ad producendum aliquid ſupernaturale, ita miraculosè poteſt aſſumi ſupernaturale ad producendum aliquid náturale. 46.

PROBATVR III. Poteſt ex motiuo ſupernaturali non ſupernaturaliter concurrente fieri actus naturalis. Ergo & ex motiuo naturali ſupernaturalis, accedente principio effectiuo ſupernaturali.

DICENDVM III. Ex motiuo naturali modo naturali concurrente; nec accedente vllo principio eleuatiuo, impoſſibile eſt fieri actum ſupernaturalem.

PROBATVR. Quia nulla poſſet oſtendi cauſa, quæ illi attribuat ſupernaturalitatem. Et certè ſi motiuum naturale modo omninò naturali concurrens, principiaret actum ſuper-

supernaturalem, supernaturale non
47. esset supra vires naturæ, quia neq; supra vires illius motiui. Vt autem aduertatur quid sit sentiendum de Doctrina Lug: sup: tacta.

NOTO I. Experiri fideles in multis actibus de quibus præsumitur esse illos supernaturales, quod non moueantur honestate virtutis prout reuelata; nec experimur in nobis accedentes ad Confessionem, quòd doleamus propter summum bonũ offensum quod nobis est reuelatum; sed sistimus præcisè in bonitate. Porrò si sciret aliquis se non elicuisse ante Confessionem, dolorem supernaturalem, teneretur repetere illam Confessionem ob defectum partis essentialis, qui debet esse dolor supernaturalis. Si ergo dicatur defacto, (vt dicit Lugo) ex parte motiui differre dolorem naturalem, & supernaturalem, quòd supernaturalis respiciat bonum v.g. reuelatum, fit vt qui certus esset se ex tali proposito bono non elicuisse dolorem, deberet repetere Confessi-
48. ones. quòd nemo dixerit.

NOTO II. Esse secundùm spem Christianam quod ex motiuo supernaturali defacto fiat actus supernaturalis. quia facienti quòd in se est Deus non denegat gratiam, & Euãgelium inuitat nos, vt intuitu Dei operemur. hinc si ita vt Euangeliũ docet operamur, spẽ habemus quòd supernaturaliter operemur: nã has operationes intendit Euangelium.

NOTO III. Non esse secundùm spem Christianam quod ex motiuo naturali possit fieri actus supernaturalis. Ratio est quia defacto in Euang. quotiescunque fit mentio actuum naturalium v. g. dandi potũ aquæ frigidæ, semper additur, vel in nomine meo, vel mihi fecistis &c. similia, quæ notant non esse secundùm spem Euangelij quòd ex motiuo naturali defacto fiat actus supernaturalis. & si quæ sunt in oppositum Historiæ. v. g. illa de eo qui pauperem panis buccella percussit & tamẽ meritus est, id explicari debet, quod scilicet in ipso proijciendi actu reluxerit illi aliquid Christiani
49. motiui, licet adiũcta fuerit executioni imperfectiò impatientiæ. Certè enim act⁹ naturalis malus nõ potest habere supernaturale præmiũ.

QVÆRES? Per quid tandem actus supernaturalis differat à naturali, dicã differre diuersitate specificã fundatã in distinctis definitionibus, quòd scilicet actus supernaturalis dicat superantiam exigentiæ cuiuscunq; creabilis substãtiæ, quod non habet actus naturalis. Quodsi Quæras: vnde cognosci debeat quod hæc definitio huic actui conueniat; dicam cum Trident. quando est actus sicut oportet. Quodsi quæras, vnde cognoscitur quod sit ille actus prout oportet ad salutem? Dico tunc cum principium supernaturale influit effectiuè in illum actum secundùm virtutem suam propriam etiã potentiã eleuando. Sed hunc influxum nos discernere non possumus, speramus tamen. Est hæc Doctrina inter alios Molinæ, in Conc. q. 14. a. 13. d. 34.
50.

DICES Cum Ripalda d. 46. n. 1. Actus fidei supernaturalis est omninò certus, naturalis autem incertus, certitudo autem & incertitudo sunt differentiæ essentiales actûs intellectûs ex modo tẽdendi in obiectum. Ergo etiam ex modo tendendi in obiectum different actus naturalis & supernaturalis.

RESPONDEO. Conc: etiam ex modo tendendi differre actum naturalem & supernaturalem, sed nego quòd præcisè ex modo tendendi certo vel incerto supernaturalisentur, de quo hic quærebatur; sed supernaturalisantur ratione principij productiui illorum actuum eiusq; supernaturalis. Addo quãdo superiori difficultate dictũ est, quod in motiuo supernaturali modo sibi proportionato mouente procedat actus supernaturalis, in ly modo sibi proportionato, includitur per nos principium elicitiuum supernaturale, nam præcisè à motiuo per hactenus tractata non desumitur supernaturalitas.

DIF

51. DIFFICVLTAS III.

Soluuntur Obiectiones.

OBIICITVR I. Auctoritas.

I. AVCTORITAS est S. Pauli 1 ad Thessal. 2. gratias agentis Deo quod credidissent verbo Dei, vt est Verbum Dei. Ergo sequitur actum illum ex illa auctoritate elicitum fuisse supernaturalem.

RESPONDETVR. Auctoritatẽ hanc non esse contra nos: non enim negamus posse esse fuisseque illum, de quo Paulus, actum supernaturalẽ ob Auctoritatem Dei, sed negamus dum ob Auctoritatẽ Dei fit, semper esse supernaturalem.

II. AVCTORITAS est Pontificum qui hanc propositionem Baij damnarunt. Distinctio, inquit, illa duplicis amoris, naturalis videlicet quo Deus amatur vt auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur vt beatificator est; vana est & commentitia. quæ tamen propositio ve-
52. rificatur per nos. cum censeamus Deum vt Auctorem gratiæ, posse nos amare amore naturali; & vt Auctorem naturæ amore supernaturali.

RESPONDETVR. Hoc in quo damnatur Baius, est, quia negabat distinctionem duplicis amoris; hoc nos non negamus.

III. AVCTORITAS est. Quòd hæc sentẽtia Semi-Pelagianismũ sapiat: Nã Semi-Pelagiani docuerũt duplicẽ esse fidem, quandã perfectã. quandam imperfectam. Si autem de obiecto supernaturali credibili potest fieri actus naturalis & supernaturalis, fit, vt admittamus duplicem illam fidem Semi-Pelagianorum.

RESPONDETVR. Errorem Semi-Pelagianorum non fuisse in hoc quod duplicẽ fidem admiserint, sed quod illam fidem imperfectã naturalem dicebant esse initium Iustificationis, quod nos non dicimus.

IV. AVCTORITAS Aug: L. cõtra Iulian. c. 3. *Noueris ergo, non officijs, sed finibus discernendas esse virtutes.*

RESPONDET Ripalda citat: d. 45. n. 18. agere illic Aug: non de præsenti materia, sed de distinctio-
53. ne virtutis à vitijs; in progressu autem delabi ad hoc, quòd ad virtutẽ non sufficiat honesta agere, quod solum voluit Iulianus, sed & honestẽ. Inde tamen non sequitur, quod circa idem obiectum non possit act⁹ naturalis & supernaturalis fieri.

V. AVCTORITAS est S. Th. 1. 2. q. 63. a. 3. Supernaturales actus distinguentis à naturalibus per motiua.

RESPONDETVR. Loqui S. Th. de eo quod fit vt plurimum & quidẽ secũdùm spem Christianã. vel loquitur S. Th: quòd distinguantur actus supernaturales, per motiua supernaturalia, non vtcuq; sed modo sibi proportionato concurrẽtia. vel loquitur de specificatione extrinseca non intrinseca petibili ab ipsis principijs effectiuis.

OBIICIT: II. Actus naturalis & supernaturalis non specificantur essentialiter ab obiectis. vt conclusum, non etiam à potentijs: quia hæ naturales. Ergo à nullo.
54.

RESPONDETVR. Specificari illos ratione principiorum supernaturalium modo sibi debito concurrentium, & ratione potẽtiarum naturalium prout eleuatarum.

INSTATVR. Eleuatio illa cùm sit accidentalis, non mutat esse naturæ. Ergo adhuc actus ab illa concurrente productus debet esse naturalis: effectus enim sequitur debiliorem partem.

RESSPONDETVR Negãdo Cõseq. Effectus autem sequitur debiliorem partem quando agens potentiùs non eleuat debilitatem inferioris; ad eum modum quo manus periti scriptoris eleuat manũ imperiti.

OBIICIT: III. Si circa obiectum supernaturale posset dari actus naturalis, posset Deus vt est in se adeoque intuitiuè videri viribus naturæ, quod non conceditur.

RESPONDETVR Cõcedimus circa obiectũ supernaturale posse dari actũ naturale, sed non concessim quod illud obiectũ sit intuitiuè vidẽ-
dum.

Et licet quidẽ abstractiua notitia circa DEUM prout est in se possit dari & naturalis & supernaturalis, non tamen sequitur dandā visionem Dei & naturalẽ, & supernaturalem, nec id ex hactenus dictis deduci potest.

OBIICIT: IV. SI circa obiectũ naturale ex motiuo naturali potest esse actus naturalis, & ex motiuo supernaturali naturalis actus, sequitur non esse in potestate humana elicere actum supernaturalem: homo enim de se solum poterit operari circa obiectum propositum: ad DEUM autem spectabit determinare, quòd fiat actus naturalis vel supernaturalis.

RESPONDETVR. Sequi ex Nostra sententia, quod non sit in potestate hominis gratiâ Diuinâ non adiuti, elicere actum supernaturalem, licet sit in potestate eius quà adiuti. & non determinabit, se quidem homo electiuè ad actum supernaturalem, procedente electione ex intuitiua notitia differentiæ actus naturalis à supernaturali: hanc enim non habet. sed determinabitur à DEO, faciente creaturâ rationali, quod in se est. Nec inde sequetur per nos destrui totum fundamentum necessitatis gratiæ, si circa obiectum supernaturale possit versari actus naturalis. quia per nos licet non ideo erit necessaria gratia quia est attingendum obiectũ supernaturale, erit tamẽ necessaria, quia est attingendum sicut oportet, & modo obiectis proportionato.

OBIICIT: V. Actus ille quo Hæreticus negans purgatorium credit Trinitatem est certus: quia innititur Auctoritati Diuinæ, est etiam obscurus: quia innititur reuelationi. quomodo ergo est naturalis? Cùm nullus actus naturalis sit certus, & tamen ineuidens.

RESPONDETVR. Negãdo quòd actus naturalis aliquis non possit esse certus & obscurus, si sit actus innitens cæteroqui motiuo supernaturali, & contineat prædicata certificatiua, vt continet auctoritas Dei dicentis, quam etiam Ethnici pro certificatiua assumunt. Differt tamen ille actus etiam in certitudine ab actu supernaturali, quia certitudo actus desumetur non solùm à motiuo, sed etiam à principio impotenti de se concurrere ad aliquid incertum, & hanc certitudinem non habebit actus naturalis, de quo hîc, nec enim ad eum concurret Habitus fidei supernaturalis, qui habitus est certissimorum. Vnde nec ille actus fidei naturalis meritorius erit vitæ æternæ. Quia quamuis omnes actus qui versantur circa obiectum supernaturale, si fiant sicut oportet, ordinentur ad vitam æternam; secus si fiant non sicut oportet, vt non fit sicut oportet, actus naturalis.

OBIICIT: VI. Habitus supernaturales non possunt haberi viribus naturæ. Ergo nec motiuum supernaturale poterit attingi viribus naturæ.

RESPONDETVR. Consequens esse verum si procedat de motiuo supernaturali intuitiuè attingendo; secùs si procedat de motiuo abstractiuè attingendo. Vnde non tenebit Paritas: quia inter effectum & causam debet spectari proportio, vt vi proportionis perfectionem effectus in se contineat Causa, nihil autem naturale continet perfectionẽ supernaturalis, adeoque nec continebit perfectionem habitus supernaturalis, non est autem necesse vt cognitio abstractiua contineat perfectionem entitatiuam motiui, consequenter poterit moueri, à motiuo supernaturali, actus naturalis.

OBIICIT: VII. Actus desumũt suam speciem ab obiecto formali, quod principium per nostram Doctrinam ruit.

RESPONDETVR. Specificationem extrinsecã & terminatiuã desumi ab obiectis, intrinseca autẽ habetur ex ipsamet entitate, quæ ab hoc vel illo principio, proportionatè ad illius agendi vim participatur, potest autem principium naturale oen-

concurrere, mouente motiuo supernaturali, adeoque producere adhuc actum naturalem.

Tractationem de Peccatis excepit materia de Gratia. demum de Ente supernaturali. Vtinam à peccatis translatos Gratia in nouam etiam & super naturam agentem transferat nos Creaturam.

Ad M. D. G. Bq; V. Honorem.

B. M.

INDEX TITVLORVM in hoc Opere contentorum.

INDEX.

INDEX.

INDEX CONCLVSIONVM.

TRACTATV I.

TRACTATV II.
De Diuisionibus Peccati.

De Peccato Omissionis.

DISPVTATIONE III.

De alijs Diuisionibus peccati.

De Originali.

TRACTATV III.

De reliquis hanc Materiam concernentibus.

DISPVTATIONE IV.

De causis, subiecto, pœnis peccati.

De causa peccati.

De Subiecto Peccati.

De pœnis peccati.

TRACTATV IV.

DE GRATIA.

DISPVTATIONE V.

De Gratia Efficaci.

De scientia dirigente collationem Gratiæ Efficacis.

INDEX.

De Habitudine Decreti Diuini in danda Gratia Efficaci. n. 430.

DISPVTATIONE VI.

De aliis diuisionibus Gratiæ.

De Gratia sufficienti.

De Gratia Operante.

De Gratia Cooperante.

DISPVTATIONE VII.

De Gratia Habituali.

De necessitate Gratiæ.

De necessitate Gratiæ ad perseuerãdum.

De Merito.

INDEX.

TRACTATV V.

De Ente Supernaturali.

DISPVTATIONE VIII.

De Natura Entis ſupernaturalis.

INDEX.

DISPVTATIONE IX.

De Diuiſione Entis ſupernaturalis & Specificatione.

De Diuiſione.

De Specificatione.

FINIS.

ERRATA & OMISSA.

TRACTATV I.

Numero 5. verſu 6. Aiſtoteles, lege Ariſtoteles.
Num: 10. verſu 9. quia, lege, quaſi.
Ibidem verſu 11. poteſt, lege, poſſit.
Ibidem verſu 12. nec, lege, non.
Num: 12. v. 3. di-ſcurrere, l. diſ-currere.

DISPVTATIONE I.

Num: 6. verſu 19. coſiſtat, lege, conſiſtat.
Num: 11. verſu 8. poſt ly dictamen. *Omiſſum*: licèt ſine hoc addito poſſit defendi, prædicta definitio.
Num: 12. verſu 6. onit, lege ponit.
Numero 20. v. 3. poſt ly rationalis, *Omiſſum*: conſequenter peccatum erit cõtra hunc modum conuenienter ſe habẽdi, ſecũdùm modũ naturæ rationalis.
Num: 22. verſu 10. *Dele*. Ly ſi autem & liberum poneretur in definitione.
Ibid: v. 15. Reſpondet. l. Reſpondetur.
Ibid: v. 16. reuocabile, l. reuocabiliter.
Num: 23. uerſu 2. &c. Si, lege, &c, ſi
Ibidem verſu 11. qnando, lege quando
Num: 25. verſu 14. ex operatione, lege opinione.
Num: 26. ver: 5. operatione, I. opinione.
Ibidem v. 8. operatio, lege opinio.
Num: 27: v. 7. mortalem, lege mortale
Num: 29. v. 1. controuerſia lege tomo.
Ibid: verſu 15. commiſſione, lege commiſſionis peccato.
Num: 32. v. 10. creatura. Sic lege, creatur a, ſi
Num: 38. verſu 2. qu lege quia
Num: 45. verſu 4. ſuperai, lege ſuperat.
Numero 55. verſu 7. poſt ly intrinſecam. *Omiſſum*: Principij dignificatiui, cum principio elicitiuo.

Errata & Omiſſa.

Num: 57. verſu 5. eam, lege illud.
Num: 58. verſu 5. malo, lege modò.
Ibidem verſu 14. de, lege in.
Num: 61. verſu 11. etiam, lege enim.
Num: 77. verſu 7. quod, lege quia.
Num: 79. v. 20. reſpectiua, lege exceſſiua,
Num: 81. verſu 1. malum, lege infinitum.
Num: 83. v. 9. materiales, lege naturales
Num: 84 v. 10. poſt ly vt, *omiſſum* cum.
Ibid: v. 14. poſt ly ſint, *om:* æquè.
Num: 98. v. 2. poſt ly offenſæ, *om:* cum.
Num: 103. verſu 12. *Dele* ly eſt.
Num: 106. v. 2. haberet, lege haberetur.
Num: 109. v. 15. in honorem, lege inhonorationem.
Num: 110. v. 17. elicit, lege eliciti,
Num: 113. v. 13. prohatur, l. probatur.
Num: 120. v. 1. poſt ly ſunt, *omiſſ:* offenſa illorum.
Num: 162. v. 13. ſic, lege ſit,
Num: 176. v. 8. poſt ly noſſet. *Dele* nno.
Num: 180. v. 8. quæuis, lege quamuis.
Num: 185. v. 15. quod eſt peccatum, lege quidem peccati.
Num: 189. v. 15. formalitat ealia, lege formalitate alia.
Num: 191. v. 2. inuicus, lege inuitus.
Num: 197. v. 6. poſt ly diſſonantiæ, *Dele* hic.
Num: 201. v. 12. meriti, lege menti
Num: 204. v. 4. ablata', lege oblata.
Num: 207. v. 7. diſſonantiam, lege de diſſonantia.
Num: 209. v. 7. ſtant ẽin, lege ſtantem in.
Num: 211, poſt ly eſſet, *omiſſ:* enim.
Num: 223 v. 2. vltimato, lege vltimo.
N. 224. v. 10, probetur, lege prohibetur.
Num: 251. v. 17. illorum, lege in peccatis
Num: 252. v. 1. ſupponunt præcognitionem, lege ſupponitur præcognitio.

TRACTATV II.

DISPVTATIONE II.

Num: 25. v. 15. ſuppono, lege ſupponit.
Num 37. v. 18. moralis, lege mortalis.
N. 39. v 9. poſt ly moralis, *om:* Ratio eſt.
N. 58. v 13. Hyeron: lege Hieron: Jdem corrige infra.
Num: 68. v. 4. in eſſe, lege ineſſe.
Num: 86. v. 16. in actu, lege in actum.
Num 94. v. 15. hinc, lege conſequenter.
N. 104. v 16. formaliſant, l. formaliſat.
Num: 126. v. 13. illas, lege illam.
Num 132. v. 3. Ly liberalitas, lege liberalitas.
Num: 153. v. 1. pteſt, lege poteſt.
Num: 156. v. 1. hoc, lege vtrumque.
Num: 161. v. 1. peccatum. Ut ſic opponitur. lege peccatum vt ſic,
Num: 171. v. 13. quid, lege quod:
Num: 174. v. 5. perfectior, lege perfectio
Num: 178. v. 7. apoſitio, lege appoſitio.
Num: 186. v. 14. Entis à ſe differt, lege Entis à ſe, differt.
Num: 187. v. 8. Non eſt, ſi eſt. lege non eſt:
Num: 191. v. 9. ly quod adfert *Dele.*
N. 197. v. 5. poſt ly Licet. *omiſſ:* ſit.
N. 199. v. 3. imputentur, lege imputetur.
Num: 201. v. 1. oppoſitio, lege oppoſitum.
Num: 216. v. 14. poſt ly deliberatio, *omiſſ:* circa.
Num: 213. v. 5. otta, lege orta.
N. 219. v. 15. poſt ly modò, *omiſſum* non.
Num: 222. v. 4. in voluntate eſt, lege in voluntate,
Jbid: negatiuum moueri, l. negatiuum,
Ibidem v. 12. illum, lege illam.
N. 248. v. 18. poſt ly proximè, *om:* diſpoſitã
N, 249, v. 6. ly cum *Dele.*
Ibidem v. 9. poſt ly indigebit *omiſſ:* q́;.
N. 250. v. 3. poſt ly fietq́; *omiſſum* hoc.
N. 263. v. 2. poſt ly voluntatem, *omiſſ:* &
Ibidem v. 6. reaſſumunturq́;, lege reaſſumanturq́;.
Num: 264. v. 2. Ly in *Dele.*
N. 274. v. 15. in illo lege in mundo.
N. 286 poſt ly reſpõdetur, *omiſſ:* ſecundò
Num: 287. v. 7. bonum eſt, lege quod bonum, eſt ſola omiſſio actus.

DISPVTATIONE III.

Numeri marginales malè poſiti nam incipere debuerunt ab 1.

Numero 291. verſu 6. Setiam Ioann: lege Sanctus etiam Ioannes.
Num: 292. v. 12 lues, lege leues.
N, 293. v. 7. non ſatisfac: leg: non ſatisfacit.
Num: 294. v. 17. habeo, lege habes.
Num 298. v. 13. nondn, lege nondum.
N. 303. v. 18. mediorom. l. mediorum.
Num: 306. v. 1. pecaato, lege peccato.
Num 322. v. 4. poſt ly 50 *Omiſſ.* ait.
Ibidem v. 8. poſt ly ita, *Omiſſ:* in.
Ibidem v. 9. qno, lege quo.
Num: 324. v. 16. aurem dantur, le; autem dentur.

Num:

Errata & Omiſſa.

Num: 326. v. 15. honimi, lege homini.
N. 327. v. 12. poſt ly externus, *Omiſſ:* actus
Ibid: v. 16. cõceſſionẽ, l. comeſtionem.
Num: 342. v. 16. noo, lege non.
Num: 343 v: 12 quæ lege quo.
Num: 354. v. 6 implicit, lege implicitum.
Num: 356. verſu 12. eſt, lege ſit.
Num: 357. verſu 6. poſt ly imperantis; & *Omiſſum* de.
Num: 386. verſu 8. intrinſecum. è contra lege intrinſecum è contra.
Num: 385. v. 5. couerſio, lege conuerſio.
N. 393. v. 1 poſt ly Catharinus, *Omiſſ:* &.
Num: 394. v. 17. poſt ly eſſe, *Omiſſ:* ante.
Num: 404. verſu 15. in, lege à.
Num: 409. v. 11. virtutes & habnt ſuas diuiſiones, Lege, & virtutes habent ſuas etiam diuiſiones.

DISPVTATIONE IV.

Num: 6. verſu 14. imperando demeritoriè, lege imperando, demeritoriè,
Num: 8. v. 21. poſt ly peccati, *Omiſſ.* hæc diffuſius, vide in autore.
N. 20. v. 5. determinatur. lege, determinetur.
N. 22. v. 7. voluntas, lege, voluntatem.
Num: 25. v. 2. indiuiduationem non, lege, indiuiduationem, non
Num: 27. v. 13. recta, lege, rectè.
N. 28. v. 14. vniuetſali ad, l. vniuerſali, ad
Num: 44. verſu 12. hinc, lege hîc.
Num: 45. v. 15. arbitrio fit, l. arbitrio, fit,
N. 48. v. 14. diſtinctiua, lege, definitiua.
Num: 69. v. 6. poſt ly quod, *Omiſſ:* fiat.
Num: 86. v. 11. poſſit, lege, poſſet.
Ibid: v. 12. cõnaturalis, lege, naturalis.
Num: 87. v. 19. poſt ly ſublatiuus. *Omiſſ:* neq́; peccaret venialiter odio Dei, quia odium Dei ſemper eſt mortale.
N. 101. v. 17. nulli ita affecto deceſſuro, lege, nullum ita affectum, deceſſurum eſſe.
Ibid. v. 19. poſt ly ſtatuiſſe, *Omiſſ:* illis.
N. 102. v. 1. decrederet, lege, decederet.
Ibidem v. 2. Hoc, lege, iam hoc.
Ibid: v. 3. poſt ly &, *Omiſſ.* ad quod.
Num, 112. v. 12. non minor etiam, lege, minor etiam non.
N. 118 v. 10. poſt ly ſcilicet, *Omiſſ:* non reperiretur prædicatum illâ creaturâ dignum.
Num: 131. v. 2. illa, lege illas.
N. 160. v. 2. verſari, lege, dum verſatur.
Num: 171. verſu 13. venia litate æquè, lege, veni alitate, æque.
Num: 174. v. 12. gratitudinẽ, lege beatitudinem.

TRACTATV IV.

Num: 2. in. 6. lege in *O.*
Num: 13. verſu 24. apellat, lege appellat.

DISPVTATIONE V.

Num: 25. v. 25. negarunt, lege negarint
Num: 26. v. 15. illa, lege vlla.
Ibidem v. 20. cognoſcimus, lege agnoſcimus.
Ibidem v. 24. Cabrora, lege Cabrera.
Num: 45. v. 24. aliaud, lege aliud.
Num: 57. v. 18. Michael. lege Michaele.
N. 67. v. 12. poſt ly videtur, *Om:* dictum fuiſſe.
Ibidem v. 21. ea, lege eſſe.
Num: 91. verſu 22. eſt, lege eſſet.
Num: 140. v. 15. noſtts, lege noſtris.
Num: 158. v. 14. poſt ly hoc, *Omiſſ.* ad.
Num: 164. v. 11. poſt ly prædeterminatus, *Omiſſ.* Angelus.
Num: 166. v. 12. ilias, lege illas.
Num: 195. v. 7. eſſe, lege eſſet.
Num: 209. v. 20. poſt ly habitura, *Omiſſ:* vel certè accipitur hîc prædeſtinatio latius pro collatione auxilij habentis rationem virium.
Num: 215. v. 15. part. lege primum.
Num 235. v. 3. quia lege quæ.
N. 250. v. 10. ponerectur lege ponеretur,
Num: 267. v. 18. præſellijt, lege prætetigit.
Num: 273. v. 8. quo, lege quod. (neceſſe.
N. 282. v. 14. poſt ly Molinam, *Om:* ſi ſit
Num: 285. v. 15. prædeſtinationem, lege prædeterminationem.
Num: 306. v. 13. noſtri, l. noſtrûm.
Num: 344. v. 12. auxilijs conditionatè dãdis, lege auxilij conditionatè dandi.
Num: 351. v. 15. hîc lege hîc,
Jbidem libera lege libera:
N. 367. v. 18. indifferẽti, l. determinatæ.
Ib. v. 21. infallibilitãs le: infallibiliſans.
Num. 375. v. 2. prædeefficaces, lege deefficaces.
Ibid: v. 3. præefficaces, lege efficaces.
Num: 383. v. 23. poſt ly admittebat, *Om:* ſpecialis doni.
Num 392. v. 19. eas, lege ea.
Num. 401. v. 6. continentur affectus. lege contineantur effectus.
Num: 425. v. 8. poſt ly formetur, *Dele* ad
N. 443. v. 15. obiectum, lege obijcientem.
Num: 469. v. 12. auxilia, lege auxilio.

Num:

Errata & Omissa.

Num. 499. v. 4. consensum, l. concursum
Num: 513. v. 21. consensu, lege concursu.
Num: 529. v. 14. asseretur, lege asseratur
Num: 550. v. 3. post ly Gratia, *Dele* inibi.
Num: 560. v. 9. post ly concursum, *Omiss.* determinatione stante in cogitationibus quæ sunt in nobis, sine nobis'
Num: 570. v. 13. possunt; lege possunt ?
Ibidem v. 16. post ly habiturum. *Omiss.* Quando autem dicimus non admisisse illos prædestinationem, id ita accipiendum: non admisisse illos prædestinationem, quæ sit speciale Dei beneficium vt aliâs notatum est. (ferentiam.
Num: 575. v. 17/ indifferentia, lege indif-
Num: 576. v. 5. post ly propositiones. *Omiss.* est.
Num: 578. v. 20. selectionem, lege, seligendi auxilium præuisum efficax.
Ibidem v. 22. tamen lege enim.
N. 586. v. 26. impedire. lege impediri.

DISVTATIONE VI.

Num: 6. v. 1. ; si lege. Si
Num: 11. v. 16. esse, lege ei.
Num: 14. v. 1. post ly quæ *Omiss:* id non.
Num 20. v. 20. post ly Hanc gratiam, *Omissum*: sed hoc adiunctum est potiùs gratiæ, non autem gratia, quâ si caruisset sine culpa cecidisset. Sed si prioribus illis. Ibidem v. 24. post ly liberatiua, *Omiss.* immò.
Num: 25. v. 16. post ly operari: *Dele.* paratus est enim Deus ad illam dandam si consentire velit.
Num: 26. v. 1. vitalum, lege vitalem.
Num: 43. v. 15. formalis, lege & fauet formali,
Num: 55. v. 22. post ly etiam *Omiss.* modo
Num: 56. v. 9. sufficientem, l. efficacem.
Num: 75. v. 9. innuit, lege innui.
Num: 76. v. 7. & lege ex.
Num: 80: v. 12, vocatur, lege non moue-
Num: 88. v. 12. nouũ, lege motum. (tur.

DISPVTATIONE VII.

Num: 16. v. 17. post ly Gratia *Om:* iustifi-
N. 40. v. 16. idem, lege eiusdem. (cans.
Num: 41, v. 3. Vos, lege Nos.
Num: 41. v. 21. Nequeuut lege Nequeunt
Num: 56. v. 5. Pecto, lege Peccato.
N. 61. v. 12. Jnstificatio,; lege Iustificatio.
Num: 63. v. 3. Char, lege Chari.
Num: 82. v. 15. Ad. lege An.
N. 83. v. 2. Post ly Prima 2dæ, *Omis.* Disp,
Num: 100. v. 18. Nec cogitationem, lege, Cogitationem nec.
Num: 101. v. 12. post ly Hoc, *Omiss.* tamen
Num: 109. v. 6. Propter, lege Præter.
Num: 110. v. 20. Quamuis ex, leg. Quamuis ea.
Num: 118 v. 23. Terriam. lege Tertiam.
Num: 134. v. 2. Physicè, loquendo, lege Physice loquendo,
Num: 137. v. 13. Uou, lege Non.
Num: 138. v. 10. Ante ly Notitiam *Om.* Ad.
Num: 176. v. 13. siue, lege sine.
Num: 178. Immutati per errrorem numeri: post eum sequitur numerus 279. alijs omissis, re non omissa.
N. 283. v. 11. Relatiunm, L. Relatiuum.
Num 284. v. Operandi, lege Operanti.
N. 287. v. 18. Ræmium, lege Præmium.
Num: 289. v. 3. preum, lege precum.
Ibidem supplicautis, lege supplicantis.
Num: 290. v. 13. Herinq. lege Henriq.
Num: 295. v. 17. attolilt, lege attollit.
Num: 300. v. 13. Nou, lege Non.
Num: 314. v. 14. afferantur, l. offerantur.
Num: 320. v. 5. libertas, lege libertatis.
N. 327. v. 10. Collatiome, l. Collatione.
Num: 334. v. 7. Procedere l. perseuerare.
Num: 336. v. Vllum, lege Nullum.

TRACTATV V.

DISPVTATIONE VIII.

Num: 8. v. 25. Tam en, lege Tamen.
Num: 14. v. 2. An, lege Vel.
Num: 18. v. 23. Qui, lege Quia.
Num: 23. v. 10. Ad dispositiones, lege Dispositiones ad.
Num: 25. v. 2. Explicare, lege Explicat.
Num: 23. v. vltimo. Deus, lege dedit.
Num: 51. v. 9. Naturæ. dicatur, lege Naturæ dicatur.
Num: 62. v. 1. Punctum Difficultatis tertium, hic titulus superfluit. *Dele.*

DISPVTATIONE IX.

Num: 1. v. 15. secudum, lege secundùm.
Num: 6. v. 3. depesceret, lege deposcens.
Num: 9. v. 1. Infiniitam, lege infinitam.
Num: 13. v. 11. substantiam &c. lege substantia quæcunque possibilis.
Num: 14. v. 11. Etiamsi, lege Etiam si
Ibid. v. 3. post ly Naturaliũ, *Om:* superantiâ. N. 19. v. 26. maiore L. maiorem.
N. 21. v. 5. conexione, L. connexione.
N. 22. v. 15. tum, L. tu. N. 30. v. 8. nou, lege, non.